

Ad usum: P. Raynerii Mⁱ Lucensis
Ord: Minorum Sec: Gen: & S^s Ritua^l.
Conf. a. D. 1809.

Memorandum for the President
and the Secretary of State
on the subject of the
"The"

REVERENDISSIMI
P. FRANCISCI
BORDONI
PARMENSIS.

REVERENDISSIMI
P. FRANCISCI
BORDONI
PARMENSIS

SACRÆ THEOLOGIÆ DOCTORIS COLLEGIATI,
Utriusque Juris Professoris, Sanctæ, & Universalis Inquisitionis Qualificatoris,
ac in Patria Consultoris, in Episcopali Curia Examinatoris Synodalis,
necnon Religionis Tertiæ Ordinis Sancti Francisci Exgeneralis,

OPUS POSTHUMUM.

Consistens in diversis Meditationibus, ordine contexto super
Miraculorum essentiam, & qualitatem; quo facilius
aperitur aditus ad Beatificationem, & Canoniza-
tionem Servorum Dei,

*Diù à multis desideratum; eò quia causam efficientem, materialem, finalem,
& reliqua similimè ad Miraculi rationem spectantia, luculentèr
explicat: Variis doctrinis ditatum: Historiis, & ferè
omnis generis eruditione refertum,*

Cui subsequitur quædam Additio: AN DEUS FACIAT SEMPER
ID, QUOD MELIUS EST? Controvertibiliter ab Auctore
digesta; elucescere magis videtur;

*Hæc enim in lucem nunc primò prodeunt unà cum ADUOCATO MULIERUM
(contrà quendam Hæreticum) quæ probantur de specie hominum; Passionis
CHRISTI, ac æternæ salutis participes. Quem libellum
scripsit vivens, dum Officio Generalatus adhuc
fungeretur ipse Auctor,*

Non minori labore, quàm industria P. FRANCISCI ODOARDI MANCINI de Parma
S. T. D. Collegiati, Exprovincialis, Examinatorisque Synodalis, ac in Conventu
Sanctæ Mariæ Quarterii de præsentis Prioris perordinata, & in
hunc modum eà meliori sollicitudine, qua fuit possibilis,
excerpta, cum brevi narratione mortalis vitæ Auctoris.

P A R M Æ,

Typis Pauli Monti CID ID CCIII.
SUB SIGNO FIDEI, CUM PRIVILEGIO.

SANCTISSIMO ; AC BEATISSIMO
Universalis Ecclesiae Sanctae Romanae
 PONTIFICI OPTIMO MAXIMO
CLEMENTI
UNDECIMO.

LIBER de Miraculis, Opus posthumum Patris
 Francisci Bordoni multiplici eruditione refertum , ad Te veluti
 sponte advolat , BEATISSIME PATER. Primum quidem , quia
 cum

cum hic labor ab Auctore susceptus sit ad Canonizationem Sanctorum, ritè, rectèque perficiendam, quæ res ad PONTIFICEM SUMMUM maximè spectat; SUMMO PONTIFICI debuit dedicari. Deindè sicut in causarum ordine res ab Auctore rerum omnium Deo ita sunt constitutæ, ut peculiaribus deficientibus causis ad universales referantur effecta; ita hoc Opus proprio viduatum patre, quippè qui multis abhinc annis decessit, non alium debet agnoscere, quàm eum, qui Universalis est totius Ecclesiæ Pastor in terris, & Pater. Accedit his quoque ingenium illud tuum, quo virtute præditos Viros benignè foves, ac suscipis: quæ me ratio in primis excitavit, ut Patris Bordoni Doctissimi Viri labores Tibi offerrem, sperans fore, ut ea CLEMENTIA, qua mirum in modum & re, & nomine sic eluces, non sinè animi delectatione eos recipias: cum præsertim in hoc doctrinarum genere plenissimè sis versatus. Hac etiam ratione temeritatis nota cordatos Viros me liberaturos non dubito, qui dum in humili positus gradu, Te in excelsissimo humani generis fastigio constitutum, ausus fuerim hujus Operis Patronum seligere. Scio Te nihil de meo accepturum, dum alieni offero labores ingenii: at voluntatem meam confido futurum, ut non respuas: nam, ut inquit Plinius; *Et Diis lacte rustici, Et mole tantum salsa litant, qui non habent ibura*. Pedes Tuos non sinè animi submissione, & humilitate deosculor, Deumque precor enixè, ut Te hoc difficillimo tempore servet incolumem, ad Ecclesiæ Romanæ, & Christiani Gregis Univerfæ felicitatem.

SANCTITATIS TUÆ

Humillimus, inutilisq; Servus
 F. Franciscus Odoardus Mancini
 Religionis Tertii Ord. S. Franc. Minimi

FACULTAS REVERENDISS. PATRIS GENERALIS TERTII
ORDINIS SANCTI FRANCISCI.

NOS FR. BONAVENTURA GUGLIERI *Affissus S.T. Doct. Religionis Tertii Ordinis Sancti Francisci de Poenitentia nuncupati Minister Generalis, & Servus.*

Admodum Reverendo Patri Magistro Francisco Odoardo Mancini S.T.D. Collegiato Exprovinciali, necnon Examinatori Synodali, ac Nostri Conventus Parmae Priori habenti duos libros, in unum redactos; nempe: De Miraculis in ordine ad Canonizationem Sanctorum &c. Advocatumque Mulierum, quæ probantur de specie hominum, Passionis Christi, ac æternæ salutis participes, &c. studio, & opera Reverendiss. Patris Francisci Bordoni Nostri ejusdem Ordinis Exgeneralis luculentè elaboratos; virtute presentium facultatem concedimus, ut servatis, servandis, Typographo, ad imprimendum, tradat.

Dat. Mediolani in Conventu Nostro S. Mariæ Paradisi die 18. Decembris 1702.

Fr. Bonaventura Guglieri Min. Gen.

Loco Sig. ☩

F. Jo: Baptista Pagani Secret. Gen.

Feria 4. die 10. Augusti 1701. Eminentissimi dixerunt, quod præsens liber, prævia correctione, imprimatur.

De mandato Reverendiss. P. Magistri Fr. Jo: Baptista Pichi de Ancona, Inquisitoris Generalis Parmæ, legi Librum, cui titulus: Pia Meditatio super Miraculorum essentiam, & qualitatem, & quæcumque in illo doctè, perspicuè, & subtilitè agitantur expendens &c. nihil Fidei, nihil Pietati, nihil probis moribus adversam inveni, imò omnia sacris Paginis consona judicavi, & quod publica utilitati in lucem prodeant. Hac die 26. Septembris 1702.

F. Carolus Franciscus Fallettus Ordinis Predicatorum Lector primarius in Collegio S. Petri M. Parmæ, & Sancti Officii Provic.

IMPRIMATUR

Fr. Jo: Baptista Pichi Inquisitor Gen. Parmæ.

IMPRIMATUR

Aloysius dalla Rosa Vic. Gen.

VIDIT

Petrus Aloysius March. dalla Rosa Consiliarius à Latere C.S.S. & P. Præf. Cam.

*Dum Parmensis Typographus in principio hujus Libri : De Miraculis &c. Prælo
 submisso, scilicet Anno nuper elapso, transmisit per Orbem Titulos hujus operis,
 monendo suos Contypographos : Unus ex his pervenit ad manus Literati
 Adolescentis Romæ, cujus Nomen apparet subscriptum ad calcem
 ejus Poetica Compositionis, quam in laudem Auctoris, omnibus
 Literatis, ac Virtute pradiis, elegantè componens,
 tenuisati mea, de Roma inexpectantèr in Epistola
 transmisit. Ità est, prout sequitur.*

IN LODE DELL' AUTORE A' LETTERATI, E VIRTUOSI.

S O N E T T O.

DI CHRISTO il Sacro Stemma, ò Tu che reggi,
 E Tu, ch' il giusto all' huom dici ne Fori;
 Tu ancorche note fai d' un Dio le leggi,
 E Tu che i Sacri Arcani ogni hora esplori.

Tu ch' alla Morte il piè fermar ti preggi,
 Dal corpo human fugando i freddi humori;
 E Tu qualunque di Virtù lampeggi,
 Di Minerva tenendo i primi honori,

Fissa lo sguardo in questi fogli, e vedi,
 Se al tuo saper oggi FRANCESCO insegni,
 E se il saper, il suo sapere eccedi.

Questi di tua Virtù faranno i segni,
 Se mentre un' Opéra tal leggi, e rivedi
 Piamente meditar, quella non fdegni.

*Di Gi o: Vittorio Mancini
 Acca demico infecundo.*

BREVIS

j
BREVIS NOTITIA
GESTORUM
MEMORABILIS VIRI
P. FRANCISCI
BORDONI
PARMENSIS.

*Nuper edita, occasione Impressionis ejus voluminis manuscripti de Miraculis, us
qui pramanibus, quasi continuo, Sapientum in libris ubique terrarum
videtur nobilitatus; etiam quo ad mores, personaeque gradus (prout
permittitur) omnibus, tanti Viri maxime inqtescat sua
terrestis peregrinatio. Ne Literarii ejus partus inter
Catholicos appareant à persona ipsa, sacunda
virtutibus, unquam degeneres.*

L

Asu nunc habuimus Istius primordia, quoad esse,
dum ad indagandas de ipso aliquorum scriptiones,
tendebamur; Ejus ortum; & de quibus exierit ad
lucem hujus sæculi, parvicula notatio nobis (sua
manuscripta) multum juvat; ut ad faciem, scû no-
titiam cujuscunque parumper scribere valeamus.

II. Pater Franciscus ergò Bordonus Parmensis;
in sæculo Joannes: ortum habuit ex Joanne Francis-
co de Bordonis Civitatis Parmæ, necnon Clementia de Attendulis,
Florentina; die vigesima quinta Mensis Aprilis, Anni Millefimi quin-
gentesimi nonagesimi quinti; quod die baptizatus fuit. Hæc ille, sua manu
in parte scripsit.

III. Christianè fuit educatus. Et quamvis esset in principio studio-
rum aliquidè durus, in percipiendi regulas doctrinales; attamen ex-
colendo frequentius memoriam, pari passu multum profecit. Itaut in
Gymnasiis Patrum Societatis Jesu, nondum exacto tertio decimo ætatis
suæ anno, honorarios gradus, diligentioris scilicet, adeptus fuerit inter
alios.

IV. In visendis Ecclesiis, necnon inserviendi Missis, multum appar-
uit devotione, ac modestia plenus. Idèò multorum sibi captivavit bene-

a

volen-

volentiam : ut aliis pueris pro exemplo proponeretur.

V. Vix completo quintodecimo Anno ætatis propriæ, ob singularem devotionem in Beatissimam Virginem, cujus Gratiouissima Effigies (quæ Sanctæ Mariæ Quarterii tunc venerabatur in Ecclesiola) petiit Abitum Religionis Tertiæ Ordinis Sancti Francisci, de Pœnitentia nuncupati, occasione festivitatis tantæ Virginis, quæ jam celebratur quot Annis tertiâ Dominica Maii. Ideo admissus à Patribus, per manus Admodum Reverendi Patris Bonaventuræ de Musis indutus fuit septima die Februarii, Anni sequentis millesimi sexcentissimi decimi solemniter in Ecclesia Parochiali Sanctæ Mariæ Burgi Tascherii, ubi conventualiter eo tempore Patres Religionis morabantur. A quibus de Joanne quidem, in Fratrem Franciscum nominatus fuit coram Populo, qui ad solemnes Vesperas convenerat.

VI. Connumeratus ergo hujusmodi Religiosorum familiæ; fuit sequenti die confociatus, ad itinerandum, ut in locum Noviciatus, juxta Ecclesiasticas Ordinationes, duceretur. Quoque perventus, sub disciplina Magistri Noviciorum in Conventu Sanctæ Mariæ Pösgargani propè Terram Collefcipionis in Umbria constitutus cum aliis; multum in via observantiæ Regularis profecit; itaut Magistro ipsi non parum esset sublevaminis, dum aliquandò pro instructione aliorum, minoris intelligentiæ, usus fuerit.

VII. Completo namque annuali curriculo probationis, non minori exercitio mortificationis, quàm cæteris experimentis regularis disciplinæ inventus idoneus; suam solemnem Professionem in manibus emisit Admodum Reverendi Patris Hieronymi de Marchettis à Crema, tunc in Officio Superioris, hora quartadecima, quinto Idus Februarii, Anni millesimi sexcentissimi undecimi, Dominicæ Incarnationis.

VIII. Emissa deniq; Professione, se multum dedit studiis Philosophiæ, ac Theologiæ, sub disciplina præceptorum, quasi furando tempus, temporis nocturnis (ut solitus erat dicere) horis, quas etiam infomnis, pro studio, vigil infumebat. Et ipse, quamvis implicatus ab obedientia, ad quæstundum Religioso more, à certis Superioribus, qui parvi pendebant ejus intelligentiam; sæpè in viis percurrere scripta lectionum, quæ secum semper habebat; à multis observatus, non parva, nec minori admiratione fuit.

IX. Et quantumvis acclamaretur à personis, indignè ferentibus, Juvenem studiis deditum, ita onustari; attamen hujusmodi laboriosa itineraria lætantiè subibat, quasi ad æpulas invitaretur, quando elemosinarum quæstum sui Superiores offerebant.

X. Crescente idèò Juvene Francisco in Scholasticis Doctrinis; crevit in eo etiam Observantia regularis disciplinæ, necnon singularis diligentia in exequendis Superiorum mandatis. Quare non paucam benevolentiam reportatus; In Conventu formali studiorum ab ipsis collocari meruit, ut ibi eo præstantius requisita curricula scientiarum complere posset.

XI. Romæ, Parmæ, ac Placentiæ sustinuit publicè tres Cathedras Philosophiæ scilicet, necnon Theologiæ laudabiliter Anno millesimo sexcentesimo decimonono, dum paulò ante in Lectorem nominatus, ac in pluribus

pluribus disputationibus, sæpè argumentando; dedit non pauca testimonia suæ virtutis. Ideò in ejus laudem juremeritò quidam litteratus, ex nostris benè valvit, exprimere; (a) *dum recto tramite; incaptumque studium, inoffenso pede persurrens, admirabilem unionem in operibus suis inter studium, & Regularem Observantiam præferens, testificatum apparet.*

XII. Supradictò scilicet Anno ad Sacrum Præbyteratus Ordinem etiam promotus die vigesima prima Septembris; in Ecclesiola Divæ Mariæ Quarterii sequenti die suum obtulit primò Sacrificium coram populi multitudine, qui frequentèr ad hujusmodi Sacellum conveniebant. Attamen tali die major fuit concursus, dum solemniter, sparsum fuit: quòd Sacerdos novellus, ex Religiosis Sanctæ Mariæ, suam cantare primam disposuerat Missam.

XIII. Anno vigesimo primo suprà millesimum, sexcentesium, dieque undecima Februarii recepit Insignia Theologalia Parmæ, ubi connumeratus inter Patres ejusdem Collegii; meritis quidem præstantior, longè semper fuit, quàm ætate provectus, apparuit. Et dum in aliquilibus paulò post versaretur scientiis, ab Episcopo Parmensi missus ad concionandum in aliquibus Ecclesiis suæ Diocæsis; spontè ab hoc se abdicavit, ut in sua solitudine potius ad moralia studia incumberet.

XIV. Post celebrem transportationem Patrum Religionis factam de Conventu S. Mariæ Burgi Tascherii (dicto etiam à Populo, S. Genesii Martyris) ad Conventum, & Ecclesiam novam Sanctæ Mariæ Quarterii Parmæ, ubi Religio in perpetuum est permanfura. Fuit Pater Franciscus Bordonus electus in Priorem hujus Anno Domini millesimo sexcentesimo trigesimo septimo, in cujus munere laudabiliter se gerens; huic officio renunciavit, dum suffectus Mediolani Magister Novitiorum; non potuit in isto per triennium quoque durare. Attamen denuò electus, mirum non fuit, dum triennio priùs Definitor Provincialis factus, & prudentèr sibi spectabilia exercens, ad laboriosiora quoque subire, videretur.

XV. Completo in Prioratus officio circiter hoc triennio (antequam ad majora progrediretur) fuit à Reverendissimo Patre Thoma Petrobello Inquisitori Generali Parmæ creatus Consultor Theologus Sancti Officii Sacræ Inquisitionis; ubi ad Congregationes conveniens, pluries resplenduit claritas ejus purè intelligentiæ; necnon maturitatis ingenii. Qua de causa profectus ad capitulum provinciale.

XVI. Anno quadragesimo primo suprà sextum decimum sæculum nostræ salutis; die octava Januarii electus fuit in Provincialem, plenè votis, Provinciæ Bononiæ, quæ jam experta existense ejus prudentissimæ Idoneitatis, magnoperè concepit, quod in multis posset ei suffragare, dum in antedictis muneribus tam benè resplenduit ejus paterna erga Religiosos cura.

XVII. Et ne, pro scribentis libito, reputentur ista; non insolitum videbitur, si de hujus Viri Gubernio exprimentur aliqua de his, quæ in Epistola sui funeris leguntur impressa. (b) *Quàm fuerit coram omnibus vigilantissimus ovium Pastor; Zelantissimus Paupertatis amator; Destructor abusuum; studiorum Promotor.* Hæc jam veritas comprobavit, dum in multis Cænobii Provinciæ Bononiensis resplendescere cæpit studentium frequentia

(a) *Pater Fuggeius.* (b) *Epist.*

in literis

in literis, cum pari augmento religiosæ disciplinæ. Qui fulgentes in Scholasticis exercitiis (exemplo hujusmodi Prælati sui) uberimè in campis Minervæ; velut inferti palmites, fructificaverunt.

XVIII. Hunc Patrem Curia Episcopalis Parmæ sibi elegit in Examinatorem Synodalem; ubi per annos multos fulgens, in examinando, ejus humanissima benignitas; sive admissi; sive repulli, concurrentes; pari animo reverentèr ubique prosequerantur.

XIX. Hunc paritèr nostra Religio Romæ in Comitibus Generalibus etiam in Definitorum Generalem voluit. In quo gradu magis, ac magis elucens notabilis ejus prudentia; non frustratoria visa fuit Patrum electio; dum in explanatione multarum perdifficilium difficultatum resplenduit ejus promptitudo.

XX. Anno paritèr Jubilæi millesimo sexcentesimo quinquagesimo acclamatus fuit in Romana Curia Procurator Generalis totius Religionis Tertii Ordinis Sancti Patris Francisci, non minori dispositione benignitatis Divinæ; quàm lætitia omnium, ut in Urbe, Orbique universo suæ sapientiæ radii magis clucesserent.

XXI. Hoc veritas facillimè comprobavit. Nam Romæ personalitèr convolvans, ut Superiorum nutibus promptè incumberet. Ibi ejus librum (quod Sacrum Tribunal Inquisitionis Titulo inscriptum) Typisque submittens, Sacræ Congregationi contrà hæreticam pravitatem dedicavit.

XXII. Quare ab hujusmodi Universalis Inquisitionis Sacræ Congregationis Eminentiis. Patribus benignè in honorem acceptus; illic S. Officii Qualificatorem declaratus fuit. In quo gradu eo demissius apparuit: quòd in gratulatione tantorum; de factò, ejus Humilitas magis resplenduit.

XXIII. Convocatis, nimirum eo tempore pro Capitulo Generali Religionis, Patribus, nempe Anno quinquagesimo tertio suprà sextumdecimum seculum; in Conventu S. Antonii de Padua Civitatis Assisii, fuit canonicè in Generalem electus totius Religionis, una nimirum Vocalium consensu, magis respuens; quam huic Dignitati aspirans. Quodq; semper ei poena fuit; quantumvis non à solitudine sui studii, massa curarum divertere valeret.

XXIV. Ad primam ergò nostræ Religionis Dignitatem evectus, multa præbuit suæ Prudentiæ, necnon Vigilantiæ minoris exempla. Componebat siquidem animos fratrum promptitudine verborum; ne quasi discriminantes inter se viderentur. Profuit aliis tantis præventionem superveniens, antequàm præcogitata rivalium suppeditarent, aut Cænobiorum, aut innocentium præcipitia.

XXV. Non ei fuit difficile in uno sexennio morali passu Religionem visitare, in qua bis ad quoslibet conventus personalitèr conveniens; præter aliquales Provincias, ob impetus Bellorum, sive aliorum perniciem malorum perterritus. Et quòd non potuit in persona facere; sua diligentia voluit, in scriptis fidelitèr sibi demandari, ut omnium Conventuum, quæ tunc florebant in esse; futuris temporibus continuò sub oculis posset in voluminibus impressa cernerentur.

XXVI. Hoc pro encomio tantæ sedulitatis, qua pervolutavit, visitando Cænobiorum intima, testantur Historia, cum Archivio Bullarum Volumina, prælo demandata. In his equidem leguntur Origines, Proventus

tus, obligationes, unà cum Privilegiis, ac cæteris quibuscunque spectantibus ad bonum Religionis, quæ tunc sub tanto Ministro lætabundè florebat.

XXVII. Ea, quæ præbuit suis in Ministerio consodalibus, non tantum in opere, verbo, atque scriptis, demonstraverunt exemplaria virtutum; continuati undique boni mores; Regularis Observantiæ amor, & zelus. Non sibi parcens; omnibusque aliis potius favens, ut Pastor bonus enituit.

XXVIII. Ipse tam Generalis, quam Exgeneralis in omnibus contradictionibus, magis humilitate animi, quam pravitate se offerens; multò facilius vicit; quandò minùs ad superandas res, perdifficiles ipsi videbantur. In hoc quidem fuit expertus, quandò ad pedes Summi Pontificis Alexandri Septimi (sanctæ memoriæ) supplex pro se (prout ego ex ejusmet ore audiui) reportavit: *Non quidem tu es ille Bordonus, qui versatus in his, qua modò petis à nobis? Operare, qualiter conscientia tua dicit, dum pro tantis moraliter scripsisti.*

XXIX. Expeditus laudabiliter ab Officio Generalatus, ad Cænobium suæ nativitatìs Parmæ se reportans, ibi totaliter ad scriptionem multorum voluminum, ex diversis materiis; tam in utroque jure, quam ad morales, spiritualesque, aut historiales compositiones pergustavit. Non absque detrimento Chori, aut cæterorum Regularis Observantiæ ministeriorum, quibus interveniebat diligentèr, tam ad ea, quæ ante lucano tempore fiunt; quam in cæteris horis Mater Religio ad praxim exhibet filiis suis.

XXX. Rarò ad conficiendum Sacrum se abstinit; & quamvis Exgeneralis ornatus etiam tantis, ac stupendis prærogativarum generibus; simplicissimi Sacerdotis (ne dicam minùs) irà in Choro, ac in cæteris congressibus liberrimè apparvit: quasi non esset ille Bordonus, cui Minerva suggererat fluenta non parva rutilantis Sapientiæ.

XXXI. Ex multis partibus confluabant Viri nobilitate non tam illustres, quam virtutibus, ut cum eo perdifficiles conferrent quæstiones. Et ubi non valebant propria ingenii magnitudine; reportabant à promptitudine hujus, quasi de scientiis nulla in ipso, aut obscuritas, vel fatigosa congeries videretur fuisse.

XXXII. Per duo completa circitèr lustra Parmæ sibi delectam præcurrit mansionem; soli Deo serviens; literisque vacans; multis de suis memorabile reliquit exemplum. Ubi varietate voluminum provisione, ac ejus præcipuè scriptorum fecundissima unicuique præbuit, pro capeffenda virtute, oblectamenta. Ut quem non potuit de posteris alloqui præsentem; continuò præmanibus revolvens volumina, ejus frueretur doctrina saltem.

XXXIII. Denique ad septuagesimum septimum pertingens ætatis curriculum, Religionis sexagesimum; fuit per aliquot menses præventus à morbo læthali, qui paulatim succrescendo in pectore ad intima ventriculi, sive ob deficientiam caloris; aut ex nimia occupatione in studiis: multos in ipso excitavit dolores. Et quamvis peritia Physicorum pluriès in applicandis remediis apparvit sollicitior: attamen frustratoria se reddidit,

b dum

dum infolens magis morbosa materies; ad ultimum suæ vitæ terreltris terminum septimo Idus Augusti, hora circiter vigesima, reduxit ipsum Patrem Franciscum Bordonum, bene dispositum; cui ego dixi ultimum in Domino, vale. Anno scilicet septuagesimo primo supra millesimum sexcentimum, solenniter Sacramentis Sanctæ Matris Ecclesiæ, nec non Benedictione Pontificali, quam ipsi contulit Illustrissimus D. D. Carolus Nembrinus B. M. Episcopus Parmæ, qui eum personaliter invisit.

XXXIV. Hæc pauca de Optimo Viro Patre Francisco Bordonio Parmensi, ad omnium notitiam, fideliter scripsi his ultimis temporibus; occasione cujusdam impressionis Voluminum, quæ de suo labore, necnon manuscripta reliquit. Ne satis in oblivionem remaneant ea, quæ humaniter celebrari possunt. Nam ego ad ejus obitum præsens, ob illius mihi datam suæ conscientiæ confidentiam, (etiam uti Prior Conventus in Officio) Sacramenta; necnon cætera personali mea imbecillitate, ad honorem Magni Dei libenter exhibui; magnaque mea cum lætabunda consolatione ministratus sum. Non pauca mihi, & cæteris relinquens exempla, religiosè vivendi; ut similimè in extremis cum ipso, dulciter invocando Jesum, non terreat nos immanis ille ictus moriendi.

XXXV. Die sequenti exanime suum Cadaver associatum ab Illustrissimorum, & Excellentissimorum Collegio Theologorum, in Ecclesia Sanctæ Mariæ Quarterii, non parvi pompa in mane deportatum fuit; cui, ad visendum numerosus populus confluit: raras ejus virtutes omni libertate unus ad alterum inter se colloquebantur. Tandem expletis super eum sacris functionibus, in cornu Evangelii, effossa humo, in capsula ligneâ, cum aliquibus memoriis conditum fuit post meridiem. Ubi à Cæmentariis redactum subito ad pristinum suum esse pavementum: Cessavit quidem illa multitudo concursus; non verò memoria hujus tanti Viri apud omnes.

XXXVI. Pro die septimo Depositionis (quæ fuit quartadecima ejusdem currentis Augusti feria quinta scilicet) renovata fuit Sapientissimi Bordoni memoria, occasione solemnium, pro suffragio, exequiarum. Ubi ad Ecclesiam, lugubriter, imò sapienter, pro eruditissimis Elogiis in obsequium Defuncti expositis, ornatam. Confluentes itidem ex multis partibus Viri docti, mærentes ob perditam tanti Viri conversationem: Coram omnibus Antiquissimi Collegii Patribus Theologis equidem; ac Personis Illustribus, habuit Orationem elegantissimam Pater Franciscus Maria Quatrofratrius Societatis Jesu; quæ fuit impressa eodem Anno, unâ cum cæteris compositionibus, Parmæ factis, occasione hujusmodi funeris, per Marium Vignam; necnon per eundem reimpressis Anno 1676. Ex quibus planè constat: qualiter fuerit Patris Francisci Bordoni Peregrinatio vitæ in terris; nonque dissimilis evasit sua transmigratio ab humanis. Hæc ita scripsi ego Frater Franciscus Odoardus de Mancinis, Religionis Tertiæ Ordinis Sancti Francisci Parmæ, hac die decima Mensis Martii Anno Domini tertio supra Millesimum septingentesimum.

A D
L E C T O R E M.

NE mireris, benevolissime Lector, dum inopinatè Sapientissimi Quondam Viri Patris FRANCISCI BORDONI Parmensis, Religionis Tertii Ordinis Sancti Francisci, Religiosi Professi, Tibi emendicata sermocinatione, repræsentatur in hoc ejus posthumo Volumine, aliquid etiam de sua in humanis literaria commoratio. Hæc nimirum insignita magis tali nomine: quàm mortalis vita, meo videri, mihi suggestum est, nominari. Si non elegantiam discernis in hoc texere modo; absque tui discriminis dispendio; imputa magis ariditati personæ, parvi expers; quàm voluntati satis fecundæ, multumque cupida, in paucis: tot, ac tanta repræsentari de Uno: quot ejus virtutes, ut sydera in Orbe lucentia, coruscare videntur. Testis apud te sint Volumina, jam impressa; & nunc quæ à prælo calcata forent, sivè in futuro (adjuvante Domino) præ manibus habebis. In his forsitan reperies, non rapina usurpatum, quod, conveniemia, debitum fuit, perficere. Omnia in bonum percipe; ac ea benignitate, qua ornatum te considero, compatere; comprime, ac omni, qua possis charitate, perlege. Non curans errores, aut ea, quæ imperita manus, in messem non propriam

se im-

se immiscens ; non absque aliquo discrimine , aut laudis , vel operis , pauperula persona immunis evadere potest. Sit denique Tibi carum , quod in Uno , hæc Triplicatum compegit ; Non quidem confusione materiarum ; sed ut clariùs innotescant scripta Sapientissimi BORDONI, quæ per multa temporis lustra in oblivione contusa : Tineacula non pauca dilataverunt ora , quasi ad ultimam perniciem demoliri excogitarent. Sint hæc tibi satis , Deoque grates , at in Domino benè Vale.

INDEX

MEDITATIONUM

Cum suis Quæstionibus.

MEDITATIO I. Quid sit Miraculum, & de requisitis ad ipsum.

- 1 *Quid importet nomen Miraculi?*
- 2 *Quid sit miraculum in re?*
- 3 *An miraculum sit opus supernaturale?*
- 4 *An de illius ratione sit, quodd fiat instanti?*
- 5 *An prodigium, portentum, & monstrum sint idem, quod miraculum?*
- 6 *An miracula eveniant ex necessitate, an ex Dei voluntate?*
- 7 *Quomodo gratia differat à miraculis?*
- 8 *An portenta, & prodigia sint propriè miracula?*
- 9 *An sit licitum petere miracula à Deo?*
- 10 *An sit hæreticus negans miracula fieri à Deo, & Sanctis ejus?*
- 11 *An fides sit necessaria in faciendis miraculis?*
- 12 *An spes sit necessaria in faciendis miraculis?*
- 13 *An charitas quoque sit necessaria?*
- 14 *An ad definiendum aliquid de fide, perveniant miracula?*
- 15 *An intrà Ecclesiam tantum fiant miracula?*
- 16 *An detur majoritas, & minoritas graduum in miraculis?*
- 17 *An diversa sint genera miraculorum?*
- 18 *An sint necessariis miracula?*
- 19 *An miracula diminuunt de merito fidei?*

MEDITATIO II. De causa activa miraculorum.

- 1 *An virtus infinita sit necessaria ad facienda miracula?*
- 2 *An aliqua creatura possit facere miracula.*
- 3 *An Angelus bonus possit facere miracula?*
- 4 *An demones, qui sunt Angeli mali, faciant miracula?*
- 5 *Quomodo Deus concurrat cum Angelis malis ad miracula?*
- 6 *An Antichristus faciat miracula?*
- 7 *An Christus faciat miracula?*
- 8 *An Apostoli faciant miracula?*
- 9 *An Sancti, & Servi Dei faciant miracula?*
- 10 *An aliqua virtus supernaturalis sit necessaria?*
- 11 *An hæc virtus sit aliqua qualitas physica?*
- 12 *An sit causa physica, vel moralis?*
- 13 *An hæc virtus miraculizandi sit fundata in aliquo pacto?*
- 14 *An per potentiam obedientialem fiant miracula?*
- 15 *An mali homines possint facere miracula?*
- 16 *An Sancti faciant miracula in res à se distantes?*
- 17 *An Deus faciat immediatè per se miracula?*
- 18 *An oratio sit necessaria in miraculis?*
- 19 *An Sancti præsciant futurum miraculum.*

- 20 *An Joannes Præcurſor ſecerit miracula?*
 21 *An Rex Francia ſanando à ſtrumis faciat miracula?*
 22 *An Hæretici poſſint facere miracula?*

MEDITATIO III. De Miraculis Chriſti.

- 1 *An Chriſtus habuerit poteſtatem faciendi miracula?*
 2 *An per unionem hypſtaticam ea fecerit?*
 3 *An per eam poteſtatem potuiſſet facere quæcumque miracula?*
 4 *An eam poteſtatem ſuis diſcipulis communicaverit?*
 5 *An miracula probent Chriſtum eſſe Deum?*
 6 *An Apoſtoli ſecuti ſint Chriſtum propter miracula?*
 7 *Quodnam inter ejus miracula fuerit primum?*
 8 *Quot cæcos illuminaverit?*
 9 *Quot mutis, & ſurdis reſtituerit loquelam, & audituſum?*
 10 *Quot dæmones ejecerit è corporibus hominum?*
 11 *Quot mortuos revocaverit ad vitam?*
 12 *An ambulaverit ſuper aquas?*
 13 *De nonnullis aliis miraculis?*
 14 *An Chriſtus per ſuum temperamenſum fecerit miracula?*
 15 *An per imaginationem miraculigerit?*

MEDITATIO IV. An miracula ſint neceſſaria.

- 1 *An miracula ſint neceſſaria quo ad eorum eſſentiam, & exiſtentiam?*
 2 *An diſcredens miraculis ſit hæreticus?*
 3 *An ad cognoscendam Dei Omnipotentiam ſint neceſſaria miracula?*
 4 *An miracula fuerint neceſſaria Chriſto, ut cognosceretur Deus?*

5 *An initio Eccleſiæ miracula fuerint neceſſaria?*

6 *An ad definitiones fidei prærequirantur miracula?*

7 *An pro Canonizatione Sanctorum requirantur miracula?*

MEDITATIO V. De Miraculis in Elementis.

De Miraculis in Terra, à num. 5. ad 17.

De Miraculis in Aqua, à num. 18. ad 29.

De Miraculis in Aere, à num. 40. ad 49.

De Miraculis in Igne, à num. 50.

MEDITATIO VI. De Miraculis in corporibus cœleſtibus.

MEDITATIO VII. De Miraculis ex ſanitate.

- 1 *Quot conditiones requirantur, ut ſanatio dicatur miraculoſa?*
 2 *An ſanatio contingat miraculoſa ſine invocatione Sanctorum.*
 3 *An infirmus nolens miraculoſè ſanari poſſit?*
 4 *An Medicus, & Chirurgus exanimandi ſint ſuper qualitate morbi?*
 5 *An aliquod temporis ſpatium debeat mediare inter applicationem remedi, & miraculoſam ſanitatem?*
 6 *An pallor, cicatrix, debilitas, &c. reliqua poſt ſanationem tollant rationem miraculi.*
 7 *An invocationem Sancti debeat ſequi miraculoſa ſanatio?*
 8 *An à miraculis ſanitatis excludantur cauſæ ſecundæ?*
 9 *An miraculum ſanitatis aliquandò contingat cum dolore?*
 10 *An remedium aliquod adhibituſum tollat rationem miraculi?*
 11 *An reincidentia in eundem, vel alium morbum*

MEDITATIONUM xj

morbum tollat rationem miraculi?

12 *An in dubio iudicandum sit pro gratia, an pro miraculo?*

13 *De malo caduco.*

14 *De morbo paralitico.*

15 *De morbo hydropisico.*

16 *De morbo lepro.*

17 *De malis cancri, fistula, & ulceris.*

18 *De morbo bernia.*

19 *De fluxu sanguinis.*

20 *De febris quotidiana, tertiana, & quartana.*

21 *De dolore capitis, & dentium.*

22 *De miraculis circa membra debilitata ex diversis morbis.*

23 *De membris praevis miraculose restitutis.*

24 *De sanatione podagrae, & cibragrae miraculosa.*

25 *Andementes miraculose sanentur?*

MEDITATIO VIII. De miraculosa visione caecorum.

MEDITATIO IX. De miraculosa locutione Mutorum.

MEDITATIO X. De miraculosa auditione Surdorum.

MEDITATIO XI. De miraculosa energumenorum liberatione.

MEDITATIO XII. De miraculosa resurrectione Mortuorum.

MEDITATIO XIII. De miraculosa apparitione Sanctorum.

MEDITATIO XIV. An ratio miraculi locum habeat in prophetia?

MEDITATIO XV. De miraculis conceptibus, & de periculosis partibus.

MEDITATIO XVI. De Jeuniis miraculosis.

MEDITATIO XVII. De miraculosa unione membrorum praecisorum Sanctorum Martyrum.

MEDITATIO XVIII. De Sonis, Vocibus, & Cantibus miraculosis.

MEDITATIO XIX. De conversione miraculosa unius rei in aliam.

MEDITATIO XX. De miraculosa rerum multiplicatione.

MEDITATIO XXI. De rebus ex caelo divinitus missis servis Dei.

MEDITATIO XXII. De miraculosa liberatione carceratorum.

MEDITATIO XXIII. De miraculosa sepelitione servorum Dei.

MEDITATIO XXIV. De veneno miraculose non nocente servis Dei.

MEDITATIO XXV. An corruptio corporis humani sit miraculosa.

MEDITATIO XXVI. De Arboribus miraculose florentibus, vel arentibus.

MEDITATIO XXVII. De lectione, & scriptione miraculosa.

MEDITATIO XXVIII. De liquore miraculose manante ex corporibus Sanctorum.

MEDITATIO XXIX. De miraculosa inventione rerum perditarum.

MEDITATIO XXX. De miraculosa praeservatione ab imminenti periculis.

MEDI-

MEDITATIO XXXI. De modo
formandi processus miraculorum
nondum Beatificatorum,

- 1 *Ad quos spectat formare processus Beatificandorum?*
- 2 *An Episcopus hanc potestatem delegare possit?*
- 3 *An Concilium Generale hos processus formare possit?*
- 4 *An Cardinales, & Nuntii?*
- 5 *An Abbates, & Generales Ordinum?*
- 6 *An Episcopus, processu completo, possit factum judicare, an sit miraculosum?*
- 7 *An judicatum possit publicare?*
- 8 *Qualis debeat esse Notarius rogatus de processu?*
- 9 *An in processu jam perfecto suppleri possint defectus?*
- 10 *An Clerici, & Regulares possint recipere relationes miraculorum, quamvis non possint formare de illis processus?*
- 11 *Quomodo numeretur centenaria defunctorum?*
- 12 *An poenae de quibus in Bulla, sint tantum comminatoriae?*
- 13 *An impressores librorum de his, qui exceperunt centenariam subiciantur huic Bullae?*
- 14 *An Auctores librorum imprimendorum sint rei hujus Bullae?*
- 15 *An Impressores librorum non excedentium centenariam, sint transgressores hujus Bullae, & Decretorum?*
- 16 *An sit contrariam Decretis per appendentem tabellam, si statim amoveatur à Sacrista?*
- 17 *Quomodo nunc imprimendi sint libri historici bonum Dei servorum sine transgressione Bullae?*
- 18 *An in Oratoriis etiam privatis retineri possint eorum imagines?*
- 19 *An sub prohibitione de miraculis comprehendantur etiam gratiae?*

- 20 *An praedicantes miracula istorum, sive vera, sive falsa, incurrant poenas aliquas?*
- 21 *An Decretum, ut non credatur Responsis S. Congr. nisi authenticis comprehendat omnia responsa?*
- 22 *Quomodo procedatur, antequam deveniatur ad Beatificationem, vel Canonizationem?*

MEDITATIO XXXII. De proba-
tione Miraculorum per testes.

- 1 *Quot testes requirantur ad probationem miraculorum?*
- 2 *An quandoque unus testis sufficiat?*
- 3 *An unico testi sit credendum cum ad miniculis?*
- 4 *An unico testi cum dicto servi Dei credatur?*
- 5 *An unicus testis cum voce, & fama publica probe?*
- 6 *An unicus sufficiat ad probandum miracula in genere?*
- 7 *An credendum sit assertanti miraculum esse factum in sua persona?*
- 8 *An testes debeant esse contestes? An sufficiant singulares?*
- 9 *An singuli actus, & circumstantiae sint probandae?*
- 10 *An Medici, & Chirurgi probe?*
- 11 *Quales debeant esse testes?*
- 12 *An domestici, & familiares possint esse testes?*
- 13 *An Religiosi sint testes idonei?*
- 14 *An sit necessaria superioris licentia?*
- 15 *An Moniales sint testes idoneae?*
- 16 *An testes debeant reddere rationem sui dicti?*
- 17 *An debeant jurare?*
- 18 *An testes simul examinari possint?*
- 19 *An debeant esse omni exceptione majores?*
- 20 *An repetantur testes, & quomodo?*
- 21 *An per extensum singulorum dicta sint scribenda?*

MEDITATIONUM. • xiiij

MEDITATIO XXXIII. De recognitione, & approbatione miraculorum.

- 1 *An probari directè possint miracula?*
- 2 *Ad quos iudices spectat ea probare?*
- 3 *Quomodò debeant illa examinare?*
- 4 *An Tridentinum disponat de recognitione miraculorum, non solum Sanctorum, sed etiam servorum Dei?*
- 5 *An Tridentinum disponat etiam de miraculis Beatorum?*
- 6 *Quid agat Episcopus, quandò vociferatur, Imaginem aliquam facere miracula?*
- 7 *An Tridentinum sub nomine Episcopi approbantis miracula, comprehendantur etiam Superiores Regulares?*
- 8 *Quales debeant esse Theologi ab Episcopo vocandi in consilium?*
- 9 *Quomodò recognoscantur nova Reliquiæ?*
- 10 *Quomodò probentur Reliquiæ Sanctorum?*
- 1 *Quid sit Canonizatio, & Beatificatio Servorum Dei?*
- 2 *In quibus conveniant, & differant?*
- 3 *An sint amba in Ecclesia Dei antiqua?*
- 4 *An Papa in eis errare possit?*
- 5 *An sit de fide in his Papam errare non posse?*
- 6 *An sit hæreticum dicere, Papam in his errare posse?*
- 7 *Quid sit Beatificatio, seu Canonizatio virtualis, & interpretativa?*
- 8 *An sit de fide, quòd Papa habeat potestatem canonizandi.*
- 9 *An Episcopus possit canonizare?*
- 10 *An Concilium saltem Generale possit canonizare?*
- 11 *An Collegium Cardinalium?*
- 12 *An Legatus à Latere?*
- 13 *An Papa in exercitio Canonizationis requirat consilium Cardinalium?*
- 14 *Quis possit beatificari, & canonizari?*
- 15 *An infans possit bis honorari?*
- 16 *An Sancti veteris Testamenti possint canonizari?*
- 17 *Quid requiratur pro Canonizatione Martyrum?*

MEDITATIO XXXIV. De Beatificatione, & Canonizatione Servorum Dei.

The first part of the paper is devoted to a discussion of the general principles of the theory of the structure of the atom. It is shown that the structure of the atom is determined by the laws of quantum mechanics, and that the laws of quantum mechanics are in agreement with the experimental facts.

In the second part of the paper, the author discusses the question of the structure of the nucleus. It is shown that the structure of the nucleus is determined by the laws of quantum mechanics, and that the laws of quantum mechanics are in agreement with the experimental facts.

The third part of the paper is devoted to a discussion of the question of the structure of the molecule. It is shown that the structure of the molecule is determined by the laws of quantum mechanics, and that the laws of quantum mechanics are in agreement with the experimental facts.

The fourth part of the paper is devoted to a discussion of the question of the structure of the crystal. It is shown that the structure of the crystal is determined by the laws of quantum mechanics, and that the laws of quantum mechanics are in agreement with the experimental facts.

The fifth part of the paper is devoted to a discussion of the question of the structure of the liquid. It is shown that the structure of the liquid is determined by the laws of quantum mechanics, and that the laws of quantum mechanics are in agreement with the experimental facts.

The sixth part of the paper is devoted to a discussion of the question of the structure of the gas. It is shown that the structure of the gas is determined by the laws of quantum mechanics, and that the laws of quantum mechanics are in agreement with the experimental facts.

The seventh part of the paper is devoted to a discussion of the question of the structure of the plasma. It is shown that the structure of the plasma is determined by the laws of quantum mechanics, and that the laws of quantum mechanics are in agreement with the experimental facts.

The eighth part of the paper is devoted to a discussion of the question of the structure of the solid. It is shown that the structure of the solid is determined by the laws of quantum mechanics, and that the laws of quantum mechanics are in agreement with the experimental facts.

The ninth part of the paper is devoted to a discussion of the question of the structure of the liquid crystal. It is shown that the structure of the liquid crystal is determined by the laws of quantum mechanics, and that the laws of quantum mechanics are in agreement with the experimental facts.

The tenth part of the paper is devoted to a discussion of the question of the structure of the polymer. It is shown that the structure of the polymer is determined by the laws of quantum mechanics, and that the laws of quantum mechanics are in agreement with the experimental facts.

MEDITATIO I.

Quid sit Miraculum, & de requisitis
ad ipsum?

- 1 **M**iraculum denominatur ab eo, quod oculis mirum est.
- 2 Mirabile non ex substantia sua, quam ex modo, quo fit.
- 3 Miraculum definitur.
- 4 Signum est.
- 5 Quod definitur à S. Augustino.
- 6 Signum triplicis generis secundum Statum.
- 7 Signum dicitur diversimodè de Sacramentis, & Miraculis.
- 8 Sensibile est ad differentiam unionis hypostaticæ, & justificationis.
- 9 Arduum, & difficile est Miraculum.
- 10 Insolitum est de ratione Miraculi.
- 11 Rarum pretiosum, & appetibile magis.
- 12 Sacramenta non insolitè, sed modo solito conferuntur.
- 13 Vires naturæ excedit miraculum, &
- 14 Quoad substantiam, & quoad modum.
- 15 Vires mensurantur ab ætate portantis.
- 16 Demones quandoq; faciunt mira, sed non miracula.
- 17 A Deo solum sunt miracula.
- 18 Ministerio Creatura Deus operatur miracula.
- 19 Finis miraculorum bonus est, & multiplex.
- 20 Opus supernaturale est miraculum.
- 21 Supernaturale, & naturale distinguuntur per ordinem ad agens.
- 22 Vires totius naturæ excedit miraculum.
- 23 Miraculum aliquando contra naturam.
- 24 Interdum secundum naturam.
- 25 Est contra naturam rerum, quod virgo pariat.
- 26 Effectus alii sunt speciales Dei, & sunt miracula.
- 27 Alii communes causis secundæ, & prima.
- 28 Si isti fiant in instanti sunt miracula.
- 29 Christus cecos aliquando in instanti, aliquando successivè sanavit.
- 30 Prodigium, & Portentum, & Monstrum in quo differant à miraculis.
- 31 Voluntate, non necessitate fiunt miracula.
- 32 Gratia, & miraculum quomodo differant.
- 33 Portenta, & prodigia sunt verè miracula.
- 34 Petere miracula est licitum.
- 35 Hæreticus est negans miracula in Ecclesia Dei.
- 36 Fides necessaria in faciendis miraculis.
- 37 Sinapis grano assimilatur magnitudo fidei.
- 38 Optans beneficium ex miraculo debet credere.
- 39 Fides specialis in actu est necessaria.
- 40 Spes necessaria est ad miracula.
- 41 Caritas verò non.

A

42 Ad

- 42 *Ad definitiones fidei non sunt necessaria, pravia miracula?*
 43 *Signa dantur infidelibus non fidelibus.*
 44 *Miracula sunt tantum intra Ecclesiam.*
 45 *Luterus, & Calvinus nulla miracula fecerunt.*
 46 *Gradus miraculorum duo sunt.*
 47 *Creatio mundi, & justificatio impii non sunt miracula.*
 48 *Miraculorum diversa sunt genera, vel secundum materiam,*
 49 *Vel secundum operationem.*
 50 *Miracula necessaria ad propagandam fidem initio Ecclesie.*
 51 *Infidelibus dantur non fidelibus.*
 52 *Non sunt multiplicanda sine necessitate.*
 53 *Timotheus cur miraculose non fuit sanatus?*
 54 *Credens in miraculorum meritum non habet.*

MEDITATIO I.

Nitium ejuscumq; rei tractandæ à definitione nōminis, & rei capiendū est, igitur *Miraculi* nomen, quod debet esse objectum, & materia, circā quam, Deo illuminante nostrum intellectum, laborare intendimus mente, & calamo ad communem fidelium utilitatem, primo loco venit explicandum. Et quia debitus ordo in omnibus est servandus per quæstiones, & earum responsiones procedendum est.

Quæres igitur 1. quid importet nomen *Miraculi*?

1. R. Nomen ejus componitur ex *miro*, & *oculo*, homines siquidem videntes factum insolitum tra-

huntur ab ejus admiratione, & obstupescunt super operibus insolitis supra ordinem naturæ apparentibus; miraculum ergo denominatur ab admiratione. Nonnē fuit admirabile illud Christi, qui cum quinq; panibus, & duobus piscibus satiavit quinq; mille homines, & postquam manducaverunt discipuli, ipso jubente, collegerunt duodecim cophinos fragmentorum ex quinq; panibus ordeaceis, qui superfluerunt jis, qui manducaverant. Joan. 6. à num. 5. ad 14. Quid hoc mirabilius? De admiratione in miraculis testantur, quatuor Evangelistæ, Matthæi 9. 33. Et ejecto *Damone*, locutus est mutus, & mirata sunt turba. Marci 10. 36. Et eo ampliùs mirabantur dicentes: omnia bene fecit, & surdos fecit audire, & mutos loqui. Lucæ 11. 14. Locutus est mutus, & mirata sunt turba. Joannis cap. 7. 15. Et mirabantur *Judei* dicentes: Quomodo literas scis, cum non didiceris. Admiratio igitur est effectus consequens ad opus miraculose factum, quia eum eveniat præter rerum ordinem, ejus causa sensibus nostris non apparet, mentibus nostris admirationem, & stuporem ingerit, & eo magis dum ministerio hominis videtur fieri, quod ejus vires excedit, unde Joannes 19. 30. scribit: *In hoc enim mirabile est, quia vos nescitis, unde sit, & aperuis oculos meos.* Omnes sciebant, hominem illam esse natum cæcum, & postea videre, ignorabant verò, qua virtute illi apervisset oculos, & eo magis obtupescabant, quo videbant, Christum nullam adhibuisse medicinam, nec remedium malo proportionatum, & illuminativum, sed potius impropor-

tionatum

tionatum, & quod est admirabilius excœcativum, cum oculos cœci linivisset luto, quod medium tantum abest, ut prolic, quod potius obest, & destruit virtutem visivam. Admiratio igitur deducitur non tam ex opere in se admirabili, quam ex modo, quo miraculum contingit.

Quæres 2. Quid sit miraculum in rō?

3. R. Est signum sensibile, arduum, insolitum excedens vires naturæ à Deo factum ministerio creaturæ intellectualis ad bonum finem. Ex hac definitione colligitur, ad miraculum propriè acceptum requiri octo conditiones *Prima*, quòd sit signum. *Secunda*, quòd sit sensibile. *Tertia*, quòd sit arduum. *Quarta*, quòd sit insolitum. *Quinta*, quòd sit excedens vires naturæ. *Sexta*, quòd sit à Deo. *Septima*, quòd sit ab eodem ministerio creaturæ intellectualis. *Octava* demum, quòd sit ad bonum finem. Singula sunt explicanda.

4. *Prima* conditio, quòd sit signum, habetur Joan. 2. 11. *Hoc fecit initium signorum Iesus in Cana Galilee.* Quando scilicet convertit aquam in vinum. Item cap. 4. num. 54. *Hoc iterum secundum signum fecit Iesus cum venit à Galilea in Judeam.* Quando sanavit filium Reguli de Capharnaum. Marci 16. 17. *Miracula, quæ facturi erant Apostoli vocantur Signa;* Certum ergo est de fide, quod miraculum est signum; & probatur idem ex definitione signi, quam tradit S. Augustinus 1. de Doctrina Christi. cap. 1. ab omnibus receptus cum Scoto in 4. dist. 6. q. 10. §. Et quod adducitur. *Est autem illud, quod præter*

5. *sui cognitionem, quam ingerit sensibus, facit, nos venire in cognitionem alterius.* Scotus autem in eodem libro dist. 1. q. 2. §. Secundo dico, dividit signum in rememorativum, quod est præteritæ rei; & prognosticum, quod est rerum futurarum; & in demonstrativum representans rem præsentem. Miraculum autem est signum non rememorativum, nec prognosticum, sed tantum demonstrativum rei præsentis; indicat enim seipsum prout factum; dicitur sensibiliter, ut conversio aquæ in vinum, & aliud à se, nempe causam, scilicet Deum operantem illum mirabilem effectum; omnis enim effectus representat suam causam, & quidem in hoc sensu signum naturale dicitur, cum uterque causa scilicet, & effectus sint quid naturale; independens scilicet ab hominum voluntate, in quantum scilicet condistinguntur à signo artificiali quatenus id dependet à libera hominum voluntate, ut signum ad Cauponam, quod & dici potest morale inductum ex more, & consuetudine hominum; supernaturale verò quo ad modum, & causam, quibus sit supra vires naturæ. Et quamvis Sacramenta dicantur signa, quæ indicant gratiam, & suam causam, non tamen sunt ex hoc miracula, quia licet convenient in genere signi demonstrativi, differunt tamen in modo, quia Sacramenta sunt signa practica non solum significantia, sed etiam productiva gratiæ, ac proinde signa practica, & moralia quidem; miracula vero sunt & ipsa signa, non moralia, sed naturalia quatenus independentia à voluntate

ministerii creaturę operantur, non artificialia, ut signa Sacramento-
rum; nec miracula sunt signa
præctica, sed merè ut ita dicam
speculativa, quia non habent ra-
tionem operativi, & productivi,
cum spectentur ut producta; Sa-
cramenta verò uti causę morales
sunt signa operativa aliorum ef-
fectuum.

8 Secunda conditio est, ut mi-
raculum sit tale signum, quod sit
sensibile, & id deducitur ex effe-
ctu ejus admirationis, nam homo
de solis sensibilibus admirationem
habet, ergò necesse est, quod mi-
raculum sit sensibile, ut trahat in
sui admirationem: Et per hoc
miraculum distinguitur ab aliis
rebus; quę excedunt vires natu-
rę, ut unio hypostatica, gratia,
& hominis justificatio, transub-
stantiatio &c. quę sensibus non
patent corporaliter, nemo enim
hominum in terra viator hæc mi-
steria videre potest.

9 Tertia conditio est, quod mi-
raculum habeat de ratione ardui,
& difficilis, sive in facto rei, sive
in modo. Nonne arduum, & hæ-
roicum fuit miraculum saturandi
turbam quinque mille hominum
ex quinque panibus, & duobus
piscibus, conversio aque in vinum
&c. Quod sit arduum exprimunt
S. Augst. de utilitate cred. cap. 16.
Alexis par. 2 summe q. 24. membro
5. S. A. Bonaventura lib. 1. Com-
pend. cap. 28. Contelords cap. 6. de
Canoniz. S. A. num. 4. Viguerius
de gratia divini cap. 9. §. 2. vers. 1.
Pesqualig. ad Lauretum Francum
num. 1178.

10 Quarta conditio, quod sit in-
solitum, non quia frequenter oc-
currere non possit, constat enim
initio Ecclesię evangelicę Chri-

stum Dominum infinita fecisse
miracula, & pariter Apostolos
Christum secutos, quibus virtu-
tem dedit patrandi miracula, ut
legitur Marci cap. fin. num. 17 &
seq. tunc enim ad propagandam,
& confirmandam fidem erant ne-
cessaria; Sed quia regulariter, &
modo consueto, & ordinario non
sunt, nec sequuntur eursum cau-
sarum secundarum; Et ex cap.
11 legimus 24. dist. 97. ex S. Hiero-
nymo, omne quod rarum est ap-
petitur, quia pretiosum, ut habet
ibi Glos. v. Paucitatem, quę ha-
bet, quod raro accidit esse mira-
culum, & cap. 2. in fine dist. 59.
Rarum omne est, quod magnum
est, merito igitur etiam ex hoc
capite miraculum dicitur signum
insolitum ex sua pretiositate, &
12 magnitudine. Per hanc quoque
conditionem differt à Sacramen-
tis, & celebratione, quę non sunt
insolita, nec raro, aut irregulari-
ter ministrantur, sed sæpissime, &
toties, quoties fidelis indiget il-
lis, & modo ordinario, & con-
sueto. De hac conditione præci-
tati cum D. Augustino *apud Sco-*
tum in 1. sent. q. 2. Prologi §. de octa-
vo, Contelorus cap. 16. n. 5.

13 Quinta conditio est, quod ex-
cedat vires naturę, ita quod nul-
la creatura sive angelica, sive hu-
mana illud perungere potest ex
sua arduitate, cum sit extrā ea-
rum potentiam reservatum sub
dominio, & potestate altioris cau-
sę, quę est Deus omnipotens.
Secernitur autem opus miraculo-
sum à non miraculoso per hoc,
quod, opus naturale est effectus
proportionatus suę causę natu-
rali, cum ad invicem non se exce-
dant, sed æquantur in ratione ef-
fectus, & causę; miraculum verò
excedit

14 excedit virtutem causæ secundæ, vel in substantia, vel in modo, quo fit. In substantia autem, vel quo ad factum, ut ajunt, quando scilicet, quovis modo spectatum non potest aliquo modo procedere à causa naturali, ut resurrectio mortui, illuminatio cæci nati, restitutio pedis præcisi &c. in his causa secunda nihil potest, nec quo ad substantiam, nec quoad modum, quia utrumque est causæ secundæ impossibile. modo verò, quando effectus quidem provenire potest à causa secunda in ratione substantiæ applicando e.g. remedia infirmo, ex quibus sequitur paulatim applicatis sanitas, quæ successivè introducit cum expulsiōe malorum humorum, tunc miraculum non est respectu sanitatis recuperatæ, quia sanitas & quo ad substantiam, & quo ad modum successiōis sanandi, est effectus naturalis non excedens virtutem causæ. Quod si infirmus in instanti sive cum applicatione remedium, sive non, fiat totaliter sanus, effectus iste dicitur miraculum, quia non remedia, sed Deus solus operatus est sanitatem, ut colligitur ex illo modo sanandi in instanti. Excedit ergo vires naturæ, cap. cum Maria 6. de celeb. millar. §. Quævisisti, ibi Cedat quippè natura miraculo, & virtus supra consuetudinem operatur. Ubi quod accidentia in consecratione panis, & vini mutant subiectum, Archid. in cap. Nec mirum 16. q. 1. Contelor. cap. 16. nu. 4. Tataretus in 3. dist. 23. q. un. §. contra sequitur Faber in 4. disp. 5. num. 6. Barbosa alleg. 97. nu. 8. Pasqualig. ad Præbium nu. 1173.

15 Observandum est pro clariori

intelligentia hujus conditionis, quòd opus ut sit miraculosum, necessarium esse, quod excedat virtutem, non unius, vel alterius causæ, sed singularum causarum secundarum; experientia enim constat, quod infans non potest ferre pondus ut decem, quod portat puer quatuordecim annorum, & vir majus pondus sustinebit, quod illis erit impossibile; pondus ergo fit effectus portationis mensuratum cum viribus portantium, unde si casu accidat infans portare saxum, quod nec adultus regere potest, certè hic apparet miraculum, nisi sit illusio dæmonis, & sortilegium. Opus ergo, quod respectu unius est miraculum, respectu alterius est opus naturæ, dum ejus vires non excedit. Multa quoque faciunt Angeli præsertim mali, quæ nobis videntur miracula, tamen non sunt, nisi nobis mirabilia, quia non excedunt illorum vires; & quasi in instanti aliquando expulsis malis humoribus sanant homines, id tamen miraculum non est, quia id non excedit eorum vires, sciunt enim perfectè applicare activa passivis, & removere causas infirmitatis, & eorum operationes dicuntur sortilegia sanitatis, non miracula, quia non excedunt eorum vires, nec ordinantur ad bonum finem, quod est ultima conditio requisita ad miraculum verum.

17 Sexta conditio miraculi est, quòd sit à Deo, quia ille solus est, qui mirabilia operatur, Psal. 135. 4. Qui facit mirabilia magna solus. Ratio est, quia de ratione miraculi est, quòd excedit vires creaturæ, ergo ad sui factiōnem requirit causam perfectiōrem,

rem, & efficaciorē, quā solus Deus est existens suprà omnem naturā ordinem, cuius auctor est. Sed de hac re in sequenti Meditatione latius.

- 18 Septima conditio est, quod Deus miracula facit ministerio creaturæ intellectualis, hoc est, Angelorum, & Hominum, ut constat ex Sacris Scripturis, Joan. 3. 2. *Nemo potest haec signa facere, quæ tu facis, nisi fuerit Deus cum eo.* Misit enim Moysen ad Pharaonem ut populum suum liberaret, quod fecit, per eum multa, & stupenda miracula perpetrando cum sua virga, ut legitur Exodi per totum. Et de hoc ministerio sermo erit pariter in sequenti Meditatione.

- 19 Octava demum conditio est, ut finis, propter quem fiunt miracula, sit bonus; ratio est, quia cum opus miraculorum à Deo specialiter sit, necessè est, quod rationem bonitatis à fine accipiat; omnia enim Dei opera sunt bona, & perfecta. Finis autem propter quem fiunt miracula, est multiplex. Primo namque fiebant initio Ecclesiz ad propagandam, & confirmandam Catholicam Fidem, *Glos. v. Sedis Apostolica de Reliquiis, & Venerat, in 6.* ubi ait fieri ad corroboracionem fidei; & ita est, ut colligitur *cap. ultim. Marci 17. Host. in sum. ibidem nu. 3. S. quantum est, Bellamera, in cap. Nec mirum 16. q. 5. num. 8. cum aliis Contel. cap. 17. nu. 6.* Nostis temporibus cum fides sit propagata, alii sunt fines, undè Secundo miracula fiunt ad augmentum Dei cultum, in his enim Dei servi invocationibus, precibus, & orationibus miracula impetrantes Deum honorant, & aliis fide-

bus occasionem exhibent Deum colendi. Tercio fiunt miracula ad demonstrandam servorum Dei sanctitatem. Quarto fiunt ad utilitatem fidelium, dum infirmi sanantur, cæci vident, mortui resurgunt, &c. ad conversionem peccatorum, & infidelium &c. *Vide D. Thom. 2. 2. quest. 178. art. 2. cum aliis Contel. cap. 17. num. 7. Lauretus Francus apud Pasqualig. num. 1180. & sequent.* Ad rationem ergo miraculi unus, ex illis finibus sufficit; idè dixi, miraculum referri ad bonum finem, quicumque ille sit, quare non est necessè, quod ea referantur ad corroboracionem fidei, ut dixit *Mossesius conf. 46. nu. 45. aliis citatis Contel. cap. 17. nu. 7.*

- Quæres 3. An miraculum sit opus supernaturale, sed præter naturam, totius naturæ ordinem excedens, vel secundum naturam, aut contra naturam?

- 20 R. Miraculum est opus supernaturale, excedens ordinem totius naturæ, quandoquæ secundum naturam, interdum contra naturam.

- 21 Primum, quod sit opus supernaturale, probatur, quia naturale, & supernaturale non distinguunt naturam alicujus in seipso, sed per comparacionem ad agens, Scotus tom. 8. in 4. dist. 10. q. 8. n. 9. ergo illud opus, quod procedit à causa secunda, est opus naturale, quod verò procedit tantum à causa prima, est supernaturale; sed miraculum à sola causa prima procedit, ex dictis sub cond. 7. & dicendis sequenti Modicat. ergo est opus supernaturale; procedit enim à Deo, qui est causa supernaturalis.

- 22 Secundum, quod miraculum

excedat ordinem totius naturæ, probatum fuit suprà sub cond. 3. dum nullum connumeratur cum effectibus intrà ordinem ipsius naturæ; & licet quandoquæ aliquid mirabile videatur; non tamen semper miraculum est, sed effectus ipsius naturæ, & intrà ejus ordinem, quia non excedit ejus vires, idè Theologi cum S. Thoma part. 1. q. 110. art. 4. dicunt, quòd non sufficit ad miraculum, quòd aliqua causa faciat aliquid, quod videtur esse extrà ordinem naturæ, ut si quis projiciat lapidem sursum, id est contra ordinem naturæ lapidis, quæ tendit secundùm ordinem naturæ deorsum, sed necessarium est, quod sit extrà ordinem totius naturæ, itaut nullam aliam possit habere causam, nisi solum Deum, id enim est esse extrà ordinem totius naturæ. Ita omnes cum D. Thoma loco citato, & 2. 2. q. 178. art. 1. & 2. *Archidiaconus in cap. Nec mirum 26. q. 5. Malvetius de Canon. Sancti. dub. 3. nu. 4. cum aliis Contelior. cap. 17. nu. 2. & Pasqualig. num. 1175.* Miraculum ergò excedit non solum ordinem naturæ, sed etiam totius naturæ tam collectivè, quam distributivè, quia nec natura, nec hæc vel illa, natura efficere potest miracula defectu omnipotentix, quæ necessaria est ad miraculizandum, ut dicam in sequenti Meditat.

23 Tertium, quòd miracula quandoquæ sint secundùm naturam, hoc est bona, & conservativa naturæ, apparet manifestè in resuscitatis, in cæcis videntibus, in mutis loquentibus, in infirmis sanatis &c. Et in hoc nullam video difficultatem.

24 Quartum, quòd aliqua mira-

eula sint contrà naturam, patet etiam exemplo Ananix, & Saphiræ conjuges, qui nullo vim inferente ad necem, Dei judicio statim corruerunt coram Petro eos objurgante de pretio defraudato, Act. cap. 5. Hoc docet *Aegidius Roman. in 2. dist. 12. q. 2. dub. 13. & S. Bonaventura lib. 1. in compend. Theolog. ver. cap. 18. apud Conselior. cap. 16. n. 6.* Miracula ergò destruktiva personæ sunt contra naturā.

25 Aliis etiam modis miracula dicuntur esse contrà naturam, quamvis naturæ nullum fiat nocumentum, sed aliquid est contrarium in eo, in quo fit miraculum, ut quòd virgo concipiat, & pariat, manente virginitatis integritate, calcare aquas, tendere sursum, &c.

26 Quæres 4. An de ratione miraculi sit, quòd fiat in instanti? R. Effectus miraculorum sunt in duplici differentia, nam alii ita sunt ardui, & impossibiles naturæ creatæ, ut ab ea attingi nullatenus possint nequè secundùm substantiam, neq; secundùm modum, sed tantùm à Deo impetrari possunt à servis Dei; hujus generis sunt revocare ad vitam mortuos, cæcos illuminare, claudos rectificare, surdis dare auditum, mutis loquelam, sistere solem, transerre montem; super hujusmodi, & similibus nulla virtus naturalis, nec humana, aut angelica potest, consequenter quovis modo sequatur effectus sive in instanti, sive successivè dicitur miraculum, quia nulla alia causa in eis est assignabilis præter Deum, ergò sunt verè tales effectus vera miracula, ita quòd non occurrit ulterius quærere ex industria, an creatura talium effectuum sit particeps. Alii

Alii sunt effectus possibiles à creatura, qui proinde communes sunt secundis causis cum prima, ut sanitas expulsa infirmitate, quodcumque enim sanitas probatur inducta remediis naturæ, & medicinæ, miraculum non est, sed opus naturæ, & artis, quod tunc maximè apparet, quando per adhibita medicamina successivè, & paulatim, infirmus recuperat sanitatem, nequè enim alio modo, & in instanti potest naturaliter sanari infirmus.

28. Ad discernendum igitur an effectus sanitatis sit miraculum, an solum opus naturale, & artis, videndum est, an in instanti, ac successivè infirmus recuperavit sanitatem, si in instanti, concluditur, talem effectum esse miraculum, quia forma sanitatis inducta fuit sine dispositionibus, quæ tempus, & successionem petunt in subiecto, ut ad formam recipiendam disponatur, cum à solo Deo forma sine dispositionibus successivis inducatur in subiectum. Si verò successivè, probatur effectus tantùm naturalis, quia creatura successivè operatur disponendo materiam ad receptionem formæ.

29. Hinc est, quod Christus aliquandò cæcos illuminavit in instanti aliquandò successivè, quia illuminatio est effectus, qui à solo Deo provenire potest, cum excedat vires naturæ secundum substantiam, & secundum modum. Christus autem cæcum Bethsai-dæ successivè illuminavit apud Marcum 8. 22. Alios verò duos in instanti fecit lumen videre, Matth. cap. 20. ad finem, ibi: *Tertigint oculos eorum, & consensum viderunt.*

Hanc distinctionem *Contelor.* cap. 17. num. 10. *Vers. sed ego, collegit ex Malvetio de Canon. Sancti. Rub. 3. nu. 51. & Molfesio conf. 46. num. 56. Si ita dicamus,* postquam duas retulit opiniones, quarum prima tenet, factionem miraculi instantaneam esse de ejus ratione multis relatis exemplis utriusque Testamenti, quam tenet *Tostatus in Martheum cap. 18. q. 15. & Rosa in relatione Sanctorum Romanorum, Caroli, Corsini, Paschalis, & Terefia.* Posterior, quæ est communior, docet non esse necessarium ad miraculum, ut fiat in instanti; & probatur de miraculis factis à Deo ministerio Moysi, quando eduxit populum de populo barbaro, ut videri potest Exodi cap. 10. & 14. & de miraculo Elisi 3 Reg. 17. & Elizæ 4 Reg. 4 in quibus locis miracula narrantur facta successivè. Hanc sequuntur *Archid. in cap. Nec mirum 26. q. 5. num. 8. Bellamera nu. 5. Panvin. in Relat. S. Bonaventura par. 2. art. 5. Martin. Laud de Canon. S. Bernardini, cum aliis apud dictum Contelorum.* Sed allata distinctione facile partes conciliantur, ut ratio instantis requiratur, ubi agitur de effectu, qui potest procedere etiam à causa secunda, non verò, quando causa secunda partem habere non potest in effectu, quia tunc non est opus requirere an fuerit factum in instanti, vel successivè, dum constat, ab alio provenire non potuisse, nisi à solo Deo. Sed de hac, quomodo infirmus dicatur in instanti sanatus sermo erit infra Meditat. 7. de Miraculis sanitatis.

Quæres 5. An Prodigium, Portentum, & Monstrum sint aliquid

30

aliquid aliud à Miraculo, an
idem cum ipso?

R. Hæc tria in re non differunt, quia sunt signa insolita à Deo causata ad bonum finem; Sed quo ad modum significandi in eo differunt, quod miraculum præfert admirationem, & stuporem ex facto præfenti; prodigium, & portentum sunt quidem signa insolita à Deo causata ad bonum finem, ut homines eorum terrore perterriti rescipiscant, & à malis retrahantur, non admirationem, nec stuporem, ut miracula, sed timorem, & terrorem ingerunt mentibus hominum. Prodigia ergo, & portenta portant, & prædicant aliquod malum futurum, de quibus fit mentio in sacra Scriptura: duo referam exempla, unum Josue 24. 5. *Misitque Moyses, & Aaron, & percussit Ægyptum multis signis, atque portentis.* Alterum act. 2. 19. *Dabo prodigia in cælum sursum, & signa in terra deorsum sanguinem, & ignem, & vaporem fumis, sol convertetur in tenebras, & luna in sanguinem.* Hæc accident antequam veniat dies iudicii universalis. Terrorem ergo incutiunt portenta, & prodigia; miracula solam admirationem. Monstra demum sunt opera naturæ, quæ in aliquo vel deficiunt, ut carens manu, pede &c. vel superabundant, ut habens sex digitos, duo capita &c. de quibus Arist. 2. *Physic. tex. 82. lib. 4. de generat. animal. cap. 4. Scotus in 4. distinct. 6. quæst. 2. vers. De quarto membro, tom. 8. apud Vading. num. 7. cum seq. Meldul. disp. 7. Phys. art. 2. num. 19.* Est autem monstrum effectus casualis respectu causæ impeditæ, quæ monstrum non in-

tendit, sicut causa impediens, quæ ex directo illud intendit. Sed hæc satis, quia monstrum nullatenus habet rationem miraculi; cum sit à natura, cuius vires non excedit, quamvis alioquin sit res mirabilis.

Quæres 6. An miracula evolvantur ex necessitate, an ex voluntate Dei?

31

R. Nihil ex parte Dei fit ex necessitate, cum à nulla creatura cogi possit, sed omnia ad extrinsecum operatur; ex parte verò creaturæ necessario sunt necessitate finis, quia ordinantur ad aliquod bonum creaturæ, in cuius gratiam fiunt. Habes hujus exemplum Pauli Apostoli, qui excæcavit Elimam Magum ad tempus; quia quærebat avertere Sergium Proconsulem à fide, quo miraculo edito, statim se convertit act. 13. num. 12. De necessitate miraculorum infra Medic. 4.

Quæres 7. Quid sit Gratia? Et quomodo differat à miraculo?

32

R. Gratia est beneficium à Deo ex speciali ejus liberalitate, & benevolentia, concursu ordinario causarum secundarum, successivè factum, quo à malo liberatur petens sibi, vel alieri gratiam invocatione ipsius Dei, sed ejus Sanctorum. Singulas particulas explicabo, ex quibus utriusque differentia colligetur.

Dixi primo, quod gratia, est beneficium; quia per eam homo liberatur à malo, quod patitur, vel timet, ut à morbo, ab invasione, à naufragio, à pluvia &c. Et in hoc differt à miraculo, de cuius ratione non est beneficium, nam quandoque habet pro objecto maleficium, & mors, ut di-

B

xi sub

xi sub nu. 24. de miraculosa morte Ananiz, & Saphiræ, & num. 31. de execratione Elimæ Magi; interdum habet pro objecto rem indifferentem, ut fuit exercitus miraculosus pendens in aere Machab. 2. cap. 5.

Dixi secundo à Deo factum concursu ordinario causarum secundarum, quia talis modus benefaciendi non excedit vires naturæ, quando in operando Deus se accommodat causis secundis. Et in hoc quoque differt à miraculo, quod à solo Deo procedit sine consortio creaturæ, cuius vires opus miraculosum excedit. Unde effectus miraculosus à gratioso differt, non solum in eo, quod illum solus Deus operatur, hunc verò cum creatura jure ordinario; verum etiam, quia miraculosus est supernaturalis; gratiosus verò naturalis in eo, quod naturale, & supernaturale, ut dixi supra sub nu. 2. i. distinguunt alicujus naturam non in seipso, sed per comparisonem ad agens, ita quod effectus à solo Deo procedens appellatur supernaturalis, quia excedit vires naturæ, proveniens verò ex utriusque concursu dicitur naturalis, quia non excedit vires naturæ, dum causa creata cum Deo physicè operatur.

Dixi tertio, beneficium gratiæ successivè fieri, quia cum creatura cum Deo etiam concurrens non possit in instanti operari circa aliquod subiectum, quod ad formam debet disponi successivè ex conditione qualitatum dispositivarum, non potest, inquam, in instanti operari, ideò Deus volendo cum ea concurrere se accommodare ejus viribus, & sic cum

ea successivè operatur. Et in hoc etiam differt à miraculo, quod utroque modo contingere potest, ut plurimum in instanti, quando etiam successivè, ut in cœco paulatim vidente, juxta dicta q. 4. nu. 29. Gratia autem tantum successivè fit.

Dixi quarto, ex speciali Dei, & Sanctorum ejus benevolentia, liberalitate, quia cum hujus generis gratia habeat rationem beneficii, non debet procedere eo prorsus modo, quo ceteri effectus naturales procedentes à Deo secundum generalem concursum, quo Deus operatur cum causis secundis, sed ex hac speciali benevolentia erga beneficiatum movetur Deus, & Sancti ejus ad implorandum beneficium peti- tum. Gratia ergò tale est beneficium, quod procedit ex speciali liberalitate, & benevolentia Dei; non verò ex generali, & universali providentia, qua Deus mundum gubernat. Nec hoc ponit aliquam supernaturalitatem in effectù gratioso, nec tollit ab eo naturalitatem, eum à Deo procedat concursu causarum secundarum. Et hac ratione differt etiam ab aliis beneficiis, quæ Deus quotidie concursu causarum secundarum confert creaturis ut sanitas, serenitas, pluvia, calor, frigus &c. quia proveniunt ex generali Dei providentia, non ex speciali benevolentia, sicut hujusmodi gratiæ. Vide Pasqualig. ad Franchum num. 1202.

Dixi quinto, quo à malo liberatur beneficiatus, quia gratia pro objecto habet liberationem à malo; in hoc enim cognoscitur beneficium collatum, ut à maleficio liberetur, vel præservativè

evi-

evitando malum, ne incurrat, vel sublevativè, cum de infirmo fit sanus. Nomine autem mali intelligo malum non culpæ, sed pœnæ; ut mortis percussione, naufragii, tempestatis, &c. lato pœnæ vocabulo accepto pro quovis incommodo, & periculo, quod homini potest imminere.

Dixi sexto petenti, quia beneficium hoc petendum est ut sit gratia, juxta illud Domini: *Petite, & accipietis*, à Domino autem, & Sanctis ejus gratia est petenda cum fide, ut Deus moveatur ex sua benignitate ad illam conferendam petentibus, si illam merentur de congruo. Et per hoc gratia distinguitur ab aliis beneficiis, quæ Deus confert quotidie creaturis non petentibus. Immo & à miraculo, de cujus ratione non est, ut petantur invocatione ipsius Dei, vel Sanctorum; ut patet de miraculis maleficiofis, portentosis &c.

Colligitur ex hæcenus dictis differentia inter miraculum, & gratiam, quòd miraculum non est beneficium, sicut gratia; nec fit ex concursu utriusque causæ, sicut gratia; excedit vires totius naturæ, non verò gratia, quæ acquiritur viribus naturæ; miraculum idè est opus supernaturale, gratia effectus naturalis, per quod etiam differt à gratia gratis data, & gratum faciente; miraculum non habet pro ratione, quod in eo præveniat imploratio divini auxilii, & invocatio Sanctorum, sicut gratia. Demum miracula alia sunt in instanti, alia successivè, gratia tantum successivè, & ex his patet lata differentia inter utrumque.

Scio, Genuensem cap. 49. nu.

1. Lauretum Franchum apud Pasqualig. num. 1201. cum aliis Dianam par. 1. tract. 17. resol. 44. hanc puram distinctionem inter utrumque ponere, quod miraculum fit in instanti; gratia verò successivè, ponere, quæ tamen non potest sustineri, nisi prædictis sit impingua, cum in concursu utriusque possit dari successio, & sic non discerni miraculum à gratia, nec gratia à miraculo, nisi aliundè defumatur differentia, quæ ex prædictis combinationibus sufficienter colligi potest.

Quæres 8. An portenta, & prodigia, quæ potius terrorem hominibus, quam beneficia afferunt, sint propriè miracula?

8. Affirmativè, quia eis tota definitio miraculi competit, nam sunt signa, & quidem ardua, ac insolita, excedentia vires naturæ à solo Deo provenientia, & ad bonum finem; licet enim alicui inferant nocumentum, ut excœcatio Sauli, & Elimæ, subitanea mors Ananir, & Saphiræ ejus uxoris; alijs tamen prosunt, in quorum utilitatem Deus facit; excœcavit enim Saulum, ut fieret de persecutore vas electionis, & prædicator gentium; cæcitas Elimæ fuit illuminatio Sergii Proconsulis ex dictis q. 6. Subitanea mors illorum conjugum fuit in exemplum aliorum, qui veniebant ad fidem, ne deciperent suos superiores, nec divitias affectarent in hoc seculo. Igitur, quod aliqua signa præferant aliquid utilitatis, alia nocumenti, & infortunii, non tollunt rationem miraculi, cum illa sint rationes inferiores, dividentes, non

constituentes miraculum in ratione miraculi, quod adhuc habet finem bonum, & utilem, dum à Deo ordinatur ad varios fines homini utiles, ut dixi sub q. 2. cond. 8.

Quæres 9. An licitum sit petere miracula à Deo.

- 34 R. Licitum est ex legitima causa, & debito ordine petere miraculum à Deo e.g. infirmus gravi morbo oppressus, adhibitis remediis naturalibus, non proficientibus, potest à Deo petere gratiam sanitatis, quia tunc habet legitimam causam obsecrandi Deum fundatam in sanitate sperata, quæ ab omnibus naturaliter appetitur, cum tendat in conservationem personæ, si debito ordine, & modo petatur. Quod si peteret ex miraculo sanitatem prætermisiss ordinariis remediis, irregularis, & præsumptuosa esset petitio, atque temeraria. Item quis licite potest à Deo postulare miracula pro conversione infidelium, hæreticorum, & peccatorum, quia optimum finem sibi proponit, à quo specificatur petitio miraculi. Petens verò inania, & alia in ordine ad curiositatem, vel ad capiendum experimentum, an Deus, vel aliquis Sanctus possit præstare, quod petitur, sine dubio graviter peccat, quia id non est petere miraculum, sed tentare Deum, & ejus Sanctos, quod etiam tendit in incredulitatem divinarum personarum, & contra intercessionem Sanctogum. Ita omnes *Angel. V. Tentare n. 2. Silu. ibidem, Lessius lib. 2. cap. 45. initio.*

Quæres 10. An negans miracula fieri à Deo, & Sanctis ejus sit hæreticus?

- 35 R. Affirmativè ex 1. ad Corinth. 12. 9. *Alii gratia sanitatum in uno spiritu, alii operatio virtutum.* Quæ verba referuntur ad miracula ex communì doctrina Sanctorum Patrum. Fuit error Valdensium non dari miracula in Ecclesia Dei, quod esse hæreticum manifestum est, cum plurima legantur miracula facta tum in veteri, tum in novo Testamento, contra illorum errores stabilivit Sacrum Concilium Tridentinum sess. 25. in titulo de invocac. Sancti.

Quæres 11. An fides sit necessaria in faciendis miraculis, & recipiendis eorum beneficiis.

- 36 R. Fides necessaria est simpliciter ex parte Servi Dei facientis miraculum; ita etiam regulariter ex parte creaturæ rationalis adultæ recipientis beneficium miraculi, præcipue si eadem fuerit invocans auxilium Divinum, non solum in genere credendo ea, quæ spectant ad Fidem Catholicam, sed etiam in actu credendo specialiter, quod Deus potest facere miraculum, quod desideratur in beneficium proprium, vel proximi.

Prima pars de fide ex parte potentis beneficium miraculi probatur de fide Joan. cap. 14. n. 12. *Qui credit in me, opera, quæ ego facio, & ipse faciet, & majora horum faciet.* Major autem pars operum Christi erant Miracula, ergo ad ea est necessaria fides, in faciente. Matth. 17. num. 18. & 19. Discipulis interrogantibus cur non potuissent ejicere dæmonium à vexato respondit: *Propter incredulitatem vestram. Amen quippe dico vobis: Si habueritis fidem sicut granum Sinapis dicetis monti huius,*

huic. Transibim, illuc; & trāsbibit, & nihil impossibile erit vobis. Apostoli hoc audientes, à Christo petierunt augmentum fidei, Lucæ 17.5. Et dixerunt Domino. *Adiunge nobis fidem.* Dixit autem Dominus.

39

Si habueritis fidem sicut granum Sinapis, dicetis huic arbori moro: Eradicare, & transplantare in mare,

37

& obediet vobis. Fides eorum, qui miracula sunt facturi, assimilatur grano sinapis, quod minimum est omnibus seminibus, crescendo autem fit major omnibus oleribus, & fit arbor, magna ergo fides in servis Dei debet esse sicut Sinapis Matth. 13. num. 32. Hanc fidem habuit S. Gregorius Thaumaturgus Neocesareus Ponti Episcopus, testè Beda lib. 3. in c. 11: Marci, qui volens ædificare Ecclesiam in loco apto, sed nimis stricte propter montem adherentem; precibus montem transtulit alio, ut locus esset Ecclesiæ.

38

Secunda pars de fide ejus, qui recipit beneficium miraculi, probatur de fide ex sacris literis, nam Marci 2. num. 5. & 13. Christus sanavit paraliticum, eo quod cognovit fidem illius, & eorum, qui infirmum portabant. Christus Matth. 15. 28. sanavit filiam Cananæ, quia magnam habebat fidem. De puero Centurionis Matth. 8. 13. sanato juxta mensuram fidei, quam habebat erga Christum. Puer Centurionis, qui magnam habebat fidem Matth. 8. 10. illico sanatur. Cæcus verò Marci 8. 22 paulatim sanatus fuit, quia modicam habebat fidem: Et Christus Marci 4. 36. increpavit discipulos: *Quid timidi estis; nec habetis fidem.* Qui dubitabant suffocari in mari orta magna pro-

cella. Petrus cœpit ambulare super aquas, Matth. 14. 31. & quia modicam habebat fidem cœpit mergi, idè non meruit perficere miraculum pergendo super aquas.

Tertia pars de fide in actu miraculorum, quod scilicet non sufficit esse fidelis, sed præterea oportet credere Deum operari posse miraculum, & beneficium, quod specialiter petitur, pariter de fide est, Matth. 9. 28. *Creditis, quia ego possum facere vobis? Dicunt ei. Utique Domine.* Tunc tetigit oculos eorum, dicens: *Secundum fidem vestram fiat vobis, & aperti sunt oculi eorum.* Matth. 8. 2. *Si vis, potes me mundare.* Credebat leprosus specialiter, idè mundatus fuit. Et id deducitur ex supradictis auctoritatibus.

39

Quæres 12. An ad miracula sit necessaria spes tam ex parte petentis beneficium miraculi, quam ex parte recipientis?

40

R. Affirmativè. Tum quia absurdum est petere, & desiderare, quod quis non sperat. Tum quia objectum spei est bonum arduum, possibile tamen; sed miracula computantur inter bona ardua ex dictis sub 2. q. ergo sine spe non contingit miraculum. Tum quia ad miraculizandum necessaria est fides, ergo, & spes, quia fides est substantia, & fundamentum rerum sperandarum, sed non tantum Dei beatitudo est objectum spei, sed etiam alia bona, secundum Theologos cum D. Thom. 3. 2. q. 17. art. 2. & 4.

Quæres 13. An charitas, sicut fides, & spes, sit necessaria ad miracula?

41

R. Non est necessaria, ut colligitur ex 1. Corinth. 13. 2. *Et si habuerit*

habuero omnem fidem, itant montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum. Nihilominus nullus de facto facit miracula, vel eorum beneficia recipit, nisi in charitate Dei constitutus, ut probat D. Thomas 2.2. q. 178: qui ait, malos posse facere miracula, quando Deus vult. Differentia autem est in hoc, quod Deus malis hominibus uti potest ad miracula tamquam instrumentis mortuis, & præcisis à capite; bonis verò tamquam instrumentis vivis, & conjunctis capiti per charitatem.

Quæres 14. An ad definiendum aliquid de fide sint necessaria miracula?

R. Non est necessarium, quòd præcesserint miracula de ea re, super quam debet cadere definitio fidei. Nam miracula nullam habent connexionem cum definitionibus fidei, hæ enim pendunt à divina revelatione, qua Deus inspirat summum Pontificem rem taliter se habere, dum illam definit; miracula verò patent ad sensum, consequenter cum non habeant connexionem, nec proportionem cum revelationibus, non sunt necessaria ad definiendum dubia de fide. Confirmatur, quia in Conciliis multa fuerunt definita de fide, nullis præcedentibus miraculis.

Cajetanus in opusculo de Conceptione referente Corduba lib. 1. sui *Quæstionarii Theologici* q. 44. §. Insuper ait quarto Cajetanus, quòd nisi coràm ipsa Ecclesia Romana evidenter fieret verum, indubitatumque non mirum, sed miraculum expressè ad testificandam veritatem Immaculatæ Conceptionis B.M. V. aut nisi fieret

certa revelatio; non deberet Papa ex hac via determinare hanc, vel aliam fidei ambiguitatem. Ratio contra Cajetanum est; quia jam habemus à Deo viam certam ordinariam decretorum Dei, putà Sacram Scripturam; adeò ut, si Angelus de cælo oppositum huius diceret, non esset ei credendum, ad Galat. 1.

R. Licet miracula sint in confirmationem fidei non simpliciter, tamen non sunt necessaria nisi infidelibus, qui nolunt credere, ut dicit Apostolus 1. Corinth. 14. 22. ubi dicitur, quòd signa, & miracula dantur infidelibus, non fidelibus; illa ergò non sunt necessaria intra Ecclesiam, in qua soli sunt fideles; Papa ergò ad definiendum res dubias fidei non eget necessario miraculis, licet inutilia non essent. Adde, quòd minoris est efficaciz veritas miraculi, quàm veritas inspirata Papæ desuper ad definiendum; immò hæc est certissima, & infallibilis, cum sit à Deo; illa verò respectivè satis infirma, & debilis, cui potest sub esse falsum, dum veritas miraculorum dependet à testibus, qui decipi, vel decipere possunt, frustra ergò asseritur hæc necessitas miraculorum in definiendis rebus dubiis, quæ aliundè habent determinationem suæ veritatis infallibilis, & non à miraculis, quibus potest sub esse falsum.

Quæres 15. An miracula fiant tantum intra Ecclesiam Catholicam, quam profitentur fideles sub Pontifice Romano?

R. Vera miracula fiunt tantum intra Ecclesiam. Ratio est, quia illa, si sunt vera habent pro auctore

Certe solum Deum utentem pro ministro Angelo, vel Homine; sed Deus non firmat falsa miracula, sed tantum vera, ne sit falsus; nec talis esse potest ex infinita sua bonitate, qua neminem decipere potest; & ex infinita sua omniscientia, qua decipi non potest, ergo extra ejus Ecclesiam non possunt esse miracula vera, sed tantum falsa, & ficticia, quæ Deus reprobatur. Confirmatur, quia in faciente miracula necessaria est fides ex q. 11. Sed ea carent existentes extra Ecclesiam; ut Hæbrei, Pagani, & Hæretici; ergo non possunt facere miracula. Exemplis id corroboratur. Nam Simon magus frustra tentavit resuscitare mortuum ex Egesippo lib. 3. de excid. Hierosol. cap. 2. Manichæus non potuit sanare filium Regis Persarum, ex Epiphanio hæres 66. Luterus diu laboravit; ut ejiceret dæmonem à quadam sua discipula, à quo quasi necatus fuit, Genezard. ad annum 1536. Calvinus volebat resuscitare mortuum fictum, & fecit mortuum verum, Surius ad annum 1538. Hæc satis ex Luca Vadingo in Scholio ad q. 2. Scoti in Prologo num. 10. tom. 5. part. 1.

Quæres 16. An inter miracula detur majoritas, & minoritas, itaut aliqua sint in primo gradu, alia in secundo?

46 R. Affirmative nam distinguuntur duo gradus miraculorum. Primus eorum est, quæ excedunt facultatem naturæ in substantia facti, quorum effectus ipsi sunt à causa solum prima, ut nullo modo possint esse à causa secunda concurrente cum prima in genere causæ principalis in suo ordine, ut resuscitatio mortui, illumina-

tio cæci, locutio muti, juxta illud Lucæ 7. 22. *Cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audient mortui resurgunt.* Secundus gradus est eorum, quæ excedunt facultatem naturæ in modo faciendi, scilicet, in instanti, quorum effectus quandoque possunt esse communes causis secundis, & primæ, ut sanatio, arescitiō &c. nam sanitas est effectus communis causæ primæ, & secundæ; sanatur enim infirmus quandoque naturaliter, interdum supernaturaliter, quod cognoscitur esse miraculose, quando fit sanus in instanti. Arborea arescunt naturaliter, cum paulatim desiccant, & resolvantur; si verò id illis accidat in instanti, arescitiō est miraculosa, cum sit præter ordinem naturæ; unde arescitiō ficulneæ fuit miraculosa, Matth. 21. 19. *Arescitiō est continuo ficulneæ.* Colligitur uterque gradus ex D. Thoma 1. 2. q. 113. art. 10. ubi primum vocat secundum, & hunc tertium; ponit enim sub primo creationem mundi, & justificationem impii, quæ duo opera sunt quidem miraculosa, cum sint à solo Deo, sine alterius consortio; tamen proprie non sunt miracula, quia non sunt insolita; nec mundus à Deo fuit fabricatus super aliquam materiam; cum ante ipsum nihil esset, super quam sunt miracula; nec justificatio licet miraculosa, miraculum est; quia regulariter, & ordinariè justificatur impius, non verò sic sunt miracula, sed solum eum Deo placet, nulla existente regula, aut tempore certo pro illorum factione.

47 Quæres 17. An miraculorum diversa sint genera; vel ad diversa

48

diversa capita reduci possint :
 8. Utique, secundum diversam
 eorum considerationem ; nam pri-
 mo spectari possunt secundum
 materiam , & subjectum circa
 quam , & super quod fiunt , &
 secundum modum , & actionem ,
 quibus fiunt .

Ratione materie reducuntur
 ad octo capita, *sub primo* nempe
 sub elemento terre reducuntur,
 quæ fiunt in terra , ut in morte
 Christi terra mota est , & tremuit,
 Matth. 27. 51. *sub secundo*, quæ
 fiunt in aqua , quæ conversa fuit
 in vinum in nuptiis in Cana Ga-
 lilee. Joan. 2. 9. *sub tertio*, quæ fiunt
 in aere , nam Matth. 8. 26. *Impe-
 ravit ventis, & mari, & facta est
 tranquillitas magna.* Ventus autem
 est aer agitatus , qui cessavit ad
 visionem Domini. *Sub quarto*
 fiunt miracula in igne facta , cujus
 vis urendi à Deo suspenditur in
 fornace. Daniel. 3. 50. ubi dicitur,
 quod flamma non tetigit, nec con-
 tristavit tres pueros Sidrach , Mi-
 sach , & Abdenago. *Sub quinto*
 fiunt miracula arborum , & plan-
 torum, ut habetur exemplum fi-
 culneæ subito arefactæ. Matth.
 19. 21. *Sub sexto* comprehendun-
 tur miracula facta in cælestibus ;
 nam Josue Solem stare fecit. Josue
 10. 13. *com-luna.* *Sub septimo*
 fiunt miracula in brutis animali-
 bus , ut de asina Balaam , quæ
 locuta fuit. Num. 22. 30. *Sub octa-
 vo* fiunt miracula facta in homini-
 bus , Lucæ 7. 22. *Cæci vident,
 claudi ambulant &c.*

49

Ratione verò modi operandi,
 miracula *primò* proveniunt à com-
 mutatione unius rei in aliam, ut
 conversio aquæ in vinum. *Se-
 cundò* suspensione caulæ à sua ope-
 ratione , ut ne ignis comburat.

Tertiò, reparatione, restauratione,
 & conservatione, ut resuscitatio
 mortui , illuminatio cæci &c.
Quartò destructione, ut perditio
 Ananiz, Saphiræ, arefactio ficul-
 neæ. *Quintò* multiplicatione ejus-
 dem rei, ut de multiplicatione
 panis Joan. 6. *Sextò* penetratione
 corporum sine læsione penetrari ;
 cum Christus congressus est di-
 scipulos januis clausis, Joan. 20.
 26. *Septimò* inventione rerum de-
 perditarum ; juxta illud , quod
 legitur in Resp. S. Antonii de Pa-
 dua. *Si queris miracula &c. Res-
 quæ perditas petunt, & accipiunt
 juvenes, & cani.* Valde enim re-
 splendet in omnibus, potissimum
 etiam in his.

Divus Thom. par. 1. q. 105. art.
 8. triplex genus miraculorum po-
 nit secundum triplicem excelsu-
 sum, quo miraculum excedit na-
 turæ facultatem. *Primum* quo ad
 substantiam facti , ut retrocessio
 solis. *Secundum* , quod excedit
 facultatem naturæ non quantum
 ad id, quod fit, sed quantum ad
 id in quo fit ; sicut resuscitatio
 mortui, & illuminatio cæci ; po-
 test enim natura causare vitam,
 sed non in mortuo, & visum, sed
 non in cæco. *Tertium* excedit
 facultatem naturæ quantum ad
 modum, & ordinem faciendi, ut
 sanatio in instanti, quod natura
 facere non potest. Sanctum Tho-
 mam sequuntur ejus discipuli,
 Bartol. de testim. num. 17. Con-
 telor. cap. 16. nu. 7. §. Sed clariùs.
 Nonnulli reducunt primum, &
 secundum genus in unum, &
 idem, quod scilicet ambo exce-
 dant naturæ facultatem quo ad
 substantiam facti, quia revera non
 tantum solis quies, sed etiam ro-
 suscitatio mortui, & illuminatio
 cæci

cæci excedit in ratione substantiæ facti naturæ vires. Undè suprâ dixi sub q. 16. dari duo genera, seu gradus miraculorum, in quantum naturam excedunt vel secundum substantiam facti, vel secundum modum vires naturæ.

Quæres 18. An miracula sint necessaria?

- 50 R. Miracula ab initio fuerunt necessaria ad propagandam Ecclesiam; nam in principio erat pusillus grex duodecim Apostolorum, & quia accedentem ad Deum oportet credere, quod est fundamentum Christianæ Religionis, & pauci erant credentes, quia doctrina fidei excedit humanam intelligentiam, cum verteretur circa supernaturalia; erant enim homines infideles, qui alio medio efficaciori secundum sensum ab infidelitate ad fidem perducere non poterant, nisi mediantibus miraculis, ideò Paulus 1. Corinth. 14. 22. ait miracula dari infidelibus non fidelibus, quia illis non egent, consequenter tunc miracula erant maximè necessaria, quia per ea infideles convertebantur; undè Joan. 2. 23. *Multi crediderunt in nomine ejus, videntes signa ejus, quæ faciebat.* Et de miraculis Apostolorum dicitur Act. 5. 14. *Magis autem augebatur credentium in Domino multitudo virorum, ac mulierum, itaut in plateas ejicerent infirmos, & ponerent in lectulis &c.* Per miracula igitur, & prodigia propagabatur Ecclesia Dei. Cum verò processu temporis diffusa sit per universum orbem, cæpit cessare multitudo miraculorum, quæ non am-

- 52 plius erant necessaria; non enim multiplicanda sunt sine necessitate inquit Scotus in 4. dist. 44. q. 3. num. 4. ibidem Hiquius præced. dist. 43. q. 5. num. 4. & 9. Undè D. Th. super cap. 5. Epist. 1. ad Timoth. querens, cur D. Paulus miraculo noluit sanare Timotheum, sed consulvit, ut medico uteretur? Respondet sibi: *Notandum, quod sanabat Paulus infirmos, & mortuos suscitabat, & tamen Timotheum curat consilio medicine, per quod datur intelligi, quod non ad omnes utebatur miraculis, sed quando expediebat propter fidem.* Fiebant ergò tunc miracula propter fidem propagandam; his nostris temporibus, quibus fides non eget, non sunt inutilia, cum ordinentur ad magnificandam Dei omnipotentiam, & protestandam sanctitatem fervorum Dei.

- Quæres 19. An miracula diminuant de fidei merito?
- 54 R. Diminuunt in iis, qui nolunt credere sine miraculo, dicente S. Aug. relato cap. In domo 11. 33 q. 3. *Fides non est de re visa, & inde est meritum fidei;* nam fides non habet meritum, ubi humana ratio præbet experimentum secundum S. Greg. Homil. Dom. in Albis. Miracula ergò non sunt querenda in fidelibus ad credendum, quia est species potius curiositatis, quam cultus divini, & devotionis; undè S. Ambros. de Sacram. cap. 5. inquit: *Nobis jam in plenitudine Ecclesia non per signa, sed per fidem veritas est colligenda.* Non licet ergò credere per miracula, sed quia ita Deus revelavit.

MEDITATIO II.

De Causa factiva Miraculorum.

- 1 **S**olus Deus miracula facit.
- 2 Quasi importet veritatem.
- 3 Omnipotentia necessaria ad miracula.
- 4 Creatura tantum intellectualis facit miracula.
- 5 Angelus bonus facit miracula.
- 6 Angelus, sed Dæmon facit mirabilia, non miracula?
- 7 Differentia inter miracula bonorum, & malorum Angelorum.
- 8 Quomodo Deus concurrat ad miracula Dæmonum.
- 9 Cur Deus permittit miracula falsa à Dæmone.
- 10 Antichristus falsa faciet miracula.
- 11 Et quare Deus illa permittet.
- 12 Nonnulla de Antichristo.
- 13 Templum Salomonis reedificandam in fine mundi.
- 14 Christus fecit miracula.
- 15 Apostoli fecerunt miracula.
- 16 Sancti novi testamenti fecerunt miracula.
- 17 Tridentinum negantes excommunicat.
- 18 Sancti veteris testamenti fecerunt miracula.
- 19 Gratia gratis data necessaria ad faciendâ miracula.
- 20 Virtus miraculandi non est qualitas physica.
- 21 Sed quid morale.
- 22 Omnipotentia est in communis creaturæ.
- 23 Operationes prævie ad miracula recensentur. 34.
- 24 Sotus virtutem miraculandi ponit in motu artificio.
- 25 Causa physica quid sit?
- 26 Causa moralis quid sit?
- 27 Causa moralis, non physica ad miracula.
- 28 Causa finalis aliter movet, quàm moralis.
- 29 Causa moralis est instrumentalis, non principalis.
- 30 Instrumentorum tria genera.
- 31 Instrumentum artificiale non est activum.
- 32 Instrumentum morale.
- 33 Christus, & Sancti miracula faciebant.
- 34 Operationes prævie ad miracula numerantur. 23.
- 35 Luto Christus illuminavit cæcum.
- 36 Membrum Sancti miraculum curiosum.
- 37 Creatura nulla assumitur à Deo, nisi cum forma ad operandum.
- 38 Christus faciebat miracula in subjectum absens.
- 39 Auctores asserentes miracula fieri moraliter à Sanctis.
- 40 Contraria opinio probatur.
- 41 Virtus, quæ exhibet à Christo erant ipsa miracula.
- 42 Imperium non excludit causam moralem.
- 43 Sol, & Luna firmanur à Jesu.
- 44 In miraculis dno spectantur prævia operatio, & effectus mirabili.
- 45 Gregorius Sanctus non dixit miracula physice fieri.
- 46 Virtus faciendi miracula fundatur in pacto divino.

- 47 *Christus, & Sancti in peten-*
dis miraculis à Deo exau-
diuntur.
- 48 *Potentia obedientialis quid sit.*
- 49 *Est vis naturalis partialis sub*
genere causæ principalis ele-
vata.
- 50 *Ista potentia est naturaliter in-*
sita creature.
- 51 *Uti partialis non valens opera-*
ri nisi elevata adjutorio alte-
rius.
- 52 *Ordinata ad Deum, cum quo*
operatur ætus supernatura-
les.
- 53 *Potentia obedientialis passiva*
datur in subiectis miraculo-
rum.
- 54 *Non verò activa.*
- 55 *Mali homines faciunt miracula.*
- 56 *Magus cepit volare, sed ceci-*
dit.
- 57 *Deus non est testis falsorum mi-*
raculorum.
- 58 *Differentia inter bonos, & ma-*
los miraculantes.
- 59 *Deus bonis utitur ut viuis in-*
strumentis, malis verò tam-
quàm mortuis.
- 60 *Caiphas quomodo prophetavit.*
- 61 *Christus, & Sancti miraculi-*
zant in subiectum distans.
- 62 *In moralibus non est necessaria*
præsentia passî.
- 63 *Ministerio creaturarum facit*
Deus miracula.
- 64 *Oratio semper præcedit mira-*
cula.
- 65 *Sancti præsciunt futurum mi-*
raculum.
- 66 *Joannes Præcursor Domini nul-*
lum fecit miraculum.
- 67 *Rex Franciæ sanando strumas*
non facit miraculum.
- 68 *Hæretici non faciunt miracula.*

MEDITATIO II.

- D**eus solus est causa factiva miraculorum, de fide expressum. Psal. 71. 18. & 135. 4. Qui facit mirabilia magna solus. Ecclesi. 11. 4. Mirabilia opera Altissimi solius. Magis in terminis de miraculis. Exodi 11. 7. Ut sciatis quanto miraculo dividat Dominus Ægyptios, & Israel. 1. Reg. 14. 15. Et accidit quasi miraculum à Deo. Illud Quasi denotat veritatem ejus, sicut illud.
2. Joan. 1. 14. Vidimus gloriam ejus quasi unigeniti à Patre. ex cap. Ex parte, de sponf. & aliis adductis à Barb. hac dict. num 3. Si in legibus humanis significat veritatem, à fortiori in divinis, quæ sunt plenæ veritatis, cum Deus earum auctor fallax esse non possit, nec falsus; Sed accedamus ad quæstiones.

Petrus Pomponatius in lib. de Incantat. licet Christianus, talis tamen professione non fuit in eo, quod miracula, quæ fiunt in mundo, asservit habere pro causa intelligentias cælorum motrices; quorum motu, & lumine tamquàm instrumento voluit conficere, & producere mirabilia in hoc mundo; falso igitur miraculis assignavit pro causis dictas intelligentias cum illorum instrumentis, & non Deum, cui tamen soli secundum Catholicam doctrinam conscribenda sunt.

Probat ergo rerum mirabilium causas esse dictas intelligentias cum motu, & lumine cælestium, quia imagines objectorum imprimuntur in aere, & à nobis visis apparent mirabilia; transmittunt

enim in nobis species earum rerum mirabilium, immò & in ipsis hominibus influunt virtutes qualidam, per quas mirabilia operantur; est enim homo parvus mundus, nuncupatus per hoc microcosmos, consequenter continens in se omnes hujus mundi proprietates, per quas res mirabiles producit.

Dicendum ergo est secundum catholicam veritatem, miracula à Deo fieri, nequè adducta à Pomponatio esse vera, sed omnia falsa. Nam *primò* falsum est species intentionales producere posse aliquid reale, ut ipse putabat; undè species, quæ imaginem S. Petri Cælestini Patroni Aquilæ representabant in aere super eam urbem, non poterant ibi producere formam realem Sancti Petri; constat enim species intentionales non posse producere verum asinum in aere, quia illæ non effectivæ, sed tantum representativæ. *Secundò*, non præcesserunt objecta corporis S. Petri, neque homines armati tempore Machabæorum, quæ possent in aere imprimere suas species, quia illa objecta non extabant. *Tertiò*, species intentionales colliguntur à potentia sensitiva, vel intellectiva, à quibus ununtur; in aere autem talis non est potentia, ergo nec collectio neque unio, ut illa nobis demonstrantur. *Quartò*, corpora cælestia sunt causæ universales, & tamen miracula non sunt ubique, sed ubi Deo placet. Demum falsum est homini inesse proprietates ad producenda mirabilia, quæ scilicet excedunt ejus vires. Restat ergo, quòd à Deo sint miracula, quæ scilicet excedunt vires naturæ.

Vide Antonium Bernardum Mirandul. lib. 29. sect. 4. de cu. singul. certam. & Alphonsum Pandolphum Episcopum Comadensem in suo opere novissimo de fine mundi in disp. Astrologica puncto 9.

Queritur 1. An ad miracula facienda sit necessaria infinita potentia? Videtur, quod non; Tùm quia unum miraculum est majus alio; nam majus est resuscitatio mortui, quàm sanatio infirmi, ergo in hoc sufficit minor potentia, ergo infinita non est necessaria: Tùm quia, sicut in hominibus reperitur minor, & major virtus ad operandum, nam adultus major, & robustior est ad portandum decem, quod pondus puer ferre non potest; ita & in faciendis miraculis: Tùm quia Apostoli non poterant facere miracula in ejiciendis Dæmoniis, & nihilominus faciebant miracula alterius generis; ergo non est necessaria virtus infinita.

3 R. Necessaria est virtus infinita, quæ & omnipotentia dicitur. Ratio est, quia factio miraculorum excedit vires non solum hujus, vel alterius creaturæ, sed totius creaturæ, ex dictis Medit. 1. nu. 13. & 22. ergo ad ea facienda necessaria est virtus infinita. Hinc probatur, quod solus Deus facit miracula, ut dicebam, quia ipse solus est omnipotens. Ità D. Thom. 2. 2. q. 178. art. 1. ad 1. & par. 3. q. 13.

Ad rationes dubitandi responderetur, nam miracula quo ad illum excessum, super quod nulla creatura potest, non habent rationem

tionem majoris, vel minoris virtutis, sed talis excessus importat simpliciter impossibilitatem ex parte creaturarum, ergò simpliciter necessaria est virtus infinita, quam exigit ille excessus pro miraculis perpetrandis. Nec ratio adducta de Apostolis probat, quod non poterant ejicere Dæmonia, quasi major potestas requireretur in eisdem ejiciendis, sed ideò non poterant, quia tunc erant increduli. Matth. 17. 19. fides enim est necessaria, ut probavi Medit. 1. 36. ad facienda miracula.

Quæres 2. An aliqua creatura facere possit miracula?

4. R. Præter Deum, sola intellectualis creatura potest facere miracula. Ratio est, quia ad faciendum miracula requiritur fides ad minus credendi miraculum fieri posse. ex probatis Medit. 1. num. 36. ad 39. Apostoli enim non poterunt ejicere Dæmonium, quia increduli erant: ut probat text. Matth. 17. 18. *Quare nos non potuimus ejicere illum? Dixit illis Jesus: Propter incredulitatem vestram.* Sed nullus alius præter creaturam intellectualem, capax est fidei, ergò illa sola est potens facere miracula; ideò in definitione miraculi pro 7. cond. posui solam creaturam intellectualem posse facere miracula. Medit. 1. nu. 18. Et quoniam solùm duæ creaturæ sunt intellectuæ, Angelus scilicet, & Homo, ideò de illis videndum quomodo, & qualiter possint facere miracula?

Quæres 3. An Angelus bonus possit facere miracula?

5. R. Affirmativè; quia Deus ex sua omnipotenti virtute potest illum assumere uti instrumentum

ad id faciendum, quòd tamquam de fide colligitur ex Daniel. cap. 3. nu. 48. ibi: *Angelus autem Domini descendit cum Azaria, & Socius ejus in fornacem, & excussit flammam ignis de fornace, & fecit medium fornacis quasi ventum roris flantem, & non tetigit eos omnino ignis, neque contristavit, nec quidquam mali illis intulit.* Patet ex his miraculum ab Angelo factum, qui excussit flammam ignis, hoc est, suspendit, ne combureret eos. Adduco præterea exemplum Angeli Raphaelis, qui Tobie 12. 3. tria fecit miracula, nam uxorem Tibioli filii ejus Saram à Dæmone liberavit; ipsum Tobie filium à devoratione piscis eripuit, & ejus patrè Tobiam fecit videre lumen cæli; nam erat cæcus. Certum ergo est de fide Angelos facere miracula.

Quæres 4. An Dæmones, qui sunt Angeli mali faciant miracula?

6. R. Dæmones propria non dicuntur facere miracula, sed mirantùm, quæ respectu nostri videntur miracula, & talia revera non sunt; sed aut apparentia per illusionem sensuum; aut veri quidem effectus tales, quales se ingerunt sensibus, sed naturales, qui à nobis putantur miracula; quia ignoramus virtutes naturales, per quas mirabilia nobis operantur, quæ videntur excedere vires naturæ eorum, quòd tamen falsum est. Igitur eorum mirabilia opera, aut sunt naturalia non excedentia eorum vires, & potestatem, aut sunt fictitia, ac tantùm apparentia. Ratio autem cur non faciunt miracula est, quia finis miraculi veri est; ut fiat ad bonum finem, ut probavi Meditat.

Meditat. 1. num. 19. Sed Dæmon operari non potest bonum, nec illud ordinare ad bonum finem hominis, cum ejus sit capitalis inimicus, ergò miracula facere non potest, cum sint ordinata ad utilitatem hominis. Ità omnes cum D. Thoma par. 1. q. 110. art. 4. ad 2. Scoto in 1. q. 2. Prologi S. Contra secundum, num. 11. tom 5. par. 1. Fabro ibidem disp. 1. n. 22.

Quòd Dæmones decipiant homines suis falsis miraculis, referuntur plures eorum deceptiones in Historiis, apud Vadingum tom. 2. Annal. ad annum 1261. num. 13. Ad annum 1266. nu. 8. ad annum 1281. nu. 8. ad annum 1293. num. 5. alias illusiones diabolicas refert Marcus Ulisippon. par. 2. lib. 1. cap. 23. & lib. 4. cap. 13. in Cronieis Franciscanis.

- 7 Sed quomodo discernuntur miracula falsa, & deceptorìa à veris? Differant primò, quia ea, quæ nullam utilitatem præferunt, sunt à Dæmone, non à Deo, cujus miracula semper fiant in commodum, & utilitatem proximi, secundum D. August. apud Fabrum in 1. sent. disp. 1. nu. 22. vers. Præterea lata est. D. Thom. in 3. sent. dist. 7. q. 2. art. 1. Secundò, signa Dæmonis incutiunt timorem, & terrorem jis, quibus apparent, & cum evanescunt, illos reliquant confusos sine ullo interiore gaudio, aut spiritali consolatione: Miracula verò Dei, & Sanctorum ingerunt gaudium, & læticiam spiritualem ea videntibus. Tertiò, miranda Dæmonis signa sunt mixta ex malo occulto, & bono apparenti, ut homo decipiatur. Sanctorum verò miracula bona sunt in omnibus, quia referuntur ad sanitatem tum

corporis, tum animæ. Quarto, miracula ficta Dæmonis versantur circa res vanas, & inutiles, ut aliquid grave volare sursum; Sanctorum verò utilia sunt, & proficua. Quintò, illusiones Diaboli ab hominibus miracula appellantur, quia ignoratur eorum causa occulta; Sanctorum gesta sunt verè miracula, tam ex parte hominum, quàm ex parte rei, cum excedant vires naturæ. Sextò demum, miracula Dæmonum ordinantur ad malum finem; Sanctorum verò ad bonum, nempe ad glorificationem Dei, ad honorem Sanctorum, atque hominum utilitatem.

Quæres 5. An, & quomodo Deus concurrat cum Dæmone ad mirabilia, quæ facit?

- 8 R. Deus non dicitur concurrere ad miracula, quæ sunt à Diabolo eo modo, quo concurrat ad ea, quæ sunt à Sanctis; nam ad illa concurrat permissivè respectu mali, ad hæc verò positivè, & speciali modo tam ad materiale, quàm ad formale miraculi; respectu verò Dæmonis ad materiale concurrat Deus uti causa prima, & auctor naturæ in genere entis; ad formale verò non concurrat, nisi permissivè. Rem declaro: in quolibet miraculo spectari possunt duo, materiale, unum, formale alterum; materiale voco omnes illos actus physicos, in genere entis concurrentes ad constructionem signi, ut sunt e.g. compositio Crucifixi ficti, motus localis illius, locutio &c. ad hæc omnia, quæ sunt entia naturæ, concurrit Deus tamquàm causa prima, & universalis, atque ut auctor naturæ, nequè id est inconveniens, licet malum

malum intendatur à Dæmone, non tamen à Deo, quia illud materiale est opus naturæ, & artis, quod nullum malum est in se: Formale verò est quicquid malitiæ, & perversi finis continet miraculum fictum, ut deceptio, mors, & quicquid mali intendit Dæmon in suo opere. Ad nullum horum concurrat Deus, quia hæc non intendit, nec sequuntur, ex facto ipsius miraculi, cum talem connexionem non habeat cum deceptione; in his ergò formale solius Dæmonis est, cum ipse tantum deceptionem intendat.

9 Deus autem non tenetur suam impedire permissionem, quia de ratione suæ providentiæ non est non permittere mala, & falsa miracula, quæ eveniunt pro experientia, & probatione servorum Dei; ex eis enim proventum facit, dum talia dat remedia, quibus cognoscere possunt illusiones, & se eximere à periculis, & tentationibus.

Quæres 6. An miracula, quæ Antichristus est factururus, sint vera, an ficta?

10 R. Sunt ficta, & falsa, non propriè talia, cum non sint ordinanda ab eo in beneficium hominum. Ità definitur à S. Paulo 2. ad Thessalon. 2. 9. *Cujus est adventus secundum operationem Satanae in omni virtute, & signis, & prodigiis mendacibus, & in omni seductione iniquitatis.* Miracula, quæ facturus est Antichristus familia erunt signis Dæmonis, plenis mendaciis, & iniquitate, ergò non erunt vera, & propriè miracula, quæ prædictis carent, dum sunt ordinata in beneficium hominum, & non in eorum destructionem; ut

sunt prodigia Dæmonis, & Antichristi ejus discipuli. Confirmatur, quia miracula Antichristi tendent in destructionem, & subversionem fidei catholicæ, ergò non erunt vera miracula, quæ ex fine ordinantur ad confirmationem, & corroboracionem ejusdem.

11 Sed cur Deus ea tunc in fine mundi permittet, si tendent in subversionem fidei, quæ tunc eo tempore extremo maxime necessaria erit? Ad comprobandam, & augendam fidem in servis suis, qui falsam Antichristi doctrinam totis viribus detestabuntur constantè perseverantes in vera fide. Id etiam permittit in vindictam incredulitatis Judæorum, hæreticorum, & aliorum peccatorum.

12 Nota hac occasione sequentia de Antichristo, qui sic dicitur, quia prædicabit dogmata falsa, contraria doctrinæ Christi 2. ad Thessalon. 2. 3. *Ne quis vos seducat ullo modo, quoniam nisi venerit dissensio primum, & revelatur fuerit homo peccati, filius perditionis, qui adversatur, & extollitur supra omne, quod dicitur Deus, aut quod colitur, ita ut in templo sedeat Deus, ostendens se tamquam sit Deus.* Sancti Patres per dissensionem intelligunt destructionem Romani Imperii in decem Reges dividendi, quos Antichristus sub sua potestate rediget, ut legitur Daniel. 7. à num. 11. ad 23. apud D. Hieron. q. 11. ad *Algasiam*. Nominè templi Dei venit templum Salomonis reedificandum, ut in eo sedeat ad docendam impietatem, & abominationem, Daniel. 9. apud S. varez in lib. de defens. fidei cap. 16. ex illo Bonac. disput. 2. de Incarn. q. 24. p. 2. num. 2. Erit autem origi-

ne, & professione Judæus ex damnato coitu secundum Damascenum lib. 4. cap. 17.

Quæres 7. An Christus fecerit in vita sua miracula?

- 14 R. Nulli dubium est, immò de fide certum, quòd Christus, secundum quòd homo infinita fere fecit miracula: undè dicit Joan. extremis verbis sui Evangelii. *Sunt autem & alia multa, quæ fecit Jesus, quæ si scribantur per singula, nec ipsi arbitror mundum capere posse eos, qui scripturi sunt libros.* Sed de hac re redibit sermo in sequenti Meditat. quæ erit de Miraculis Christi.

Quæres 8. An Apostoli fecerint miracula?

- 15 R. Affirmativè, & hoc est de fide expressum Matth. 10. 1. *Es convocatis duodecim discipulis suis dedit illis potestatem spirituum immundorum, ut ejicerent eas, & curarent omnem languorem, & omnem infirmitatem.* Idem exprimitur Marci 3. 15. Et cap. fin. 18. ait Marcus. *Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur, in nomine meo Dæmonia ejicient, linguis loquentur novis, serpentes tollent, & si mortiferum quid biberint, eis non nocebit, super ægros manus imponent, & bene habebunt.* Non solum ergò Apostoli, sed omnes alii, qui credunt, habent potestatem faciendi signa, & miracula. Et de eisdem Apostolis signantèr dicitur Act. 2. 43. *Multa prodigia, & signa per Apostolos in Jerusalem fiebant.* Iterum cap. 5. 12. *Per manus Apostolorum fiebant signa, & prodigia, multa in plebe.* Petrus autem Claudum reificavit Act. 3. 7. Anania, & Saphira conjuges ad ejus increpationem perierunt statim

ad pedes ejus Act. 5. Tabitham Dorcas à mortuis excitavit Act. 9. à num. 36. Itaque de hac potestate, & exercitio miraculorum in Apostolis nullatenus dubitandum est.

Quæres 9. An Servi Dei, & Sancti habeant potestatem, & virtutes faciendi miracula.

- 16 R. Affirmativè, tamquam de fide credendum, ex illo Marci cap. fin. num. 17. *Signa eos, qui crediderint, hæc sequentur, in nomine meo Dæmonia ejicient, linguis loquentur novis, serpentes tollent, & si mortiferum quid biberint non eis nocebit, super ægros manus imponent, & bene habebunt.* Servi autem Dei, & Sancti homines præ aliis credunt, idè eisdem Deus dedit virtutem faciendi miracula. Confirmatur ex illo Psal. 67. 36. *Mirabilis Deus in Sanctis suis.* Ex eo, quòd per illos operatur miracula. Ità omnes Catholici, cum D. Thom. par. 1. q. 110. art. 4. ad 1. & part. 3. q. 13. art. 2. ad 3. & q. 78. art. 4. ad 2. Contra Porphirium, Eunomium, & alios hæreticos tum antiquos, tum neotericos, Luterum Zuinglium, & Calvinum negantes intercessionem Sanctorum, ac proindè eorum miracula, quibus apud Deum beneficia conferunt sanitatis infirmis. Quare Tridentinum initio sess. 25. excommunicat tamquam hæreticos negantes invocationem Sanctorum, & eorum venerationem, atque miracula, quæ Deus per ipsos facit. Non solum id verum est de Sanctis novi Testamenti, sed etiam Veteris; nam multa signa, & prodigia fecit Moyses in liberatione populi Judaici ex manibus Pharaonis, ut
- 17
- 18
- legitur

legitur in libro Exodi Elias mortuum resuscitavit 3. Reg. 17. à num. 17. ad 24. Elifszus 4. Reg. 4. à num. 20. & seq. alium mortuum ad vitam excitavit. Isaia 29. 14. ait: *Ego addam, ut admirationem faciam populo huic miraculo grandi, & stupendo.* Jolve quoque Solem, & Lunam firmavit cap. 10. 13. & quamplurima alia in sacris literis leguntur facta à servis Dei.

19 Quæres 10. An aliqua gratia, virtus, seu potestas sit necessaria in servis Dei ad faciendâ miracula? & quid ea sit?

R. Est necessaria, & ea vocatur gratia gratis data, quæ scilicet à Deo cõfetur ad utilitatem magis aliorum, quàm ejus, cui datur, ad differentiam gratiæ gratificantis, & justificantis receptorem illius, & non alius, de qua Paulus 1. ad Corinth. 12. ubi refert divisiones operationum, inter quas est operatio faciendi miracula; ibi n. 9. *Alii gratia sanitatum in uno spiritu, alii operatio virtutum,* Scilicet datur. Per hanc autem gratiam, seu virtutem, & potestatem servi Dei fiunt apti, & idonei ad operanda miracula, Coadjuvante etiam gratia justificante, ex quo servi Dei quæmerentur à Deo exaudiri, dum pro proximo invocant divinum auxilium.

Quæres 11. An hæc gratia, seu virtus miraculizandi sit quædam qualitas physica inhzrens per modum habitus in Christo, & Sanctis?

20 R. Non est aliqua qualitas physica, sed tantum moralis, qua homo sit idoneus, & aptus ad miracula faciendâ, quandoque Deus voluerit producere effectum ad positionem talium, & talium operationum.

Primum probatur, quia ea qualitas vel esset quid infinitum,

21 vel finitum, illud dici non potest, quia ratio infiniti incommunicabilis est creature secundum Theologos cum D. Thom. 2. 2. q. 178. art. 1. Nec hoc posterius, quia ea qualitas in virtute operandi cõzqueretur effectui miraculoso, ac proinde illum immediate attingeret, & sic non esset qualitas finita, cum excederet vires naturæ, & sic cognosceretur potius infinitum quid ex sua operatione, quam quid finitum. Ita docet D. Thomas loco cit. to his verbis: *Sicut prophetia se extendit ad omnia, quæ supernaturaliter cognosci possunt, ita operatio virtutis se extendit ad omnia, quæ supernaturaliter fieri possunt, quarum quidem causa est divina omnipotentia, quæ nulli creature, communicari potest. Et ideo impossibile est, quod principium operandi miracula sit aliqua qualitas habitualiter manens in anima.* Nam ea qualitas inhzrens animæ, nihil aliud esset, quàm omnipotentia in miraculizando, & sic Servi Dei essent equales Deo in operatione miraculorum, quod implicat.

22 Secundum, illam virtutem esse quid morale, probatur, quia finis miraculorum est causa moralis; ordinatur enim ad cultum Dei, & ad honorem Sanctorum, & utilitatem spirituales animarum, quæ ad mores Theologicos spectant, ergo exigit factio miraculorum virtutem moralem, quæ proportionem aliquam habeat cum suo fine. Confirmatur, quia hæc virtus, & potestas faciendi miracula nihil aliud est, quàm promissio, qua Deus vult facere miracula ad positionem talis, & talis rei, per quam promissionem creatura Deo grata determinatur potens ad operandum moraliter

D miracula

23 miracula, positis per ipsum physice illis rebus, scilicet, actionibus, ad quas sequitur miraculū, videlicet, in sufflatione, benedictione, unctione cum oleo lampadis, impressione signi Crucis, oratione, lacrimis, & hujus generis, his enim naturalibus effectibus, quia non excedunt vires naturæ, positis, sequitur miraculum à Deo factum; exemplum do, S. Didacus oleo lampadis perungebat infirmos, & statim sanabantur perfecte à Deo; ulcera recedebant, dum servus Dei ea osculabatur. Hæ præviæ dispositiones sunt effectus naturales, ac proinde causam habent naturalem, cum utrumque sit intra ordinem naturæ, in quantum verò referantur ad miraculum inde secutum dicuntur habere adjunctum ex dispositione legis divinæ aliquid supernaturale, & sic procedere ex virtute supernaturali in genere moris, ut agens ministratim dicatur attingere miraculum, quod à Deo non fuisset factum, nisi percessisset operatio ordinata ad illud. Et id magis patebit in sequenti quæstione de causa instrumentali.

24 Sotus apud Suarez de Incarnatione. disp. 31. sect. 5. vers. Secundus modus, dicit, virtutem miraculorum esse quendam motum artificiosum, quem Deus imprimebat actionibus humanitatis Christi, & Sanctorum consequenter, per quem illas actiones elevabat ad supernaturales effectus, & hunc motum appellavit virtutem instrumentariam. Id explicat etiam aliis Thomistis exemplo Serræ, & aliorum instrumentorum artificialium, quæ ab artifice elevantur per motum artificiosum

ad proprium effectum producendum; hoc autem modo non repugnat Deum operari. Ipse Suarez satis abundè reputat hujusmodi motum ut quid impertinens ad præfens negotium. Tùm quia is motus est imperfectior qualitate, hæc non admittitur, ergò nec ille. Tùm quia talis motus Serræ, sive securis artificiosus non dicitur elevare instrumentum ad opus excedens ejus naturam, cum non faciat instrumentum illud sic motum opus sibi non proportionatum, sed conveniens tantum naturæ suæ, Serra enim secatur, non perforat, nec cudit clavum sicut malleus. Motus ergò ille artificiosus non elevat instrumentum, sed tantum applicat ad exercitium operis sibi proportionati. Virtus verò operandi miracula de se est elevata, cum sit in ordine gratiæ gratis datæ, ac proinde quid supernaturale, nulla egens elevatione, quasi transeat ab ordine naturali ad supernaturalem, cum semper sit in ordine supernaturali, & nunquā in naturali.

Quæres 12. An dicta virrus, seu potentia in Christo, & Sanctis, sit causa physica, an moralis ad faciendum miracula? Quod est quærere, an Christus, & Sancti sint causæ physicae, an morales ad productionem miraculorum? Pro resolutione explicandum est quid sit utraque causa.

25 Causa physica est illa, quæ ex se prævia operatione attingit effectum ejus vires non excedentem sibi proportionatum. V. g. ignis producit physice ignem, homo loquitur, scribit, ambulat &c. sunt effectus ab illis causis producti physice, & naturaliter, quia

26

quia non excedunt virtutem suarum causarum.

Moralis verò causa est illa, ad cuius naturalem operationem sequitur effectus, quem ipsa attingere non potest sua virtute, productus à causa principali, quæ movetur ad operandum ad illius instantiam, & petitionem. Exemplum pono in aulico Principi grato, à quo petit gratiam, ut e.g. liberet à morte reum condemnatum. Aulicus est causa moralis, ad cuius preces Princeps excitatur, & movetur ad liberandum reum à morte. Ut vides liberare condemnatum à morte exedit vires Aulici, cum id soliùs sit Principis, qui est causa principalis cuius vires, & potestatem condonatio rei non excedit, motus ad parcendum per preces Aulici; uterq; ergò Princeps scilicet, & Aulicus sunt causa ille quidem physica, iste verò moralis, ut reus non moriatur. Causa autem moralis ex parte sua operari debet effectus sibi proportionatos, cuius modi sunt preces, instantiæ, solutio alicuius rei, seu pecuniæ, ut quis liberetur à morte, à carcere &c. Theologicè verò loquendo Sacramenta dicuntur causæ morales, ad quos, consecrationem Deus confert gratiam, nam ablutio facta à Sacerdote infusione aquæ super caput baptizati, item absolutio data ab eodem peccatori confesso, sunt causa moralis, per quam Deus confert gratiam baptizato, & confesso. Quæ actiones abluendi, & proferendi verba absolutionis, & abluionis de se non excedunt vires naturæ operantis, respectu quarum agens dicitur operari physicè, non autem moraliter, quia actio moralis refertur

27

ad principalem effectum productum à majori causa, ut est gratia à solo Deo producta physicè, moraliter verò, & ministerialiter à Sacramentis à Ministerio consecratis; itaque causa moralis disponit, & movet principalem causam ad augendum. Eodem modo merita, & bona opera servorum Dei verè, & propiè dicuntur causare præmium, & beatitudinem Sanctis ejus, non quidem physicè, quia nullus beatorum se facere potest, cum id sit opus soliùs Dei, omnem excedens potestatem finitam, potest nihilominus beatitudinem mereri per bona opera facta in gratia Dei, & sic causare sibi moraliter beatitudinem, ad positionem enim bonorum operum iusto Deus confert gratiam, & gloriam.

28

Applica hæc in materia miraculorum, Christus, & Sancti sunt causa moralis miraculorum, nam Deus ad positionem alicuius eorum operationis facit miraculum, nam increpatione facta à Petro Anania, & Saphira conjuges obmendacium & defraudatam mercedem pretii agri vendici, subito perierunt ad ejus pedes, iusto Dei judicio. Positis signo Crucis, & unctioe oleo lampadis per S. Didacum Deus sanabat illicò infirmos. In omnibus autem actionibus, quæ à Sanctis fiunt, semper reperitur cultus divinus; oratio, & invocatio Dei, ut moveatur ad faciendum miraculum.

Notandum autem est, quod aliter movet causa finalis, quam moveat causa moralis, nam finis existens non in re, sed in mente tantum excitat agens ad productionem sui ipsius executione mediorum. Moralis verò causa exi-

sit non in mento, sed in re, & sic movet agens ad operandum, undè hæc secundum propriam existentiam antecedit, & præcedit effectum, non autem finis, qui licet sit primum in intentione, est tamen ultimum in executione.

29 Cum autem causa moralis moveat principalem, tamquam illi inferior, & famulatoria, non potest dici causa principalis, sed tantum instrumentalis; de ratione enim instrumenti est servire causæ principali.

30 Est autem instrumentum triplicis generis. *Primum* naturale conjunctum cum agente principali, ut calor in igne, manus in homine. *Secundum* artificiale disjunctum ab agente, ut gladius, serra, securis, malleus, &c. Differunt autem

31 in eo, quod instrumenta prioris generis habent in se propriam activitatem ex sua forma; posterioris verò generis nullam habent ex se activitatem, sed per solum motum applicantur adscindendum lignum, ut fiat arbor. Scotus in 4. dist. 1. q. 1. §. Nec illud exemplum. num. 10. & infra per

Hiquæum num. 26. probatur nulla activitas in instrumento sejuncto applicato, iterum dist. 6. q. 3. num. 8. tom. 8. vers. Præter hæc. Hæc non faciunt ad nostrum insinuatum, sed. sequens tantum.

32 *Tertium* igitur instrumenti genus est illud, quod ex pacto cum agente principali operatur effectum; & à Theologis vocatur instrumentum morale. Et sub hoc tertio comprehenduntur merita, Sacramenta, Christus, & Sancti in ordine ad miracula facienda; & ideo in definitione Miraculi dixi, ea fieri ministerio creaturæ intellectualis. His igitur præmissis.

33 *R.* Ad questionem. Christus, & Sancti sunt causæ instrumentales morales ad producenda miracula cum Deo eorum auctore. Quod sint instrumenta, patet ex dictis, quia operantur non ex propria virtute, sed divina famulantes Deo in suis operibus, quæ excedunt vires causarum secundarum.

Quod verò agant moraliter, probatur, quia illa est causa moralis, quæ per suam operationem non excedentem proprias vires movet agens principale ad operandum aliquid excedens ejus vires; sed creatura movet eum ad facienda miracula ejus vires excedentia, ergò cum Deo causat moraliter miracula. Confirmatur, quia miracula à Sanctis sunt præparatione quarundam actionum, quæ nulla ratione influere, nec imprimere possunt quicquam in effectum miraculi, in ordine ad quod, nec proportionem, nec inclinationem habent; dum ejus vires excedunt, immò aliquandò videntur adversari factioni ipsius miraculi, ut mox patebit. Actiones autem hujusmodi præviæ ad miracula sunt,

34 imperare, orare, rogare, lacrimare, ungere, benedicere, signare, & alia præmittere, ex quibus Deus movetur ad faciendum miracula. Quare cum hujusmodi actiones non sint naturaliter proportionatæ ad productiones miraculi, & nihilominus sit de fide, quòd Christus, & Sancti faciant miracula, sequitur quod eorum factio sit tantum moralis, & non physica. Confirmatur iterum, causa meritoria non est physica, sed tantum moralis; sed Sancti ex propriis meritis impetrant miracula à Deo, ergò sunt tantum causæ

causæ meritoriz.

35

Adduco in exemplum miraculum Christi ad ostendendum evidentè Christum fuisse causam non physicam, sed tantùm moralem ex improportione, immò contraria actione miraculo; nam scitum, quo Christus linivit oculos cæci postea videntis, potius est destructivum visionis, quam illius productivum, & conservativum, & tamen ad illius positionem, cæcus recepit lumen oculorum, ex ea igitur actione contraria visui Christus à Deo impetravit miraculum, & sic moralitèr tantùm, & non physicè.

36

Lege aliud miraculum S. Menne apud Surium satis curiosum, & mirabile, quod facit ad probationem causæ moralis pro Sanctis. S. igitur Mennas claudum masculum, & fœminam mutam sanavit hoc modo, ambo in Ecclesia ejus nomini dicata pluribus diebus in oratione permanserunt, & nullus eorum à Sancto exaudiebatur, ita quòd claudus impatiens de Sancto conquerebatur. Mennas eidem dormienti apparens dixit: Sine causa de me conquereris; non possum te sanare, nisi facias hoc, quod tibi præcipio; pergas eo modo, quo potes ad locum, ubi jacet illa mulier muta, atque dormias in eodem lecto cum illa, & statim te sanabo. Expergefactus miser claudus, anceps quid esset facturus, tandem ex vehementi desiderio recuperandi sanitatem obedivit, & dum in lectulo mutæ se collocat, de repente muta cœpit clamare: Cur mihi vim inferre tentas? Claudus ad illum clamorem majus malum timens, rectificatus à S. Menna quasi cervus au-

fugit. Ecce ex præmissa hujusmodi collocatione claudi, & mutæ in eodem lectulo Deus motus utrumque mirabiliter sanavit ex meritis S. Menne, qui sine dubio in miraculo fuit operatus non physicè, sed moralitèr, & ministerialitèr præcipiendo masculo, ut se collocaret in lectulo mutæ. Surius tom. 6. apud Joannem Felicem de Astulphis in libro di-cento Avvenimenti miracolosi Deca. 1. Avvenim. 2.

37

Christus ergo, & Sancti solum moralitèr faciunt miracula, & non physicè, quod alterius probatur. Tùm quia nulla creatura à Deo assumi potest ad operandum aliquid supernaturale excedens ejus vires, nisi per eam assumptionem acquirat aliquam formam, secundum quam possit operari talem effectum excedentem ejus vires; sed hujusmodi forma non est dabilis in Christo, & Sanctis ejus, ergò miracula physicè operari non potest. Minor suadetur, quia ea forma, vel est naturalis, & sic non potest attingere effectum supernaturalem; vel est supernaturalis, & tunc effectum, vel attinget principalitèr, ac proinde creatura principalitèr, sicut Deus facit miracula, quod esse non potest, cum scriptum apertè dicat, quod solus Deus mirabilia facit; vel minus principalitèr; quod fieri non potest, cum in entitate, & virtute nihil plus possit, quam ipsa creatura, alitèr communicata justus supernaturalis esset omnipotentia incommunicabilis creaturæ ex D. Thoma 2. 2. q. 178. art. 1. Scoto in 3. dist. 16. q. 2. Vers. Ad primum principale dicitur, lit. E. Tùm quia instrumentum physicum

38 cum operatur per contactum; & præsentiam cum passo secundum Philosophum; sed Christus faciebat miracula sine contractu, & in absentes; nam quando resuscitavit Lazarum illum non tetigit. Sanavit filium Reguli, & puerum Centurionis, quos non vidit, quia absentes erant ab ejus conspectu. Et licet imperaverit *Lazare veni foras*; quasi agens principale, id non fecit, ut homo, sed ut Deus, Decan. cap. 10. de Incarnat. num. 10. Tum quia Reliquiæ Sanctorum ad contactum dicuntur sanare infirmos, qui tamen contactus nihil omnino inest in personam tangentem, quod sit physicum, si enim influeret, omnis tangens ab infirmitate liberaretur, quia tactus ex sua forma naturaliter non posset non producere suum effectum, & tamen experientia constat multos tangere, & non recipere beneficium sanitatis; signum igitur est, quod operatio non est physica, sed moralis, quando quis sanatur ab infirmitate.

39 Patet ex hæcendis dictis, creaturam rationalem, Christum scilicet, ut hominem, & Sanctos ejus fuisse, & non esse causas non physicas, sed morales instrumentarias ad faciendum miracula. Et hanc sententiam communiorē, & probabiliorē docent. Scotus in 4. dist. 1. q. 1. 4. & 5. Hieronymus in *Tamaris*. Scotista tract. 1. de Gratia q. 5. vers. *Adverte*, S. Bonaventura in 3. dist. 13. art. 1. q. 3. *Aversa de Incarnat. q. 13. sect. 3. vers. opposita sententia*, Vassq. ad partem 3. disp. 57. cap. 5. Becan. de Incarnat. cap. 10. à num. 6.

40 Contraria sententia, quod Christus, & Sancti habeant potentiam

physicam ad faciendum miracula, Cajetani, Valentie Bonac. disp. 2. de Incarnat. q. 9. p. 3. Suarez. disp. 31. sect. 3. & aliorum apud præcitos. Probant auctoritate sacre Scripturæ, nam dicitur Lucæ 6. *Virtus de illo exibat, & sanabat omnes*, Item cap. 8. *Ego novi virtutem de me exisse*. Virtus ergo hæc fuit physica, & non moralis. Secundò Christus, & Sancti plura fecerunt miracula imperando, & non solum deprecando, & impetrando, Matth. 8. *Imperavit ventis, & mari, & facta est tranquillitas magna*. Joan. 11. *Lazare veni foras*. Pro Sanctis adducunt Jolue 10. 12. *Sol contra Gabaon ne movearis*. Imperare autem spectat ad causam physicam, non ad moralem, cujus est deprecari, & impetrare à causa principali. Tertio auctoritate Patrum, nam in Concilio Ephesino can. 11. dicitur, carnem Christi fuisse vivificatricem 1. factricem vitæ. Et in 6. Synodo in Epist. Sophronii scribitur, Verbum per carnem effectuisse opera, quæ erant indicia divinitatis. D. Gregor. lib. 2. Dialog. cap. 30. dixit, Sanctos facere miracula, vel imperando, vel impetrando per orationem.

41 R. Ad auctoritates Sacre Scripturæ, si virtus lumatur causaliter esse referendam in divinitatem, vel etiam in humanitatem, & nihil prohibere, quin sit ea virtus moralis, ut in præcedentibus probatum fuit. Si verò sumatur terminativè, & secundum rationem effectus est ipsummet miraculum, ut colligitur ex 1. Corinth. 12. 9. *Operatio virtutum*, 1. miraculorum, & cap. 6. Matthæi num. 2. *Es virtutes*, 1. miracula, quæ per manus ejus efficiuntur.

tur. Nomine ergo virtutis, quæ exibat à Christo sunt ipsa miracula, vel potestas moralis ad faciendam miracula.

42 Ad secundum respondeo, ex eo quod Sancti cum Christo imperantè fecerunt miracula, non sequitur illud imperium fuisse physicum, sed semper fuit morale, nam quandoque famulus ad iussionem domini sui imperat aliis tamquam instrumentum intimando præceptum Domini. Quando igitur Christus imperavit ventis, & feberi, illis quidem, ut quiescerent, & huic, ut recederet ab infirmo, non fuit usus imperio tamquam principale agens, quia imperabat nomine Dei, sed ut instrumentum divinitatis. Et id apertè colligitur ex verbis Josve ibidem, ubi sic scribitur. *Tunc locutus est Josue Domino in die, qua tradidit Amorrbæum in conspectu Israel, dixitque coram eis: Sol contra Gabaon ne movearis, & Luna contra vallem Ajalon. Steteruntque Sol, & Luna, donec ulcisceretur se gens de inimicis suis--obediens Domino voci hominis.* Nota misterium verborum, Josve eo die locutus fuit cum Domino, & Dominus eadem die, quo stetit, Sol, & Luna obedivit voci Josve. Quid locutus fuit? Certè nihil aliud, nisi ab eo petendo, ut Sol non moveretur eo die, nisi finita vindicta, quam reportavit ex inimicis, ac proinde à Deo accepit mandatum tamquam famulus ad præcipiendum Soli, & Lunæ ne moverentur, & sic Deus obedivit voci hominis, hoc est, ad præceptum Josve à Deo acceptum fecit obedire Solem, & Lunam. Deus ergo firmavit utrum-

que planetam, ex deprecatione Josve posita illa iussione externa, sine qua non stent Sol, & Luna. Discipuli Domini imperabant Dæmonibus, ut exirent de corporibus vexatorum, & non poterant eos efficere, tùm propter incredulitatem eorum, tùm quia Deus nolebat obedire voci eorum, imperium ergo non magis arguit causam physicam, quam moralem.

44 Duo spectanda sunt in miraculis Christi, & Sanctorum, primò illa prævia dispositio, ut tactus, oratio, imperium, unctio, &c. antequam appareat effectus miraculi. Secundo, spectatur ipsum miraculum, dispositio spectat ad Sanctum, cum non excedat humanas vires, productio miraculi ad ipsum Deum, qui illud non facit, nisi præmissa dispositione, Josve disposuit imperando, & Deus firmavit Solem. Id comprobatur auctoritate D. Damasceni lib. incip. Quomodo ad imaginem Dei: his verbis: *Quando divinitas tactu carnis sanabat infirmum, alia erat propria actio divinitatis, altera humanitatis, & finis humane actionis in manus extensione, & tactu positus erat, divina autem natura in exortatione puella.* Christus ergo disponebat materiam, ut ita dicam, & Deus faciebat miraculum.

45 Ad tertium respondetur, carnem Christi esse vivificatricem meritorie, & moraliter, quia per suam Passionem meruit nobis vitam. Et S. Gregorius non est intelligendus, quod Sancti duobus modis faciant miracula physice scilicet, & moraliter, sed quod duobus modis possunt movere Deum ad miraculizandum imperan-

perando, & impetrando per deprecationem, quæ sunt duæ dispositiones ad miracula.

Queres 13. An virtus faciendi miracula fundetur in aliquo pacto, & promissione inter Deum, & Sanctos ejus?

- 46 R. Affirmativè, quia Deus Christo, & Sanctis frustrà, & inaniter non dedit potestatem faciendi miracula; ergò cum pacto assistendi illis in deprecatione miraculorum, ne frustratoria esset illorum petitio. Id clarè deducitur ex pluribus locis Sacræ Scripturæ, nam Marci cap. 11. postquam dixit discipulis suis, quòd habentes fidem firmam sine hæsitatione possunt efficaciter dicere huic monti, tollere, & mittere in mare, subjungit num. 24. *Propterea dico vobis, omnia quacumque orantes petitis, credite, quia accipietis, & evenient vobis.* Promisit ergò Deus facere miracula, quandocunque ejus servi orando, & deprecando cum firma fide credent obtinere, quod petunt. Be-da relatus lect. 8. in festo S. Gregorii Thaumaturgi 17. Novembris mentionem facit de hujusmodi premissione, de qua in supradicto Marci Evangelio, his verbis *Venit vobis ad locum scilicet S. Gregorius, & genibus flexis admonuit Dominum promissionis sue, ut montem longius juxta fidem petentis ageret. Et mane facto reversus invenit montem tantum spatii reliquisse structoribus ecclesie, quantum opus habuerant.* Mons ergò, qui impediēbat structuram ecclesie ad orationem S. Gregorii à Deo missus fuit in mare cedendo solùm pro fabricatione Ecclesie. Inanis ergò, & frustratoria non fuit petitio Sancti Gregorii,

sed efficax, quia Deus petentibus promisit dare, quandocunque cum fide licita petunt, juxta illud: *Petite, & accipietis*, Deus enim non est infidelis, sed stat promissus ea adimplendo. Undè in resurrectione Lazari Joan. 11. 41. idem testatur Jesus cum dixit: *Pater gratias ago tibi, quoniam audis me; ego autem sciebam, quia semper me audis.* Stat ergò Deus promissis, quæ Christo promisit, dum à Deo semper auditur. Quod idem de Sanctis dicendum est Marci cap. fin. 17. *Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur in nomine meo Dæmonia ejicient, linguis loquentur novis &c.* Sancti ergò in petitione miraculorum exaudiuntur, ut colligitur etiam ex Plal. 33. num. 16. *Oculi Domini super justos, & aures ejus in preces eorum.* Deus igitur præstat aures suas petentibus, & exaudit preces eorum ordinatas ad faciēda miracula. De hoc pacto Aversa qu. 13. de Incarnat. sect. 3. ita quæ.

Quæres 14. An Christus, & Sancti per potentiam obedientialem operentur miracula? Quæstio hæc difficilis est propter contrarias opiniones, undè ea est explicanda per sequentem definitionem, & ejus divisionem. 48 Potentia ergò obedientialis est subiecto creaturæ obedientis Deo in ordine ad effectus supernaturales. Creatura enim cum sit finita, & limitata virtutis non potest attingere nisi effectus naturales sibi proportionatos, & non excedentes ejus vires, non verò effectus supernaturales, quia excedunt ejus vires; undè à Deo elevatur per hujusmodi potentiam obedientialem, ad eosdem effectus

effectus. Est autem duplex, una dicitur passiva ad recipiendum effectus supernaturales. Altera activa ad eos producendos cum ipso Deo. Passivam omnes admittunt; unde controversia remanet tantum pro activa, quam ponunt ex Societate Jesu Svarez in *Metaph. disp. 43. sect. 4. num. 6. & disp. 31. de Incarnat. sect. 5. de potentia activa obedientiali in Sanctis ad facienda miracula, Hortadus disp. 9. Physica sect. 14. & de Incarnat. disp. 57. sect. 3. Ariaga disp. 9. Physica sect. 4.* Contra alios eam negantes cum Thomistis, & Scotistis, licet non omnibus, qui sunt *Faber in 4. disp. 2. num. 36. cum aliis citatis à Meldul. disp. 7. Physica q. 6. art. 5. qui num. 123. in aliquibus admittit, in aliis negat.* Potentia igitur ista obedientialis activa est quædam vis insita rebus ad producendum aliquem effectum supernaturalem cum speciali Dei concursu. Quid autem sit hæc vis, discrepant Doctores; nam aliqui dicunt esse quandam qualitatem supernaturalem, quæ creaturam elevat ad producendum effectum excedentem ejus vires. Alii dicunt esse ipsam rei naturam connocantem extraordinarium Dei concursum. Et inter istos, aliqui nullam activitatem ponunt in natura rei, quam propterea volunt fieri activam per solam conjunctionem, & subordinationem divinæ omnipotentia, absque eo, quod aliquid novi in se recipiat. Alii cum Svarez admittunt in ea activitatem aliquam, & volunt constitui sub genere causæ instrumentalis, ut refert idem Meldul. num. 123. qui sequenti num. 124. dicit, hanc potentiam obedi-

tialem activam esse partialem, potentiam, quæ completur per specialem Dei concursum cum creatura obediente, cujus insufficientia suppletur per dictum concursum. Itaque hæc obedientia formaliter consistit in potentia activa partialiter ex parte causæ secundæ, cui est intrinseca, conjuncta cum speciali auxilio Dei; est ergo conjunctio utriusque causæ ad producendum effectum supernaturalem, ad quem causa secunda elevatur auxilio speciali primæ. Do exemplum. Intellectus beati per hujusmodi potentiam obedientialem activam elevatur ad videndum Deum, & eliciendum actus beatificos, ex quo dicitur ipse intellectus ex parte sua agere; nam de fide est definitum *sest. 6. can. 4. liberum hominis arbitrium à Deo motum, & excitatum non se habere merè passivè, sed agere, & operari cum Deo.* Cum autem obedientialis hæc potentia sit partialis causa, non totalis, sequitur per specialem Dei concursum compleri, & perfici ad eliciendos actus supernaturales visionis beatificæ. Est autem hæc obedientia activa talis conditionis, quod creaturam, cujus est, constituit in genere causæ principalis in suo ordine, & non in genere instrumenti; nam instrumentum non attingit terminum principalis agentis, & si attingat, id præstat in actuali influxu, & non per virtutem in esse quieto; & hæc differentia est necessaria, ut distinguatur causa principalis partialis ab instrumentali, ex *Scoto in 4. dist. 1. q. 1. ad ultimum, & dist. 6. quest. 5. apud Meldul. disp. 7.*

E

Physica

Physica q. 5. U. q. 6. m. 124. S. Ter. 120. Unde intellectus beati ad eliciendum actus visionis cum Dei auxilio concurrat non ut instrumentum, sed ut causa principalis licet partialis in suo ordine. Potentia ergo hæc obediencialis activa relinquit creaturam obedientem in ordine suæ causæ, & cum sit partialis necesse est, quod elevetur, & compleatur per specialem Dei concursum ad operandum supernaturalem effectum.

- 50 Colligo ex dictis tria requiri ad potentiam obediencialiam activam. *Primò*, quod ipsa est vis ipsæ rei congenitæ quæ cum sit partialis, causa de se est insufficientis ad producendum effectum; unde est causa in habitu tantum, quæ non potest exire in effectum sine alterius auxilio, sicut exempli gratia puer non potest trahere grave pondus, licet vim, & potentiam actu habeat in habitu sine exercitio, tamen accedente viri adjutorio trahit cum ipso pondus excedens ejus vires. Item fenex habet potentiam in habitu ad legendum v.g. tamen eam non potest deducere ad actum, nisi cum usu perspicilium. Est ergo potentia hæc naturaliter insita naturæ rationali, sed ex sua insufficientia non potest exire in actum nisi elevetur, hoc est, ab alio adjuvetur. *Secundò* hæc potentia ordinatur non solum ad actus naturales, ut patet in duobus allatis exemplis, sed etiam ad actus supernaturales, cum hac differentia, quod in ordine ad actus naturales improprie dicitur obediencialis; quia adjutorium sibi non subdit coadiutum, licet id ab illo

elevetur ad operandum, & quandoque potentia, remoto impedimento, reducitur ad actum. Potentia verò respectu effectuum supernaturalium proprie obediencialis dicitur, quia respicit Deum coadiuvantem, cui creatura rationalis, seu intellectualis reddit obedienciam, dum simul cum ipso elevata operatur, ita quod sine illo numquam potest operari effectum supernaturalem. *Tertio* demum potentia hæc præter suam virtutem sibi innatam in ordine ad actum supernaturalem, quem tamen uti causa partialis, & insufficientis attingere non potest, nisi elevata à Deo ut agente supernaturali, dicit hunc respectum ad ipsum Deum, cui obedit operando cum ipso. Conjunctio ergo hujus potentie cum speciali Dei auxilio dicit formalitatem ipsius potentie obediencialis in actu; in habitu verò est ipsa vis ordinata ad Deum elevantem ad productionem effectus excedentis ejus vires. Sed hæc cum hujus non sint loci, reliquum est, ut respondeamus questioni.

- 53 R. Datur potentia passiva in materia, & subiecto, super quibus fiunt, & recipiuntur miracula; activa verò non datur, sed Christus, & Sancti operantur miracula moraliter sine potentia activa obedienciali.

Prima pars de potentia obedienciali passiva probatur ex Sacra Scriptura Matth. 8. 27. Marci 4. 40. Lucæ 8. 15. *Veni, & mare obediunt ei.* Marci 1. 27. *Spiritibus immundis imperat, & obediunt ei.* Lucæ 17. 6. *Mons obediet vobis.* Ex his auctoritatibus manifestè

diseste colligitur potentia passiva, dum venti, mare, mons, & dæmones recipiunt in seipfis actionem Christi miraculosa.

54. Secunda pars de activa exclusa, probatur, quia Christus, & Sancti nullam potentiam naturalem sufficientem, vel insufficientem habent in se in ordine ad miracula, dum cum istis nullam connaturalitatem habent, sicut habent ad gratiam, & gloriam, sed inchoatam, & imperfectam, ergo nullam activam obedientialem, dum hæc dicit eam naturalitatem. Confirmatur, quia Christus, & Sancti non sunt causæ principales miraculorum neque totales, neque partiales, sed tantum instrumentales, ut patet supra q. 11. nu. 33. ergo eorum potentia non potest dici obedientialis activa, dum hæc non est in genere instrumenti, sed causæ principalis, ut dictum fuit supra.

Quæres 15. An mali homines possint facere miracula?

55. P. Posse, quia ad miracula facienda ex parte hominis duo sufficientes fides, & gratia gratis data, ut colligitur ex prædictis; sed mali homines, & peccatores possunt habere fidem, & gratiam, miraculizandi, neutra enim perditur per peccatum, ergo mali homines possunt facere miracula. Et hoc de fide certum est Matth. 7. 22. *Muli dicunt mihi in illa die, Domine, Domine: Nonne in nomine tuo prophetavimus, in nomine tuo Dæmonia ejicimus; & in nomine tuo virtutes multas fecimus. Et tunc confitebor illis, quia nunquam novi vos, discedite à me, qui operamini iniquitatem.* Christus ergo non negat

eorum miracula, quæ in nomine ejus, scilicet, virtute illius fecerunt, sed ad æternum supplicium condemnavit, quia non perseveraverunt in bonis operibus usque ad finem. Marci 9. 37. & Lucæ 9. & 49. idem probatur *Magister vidimus quendam in nomine tuo ejicientem Dæmonia, qui non sequitur nos, & prohibuimus eum. Jesus autem ait: Nolite prohibere eum. Qui enim non est adversum vos, pro vobis est. Quasi dixisset, id vobis prodest, quia si mali homines faciunt miracula, à fortiori ea vos facietis, & credunt malis hominibus, credent magis vobis, permitto istis miracula, ne debent aliqui de vestris signis, quæ faciuri estis. Actiones ergo bonæ malorum hominum probant uberes servorum Dei. Mali ergo homines aliis prodesse possunt, & sibi si volunt, miracula igitur ab istis fiunt, nec à Deo reprobantur, quando sunt vera, & in nomine ejus facta, undè Magus ille, qui coram Petro volare tentavit, sibi præcipitium præparavit, dum cadendo sibi plantas confregit, Deus igitur illa contractione captum miraculum, non in nomine Dei, sed Diaboli, cujus nominæ, & virtute cæpit ascendere, reprobavit, non enim Deus est testis falsus D. Thom. in Epist. 2. ad Thessal. cap. 2. Scotus in 1. q. 2. Prologi vers. De octavo scilicet. Ità in terminis D. Aug. lib. 83. q. 79. D. Thom. 2. 2. q. 178. art. 2.*

57. Prologi vers. De octavo scilicet. Ità in terminis D. Aug. lib. 83. q. 79. D. Thom. 2. 2. q. 178. art. 2.
58. Est autem magna differentia inter bonos, & malos homines in faciendis miraculis, nam miracula bonorum fiunt non solum ad utilitatem aliorum, sed etiam propriam, nam eorum sanctitas comprobatur, & ad eorum.

- merita Deus movetur ad facien-
dum miracula, & eis utitur tam-
quam instrumentis vivis cum
ipso cooperantibus ad miracula.
Malorum verò miracula è contra
sunt tantum ad utilitatem alio-
rum; nec Deus movetur ex illo-
rum meritis, cum illis careant, sed
propter beneficium aliorum, qui
mereantur exaudiri, & istis in fa-
ciendis miraculis Deus utitur
tamquam instrumentis mortuis;
unde benedixit Spiritus San-
ctus de Corintha prophetante Jo:
11. 51. *Hoc autem à semetipso non
dixit, sed cum esset Pontifex anni
illius prophetavit, quod Iesus mo-
riturus erat pro gente.* Deus ergo
usus fuit Caipha in illa prophe-
cia, sicut homo utitur baculo,
qui est quid mortuum, mortuo
vita fidei, ex D. Thom. 2. 2. q.
178. art. 2. ad 2. Caiphas ergo
non fecit miraculum prophetiæ
à semetipso, sicut faciunt bo-
ni homines prophetantes à se-
metipsis per Dei speciale auxi-
lium præveniens.

Queres 16. An Sancti possint
facere miracula in res à se
distantes? Ratio dubitandi
est, quia in omni agente phy-
sico requiritur contactus in-
ter agens, & passum, ex ne-
cessitate potentie finitæ & li-
mitatæ, quæ non potest age-
re extra spheram suæ activi-
tatis.

- ¶ Certum est Christum, &
Sanctos ejus quandoque rogatos
fuisse operasse miracula super
materia longè distante à se; nam
Christus puerum Centurionis à
se loco distantem sanavit Matth.
cap. 8. 8. & 13. & filium Regu-
li; qui incipiebat mori; Ioan. 4.
47. ad 52. Resuscitavit Lazarum

quadriduanum jacentem in sepul-
chro. Ioan. 11. 33. ad 45. in mor-
tuis enim anima infinitè distat à
corpore, & à resuscitante.

- Ratio dubitandi tollitur di-
cendo; in operationibus morali-
bus non esse necessarium conta-
ctum, sicut in physicis, idè cum
miracula dicantur à Sanctis mi-
nisterialitè fieri imperando, vel
deprecando, non est opus con-
tactu.

Queres 17. An Deus per se-
ipsum immediatè aliquando
faciat miracula, an semper
utatur ministerio alicujus
creaturæ intellectuales Ange-
li scilicet, aut hominis?

- ¶ Quamvis id facere possit,
itè enim mundum creavit, ta-
men in illis faciendis semper uti-
tur ministerio aut Angelorum,
aut servorum suorum hominum
sibi famulantium; hoc autem alia
ratione non probatur, nisi quia
ex Scripturis Sanctis habemus,
ipsum omnia opera ad extrà fe-
cisse ministerio creaturarum, ut
per hoc distingueret excellentiam
operum ad intrà, ad quas non
admittitur consortium creatura-
rum, quia illa sunt ab æterno,
creaturæ verò ab initio temporis.
Quòd autem in operibus ad ex-
trà, excepta prima mundi crea-
tione utatur creaturis demon-
stratur, nam hoc patet de Chri-
sto, & Sanctis hominibus, ad
quorum ministerium sunt à Deo
miracula; paritèr Angelis utitur
Dominus ad facienda miracula,
ut docet S. August. tom. 5. lib. 10.
de Civit. Dei cap. 8. & 12. Et de
Asina Balaam num. 22: cujus os
Deus aperuerat ad loquendum
humano more, per Angelum,
ut dicit D. Thomas 2. 2. q. 165. art.
2. ad 4.

Quæ.

Quæres 18. An in omni miraculo à Christo, & Sanctis facto præcedat oratio ad Deum, sive fiat imperando, sive alio modo? Observe autem, quod præviæ operationes ad miracula sunt multæ, & diversæ, de quibus dixi supra hic nu. 23. & 34.

64. R. Quovis modo fiunt miracula, sive imperando, sive quavis alia actione, semper necessaria est oratio, quæ Deus obsecratur ad faciendum miraculum; ratio est, quia à Sanctis miracula impetrantur à Deo; ergo per orationem, sine qua nihil impetrari potest, est enim impetrare precibus aliquid obfere. Ità ex S. Thoma 2. 2. q. 178. art. 1. ad 1. ubi ait: *Quod quandoque fit præcedente oratione, sicut cum Petrus Tabitam mortuum suscitavit, Act. 9. Quandoque etiam non manifesta oratione, & Deo ad nutum hominis operante, Sicut Petrus Ananiam, & Saphiram mentientes morti increpando tradidit, Act. 5. Ex quibus habes, si ex Sacra Scriptura non habetur expressè oratio in faciendis miraculis, tacitè tamen, & implicite colligitur semper præcedere orationem, licet non exprimat in narratione miraculi:*

Quæres 19. An Sancti in precibus porrigendis Deo, & aliis præviis operationibus præsciant futura miracula? Videtur, quod non, quia Apostoli ceperunt exorcizare demoniacum, quem non potuerunt ejicere, Matth. 17. 19; ergo ignorabant eventum miraculi.

65. R. Servi Dei dum deprecantur Deum præsciunt futurum miraculum inspirantem in cordibus

eorum veritatem ejus, quod eventurum est. Probatur ex miraculo facto à S. Petro contra Ananiam, & Saphiram Act. 5. ubi n. 9. habetur de Saphira. *Quid utique convenit vobis tentare Spiritum Domini? Ecce pedes eorum, qui sepelierunt virum tuum ad ostium, & efferrent te. Confestim cecidit ante pedes ejus, & expiravit.* Apostolus ea verba dixit, antequàm expiraret, ergo præsciens erat hujus miraculi, prænuuntiando illi mortem. Confirmatur, quia modus imperandi arguit præcognitionem futuri miraculi; nam idem Petrus præsciuit rectificationem claudi futuram, dum ei imperavit Act. 3. 6. *Surge, & ambula.* Et Tabithæ mortuæ Act. 9. 40. *Julia: Tabitha surge; & illa aperuit oculos, & resedit.* Certò ergo præsciuit hæc miracula, aliter ignorans se exposuisset periculo, ut irrideretur à circumstantibus, orare enim non ità manifestè arguit effectum futurum, sicut modus imperandi.

Ad rationem dubitandi respondeo, Apostolos tunc temporis, dum Christus vivebat, certam fidem non habebant, sed titubantem circa miracula facienda, ut dicitur ibidem *Propter incredulitatem vestram.* Ideò non fecerunt miraculum ejiciendi Demones; nec tunc præsciebant defectu credulitatis; ad hanc enim præscientiam futurorum miraculorum necessaria est præter sanctitatem certissima fides circa miracula, quam post Christi resurrectionem obtinuerunt firmam, & stabilem, ideò præsciebant miracula antequàm fierent. Confirmatur prædicta resolvendo quæstionem hanc, cur scilicet Josue ante-

ante-

antequam firmaret solem, & lunam locutus fuit cum Domino? Perplexus erat tunc, an Deus vellet facere miraculum, idem Dominum consulvit se certificando de miraculo, & habita pravia de miraculo noticia imperavit: *Ne movearis sol.*

Quæres 20. An S. Joannes Baptista Domini Præcurfor fecerit aliqua miracula?

- 66 R. Non, expresse Joan. 10. 41. *Joannes quidem signum fecit nullum.* Reddit rationem S. Thomas par. 3. q. 38. art. 2. ad 2. quia tota doctrina, & operatio Joannis ordinabatur ad Christum, qui multitudine signorum confirmavit suam, & Joannis doctrinam. D. Aug. tom. 9. tract. 48. in Joan. propè finem idem docet expresse. Joan. Chrysost. in Matth. homil. 47. post med. & cæteri omnes sancti Patres sequentes Evangelii veritatem. Non enim erat conveniens, quod in lege nova proponeretur sensus Domino suo & magis honoraretur per miracula Præcurfor, quam Christus, cui præcurrebat denuntians ejus mirabilia.

Quæres 21. An Rex Franciæ sanando strumas dicatur facere miraculum? Quoddam ille habeat hanc virtutem ex alto virtute olei delati per columbam, quo Clodovæus pri-

mus Rex fuit inunctus, supponitur ferè ab omnibus, ut docent *Hormida Papa Epist. 1. ad Remigium Rbemensem, Bonifacius in Canoniz. S. Ludovici Francorum Regis.* Vocatur autem hæc virtus gratia gratis data à Genebrardo in *Cronico anni 498. Lessio lib. 2. de sust. cap. 43. & aliis apud Thomam Hurtadum Cleric. Min. part. 1. Resol. moral. tract. 5. cap. 4. res. 29.*

- 67 R. Non esse miraculum, quin non est quid insolitum, sed ordinariè, id evenit, sanat enim quotquot laborant hoc morbo. Profert autem hæc verba cum signo crucis. *Rex se tangit, & Deus se sanat,* ut subjungit dictus Thomas.

Quæres 22. An apud hæreticos sit potestas faciendi miracula.

- 68 R. Negativè, Tùm quia vera miracula fiunt tantùm intrà Ecclesiam ex probatis Medit. 1. nu. 44. Hæretici autem sunt extrà Ecclesiam, cap. Si quis 69. 1. q. 1. Tùm quia ad facienda miracula est necessaria potestas spiritalis faciendi ea, ut patet hic suprà, sed hæretici, ea carent, cum spiritualitas tantùm sit intrà Ecclesiam. Tùm quia potestas faciendi miracula fundatur in fide ex probatis Medit. 3. 25. Hæretici autem carent fide, ergò non possunt facere vera miracula.

MEDITATIO III.

De Miraculis CHRISTI.

CHRISTUS, & JESUS
differunt in modo significan-
di.

2 **Christus** habet omnem potesta-
tem, ac proinde faciendi mi-
racula.

3 Testimonia inimicorum favora-
bilia sunt fide digniora.

4 Unio hypostatica non est causa
miraculorum in Christo.

5 Potestas Christi ad miracula
non est infinita.

6 Suam potestatem communi-
cavit Apostolis ad miraculoran-
dum.

7 Miracula probabant Christum
esse Deum.

8 Apostoli virtute Christi facie-
bant miracula.

9 Quomodo Sancti possunt facere
majora miracula, quam Chri-
stus.

10 Apostoli secuti sunt Christum
propter vocationem, non mi-
racula.

11 Primum Christi miraculum Con-
versio aqua in vinum.

12 Prædicavit prius, & postea
miraculis prædicationem suam
probavit.

13 Nuptia in Cana Galilee quo-
rumnam fuerunt.

14 Cæcor septem illuminavit.

15 Prævia dispositiones requiruntur
ad miraculum.

16 Præsertim fides ex parte ejus,
qui sanandus est.

17 Cæci omnes subito præter unum
sanati.

18 Unus eorum erat cæcus à nati-

vitate, de aliis non constat.

19 Miraculum supponit dispositio-
nem subiecti ex parte agen-
tis.

20 Et etiam ex parte ipsius subje-
cti.

21 Quatuor mutis dedit loque-
lam.

22 Lacrimatus est Jesus in cura-
tione nati, & in morte La-
zari.

23 Dæmones multos ejecit ab ob-
sessis.

24 Christus ut homo Dominus ab-
solutus universorum.

25 Fides necessaria ad miracula.

26 Sacerdos ejiciens Dæmonia fa-
cit miracula.

27 Sacerdos potestatem ejiciendi
Dæmonia recipit in ordina-
tione.

28 Mortuos tres revocavit ad vi-
tam.

29 Lazari resuscitatio explicatur.

30 Duo fecit miracula, quia vi-
dens, & ligatus venit foras.

31 Resuscitati faciunt aliquid in
signum veritatis miraculi.

32 Resuscitatus debet permovere
vium, & operari.

33 Ambulavit bis super aquas.

34 De aliis miraculis à Christo
factis.

35 Mulier. patiens fluxum sanguis
solo tactu fimbrie sanatur.

36 Cur Christus voluit manifesta-
ri hoc miraculum?

37 Virtus, quæ ab illo exiit, quid
opus sit.

ME.

MEDITATIO III.

*E*c duo Christus, Iesus vocabula, idem significant, nimirum Verbum Divinum, quod est secunda persona Sanctæ Trinitatis; in modo verò significandi diversa sunt, nam Christus dicit eandem personam ex duabus naturis, scilicet divina, & humana in ea subsistentibus, juxta Symbolum S. Athanasii: *Qui lucet Deus sit, & homo, non duo tamen, sed unus est Christus.* Nam sicut anima rationalis, & caro unus est homo, ita Deus, & homo unus est Christus. Dux ergo sunt naturæ, divina, & humana, non duo tamen, sed unus Christus unitate subsistentiæ personalis ex duabus naturis, & in duabus naturis. Iesus verò nomen est eadem persona Verbi significans præcisè humanitatem per eam subsistentem; qui terminus apud Evangelistas est usitatus, quia opera, quæ faciebat, dirigebantur ad cognitionem Dei hominis, quia filius hominis est. Sed accedamus ad quæstiones.

Quæres primò, an Christus habeat potestatem faciendi miracula?

2. *R.* Affirmativè, Matth. cap. fin. 18. *Data est mihi omnis potestas in celo, & in terra:* Non dicit simpliciter potestas, sed omnis potestas, ad significandum, nullam speciem potestatis excludi, qui enim omne dicit, ex vulgatis iuribus, nihil excludit; ergo sub illa generalissima potestate comprehenditur etiam potestas faciendi miracula. Subjungitur *in celo, & in terra*, quia in utroque

loco miracula facit, in celo, quia januas Paradisi apervit. Sanctis Patribus, & bono latroni, quibus comitatus Paradisum introivit. In terra, quia tremuit in ejus morte, & super eam tenebræ factæ fuerunt, & infinita fecit miracula, dum cum hominibus conversabatur, ut probaret omnibus, se esse verum hominem, & verum Deum. Confirmatur Lucæ 5. 17. *Virtus Domini erat ad sanandum eos.* cap. 6. nu. 19. *Virtus de illo exibat, & sanabat omnes.* Virtus autem hæc nihil aliud est quàm potestas ejus humanitati à Deo concessa ad faciendum miracula. Vel etiam sumitur pro ipsis miraculis, ut dixi præced. Medit. nu. 41. Idem confirmant, & testantur ejus inimici Pontifices, & Pharisei Joan. 11. 47. *Quid facimus, quia hic homo multa signa facit.* Inimici autem testes pro inimico prætenso potissimum probant, sine ulla exceptione, secundum S. Hieronymum Epist. 61. ad Pamachium. S. Joann. Chrysost. Homil. 18. in Joann. S. Basil. Homil. 21. de humana Christi generat. dicentis: *Ex inimicis testimonia longè præstantiora, fidequæ digniora.* Matth. 11. num. 3. paucis multa refert miracula his verbis: *Cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, & surdi audiunt, mortui resurgunt.* Iesus ergo non solum habuit potestatem à Deo faciendi miracula, sed etiam fecit, & quidem infinita, Joan. cap. fin. hæc extremis verbis: *Sunt autem, & alia multa, quæ fecit Iesus, quæ si scribantur per singula, nec ipsum arbitror mundum capere posse eos, qui scribendi sunt libros.* Id autem esse de fide nullus fidelis ambigit, quia id expressè

expresse dicunt concorditer Sancti Evangelistæ.

Quæres 2. An hujusmodi potestatem habuerit ex unione humanitatis ad Verbum? Affirmat, Ricard. in 3. dist. 14. art. 5. q. 2. humanitatem Christi factam fuisse potentem ad operandum supernaturaliter per ipsam unionem hypostaticam:

4. R. Negativè, quia unio hæc ineffabilis per se, & præcisè humanitati Christi non contulit eam potestatem, sed tantùm effecit ut natura humana subsisteret per subsistentiam Verbi, dum humanitas Christi in sua creatione facta fuit sine propria subsistentia, ut potest uniri Verbo, & ultimo terminari per ejus subsistentiam ulterius incommunicabilis. Unio ergò fuit præcisè ad terminandam naturam humanam per subsistentiam Verbi, & non ad operandum; humanitas enim Christi per propriam existentiam creatam erat potens, ut elevaretur per potentiam, & gratiam gratis datam ad operandum miracula. Et unio hypostatica, atque divina subsistentia solum id præstabat, ut digniori modo operaretur, quam alii Sancti. Ità Averſa q. 13. de potentia Christi, sect. 2.

Quæres 3. Cum habuerit Christus omnem potestatem numquid poterat facere quæcumque vellet? Juxta illud Psal. *Quæcumque voluit fecit. Et videtur quod sic*, quia omnem potestatem habet, ergò omnia facere poterat, quæ volebat; habere enim omnem potestatem arguit omnipotentiam, ut patet ex conditione terminorum.

5. R. Christo data quidem fuit omnis potestas, non tamen infinita, sed tantùm finita, & talis efficaciz, qua poterat facere omnia, & quæcumque poterant conducere ad finem incarnationis, & redemptionis generis humani; hoc enim debebat, quia venerat salvare hominem, ergò habebat à Deo omnem potestatem, quæ necessaria erat ad consequendum hunc finem, inter quæ erat etiam potestas faciendi miracula, ut per ipsa cognosceretur Deus, & homo; & ut infideles per signa ejus mirabilia, converterentur ad fidem. Et ex his patet ad rationem dubitandi, Deum scilicet humanitati Christi contulisse omnem potestatem, quæ respiciebat redemptionem generis humani, propter quod incarnatus erat; non ergò ea potestas fuit infinita, nec omnipotentia, neque enim Christus Jesus potest creare, annihilare, nec Dæmones salvare, &c.

Quæres 4. An Christus ipse ut homo dederit potestatem suis discipulis, & aliis faciendi miracula?

6. R. Christus non solum ut Deus, sed etiam ut homo dedit eis potestatem faciendi miracula. De fide Matth. 10. 1. *Et convocatis duodecim discipulis ejus, dedit illis potestatem spirituum immundorum, ut ejicerent eos, & curarent omnem languorem, & omnem infirmitatem.* Marci 3. 13. *Dedit illis potestatem sanandi infirmitates, & ejiciendi Dæmonia.* Idem dicitur Lucæ 9. 1. Certum ergò est de fide, Jesum suis dedisse Apostolis hanc potestatem faciendi miracula, & illos eam exercuisse dando vitam mortuis, lumen cæcis, auditum surdis, loquellam mutis &c.

F

Quæres

Quæres 5. An miracula, quæ Christus fecit, probarent illum esse Deum?

- 7 R. Affirmativè, Joan. cap. 10. 15. *Opera, quæ dedit mihi Pater, ut faciam, ipsa testimonium perhibent de me.* Confirmatur per ea, quæ dixit cæcus illuminatus Joan. 9. 32. *A seculo non est auditum quis aperuit oculos cæci nati, nisi esset hic à Deo non poterat facere quidquam.* Nec obstat testimonium ejusdem cap. 14. 12. *Qui credit in me, opera, quæ ego facio, & ipse faciet, & majora horum faciet.*

- 8 Quia Sancti miracula non fecerunt virtute propria, sed aliena, nimirum Christi, ut probatur præcedenti quæstione; Christus verò ea faciebat tali virtute, quæ ab illo exibat, ut dicitur: *Virtus de illo exibat, & sanabat omnes.* Sed quomodo credentes in Deum faciunt majora miracula, quàm fecerit Christus? Respondet D. August. apud D. Thomam par. 3. q. 43. art. 4. ad 2. quòd umbra Apostolorum sanabat ægrotos, quòd majus miraculum est, quàm quòd fimbria Christi sanaret eosdem. Ille excessus refertur ad modum sanandi, non ad virtutem operandi, cum in Christo excellentior esset virtus ad sanandum, quàm in Apostolis ab eo derivata. Vide nu. 36.

Quæres 6. An Apostoli Christum secuti fuerint propter miracula, quæ faciebat, quasi miracula fuerint causa conversionis illorum?

- 10 R. Antè patrætionem miraculorum Apostoli secuti sunt Jesum ad ejus simplicem, hoc est, sine signis, vocationem, ut colligitur ex *Matth. 4. à n. 17. Marci 1. à n. 14. Jo. 1. à n. 40.* Nam discipuli jam

vocati erant cum Christo ad nuptias in Cana Galilææ, ubi primum fecit miraculum, ut legitur Joan. cap. 2. à nu. 1. ad 12. Nec obstat, quòd ibidem num. 11. dicatur: *Es crediderunt in eum discipuli ejus ex illo miraculo.* Quia ex Sanctis Gregorio, & Chrysostomo D. Thom. part. 3. q. 43. art. 3. ad 3. respondet, quòd discipuli crediderunt in eum, propter illud miraculum, non quia tunc primò crediderunt, sed quia tunc diligentius, & perfectius crediderunt; quod vult dicere Apostolos per illud miraculum firmius in Christum credidisse, quàm faciebant antè. Dic, quòd crediderunt in eum, hoc est quòd poterat facere miracula, ex quo antè non viderant eum facere miracula; dum illud supponit primum, in quo discipuli erant præsentés, consequenter eum jam essent discipuli, illius sectatores non incøperunt esse ex causa miraculorum, sed ex sola vocatione, quæ efficaciter penetravit corda discipulorum, quos ad sui sequentiam convertit.

Quæres 7. Inter infinita miracula, quæ Christus fecit quodnam illorum fuit primum?

- 11 R. Fuit conversio aquæ in vinum optimam in nuptiis Canæ Galilææ. Joan. 2. usque ad nu. 11. illis verbis: *Hoc fecit initium signorum Jesus in Cana Galilææ, & manifestavit gloriam suam.* Rationem, cur antea non fecerit miracula, reddit S. Thomas par. 3. q. 43. art. 3. quia miracula ordinantur ad confirmationem doctrinæ, quam Christus predicabat, & ad manifestationem suæ divinitatis; debuit ergò prius predicare, & postèa miraculizare, ut confirmaret

ret utrumque, & veritatem suæ doctrinæ, & quod erat Deus, & homo; unde Evangelista dixit: *Es manifestavit gloriam suam*, quia patiendo illud miraculum; se hominem jam notum, fecit credere se quoque esse Deum; cum omnipotentia ad illud miraculum arguat esse Deum, dum virtute propria illud perpetravit. Sed quorumnam fuerunt hæ nuptiæ? Sancti Hieronymus, Augustinus, Albertus Magnus, Lytanus, & alii apud Antonium de Gislandis Ordinis Predicatorum dicunt, fuisse Joannis Evangelistæ, & Anachiræ amborum virginum, qui nuptiâ macrimonium consumarunt.

Quæres 8. Quot cæcos illuminaverit?

Septem, præter plures alios, de quibus non fit mentio in specie, sicut de septem sequentibus. Primi duo sunt illuminati Matth. 9. à num. 17. *Es aperti sunt oculi eorum*. Tertius refertur ab eodem cap. 12. num. 22. *Tunc oblatus est ei Demonium habens cæcus, & mutus, & curavit eum, ita ut loqueretur, & videret*. Quartus, & quintus refertur Matth. 20. 29. de duobus aliis illuminatis. *Es egredientibus illis de Jericho, secuta est eum turba multa; & ecce duo cæci sedentes secus viam, audierunt, quia Jesus transiret*. *Tetigit oculos eorum, & confestim viderunt, & secuti sunt eum*. Sextum cæcum illuminavit teste; Marco 8. 22. *Imposuit manus super oculos ejus, & cepit videre, & restitutus est, ita ut clare videret omnia*. Septimum, & ultimum cæcum apud Joan. 9. 1. vocant cæcum natum. Expulit in terram, & fecit lutum ex spu, & lini-

vit lutum super oculos ejus, & dixit ei: *Vade lava in Natatoria Siloe; abibit ergo, & lavit, & venit videns*.

Marcus cap. 10. num. 46. narrat illuminationem cæci, qui vocatur Bartimæus filius Timæi; & erat mendicans in via; Lucas similiter cap. 18. 35. refert cæcum pariter mendicantem à Christo illuminatum. Isti autem duo sunt quartus, & quintus, de quibus supra dixi; ideo præter septem, alios non legi expressè illuminatos à Christo, qui tamen multis aliis visum restituit; Lucæ 7. 22. ibi: *Es cæcis multis donavit visum*.

Observanda sunt duo in curatione hujusmodi cæcis, primo prævia dispositio, ut ita dicam, curationis, quæ non excedit vires naturæ Christi hominis operantis; Secundo forma visionis inducitur in oculo cæco, in qua consistit formalitas miraculi, quod excedit vires naturæ, quæ lucem dare non potest agentibus.

Ratione primi hoc est, dispositionis primi duo cæci Matth. 9. 28. sic curati sunt; interrogatione, scilicet, illis verbis: *Creditis, quia hoc possum facere vobis*. Dicunt ei: *Utique Domine*. Tunc tetigit oculos eorum, dicens: *Secundum fidem vestram fiat vobis, & aperti sunt oculi eorum*. Tria ergo hic spectantur ex parte dispositionis, interrogatio, & tactus oculorum, quæ se tenent ex parte Christi, & fides specialis, quod possent à Christo sanari, se tenens ex parte illorum cæcorum, sine quorum fide non fuissent sanati; hæc enim omnino necessaria est ex parte subiecti, super quod fit miraculum; irrationabile enim est, quod quis perat beneficium ab

alio, & non credat illum posse tale beneficium conferre, de qua fide dixi Medit. 1. num. 36. In illuminatione tertii cæci Matth. 12. 22. non apparet expressè, sed tantùm implicite dispositio, illis verbis: *Curavit illum, itaut loqueretur, & videret.* Ad restitutionem visus quarti, & quinti cæcorum præcesserunt hæ dispositiones Matth. cap. 20. nu. 29. nam Christus vocavit eos, ut dicerent quid vellent, & responso ab eis accepto, ut aperirentur oculi eorum, illorum tactis oculis, confestim viderunt, ex parte Christi fuerunt duæ actiones, interrogatio, & tactus oculorum, ex parte cæcorum petitio, ut sanarentur à cecitate. Ab istis illorum fidem non petiit, sicut exegit à primis duobus, secundùm quorum fidem sanatur. Nec à tertio fidem exegit; nihilominus sine fide non fuerunt illuminati; quia ex eorum deprecatione cum magna instantia satis nota erat eorum fides. Circà illuminationem sexti multis usus fuit; quia illum invenerat multum indispositum; undè necessarium fuit paulatim disponere, ut tandem perfectam reciperet visionem; nam apprehendit in primis manum ejus quasi tangens pulsum ejus valde irregularem invenit ex falsa doctrina, qua à Scribis, & Phariseis erat imbutus; undè Christus eduxit eum extrà vicum, & exposuit super oculos ejus, manibus impositis cepit videre aliquid quantisper in confuso, quia interrogatus à Christo, quid videret, respondit: *Video homines velut arbores ambulantes.* Hoc autem illi accidit, quia illis actibus expuendi, & imponendi manus,

quibus Christus intendebat eum prius liberare à cecitate infidelitatis, non consentiebat: demùm firmiter credens per novam manuum impositionem super oculos cepit clarè videre, quia cepit perfectè credere; juxtà ergò mensuram suæ credulitatis videbat, causa ergò nec infidelitatis protraxit illuminationem. Ultimum cæcum remedio potius exceptivo, quàm illuminativo sanavit; idèò necessè fuit, ut oculos expurgato loto lavaret, ut posset recipere visum; aqua ergò sordidos oculos extersit, sed lumen non dedit, in quo formalitas miraculi fuit à Christo ministerialiter, & à Deo efficiens, qui ad positionem luti, & ejus lavationem dedit cæco visum.

17 Hinc deducitur omnes cæcos in instanti fuisse illuminatos perfectè, quia statim crediderunt, præter sextum; qui sicut paulatim augebatur ejus credulitas, & fides, ità successivè à Christo sanabatur. Quare verum censetur miraculum illius, qui per octo annos remansit cæcus nihil viciens, qui sæpius, & cum magna fide petierat à Beata Virgine Maria illuminari. Cæpit autem post Salutationem Angèlicam vespertinam videre in camera domus suæ duo lumina accensa, & nihil aliud, quamvis ibidem essent alia objecta visibilia ex igne duarum Candellarum illuminante totam cameram, sequenti verò die vidit omnia, ut cæteri homines. Quòd autem sit hoc verum miraculum, & non tantùm gratia, patet, quia ad perfectionem visionis non est necessè videre omne visibile sibi objectum, sed sufficit aliquid videre, dum ac-

re nihil per multum tempus vidit; maxime cum nullum fuerit adhibicum naturale, vel artificiale remedium, nisi frequens invocatio Gloriosæ Virginis, quæ seruum suum exaudivit. Neque aerem mutavit, ex quo posset suspicari in mutatione aeris obstaculum recessisse; & sic naturaliter videre capisse, cum nihil antea vidisset.

18 Dubitari potest, an omnes præfati septem cæci fuerint tales à nativitate, an aliqui eorum casu post in lucem editi: De uno à nativitate cæco constat, & est ultimus ex septem. Circa alios nulla sit mentio de modo eorum excecationis. Si ergo nati, siyè postea facti, omnes miraculosè sanati sunt.

19 Rationis formæ hæc miracula cæcorum in eo conveniunt, quòd depulso impedimento ceperunt videre per restitutionem visus in subiecto, quod solus Deus ad ministerium creature facit; & in hoc tantum consistit formalitas miraculi, ut sit à solo Deo, positæ dispositionibus, ut qualitercumque per Christum, & alium Dei servum, qui dicitur facere miraculum ministerialiter per præparationem eorum, quæ ipsum subiectum disponunt, utcumque ad receptionem miraculi.

20 Creatura ergo Dei servus præparat, & quasi disponit subiectum, super quod faciendum est miraculum; & si sit homo capax rationis, & usum habens rationis debet se disponere non solum per fidem credendo in Deum, & in Sanctum potentem impetrare à Deo beneficium miraculi; sed etiam seipsum disponendo, & rogando Sanctum, vel Deum, ut

per illius intercessionem gratiam recipiat, ut pater in exemplis alatis de cæcis, qui fidem habebant, & rogabant Christum, ut reciperent ab eo visum. Et de his infra suo loco.

Quæres 9. Quot mutos, & surdos sanaverit?

21 R. Christus loquens multis restituit, in specie quatuor, quorum primus Matth. 9. 32. *Ecce obtulit ei hominem mutum & demonium habentem, & eiecit demonium locutus est mutus.* De secundo idem Matth. 12. 22. *Tunc oblatum est ei demonium habens cæcus, & mutus, & curavit eum, ita ut loqueretur, & videret.* Tertium refert Lucas 11. 14. *Et erat eiciens demonium, & illud erat mutum, & cum eiecit demonium, locutus est mutus.* Quartus habetur apud Mat. 9. 32. *Et adducunt ei surdum, & mutum, & deprecabantur eum, ut imponat illi manum, & apprehendens eum de turba seorsum, misit digitos suos in auriculas ejus, & expuens tetigit linguam ejus, & sufficiens in celum iniecit, & ait illi Ephraïm, quod est adaperire, & statim aperit. Sunt pures ejus, & solutum est vinculum linguæ ejus, & loquebatur recte.* Isti quatuor erant moti tantum præter quartum, qui erat etiam Surdus, non verò vexatus à Demone, sicut tres priores. D. Joan. Chrysost. super Matth. dicit, hominem illum antequam esset à Demone vexatum non caruisse loquela, illis verbis: *Non enim natura erat hæc passio scilicet esse mutum, sed ex demonis insidiis.* apud D. Thomam in Catena Aurea ad cap. 9. Matthæi, & in cap. 12. patet ait ex S. Chrysost. *Miranda autem est negotia demonis utrumque ingressum*

ingressum oppilavit, per quem ille erat crediturus, scilicet, & auditum, & visum, loquens de quarto muto, cum Theophilato ab eo relato ad cap. 7. Marci de quarto muto, his verbis: *Quod rectè post demoniaci liberationem ponitur, ex demonio enim erit talis passio.* Itaque rectè dici potest, hos muros à Dæmone vexatos, non fuisse tales à nativitate, neque casu postmodum tales effectos, sed Dæmonium eorum linguam colligasse, & aures obturasse, ne Deum confiterentur, neque ejus audirent verbum. Sed cur ingemuit in curatione quarti muti, qui etiam surdus erat, & non in aliis? Ratio est, quia magis compassus fuit Christus isti, ut qui per surditatem non poterat imbuì in rebus fidei, sicut poterant alii, qui auditu non carebant. In nullis autem miraculis Jesus flevit, nisi in hoc, & in resurrectione Lazari, propter amicitiam, quam cum eo, strictam, habebat, ut dicit ibidem textus Joan. 11. 37. *Ecce quomodo amabat eum.* Lacrimatus est Jesus, & quia homo erat, & quia Lazarum diligebat, ideo à mortuis suo imperio divino revocavit vivum.

Quæstio 10. Quot Dæmones eiecit à corporibus hominum?

- 23 **R.** Jesus multos eiecit, ut legitur Marci c. 35. & 39. in specie autem liberavit à Dæmoniis tres muros, de quibus dictum fuit in præcedenti quæstione; quartum, & quintum sanavit, Matth. 8. 28. Marci ca. 5. Lucæ 8. 27. Mattheus ibidem numerat duos vexatos, quorum Dæmonia intraverunt in porcos. Marcus, & Lucas unum tantum referunt, qui fuit unus ex

illis duobus. Sextus fuit filia Cænaræ, Matth. 15. 22. Septimus habetur Marci 1. 23. & Lucæ 4. 33. Octavus. Marci 9. 16. Nonus est Maria Magdalena, ex qua Jesus septem Dæmonia expulit, Marci 16. 9. Joan. 10. 16.

- 24 **Duo** colliguntur hinc, unum de absoluto Christi dominio super omnes creaturas, alterum de præstantia fidei. Absolutum Jesus dominium, ut hominis inferatur ex suffocatione porcorum facta per immissionem Dæmonum ejectorum à corporibus illorum duorum obsessorum, Matthæi 8. 28. in porcorum gregem suffocatum in mari; si enim Christus ut homo non esset universorum dominus, non potuisset illos iuste mittere in porcos, & suffocare illos in aquis, in notabile damnum illius, cujus erant. Confirmatur idem exemplo ficulneæ arefactæ, apud Matth. 21. 19.

- 25 **Alterum** est de præstantia fidei, nam si homo ille fidem non habuisset, Marci 9. 21. *Si quid potes adjuva*, ejus filius à Dæmone vexatus, non fuisset liberatus, & quia firmiter non credebat, petiit adjutorium cum lacrimis: *Credo Domine, adjuva incredulitatem meam*, & à Christo exauditus firmiter credidit, & sic obtinuit beneficium curationis pro filio. Initium ergo credendi à Deo provenit in nobis.

- Sed** numquid eicere Dæmonia est actus miraculosus? Nam quotidie videmus Sacerdotes exorcizare vexatos ab immundis spiritibus, & quandoque eos liberare, & nemo de his miratur, ergo non sunt miracula.

- 26 **R.** Ejectiones Dæmonum esse miracula. Tùm quia hujusmodi

ex.

expulſiones excedunt vires exorcizantium, cum Dēmones ſint natura majores hominibus, juxta illud Pfalms. *Minuiſti eam paulo minus ab Angelis.* Tūc quia diſcipuli Domini non poterant ejicere centum genus Dēmoniorum, alia verò utiquē. Lucz 9. 44. & admirabantur, ergo ejicere Dēmonia eſt propriè miraculum.

- 27 Ad rationem dubitandi reſpondetur, Sacerdotes reverà habere poteſtatem ſpecialem exorcizandi ex vi ordinis Exorcizatus, ac proinde exorcizando miracula facere, dum è vexatis expellunt Dēmonia. Nec reſert admiratio nis negativa, quia opinio hominum non facit miraculum, ſed factum ipſum excedens vires nature, & cum admiratio ſit effectus ſequens ad miraculum non eſt cauſa miraculi. Non admirantur homines hæc, quæ paſſim vident, quia aſſiduitate vileſcunt, inquit D. Auguſt. ſerm. 147. de tempor.

Quæres 11. Quot mortuos Chriſtus reſuſcitaverit?

- 28 R. Plures reſuſcitavit, de tribus ſit mentio tantum in ſpecie. *Primus* fuit puella duodecim annorum. Matth. 9. 24. Marci 5. 35. Lucz 8. 54. *Secundus* eſt filius unicus certæ matris. Lucz 7. 15. *Tertius* demum eſt Lazarus frater Martæ, & Mariæ. Joann. 11. 14.

- 29 Inter miracula reſuſcitatio mortuorum eſt maximum, & in primo gradu excellentiæ miraculorum, ad quod demonſtrandum, Chriſtus multis actionibus præviis pervenit tandem ad reſuſcitationem Lazari quatridenti, in qua operatione, & hominem, &

Deum ſe monſtravit; ut homo ſeptem permixtiſſe actiones, de quibus Joan. 11. à nu. 33. ad 43. *Primò*, infremuit ſpiritu, & ſeipſum turbavit. *Secundò*, quæſivit locum ſepulchri. *Tertiò*, lacrimatus eſt oſtendens dilectionem ſuam erga Lazarum. *Quartò*, fremuit iterum in ſemetipſo. *Quintò*, jussit lapidem amoveri à monumento. *Sexto*, pronuntiavit gloriam Dei credentibus. *Septimò*, demum gratias egit Deo, qui illum exaudivit de reſuſcitatione Lazari. Hæc omnia argunt Chriſtum hominem, cum prædictæ actiones ab aliis hominibus fieri poſſint; demum quatenus Deus juſſit, illum ſurgere vivum: *Lazare veni foras.* Per imperium ſuz omnipotentiz. Priores actiones ſucceſſivè acciderant, ut tandem Deus illis poſitis tamquam cauſis moralibus, ſequeretur in inſtanti effectus miraculi Lazari reſuſcitati: *Et ſtatim prodit.*

- 30 Sed cur Chriſtus reſuſcitavit priores duos mortuos per verbum; *Surge*, & Lazarum per verba *Lazare veni foras*, cum & ipſe ſurrexerit? Ut appareret duplex miraculum in Lazaro, primum eſt ejus reſuſcitatio, quia ſurrexit ligatis manibus, & pedibus ibi: *Et ſtatim prodit, qui fuerat mortuus, ligatus pedes, & manus inſtitis, & facies illius ſadario erat ligata. Dixit eis Jeſus: Solvite eum, & ſinite abire.* Prodiit ergo ex ſepulchro adhuc ligatus manibus, & pedibus, quod eſt miraculum ſecundum. Non dixit ergo Jeſus: *Surge*, ſed uſus fuit illis verbis: *Veni foras*, ut circumſtantes utrumque viderent miraculum, & Lazarum exeuntem de ſepulchro ligatum, & à mortuis

tuis refuscitatum; nam si fuisset miraculosè intrà sepulchrum à vinculis absolutum, tale non apparvisset miraculum uti factum in loco non patenti oculis circumstantium, qui forsan non erant propè sepulchrum, ne fetorem sentirent quatrduani.

31 Post illorum refuscitationem, Christus super eos sic refuscitatos aliquid operatus fuit, ad ostendendum aliquod phantasma non finxisse, sed verè eosdem numero mortuos ad vitam revocasse; nam puellæ iussit ut manducaret; puero autem ut loqueretur, & Lazarum fecit solvere à vinculis, & abire, ut evidentia miraculi omnibus manifestè, & sinè ulla hæsitatione appareret.

32 Ex quo colligo ad veritatem miraculi refuscitationis requiri, ut refuscitatus permaneat vivus, & opera vitæ faciat, ne corpus mortuum videatur assumptum ab aliquo Dæmone, & non ab anima irerum informante suum proprium corpus, quod antea animabat. Possunt autem Dæmones, Deo permittente assumere corpus humanum alicujus defuncti, quod tunc videtur vivum, quod tamen tale reverà non est, quia non informatur à sua anima, ut necessarium est ad hoc ut homo verè dicatur ex mortuo revocatus ad vitam.

Quæres 12. An Christus ambulaverit super aquas maris.

33 R. Affirmativè, & quidem bis. Primò Matth. 14. 25. *Quarta autem vigilia noctis venit ad eos ambulans super mare.* Marci 6. 48. *At illi ut viderunt eum ambulantem supra mare, putaverunt phantasma esse, & exclamaverunt; omnes enim viderunt eum, & conturbati sunt.*

Secundò Joan. 6. 19. *Vident Jesum ambulantem supra mare.* Aqua ergò pedibus Christi redditur solida, & calcabilis sine submersione.

Quæres 13. de nonnullis aliis miraculis à Christo factis?

34 R. Christus plures claudos re-
ctificavit. Matth. 15. 3. cap. 21. 14. de nullo in specie sic mentio. Secundò Lucæ 13. 11. mulierem curvam erexit. Tertiò Lucæ 22. 51. auriculam Malcho per Petrum præcisam restituit. Quartò Matth. 12. 17. Manum aridam homini vivificavit. Quintò Matth. 14. à num. 17 ad 23. Marc. 6. 43. Lucæ 9. 16. Joan. 6. 11. Panem multiplicavit bis, primò ex quinque panibus hordeaceis, & duobus piscibus satiavit quinque mille homines, præter mulieres, & parvulos, collectis ex fragmentis duodecim cophinis. Secundò Matth. 15. 32. ex septem panibus, & paucis pisciculis satiavit quatuor mille homines, ultra mulieres; & parvulos, & de fragmentis discipuli collegerunt septem sportas plenas. Marci 8. 1. ad 11. Sextò Joan. 2. convertit aquam in vinum in nuptiis, ut dixi hic num. 11. Septimò, tres sanavit paraliticos, de primo puero Centurionis. Matth. 8. 7. de secundò. Matth. 9. 6. præsentè Jesu, respectu primi erat absens. De tertiò Marci 2. 3. & Lucæ 5. 18. Octavò, Undecim leprosos sanavit, unum Matth. 8. 3. de decem fit mentio Lucæ 17. 12. Notò alios sanavit à feбри, nempe Socrum Simonis Petri. Matth. 8. 15. Liberavit filium Reguli à sobri absentem, Joan. 4. 46. Restituit sanitati quendam hydropicum, Lucæ 14. 4. Sanavit à fluxu sanguinis.

35 sanguinis mulierem. Matth. 9: 20. quæ tetigit fimbriam ejus vestimenti, de qua etiam Lucæ 8. 43. Referam verba, quæ misterio plena sunt: *Et mulier quædam erat in fluxu sanguinis ab annis duodecim, quæ in medicos erogaverat omnem substantiam suam, nec ab ullo potuit curari. Accessit retrò, & tetigit fimbriam vestimenti ejus, & confestim stetit fluxus sanguinis ejus. Et ait Jesus: Quis est, qui me tetigit? Negantibus autem omnibus, dixit Petrus, & qui cum illo erant: Præceptor turba te comprimunt, & affligunt, & dicis: Quis me tetigit. Et dixit Jesus: Tetigit me aliquis, nam ego novi virtutem de me exisse. Videns autem mulier, quia non latuit, tremens venit, & proclit ante pedes ejus; & ob quam causam tetigerit eum, indicavit coram omni populo, & quemadmodum confestim sanata sit.*

Duo hic faciunt difficultatem, *Primo*, cur Christus quærit quis eum tetigerit, cum omnia sciret, & mulierem ebeo fuisse sanata à fluxu sanguinis ob magnam fidem, quæ habebat etiam in solo tactu fimbriæ? *Secundo*, quid erat illa virtus, quæ ex illo exiverat?

36 Responderetur ad primum, Christum per illud quæsitum voluisse suam manifestare divinitatem; nam ut homo nec tactum suæ fimbriæ, nec mulieris fluxum, nec sanationem à fluxu poterat intelligere sensibilibiter, & more hominum, quia mulier occultè tetigit, illo non vidente, nec cognitionem habebat illius morbi, quia nihil ei omnino dixerat, nec proinde notitiam habebat, quòd fluxus stecisset, & nihilominus, manifestè dicit, se fuisse tactum, & virtutem ab illo exisse, quod ta-

men scire non poterat sensibilibiter, nisi Deus fuisset; per interrogationem igitur, & miraculum notam manifestavit suam divinitatem.

37 Ad secundum, nihil aliud est ea virtus, quam ipsum miraculum, quòd fluxus sanguinis steterit, & cessaverit, exiens à Christo 1. ab eo factum, ut dixi etiam Medic. præced. n. 41.

Quæres 14. An Christus per suum temperamentum ita præstans, & excellens fecerit miracula?

38 R. Negativè, quia hoc temperamentum, quod est secundum æquales gradus elementorum, omnium, & qualitatuum eorum, quæ existant ad pondus, & in æquilibrio; itaut unus gradus contra aliam pugnare nequeat ad destructionem corporis, quod idè vocant temperamentum justitiæ, seu ad pondus, dicunt plerique medici, quod dabile non est, quia alias corpus naturale mixtum non esset corruptibile de facto, si illud temperamentum daretur, nam corpus præservaret à corruptione. Quod si non est dabile in cæteris corporibus, nec in corpore Christi, qui assumpsit omnes corporis defectus, qui sunt communes humanæ naturæ, nam esuriit, fatigabatur &c. ergò per temperamentum, quo carebat, miracula non faciebat, sed propter suam veritatem illa perpetrabat, ut Dei excellens instrumentum. Confirmatur, quia esto daretur tale temperamentum, adhuc per illud non operatus fuisset miracula, quia illud est quid naturale, ac proinde inefficax ad producendum effectum supernaturalem. Vide Fonsæcam in par. 3.

G

disp.

disp. 57. cap. 3. ubi plura de hac re.

Quæres 15. An Christus per imaginationem fecerit miracula?

R. Negativè, quia cum imaginatio sit mentis facultas concipiendi aliquid, & quidem naturalis ejus vis, non nisi naturalia efficere potest, ergò producere non potest miracula, quæ sunt opera supernaturalia; Christus ergò miracula faciebat non per imaginationem, sed per sua merita, quibus Deo gratus erat, qui ideò per ipsum mirabilia operabatur. Confirmatur, quia esto ex imaginatione plura procedant etiam mirabilia, ut docent Conymbr. 1. de Generat. cap. 9. q. 1.

art. 2. cum alijs Meldul. disp. 5. de Anima nu. 379. & 380. ubi quòd imaginativa non solum circa proprium corpus, sed etiam alienum producere potest varios effectus. Tamen vera miracula efficere non potest, cum tales effectus excedant ejus virtutem, quæ limitata est ad effectus naturales; palàm enim est, imaginationem non illuminare cæcos, non resuscitare defunctos, & alia hujus generis; quòd si aliquandò imaginatio videatur mirabilia facere, id ei tribuendum non est, sed dæmoni, qui talia operatur falsificando homines, nullam vim conferente imaginatione.

MEDITATIO IV.

An Miracula sint necessaria.

- 1 **N**ecessarium simpliciter, & ex suppositione.
- 2 Necessarium absolute, & relative.
- 3 Necessaria sunt miracula quod ad essentiam, & eorum existentiam.
- 4 De fide credendum est extare miracula.
- 5 Omnipotentia Dei miraculis probatur.
- 6 Effectus naturales non probant omnipotentiam.
- 7 Dua operationes in Christo, ut est homo, & ut Deus.
- 8 Necessaria erant miracula in initio Ecclesie.
- 9 Christi miracula probabant illum Deum.
- 10 Signa sunt data infidelibus, non fidelibus.
- 11 Definitio fidei non preæquiris miracula.
- 12 Beatificatio, & Canonizatio differunt.
- 13 Sola sanctitas sufficit ad Canonizationem.
- 14 Probata tamen per miracula.
- 15 Non necessaria pro martyribus.
- 16 Martyrium delet culpam, & poenam totam.
- 17 Martyrium verè non est expertum ob malum finem.
- 18 Miracula sunt necessaria post mortem.
- 19 Miracula sunt etiam à malis.
- 20 Duo miracula sufficiunt.

MEDITATIO IV.

Permitto illud dici necessarium, quod aliter se habere non potest, e. g. Homo necessario ita animal rationalis

est, ut aliter se habere non possit. Miraculum est effectus excedens vires totius naturæ, ut aliter se habere non possit; & hujus generis necessarium vocatur tale simpliciter, & absolute; undè duplex est necessarium, nempe simpliciter, seu absolute, quod scilicet tale est ex seipso sine ullo ordine ad aliud; & necessarium ex suppositione finis, tale scilicet in ordine ad aliud; ut motus est necessarius homini volenti currere, seu loqui; virtus enim, & locutio esse non possunt sine motu, ut experientia docet; ordinatur ergò, & specificatur hæc necessitas à fine, in quem agens necessario tendere debet, ex suppositione, quod velit illum consequi. Exemplum pono in homine, qui ex suppositione, quod velit salvare animam suam, potest incedere per duas vias, quarum una est sibi simpliciter necessaria necessitate mediæ, & præcepti, alia non, sed tantum utilis, & securior ad obtinendum finem salutis intentum. Prima via simpliciter necessaria est status Christianitatis; nam extrà hunc nullus potest

test salvari, & is status à Theologis appellatur necessarius necessitate medii, sine quo nullus salvatur; & etiam præcepti, quia Deo vocanti obediendum est; vocat enim omnes homines ad fidem, & salutem, in ordine ad quam creati sunt omnes. Alia via non necessaria simpliciter, sed secundum quid, hoc est, valde utilis ad consequendam salutem animæ, est status religionis, qui tamen non est absolute, & necessitate medii necessarius ad salutem, cum manifestè pateat, homines non religiosos, sed laicos, & seculares in eo statu animas salvare, dum sunt in statu Christianitatis, qui est simpliciter, & absolute necessarius, & sufficiens ad salutem.

- 2 Colligitur ex his, necessarium dici dupliciter, absolute, & relative; illud dicitur necessarium absolute, quod est tale ex sua essentia, & existentia, ut homo necessario est animal rationale existens in suis inferioribus. Miraculum excedit vires totius naturæ à solo Deo procedens principaliter. Tale verò relative dicitur, quod est necessarium in ordine ad aliud; clarum enim est, motum non esse necessarium simpliciter homini, cum illi accidat, tamen ex suppositione, quod velit currere, necessario movetur; & dum vult consequi vitam æternam necessario debet fieri Christianus, & servare mandata, si vult ad vitam ingredi.

Status ergo hujus Meditationis in eo consistit an miracula necessaria sint necessitate absoluta quò ad eorum essentiam, & existentiam; & quò ad necessitatem suppositionis consequendi

aliquem finem; & quò ad necessitatem utilitatis, & profectus, qui ex miraculis complectitur. Pro clariori hujus rei intelligentia.

Quæres 1. An miracula sint necessaria quo ad eorum essentiam, & existentiam?

- 3 R. Affirmative, quia quò ad eorum essentiam necessarium est, quòd ea sint effectus supernaturales ardua, insolita, excedentia vires totius naturæ à solo Deo procedentia in genere causæ efficientis principalis, quæ ad positionem alterius rei facta ab homine producit illud. Id totum patet ex dictis Medicat. 1. q. 2. & seq. Patet quoque eorum necessitas quo ad existentiam; quia certum est ea existere, & patet ad oculum recensita in sacris literis; nam populus Israeliticus transivit mare Rubrum siccis vestigiis, S. Franciscus de Paula, tres pueri in fornace Babylonis, & multi alii servi Dei expensæ fuerunt ignem ardentem non novisse eis sibi adhaerentem, & ambientem, Deo suspendente effectum ardoris, & combustionis, propter eorum merita. Exant ergo miracula, ac proinde necessaria in suo esse; quamdiu enim res est, necesse est, quòd sit, ut dicit Arist. in Prædic. subit.

Quæres 2. An necessarium sit de fide credere existentiam miraculorum, ad evitandam hæresim?

- 4 R. Necessarium est credere existere miracula tam à Christo, quam à Sanctis facta, de quibus in utroque testamento; aliter hæreticus est negans illa non solum in genere, verum etiam in specie. Probat, quia negans ea in specie

specie discredet etiam illa in genere, cum genus extrâ speciem non existat; ergò negatis miraculis utriusque testamenti, destruerentur omnia miracula tam in genere, quàm in specie; ergò ea negans est hæreticus, cum non credat ea, quæ expressè narrantur in utroque testamento, de fide credenda. Inter errores Valdensium iste numeratur, quòd nulla vera miracula dantur in Ecclesia; hæresis autem manifesta hæc est, cum vera miracula recenseantur in Sacra Scriptura, etiam sub hoc nomine. Exodi 11. 7. *Ut sciatis quanto miraculo dividat Dominus Ægyptios, & Israel.* Numer. 26. 10. *Et factum est grande miraculum, ut Core perirente, filii ejus non perirent.* Necessarium ergò est credere miraculis in genere, & in specie, quæ exprimentur in Sacra Scriptura. Alia verò miracula, quæ in vitis Sanctorum narrantur, non credens, non est hæreticus, quia Ecclesia non proponit ea credenda vinculo fidei; discredens tamen, & negans ea pro temerario habendus est, dum à communi opinione prudentum recedit; imò ejus negativa videtur sapere hæresim, quia id arguit, ipsum dubitare, an vera sint, quæ communiter à viris doctis traduntur de vitis Sanctorum. Vide quæst. 10. Medit. 1. ubi de hac quæstione credendi miraculis.

Quæres 3. An ad cognoscendam Dei omnipotentiam sint necessaria miracula?

3. R. Affirmativè, & probatur Exodi 6. 3. *Ego Dominus, qui ap- parui Abraham, Isaac, & Jacob in Deo omnipotente, & nomen meum Adonai non indicavi eis.* Nomen

Adonai significat Dominium, ex D. August. tom. 6. lib. 15. contra Faustum cap. 9. ille autem dicitur Dominus, qui habet dominium, & imperium super alios; & si sit infinitum, etiam potentia, sine qua non est imperium, & dominium, ac proinde uti infinita dicit omnipotentiam; Deus ergò illis Sanctis Patribus non indicavit dicti nomen *Adonai*, hoc est, suæ omnipotentie, sed solum occasione liberationis populi Judaici, quem eduxit de terra Ægypti de potenti manu Pharaonis, perpetrando tot miracula cum virga Moylis, qui per tot signa, miracula, & portenta necessariò cognovit Dei omnipotentiam, quæ sola tot mirabilia facere poterat. Unde cap. 3. ibidem num. 20. dicitur: *Extendam manum meam; & percutiam Ægyptum in cunctis meis, quæ facturum sum in medio eorum, post hæc dimittet vos.* Per hæc igitur signa, & miracula Moyles, Populus, & Ægyptii cognoverunt Dei omnipotentiam, quia nullus poterat facere hæc mirabilia præter Deum. Et cap. 10. 2. dicitur: *Et signa mea fecerim in eis, ut sciatis, quia ego Dominus.* Ex signis ergò, & miraculis Moyles cognovit Dei omnipotentiam; unde subjunxit cap. 15. 3. *Dominus vir pugnator, omnipotens nomen ejus.* Omnipotentia ergò maximè demonstratur per miracula, quæ solus Deus facit, sicut quilibet effectus à posteriori necessarii suam demonstrat causam. Confirmatur id totum, quia in Deo duo spectantur genera effectum; alii enim sunt naturales, ad quorum scilicet productionem Deus causa prima uti creator naturaliter concurrir, quatenus

quatenus se accommodat causis secundis juxta eorum naturam, & exigentiam, & in hoc non potest cognosci omnipotens, quia non omnes effectus sub hac consideratione respiciunt ejus omnipotentiam, sed maximè cum effectus, qui sunt secundi generis, sunt supernaturales à solo Deo effecti, dum excedunt vires totius naturæ, & hi præsertim sunt miracula; ergò hæc necessariò hominem deducunt in cognitionem divinæ omnipotentis, quæ sola est causa miraculorum. Quare D. Thomas 2. 2. q. 178. art. 1. ad 4. ait, quòd miracula vobis conferunt commune beneficium, quia nos faciunt venire in cognitionem Dei.

Quæres 4. An miracula fuerint necessaria, ut Christus cognosceretur esse Deus?

- 7 R. Affirmativè, & colligitur ex illo Joan. cap. 10. numer. 19. *opera, quæ dedit mihi Pater, ut faciam, testimonium perhibent de me.* Idest necessariò probant, me esse Deum, quia excedunt vires totius naturæ, ut quòd cæci videant, muti loquantur, mortui resurgant &c. Et hoc probavi Medit. 3. qu. 5. num. 7. Miracula scilicèt, quæ Christus faciebat, necessariò probasse ipsum esse Deum, quia, ut testatur cæcus natus 9. Joan. 32. *A seculo non est auditum, quis aperuit oculos cæci nati, nisi esset hic à Deo, non poterat facere quidquam.* Hoc igitur miraculum probavit, Christum esse verè filium Dei, quia ut homo Christus infinitam virtutem non habebat illuminare cæcos; ergò ut Deus fecit illud miraculum, & sic per illud manifestatus fuit necessariò Deus in illo. Et ita

- 8 docent omnes cum D. Thoma par. 3. qu. 43. art. 4. Confirmantur prædicta, quia in Christo apparebant duo genera operationum, unum earum, quæ non excedebant vires humanas communes cum cæteris hominibus, ut ambulare, loqui, manducare, &c. quæ necessariò probabant illum esse hominem, non verò etiam simul eundem esse Deum; alterum ergò genus erat necessarium, ut per illas manifestaretur esse Deus, & hæc erant supernaturales excedentes vires humanas, ut sunt ejus miracula, quæ non fecisset, nisi Deus esset; ergò ut Deus etiam cognosceretur, necessarium erat, ut miracula faceret, quæ illum Deum probarent, omnis enim effectus suam demonstrat causam.

Quæres 5. An initio Ecclesiæ miracula fuerint necessaria, tam in Christo, quàm in ejus discipulis ad propagandam fidem, & informandam Ecclesiam?

- 9 R. Affirmativè, quia Christus Dominus, postquàm dedit eis præceptum informandi Ecclesiam, & prædicandi omnibus suum Evangelium, ut proficere possent, & Ecclesiam propagare, necessariam judicavit perpetrationem miraculorum; undè eis dedit potestatem faciendi miracula, ut dixi Medit. 3. num. 8. quæ explicantur cap. fin. Marci 18. *In nomine meo Dæmonia ejicient, linguis loquentur novis, serpentes tollent, & si quid mortiferum biberint, non eis nocebit, super agros manus imponent, & benè habebunt.* Ecclesia ergò, & fides propagabatur, & corroborabatur per miracula, ut etiam notavi Medit. 1. n. 19. Nec

10. Neo his obstat, quod dicit Apostolus 1. Corinth. 14. 22. Signa, & miracula dari infidelibus, non fidelibus, quasi illa non fuerint necessaria initio Ecclesie, sicut nec nunc, cum Dei gratia Ecclesia, & fides sit firmiter propagata; undè nostris temporibus rara sunt miracula, & solum contingunt ad comprobandam sanctitatem servorum Dei, qui illa faciunt; è contrà verò ab initio Ecclesie innumera fiebant miracula, quia tunc erant necessaria, non quidem fidelibus, ut dicit Apostolus, sed infidelibus, ut per ea converterentur ad fidem; necessitas ergò miraculorum refertur ad infideles, ut illis median-
tibus convertantur, non fidelibus, qui jam conversi permanent in fide.

Itaque miracula fiunt ad corroborationem fidei, ut dicit *Glos. in cap. un. de Reliq. in 6. Hostien. in summa num. 3. vers. Quartum est, Bellamera in cap. Nec mirum 26. qu. 5. num. 8. vers. Ad quintum, D. Thom. 2. 2. q. 178. art. 2.* Intelligo hunc fuisse finem necessarium initio Ecclesie, & etiam nunc in illis locis, ubi fides propagatur conversione infidelium.

Quæres 6. An ad definiendum aliquid de fide, necessarium sit, quòd miracula præcesserint?

11. R. Negativè, ut probavi *Medit. 1. q. 14. num. 42.* Nam licet miracula ordinentur ad corroborationem fidei jam existentis, ne evanescat, sed magis conservetur, ut docent Theologi cum *Malvesio dub. 3. de Canon. Sanct. num. 41. & Castellan. de Canonizat. q. 6.* non inde tamen sequitur, quòd ea sint necessaria ad definiendum

aliquid de fide, cum nondum facta sit definitio, ut ex miraculo sequatur illius corroboratio. Præterea controversiè de fide nondum existente agitantur tantùm intrà Ecclesiam, cum illorum iudex sit solum Romanus Pontifex, qui illius est solus caput, & iudex, & non alius, consequenter cum intrà Ecclesiam existentes sint omnes fideles, non egent signis, & miraculis secundum Apostolum, ad credendum.

12. Quæres 7. An in Canonizatione Servorum Dei necessaria sint miracula sive antè, sive post eorum mortem? Præmitto differentiam inter Beatificationem, & Canonizationem, quòd illa est primus actus servis Dei tributus, qui duobus modis contingere potest. Primò, cum Papa ad instantiam alicujus Religionis, Universitatis, aut Principis, præmissis examine diligentissimo per Sacram Congregationem Rituum de vita, moribus, & miraculis beatificandi, qui defunctus est cum fama sanctitatis, concedit, ut servus Dei venerari possit publicè in tali loco, ut beatus, cum facultate ibidem celebrandi publicè missam, & divinum officium. Secundo, cum hujusmodi venerationem tolerat in loco ex prædictis jam à fidelibus ceptam, propter magnam estimationem, & devotionem, quam habent de ejus sanctitate ob miracula, beneficia, & gratias, quas in dies solent fideles obtinere à Deo, ob ejus merita, & intercessionem. Canonizatio verò à solo Pontifice fit solemniter de consilio, & consensu Cardinalium, semper præmissis iis, quæ attinent ad præviam Beatificationem, per quem

quem actum tamquam ultimum, Pontifex Romanus servum Dei cum fama sanctitatis defunctum, & taliter probatum, declarat Sanctum, describendo illum in Cathalogo Sanctorum, cum facultate omnibus concessa celebrandi missam, & officium divinum de eo per univversum orbem, & ædificandi Ecclesias in ejus honorem. Vide *Hofst. Joan. Andr. & alios Canonistas in cap. 1. de Relig. Contelorum de Canon. Sancti. cap. 2.* Eidem quoque tribuitur titulus honoris, nimirum, Martyris, Confessoris, Pontificis, Virginis, aut Viduæ, juxta exigentiam, status illius, ut officium divinum de eo regulariter celebrari possit.

¶. Quamvis sola sanctitas ex natura rei sufficiat, ut quis canonizari possit; tamen Ecclesia introduxit laudabilem, ac necessariam consuetudinem neminem canonizandi Confessorem, Virginem, ac Viduam, nisi prius per miracula ejus sanctitas comprobetur. Martyres verò sine miraculis canonizantur, maxime quando in eorum morte apparet aliquod prodigiosum; miracula autem facta ante mortem non sufficiunt, sed necessaria sunt post mortem, & quidem plura, nimirum duo, aut tria concludenter, & legitime probata.

- 13 Prima pars, quod sola sanctitas sufficiat ad canonizationem, patet ex natura rei, quia ea posita inducit Pontificem ad declarandum Sanctum eum, qui illam habet. Sed quoniam ea nota non est, licet homo exterius appareat bonam ducere vitam; tamen in occulto eam degere potest laxiorem, fingendo se bo-

num, cum alioquin hypocrita, sit, & male vivere possit; ideo Pontifex Romanus certam notitiam de sanctitate alicujus habere non potest, nisi per media exterius nota; Ecclesia enim non potest judicare de occultis, & homo intuetur, & novit ea, quæ apparent ejus oculis, & non quæ sunt in abscondito; ideo ad miracula recurrendum est. Contelorus de Canon. cap. 19. initio.

- 14 Secunda pars de necessitate miraculorum ad canonizandum, probatur, quia canonizare est certo judicare, & definire, hominem Dei esse sanctum, & frui beatitudine, & vita æterna cum Deo in Paradiso; sed id fieri non potest, nisi supposita certa cognitione sanctitatis ejus, qui canonizandus est, & beatificandus; in utroque enim actu hujusmodi nota debet esse sanctitas; sed hæc notitia haberi non potest nisi per miracula; hæc enim sunt signa, quæ præter sui cognitionem, inducunt in notitiam sanctitatis ejus, qui ea fecit; ergo miracula sunt necessaria ad Purificationem, & Canonizationem fervorum Dei. Ità *lib. 1. Sac. Cærem. sect. 6. & probatur ex cap. Venerab. 52. de testib.* ubi, quod testes pro canonizatione singulatim diligenter sunt recipiendi, & examinandi super vita, & miraculis ejus, qui est canonizandus, ibi omnes Canonistæ, *Barb. allegat. 97. num. 6. Contel. cap. 19. num. 2. Pasqualig. ad Francum num. 1236.* ubi, quod non sufficit probatio miraculorum, sed etiam necessaria ostensio bonæ vitæ, intellige ante mortem multo tempore, ut colligitur utrumque ex præfato capite *Venerabili*, dici-

& dicitur in Bulla Canon. S. Antonii de Padua, 4. in Bull. Novo §. 3. *Ve sanctus babeatur apud homines in ecclesia militanti, duo sunt necessaria, virtus morum, & veritas signorum, merita scilicet, & miracula, ut hæc, & illa sibi, invicem contestentur, cum nec merita sine miraculis, nec miracula sine meritis plenè sufficiant ad perhibendum inter homines testimonium sanctitatis.* Ratio est, quia sanctitas vitæ fingi potest ab hominibus, quæ fictio eliditur per miracula, quæ Deus per servos suos facit ad ostendendam, & commendandam eorum bonam vitam, *D. Thom. par. 1. q. 110. art. 4. ad 2. & 2. 2. q. 178. art. 2. & par. 3. q. 43. art. 4.*

- 13 Tertia pars, quòd martyres Canonizentur sine miraculis, probatur; Tùm quia martyrium est efficax testimonium sanctitatis ejus, qui mortem patitur pro amore Dei, pro defensione fidei, & libertatis Ecclesiasticæ; patienter enim mortem patiens propter
- 16 eam causam liber à culpa, & pœna evolat in cælum fruens æterna gloria, ut docent omnes *cum S. Thoma par. 3. q. 68. art. 2. ad 2. & q. 87. art. 1. ad 2.* Ubi ait, quòd universalis absolutio fit in perceptione martyrii, in quo omnia sacramenta complentur in virtute passionis Christi, quantum ad plenam liberationem à culpa, & à pœna aliis citatis *Bonac. de Sacram. disp. 2. q. 1. p. 2. nu. 1.* Tùm quia maxima est dilectio, & charitas ponere animam suam pro Christo. *Joan. 15. 13.* *Majorem hac dilectionem nemo habet, ut animam suam ponat pro amicis;* ergò enim martyrium demonstrat dilectionem, & charitatem,

quam martyrizatus habet ergà Deum, non sunt necessaria miracula ad eam demonstrandam, dum constat per martyrium. Tùm quia *Matth. 10. 32.* dicitur: *Omnis qui confitebitur me coràm hominibus, confitebor & ego eum coràm Patre meo.* Martyr ergò non eget alio testimonio de sua sanctitate, quàm ipsius Christi, qui per martyrium testatur de ejus Sanctitate sine miraculis. Ità docent *August. d' Ancona de Eccles. potest. q. 16. art. 3. in resp. ad 2. Franc. Panvin. in relat. S. Bonav. part. 2. art. 2. Angel. Roccha de Canon. cap. 35. Aloysius Turrian. de fide disp. 17. dub. 2. Moltes. conf. 46. num. 61. quos pro se citat Contelior. cap. 21. nu. 10. Castellinus de Inquis. Miracul. pun. 2. concl. 4. num. 26.*

Contrà Host. in *sum. tit. de Reliq. vers. Et hæc intelligat, & S. Antonium part. 3. §. 1. apud Conteliorum initio c. 21.* asserentes requiri miracula ad Canonizationem martyrum, quia ità colligitur ex *citato cap. Venerabili, & lib. 1. Cerem. sect. 6.* Ratio est, quia etiam in martyre requiruntur signa sanctitatis, quæ sunt miracula; nam martyrium cum possit esse commune bonis, & malis, ex cap. *Vide 1. q. 1.* sufficienter non distinguit nobis bonos à malis, cum potuerit pati non ex bono zelo, nec ex charitate, & defensione fidei, sed ex aliis motivis imperinentibus ad finem martyrii.

- 17 R. Allegatum textum, & librum Cerem. ne verbum quidem de martyribus dicere; ideò illæ auctoritates ad martyres non sunt extendendæ. Ad rationem dico, passionem, & tormenta esse quidem communia bonis, & malis, non tamen communem habere

H causam

causam finalem ; nam bonus patitur ob amorem Dei , & defensionem fidei ; malus verò ex ambitione honoris , & venerationis affectat martyrium , quod illi non prodest , nec veram habet rationem martyrii , dum specificatur à malo fine ambitiosi honoris , non ab amore Dei , & defensione fidei catholicæ ; mortem ergò subire ob malum finem martyrium non est , sed mors peccatorum .

Nihilominus eorum martyrium vita , qui nullum fecerunt miraculum diligentèr est examinanda , quæ si laudabilis , & irreprehensibilis probata fuerit per antecedens ad minus triennium , videtur probata sanctitas per martyrium . Sicut & quando in morte martyrum apparet aliquod prodigium , vel radii , seu splendor circa corpus martyris , vel quòd alicui apparverit tempore suæ passionis , ut dicit Contelor . cap. 21 . num . 11 . A fortiori , si cruciatus fuit diuturnus unius , vel alterius diei ; hæc enim diuturnitas arguit passionem tam crudellem assumi præcisè propter amorem Dei , & defensionem fidei .

- 18 Quarta pars , quòd non sufficiant miracula facta antè mortem , sed requirantur facta post mortem , probatur , quia etiam mali homines , qui nullum habent meritum apud Deum , faciunt miracula viventes in hoc mundo ; nam Magi Pharaonis faciebant miracula similia miraculis Moyli ; nam virgas in serpentes converterunt , & aquam in sanguinem , ex cap. Teneamus 36 . 1 . q . 1 . Et Saul Rex prophetavit , dum persequeretur Sanctum David , cap. Prophetavit 7 . ibid . Post mortem

verò si quis facit miracula , id signum est , Deum illa operari ob ejus merita , & sanctitatem ; quare solùm facta post mortem sunt necessaria , & sufficiunt ad Canonizationem . Ità omnes cum S. Thom. 2 . 2 . q . 178 . art . 2 . *Catalog. Glor. M. par. 3. consod. 50. cum aliis Contelor. cap. 20. num 4.* Confirmatur , quia accidere potest , quòd Deus faciat miraculum ob merita alicujus , & postea is vanagloria illeceus decipiat proximum , & deviet à recta semita , fingendo se benè facere , & reverà in occulto malè agere ; homo enim in hac vita , licet sit Dei amicus , cadere tamen potest ob libertatem suæ voluntatis . Ità Malvet . dub. 3 . num . 73 . apud Contelor . cap. 20 . num . 8 .

- 20 Quinta pars , quòd duo miracula sufficiant , docetur ab Auditoribus *Rote in Relat. Sancti Hyacinti , de Miraculis vers. Sed hic est advertendum fol. 36. Contelor. cap. 20. fine.* Ratio quia quodlibet negotium expediri potest duobus testibus , juxta illud Evangelium : *In ore duorum , vel trium testium stat omne verbum* ; hoc est , probari potest veritas cujuslibet negotii , consequenter , & ex duobus miraculis ritè probatis demonstrari potest sanctitas alicujus Servi Dei , qui ea fecit post suam mortem . Non est improbabile , unicum etiam miraculum post mortem factum sufficere , ad Canonizationem , si sit primi gradus , ut resuscitatio mortui , locutio reddita muto , & visio cæco , ambobus à natiuitate talibus . Et id probatur de cæco nato , qui dixit Joan. 9 . 32 . *Nisi esset hic à Deo , non pote.*

poterat facere quicquam. Licet
ibi sermo sit de Christo, qui
ex miraculo illuminationis cæci
probatur esse à Deo, hoc est,
à Patre per generationem æter-
nam, tamen applicari potest

etiam servis Dei facientibus mi-
racula hujus generis, qui illumi-
nantes cæcum, &c. probantur
esse à Deo secundum Sanctita-
tem, perspectis etiam eorum
laudabili vita, & virtutibus.

MEDITATIO V.

De Miraculis in Elementis.

- 1 **E**lementa Deo præstant obedientiam.
- 2 Sunt quatuor cum suis qualitatibus.
- 3 Quæ exprimuntur combinatè in singulis.
- 4 Alia Simbola, alia dissimbola.
- 5 Terra immobilis secundum se totam.
- 6 Mobilis verò probatur ex locis Sacre Scripture.
- 7 Quæ interpretantur, quòd sit mobilis secundum partem.
- 8 Terra mota fuit miraculosè in morte Christi.
- 9 Et super eam tenebra facta sunt.
- 10 Petra scissa in morte Christi.
- 11 Mortui cum Christo surrexerunt.
- 12 Obscuratus est Sol in morte Christi.
- 13 Quatuor miracula in ejus obscuracione.
- 14 Sol obscuratus per totum mundum.
- 15 Core, Dathan, & Abiron terra deglutivit.
- 16 Gedeonis vellus madefactum, & non terra.
- 17 Terra sicca miraculosè madefacta in Gaza Palestina.
- 18 Aqua quid, & ejus proprietates.
- 19 Cur aliqua submergit, & alia non.
- 20 Cadaver cur supernatat.
- 21 Aquæ crassiores sustentant.
- 22 Quia sunt graviores re sustentata.
- 23 Gravitatis, & pondus sunt diversa.
- 24 Aqua tres effectus, fluere, submergere, & sustentare.
- 25 Contrarii effectus ex aqua arguunt miraculum.
- 26 Divisio maris Rubri facta à Moyse.
- 27 Divisio aquæ Jordanis facta à Josue.
- 28 Divisio aquæ Jordanis per Eli-seum.
- 29 Comparantur inter se prefata aquarum divisiones.
- 30 Modi, quibus, eveniunt miracula non submersionis.
- 31 Jesus ambulabat super mare.
- 32 Petrus cepit ambulare super aquas.
- 33 Miracula Sanctorum ambulantium super aquas.
- 34 Cur Moyses cum populo non transfretavit super aquas?
- 35 Cur solus Christus ambulat sine pallio super aquas?
- 36 Ferrum natus ex meritis Eli-sei propheta.
- 37 Lapis pendens in aqua minus gravitat, quam in aere.
- 38 An ambulans super aquas leviget, an non droidatur, & fiat solida.
- 39 Aqua tunc non solidatur, sed Deus suspendit effectum submersionis.
- 40 Aqua Piscina miraculosa.
- 41 Aer humidus, siccus, ac fluxibilis.
- 42 Pondus in aere magis gravitat, quàm in aqua.
- 43 Armatorum exercitus in aere visus.

MEDITATIO V.

- 44 *Ecstasis quid sit?*
- 45 *Raptus Pauli ad tertium cœlum.* 46.
- 46 *Raptus Pauli non fuit violentus.*
- 47 *In rapto, sed ecstasi duo considerantur.*
- 48 *Ascensio Christi, & Assumptio Mariæ in cœlum miraculosa.*
- 49 *Cometa est effectus naturalis.*
- 50 *Stella Magorum fuit miraculosa.*
- 51 *Ignis summè calidus, & siccus.*
- 52 *De ejus proprietatibus, & effectibus usq; ad 59.*
- 60 *Ignis obliviscitur, & aqua sue virtutis.*
- 61 *Ignis descendens de cœlo devoravit quinquagenarium cum suis.*
- 62 *Devorare arguit actum momentaneum.*
- 63 *Ignis descendit de cœlo pluries.*
- 64 *Rubus à Moyse visus ardebat, sed non comburebatur.*
- 65 *Ignis inferni qualis.*
- 66 *Quomodò cruciet animas damnatorum.*
- 67 *Actionem habet duplicem ad cruciandum.*
- 68 *Ignis noster ab infernali in multis differt.*
- 69 *Ignis fornacis tribus pueris non nocuit.*
- 70 *Excitere flammam est ejus ardorem suspendere.*
- 71 *S. Franciscus de Paula ab igne non urebatur.*
- 72 *De Sanctis extinguentibus ignem.*
- 73 *Miraculum Senis pro Immaculata Conceptione.*
- 74 *Bulla Alexandri VII. pro eccitatur.*

I Lementa sunt Dei creaturæ, quam agnoscunt in suum Creatorem, & auctorem; ac proinde in omnibus,

non solum quæ spectant ad eorum naturam, sed etiam in aliis, quæ sunt contrà, vel suprâ eorum naturam; obedientiam suo creatori præstant, quàm Theologi appellant obedientiam tùm passivam in recipiendis circâ se effectibus, tùm activam in operando, & producendo effectus quoscunque. De utraque potentia obedientiali satis dixi Medit. 2. num. 48. cum seq. quantum spectat ad præsens institutum. Hæc autem obedientialis potentia præsertim passiva, est ipsiusmet elementum, cui non repugnat recipere omnes illos effectus, quos Deus vult in eo producere, sive sint secundum naturam ejus, sive contrà, aut præter ejus naturam.

2 Unum autem præmitto, quod unicuique quatuor elementorum assignantur duæ qualitates, ex quatuor primis; quarum una communis sit duobus elementis proximis, & altera propria unicuique in summo, per quas elementa inter se possint altercari, uti contrarias ad faciendum mixtum; sic autem combinantur. Terra igitur est sicca, & frigida. Aqua frigida, & humida. Aer humidus, & calidus. Ignis demùm calidus, & siccus. Quarum prior qualitas dicitur in summo inesse suo elemento; posterior verò inesse eidem in gradu inferiori citrà octavum gradum, & suprâ quantum. Dividuntur in simbola,

- 4 symbola, & dissymbola. Symbola unam habent communem qualitatem, ut ignis, & terra siccitatem; Aqua, & Aer humiditatem. Dissymbola verò ex binis qualitatibus nullam habent communem, ut Ignis, & Aqua; Ter-

ra, & Aer. Id docent ferè omnes cum *Arist. de gener. com.* 16. *Scoto in 2. dist.* 15. *U in 4. dist.* 49. q. 13. *Meldul. de Gener. disp.* 1. num. 64. *U 65.* qui respondet objectis, quæ quia non faciunt ad præsens negotium prætermitto.

De Miraculis in Terra.

- 5 **T**erra primum elementum est in summo sicca, & in gradu remisso frigida; undè Deus in Genesi cap. 1. 10. Eam appellavit aridam. Est autem terra immobilis, stabilis, & permanens, ut clarè colligitur ex variis locis Sacræ Scripturæ, præsertim Eccles. 1. 4. *Terra in æternum stat.* Psal. 92. 1. *Etenim firmavit orbem terræ, qui non commovebitur.* Et hoc est de fide, undè oppositum, quod docuit Nicolaus Copernicus, tamquam falsum, & hæreticum, constituerunt Em. Cardinales, nimirum terram stare, & nullatenus moveri.

- 6 Videtur, quod terra sit mobilis, nam in Psal. 17. 8. dicitur: *Cominota est, & contremuit terra.* Psal. 45. 7. *Dedit vocem suam, & mota est terra.* Psal. 59. 4. *Commovisti terram, & conturbasti eam.* Psal. 67. 9. *Terra mota est.* Et alibi sæpius; & id patet etiam experientia ex Terremotu, qui jam innumeras obruit urbes, secundum D. Gregorium in Homil. 1. Dom. Adventus lect. 9. movetur ergò terra, & sic immobilis non est.

- 7 R. Terram moveri secundum aliquas ejus partes, non secundum se totam; nam primò, & per se exhalatio sicca in ea inclu-

sa coacta exire excitat motum terræ. Venti quoque intrà eam inclusi in angustiis sufflantes, eandem per vim movent. Ipsa quoque terra sui motum causat, dum aliquæ ejus partes, vel ob siccitatem, vel ob nimiam humiditatem decidunt in profundum cavernarum, & aliis modis in ea potest causari motus; nulla tamen causa ità efficax esse potest, ut eam movere possit totam; id enim excedit vires naturæ. Itaque illæ auctoritates intelligendæ sunt de motu secundum partem, & non secundum totum.

- 8 Miracula autem recenseo, nam in morte Christi tota terra mota fuit, & tremuit, ut docent Evangelistæ, Matth. 27. 51. *Et ecce velum templi scissum est in duas partes, à summo usque deorsum, & terra mota est, & petre scissæ sunt. Et monumenta aperta sunt, & multa corpora Sanctorum, qui dormierant surrexerunt.* Item Marci 15. 33. *Tenebra factæ sunt super totam terram.* Et Lucæ 23. 44. *Et tenebræ factæ sunt in universam terram.* Quinque hic referuntur miracula, scissio veli; motus terræ; Scissio petrarum; resurrectio plurium mortuorum; & obscuratio terræ. Quòd autem sint miracula, patet ex

ex eo, quòd hæc signa fuerunt insolita causam habentia incognitam; quæ non potuit esse, nisi solus Deus, quia hi effectus excedunt vires naturæ; nam quantum spectat ad divisionem veli, quamvis viribus humanis potuisset scindi; tamen nulla poterat assignari causa nec naturalis, nec artificialis, sed id accidit ex iussione Dei, qui per talem scissionem separavit legem veterem à nova, cum ea enim cœpisset esse mortifera; & nova obligare tamquam viva in æternum permanens; necesse fuit, ut nova separaretur à veteri, tamquam viva à mortua.

9 Terra in morte Christi mota est ex omnipotentia Dei; nullus enim præter ipsum in ea motus causare poterat, ex quo est contrà ejus naturam, cujus est quiescere non moveri; accidit ergò hoc illi præter ejus naturam, ut tota moveretur. Dico *ut tota moveretur*, quia ad constitutionem hujus miraculi non erat sufficiens motus alicujus partis terræ, quia is motus non excedit vires naturæ, cum ex supradictis detur terremotus effectus naturalis ex causis naturalibus tactis suprà; sed ut ejus motus verè esset miraculosus, necesse fuit, ut tota moveretur, ut credendum est, ità accidisse; sicut enim totum velum fuit scissum, & tenebræ super totam terram; ità, & tota terra contremuit, quia non una pars terræ, sed omnes, & tota terra erat creatura Dei; ergò tota suum creatorem agnovit patientem pro tota terra, quod est genus humanum.

10 Scissio petrarum fuit paritèr miraculosa, quia fuit insolita,

& ardua; non enim ità facile lapides scinduntur propter eorum duriciem, & eo maxime, quia nullum assignaturagens eos dividens, & conterens; fuit ergò scissio ex sola Dei voluntate, ut suum agnoscerent creatorem. Scissura visu terribilis, quæ usq; ad hæc tempora videtur in monte Alverna in Tuscia, ubi Sanctus P. Franciscus sacra recepti stigmata refertur facta in morte Christi, ut ex Baronio ad annum 34. Christi, recenset Lucas Vadingus tom. 1. Annal. Minor. ad annum 1224. num. XVI. & de Promontorio Cajetæ propè Campanum littus, ex eodem Baronio apud Svarez disput. 39. de Incarnat. sect. 2. Vers. Tertium; ex traditione enim incolarum illorum locorum habetur illos montes fuisse disruptos in morte Christi, & talis est eorum apertura, & scissura, ut non aliter, quam miraculosa existimari possit.

11 Resurrectio mortuorum ibidem clarè exprimitur Matth. 27. 53. *Multa corpora Sanctorum, qui dormierant, surrexerunt, & exeuntes de monumentis post resurrectionem ejus, venerunt in Sanctam civitatem, & apparuerunt multis.* Ex his patet, hos mortuos resurrectisse post resurrectionem ejus idest Christi resurgentis, quod miraculum aperiendi monumenta, & resurrectionem defunctorum provenisse à Deo specialiter, ut ostenderet, Christum per suam mortem, & resurrectionem dedisse vitam omnibus, ut docet S. Thomas par. 3. q. 45. art. 4. ad 3. cum eo Suar. disp. 33. de Incarnat. sect. 2. Vers. quartum. Quamvis apertio sepulchrorum non exco-

enim

enim quotidie per homines aperiri sepulchra ad sepeliendos mortuos, non autem ut de mortuis exeant vivi, nisi quis miraculose revocetur ad vitam, ut fecit Christus cum Lazaro, qui miraculose non amovit lapidem, sed iussit aperiri. Ioan. 11. 39. *Tollite lapidem*; tamen in præfenti calu non constat, quia aperiri monumenta, sed simpliciter dicitur Matth. 27. 52. *Et monumenta aperta sunt*, ad indicandum miraculum ex occultatione agentis; Deus enim ex sua speciali providentia, hoc voluit esse miraculum, sicut & alia fuerunt talia, ne unum esset ab aliis diversum, sed omnia eodem modo specialiter à Deo procederent, sicut ordinata erant ad demonstrandam Salvatoris mortem pro genere humano, pro quo elementa à Deo creata erant. Unde verisimile esse non videtur, apertionem monumentorum provenisse à terremoto, ut vult Baronius, sed ex speciali providentia Dei, ut ex Sanctis Patribus docet Svar. cit. disp. 39. sect. 2. vers. quartum. Et id confirmatur, quia solus Deus sciebat, qui cum Christo ascensuri erant in Cælum, ergo viribus naturæ aperta non fuerunt, sed miraculose.

Obscuratio solis sine dubio fuit magnum miraculum. Matth. 27. 45. *A sexta autem hora tenebra factæ sunt super universam terram usque ad horam nonam.* Marci 15. 33. *Et facta hora sexta, tenebra factæ sunt super totam terram, usque in horam nonam.* Lucæ 23. 44. *Erat autem fere hora sexta, & tenebra factæ sunt in universam terram usque in horam nonam, & obscuratus est sol.* Obscuratio ergo

solis accidit usque ad ejus mortem ab hora sexta usque ad nonam, in qua emisit spiritum. Cætera miracula evenerunt post ejus mortem, nempe terremoto, scissio veli, & petrarum, atque apertio monumentorum cum resurrectione multorum Sanctorum. Vide de hac ecclipsi solis infra seq. Medit.

Circa hanc solis obscuracionem varia occurrunt dubia, quæ proponenda, & solvenda sunt, ut clarius pateat ratio miraculi. Nam *primò* dubitatur, quomodo, & per quam causam facta sit hujusmodi obscuratio? *Secundò*, an acciderit in plenilunio? *Tertiò*, an tenebræ factæ sint super totam terram, an solum Jerosolymis, ubi Christus patiebatur?

13 *Primò* respondetur, tenebras accidisse super terram, quia Dei jussione sol cessavit illuminare eam, non solum pro ea parte, quia luna ab Oriente retroacta fuit versus occidentem, & supposita Soli in plenilunio, ut D. Dionysius testis oculatus fatetur, apud D. Thomam par. 3. q. 45. art. 4. ex eo Svar. cit. disp. 39. de Incarnat. vers. *Dicendum est ergò.* Ubi ex eodem in ecclipsi lunari quatuor ponit miracula. *Primum*, quod luna supposita fuit Soli in plenilunio, contra ordinem naturæ, quia luna solum conjungitur Soli in novilunio, *Secundum*, quia in Oriente à proprio situ discessit, & maxima celeritate se supposuit Soli, ut illam obumbraret, ne suos radios profunderet in terram obtenebratam, & finitis tribus horis à sexta ad nonam, reversa est eadem celeritate ad suum locum naturalem, ac si continuò sine ulla interruptione suum ordinarium

dinarium peregisset cursum. *Tertium*, luna jam supposita cœpit obscurare Solem ex parte orientali, à qua recessit, contrà ordinarium suum cursum; nam luna naturalitèr ecclipsando primò obscurat solem à parte occidentis, à qua tendit versùs orientem. *Quartum*, in naturali ecclipsatione, pars Solis, quæ primò obscuratur, priùs incipit apparere, quia non firmatur, sed suum prosequitur cursum; in hac autem prodigiosa ecclipsi luna quiescebat per illas tres horas, post quas recurrit in suum situm, ad quem pervenisset suo naturali motu. Quatuor ergò miracula hic assignavit D. Dionysius, recursum ab Oriente ad meridiem sub Sole; ecclipsationem ex parte contraria ecclipsi naturali; conjunctionem lunæ cum sole in plenilunio, & quietem lunæ sub sole ad reversionem ad suum locum. Isti omnes motus, & quies interposita sunt contrà naturam lunæ excedentes ejus vires, ideò tot sunt miracula; quot in ea spectantur. Itaque causa productiva obscurationis solis componitur ex ecclipsatione, & suspensione illuminationis Solis extrà spheram lunæ ecclipsantis Solem: Tenebræ ergò super universam terram causabantur partim à luna Soli supposita in illis locis, in quibus luna suum effectum producere poterat, & partim à suspensione illuminationis Solis respectu aliarum partium mundi.

Secundò respondetur, hujusmodi ecclipsim accidisse in plenilunio, hoc est, decima quinta luna, in qua ætate ex diametro apponitur Soli, ex quo patet clarè ratio miraculi, dum ferè in in-

stanti supponitur, & conjungitur Soli ad illum ecclipsandum. Quod acciderit in plenilunio certum est, quia præcedenti die Paschatis erat luna decima quarta, nam comederat eo die Pascha cum suis discipulis. Ità omnes locis citatis.

14 Tertio, Sol retentione suorum radiorum totum mundum obtenebravit, ut manifestè dicit textus Evangelii *Universam terram, totam terram*. Quod prophetavit Amos cap. 8. 9. *Et erit in die illa, dicit Dominus, occides vobis Sol in meridie, & tenebescere faciam terram in die luminis*. Defectio igitur Solis fuit super universam terram; nam Dionysius sanctus narrat se eam vidisse Heliopoli in Ægypto, & Tertullianus testatur, visam fuisse etiam Romæ, ut refert Suarez. disp. 39. sect. 1. Vers. Dicendum vera.

Quid si quis diceret? terram obtenebratam unico miraculo, suspensione scilicet illuminationis à Deo facta, sine ulla ecclipsi lunæ, non obstante, quòd Dionysius loquatur de ea, intelligendus de ecclipsi secundum effectum obscurationis ex retractione radiorum non secundum causam ex luna, sic locutus, quia ut Gentilisiam non habebat cognitionem per interpositionem lunæ.

15 Miraculum quoque grande accidit Coë Dathan, & Abiron, qui erant contrarii Moysi, & Aaron, propter sacerdotium usurpatum ab eis; nam aperta est terra, & deglutivit eos in infernum, ut legitur. Num. 16. 31. *Confestim igitur, ut cessavit loqui, scilicet Moyses, disrupta est terra sub pedibus eorum, & aperiens os suum,*

os suum, depravit eos cum tabernaculis suis, & universa substantia eorum, descenderuntque viri in infernum aperti humo. De quibus mentionem facit David in Psal. 105. 17. *Aperta est terra, & deglutivit Datban, & Abiron.* Apertio terræ fuit miraculosa, tum ex celeritate aperturæ, tum ex absorptione illorum comminata à Moyse, nisi recederent à populo Dei, tum ob descensum in infernum cooperti humo.

- 16 Gedeon ut liberaret populum Israel ab inimicis, juxta promissionem sibi factam, à Deo petit signum, ut posset se certificare deliberatione ejus, ut legitur Judic. 6. 36. *Dixit Gedeon ad Deum, si saluum facis per manum meam Israel, sicut locutus es. Ponam hoc vellus lana in area; si ros in solo vellere erit, & in omni terra siccitas, sciam, quod per manum meam, sicut locutus es, liberabis Israel. Factumque est ita. Et de nocte confurgens expresso vellere concubam rore implevit. Dixitque rursus ad Deum: Ne irascatur furor tuus contra me, si adhuc semel tentavero signum querens in vellere: Oro, ut solum vellus ficcum sit, & omnis terra rore madens. Fecitque Deus nocte illa, ut postulaverat, & fuit siccitas in solo vellere, & ros in omni terra.* Gedeon demonstrat se incredulum, dum petit signum de madefactione unius sine altero. Id esse miraculum certum est, quia ros ex

sua natura continuè madet quodcumque, & non unum alio prætermisso, dum ambo sunt sub eodem rore cadente; effecit ergò Deus, ut primò madefaceret velus sine terra in circuitu, & secundò terram, vellere non madente, quod contingere non potest sine miraculo, cum de se ros continuè madefaciat quodcumque sub se existens.

- 17 Territorium Gazæ, quæ est Civitas Palestinæ; per multum tempus remansit aridum defectu solitæ pluvie; undè infideles ejus idolatræ publicas Diis suis exposuerunt supplicationes, & nequaquam fuerunt exauditi, quia in his recurrendum est ad verum Deum, & non ad simulacra muta, & inania, quæ nihil prodesse possunt, sed tantum ex eis sequi damnum invocantibus; Sanctus Porphyrius, quem illi ægreferebant murmurantes; & contra Servum Dei obloquentes, quasi esset causa tantæ siccitatis damnosæ, cum nonnullis paucis Christianis solemnî processione Deum deprecantibus, & oratione nondum finita magnos imbres à Domino obtinuerunt; itaut terra de arida fieret madefacta, & fortis omnibus, etiam idolatris, quos non exaudivit, quia Dominus non exaudit peccatores, sed justos, & servos suos. Apud Suerium tom. 1. fol. 339.

De Miraculis in Aqua.

18 **A**qua secundum elementum est frigida in summo, & humida propè summum, ratione hujus madefacit, quod attingit, ratione illius frigidum facit illud, super quod infunditur, & si igne calefiat, reparat postmodum frigus qualitatem sibi innatam, ut experientia patet. Ejus natura est fluere, & non consistere, ut facit terra, quæ quodlibet pondus sustentat; è contrà aqua consistentiam, nec soliditatem habet, sed fluit, ità quod pedibus conculcari, nec calcari possit, undè prementem submergit. Vide *Melch. disp. 1. de Generat. nu. 64. & 65. Puirgian. de Generat. cap. 3. q. 1. & in lib. 1. Pysic. Scoti q. 12. num. 32. in operibus ejusdem Scoti collectis à Vadmo.*

Aqua igitur ex sua fluxibilitate quædam gravia sui divisione submergit in profundum, ut lapides, metalla, & homines ignorantes artem natandi, alia verò sustentat quantumvis gravia, dum eorum pondere non dividitur, sed manet continua sustentans super se grave pondus, ut lignum, plantas, herbas, & homines peritos in arte natandi, undè hæc omnia dicuntur natare super eam. Horum itaque pondus non excedit vires aquæ sustentantis, sicut illorum, quæ demerguntur in profundum.

Sed cur aliqua gravia descendunt sub aquis, alia verò supernatant aquas? e.g. lapis parvus, & minus gravis ligno magni ponderis descendit, lignum verò natat. Paritèr cadaver submergitur

quidem, sed postea ascendit supernatando?

19 **R.** Major, & minor excessus gravitatis non est attendendus in eo, quòd majus, vel minus caulatur, hoc enim se habet per accidens, & provenit ab extensione gravitatis; sed ex eo, quòd unum grave ponderat in pluribus corporibus, quam ponderet aliud, & illud erit simpliciter gravius; cum ergò paululùm terræ, seu parvus lapis nonquàm excedatur ab aqua multa, vel magno ligno, nam lignum, lapis, & terra gravitant in aere, & terra, & lapis etiam in aqua, non autem lignum, hinc fit, quòd gravitas ligni, & aquæ non possunt excedere gravitatem terræ, & lapidis, nec gravitas ligni gravitatem aquæ; idèò lignum supernatat, & lapis descendit, cum sit gravior ipsa aqua.

20 Cadaver non descendit ad terram sub aquismersum, sed ascendit, & supernatat aquas, quia non est ità grave sicut terra, sed minus; idèò in terra non remanet, sed ascendit, quia in cadavere sunt partes aeræ, quæ impediunt perfectum descensum ad quietem; siquidem cum homo submergitur aquis, calor naturalis non potest respiratione refrigerari, sed magis accenditur, & alterat omnes humiditates corporis, resolvendo eas in vapores aereos, qui à principio submersionis nequeunt à corpore exire, & idèò naturalitèr elevant cadaver super aquas, ut ad suum locum sursum tendant.

31 Aquæ autem aliæ sunt crassiores, limosæ mixtæ materia terræ, quæ idèò faciliores sunt ad sustentandum corpus, ut sunt aquæ maris, quæ idèò sustentant ova, & quædam alia corpora, quod efficere nequeunt aliæ aquæ præter, quæ carent terreis admixtionibus; & idèò cum sint subtiliores, & faciliùs divisibiles non valent sustentare gravia, sicut aquæ maris, & paludarum. Vide Magistrum disp. 3. de Cælo num. 16. & 20.

22 Colligitur ex his aquam submergere graviora se, non verò minus gravia se, nec levia, ea ratione, quia quælibet res nata est tendere in suum centrum, & ibi quiescere; & sicut terra inter elementa est gravior aqua, & sine comparatione reliquis duobus elementis, quæ sunt levia, & ignis levior aere, ita inter se servant hunc ordinem situs, quòd terra infirmam tenet spheram, subsequitur aqua, quæ minùs gravis est, tertium situm obtinet aer ex sua levitate, & quartum ignis ex minori levitate. Aqua ergò inter mixta gravia aliqua sustentat, quæ nimirum sunt minus gravia ipsa aqua, loquendo per se, & intensivè, non extensivè, & in ratione effectus ponderosi, ut lignum, herba, pumex &c. quæ cum exsistant super terram, & in aere, quasi in sphaera sui situs, nata sunt pernatate, & quiescere in superficie aquæ, ad aquam sequitur sphaera aeris. Quæ verò graviora sunt ipsa aqua, petunt ex sua natura profundum aquæ superficiem terræ, ad quam tendunt, ut ibi quiescant in suo centro, dum ulteriùs tendere non possunt propter soliditatem ter-

rz, ut lapides, ferrum, metallum &c. quæ generantur in visceribus terræ.

Nec his obstat, quòd una libra plumbi minùs ponderet, quàm mille ligni, ac proinde plumbum deberet natate, & lignum submergi, dum plumbum minùs grave est, quàm lignum. Et magis ad rem, si ponderentur duæ libræ aquæ cum una plumbi, gravior erit aqua plumbo, quod tamen sustinere non poterit; ergò non facit ad rem, quòd minus grave sustentatur.

23 Primum argumentum non facit ad rem, quia in supradictis comparatio facta fuit inter aquam, & mixtum gravius aqua, quod infra eam descendit, & eadem minùs grave, quod super natat. Lignum ergò sustentatur, quia minus grave aqua; metallum verò ad ima tendit, quia gravius aqua. Nec obstat majus, vel minus pondus, quia id accipitur extensivè, major verò, vel minor gravitas spectatur per se, & in sua ratione formali absoluta, & non ex pondere consequente; & sic parùm refert quòd plus ponderet lignum mille libras, & plumbum sit tantum unius libræ, quia hoc descendit ex sua majori gravitate ipsa aqua, lignum verò supernatat aquam majoris gravitatis ipsius ligni. Aliud ergò est gravitas, aliud pondus.

24 Sed calamum convertamus ad miracula, in quorum gratiam juxta præfens institutum supradicta discussimus de aqua elementari, cujus effectus ex prædictis tres assignamus connaturales ipsi, nempe fluere, submergere, & sustentare, noti enim sunt de te tales effectus connumerati, nam aqua

aqua ex sua fluxibili natura continuo tendit deorsum, occupando terram, unde ab hoc effectu ejus alveus appellatur flumen, seu fluviu, quia aqua labitur, & fluit per suum alveum decurrendo. Propter eandem fluxibilitatem, quæ supra se retinere non potest, ut lapides, & metalla sui divisione submergit, & sinir abire in profundum, ex quo sunt graviora ipsa aqua. Tertius denique effectus dicitur sustentatio non solum levium, sed etiam gravium, sed minus seipsa, ut est lignum, quod dicitur supernatare, & frui aere centro sui siris, seu loci, nam in terra radices figit, & reliquum sui exponit sphaeræ aeris, quæ etiam eidem favorabilis est, dum supernatat aquam.

25 Quandoquæ ergo in aqua apparet effectus ex diametro oppositus uni ex illis tribus, necesse est inferre ibidem adesse miraculum; quia talis effectus licet in ipsa aqua appareat, ab ea tamen non provenit quamvis in ipsa recipiatur, & sit subjective ex potentia passiva obedientiali, quia talis effectus ut oppositus, & contrarius connaturali illius effectui excedit vires ipsius aquæ; ergo ab alia causa ocula sensibus procedit, & sic à Deo, dum nulla alia creatura talem effectum producere potest, mare enim, & venti obediunt Deo. Matth. 2. 27.

26 Exempla ponam, quorum primo se offert miraculum à Deo factum in mari rubro, dum Moyses populum Dei de manu Pharaonis extractum deduxit per mare siccis vestigiis, ut legitur Exod. 14. 16. *Tu autem eleva virgam tuam, & extende manum tuam su-*

per mare, & divide illud, ut gradientur filii Israel in medio mari per sicum. Et infra num. 21. *Cumque extendisset Moyses manum super mare, abstulit illud Dominus flante vento vehementi, & urgente tota nocte, & vertit in sicum, divisa est aqua, ingressi sunt filii Israel per medium siccis maris, erat enim aqua quasi murus à dextris eorum, & leva.* Et infra nu. 26. quia Egyptii persequabantur Hæbreos jam mare præteritos, Dominus super eos reduxit aquas præcipiendo Moyli. *Extende manum tuam super mare, ut revertantur aquæ ad Egyptios super currus, & equites eorum; cumque extendisset Moyses manum contra mare, reversum est primo diluculo ad primum locum, fugientibusque Egyptiis, occurrerunt aquæ, & operuerunt currus, & equites cunctis exercitus Pharaonis, qui sequentes ingressi fuerant mare, nec unus quidem superfluit ex eis.*

Hoc miraculum accidit die decima Martii in sero, ut ex Adriano refert Hieronymus de Bocchiis Florent. Capucin. in suo Monopantho. lib. 1. Prælud. 12. num. 23. anno Mundi 2484. ex eodem lib. 2. fol. 182. Moyses ergo, & Deus miraculum hoc grande fecerunt; posito enim ligno divisionis, aquæ superiores statim gressum firmarunt factæ quasi murus ex ea parte, & inferiores ab illis separatæ confestim ablatae fuerunt decurrentes in unam molem inferius, spatio novem miliarium, ex eodem Bocchio lib. 4. tract. 8. num. 6. relinquentes illud spatium alvei exicatum per ventum tota nocte flantem. Pars ergo superior aquarum contra suam naturam fluxibilitatis stetit, & cur-

& cursum suum repressit Deo iubente, inferior verò in momento decurrit spatium novem milliarum, & ultrà non processit oblita suæ fluxibilitatis. Aquas à lateribus habebant Hebræi tamquàm duos muros, ne ab aquis obruerentur, de fluidis factæ solidæ, & duriores ipsis parietibus. Transacto mare, ne Ægyptii ulterius persequerentur populum Dei, Dominus aliud monstravit miraculum; dum aquæ, factæ per Moysen extensione manus, & virgæ super mare, contrà suam naturam confestim reversæ sunt fursùm, & conjunctæ cum superioribus submerferunt omnes Ægyptios. Influxibilitas igitur, firmitas aquarum, consistentia, & recursus arguunt miraculum, cum aqua de se hæc efficere non possit.

- 27 Similis divisio aquarum facta fuit per Josue, quandò traduxit populum Dei per medium Jordanem, ut dicitur Josue 3. 13. *Et cum posuerint vestigia pedum suorum Sacerdotes, qui portant Arcam Dei universa terra in aquis Jordanis; aquæ, quæ inferiores sunt, decurrent, ac deficient; quæ autem desuper veniunt, in una molle consistent. Ingressis eis Jordanem, & pedibus eorum in parte aquæ tinctis, Jordanis autem ripas alvi sui tempore messis impleverat, steterunt aquæ descendentes in loco uno, & ad instar montis intumescences apparebant procul ab urbe, quæ vocatur Adom usque ad locum Sartban; quæ autem inferiores erant, in mare solitudinis, quod nunc vocatur mortuum, descenderunt.*

Miraculum hoc Jordanis simile est prælibato maris Rubri, quantum spectat ad divisionem,

& reductionem aquarum secundum superiorem, & inferiorem locum earum, & recursum inferiorum ad conjungendum se cum superioribus, de quo recursu dicitur cap. 4. 18. *Et reversæ sunt aquæ in alveum suum, & fluebant sicut antè consueverant. Populus autem ascendit de Jordane decimo die mensis primi.* Sed cur Deus non dimisit aquas superiores currere per alveum vacuum, ut cum inferioribus conjungerentur, sinè hoc novo recursus aquarum miraculo? Ea fuit ratio, ut omnia ordinatim absolveret reductione in pristinum statum; nam Lunam in morte Christi reduxit ad priorem locum, à quo recesserat, & Solem stantem reduxit ad illum locum, ad quem naturali cursu fuisset tunc, ac si non quievisset ad imperium Josue, de quibus dixi suprà.

Itaque transitus populi Dei per mare Rubrum siccis vestigiis, & per Jordanem tinctis parùm aquæ pedibus, accidit eodem die, scilicet decimo primi mensis, sed non eodem mundi anno, nam mare Rubrum transierunt anno 2484. à constitutione mundi, & Jordanem anno 2524. referente eodem Bocchio dicto lib. 2. Centur. 26. fol. 187. col. 1.

- 28 Subjiciamus modò miraculum Elisei, quod fecit cum pallio Eliz, à cujus dorso cecidit, dum curru raperetur in Cælum, ut legitur 4. Reg. 2. 13. *Et levavit pallium, quod ceciderat ei, reversusque stetit super ripam Jordanis, & pallio Elia, quod ceciderat ei, percussit aquas, & non sunt divise. Et dixit: Ubi est Deus Elia etiam nunc? Percussitque aquas, & divise sunt hæc, atque illuc, & transiit Eliseus.*

seus. Aquæ igitur divisæ tantum spatium reliquerunt siccum, per quod Elifeus posset transire flumen Jordanis.

Dubitari potest, cur Dominus ex prima percussione Jordanis aquæ non sunt divisæ, sicut in secunda? Ea est ratio, ut Elifeus sciret, Dominum fecisse illud miraculum ex meritis Eliæ, non ipsius Elisei, qui hæres fuerat pallii, non meritorum Eliæ.

29 Numquid divisio aquarum pro Eliseo transituro Jordanem siccis pedibus fuerit eodem modo facta, quo pro filiis Israel in eodem Jordane, & mari Rubro, nempe per consistentiam superiorum, & decursum inferiorum? Videtur, quod non quia textus utitur aliis verbis: *Divisa sunt aqua hæc, atque illuc*, quæ significant, utraq; aquas ex æquo recessisse à linea divisionis, superiores quidem retrocedendo, inferiores verò paululum prosequendo suum cursum, relinquendo conveniens spatium, per quod posset transire siccis vestigiis ultra flumen.

Est alia difficultas, an aquæ superiores, & inferiores tunc currerent suo cursu ordinario, superiores quidem usque ad terminum alvei siccæ ex parte superioris aquæ; inferiores verò decurrendo protraherent continuè alveum suo cursu, an verò consisterent in termino sibi assignato, itaut ulterius non fluerent?

Aquæ descendentes à parte superiore non cessarunt à suo cursu, sed fluxerunt usque ad terminum suum non ultra progredientes, sed illum terminum extulit, & levavit in altitudinem montis, ut colligitur ex textu Josue, ibi: *Quæ autem desuper veniunt, in una*

molle consistent, & ad instar montis intumescentes apparebant procul ab urbe. Superiores ergò aquæ non cessarunt à suo fluxu ulque ad terminum, super quem montabant, ut dicit S. August. tom. 3. lib. 2. de mirabil. Sacre Script. initio. *Superiorque aquarum molles, quæ de fontibus augebatur, sursum in arva montabat.* Aquæ verò inferiores à Deo ablata: in momento à termino inferiori descenderunt in mare mortuum. In mari Rubro aliter se habuerunt aquæ inferiores, nam se intumescentes cum aliis in termino inferiori intervierunt pro muro Hebræis, dum transibant siccum alveum maris, ut dicitur Exodi 14. 29. *Fili autem Israel pertraxerunt per medium siccæ maris, & aqua eis erat quasi pro muro à dextris, & à sinistris.* Quod etiam dictum fuerat antè sub nu. 22. Erat necessaria aquarum consistentia ex parte inferiori, ne earum defectu opprimerentur ab inimicis.

Exempla miraculorum hæcenus adducta referuntur ad oppositum effectum fluxibilitatis aquarum, quæ sui oblitæ decursus ad divinam jussionem consistebant, qui eas in solidos muros converterat pro filiis Israel contra exercitum Pharaonis, quem aquæ recursu sibi contrario submerferunt justo Dei judicio.

30 Sed accedamus ad miracula, per quæ aqua gravia non submergit, sed sustentat, quod accidere potest duobus modis; primò, dum se reddit calcabilem pedibus ambulantium super eam, Deo suspendente effectum submersivonis; secundo dum supernatantia se graviora sustentat contra suam naturam, quæ est se dividere ad illo.

illorum submerfionem.

- 31 Unicam Jefus ambulationem miraculofam fuper aquas lego in Matth. 14. 25. *Quarta autem vigilia noctis venit ad eos ambulans fuper mare. Et videntes eum fuper mare ambulantem, turbati funt dicentes, quia phantafma eft; & præ timore clamarunt. Statimq; Jefus locutus eft eis, dicens: Fiduciam habete: Ego fum, nolite timere.* Ambulavit Chriftus fuper mare cum pondere fui corporis, quod unda maris fuper fe fuftentabat, ut appareret miraculum in aqua, quæ non dividebatur, nec submergebat fuum Creatorem, fed ejus pedibus fe calcabilem reddebat; nam qui impetabat mari, & ventis illi obediens Lucæ 8. 29. poterat eidem præcipere, ut fufterret pondus fui corporis, quo fuper illas gradiebatur.

- 32 Petrus petiit à Chrifto fimile miraculum, dum ibidem dixit: *Domine, fi tu es, jube, me ad te venire fuper aquas.* At ipfe ait: *Veni, & descendens Petrus de navicula, ambulabat fuper aquam, ut veniret ad Jefum, videns verò ventum validum, timuit, & cum capiffet mergi, clamavit dicens: Domine falvum me fac.* Et continuo Jefus extendens manum apprehendit eum, & ait illi: *Modice fidei, quare dubitaffi, & cum aſcendiſſet in naviculam ceſſavit ventus.* Fides ergò ergà talem ambulationem ſibi futuram ſecuram, & ſalutarem, qua carebat, ut dixit illi Jefus, in cauſa fuit, ne fuper aquas ambularet, ſicut gradiebatur paulò antè Chriftus, nam certa fides ad hæc neceſſaria eſt, ut dixi Medit. 1. num. 36. & Medit. 3. num. 26. Non eſt dubium, Salvatorem præciſſe ejus modicam

fidem, ſuper quam illum increpavit; & idèd ei petenti ut faceret eum ambulare fuper aquas, reſpondit ſolùm *Veni*, & non dixit *Veni fuper aquas*, faciendò illi gratiam ſecundùm ejus fidem, quæ quia erat modica, modicum quoque iter fuper aquas illi præbuit; ad menſuram ergò fidei ambulavit fuper aquas, & cœpit mergi, quia non ampliùs credebat; undè petiit à Chriſto auxilium, ne in totum ſubmergeretur, & illi manum porrexit, ſinè quo efficaci auxilio initium habente à Deo Chriſto ſublevari poterat. Alia non novi Chriſti miracula ambulandi fuper aquas, ea relinquendo ſervis ſuis, quibus viam fecit per ſuprà prælibatam ambulationem.

- 33 Sanctus Raymundus Ordinis Prædicatorum vir inſignis doctrina, & ſanctitate à Jacobo Rege Arragoniæ, cujus mores depravatos ex libidine ferrè non poterat, licentiam abeundi obtinere non valens, eum Jacobus ejus præſentia, & conſilio in cæteris uteretur, ex quo capitali edicto prohibivit omnibus nautis, ne eum trajicerent, proprium pallium fuper aquas maris extendit, & ſuper illud ſtans, ſigno crueis munitus, relicto locio modicæ fidei, & extrema parte pallii pro velo alligata ſuo baculo loco malli ſuæ artiſcioſæ, & prodigioſæ naviculæ, ſpatio ſex horarum perfecit ſexaginta milliaria, & appulſit feliciter, & glorioſè Barcinonem, ubi ejus ſacrum corpus veneratur. Refertur in Bulla 77. ejus Canonizationis num. 31. factæ à Clem. VIII.

Non minoris admirationis eſt aliud ſimile miraculum, quod legitur

gitur in vita S. Hyacinthi Confessoris ejuldem Ordinis Prædicatorum die 16. Augusti, lect. 6. his verbis: *Inter quæ illud insigne, quod Vandalum fluvium propè Visogradum aquis redundantem nullo navigio usus, sociis quoque expanso super undas pallio traductis.*

Simile miraculum occurrit S. Francisco Minimorum Fundatore, ut legitur in ejus officio lect. 6. his verbis: *Multis miraculis servi sui sanctitatem Deus testari voluit, quorum illud in primis celebre, quod à nautis rejectus Sicilia fretum strato super fluctibus pallio cum socio transmisit.*

Sanctus quoque Bernardinus Ordinis Minorum pergebat Mantuam prædicaturus verbum Dei; & cum nauta recusasset eum transmittere Dei amore in eam urbem, in Domino confusus, in suo pallio super aquam extenso genuflexus cum socio, sine metu, siccis pedibus, & pallio cum magna videntium admiratione se recepit per medium aquarum in terram. *Surius ad 20. Maii, & ex eo Vadingus ad annum 1420. num. 4. tom. 5. Annal. Minor.*

Beatus Joannes de Capistrano cum F. Jacobo Picense à Nicolao V. pro expeditione contrà Turcas, nauta nolente eum trajicere per Padum confedit cum sociis super pallium, & transmeavit cum magno stupore avari nautæ. *Bonfinius lib. 8. Decad. 3. Theatr. Vitæ bum. V. Miraculum.*

Et hæc sufficiant allata miracula fervorum Dei, qui pro navigio suo utebantur pallio in transeundo mare, & flumina, in quibus certè magna fides erat.

Quæri autem potest, cur Deus populum Israel non transmisit

super aquas maris Rubri, & Jordanis, sicut fecit transfretare Sanctos Raymundum, & Franciscum de Paula. Ea est ratio, quia maxima fides fuit in his Sanctis, quæ Deus miraculosè fecit abire super aquas sine eorum submersione, & quanta erat eorum fides, tanta fuit eorum transfretatio, & transmigratio per undas, & fluctus maris, & fluminum, sine ullo periculo; eorum quoque Deus respiciens merita salvos, & incolumes transvexit extrà aquas. Cum Hebræis hoc ulus non fuit itineris genere propter eorum incredulitatem, eorum infinitus quasi erat numerus, undè impossibile erat, quòd eorum una esset fides credendi posse transfretare super aquas, in eis deficiente fide; inò si Moyses eis viam stravisset super fluctus maris, nolissent obedire, protestantes ipsum decepturum illos, & morti traditurum per submersionem aquarum; ut ergò populus securè transmitteretur, Deus præcepit Moyse ut aquam virga percutiendo, divideretur mare, per cujus alveum exsiccatum siccis pedibus filii Israel transirent.

35

De rebus gravioribus ipsa aqua, quæ supernantat aliquod adducamus exemplum. Legitur 4. Reg. 6. 6. quòd filij Prophetarum habitabant in angusto loco, undè de licentia Elisei ceperunt ædificare sibi tabernacula propè Jordanem locum ampliorem, & dum unus cederet ligna, ferrum securis à manubrio junctum cecidit in aquam, & ei clamanti amissionem ferri, quod alienum erat mutuo acceptum providit de remedio miraculoso, ut apparet his verbis: *Ubi cecidit? Et ille monstravit*

K

stravit

stravit ei locum, præcidit ergò lignum, & misit illuc, natavitque ferrum, & ait: Tolle. Qui extendit manum, & talis. Eliseus ergò à profundo aquæ revocavit ad ejus superficiem ferrum, contrà illius naturam, quæ non valet sustentare ferrum, ut notum est; miraculum ergò fuit videre ferrum natans suprâ vires aquæ, quæ graviora se non sustentat, sed sine abire in profundum. Eliseus præcisum à se lignum misit illuc. Sed quo misit? Puto, misisse in profundum aquæ, ubi erat ferrum, cum quo fortassis conjunctum uti novum manubrium ascendit super aquam narans.

D. Augustinus tom. 3. lib. 2. de mirabil. sacræ scripturæ, videtur illam ferri supernatationem tribuere naturæ aquæ, ac proinde non esse miraculum; ejus sunt verba, quæ sequuntur: *Gravem verò ferri naturam tenuis aqua substantia ferrè non valet. Sed tamen qui postmodum sub Petri Pedibus maris solidaverat naturam, antè illam de profundo ferrum levare jubet. Aquæ enim natura quamvis terra fragilior, tamen aere solidior videtur; hoc enim à terra minus habere virtutis ostenditur, quòd ab ea metalla, & lapides sufferruntur; apud verò illud plus retinet, quàm bonum, & ceterorum animalium corpora, & ligna supernatantia sufferre valet. Unde & si metallum ad integrum aqua non supportat, ex parte eum portantibus tolerat, quoniam lapidem, ut sæpè probatur, quem vix duo viri in aere possunt levare, in aqua cum de fune pependerit, unus homo poterit retinere. Unde apparet aquam & si non per totum, ex parte tamen sufferre posse, & quòd*

ex parte res habet, Deum per totum, ut sequatur naturalitèr, impetrare. Propter quod aquæ natura natans ferrum sufferre poterat, quia Deus quod ex parte per semetipsum creatura concessit, ut ad integrum faceret, imperabat.

Ex his solùm colligitur, aquam respectu metallorum, & lapidum habere aliquam eorum sufferentiam, dum experientia constat, lapidem grandem duos non posse elevare à terra in aerem, quem tamen unus eorum fune retinere poterit suspensum in aqua, ne cadat in profundum. Miraculum ergò in eo consistit, quòd ferrum natura sua submergibile natat in aqua, ut apparet in ferro supernatante ad jussionem Elisei, quod in profundum aquæ cecidit erat ex manibus cadentis ligna, qui tanti meriti non erat apud Deum, sicut Eliseus, qui Deo operanto ferrum fecit supernatare.

37

Quæri potest, an Christus cum servis suis ambulans super aquas, facti sint levigati, hoc est leves, an verò aqua de fluida solida, ut est terra, quæ sustineret quodlibet pondus? Vel an Deus runc aquæ remanentis adhuc fluidæ suspendat divisionem, ne sui apertione submergat ambulantem, aut stantem super eam?

Divus Augustinus tom. 3. lib. 3. de mirabil. sacræ Scripturæ cap. 8. ad utrumque respondet his verbis: *Quamvis ergò utrumque hoc faceret, non contrà naturam, Domino præcipiente, esset, si aut aquam solidaret, aut humanam Domini jussio carnem levigaret. Ubi militantes infistorum foris, ut antiqui ferunt, & super equorum auribus proludant; natandi quoque arte imbuti, merso medio in profunda vix subeunt.*

36

subeunt. Hominibus ergò illud valentibus, quid mirum, si Domino imperante, caro levigaretur, præsertim cum resurrectionis corpora intantum levigabuntur, ut non solum crassa aqua, sed etiam nubibus, & aere sustineantur, ut Apostolus ait: Rapiemur ad occurrendo Christo in aera.

Ut vides Sanctus Augustinus docet, corpus alias grave ex natura sua, Dei iussione, fieri leve, ut incedere possit super aquas, quæ illud sustinere valent, quia levigat, sicut sustinet eum, qui habet artem nanandi; Et confirmat, quia per corpora gloriola ferret, & sustinebit propter eorum levigationem, ergò à fortiori aqua, quæ gravior, & crassior est.

Hoc responsum plerique rejiciunt, undè S. Thoma in Catena Aurea super cap. 14. Matthæi, inquit: *Denique Theodorus scripsit, corporale pondus non habuisse Dominum secundum carnem, sed absque pondere super mare ambulasse; sed contrarium fides catholica prædicat. Nam Dionysius dicit, quod non infusus pedibus corporale pondus habentibus, & materiale onus deambulabat super undam.*

Undè ea opinione relicta refert secundam, nempe, aquam miraculosè à Deo factam esse solidam, ut posset sustinere super eam ambulantes, vel super eam stantes, nam Christus ambula-
bat super eam, & alii stabant, & pallium ferrebat Dei servos, inquit ergò D. August. *Illam soliditatem Domino imperante factam, nec mirum, si etiam Petrum dissidentem non sustinet, cum infideles Domino volente, etiam terra non sustentabat, ut Dathan, & Abiron.* Hæc

ergò posterior fuit sententia Augustini, nam ex duabus opinionibus relatis auctor præsumitur sequi posteriorem, secundum Sayrum lib. 1. cap. 6. num. 14.

38

Ego autem sum ejus opinionis, quòd corpus ambulans super aquas tunc non leviget, nec aqua fiat solida, sed quòd Deus tunc suspendat effectus fluiditatis, ne scilicet aqua calcata dividatur, ut inde non lequatur submersio ambulantis, seu alterius subiecti ponderantis super aquas.

Primum probatur; nam hic duo spectanda sunt, persona ambulans, & subiectum, super quod fit progressio itineris. Ratione primi, cum persona quantum est ex se, & in seipsa potens sit ambulare, cum ex parte sua nullus reperitur defectus ad ambulandum, nihil prohibet, quin ambulet, ergò ex parte sua non eget, quòd mutetur de pondere in non pondus, nec quòd exuat gravitate demergente ad fundum; videmus enim experientia, quòd homo graditur ponderosus super terram, & non mergitur, quia terra non est fluida, sicut aqua, cum ergò nihil se teneat ex parte personæ impediens ejus iter, non est opus assignare aliquid miraculi ex ejus parte, nimirum, grave onus ponderosi corporis. Confirmatur id, quia miraculum recipitur in subiecto, nempe, in aqua, quæ cum sit fluida, & labilis, tamen non sinit fluere, & labare pedes ambulantis, qui dicitur facere miraculum, & non pati illud, cujus subiectum est ipsa aqua; igitur non est necesse, quod corpus leviget in ambulando, sed cum suo pondere graditur, sicut facit

K 2

iter

iter agendo super terram.

Secundùm, quòd nec sit necessè, quòd aqua in ambulatione miraculosa de fluida à Deo fiat solida formalitèr, & in seipsa, probatur; quia posita soliditate in aqua, sequitur ambulatio naturalis, nam ad hanc præter personam ambulantem requiritur via solida non mergibilis, quæ secundùm hanc opinionem, à Deo ponitur in aqua; ergò tunc ambulatio erit naturalis, & non miraculosa, dum utrumq; progrediens, scilicèt, & via se habent naturalitèr quò ad motum progressivum, ergò ex hoc capite nullum apparet miraculum. Nec mihi dicas, viam esse supernaturalem ex illa soliditate. Quia respondeo, soliditatem in aqua esse quidem miraculosam non respectu ambulantis, quia naturale est ambulare super solidum subiectum; sed respectu aquæ tantùm, quæ naturalitèr est fluida; ergò contrà suam naturam facta est solida; ac proinde miraculosè, cum solus Deus eam talem reddere possit. Quare cum non respiciat personam ambulantem, nec ejus ambulationem, non est opus hac soliditate ad ostendendum miraculum. Confirmatur id in sequentibus.

Tertiùm, quòd Deus suspendat effectus ipsius fluxibilitatis aquæ probatur, quia sicut motus naturalis in aqua est fluere, dividere, & submergere mobile progressivum, & poderosum, ità & supernaturalis ac miraculosus est suspendere fluxum, divisionem, & submersionem, quod sine dubio Deus facere potest, ergò facit in his miraculis; non est igitur necessarium, quòd in aqua

miraculosè producat soliditatem; ut servi Dei possint super eam ambulare quando opus erit. Confirmatur, quia in miraculis factis super elementis apparet sola suspensio effectuum naturalium, qui ab ipsis provenire possunt; nam tres pueri in fornace projecti ab ea miraculosè exierunt incolumes, quia Deus suspendit vim urendi ignis, non autem illum extinxit, nec novam in eo qualitatem oppositam virtuti comburendi impressit, ne illi pueri comburerentur. Terra tremuit, & mota est in morte Christi, sine impressione alicujus qualitatis, adeò quòd in ea ratio miraculi accipitur à motu mirabili excedente ejus vires, quæ sunt, ut naturalitèr in æternum stet. In aere apparuit armorum exercitus per quadraginta dies, ut legitur 2. Machab. cap. 5. etiam equorum, qui cum hominibus per aerem discurrerant, & aer erat idem omninò sine ulla impressione soliditatis, sicut erat antè illud prodigium; & cum aer sit magis fluxibilis aqua, cum hæc sit densior illa; idcirco si exercitus ille armorum sustentabatur in aere non mutata ejus labilitate in soliditatem, à fortiori poterat aqua, quæ est minus fluxibilis, sustinere deambulantem, & calcantem illam, & in hoc apparet ratio miraculi, quod subiectum operetur contrà vires suæ naturæ.

39

Prædictis addamus miracula sanitatis in aqua piscinæ probatæ, de qua Joan. 5. dicitur: *Est autem Jerusalem Probatice piscina, quæ cognominatur hebraicè Bethesda quinque porticus habens; in bis jacebat magna multitudo languentium,*

*gentium, cecorum, claudorum, a-
 durum, expectantium aquæ motum.
 Angelus autem Domini descendebat
 secundum tempus in piscinam, &
 movebatur aqua. Et qui prior de-
 scendisset in piscinam post motionem
 aquæ sanus fiebat à quacunque de-
 tinebatur infirmitate. Hujus mi-
 raculi tres assignantur causæ,
 nempe descensus Angeli, mo-
 tus aquæ, & descensus ipsius in-
 firmi in aquam: infirmus ergò per
 talem descensum, & aquæ con-
 tactum disponebatur ad recipien-
 dam gratiam sanitatis; motus ve-
 rò aquæ cum descensu Angeli
 tamquam duæ partiales causæ mo-*

*rales causabant miraculum sani-
 tatis in continenti; positus igitur his
 requisitis sequebatur miraculum
 Dei producētis sanitatem in infir-
 mo. Angelus non videbatur ab in-
 firmis, sed ejus descensus cognosce-
 batur per motum aquæ, quæ non-
 quàm movebatur, nisi Angelo
 descendente. Virtus ergò sanan-
 di à solo Deo erat ad motum
 aquæ, sine quo, & sine qua mi-
 raculum non fiebat, & sic aqua
 mota Angelo descendente erat
 causa moralis, & conditio sine
 qua non conferebatur ægrotis sa-
 nitas.*

De Miraculis in Aere.

- 40 **A** Er tertium elementum est in summo humidus, & intra calidus, ac proinde ex natura sua labilis, & fluidus magis, quàm aqua, quæ sicut crassior est, ita minùs fluida, aer autem facile labilis, & terminabilis, propter rationem humidi, quod secundum Aristotelem facile figuratur termino alieno, omnibus existens pervius. Ità ferè omnes Philosophi cum Mastrio disp. 1. de generat. num. 66. Addo exemplum
- 41 probans experientia majorem, & faciliorem fluxibilitatem in aere, quàm in aqua; nam per S. Augustinum suprà citatum, unus per se solus grave pondus fune sustinebat in aqua, quod duo in aere suspensum fune non poterunt sustinere. Quandocunque ergò in aere apparet aliquis effectus contrarius stabilitati ipsius, ut sustentatio alicujus rei gravis, & ponderatæ, tunc cum manifestum sit, talem effectum non provenire ex natura ipsius aeris, inferendum est, illum esse prodigiosum, & ut miraculum à solo Deo provenire, ut apparet in sequentibus exemplis.

- 42 Libro 2. Machab. cap. 5. legitur prodigiosum, & sola fide miraculum credibile, his verbis: *Eodem tempore Antiochus secundam professionem paravit in Ægyptum. Contigit autem per universam Jerusalem civitatem videri diebus quadraginta per aera equites discurrentes auratas stolas habentes, & hastis, quasi cohortes armatos, & currus equorum per ordines digestos, & congressiones fieri cominus, &*

scutorum motus, & gladiatorum multitudinem gladiis distinctis, & telorum jacius, & aureorum armorum splendorem, omnisque generis loricarum. Quapropter omnes rogabant in bonum monstra converti.

In hoc terribili factò, cui simile alterum non legitur, duo contemplor miracula, unum se tenet ex parte aeris, quæ non obstante ejus fluiditate mirabiliter sustentabat tam ponderosum, & formidabilem exercitum; alterum respiciens equites armatos discurrentes, & ad invicem digladiantes in aere, ut sit in terra, res quidem ardua, insolita, & portentosa hominibus incognitis maxima cohors munita; mirabilis ergò fuit exercitus in aere pendens, & genus hominum cum armis inter se sine intermissione dimicantium.

Hebræi Deum rogabant, ut monstra in bonum converterentur, sed non fuerunt exauditi, quia erant increduli; ideò in malum ea monstra fuerunt mutata; nam ea civitas maximas calamitates, detrimenta, & infortunia perpeffa est, quæ sub eodem capite leguntur.

In novo Testamento habemus; quòd Deus imperavit ventis, qui Christo Domino obedierunt, Matthæi 8. 26. *Imperavit ventis, & mari, & facta est tranquillitas magna; Porro homines mirati sunt, dicentes: Qualis est hic, quia venti, & mare obediunt ei?* cap. 27. 45. dicitur, quòd aer in morte Christi obtenebratus est. *Et sexta hora tenebræ factæ sunt super universam*

versam terram. Hæc duo sunt miracula, nam quantum ad primum insensibilia soli Deo præstant obedientiam; ac proinde cum venti tales sint, ad imperium solius Dei cessant confestim à motu, licet autem ventus non continuo moveatur, sed solum quando exhalationes graves descendunt, & leves ascendunt inter se tumultuantes, quibus sedatis ventus cessat, tamen alia est ejus cessatio naturalis, & ab intrinseco, quando scilicet exhalationes non amplius ad invicem se agitant; alia verò cessatio supernaturalis proveniens scilicet ab extrinseco, & imperio divino, à quo procedit miraculum, quando ventus deberet suum prosequi motum ex sua naturali causa, & subito cessat ad imperium divinum.

Non solum terra, ut dixi in præcedentibus, tenebris cooperata fuit in morte Christi, sed etiam aer, & obductio earam fuit miraculosa, quia quodcumque Sol est super terram, & non est eclipsis secundum naturalem cursum lunæ, nec terra, nec aer obtenebratur; in morte autem Christi cursus lunæ non fuit naturalis sub Sole, sed supernaturalis, juxta superius dicta; ergo talis obtenebratio fuit supernaturalis, & sic miraculosa, maxime cum fuerit super universam terram, de se luna efficere non potest.

43

An ecstasis sit effectus miraculosus? Est autem abstractio mentis à sensibus, per quam servi Dei independentèr à sensibus elevantur ad contemplanda divina mysteria. Contingit ergo ecstasis, cum anima abstrahitur ab apprehensione sensibilium supernaturali virtute Dei, ad intelligenda

44

divina mysteria, nullis concurrentibus phantasmatis, & in hoc consistit etimologia hujus verbi *Ecstasis*, idest extrà sensum stans, scilicet ille, qui divina contemplatur extrà se; idest independentèr à sensibus; homo enim intelligit quodcumque; dum naturalitèr mente operatur dependentèr à sensibus; existens verò in ecstasi, tunc non intelligit cœlestia naturali lumine, & dependentèr à phantasmatis, sed sine illis contemplatur. Esse ergo in ecstasi est contemplari cœlestia independentèr à sensibus. Dicitur præterea in ecstasi quis esse, hoc est, esse quasi extrà corpus anima ejus, qui absorbitus est à contemplatione, quia tunc Dei servus non movetur, non sentit, nec interpellanti respondet, quia corpus tunc apparet, ac si esset alicujus mortui, extrà quem est anima: Dum ergo quis in ecstasi contemplatur, anima remanet sine dubio unita corpori, quod sine dubio informat; sed anima tunc nullas in eo præstat operationes sensibiles, cum sit occupata in contemplatione divinorum, quæ non sinit animam operari naturalitèr secundum sensum, de quo tunc non curatur, cum meliori pabulo mens nutriatur. Animaigitur in hoc supernaturali excessu contemplationis ignorat ea, quæ sunt corporis, nec de illo curat, quia meliori fruitur objecto. Unde S. Paulus in ecstasi raptus 2. Corinth. 12. 3. bene dicebat de se: *Et scio hujusmodi hominem, sive in corpore, sive extrà corpus, nescio, Deus scit, quoniam raptus est in Paradisum, & audivit arcana verba, quæ non licet homini loqui.*

Igno.

Ignorabat ergo Paulus in illa hora, quomodo se haberet anima ejus, an scilicet esset in corpore, an extra corpus. Revera anima tunc corpus informabat, licet operaretur independentè ab eo, ut notant omnes cum D. Thoma 2. 2. q. 175. art. 5.

Mens igitur servorum Dei in contemplatione rerum cœlestium elevatur à Deo, dum abstrahitur à sensibilibus ad insensibilia; & quandoq; cum anima etiam corpus mirabiliter ascendit ad aerem stans in ea immobiliter, & in hac elevatione potissimum cognoscitur ecstasis, & non in elevatione solius mentis; quia contemplatio cum sit actus merè spiritualis, non potest nos conducere in cognitionem ecstasis, sicut elevatio corporis ob suam sensibilitatem, & materialitatem, quod etiam præstat, quando corpus remanet insensibile, & immobile destitutum operatione sensuum.

Colligitur ex his, ecstasim esse effectum miraculosum non tam ex elevatione corporis, quam ex mentis excessu; & quidem respectu primi patet, nam à Deo specialiter corpus elevatur, dum se ipsum extollere non potest per proprias vires, & pariter ejus sustentatio in aere, & per aerem miraculosa est, quia aer se dividit ad corpora gravia, & finit ea descendere quasi in præcipitium, quia violentè detinentur; unde Simon Magus, finxit se filium Dei tentando per aerem magicis artibus ascendere ad Patrem, cadens collidendo super saxum sibi crura confregit, quia nullum grave in aere pendere potest, nisi speciali Dei auxilio ibi detineatur, ut miraculosè eleventur ser-

vi Dei in contemplatione cœlestium; modus autem hujus elevationis corporis gradatim, & paulatim sit, & non per volatum repentinum, ut volucres volitantes, quia arguit ascensum moderatum, & regulatum, sicut est operatio contemplativa. Finita mentis contemplatione corpus elevatum non repente, nec præcipitantè descendit, sed paulatim, & regulariter, eo modo, quo fuerat miraculosè elevatum; uterque enim motus ab eadem divina causa procedit, quæ nonnisi regulariter operatur.

Ratione posterioris, scilicet excessus mentis contemplatio est miraculosa, quia anima tunc in speculando divina, naturaliter non operatur intelligendo dependentè à sensibus, ut dictum fuit, sed mediante Dei speciali auxilio præternaturalem intelligendi modum percipit divina mysteria.

45 Raptus Pauli non fuit violentus contrà ejus voluntatem, nec præcipitantè, & velocissimè factus, sed sic nuncupatus fuit; quia in contemplatione divinæ essentiae, & ejus arcanorum raptus fuit, hoc est, abstractus à sensibus, qui nihil contulerunt ad intelligenda divina mysteria. Fuit ergo raptus ille idem quod ecstasis; in utroque enim anima operatur extrà sensus, & sine illis.

46 In ecstasi miraculosa hæc spectantur, primò contemplatio divinorum; & quia hæc percipi possunt per intellectum naturaliter operantem cum dependentia à sensibus, ideò contemplatio naturalis differt à contemplatione supernaturali, quæ dicitur ecstasis, per intellectionem à Deo specialiter habitam per abstractionem

ctionem à sensibus, quod est secundum requisitum. Quando vero accidit cum elevatione corporis tunc motus ascensus, statio, & descensus regulariter fiunt, & paulatim ad ostendendum, quod servorum Dei intellectus paulatim illuminatur, & non subito, ut commodè frui possit celestium contemplatione, & eam pari modo deferere ad præscriptum divinæ voluntatis, quæ dignatur hoc modo consolari servos suos.

47 Hinc colligitur Christi ascensionem in Cælum, nec assumptionem Mariæ Virginis in Paradisum, nec Eliæ ascensum per turbem in cælum fuisse in illis ecstasim; quia hi motus nullam includunt celestium contemplationem, neque eis correspondet aliqua statio, & descensus, cum ascenderint, & non descenderint paulò post; ecstases enim non diù durant, sed tantùm; quantum ipsa contemplatio, per horam, per diem, plùs, & minùs juxtà tempus à Deo præfixum. Nihilominùs illæ actiones ascendendi fuerunt miraculosæ ex sua raritate, & quia insolitæ, procedentes quoque ex speciali Dei voluntate, & præter ordinem naturæ, quæ non permittit gravia ascendere.

48 Queritur, an Cometa sit effectus miraculosus? Est autem Cometa exhalatio terrestris tenax, unctuosa, elevata ad locum, in quo apparet inflammata per virtutem, vel superioris aeris, aut ignis,

aut alicujus planetæ, aut stellæ, seu constellationis cælestis. Ità communior Philosophorum sententia cum Arist. 1. Meteor. cap. 17. Scotus latè lib. 1. Meteor. q. 17. & 18. Pontius disp. 6. de Meteor. Responsio deducitur ex allata definitione, cometas non esse effectus miraculosos, sed naturales, dum proveniunt à causis secundis, cum quibus concurret prima generalis, non speciali concursu; generantur ergò per terream exhalationem, quæ in aere uti pinguis, & crassa accenditur, & durat quousque ejus alimentum permanet. Confirmat id Scotus, quia paulatim fit, & sensim deficit, effectus verò miraculosi à Deo solent fieri incontinenti; cum enim Deus tunc operetur per se solum, & speciali modo, non se accommodando causis secundis, in instanti efficit opus, quod cum causis secundis produxisset successivè accommodando se illarum virtutibus.

49 De stella, quæ apparuit Magis, quos duxit ad novum Regem adorandum, dicendum eam fuisse à Deo miraculosè productam ex materia elementari in aere valdè resplendentem, non solum de nocte, sed etiam de die, ut Magis rectam præberet viam ad Præsepium nati Salvatoris. Vide S. Thomam part. 3. q. 36. art. 7. & seq. Bonac. disp. 3. de Incarnat. q. 1. p. 4. num. 4. Suarez. de Incarnat. disp. 13. sect. 5.

De Miraculis in Igne.

50 **I**gnis in ordine est quartum elementum, secundum Scotum lib. 1. Meteor. q. 7. *U* lib. 2. sent. dist. 14. q. 3. collocatum in concavo lunæ, ubi non eget pabulo, quia ibi non habet contrarium sui destructivum, ut ibidem inquit Ponticus relatus à Vadingo ibidem tom. 6. par. 2. num. 7. Ignis autem ex sua natura est in summo calidus, & propè summum siccus, ex diametro oppositus aquæ ex contrariis qualitatibus frigore, & humiditate constantis, quibus ideo illum destruit, & extinguit, juxta illud Eccli. 3. 33. *Ignem ardentem extinguit aqua*, etiam calida, ut experientia docet.

51 Proprietas autem, & effectus ignis, quantum facit ad præsens institutum, referendi sunt, ut ejus naturales effectus cogniti deducunt nos in notitiam effectuum supernaturalium, & admirabilium.

52 Primò namque notum est, ignem esse causam naturalem, ac proinde naturaliter, & necessario operantem, dum proximum sibi habet subiectum, & materiam, circa quam agat, ut contingit aliis agentibus; lucet ergò & illuminat ignis, calefacit, & exsiccatur, comburit, &c. Et ab his operationibus desistere non potest, dum necessario operatur, cum sint illi connaturales.

53 Secundò, ignis ex sua natura levis est, imò levissimus respectivè ad aerem; undè super illum ascendit naturaliter aspirans ad suum naturalem locum, qui est supra aerem, & infra concavum

lunæ, ut dixi suprà, quamvis id nonnulli negent, dum volunt remanere super terram ad usum hominum, & non esse ibi, cum ad nihil deserviat in concavo lunæ; sed hoc latius discutere hujus loci non est, quo querimus notitiam miraculorum, & non effectuum naturalium, & earum rerum, atque causarum.

54 Tertiò ignis sibi coram habet lucem, splendorem, & illuminationem, quare quò ad hæc servit potissimum ad illuminationem in nocte, ut dicitur Psal. 104. 39. *Expandit ignem, ut lucret eis per noctem*. Ubi sermo est de populo Judæorum fugiente de Ægypto, cui de nocte ignis resplendebat, ut viam; per quam pergebant, speciali Dei gratia viderent etiam de nocte, quæ illi dies erat.

55 Quartò, ignis producit calorem, siccitatem, & alium ignem, coquit cibos, exsiccatur madefacta, lutum, & cætera præstat ad utilitatem hominum.

56 Quintò, ardet, comburit, & destruit, quod incendit, devorat efficaciter, & consumit omnia, nonquàm satiatur juxta illud Proverb. 30. 16. *Ignis verò nonquàm dicit: Sufficit*.

57 Sextò, ignis examinat, probat, & purgat metalla, & quidem naturaliter, ut dicitur num. 31. 22. & 23. *Aurum, & argentum, & æs, & ferrum, & plumbum, & stannum, & omne, quod potest transire per flammam, igne purgabitur*. Et id quoque experientia patet.

Ignis

58 Ignis ergò plures habet effectus, alios quidem bonos, & in utilitatem, & commodum hominis, ut illuminare, calefacere, exsiccare, coquere cibos, &c. alios verò malos, & hominibus incommodos, arque perniciosos, ut comburere, consumare, & destruiere. Ignis ergò est utilis, & incommodus, ut notat D. August. tom. 5. lib. 12. de civit. Dei cap. 4. sine, qui secundum eundem tom. 10. serm. 1. de verbis Apostoli, tria habet, motum, lucem, & fervorem, quæ in eo dividi non possunt; quod dicit ad probandum Trinitatem in Unitate essentia divinx; per motum, & lucem nobis bonus, & utilis est, per fervorem, & ardorem incommodum, & nocumentum affert.

His præmissis naturalibus effectibus ex se manifestè cognitis, facile erit cognoscere effectus supernaturales speciem habentes miraculi, cum scilicet ignis operatur aliquid contrarium suæ naturæ, vel quando habens subiectum sibi debitè approximatum, & in eo nihil operatur alioquin combustibile, quod tamen non consumitur non obstante contiguitate inter ipsum ignem, & subiectum incendibile, & destruibile alias per ignem; ignem enim cessare à combustione subiecti combustibilis arguit aliquid contrarium ejus naturam impediens operationem sibi connaturalem arrendi, & simul comburendi; consequenter in eo latere causam, per quam impeditur, ne suam operationem exequatur, quod proprium est causæ miraculosæ, ut effectus mirabilis appareat cum suis circumstantiis, & causa illum producens lateat nostris sensibus;

ea autem causa est solus Deus, qui rerum, & caularum secundarum vires pro suo arbitrio movere, vel impedire potest à suis operationibus, undè Salomon de hac re loquens Sapient. cap. fin. num. 19. inquit: *Ignis in aqua valebat supra suam virtutem, & aqua extinguentis naturæ obliviscitur.* Certum est majorem virtutem habere aquam contrarium ignem, quem extinguit, quam ignis, qui ab ea vincitur, & extinguitur, ut supra dictum fuit, quod verum est, secundum ejus connaturalem virtutem. Nihilominus Deus ex sua omnipotentia, quæ legibus naturæ, cum illius sit auctor, non tenetur, præcipere potest, ut ignis agat contrarium aquam, & eam destruat, infirmando ejus virtutem, cujus tunc aqua dicitur oblivisci, cum ab igne superatur. Sequitur textus. *Flamma è contrario corruptibilium animalium non vexaverunt carnes combulantium, nec dissolvebant illam, quæ facile dissolvebatur, sicut glacies, bonam escam.* Flamma ignis carnes fervorum Dei non vexat, nec comburit, quamvis ignis esca sint, quia Deo mandante, ignis obliviscitur suam virtutem combustivam suspensam, ne operetur secundum propriam naturam. Sed referamus exempla effectuum contrariorum, ut colligamus ex eis miracula in igne, qui necessario operatur in subiectum sibi approximatum combustibile, ita quod à nulla alia causa impediri potest, positis ejus requisitis ad operandum.

60 In primis se offert exemplum ex Ochozia Rege lib. 4 Reg. cap. 1. qui ex casu per cancellos sui cœnaculi cœpit ægrotare, & re-

L 2 licitis

liſtis Domino, & Elia ejus ſervo, conſulvit per ſuos ſervos Beelzebub Deum Accaron ſuper ſua infirmitate, Dominus id ægreſcens, ut ita loquar, miſit Angelum ſuum ad Eliam, qui nuntiaret mortem Regi, qui iratus præcepit per ſuos nuntios, ut iret ad eum Elias; Dominus autem hanc injuriam ſuo ſervo factam vindicavit combuſtione duorum quinquagenariorum cum quinquaginta aliis pro ſingulo, igne de cælo deſcendente per duas vices, quibus ſic reſpondit Elias requiſitus à Quinquagenariis præcipientibus, ut accederet ad Regem indignatum, quia ei prædixerat mortem. *Si homo Dei ſum, deſcendat ignis de cælo, & devoret te, & quinquaginta tuas. Deſcendatque ignis de cælo, & devoravit eum, & quinquaginta, qui erant cum eo.* Miracula hæc duo notantur, deſcenſus ignis è cælo, & devoratio ſubitanea quinquaginta unius hominum; nam de natura ignis eſt aſcendere propter ejus levitatem, deſcendit verò contrà ſuam naturam; ergo hic deſcenſus fuit miraculoſus à ſolo Deo, poſita juffione Eliæ, qui hujus miraculi fuit cauſa moralis. Et licet ignis de ſua natura comburat, & devoret, & ſic ex hoc non colligatur miraculum, tamen ex modo devorandi bene colligitur miraculum, quod fuit repentina devoratio; impoſſibile enim eſt igni, ut talem materiam tot hominum de repente abſumat; cum manifeſtè conſtet carnes non ita facilè conſumi, ſed requiri multum temporis, ut ſubjectum fiat proximè combuſtibile. Notum autem eſt, quòd verbum

61 *devorare* importat celeritatem in

operatione; qui enim devorat, ita rem affectat, ut velit eam conſumere in inſtanti. An ignis iſte de cælo deſcendens fuerit de novo à Deo creatus, an è concavo lunæ deſcenderit? Qui negant ignem morari in concavo lunæ, reſpondebunt de novo creari à Deo. Alii verò à Deo miſſum ex concavo lunæ, ne ignis multiplicetur ſinè neceſſitate.

62 Alii ignis deſcenſus de cælo miraculoſi narrantur in Sacra Scriptura, Genef. 19. 24. *Igitur Dominus pluit ſuper Sodomam, & Gomorrah ſulphur, & ignem à Domino de cælo. Deſcendente igne in Pentapolim,* inquit Sap. 10. 6. erant enim quinque Civitates igne incenſæ; deſcendit ergo ignis de cælo à Domino, qui illum pluit ſuper eas civitates. Simile ergo eſt hoc miraculum præcedenti, & ratione deſcenſus contrà ejus naturam, & ratione momentanei incendii, & ſubmerſionis, ex illo Threni 4. 6. *Et major effecta eſt iniquitas filie populi mei peccato Sodomorum, quæ ſubverſa eſt in momentis, & non ceperunt in ea manus.* Sicut enim in inſtanti igne ſubmerſa fuit Sodoma, ita anima in momento ſubvertitur. Salomone poſt templi conſumationem, orante in eo, deſcendit de cælo ignis, & devoravit gratioſè holocauſta, & victimas, ſignificans Dominus per hoc ſibi fuiſſe acceptam ejus orationem, & ſacrificia; & in hoc apparuit miraculum ignis deſcendentis contrà ſuam naturam.

63 Moyſes Exodi 3. 2. *videbat, quòd rubus arderet, & non combureretur.* Duo hæc conſideranda ſunt, arſio, ſeu actus ardendi, & combuſtionis negatio, & quamvis

vis communiter pro eodem accipiuntur ignem ardere, & comburere, hoc est, destruere eam rem, quæ infocata dicitur, tamen ex allata auctoritate manifestè diversi sunt ex illa negativa; undè rubum ardere significat illum circa se habere candorem ignis sine secundo actu, scilicet combustionis necessario consequentis ad candorem; nam e. g. ferrum candens exurit, & consumit per ignem quicquid combustibile tangit; cum igitur rubus arderet ignis splendore sine pressura flammæ, & sui consumptione, sequitur miraculum in rubo infocato, & accenso, suspendente Deo effectum combustionis, quæ aliàs necessario sequitur ad arsonem; non enim alter ab altero naturaliter separatur, sed tantum Deo jubente.

64 Ignis verò Inferni, qui ejusdem est naturæ cum elementari, caret utroque effectū, splendoris scilicet, & combustionis, ut dicitur rei combustionis consumptionem, & in hoc apparet grande miraculum divinæ justitiæ in ejus omnipotentia, per quam suspendit in eo splendorem, & consumptionem, remanendo solum in eo dolor, & cruciatus ad punitionem peccatorum; hæc enim tria splendor, dolor, & destructio combustionis per ignem sibi applicatum; in inferno autem ignis carens splendore, & destructione ex divina virtute immenso dolore afficit animas peccatorum, & post diem judicii simul cum illis etiam corpora inevitabiliter cruciabit in æternum; ex his ergo habetur miraculum, quod ignis contra suam naturam operatur ex speciali imperio divinæ

voluntatis, oblitus sui splendoris, & destructionis. In modo etiam cruciandi respectu animarum spectatur miraculum, quia corpus de se, ut est ignis etiam infernalis, non potest agere in spiritum, ut est anima rationalis, & tamen agit, & efficaciter agit cruciando animas divina virgine, cujus est instrumentum ad penam animarum. Patet ergo ex his miraculum, dum in igne inferni reperiuntur ea, quæ constituunt miraculum, nam revera hujusmodi cruciatus est signum sensibile, arduum, dum agit in animam, insolitum, dum ad ignis naturam non spectat sic agere, excedens illius vires, consequenter habens solum Deum pro causa efficiente, & ignem pro causa instrumentali, per quam Deus punit animas peccatorum.

Quod autem cruciatus infernales sint miraculosi, & admirabiles, docent Sancti Patres, nam S. August. lib. 21. de Civit. cap. 10. ait: *Cum non dicamus quomodo miris, veris tamen modis spiritus incorporeos posse pena corporalis ignis affligi?* S. Gregorius 4. Dialog. cap. 30. inquit: *Si Diabolus, & ejus Angeli cum sint incorporei corporeo sunt igne cruciandi, quid mirum est, si animæ antequam recipiant corpora, possint corporea sentire tormenta.* Refert Scotus in 4. sent. dist. 44. q. 2. vers. Oppositum. Hugo de S. Victore lib. 2. de Sacram. par. 9. cap. 12. *Ne mireris, opus Dei est hoc opus, mirum est, sed non idcirco falsum, quia mirum, &c. Verum est, nec tamen sit mirum, quia opus Dei est. Non mirum, si mirabilis mirabilia operatur.* Cruciantur ergo animæ, & Angeli in inferno miraculose, ex quo ignis de se in

in spiritum agere non potest.
 65 Sed gravis est difficultas cognoscere modum, quod dæmones, & animæ damnatorum in Inferno cruciantur. Quod crucientur de fide est, Matth. 25 72. *Discite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus est Diabolo, & Angelis ejus.* Et in fine ejusdem capituli dicitur: *Et ibunt bi in supplicium æternum, justi autem in vitam æternam.* Quæ fides declaratur in Decreto Unionis factæ in Concilio Florentino, ubi dicitur, illorum animas, qui in actuali peccato mortali, vel cum originali decedunt, mox in Infernum descendere, pœnis tamen disparibus puniendas. Modus autem cruciandi relinquitur disputationi Theologorum, de qua re latè *S. Thomas, & Scotus in 4. dist. 44. ille in summa part. 1. q. 64. art. 4.* Difficultas autem in eo consistit, quia cum ignis inferni sit corporeus, & materialis, sicut ille, qui est pro usu nostro, & corpus non agat in spiritum, nempe in substantiam Angeli, & Animæ, qui sunt spiritus, difficile est divinare, qua actione torqueat dictos spiritus?

66 Pro hujus intelligentia Theologi distinguunt duas actiones in igne; unam vocant intentionalem; alteram physicam qualitatem, ambas in substantiam spiritus impressas, ad quas sequitur cruciatus, & tristitia in damnatis: Thomistæ, & Scotistæ tenent spiritus cruciari per actionem intentionalem; alii cum Suar. lib. 8. de Angelis cap. 15. resp. 4. & Pessantio par. 1. q. 64. art. 4. disp. 5. vexari per qualitatem physicam eis impressam, & quidem spiritualem, ut aliquo modo subiectum pro-

portionetur causæ crucianti; ignis enim elevatur ad producendam eam qualitatem disconvenientem spiritui, qui idèò tristatur ob ejus deformitatem, & disconvenientiam. Sicut enim gratia in essentia animæ dicit pulchritudinem, qua homo justus, & Angelus bonus delectantur, ità hæc spiritualis qualitas deformitatem, & turpitudinem dicit in substantia spiritus mali, qui idèò tristatur, & cruciatur.

Dabilis autem non est hujusmodi qualitas. *Primò*, quia non explicat quomodò ignis cruciet spiritus; cum enim de se ignota sit, nos inducere non potest in cognitionem modi, quo spiritus ab igne cruciantur. *Secundò* hæc qualitas materialis non est, sed spiritualis; ac proinde inutilis, quia subiectum pœnarum per eam non potest proportionari igni agenti corporeo. *Tertiò*, hæc qualitas, si datur, à solo Deo est producibilis, Deus autem nullum deforme, nullum turpe producit. *Quartò* hæc qualitas aliud non potest esse nisi peccatum, dum opponitur gratiæ, quod tamen dicendum non est, quia peccatum non cruciatur. Vide Hiquæum Commentatorem Scoti loco citato, qui rem fusè prosequitur contrà Svarez. Remanet ergò primus modus explicandus, quo spiritus in Inferno cruciantur.

Intentionali ergò actione ignis cruciat substantias damnatorum; hoc declaratur, & simul probatur latè à Scoto in 4. dist. 44. Cruciantur ergò per actionem intentionalem, quatenus apprehendunt se derineri alligatos igni contrà eorum voluntatem.

In

In hac autem intentionali actione plura considerantur. *Primo*, quod ignis, Deo mandante, circumdat, & ambit spiritum, quem etiam totum penetrat, atque ita alligat sicut in carcere, ut nullatenus ab eo se eximere possit; unde D. Gregor. 4. Dialog. cap. 29. ait: *Teneri autem spiritum per ignem dicimus, ut in tormento ignis videndo; atque sentiendo puniatur.* Et Cyprian. ad Demetriad. in fine dicit: *Manet postmodum carcer aternus, & ignis flammis, & poena perpetua.* Ista autem detentio ad tempus non est, sed perpetua, & aeterna, quam meretur peccatum, quo homo infinite Deum offendit; unde bene dicitur, quod in inferno nulla est redemptio, quia ejus poenae finem non habent. *Secundo*, ista detentio nihil esset, nec tristitiam causeret in damnatis, si ab eis ignoraretur, sicut non tristatur, sed gaudet, qui splendide epulatur in loco, quem ignoret esse sibi carcerem constitutum; necesse ergo est, ut apprehendat eam ignis detentionem tamquam objectum sibi disconveniens, ut sequatur in eo tristitia, & ab hac apprehensione actio appellatur intentionalis, dum intellectus tendit in eam intelligendo se detineri perpetuo illo igne. *Tertio* denique, cum ea detentio sic apprehensa sit objectum disconveniens nolet ita detineri, & alligari ad penandum perpetuo. Ex his ergo tribus constat actio intentionalis constata ex alligatione, apprehensione, & nolitione ignis perpetuo cruciantis, ex quibus sequitur tristitia in spiritu damnato.

67 Collige ex dictis, nostrum

ignem, quamvis sit ejusdem elementi, & speciei cum igne in inferni, in multis tamen ab eo differre; nam *primo* licet ambo urant, non tamen noster ligat, sicut infernalis. *Secundo*, noster eget pabulo, quo successivè nutritur consumendo, & destruendo materiam combustibilem; infernalis verò non eget successione pabuli, quia licet urat, non tamen consumit, nec destruit damnatos, quos perpetuo cruciare debet. *Tertio*, noster ignis loquitur, & resplendet; nos castigando, sed ignis Inferni caret luce, & splendore & est fumosus, ut nihil delectationis afferat damnatis, sed confusionem, & perpetuam tristitiam. *Quarto*, noster ignis aequaliter omnes comburit, quia non habet majorem vim respectu unius, quam alterius, dum naturaliter operatur; infernalis verò, cum operetur ex divina virtute, omnes cruciat inaequaliter juxta exigentiam culparum damnatorum, qui differunt in culpis, cum alii alii sint magis, vel minus peccatores. *Quinto*, noster ignis consumit, & destruit; infernalis verò non, quia perpetuo urere, & conflagrare debet, sic divina disponere iustitia. *Sexto*, ardor nostri ignis est naturalis non tendens in infinitum, infernalis verò per suum ardorem extensivè in infinitum torquet. *Septimo* denique ignis terrenus corrumpitur, & desinit esse, quando deficit ei pabulum, & videmus flammam converteri in aerem, dum desinit ei materia; ignis verò infernalis est incorruptibilis, quia est in materia incorruptibili, & aeterna à parte post, nimirum in spiritu damnatorum, qui nunquam moriuntur.

Dices,

1. Dices, ex allata doctrina de modo, quo spiritus in inferno cruciatur, scilicet per actionem intentionalem, non salvari miraculum; nam ea tria in actione intentionali spectata sunt naturalia tùm in igne, tùm in spiritibus; ergò miraculum in illis locum non habet; siquidem detentio spiritus per ignem alligantem damnatos, est naturalis, sicut naturalis est detentio anime in corpore; apprehensio deinde, & notitio objecti disconvenientis suae spiritui connaturales, cum etiam homo in hac vita tales conceptus naturaliter facere possit, & inde in ipso sequi tristitiam; unde cum hæc omnia sint connaturalia ipsi spiritui damnato, excluditur miraculum, quod melius salvatur per secundum modum cruciandi nimirum per impressionem quaditatis supernaturalis.

2. R. Salvari bene miraculum in actione intentionali, quæ esse rationem habeat naturalis quò ad apprehensionem, & notitionem, tamen ratione defensionis, & ligaminis cognoscitur miraculum, quia ea alligatio, & quidem perpetua excedit vires ipsius ignis, & naturam ipsius spiritus; qui alioquin liber est, detentus tamen, & alligatus igni ex imperio divinæ justitiæ, ita exigentibus illorum spirituum culpis. Itaque anima in corpore est naturaliter tamquam illius compars ad perfectionem totius, à quo exire non potest, nisi posita intemperie contrariorum; Spiritus verò in igne est violentèr tamquam in suo offensivo, & cruciativo, non tamquam pars in comparte ad complendum, & faciendum unum per se. Ignis ergò ille infernalis

quia est vinculum divinæ justitiæ cruciat animas, & dæmones, ultra suas vires, à Deo elevatus ut instrumentum ad torquendum.

3. Dices 2. Ignem eo modo, quo supra dictum fuit, cruciare spiritus damnatos, non videtur miraculum, quia ignis Inferni regulariter, & modo ordinario torquet, & quidem continuò sine intermissione dæmones, & animas à corporibus separatas; non est ergò id insolitum, nec rarò contingens, sed ordinarium, & regulariter, atque continuò existens spiritus in tormentis; ergò ignem sic cruciare non est miraculosum, quia ex dictis Medit. a. num. 10. de ratione miraculi est, ut sit insolitum, hoc est ut rarò contingat. Unde neque Sacramenta dicuntur miracula, quia sæpè, & regulariter conferuntur fidelibus toties, quoties opus est, vel ea petunt.

R. Insolitum dicitur, quod præter cursum causarum secundarum sit, ut ibidem dixi; patet autem ex dictis ignem infernalem, qui est ejusdem entitatis, cujus est noster, in cruciando non sequi cursum naturalem sibi inditum, sed elevatum supra suas vires operari, quod sufficit, ut dicatur agere miraculosè. Ea verò continuatio torquendi cum pendeat ab exigentia culpæ letalis, quæ est offensa infinita, non tollit rationem miraculi, dum illud non constituit, sed sequitur pendens à conditione peccati, sic exigente divina justitia. Potest etiam dici, quòd cruciatus damnatorum irregulariter sunt, quia cum in inferno nullus sit ordo, sed perpetua confusio, sine ulla regula, cruciantur irregulariter; sacramenta autem

regu-

regularitèr, & ordinatè conferuntur.

48 Reliquum est, ut referamus miracula ignis suæ virtutis comburendi oblitus, juxta illud, Sap. cap. fin. 20. *Flamma contrariò corruptibilium animalium non vexaverunt carnes coambulantium.* Ita accidit tribus pueris colligati in camino fornacis ardentis, quos flamma non vexavit, appellatos Sidrach, Misach, & Abdenago Daniel. 3. 11. *Et confestim viri illi vincti cum bracciis suis, & tiaris, & calceamentis, & vestibus missi sunt in medium fornacis ignis ardentis. Porro viros illos, qui miserant Sidrach, Misach, & Abdenago, interfecit flamma ignis. Viri autem isti tres ceciderunt in medio camino ignis ardentis colligati. Et ambulabant in medio flammæ benedicentes Deum; Angelus autem Domini descendit cum Azaria, & sociis ejus in fornacem, & excussit flammam ignis de fornace, & fecit medium fornacis quasi ventum roris flantem, & non tetigit eos omnino ignis, neq; contristavit, nec quidquam molestia intulit.* Hæc postrema verba habentur num. 49. Abdenago vocabatur Azaria.

In eo apparet miraculum, quod ignis, qui naturaliter, & necessario comboritur passum combustibile sibi approximatum, ut dictum fuit suprâ num. 53. cum autem non combuserit hos tres pueros in medium fornacis ardentis missos, certum est argumentum, miraculum fuisse, eos incolumes & secundum personas, & secundum eorum vestimenta servatos fuisse, & innoxios ab ipso igne, cujus vim comburendi excussit à flamma angelus, qui cum eis descenderat in fornacem, suspendendo ignis

vires, ne combureret servos Dei. E contra verò iniquos Regis ministros flamma ignis ejusdem interfecit, & devoravit, aliud miraculum comparativè ad utrosq; quod scilicet idem numero ignis ministros consumplerit, & Dei servis non nocuerit, nec eos contristaverit. Speculare aliud miraculum, quod licet pueri essent vincti, & colligati cadentes in medio fornacis, tamen divina virtute soluti ambulabant in medio flammæ sine aliqua molestia.

Sed ex contextu verborum suprâ relatorum videtur colligi non fuisse miraculum, illos tres pueros exisse e fornace illæso ab igne, quia in textu dicitur, quod Angelus Dei cum illis descendit in fornacem, excutiendo flammam de fornace, & ventus roris erat in medio fornacis impediens, ne rediret flamma ab Angelo projecta extrâ fornacem; cum ergo ibi non esset flamma, mirum non est, si pueri non fuerunt combusti; nam ignis non agit in subiectum combustibile, quando abest ab illo; ex textu autem patet, ignem excussum fuisse, & projectum extrâ fornacem, & idè interfecit ministros, qui erant circa fornacem, extrâ quam erat flamma ignis, cujus proprium est comburere; non autem illos pueros existentes inter medium ventum impediens, ne flamma rediret in fornacem.

69 R. Illud verbum *excussit flammam ignis* non significare expulsionem flammæ extrâ fornacem, intrâ quam ignis semper mansit accensus, & cum ingenti flamma, sed suspensionem effectus illius, ne scilicet noceret, & combureret pueros; ignis ergo tunc obli-

M

tut

ius fuit suum effectum comburendi, ut dicitur Sapient. cap. fin. & quoniam in igne tria sunt indivisibilia, motus, lux, & fervor, intrâ fornacem ignis mansit quò ad lucem, & motum, secundum quod intelligenda sunt ex verba Danielis. *Et factum est medium fornacis quasi ventum toris flantem*, per suum motum tunc ignis non ardebat, sed ut ventus flabat rorem sui odoris super pueros Deum collaudantes in fornace; Angelus verò solùm excussit ejus ardorem, ne pueris noceret.

70 In Bulla Canonizationis S. Francisci de Paula Fundatoris Ordinis Minimorum, incip. *Excessus Dominus* 38. in B. N. & const. 16. Leonis X. apud Peyrinum, referuntur multa miracula super igne facta ab eo, nam §. 13. dicitur, *ipsum sæpius ignem nudis pedibus conculcasse, ac ignitos, candentesque lapides manibus portasse*. Et infra num. 27. refertur, quòd signo Crucis sibi facto intrepidè intravit fornacem ardentem minantem ruinam calce plenam, ac illam solus reparavit, & absque læsione aliqua incolumis ab ea exivit; carbonem è furo acceptos nudis manibus stricte comprimebat, ostendens, se tot efficere mirabilia, divina virtute, quia credentibus omnia sunt possibilia, quæ non implicant.

71 Marcellinus Anconitanus Episcopus, referente S. Gregorio lib. 1. Dialog. cap. 6 laborans podagra alienis manibus gestatus retrospiciens, urbis incendium de repente divino jussu cessare fecit, potens virtute, licet pedibus valde debilis esset. Elphegus Cantuariensis Archiepiscopus omnibus bonis Romæ exutus, & urbe

ejectus, testâ repentino incendio conflagrare cæperunt iusto Dei judicio, propter hoc revocatus in remedium, sua oratione incendium extinxit. Marulus lib. 3. cap. 3. Maxima hæc sunt miracula, dum ignis, qui materiæ combustibili applicatus non potest non proficui cæptam conflagrationem operando conformiter ad proprias vires, & nihilominus ad orationem, vel jussu ignis suspendit actionem, & operationem, sibi connaturalem.

72 Hippolytus Marracius Lucensis Congregationis Clericorum Regularium de Republica Christiana benemeritis in suo libro *Cæsures Mariani* in Dedicatoria ad Alexandrum VII. feliciter tunc regnantem, refert miraculum Senis factum ad comprobendam veritatem immaculatæ Conceptionis passivæ Gloriotæ Virginis Mariæ in hæc verba: *In ea civitate natus est, loquitur cum eodem Pontifice Senis nato, in qua cum anno præterito 1655. die 24. mensis Augusti hora nona exfo tuito incendio templum S. Francisci ab operis magnitudine, & piæ ædificiorum præiositate nobilissimum ferè totum conflagrasset miserabiliter, (ut immaculatum Deiparæ conceptum novo miraculo in civitate Virginis comprobatum gauderemus.) Imago Divæ Virginis sine macula conceptæ in perantiqua ligneâ tabula depicta, & levi velamine cooperita, Misericordici instar Rabi ab igne penitus cum velo illæso mansit, cum tamen ipsius Imaginis altare marmoreum, & omnia quæ circa, & supra eundem Imaginem erant flamma savitiam non effugerunt. Hoc mirum ulum piè demonstrat, Mariam semper Virginem fuisse conce-*

conceptam sine peccato originali, nec enim Deus potest esse testis falsus, ut docent omnes Theologi; & sicut grande miraculum fuit, quod pereunte Core, non perirent ejus filii Num. 26 10. ita non solum grande, sed longe majus, & mirabilius fuit hoc, quod omnia in eo templo circa illud Altare comburerentur, & non incenderetur Imago Virginis cum suo velo aptior materia, & maxime combustilis ab igne, qui omnia devorat, quæ ambit; terra verò solum absorbet ea; quæ in sua apertura inveniuntur; & tibi circa eam, ut facit ignis, cujus tamen activitas in hoc incendio à Deo suspensa fuit, ut scirent

omnes, verum usquequaque esse, animam Virginis in primo instanti tuæ creationis, & infusionis in corpore fuisse prorsus tunc, & deinceps immunem à peccato originali ex speciali Dei privilegio; & ita pie sentit Ecclesia Catholica, ut patet ex Bolla Alexandri VII. incip. *Sollicitudo omnium Ecclesiarum*. Data 8. Decembris 1661. publicata die 11. ejusdem mensis, & anni, cujus titulus est. *Innovatio Constitutionum, & Decretorum in favorem sententiae asserentis animam Beatae Mariae Virginis in sui creatione, & in corpore infusione à peccato originali preservatam fuisse editorum*.

73

MEDITATIO VI.

De Miraculis in corporibus
cœlestibus.

- 1 SOL, & luna creati à Deo.
- 2 Quatuor de ipsis credenda sunt.
- 3 Ecclypsis Solis, & luna quid.
- 4 Sol, & luna steterunt ad imperium Josue, de quo usque ad. 13.
- 14 Sol retrocedit in infirmitate Ezechia, quod ad umbram. ad 24.
- 25 Sol in morte Christi obscuratus sine ecclypsi.
- 26 Sol retrocessit ex miraculo F. Gripponis Franciscani Ordinis.
- 27 Soles tres tribus temporibus apparuerunt.
- 28 Unicus tantum realis, alii apparentes.
- 29 Quomodo fiant sic apparentes?
- 30 Iris est arcus in nubibus signum fœderis.
- 31 Non est miraculum, nec opus supernaturale.

MEDITATIO VI.

- 1 Oyses cap. 1. Genes. 14 refert orationem Lunæ, Solis, & stellarum à Deo factam quarta die in beneficium hominis, quem subsequenter sexta die fecit, his verbis: *Fiant luminaria in firmamento cœli, & dividant diem, ac noctem, & sint in signa, & tempora, & dies, & annos, ut luceant in firmamento cœli, & il-*

*luminent terram. Et factum est ita. Fecitq; Deus duo luminaria magna, luminare majus, ut præstet diem, & luminare minus, ut præstet noctem, & stellas. Sol venit sub nomine luminaris majoris, & luna sub nomine minoris, ex Psal. 135. num. 7. 8. & 9. Sicut autem terra in æternum stat, ut dicitur Eccl. 1. 4. ita sol, & luna continvò, & in perpetuum moveantur circularitèr in firmamento cœli, ut ibidem subjungitur: *Oritur sol, & occidit, & ad locum suum revertitur, ibiq; renascens girat per Meridiem, & flexitur ad Aquilonem.* Ex his deducuntur quatuor de sole, & luna de fide credenda, *Primo*, quod sint à Deo creata. *Secundo*, quod existant in firmamento cœli. *Tertio*, quod illuminent terram. *Quarto*, denique, quod in orbe moveantur. Est ergo illis proprium, quod sint in loco, quod illuminent, & quod circularitèr in perpetuum moveantur. Quandoque autem non illuminant, cum scilicet ecclypsantur, ut illis regularitèr contingit, soli quidè, cum inter nos, & solum ipsum mediat luna, lunæ verò accidit, cum transit per umbram solis, interposita terra inter solem, & lunam.*

- 3 Istæ duæ Ecclypsæ solis, & lunæ conveniunt in eo, quod causantur per interpositionem corporis, dum luna, & sol sunt in capite, vel cauda Draconis, vel propè. Differunt verò in eo, quod eccly-

ecclipsis lunæ talis apparet apud omnes eodem tempore, cum dicat privationem luminis in ipsa luna, & sic respectu omnium videncium eam in toto orbe; ecclipsis verò Solis non est absoluta privatio luminis, sed tantum respectu eorum, inter quos & solem luna intercipitur, sol enim retinet tunc suum lumen, quod refundit in lunam à parte superiori, impediens, ne à sole illuminentur videntes ecclipsarum solem. Vide Mästrium Meldul. disp. 2. de celo num. 167. ad 170. ubi dicit ecclipsim solarem in passione Domini fuisse miraculosam, quia in universa terra visa fuit, & in plenilunio, quod nunquam naturaliter accidere potest; cum in plenilunio luna, & sol ex diametro opponantur. De hac mirabili ecclipsi solis dixi latè præc. Med. de miraculis in terra, quæ tota obscurata fuit in meridie, sub num. 12. & 13.

Tria miracula invenio facta in sole: duo in veteri testamento, unum per Josue, alterum ex infirmitate Ezechchie, tertium in novo in passione, & morte Christi Domini.

- 4 Dicitur ergo Josue 10. 12. *Tunc locutus est Josue Domino, dum scilicet præliabatur pro Gabaonitis contra reges Amorrhæorum, in die, qua tradidit Amorrbæum in conspectu Israel, dimitq; coram eis: sol contra Gabaon ne amovearis, & luna contra vallem Ajalon. Steteruntq; sol, & luna, donec ulcisceretur se gens de inimicis suis. Nonne scriptum est in libro Justorum? Stetit itaque sol in medio caeli, & non festinavit occumbere spatio unius diei. Non fuit autè, nec postea tam longa dies, obediens Domino voci bo-*

minis, & pugnante pro Israel. Liber autem Justorum est Ecclesiastici, ubi cap. 46. n. 5. dicitur: *An non in iracundia ejus impeditus est sol, & una dies facta est quasi duos?* Dominus iratus contra quinque Reges, Jerusalem scilicet, Hebron, Jerimath, Lachis, & Eglon, Josue 10. 24. firmavit solem, ut Josue de die posset interimere eos inimicos, & persecutores populi Israel. De hoc miraculo egi Medit. 2. num. 43. respondendo argumento asserentium Christum, & sanctos fecisse miracula potentia physica, non morali, maxime quando imperant, ut fecit Josue, qui imperavit soli, ut suum cursum sisteret, & ulterius non procederet; dixi hoc imperium in Christo, & Josue, non fuisse physicum, & principale, sed instrumentarium, & morale, quia Christus, & Josue fuerunt instrumenta divinitatis in faciendis miraculis.

Stationem solis, & lunæ per divinam visionem expressam à Josue, esse miraculum grande, & maximum, nemo ambigit catholicus; est enim id arduum, & insolitum, cum semel acciderit, & contra naturam ipsorum, qui continuo, & perennitèr moventur, ut constat in oculis omnium. Vide D. Aug. tom. 3. lib. 2. de Mirabilib. sacræ Scripturæ cap. 4. *Tostatam rem fusè tractantem.*

Super hoc miraculo nonnulla dubia occurrunt. *Primum*, quo anno, die, & mense acciderit? *Secundum*, cur steterit etiam luna, cum Josue egeret tantum lumine Solis ad persequendum inimicos? *Tertium*, Quot horis steterint firmitèr Sol, & luna? *Quartum*, an totum Cælum steterit cum

enim Sole, & luna, an solùm isti, alii orbibus suum motum continuantibus? *Quintum*, an post illas duodecim horas, quibus quieverant, profecti sint suum cursum ab illo extremo puncto quieris, an verò quasi per saltum celerissimo cursu pervenerint ad illum locum, ad quem pervenissent, si non stetissent? *Sextum*, in quo situ Cæli erant Sol, & luna, quandò ceperunt stare? *Septimum*, an his planetis quiescentibus facta fuerit aliqua alteratio in sublunaribus? *Octavum*, an quiescentibus illis spatio duodecim horarum, fuerit tunc tempus? *Nonum*, quid sit Dominum obedire voci hominis in hoc miraculo?

3 Primò respondetur, stationem Solis, & lunæ accidisse in medio mensis Junii, ut dicit hîc Tostatus q. 28. in Jolve, anno mundi 2529. apud Monopanthon lib. 2. centur. 26.

6 Secundò, stetit etiam luna, ne quid ordinis in ciclorum rationibus turbaretur, ut docet D. Aug. tom. 3 lib. 2. de mirabil. cap. 4. lit. K. Dicas, lunam stetisse, ne suo motu supponeretur Soli, & in eo causaretur eclipsim, & obfuscationem terræ.

7 Tertiò, Sol, & luna quieverunt spatio duodecim horarum, ex eodem Monopanth lib. 4. tract. 9. num. 2. & 4. mensis autem Junii est horarum quindecim circà diurnarum, & cum ille dies aliis multùm longior, quia una dies fuit quasi duo, necesse est, quòd fuerit horarū serè 27. quia duo dies mensis Junii componuntur ex 30. horis diurnis, posito, quòd ille dies declinaret versus occidentē.

8 Quartò, totum cælum stetit, ne perturbarentur orbes in suis

motibus, licet enim Deus subse-
quenter potuisset reducere om-
nium planetarum, & orbium ad
motum uniformiter regularem,
sicut antè, in hoc tamen necessa-
rium aliud miraculum; ne ergò
miracula multiplicarentur sine
necessitate, totum cælum quie-
scebat, ut subsequenter per solam
miraculosam reductionem posset
prosequi suum ordinarium mo-
tum, ac si non stetisset. Tosta-
tus q. 22. & Monopanth. nu. 4.

9 Quintò, in istu oculi miracu-
loso Sol, & luna cum cæteris per-
venerunt post illas duodecim ho-
ras ad illum locum, ad quem re-
gulariter pervenissent, ac si nun-
quàm stetissent, quod maxime
verum est, respectu eorum, qui
docent solos lunam, & Solem ste-
tisse, alios verò planetas profec-
tos fuisse suos motus sine inter-
missione; probatur etiam respectu
ad priorem sententiam sub dubio
quarto, id factum esse, ut motus
regulariter eodem modo seque-
retur secundùm eundem situm,
& dispositionem sibi à natura in-
ditam.

10 Sextò, Sol tunc erat propè occi-
casum; nam si fuisset initio orienti-
tis, non eguisset Solis statione, ut
habuit propè occidentem, & licet
dicatur in textu, quod erat in
medio cæli, tamen nomen medii
non accipitur mathematicè, sed
secundùm latitudinem à meridie
ad occasum; nam transactum erat
medium diei vergens ad occasum.
Luna verò, dicunt præfati, erat
apparens, & surgens ex parte
orientis, alii putant, lunam tunc
fuisse ex parte occidentis, quæ &
ipsa stetit, ne suo motu proprio
eclipsaret Solem.

11 Septimò, nulla facta fuit alte-
ratio

ratio in sublunariis, propter illud modicum tempus duodecim horarum, ut docet Tostatus q. 37. Monopanch. 6. dist. Cent. 9. lib. 4.

12 Octavo, stante ea statione adhuc tempus mensurabatur, dum dicitur, quod Sol stetit duodecim horas; neque enim est simpliciter verum, quod tempus habeat pro subiecto motum celestem, quia cœlum cœpit moveri quarto die, & ramen antè tempus numerabatur. Confirmatur, quia ille dies habitus fuit quasi pro duobus, sed dies mensurantur tempore; ergo tunc erat tempus secundum suam mensuram.

13 Nonò respondetur, Dominum obedire voci hominis, nihil aliud denotat, quàm Deum operari miracula ad eorum deprecationem, respiciendo servorum suorum merita. Ut dixi etiam Meditat. 2. sum. 43.

14 Secundum miraculū ex infirmitate Ezechie Regis Juda sic accidit. Ezechias infirmus erat ad mortem, admonitus ab Isaja, cœpit flere, & deprecari Dominum, qui ad ejus orationem respiciendo jussit eidem prophetæ, qui nondum recesserat ab atrio domus illius, ut eidem sic loqueretur: *Audivi orationem tuam, & vidi lacrymas tuas, & ecce sanavi te, die tertio ascendes templum Domini, & addam diebus tuis quindécim annos.* Isajas autem functus est officio medici, nam ulcus ejus sanavit positione ficorum super ulcus, ut dicitur ibidem: *Affer te massam ficorum, quam cum attulerissent, & posuissent super ulcus ejus, curatus est.* Antequàm autem sanaretur, petierat ab Isaja signum veritatis eorum, quæ dixerat ei ex

parte Domini, & sequitur textus. *Hoc erit signum à Domino, quod facturus sit Dominus sermonem, quem locuturus est. Vis, ut ascendant umbra decem lineis, an ut revertatur totidem gradibus? Et ait Ezechias. Facile est, umbram crederi decem lineis; nec hoc volo, ut fiat, sed ut revertatur retrorsum decem gradibus.* Invocavit itaq; Isajas Dominum, & reduxit umbram per lineas, quibus jam descenderat in horologio Achaæ retrorsum decem gradibus. Ita narratur 4. Reg. cap. 20. Hic nulla fit mentio de sole retrogrediente; tamen in libro Isaje cap. 38. num. 8. id expresse dicitur: *Ecce ego reverti faciam umbram linearum, per quam descenderat in horologio Achaæ in sole, retrorsum decem lineis. Et reversus est sol decem lineis per gradus, quos descenderat.*

16 Divus Augustinus tom. 3. lib. 2. de Mirabil. cap. 28. ita dicitur de hoc miraculo: *Unde, ut Rex, quod dicebatur indubitanter crederet solis in ortum ab occasu per decem horas cursum recidit. Deus tramite retorquet, quatenus inde voluti mane iterum festinare inciperet, qui dei totius, exceptis duabus horis spatium consumasset. Per quas duas horas, ut multi aestimant, cœi cursu de occasu in ortum revertitur, ut dies integra rursus sine interveniente nocte in ortu innovaretur, ut scilicet dies duos etiam in hac vice in luce concluderet, quomodo, & sub Jesu filio tunc in illo prædicto bello moram fecisse &c.* Expresse asserit, solē retrocessisse per decem horas, & sic duos dies exitisse sine interpositione noctis. Aliqui tamen id negant, dicentes retrocessionem contigisse tantum in umbra, ut dicitur 4. Reg. 20. *Umbra revertatur*

vertatur retrorsum decem gradibus, nulla facta Solis mentione. Nec refert, quod in Isaia dicatur: *Es reversus est Sol decem lineis per gradus, quos ascenderat*, quia ibi accipitur causa pro effectu, nimirum Sol pro ipsa umbra, quæ reversa est decem lineis, & ita est, quia non Sol ascenderat, sed umbra; ideò hæc tantum retrocessit, & non Sol, dum Deus umbram movit, non Solem à suo cursu; ad certificandum enim Ezechiam de ejus longiori vita sufficiebat illi videre motum retrogradum umbræ sine Solis regressu, non enim multiplicanda sunt miracula sine necessitate. Et ita sentit Poncius cum aliis, à quibus non recedit Monopanth. lib. 4. tract. 14. num. 91. D. autem August. factum narrat, non secundum suam opinionem, sed illud refert in aliorum opinionem, ibi: (Uc multi æstimant) non se declarando, quid sentiat de motu retrogrado Solis.

- 18 Sed inde nonnullæ emergunt difficultates. *Prima*, an sanatio Ezechiz applicata ulceri massa ficorum fuerit miraculosa? *Secunda*, an retrocessio Solis, seu umbræ reversio fuerit miraculosa? *Tertia*, quomodo umbra in horologio illo Achaz patris Ezechiz poterat ascendere, & reverti per decem gradus, cum horologia solaria tot lineis non consent, cum solum diurno temporari deserviant, dum Sol est super terram? *Quarta*, cur umbra recessit decem horas, & non quindecim juxta annos, quos erat supervicturus? *Quinta*, quænam hora erat diei, quando umbra reversa est decem lineis? *Sexta*, quomodo salvatur Deum esse immutabilem?

19 Primæ respondetur, sanationem Ezechiz fuisse miraculosam, & non virtute illorum ficorum vulnere applicatorum, ratio hujus est; quia illa infirmitas erat ad mortem, ut dicitur in textu, contrà quam nulla medicina reperitur, juxta illud: *Contrà istum mortis, non est medicamen in hortis*. Ergò à solo Deo recepit sanitatem, ut dicitur in textu, ibi: *Ecce sanavi te*. Fuit ergò miraculosa, dum habuit pro causa principali ipsum vitæ auctorem, & pro dispositiva ipsum Isaiam applicatione ficorum, sine quo non fuisset obtenta sanitas.

20 Secundæ, reversio Solis, seu umbræ sine dubio fuit miraculosa, quia neutrum propriis viribus natum est retrocedere; ergò is motus uti excedens vires illorum fuit mirabilis, insolitus, & rarus; ergò miraculosus. D. August. cit. lib. 2. de Mirabil. cap. 28. videtur sentire oppositum his verbis: *Unde in hac reversione convenit, Solem non mutasse sed suo creatori in omnibus naturaliter præcepto obedire; sicut enim lucere, & calere natura sua insitum Sol possidet, ita quicquid præciperet dominica jussio, seù currere, seù stare, seù recurrere naturaliter habet*. Sed non est ita, nam illud verbum *naturaliter* refertur ad obedientialem potentiam passivam, quam habet Sol in ordine ad Deum; quia cum tali natura à Deo conditus fuit, ut sibi obediret non solum secundum operationem non excedentem vires suas, nempe se movendo ab ortu ad occalum, verum etiam ejus vires excedentem, ut quando retrograditur, cum tunc talis motus dicatur illi naturalis, quatenus conformatur voluntati divinæ,

- divinæ, cui non potest resistere, quod non tollit rationem miraculi, cum hæc naturalis obedientia stet cum excessu virium ipsius naturæ, ex quo habetur ratio miraculi.
- 21 Tertiz umbra ascendisset, seu crevisset decem lineis per earum additionem, quod tamen noluit Ezechias, quia erat facilis talis accretio; undè umbra retrocessit per easdem lineas, per quas jam ascenderat, demonstrando, tunc horam esse decimam diei versus occidentem, quia appropinquare morti per alias duas horas, undè dici potest, quòd tunc erat tempus æquinoctii, nam D. Aug. ait, Solem retrocessisse per decem horas, exceptis duabus, ad quas non accessit umbra, ergò tunc erat æquinoctium. Et ex his patet solutio rationis dubitandi, verum esse horologia solaria in muris non constare viginti lineis, & signis indicantibus viginti horas, quia nullus est dies tot horis constans, ac proindè nec lineis tot necesse est constare horologium, itaque progressus umbræ per decem lineas fuisset per additionem earum; regressus vero umbræ retrocessit per lineas jam extantes, super quas progressa jam fuerat naturali incessu ipsa umbra.
- 22 Quartæ ea est ratio, quia cum tunc esset æquinoctium umbra non poterat reverti per tot horas, cum Sol super terram non illuminaret nisi per duodecim horas; retrocessit ergò solum per decem lineas; imò & per minus reverti potuisset umbra, quia sola reversio indifferens planè certificabat Ezechiam de promissione sibi facta.
- 23 Quintæ, quando umbra cæpit retrocedere, erat hora vespærum, quòd probatur ex dicto D. Aug. ut dixi supra, dicentis umbram retrocessisse ad horam decimam, exceptis aliis duabus, quæ cum illis complent æquinoctium horarum diei.
- 24 Sextæ, dixit Deus *morieris*, & postea subjunxit oppositum, *non morieris*, quia vitæ Ezechiz adjunxit alios quindecim annos, ergò Deus mutatur. Nequaquam, ea enim mutatio est respectu causarum secundarum, quarum dispositio ordinabat corpus Ezechiz ad mortem, D. Thomas 2. 2. q. 171. art. 6. ad primum, non respectu Dei, qui ab æterno præscivit utrumque, & Ezechiam moriturum, quia sic erat dispositio causarum secundarum, & non moriturum, quia dispositionem earum causarum impedivit.
- 25 Tertium in Sole miraculum contigit in morte Christi, nam Sol obscuratus est, Lucæ 23. 44. *Erat autem ferè hora sexta, & tenebræ factæ sunt in universam terram, usque in horam nonam, & obscuratus est Sol.* De tenebratione terræ in morte Christi, Matth. 27. 45. & Marci 15. 33. Dixi Medit. 5. num. 12. ad 16. Quoniam autem textus clarè loquitur, quòd tenebræ factæ sunt antè mortem Christi super universam terram, quod præstare non potest ecclipsis lunaris, ne Sol illuminet totam terram, ut notum est; ideo videtur congruentius respondere, Solem in seipso fuisse divina omnipotentia obscuratum secundum se totum, & non per interpositionem lunæ inter Solem, & homines, & sic fuisse majus miraculum, quàm per interpositionem

N lunæ,

lunæ, in qua miraculum spectatur in repentino motu, quo fuit supposita Soli cum temporis, cum esset in oriente, tum secundum ejus naturalem cursum; Deus ergo, qui omnia potest, potuit obsecrare Solem sine luna, & sic unum facere miraculum, & non plura, quæ non erant necessaria. Vide Alphonsum Pandulphum in disput. de fine mundi, in disp. Astronomica q. 11. fol. 98.

Prædictis addo miraculum Solis retrocedentis anno 1450. dum F. Gripho Ordinis S. Francisci de Observantia prædicabat Maronitis in Monte Libano; nam in comprobationem Evangelii, quod illos docebat publice, fecit Solem ad occasum tendentem ab omnibus illum audientibus conspiceretur in oriente, radiis ejus ingredientibus per fenestram capitis Ecclesiæ respicientis ad orientem, qui paulò antè illuminabat oppositam fenestram occidentem versus ad frontem ejusdem Ecclesiæ. Ità legitur apud Vadingum tom 6. ad annum 1475. nu. xix, quò sequenti numero asserit Solem non regredasse, nec retrocessisse, sed id accidisse ex meteorologicis impressionibus, nimirum, umbram, seu lucem mutari, & circumferri, atque nubium in inferiore loco existentium densitate ad occidentem radios impedire, aliorumque excelsiorum ad orientem oppositione eosdem reflectere, aut splendorem per fenestram orientis repercutiendo immittere, lucentemque globum in conglomerata nube Solis instar objicere. Stationem verò Solis ex Josæ, & repedationem ejusdem ex Ezechia dicit fuisse veras, & reales Solis immutatio-

nes. Et hoc idem dicendum est de retrecensione Solis ex Griphone; nam aliter si fuissent tantum apparentes illi radii, Maronitæ decepti fuissent ex verbis ipsius Concionantis, qui in confirmationem veritatis Evangelicæ doctrinæ fecit illos videre non solum reversionem luminis de occidente in orientem, sed Solem ipsum tale lumen reversionem producentem, & comitantem ad orientem ex occasu, ut illi firmarentur in fide per hujusmodi signum verum, & reale de regressu Solis ab occidente in orientem in instanti facta hujusmodi locali mutatione, quæ sine dubio fuit miraculosa Deo obediente voci hujus religiosi ob ejus merita, & propter beneficium illorum hominum ad fidem conversorum. Hunc Dei servum Martyrologium Franciscanum inter Beatos Ordinis S. Francisci connumerat sequenti encomio 18. Julii. *Apud montem Libanum in Phœnicia Beati Griphonis Episcopi, eruditione, humilitate, ac paupertate clarissimi, qui salutis animarum maxime sitibundus hereticorum, & Schismaticorum, præcipuè verò Græcorum, & Maronitarum copiosam multitudinem ad fidem catholicam reduxit, quibus à Calixto III. Romano Pontifice Patriarcha datus mira vitæ sanctitate eluxit.*

27 F. Franciscus Longus à Coriolâ, no Capucinus in suo Breviario Cronologico refert tres Soles apparuisse ter; prima vice anno Domini c. 753. Cordubæ fol. 224. Secunda vice anno 1527. fol. 395. tertia vice anno 1622. fol. 448. mense Februarii in meridie, duos scilicet collaterales, qui erant parvi tamquam oculi conspiciebantur.

Diffi.

Difficultas est, an sint verò tres Soles, an verò unus verus omnibus notus, alii verò sint apparentes tantum, & an sint miraculosi?

28 Communis est sententia unicum esse Solem verum, ut omnibus patet, cæteri verò à lateribus apparentes sunt, non quidem miraculosè, sed naturalitèr effecti ab ipso Sole vero suos radios immitte in nubem perspicuam versus Solem, ex alia parte opacam.

29 Contingit autem pluralitas Solis hoc modo. Nam necesse est, quòd nubes priùs existat in parte Austri, vel Aquilonis in situ, & convenienti distantia, quæ sit rorida, & perspicua versus Solem, & ex alia parte opaca, ut imaginem Solis in parte anteriori receptam reflectere possit ad oculos nostros. Si unica erit nubes eo modo disposita, unica tantum nobis apparebit imago Solis, sicut videtur in aqua clara, & limpida. Quòd si duæ sint nubes in debitis locis sitæ, & convenientèr dispositæ, ut suprà, tunc Sol verus in utranque nubem suos flexendo radios in utraque suam imaginem imprimat æqualitèr propter æqualem irradiationem. Quòd si una imago alia sit splendidior, & altera minus clarior, tunc splendidior reflexione radiorum in nube existentium imprimit imaginem Solis in aliam nubem, in qua minus resplendet. Solent autem hi Soles videri Sole exoriente, vel occidente. Vide Conymbr. tract. 4. cap. 5. Averfam, & alios citatos à Meldul. disput. 4. de cælo num. 93. Et ex his patet, pluralitatem Solis non esse mira-

culosam, sed procedere ab impressionibus aëris; neque enim Deus res facit apparentes, sed veras.

30 Iris impressio aërea à nonnullis sacræ Scripturæ interpretibus censetur opus miraculosum, quod colligunt ex illo Genes. 9. 13. *Arcum meum ponam in nubibus, & erit signum fœderis inter me, & inter terram. Cumq; obduxero Cælum nubibus apparebit arcus meus in nubibus, & recordabor fœderis mei vobiscum, & cum omni animâ vivente, quæ carnem vegetat, & non erunt ultra aquæ diluvii ad delendam universam carnem.* Nam ad alium finem non videtur inventum illud signum, nisi ad confirmandum Dei pactum, quòd non amplius mittet diluvium aquarum, undè apparet Sol post imbrem, & pluviam, & Deus ipse appellat suum arcum, ergò est opus solis Dei, & non naturæ, & ità tenent nonnulli, quos citat suppressis nominibus Meldulens. disp. 4. Meteorol. num. 8.

31 Nihilominus dicendum est, Iridem esse opus naturæ apparentem in aëre ex vario aspectu, & influxu lucis, & radiorum Solis; undè ab Arist. 3. Meteorol. definitur, quòd sit arcus discolor apparens ex receptione, & reflexione luminis solaris in nube rorida. Quam definitionem explicant Scotus lib. 3. Meteor. qu. 8. & 9. Meldul. disp. cit. num. 83. & 84. Non est immorandum. Nec adducta probant esse opus supernaturale, licet sit admirabile, factum tamen à natura per illuminationem reflexam Solis in nube rorida. Dicitur arcus fœderis, &

Dei opus , non quia sit miraculum , sed quia Deus illum constituit signum fœderis inter se , & homines , ne deinceps diluvio aquarum submergerentur ; à Deo igitur est secundùm substantiam suam , & entitatem ,

ut auctore naturæ , cum qua operatur simul cum causis secundis , in quantum verò habet rationem signi ex Dei voluntate , & imperio est quid miraculosum , & folius Dei.

MEDITATIO VII.

De Miraculis ex sanitate.

- 1 **S**anatio miraculosa supponit præcedentem infirmitatem.
- 2 Infirmitas, & Sanitas quid.
- 3 Gratia sanitatum potestas sanandi à morbis.
- 4 Sex conditiones requiruntur, ut infirmus miraculose sanatus dicatur.
- 5 Prima, quod constet de morbo.
- 6 Centurionis puer, & Cæcus à natiuitate sanati.
- 7 Secunda, ut infirmitas sit diuturnior.
- 8 Diuturnitas temporis relinquatur arbitrio iudicis.
- 9 Temporis diuturnitas dicitur etiam unius, & alterius diei.
- 10 Tertia, ut remedia fuerint adhibita, sed quæ non profuerint.
- 11 Mulier patiens fluxum sanguinis à Christo liberata.
- 12 Medici debent esse honesti, non superstitiosi.
- 13 Quarta, quod sanitas integra, & in instanti aquiritur.
- 14 In instanti probatur facta sanitas miraculosa.
- 15 Quinta, ut sanatus faciat aliquod opus.
- 16 Sanitas miraculosa supponit invocationem Sanctorum.
- 17 Sancti titulus, & imago exprimenda in actis.
- 18 Miraculum sanitatis accidit etiam sine invocatione sancti.
- 19 Ut accidit claudio sanato à S. Petro.
- 20 Sanatur quis quandoque nolens.
- 21 Ut accidit duobus ex meritis S. Martini.
- 22 Medico, & Chirurgo credendum in his.
- 23 Non est necesse, quod mediet tempus inter medicinam, & sanitatem.
- 24 Pallor, Crux, & debilitas remanentia non tollunt miraculum.
- 25 Naaman lepra liberatus.
- 26 Cur leprosi dicantur mundari?
- 27 Invocato sancto non est necesse statim sequi sanitatem.
- 28 Causæ secunda excludende sunt.
- 29 Miraculum evincit aliquando cum dolore Sanati.
- 30 Remedium non tollit rationem miraculi.
- 31 Postea idest post unum, vel alterum diem.
- 32 Infirmitas reversa censetur eadem.
- 33 In dubio gratia est, non miraculum sanatio.
- 34 Epilepsia, seu morbus caducus quod sit.
- 35 Epilepticus est irregularis.
- 36 Vocatur morbus caducus, comitialis, & Hercules.
- 37 Non cadens per annum videtur miraculose sanatus.
- 38 Paralysia quid sit.
- 39 Miraculosa ejus sanatio.
- 40 Hydropisia quid?
- 41 De miraculosa ejus sanatione.
- 42 Lepra quid sit?
- 43 Quomodo miraculose sanatur leprosus.

- 44 *Cancer, Fistula, & Ulcus quid sint?*
 45 *Sanantur miraculosè.*
 46 *Ruptura, seu Hernia quid sit?*
 47 *Quomodo miraculosè sanetur?*
 48 *Fluxus sanguinis sanatio miraculosa.*
 49 *Febris quid sit?*
 50 *Sanatio febris quotidianae miraculosa, non tertiana, nec quartana.*
 51 *Socrus Simonis sanata à febre.*
 52 *Sanatio à dolore capitis, seu dentium non videtur miraculosa.*
 53 *Membra arida, &c. sanantur miraculosè.*
 54 *Manus arida à Christo vivificata.*

MEDITATIO VII.

Miraculosa Sanatio supponit infirmitatem antecedentem in sanato; nemo enim recuperat sanitatem, nisi qui antea erat infirmus. Dixi *miraculosa*, quia non omnis sanitas supponit infirmitatem, cum homines ferè omnes nascantur sani, dum non moriuntur in ipso partu, & multi inveniuntur tam boni temperamenti, qui ignorant quid sit infirmitas. Quoniam autem infirmitas, & sanitas acquiri potest tam naturaliter applicatione remediorum, quàm etiam miraculosè, ideo pro eorum intelligentia præmittendum est quid sit infirmitas, quidque sanitas.

Infirmitas, seu morbus est mala corporis affectio, qua deterioratur, & impeditur ab usu suarum actionum; experientia enim

patet, ægrotantes debilitari ita quòd non possunt æque benè operari, sicut faciebant antè, consequentèr morbus disponit ad corruptionem, & mortem. Causatur autem vel ex intemperie primarum qualitatum, quarum una agit in alteram ad debilitationem, & corruptionem; calor enim est principium intrinsecum in animali illud deducens ad corruptionem, dum sua naturali actione agit in humidum radicale, illud dissipando. Vel ex immoderatione partium; vel etiam ex solutione unitatis, & quandoque mors contingere potest per solam caloris evaporationem in senectute, & absque morbo nullum dolorem afferens; undè dicitur, quòd senectus ipsa morbus est. Sanitas verò est bona affectio, & valetudo, qua status corporis omnes suas actiones benè obire potest, cum animal est perfectè sanatum. Sed in his immotandum non est, cum id non pertineat ad nostrum institutum.

3 Paulus Apostolus 1. ad Corinth. cap. 11. inter gratias gratis datas hominibus, ad utilitatem scilicèt aliorum enumerat Gratiam sanitatum, & operationem virtutum, quæ dicunt spiritualem potestatem faciendi miracula, per primum homini recuperatur sanitas amissa, per secundum fiunt miracula portentosa, & prodigiosa, ut miracula facta per Moysen in Ægypto contra Pharaonem, excecatio Sauli, mors aliquorum repentina à Deo, sudor ex statua emanans &c. De gratia, & miraculis sanitatum modò agendum est. Ut autem debito ordine procedamus.

Quærendum est primò, quot condi-

conditiones requirantur, ut sanatio dicatur miraculosa.

4 R. Sex e numero conditiones.

Prima, quod in processu constet de existentia infirmitatis. *Secunda*, quod ea fuerit diuturna. *Tertia*, quod sint adhibita remedia, quæ infirmum non restituerint ad sanitatem. *Quarta*, quod perfecta sanitas in instanti sit recuperata. *Quinta*, quod sanus effectus operetur aliquid, quod in infirmitate facere non poterat, obstante morbo. *Sexta* denique, quod constet sanitatem esse obtentam à Deo, in invocatione alicujus Sancti, vel ipsius Dei. Singulæ conditiones sunt explicandæ.

5 In primis existentia infirmitatis probanda est, quæ se habet, ut dicunt Criminalistæ, ut corpus delicti, hoc est, rei, à qua inchoatur processus, & sicut processus nullus est, quando non constat de corpore delicti, ex allegatis per clarum q. 4. suæ praxis, ita in casu nostro nullus erit processus, quando non constat, eum, qui præfenditur miraculose sanatus, fuisse antea infirmum, sanatio siquidem supponit infirmitatem, neque enim quis dicitur recuperare sanitatem, nisi illam prius perdiderit per supervenientem infirmitatem; unum enim est alterius destructivum; non est igitur inquirendum de miraculosa sanitate, nisi prius constet de corpore delicti infirmitatis, sine quo inquire non potest neque in criminalibus, Farinac. q. 1. num. 6. & q. 2. per totam. Id autem bene probari potest per miracula ipsius Christi, cujus actiones in faciendis miraculis debent esse nobis instructiones,

quibus cognoscere valeamus, quænam sanationes sint miraculosæ, vel non, nam Evangelistæ prius referunt existentiam infirmitatis, & postea sanitatem recuperatam. Unicum produco exemplum de puerio Centurionis Matth. 8. 6. *Domine puer meus jacet in domo paralyticus, & male torquetur. Ecce corpus delicti probatum sequitur miraculum, n. 13. Vade, & sicut credidisti, fiat tibi, & sanatus est puer in illa hora*: Nonnulli Judæorum asserbant, sed falso, cæcum illū, quem illuminavit Christus, non fuisse talem, undè illius parentes probant fuisse talem etiā à nativitate, Joan. 9. 20: *Responderrunt eis parentes ejus, & dixerant; scimus; quia hic est filius noster, & quia cæcus natus est*. Probato igitur corpore facti, quod erat cæcus, sequitur probatio miraculi, non enim illuminatur videns, sed cæcus, de cujus cæcitate jam constitit.

7 Secunda conditio est, quod infirmitas sit diuturna, neque enim dicendum est miraculum, si quis hodie febricitat, & cras est sanus etiam invocato sanctorum auxilio, morbus censetur lucis ex brevitate temporis, undè nondum radicans, facilè, & citò recedere potest de se, ex quo infertur, fuisse potius opus naturæ quàm miraculum. Non potest autem certo definiri spatium temporis, quo quis infirmitate detineatur, ut postmodum adveniens sanitas, judicari possit eventus miraculosus, siquidem sicut diversæ sunt infirmitates, ita temporis & causarum varietate modo producuntur, & in longum protrahuntur, modò celeriter resolventur etiam morbi ejusdem generis, stante divinita-

veritate paſſorum magis, vel minus diſpolitorum ad infirmitatem, & ſanitatē recipiendam. Si inſpiciamus miracula à Chriſto facta ex ſanitate infirmorum, conſtat infirmorum ſanitates fuiſſe diuturnas; nam languidus Joan. 5. 5. in piſcina erat annorum triginta octo, & ſua patientia meruit à Deo obtinere ſanitatē. Mulier ſanguinis fluxum, Matth. 9. 20. paſſa fuit per annos duodecim. Petrus autem Act. 3. 33. ſanavit paralyticum octo annorum. Ex his apparet diuturnitas infirmitatis in eis, qui miraculoſe ſanabantur; certa ergo eſt diuturnitas, incertum verò ejus ſpatium. Quò autem infirmitas eſt gravior, & diuturnior, eò miraculum eſt mirabilius, & certius; majus enim fuit miraculum languidi liberati, quàm ſanatio paralytici.

- 8 Sit igitur in arbitrio judicis, & conſilio Theologorum tempus diuturnum definire, habita conſideratione qualitatis morbi, an facile ſit curabilis, an difficilis curationis; nam paralytici, hydropici, epileptici, & ſimiles habent diuturnitatem in ſuis morbis; unde illorum ſubita ſanatio eſt miraculoſa. Quælibet etiam infirmitas tempore mortis expulſa invocatione ſanctorum arguit miraculum; ad cujus probationem adducere poſſumus exemplum ſanitatis reſtitutæ filio Reguli à Chriſto Domino. Joan. 4. 47. ubi dicitur, quòd incipiebat mori; qui ergo laborat in extremis etiam ſpatio unius diei, ſubito ſanatus dicitur ſanitatē recuperaviſſe miraculoſe, ſi factus fuit ſanus in inſtanti præmiſſa ſanctorum invocatione.

- 9 Quamvis tempus diuturnum dicatur ultra annum biennium, quadriennium, decennale, &c. juxta interpretes legum cum Barb. V. Diu, nam diuturnum venit à diu; attenditur enim diverſitas temporis diuturni à diverſitate negotiorum, & materiæ, de quibus agitur in legibus, & ſacris Canonibus; tamen in re præſenti infirmitas duorum, aut trium dierum, & quidem continua videtur dicenda diuturna, quia diù durat, imò verbum *diù* neque unum importat diem, nam Act. 20. 9. *Diſputante diù Paulo* cap. 28. *Diù illis expectantibus*, neque unum diem integrum importat, ut patet legentibus ea, quæ ibi narrantur de S. Paulo.

- 10 Tertia conditio conſiſtit in remediis adhibitis ſine ullà utilitate. Remedia applicata ſi proſint, jam miraculum non eſt, cum effectus ſanitatis procedat naturaliter, concurrente Deo cum cauſis ſecundis. Neceſſe ergo eſt, quòd medicinæ adhibita, ſeù alia remedia nihil profuerint, ſed à Deo ſolo ſanitas producat. Habes exemplum in muliere, quæ ſanguinis fluxum patiebatur, quæ in medicos erogaverat omnem ſubſtantiam ſuam, nec ab ullo illorum potuit ſanari, ut legitur Lucæ 8. 43. niſi à Chriſto, & quidem ſine ullis expertis; nam ad ſolum tactum ſimbriæ ejus veſtimenti, ſtatim ceſſavit fluxus ſanguinis illius, ex quo exemplo conſtat, tunc effectum ſanitatis eſſe miraculoſum, quandò procedit ab alio medio, quàm naturali, ſeù artificiali remedio; nam tactus ſimbriæ de ſe non habet virtutem ſanandi, fuit

fuit tamen conditio, sine qua non obtinisset sanitatem.

Observandum est, quòd media, ad quæ sequitur sanitas à Deo, debere esse honesta, non superstitiosa, in quibus Diabolus operatur mirabilia; & idèò miracula vera esse non possunt, quia Deus non approbat superstitiosas operationes. Servi autem Domini honestis utuntur mediis ab Ecclesia non reprobatis, sed institutis, ut sunt aqua benedicta, signum Crucis, tactus reliquiarum, osculum ulceris, plagæ, unctio cum oleo benedicto, seu lampadis &c. hoc modo Apostoli Marci b. 13. ungebant ægrotos, & sanabantur. S. Didacus Minorum de observantia oleo lampadis perungendo multos sanabat ægrotos.

Quarta conditio duas continet particulas. Una est, quòd sanitas perfectè, & integrè acquiratur; Altera, quòd id eveniat in instanti. Primum ostenditur auctoritate Sacre Scripturæ; nam Lucæ 13. 32. *Ecce ejicio Dæmonia, & sanitates perficio hodiè, & cras.* Quare hodiè, & cras? quia Dei opera omnia sunt perfectà, tam secundo die, quàm primo, quo fiunt, ad differentiam operum Dæmonis, qui per unum sanat infirmum, & sequenti die recidit in eundem morbum, quia sanavit solum apparenter. Dicitur Act. 3. 16. quòd Petrus integram sanitatem dedit illi claudo. Pari- ter languidus ille annorum triginta octo perfectè sanatus fuit, tulit enim lectum suum, & domum portavit propriis humeris. Socrus Simonis è lecto surrexit sana, & statim cæpit illis ministrare. Ratio est, quia omnia

miracula sunt opera Dei; ergò necessè est quòd sint perfectà, quia omnia ejus opera ex omni parte sunt perfectà, Deuter. 32. 3. Et omne donum desursum descendens perfectum est, quia descendit à Patre luminum. Jacobi. 1. numer. 12. Miracula autem à Deo Patre luminum descendunt, ergò perfectà sunt. Ità docent omnes cum S. Chrysost. apud S. Thom. par. 3. qu. 44. art. 3. S. Hieron. inquit. Sanitas, quæ confer- tur à Domino, tota simul redit, specialitèr autem in illo cæco con- trarium fuit, propter incredulita- tem ipsius. Deus ergò neminem imperfectè sanat, quia in suis ope- ribus nulla invenitur imperfe- ctio.

Alterum de curatione mira- culosa in instanti habetur passim in sacra Scriptura, de Zacharia ex muto illicò loquens, Lucæ 1. 64. de lepra, quæ statim discessit à leprolo, Marci 1. 42. Surdi au- res statim apertè sunt, Marci 7. 35. Infirmus statim curatus fuit, Joan. 5. 9. Lazarus statim prodiit, qui mortuus fuerat, Joan. 11. 44. Petro exeunti de carcere cum Angelo statim omnia ostia aper- ta fuerunt, Act. 16. 16. Ratio est, quia cum opera Dei, in- ter quæ miracula connumeran- tur, sint perfectà, ut suprà dictum fuit, necessè est, quòd fiant in instanti, ut tota eorum perfe- ctio, & integritas simul, & non successivè appareat. Et in hoc differunt operationes Dei, ab ope- rationibus hominis, qui non nisi successivè operatur paulatim dis- ponendo materiam ad receptio- nem formæ; Deus verò, qui non alligatus naturæ legibus, quarum ipse est auctor, omnia simul, &

in instanti operatur. Vide Meditation : 1. q. 4.

Quòd si aliquandò opus miraculorum integrè non exit in instanti, sed successivè contingit, hoc non provenit ex parte Dei operantis, sed ex parte creaturæ, circà quam fit operatio; quæ cum non sit benè disposita ad recipiendam in instanti integram sanitatem, ut accidit illi cæco, ut suprà dixi, Deus sic successivè operando accommodat se dispositioni subiecti, secundùm cujus fidem sanitatem tribuere intendit.

Colligitur hinc, tunc sanitatem non esse miraculosè acquisitam, quandò infirmus paulatim, & successivè disponitur ad receptionem sanitatis; tunc enim Deus, ut auctor naturæ concurrat cum causis secundis, cum quibus naturalitèr tantùm operatur, & nullum facit miraculum.

- 15 Quinta conditio est, ut sanatus faciat aliquod opus, per quod probetur acquisita sanitas; cum enim hæc sit affectio bona secundùm naturam intus consistens in animali, necesse est, quòd exterius pateat per aliquem sui effectum operationis; nam ut dixi initio hujus meditationis, sicut infirmitas ità debilitat corpus, ut non possit uti suis actionibus, ita valetudo contraria morbo corroborat corpus ad exercendas suas operationes; ergò sanatus debet exercere operationes, quas facere non poterat, dum erat infirmus, ut ea depulsa, appareat sanus. Hinc fit, quòd Christus sanatis per ipsum præcipiebat, ut facerent aliquid, per quod ostendebatur sanitas miraculosè restituta; nam puellæ resuscitatæ, Lu-

cæ 8. 54. jussit manducare; alteri filio viduæ præcepit loqui; languido sanato dixit, ut tolleretur grabatum suum. Claudus à Petro sanatus Act. 3. stabat, & ambulabat.

- 16 Sexta conditio est, quòd sanitas miraculosè obtenta tunc dicitur, cum infirmus, invocatione Dei, seu sanctorum, in instanti perfectam acquirit sanitatem; ex hujusmodi enim prævia invocatione sanctorum cognoscitur sanatio miraculosa, sine qua talis non esset nec agnosceretur. Hic est pius omnium fidelium usus, ut in suis necessitatibus, & infirmitatibus recurrant ad Deum, & sanctos illius, quorum intercessionem Deus hominibus multa confert beneficia, tum corporis, tum animæ. Id totum colligitur ex sacris literis, Matth. 7. 7. *Petite, & dabitur vobis; querite, & invenietis; Pulsate, & aperietur vobis.* cap. 21. 22. dicitur: *Et omnia quaecunque petieritis in oratione credentes accipietis.* Deus igitur invitat nos ad petendum aliquid nobis utile, quod etiam in miraculis verificatur, quia infirmi Christum invocabant, ut illis sanitatem concederet, & exaudiebantur, ut legitur Matth. 9. 27. de duobus cæcis ad Christum clamantibus: *Miserere nostri Filii David.* Homines Bethsaidæ, ut habetur Marci 8. 22. rogabant Christum, ut cæcum illuminaret. Mulier Chananea, Matth. 15. 22. clamabat, & enixè Christum deprecabatur, ut sanaret filiam suam à Spiritu immundo vexatam. Martha rogabat Dominum, Joan. 11. 22. ut poposceret à Deo resurrectionem Lazari fratris sui. Infirmi ergò, aut ejus parentes rogant

rogant Deum, aut ejus sanctos pro eorum sanitate, ut ex his præviis orationibus, clamoribus, planctis, & deprecationibus secuta sanitas cognoscatur ut miraculosa procedere à Deo.

- 17 In processu autem constare debet de hujusmodi invocationibus, & orationibus in terminis, ad quemnam sanctorum directæ fuerint, & cujus Ecclesiæ sit sanctus, & hoc in favorem eorum, qui prætendunt miraculum factum fuisse ad utilitatem propriæ Ecclesiæ; & imago describenda est in actis cum suis circumstantiis: Nomen item Beatæ Mariæ Virginis cum sua denominatione, an sit de Rosario, de Carmine, de immaculata Conceptione; miracula enim desumuntur ab hujusmodi denominationibus.

Quæres 2. An miracula sanitatis contingere possint sine invocatione sanctorum?

- 18 R. Affirmativè; in probationem hujus produco miraculum relictum à Petro Act. 3. qui neminem invocaverat ad sui salutem, ut colligitur illis verbis:
- 19 *Intuens autem in eum Petrus cum Joanne dixit: Respice in nos, at ille intendebat in eos, sperans se aliquid accepturum ab eis. Petrus autem dixit: Argentum, & aurum non est mihi, quod autem habeo hoc sibi do. In nomine Jesu Christi Nazareni surge, & ambula, & apprehensa ejus manu dextra, allelavis eum, & prorsus consolidata sunt basesejas, & plantæ. Ex contextu horum verborum colligitur, claudum nihil aliud ab Apostolo petiisse, nisi eleemosinam. Sperans se aliquid accepturum ab eis, nullo modo sanitatem, quam*

tamen illi contulit summus Pontifex.

Quæres 3. An contra propriam voluntatem infirmus sanari possit miraculosè?

- 20 R. Affirmativè, quia Deus in suis operibus à nobis non dependet, sed nos ab illo; ergo potest nolentem sanare. Produco exemplum in confirmationem hujus responsionis, relatum à Sigiberto, & Petro de Natalib. in translatione S. Martini. Erant eo tempore duo mendici sibi victum ostiatim queritantes, quorum unus erat claudus, seu arctus, alter cæcus, audientes fieri processionem in honorem Sancti Martini cum suis sacris Reliquiis, deliberarunt non transire per eam viam, per quam solemnius deferendæ erant Sancti Reliquiæ, ut hac ratione non liberarentur à suis infirmitatibus, dicentes inter se, magis expedire illis talem ducere vitam in mendicitate infirmis, quàm liberari à suis morbis, propter quos multas inveniebant eleemosinas, nolentes tamen, aliter Deo desponente propter merita D. Martini, incidunt in processionem, & statim ambo liberati sunt, quamvis ægreferentes tam grande beneficium sanitatis à Deo collatum illis, meritis beati Martini; dicebant enim, heu nos miseros, deficiet nobis deinceps victus, & vestitus, dum laboribus assueti non sumus.

Quæres 4. An Medicus, & Chirurgus super incurabilitate mali sint examinandi?

- 22 R. Affirmativè, quia eorum est officium judicare de infirmitate, & de vulneribus, & nullus alius ab illis potest melius scire qualiter

litatem morborum, & illis credendum est; cuilibet enim experto in sua arte credendum est; (Septima, ff. de statu hom. quando igitur Medicus iudicat morbum esse incurabilem remediis humanis, & nihilominus infirmum esse sanatum, is effectus tam miraculosus tribuendus est Deo, qui aegrotum ex meritis Sanctorum sanavit. Confirmatur miraculo per S. Blasium operato in eo; qui, desperata à medicis sanitate, spina faucibus transversa inhaerente, animam agebat; in quo casu vides, quod medici depoluerunt, puerum non posse liberari ope humana, dum ejus sanitas desperabatur. Pari ratione salus S. Benaventurae, dum puer erat, iudicio medicorum periclitabatur humanis remediis inefficacibus, quam ideo miraculose ejus mater à Deo obtinuit; quod fuit initium suae vocationis ad religionem Minorum, voto per matrem nuncupato pro illo, quod si filium sanum recuperaret, ipsum perpetuo devoveret S. Francisco, cuius auxilium imploraverat. Patet id etiam in muliere, quae fluxum sanguinis patiebatur, & ejus infirmitas erat incurabilis testimonio medicorum, quibus dederat omnem suam substantiam, & non potuerunt eam liberare. Demùm medici adhibentur in testificandis impedimentis matrimonii circa frigidos cap. Ex literis, cap. Fraternitatis, de frigid. ergò & in probandis miraculis ex sanitate, cum non minori diligentia investiganda sit veritas in miraculis, quam existentia realis impedimenti in matrimonio.

Quæres 5. An aliquod temporis spatium intercedere de-

beat inter remedium applicatum infirmo, & sanitatem recuperatam, ut cognoscatur miraculum non esse effectum medicinæ?

23 R. Nullum spatium temporis necessariò intercedere debet inter assumptionem medicinæ, & subsequens miraculum, quod tale eò evidentius, & clarius cognoscitur, quò magis immediatè sequitur receptum remedium. Ratio est, quia miraculum sanitatis cognoscitur ex eo, quòd sanitas in instanti, & subito recuperatur; medicina autem non statim ac recepta est, operatur sanitatem, sed successivè repellendo malos humores, & disponendo subiectum ad formam sanitatis; ergò quando quis post receptam medicinam, vel aliud remedium applicatum, statim sanatur, signum est evidens, effectum sanitatis non provenire à medicina, dum non potest in instanti operari, sed tantùm successivè, sed aliunde, nempe à Deo, cujus proprium est operari in instanti.

Ex his infertur, eum, qui immediatè post receptam medicinam statim sanatur, sanitatem miraculose recuperasse, & magis id evidenter constare in eo, quàm in alio, qui hodie recepit remedium, & cras sanatur; est enim aliqualis ratio tribuendi causam sanitatis magis medicinæ, ex successione operationis, quàm Deo, qui supernaturaliter successivè non operatur, sed in instanti. Nihilominus hæc ratio tollitur, quando constat intermedio tempore medicinam nihil operatam esse infirmo, qui sequenti die acquisivit subito sanitatē; id enim miraculo tribuendum est ex illa instan-

instantanea sanatione.

Quæres 6. An pallor, cicatrix, debilitas, & alii defectus ab infirmitate relictæ post receptam sanitatem tollant rationem miraculi.

- 24 R. Negativè, quia miraculum in eo consistit, ut Dei opè speciali sanitas tota simul in instanti recuperetur; sed sic recuperari potest, remanentibus illis defectibus; ad perfectam enim sanitatem sufficit, quòd corpus reponatur in statu tali, ut possit obire suas actiones, quas operari poterat, antequàm incideret in morbum; eas autem efficere potest, remanentibus illis signis; ergò hæc non tollunt rationem miraculi. Ita *Contelæ, de Canonicat. Sancti. cap. 17. num. 16. ex Rota in Relat. S. Raymundi par. 2. art. 5 in Relat. S. Caroli par. 3. Vers. Et licet, in Relat. B. Corsini par. 2. §. 4. Vers. quod tamen, de imbecillitate, & lassitudine. In Relat. S. Terefia, de tumore, & duritie relictis in sanato; de cicatrice remanente post vulnus, in Relat. S. Raymundi, & B. Corsini.* Confirmantur prædicta, quia sanitas naturaliter acquiritur, remanentibus adhuc illis signis, quæ non impediunt exercitiæ operationum corporis sani; ergò & miraculosè obtineri potest, non obstantibus illis signis, cum ipsam infirmitatem non constituent, sed ad illam sequuntur.

- 25 Dices, Naaman Princeps militiæ Regis Syriæ, ut legitur 4. Reg. cap. 5 ob merita Elisei Prophetæ à Deo mundatus fuit lepra, ita perfectissimè, ut nullum remanserit signum hujus morbi, nam num. 14. dicitur: *Restituta est caro ejus, sicut caro pueri par-*

vuli, & mundatus est. Ergò ad verum miraculum necesse est, quòd non solum tollatur infirmitas, sed etiam illius signa.

R. Quòd cum lepra sit quoddam genus morbi galici obducens cutem deformi crusta, nascens ex atrabili, & vehementi pruritu corpus inficit, mirum non est, carnem leprosi in cuti tantum crustatam, & deformem miraculosè restitui, ut caro pueri videatur, quia sanatio ejus consistit in destructione ejus deformitatis, quæ exterius apparet; ideo hæc tollenda omninò est, & consequenter nullum illius vestigiū remanere debet, quia aliter non esset ablata lepra, nec leprosus ab ea mundatus. In aliis verò morbis signa ab illis distinguuntur; ideo in eis miraculosè consistit in destructione morbi per acquisitionem perfectæ sanitatis, remanentibus signis, quæ non sunt de ratione infirmitatis. Restituta ergò fuit caro Naaman sicut caro pueri, quia lepra consistit in morbo exterius sensibilitèr apparente; ergò necesse est, ut leprosus ita convalescat, ut nullum appareat signum, quæ est ipsamet lepra visa. Collige hinc, solos leprosos, & non alios diversis infirmitatibus vexatos, dici per actum mundationis sanatos, quia soli leprosi illa exteriori mundatione ad instar ablutionis indigent. Alii verò potius interiori expurgatione sanantur, quia morbus intrus lateat.

Quæres 7. An post invocationem Sancti; sed divini auxilii per infirmum; vel ejus parentes factam, debeat statim sequi sanitas, ut dicatur miraculum?

R. Ne-

R. Negativè, sed sufficit, quòd sequatur miraculosa sanitas, posito quovis spatio temporis inter invocationem, & effectum; quia invocatio etiam instantèr facta sæpius non cogit Deum ad faciendum beneficium, qui ab invocatione non pendet in faciendo miraculum. Confirmatur, quia multi petunt beneficium sanitatis, & illud non obtinent, nisi post longum tempus, ut patet in languido Piscinæ, qui per triginta octo perseveravit in petitione sanitatis. Vide aliud miraculum de diuturnitate petitionis. Medit. 2. num. 36.

Quæres 8. An in probandis miraculis ex sanitate excludendæ sint omnes causæ secundæ?

- 27 **R.** Affirmativè, quia cum miracula non præsumantur, sed probanda sint esse à solo Deo ex meritis sanctorum, consequenter excludenda est omnis causa secunda, à qua possit esse effectus; nam si causa secunda locum habeat in sanitate, jam sanatio non est miraculosa, sed naturalis. Causa autem secunda est, vel remedium, seu medicina, vel vana observantia, & superstitiosa medicatio. Remedium autem censetur exclusum, quando ex gravi infirmitate statim, & incontinenti transit ægrotans ad sanitatem ex invocatione Dei, aut ejus sanctorum, quia per instantaneam sanationem excluditur operatio medicinæ, quæ non in instanti, sed tantum successivè operatur. Ars diabolica censetur exclusa, quando infirmus nullum adhibuit medium vanum, & inutile ad procurandam sanitatem, & qui sunt de

domo non probantur malæ vitæ, & superstitiosi.

Quæres 9. An miraculum sanitatis aliquando contingat cum dolore, & cruciatu ejus, qui sanatur?

- 28 **R.** Contingere posse, ut probatur de puero Marci 9. vexato à spiritu immundo surdo, & mutto, qui, Domino jubente, multum afflixit obsessum, dum ab eo exivit, quem quasi mortuum reliquit. In vita S. Francisci quædam attractus in sua liberatione passus est, quia eius ossa, multis audientibus, insonuerunt, velut cum ligna sicca franguntur, ut refert. *Archidias. in cap. Nec mirum 26. q. 5. num. 9. multis aliis relatis per Contelor. de Canonizat. cap. 17. num. 18.* Dolor ergo, sive alius motus licet naturalis interveniens non tollit rationem miraculi.

Quæres 10. An remedium aliud quod adhibitum tollat rationem miraculi?

- 29 **R.** Negativè, quando illud medium adhibitum reverà non est medicamentum proportionatum malo tollendo, nam tale medium remedium non est, sed conditio prævia, sine qua non sanat Deus. Et id patet in multis exemplis, nam Naaman Princeps militiæ Regis Syriæ miraculosè sanatus fuit à lepra, licet Eliseus illum miserit ad lavandum septies in Jordane, ut legitur 4. Reg. 5. 14. Idem Eliseus ibidem cap. 4. incubuit super puerum jam mortuum, & sic illum à mortuis resuscitavit. Et Christus linivit oculos cæci ex sputo, & hac ratione illi restituit visum. Ità aliis citatis Contelor. Ista ergo sunt quædam præviæ dispositiones, non remedia

dia ad sanitatem ordinata, per quas cognoscitur in miraculis esse causam moralem, & meritum miraculi ille servus Dei, qui taliter operatur, ad cujus operationis positionem Deus facit miraculum. Et de his dispositionibus, sine quibus miracula à Deo non fiunt, egi Medit. 2. num. 23. 34. & 64.

Quæres 11. An censendum sit miraculum, de quo constat repentina sanatio, si postea reincidat in eundem, vel alium morbum? *Possè* id est de proximò, post unum, aut alterum diem.

R. Affirmativè, quia si tale jam judicatum est per Thologos, & peritos, subsequens morbus ejusdem, vel alterius speciei non tollit veritatem præcedentis miraculi, de quo jam constat. Et id confirmatur exemplo S. Petronilæ, de qua legitur in ejus secunda lectione 31. Maii. *Eam surgere fecit à lecto, & convivio ministrare, quæ paulò post in eundem morbum recidit.* Ità Molfes. conf. 46. n. 38. cum Panvin. Castell. & aliis apud Contel. cap. 17. n. 22. ubi n. 23. refert in contrarium argumentum Bartoli in l. Maritus ff. Locati nu. 4. quòd in dubio infirmitas de proximò reverfa præsumitur ex prima causa procedere, adeò quòd medico non debetur salarium &c. Respondet ipse Contelor. procedere objectionem, quando sanitas attenditur secundum cursum naturæ, non in casu supernaturali, in quo constat clarè de effectu, licet causa sit occulta, quod est proprium miraculorum secundum Theologos cum D. Thoma part. 1. q. 105. art. 7.

Quæres 12. An in dubio sanita-

tatis recuperatæ sit ne miraculum, an gratia, quid concludendum?

R. Estè solùm gratiam, quia in dubiis tutior pars est eligenda, tutius est autem asserere effectum esse gratiosum, quàm miraculosum, dum ex una parte constat, illum sanitatis effectum totaliter non procedere à causa secunda, nec totaliter à prima, sed aliqua ratione misceri ex ambabus, habito respectu ad merita sancti, cujus imploratum fuit auxilium; & id accidit, quando ægrotus non statim sanatur, sed successivè, & citius, quàm fecisset, si sanctus non fuisset invocatus pro infirmo.

Quæres 13. Quomodo cognoscatur quis liberatus à malo caduco nuncupata epilepsia? Est autem morbus caducus mala affectio, qua totius corporis membra, & partes contrahuntur, suspensio cerebro, mente alienata patientis. Provenit autem ex humore malinconico, seu atra bili exuberante circa cerebrum; & antequàm hominem primo inficiat, è cerebro aliquid hujusmodi humoris descendit, & linguam ita comprimit ut patiens aliquantisper nequeat illam solvere, & post aliquot dies in membris incipit convulsio, & contractio modò ex una parte, modò ex alia. Id observatum fuit in sacerdote annorum quinquaginta, qui primò cepit cadere in principio Lunæ Julii, & pluries cecidit, seù se contraxit (erat enim in lecto) spatio sex horarum ab una ad alteram convulsionem. De hoc morbo agitùr cap. Comuni-

muniter 3. dist. 33. & cap. 1. & 2. 7. q. 2. ubi, qui frequenter cadunt, suspenduntur à ministerio altaris, imò sunt irregulares ad ordines, & dignitates, ex prædictis textibus; & aliis adductis à Sayro lib. 6. de censur. cap. 9. num. 11. Et in meo ordine interdicitur horum receptio ad habitum religionis cap. 8. Regulæ. Vocant hunc morbum Caducum, quia facit hominem cadere Comitalem appellant; quia suspendebantur comitia, quando quis cum aliis congregatis cadebat. Herculeum dicunt, quia fertur eo primum laborasse Herculem. Epilepsiam demùm nominant, quia convelit, & contrahit membra, & partes hominis cadentis.

37 R. Difficile est scire, an quis dicatur liberatus ab hoc malo, quia continuè non durat, sed interpollatis temporibus venit, & recedit. Quare si quis invocato Sanctorum auxilio, per annum integrum non caderet, cum antea sæpiùs singulis annis cecidisset, dici potest miraculosè liberatus, quia tale temporis spatium videretur excedere cursum hujus morbi, ac proinde divina virtute cessasse.

38 Quæres 14. Quomodò quis dicatur liberatus miraculosè à paralysia, & apoplexia? Est autem paralisis resolutio nervorum in altera tantùm parte corporis. Apoplexia verò est resolutio nervorum in omni parte corporis; vocatur etiam stupefactio nervorum totius corporis cum privatione sensus, & motus. Atque hæc

sinè dubio reddit personam ineptam ad quascunque operationes, ac proinde irregularem ad ordines, & dignitates, secundùm omnes Canonistas cum Sayro lib. 6. cap. 9. num. 11.

39 R. Censetur quis miraculosè liberatus, quandò sanitatem post divinum auxilium invocatum perfectè recuperat, dum constat antea fuisse inutilem ad humanas actiones, ita quòd constar, eum uti suis membris, & sensibus, quos antea adhibere non poterat, abjecto omni timore, & stupore, ac si nunquàm tali morbo laborasset. Christus tres paraliticos sanavit, de quibus dixi Medit. 3. num. 34. Quorum miraculosa sanatio probata fuit, dum præcepit, illos aliquid facere, quod efficere non poterant, dum erant infirmi; nam tulerunt grabata sua, & ambulaverunt domum suam.

40 Quæres 15. Quomodò constet, quem miraculosè liberatum fuisse ab hydropisia? Est autem intumescencia corporis ex humore aqueo causata. Triplicis est generis; prima vocatur timpanites, quando scilicet corpus est magis inflatum vento, quàm aqua, & pulsatum instar timpani sonum edit. Secunda dicitur Ascites proveniens ex alimentis in aquam conversis inclusam inter intestina, & peritonæum quasi in utre. Tertia appellatur Leucothegmatia proveniens ex partibus solidis in aquam conversis reddentem corpus pallidum. Ita Celsus lib. 3. cap. 21. Hæc tertia species, quæ vocatur etiam Hippotarcha

spofarcha ex fententia medicorum est quafi incurabilis; quia partes folidae paulatim refoluuntur in eum humorem, & non reftaurantur, ideo morbus fit incurabilis. Secunda est curabilis, quia per ipsam non destruitur fubftantia aliti, fed tantum alimentum, quod reparari potest. Prima facilius curatur, cum fit ventus, & aqua fub cute turgescens.

- 41 **R.** Cognofcitur depulfa miraculose hydropifia, quando recuperatur fanitas, maxime quando est fecunda, & tertiae speciei propter earum fere in curabilitatem praefertim tertiae; primae vero speciei fi accidat fanatio in instanti pofito divino auxilio. Sublata ergo intumefcentia sine medicina ex meriti alicujus sancti, miraculum est, quia apparet mirabilis effectus, & non caufa, quae est occulta, nempe ipse Deus.

- 42 **Quaeres** 16. De miraculosa liberatione a lepra? Lepra est speciei scabiei, cutem reddens crustatam, & deformem, provenie ex atra bili vehementer movens ad pruritus. Si carnem penetret usque ad ossa vocatur morbus Elephantiacus fere incurabilis.

- 43 **R.** Leprosus dicitur miraculose liberatus, quando ejus caro de repente mundatur, in vocato Dei auxilio, nulla amplius apparet Crusta in ejus Carne, ut dixi supra sub num. 25. Sanatio miraculosa probatur sola inspectione carnis mundatae, in qua non amplius apparet aliqua crusta; unde non est necesse id probare per aliquam operationem ipsius antea leprosi, dum constat ejus car-

nem exterius esse mundam; nam Christus undecim leprofos sanavit, quibus nullam praecipit operationem faciendam ad demonstrandam carnem eorum esse mundatam, quia exterius id manifeste apparebat.

- Quaeres** 17. Sanatio a cancro, fistula, & ulcere quomodo cognofcatur miraculosa? Cancer ab atra bili provenit continuè ferpens, & carnem devorans. Fistula instar parvi vulneris, angusta est, & sinuosa ortum trahens ex mala curatione. Ulcus est solutio unitatis carnis, quae fit per erosionem. Differt a fistula, quae in corpore non multiplicatur, sicut Ulcus, unde dicitur de Lazaro mendico, lucæ 16. 20. quod erat ulceribus plenus.

- 45 **R.** Ille dicitur miraculose ab his liberatus, qui divino auxilio implorato statim recuperat sanitatem, quia hi morbi sunt difficilis curationis. Nec opus est, quod in his fanitas probetur per aliquam operationem, dum non amplius apparent tales cicatrices, & signa.

- Quaeres** 18. Quomodo cognofcatur miraculosa fanatio a Ruptura circa testiculos? Hunc morbum vocant Herniam, qui accidit quando rupto peritonzo intumescit Scrotum, hoc est sacculum testiculorum, intra quem intestina, fœcimentum, & quicquid aliud dilabitur.

- 47 **R.** Sanatio Dei auxilio in instanti facta, miraculosa est, quia is morbus connumeratur cum Praecedentibus difficilis curationis maxime disrupto peritonzo, quod impeditur

P diebat

diebat descensum intestinatorum in bursam testiculorum. Cum ille morbus accidat circa pudenda, non est necesse videre & inspicere illas partes, sed sufficit, quòd qui viderunt tumorem, de eo testificentur, & quòd non ampliùs extat, dum viderunt utrumq; non est ergò necesse visitare corpus morbi.

Quæres 19. Quomodo cognoscatur miraculosa sanatio à fluxu sanguinis?

¶ Cognoscitur miraculosa sanatio à fluxu sanguinis, quando cessat exitus sanguinis implorato Dei auxilio, etiam per interrogationem patientis hunc morbum, & afferentis cessasse, nam Christus Marci 5. 29. mulierem hanc infirmitatem patientem liberavit, & quia hoc beneficium soli Christo, & mulieri erat notum, & aliis occultum, illud manifestare voluit inquisitione ejus personæ, quæ illum tetigerat; undè mulier confessa fuit se tetigisse Jesu, & per illum contactum sanatam fuisse, & sic de se, non pro se testatam fuisse ad honorem Dei, & ad suam utilitatem.

Quæres 20. Quomodo febricitantes miraculosè sanentur?

Febris dicitur à fervore, estque intemperies calida, seu frigida totius corporis, alia quotidiana, alia tertiana, alia quartana &c.

¶ Sanatio febris quartana potest esse miraculosa, non autem tertiana, nec quotidiana. Ratio ejus est; quia illa non habet statutum terminum suæ cessationis, sicut ista, tertiana scilicet & quartana, quæ cessant naturaliter tertio, & quarto die; ideò in his non potest

cadere miraculosa cessatio, sicut in quotidiana, de qua dantur miracula à Christo facta Matth. 8. 13. ubi Socrus Petri jacens, & febricitans Sanatur. *Et tetigit manum ejus, & dimisit eam febris, & surrexit, & ministrabat eis.* Marci 1. 32. *Continuò dimisit eam febris, & ministrabat eis.* Lucæ 4. 38. *Socrus Simonis tenebatur magnis febribus, & rogaverunt illum pro ea, & stans super illam imparavit febre, & dimisit illam; & continuò surgens ministrabat illis.* In his sermo est de eodem miraculo pro socru Simonis meliùs explicato à Luca, posita deprecatione illorum, Christus non solum ut homo, sed etiam ut Deus, imperavit febre, quæ obedivit, & statim recessit à Socru Simonis, quæ continuò, ac si non egrotasset, senè ulla difficultate surrexit erecto, & capit illis ministrare sicut alia mulier, quæ nunquam vexata fuisset ab infirmitate.

Quæres 21. An sanatio à dolore dentium, & capitis fieri possit miraculosa?

¶ Negativè; quia solent cessare hujusmodi dolores etiam sine remediis; undè licet pro eorum expulsionem invocetur divinum auxilium, non potest ex eo colligi miraculosa cessatio doloris, ex quo de se cessare potest, nec quis semper ex imploratione sanctorum, & divini auxilii exauditur, ideò locum non videtur miraculum habere. Gratia verò appellari potest, ex ea ambiguitate, an cessaverit supernaturaliter, an tantùm naturaliter, vel ex mixtione utriusque sicut

sicut & de febris expulsa ex gratia magis, non ex miraculo.

Quæres 22. de miraculis circa membra debilitata ex claudicatione, ex ariditate, ex paralysia, ex hernia, & similibus morbis?

- 53 R. In illis miracula contingere posse, quia sunt difficilis curationis, undè invocato Dei, seu Sanctorum auxilio, incontinenti sanati censendi sunt miraculosè sanitatem recepisse, cum natura tam citò operari non possit applicatione remediorum. Et de his miraculis constat; nam Petrus Act. 3. Sanavit claudum, num. 7. *Et apprehensa manu ejus dextera allevavit eum, & protinus consolidata sunt bases ejus, & planta, & exiliens stetit, & ambulabat, & intravit cum illis in templum.* Solo verbo poterat eum sanare, qui claudus erat ex utero matris suæ, nihilominus non solum invocato nomine Jesu Christi, Jesu quidem, in virtute cujus, ut hominis sanavit, Christi verò uti Dei, à quo principaliter prodit miraculum, verum etiam sua manu claudum allevavit, *& protinus consolidata sunt bases ejus & planta*, ecce miraculum sequens statim ac illum apprehendit, quæ fuit conditio prævia, sine qua non fuisset factum miraculum. Christus manum aridam restituit sanitati Matth. 12. 10. *Ecce homo habens manum aridam*; num.
- 54 13. *Tunc ait homini. Extende manum tuam, & extendit, & restituta est sanitati, sicut altera.* Marci 3. 3. & 5. Ea autem manus erat dextera, Joan. 6. 6. Extensio manus fuit prævia conditio, qua posita secutum fuit mi-

reculum ad favorem illius hominis.

Quæres 23. De membris præcisâ miraculosè restitutis.

R. Restitutio membrorum præcisorum sine dubio est miraculosa, quia unio hujusmodi facta toti, à quo fuit pars præcisâ, & separata excedit vires naturæ; ideo talis effectus procedit à causa prima solum operante talem effectum. Habes exempla; nam quædam mulier benefactrix Fratrum Minorum de nocte rediens domum à marito Zelosipo per aulam capillamento malè tracta ferè decalvata, precibus Fratrum restituta fuit à S. Antonio, qui videns crines, & capillos abstractos reddidit, itaut ne capillus quidem ex detractis periit. Vadingus tom. 1. ad annum 1231. num. 27. aliud terribilius narratur ibidem numero 27. Quidam Paduanus, qui confessus sua peccata, & in specie, quòd tanta vi matrem suam pede truffarat, ut in terram dejecerit, objugatus à Sancto magno spiritus fervore, quòd pes ille esset amputandus, domum reversus homo ille, ut simplex pedem sibi amputavit; monitus Sanctus Antonius de repente ivit ad ejus domum, signo Crucis junxit pedem tibie, manibus liniendo super conjunctionem utriusque, & statim cœpit ambulare, ac si nunquam sibi præcidisset pedem, laudans Deum, & gratias agens S. Antonio. Beata Virgo manum restituit servo suo dilecto Joanni Damasceno, jussu Leonis Isaacici præcisam, eò quòd cultum Sanctarum Imaginum verbo, & scriptis defenderat. Martyrol. Romanum ad 6. Maii. Ad probationem horum miracu-

lorum sufficit videre partem amputatam, & postea etiam junctam toti suo, à quo fuit præcisa, sine alio actu operationis; patet enim hoc exterius uti miraculum, cum natura non possit nec ars, conjungere, & vivificare membra præcisa.

36

Quæres 24. De sanatione miraculosa podagræ, & chiragræ? Est morbus articularis per juncturas præsertim manuum, & pedum, quas partes contractione nervorum summo afficit dolore. Dolor manuum dicitur chiragra; pedum verò podagra. Mart. lib. 1. *Litigat & Podagra Diomedus, Flacce, laborat, Et nihil patrone porrigit, hæc chiragra est.* Duplex est, una provenit à nimio calore, & cognoscitur, quia articuli rubescunt; Altera ab intemperato frigore.

57

R. Liberatio ab hoc malo facile judicatur miraculosa, constanter pia invocatione divini adjutorii, seu alicujus Sancti; nam hæc ferè dicitur à Medicis morbus incurabilis, testè Ovidio 2. de Ponto: hoc exámetro: *Solvere nodosam nescit medicina podagram.* Plinius lib. 26. cap. 10. refert remedium, podagras refrigerat radix è Xiphio, semen è psyllio, cicuta cum liargyro, aut axongia, aizoum in primo impetu podagræ rubentis, hoc est, calidæ. Utrilibet verò convenit erigeron cum axongia. Sed crede Ovidio, quia experientia constat esse hunc

morbum incurabilem: Si ergo quis sanatur ex pia invocatione Sanctorum, liberatio sine dubio judicanda est miraculosa.

58

Quæres 25. An Dementes miraculose sanentur? Dementes ille dicitur, qui non utitur sua mente, à qua est alienatus, ignorans quid loquatur, quid agat, quandoque est cum insania, & furore, quandoque cum quiete. Accidit is morbus, cum cerebrum letitur ex calore sibi inconveniente, nam cerebrum debet esse teperrimum ex frigido, & humido, aliter ejus motus, & sensationes tendunt irregulariter, & causant amentiam, phrenesim, & dolorem capitis.

59

R. Phrenetici liberantur facile sullata causa morbi, & ideo non ita facile in his locum habet miraculum, sicut in amentibus, qui corpore præsertim sani sunt; qui ergo diu amens fuit, deprecationibus parentum ejus factis Deo, seu sanctis ejus, liberatus, censeri potest ejus sanatio miraculosa. Produco miraculum à S. Antonio, qui dicitur *pater miraculorum* factum; nam prædicante illo extra urbem Podiensem, quidam demens multum conturbabat auditores more stultorum vociferans, sanctus ad se vocato porrigit cingulum, quo tacto, statim compos factus coram multitudine, cepit Deum laudare, & gratias agere de judicio sibi restituto. Vading. tom. 1. Annal. ad annum 1231 num. XIII. sana locutione probavit miraculum sibi factum per servum Dei.

MEDITATIO VIII.

De Miraculosa visione cæcorum.

- 1 **C**OEcitas est species morbi.
- 2 **I**lluminatio cæci est in primo gradu miraculorum.
- 3 Cæci alii nati, alii facti, casu, vel consulto.
- 4 Pupilla crispata perdit potentiam visivam.
- 5 Humores oculi tres, Crystallinus, Vitreus, & Aquæus. 6. & 8.
- 6 Tunica quinq. oculorum, Aranea, Reticularis, Vvea, Cornea, & pericrania. 7. 8. 9. & 10.
- 11 Musculi sunt sex, vel septem.
- 12 Nervi duo dicti Visorii, seu Optici.
- 13 Oculus est figura Spherica.
- 14 Potentia visiva resides in pupilla, quæ est humor Crystallinus.
- 15 In toto oculo non est potentia visiva.
- 16 Nec in nervis opticis.
- 17 Miraculum est, quod cæcus videat.
- 18 Sublatio nuberula à pupilla quandq; miraculum est.
- 19 Aeris mutatione quandq; sanatur oculus.
- 20 Illuminatio probatur actibus visionis illuminati.

MEDITATIO VIII.

- 1 **N**ulli dubium est, cœcitatem esse morbum, & quidem gravissimum, qui impedit, ne potentia visiva, exercere possit suum officium videndi; sensus enim visus inter alios quinque excellentissimus est, & præstantissimus, ut notum est. Ideo de miraculis ex illuminatione cæcorum hic agendum est, cum sit affinis præcedenti materiæ de miraculis ex sanitate. Miraculum, quod cæci vident numeratur in primo gradu, cum sit effectus omnino supernaturalis, non habens aliquam ordinem ad causas naturales, nec communis esse potest causis secundis cum prima, cui soli competit, & non secundis, quarum vires excedit. Præmitto autem duo, unum de duobus generibus cæcorum, alterum de structura oculi, in quo consistit potentia visiva, quarum cognitio nos deducet in noticiam miraculorum, ex illuminatione cæcorum, & hanc evenire non posse à causis secundis.

- 3 Primum igitur sit, quod inter cæcos alii sunt nati sic, ut non possint videre, quales sunt, qui ex utero matris suæ exeunt cum eo defectu, quod pupilla est læsa, ac proinde inæpta ad visionem, qua ratione legitur Joan. 9.
1. Chri-

1. Christum illuminasse cœcum natum. Alii nati videntes facti sunt cœci casu aliquo, vel ab intrinseco per aliquem humorem cooperientem pupillam, ne possit recipere species visibiles, & visionem producere. Debilitatur autem potentia visiva, vel ex inopia Spirituum vitalium, vel ex eo, quod pellis, & tunica ambiens pupillam præ siccitate contrahitur, incrispatur, & rugatur, ut accidit in senibus; unde non expedit ad ignem diutius sine aliquo obstaculo, quia illam pelliculam multum exsiccat, & contrahit, ita quod visio debilitatur, & quandoque perditur. Confunditur etiam visio, & minoratur ex nimia vehementia specierum transmissarum ab objecto albo, ut à nive ad oculum, à carta ad oculum scribentis, ut experientia patet. Vel excœcatur ab extrinseco casu, vel consulto ab aliquo inimico, lædente sensibiliter pupillam oculi.

Secundò præmittenda est oculi structura, & compositio, qui constat tribus humoribus, quinque tunicis, septem musculis, & duobus nervis, de quibus dicitur in sequentibus.

5. Humores tres sunt, primus vocatur *Crystallinus* à perspicuitate Crystalli, non ab ejus duritie; cum sit iste humor mollis, habens à tergo quendam nigrorem reddentem illum de diaphano opacum, ne species ulterius progrediantur, & is humor idem est, quod vocamus pupillam oculi, quæ ambitur à prima tunica dicta *Aranea* ex sua subtilitate instar telæ araneorum, quæ etiam appellatur *Specularis*, quia pupilla ex utroque constans generat

speculationem visionis, seu se habet ut speculum naturæ ad videndum.

6. Secundus humor dicitur *Vitreus* ex eo, quod resplendet sicut massa vitri liquefacti, in hoc autem humore vitreo immergitur *Crystallinus*, sicut globulus ligni super aquam ex parte natat. Eundem humorem vitreum ambit *Secunda tunica*, non tamen *Crystallinum* ex ea parte, qua supernatat iple humor vitreus, quæ secunda scilicet tunica dicitur *Reticularis*, quia ad similitudinem retis constat multis venulis, & arteriis ad nutritionem oculorum.

7. Sequitur tertia tunica dicta *Uvea* ambiens *Reticularem*, relinquens discoopertam eam partem pupillæ, quæ eminet super vitreum humorem, hæc autem tunica vocatur *Uvea* à pelle uvæ, quæ foramen habet ex detracto pendiculo, & ab ejus colore, qui variatur, ex quo oculi appellantur celsi, fuci, nigri &c.

8. Tertius humor post hæc apparet dictus *Aqueus*, seu *Albuginæus* similis albo ovi, hic humor pupillam non tegit, nec partem Uvæ tunicæ, ne impediatur visio, ejus officium est oculum conservare humectando, ne destructo temperamento, perdatur potentia visiva.

9. Quarta tunica, seu pellis dicitur *Cornea* ad instar corneæ laminæ subtilissimæ, cujus est circumdare oculum totum, etiam pupillam, cujus visionem non impedit, quia est transparentis, & sua duritie, & soliditate conservat totum oculum.

10. Quinta demum tunica totum oculum ambit ultimò, & appellatur

- latur *pericranium*, quia oritur à pelle ambiente Calvariam, dicitur etiam adhzrens, seu adnata.
- 11 Musculi sunt septem, vel tantum sex, tamquam ligamina tenent oculum ordinatum ad motum facile faciendum in quamcumque partem voluerit homo oculos vertere ad videndum versus omnes partes.
- 12 Duo nervi, qui vocantur *Visarii*, seu *Optici*, à cerebro descendunt in oculos, & quasi in medio conjunguntur, ita quod ille, qui à dextera oritur, tendit ad sinistram, & qui à sinistra, pergit ad dexteram, quibus viis conjunguntur, ita ut ex amborum concavitatibus fiat una concavitas, & deinde dividuntur terminantes singuli ad suum oculum. Mununtur duabus tunicis, interiori, à qua provenit *Uvea*; & externa, à qua procedit *Cornea*. Ab his autem nervis spiritus animales à cerebro descendunt in oculos, & ab his species deferunt ad cerebrum.
- 13 Et ex his patet structura oculorum, qui sunt rotundi, & sphericæ figuræ, secundum quam facile moveri possint in quamcumque partem ad videndum. Sunt collocati in suprema parte capitis infra frontem, ut se valeant tueri ab omnibus offendiculis, quibus non se defenderent, si essent in vertice capitis. Subiecti multis injuriis imbrum, pulveris, & demùm circumvallati naso, genis, & palpebris, latent intra caveam osseam sub fronte. Oculi non sunt ignei, ut volebat Galenus, sed aquei ex humido, & frigido compositi secundum Aristot. de sensu cap. 2. Vide *Conymbr. 2. de Anima cap. 7. Meldul. disp. 5.*
- de Anima q. 2. art. 1. à nu. 10.
- 14 Potentia autem visiva in communi sententia meliorum physicorum consistit, & residet immediate in humore crystallino, quem vocant pupillam, cum Arist. lib. 1. de histor. animal. c. 9. his verbis: *Humor oculi interior, quo videmus, pupilla est, quod eam ambit, nigrum dicitur.* Ratio est, quia tota oculi structura est ad conservandam potentiam visivam; ergo hæc in illa parte esse debet, quæ præstantior est, & potest eam melius conservare; sed hæc est pupilla, ad cujus conservationem tota oculi structura ordinatur, ergo in ea consistit, & residet potentia visiva. Præterea pupilla habet requisita ad visionem, nam splendet maximè, & perspicua est, & habet humorem à tergo opacum, ut dixi, instar speculi, ut possit recipere species ulterius non procedentes ad videndum. Confirmatur, quia totus oculus non potest esse potentia visiva, quia oculus ostensus extra pupillam, adhuc bene videt; ergo non est in toto oculo. Nec consistit in nervis opticis, quia ex observatione Anatorum aliquando visi sunt illi nervi inter se divisi, & nihilominus visio erat antea perfecta. Præterea nervi illi sunt naturæ terrestris, & opacæ, non diaphani, nec transparentes, quod necessarium est ad potentiam visivam. Vide *Ruvium lib. 2. de Anima q. 8. Meldulens. disp. 5. de Anima num. 16. Valefium lib. 4. de fabrica corp. hum. cap. 4.* His prælibatis.
- 17 R. Cæcus sive natus, sive factus, qui verè talis probetur ex diuturnitate temporis, Dei auxilio, aut Sanctorum invocatione, de quibus constet, illuminatus, dicitur

MEDITATIO IX.

De Miraculosa locutione Mutorum.

Novem instrumenta concurrunt ad formandam vocem.

2 *Lingua structura recensetur.*

3 *Quomodo impediatur à locutione.*

4 *Quatuor modis nervus locutionis ladi potest.*

5 *Quatuor sunt defectus linguae mutire.*

6 *Hæsitare intercipiendo syllabas.*

7 *Balbutire omissione syllabarum.*

8 *Blesi sunt, qui pronuntiare non possunt certas literas.*

9 *Pulmones ad quid deserviunt.*

10 *Musculi thoracis movent pulmones.*

11 *Arteria aspera est canalus ducens aerem ad pulmones.*

12 *Larinx, Lingula, & Gurgulio, seu Caruncula.*

13 *Vox quomodo fiat.*

14 *Vox, & loquela differunt.*

15 *Locutio muti est miraculum.*

16 *Balbutiens sanatus non semper est miraculum.*

17 *Dæmon ligare potest, & solvere linguam muti facti à se.*

18 *Non tamen restituere loquelam, dum non ligavit linguam.*

19 *Probatur locutio miraculosa ex sequenti locutione.*

20 *Locutio muti est in primo gradu miraculorum.*

MEDITATIO IX.

Quoniam muti dicuntur illi, qui non possunt loqui defectu vel lingue præcisæ, vel alterius impedimenti, ideo pro horum defectuum cognitione in ordine ad miraculosa locutionem mutorum nonnulla sunt præmittenda.

Præmitto primo, novem instrumenta concurrere ad formam in vocem hominis, & cujuscunque animalis, ut ille possit loqui, & cætera animalia edere vocem suis naturis convenientem, nempe lingua, dentes, palatum, caruncula, lingula, larinx, arteria aspera, musculi thoracis, & pulmones. De singulis agendum, quomodo concurrant ad edendam vocem, & locutionem.

Lingua est principale instrumentum locutionis; ipsa enim dicitur formaliter loqui in homine, dum diversitate sui motus tangit palatum, & dentes, articulando vocem significativam agente spiritu intellectiois. Structura autem lingue hæc est, siquidem lingua est frustulum carnis spongiolæ oblongum radicatum in osse solido; constat autem novem musculis tamquam instrumentis moventibus linguam in omnem partem ad loquendum; quos musculos linea intermediana dividit ad dexteram, & sinistram. Habet duos nervos

Q

aboc.

ab occipite, hoc est, parte posteriori opposita fronti, & spinali medulla provenientes, quorum unus crassior, & durior est insertus in musculis linguæ, & laringis, cujus officium est movere linguam ad loquendum, & ad alia. Alter vero nervus est mollior, quo sapores gustantur. Constat præterea lingua venis, & arteriis, & ad radices hinc inde habet duas glandulas carnis dictas Tonsillas, quæ sunt ad gignendam salivam ex humoribus ad gustum valde necessariæ. Demum tegitur, & ambitur tenui pellicula, quæ est communis toti ori.

- 3 Sicut ergo lingua movetur ad loquendum mediante illo duriore nervo, proveniente ab occipite, & medulla spinali, quando ille nervus non est læsus, nec impeditur, nec legatus; ita impeditur à locutione, & homo dicitur mutus, non valens loqui, quando ille nervus est læsus, aut ligatus, & impeditur ab exercitio sui officii, non valens movere linguam ad locutionem; sublato autem ligamine, & impedimento, & restituto nervo ad suum officium, homo de muto fit loquens, & id aperte colligitur ex verbis Evangelii Marci 7. 35. de surdo, & muto loquente, & audiente: *Et cum aperte sunt aures ejus, & clutum est vinculum linguæ ejus, & loquebatur rectè.*

- 4 Præmitto secundò, illum nervum, à quo lingua movetur ad loquendum, impediri posse à suo officio, ne lingua loquatur, quatuor modis. Primo, si homo nascitur læsus in eo nervo; sicut enim homo quandoque nascitur

cæcus, ita & mutus nasci potest. Secundo, amputatione linguæ, sine qua non contingit locutio, & tunc nervus ille læditur. Tertiò à Dæmone detinente illum nervum ligatum, ne possit movere linguam ad locutionem, ut in exemplo allato de muto non taliter nato, sed effecto à Dæmone, cujus vinculum contrivit Christus, ut loqueretur ille oblectus Marci 7. 35. de qua latè dixi Medic. 3. q. 9. Quarto demum ille nervus locutionis à Deo miraculosè ligatus fuit Zachariæ, quia incredulus de filio Joanne Præcurfore à se in senectute gignendo, evasit Dei judicio murus, & tacens usque ad illius nativitatem Lucæ 1. 20. *Et ecce eris tacens, & non poteris loqui usque in diem, quo hæc fiant, pro eo, quod non credidisti verbis meis, quæ implebuntur in tempore suo.* Quod fuit tempore nativitatis filii sui, dum illius nomen scripsit, num. 62. *Et postulans pugillarem scripsit, dicens Joannes est nomen ejus. Et mirati sunt universi.* Apertum autem est illud os ejus, & lingua ejus, & loquebatur benedicens Deum. Duo fecit hic miracula Deus, unum, ligando nervum ejus, ne posset movere linguam ejus, alterum aperiendo os ejus ad loquendum, unde bene dixit scriptura probando miraculum utrunque; *Et mirati sunt universi, admiratio enim est effectus miraculi.*

- 5 Præmitto terciò, quod quatuor sūt defectus linguæ, Mutilitas, Hæsitatio, Blesio, & Balburio. De primo satis dictum est, qui tollit omnimodam locutionem, quod non faciunt alii defectus, ut patet ex eorum explicatione; nam Hæsi-

6 fitare dicuntur illi, qui unam syllabam statim conjungere non possunt cum alia, sed aliquantisper detinentur in prima, quam repetunt, ex quo *Hæsitatio* dicitur articulo-
 7 rum, & syllabarum inter-ceptio. Balbutientes verò appellantur, qui literam, aut syllabam prætermittunt in prolatione dictionis, ut cœna pro Cœsena Vena, pro Ravena. Blesi demùm
 8 vocantur, qui certam literam pronuntiare nequeunt. Defectus iste sæpè accidit in R. prolato pro sono L. ut *Colpus*, pro *Corpus*. Vulgus omnes istos simpliciter vocat balbutietes, ex sua ignorantia non distinguens unam imperfecti-
 9 onem ab alia. Hi defectus, quamvis originem habeant à natura ex læsione illius nervi, tamen arte, industria, & exercitio quandoquæ tolluntur, processu temporis relinquuntur præsertim à pueris factis adolescentibus, qui dum sunt in tenera ætate non possunt pronuntiare certas literas, & syllabas, ad quarum pronuntiationem requiritur major motus, & imperus illius nervi, qui tunc debilis est, factus postea fortior rectam & perfectam producit locutionem.

9 Præmitto quarto reliquorum instrumentorum ad loquendum explicationem brevem. *Primò* Pulmones sunt necessarii ad emittendam vocem, qui aerem ad se attractum extramittendo per arteriam asperam vocem formant. Sunt aliqua animalia, ut formicæ, araneæ vermes, &c. quæ carent pulmonibus, & ideo nullam vocem emittunt. Pulmones sunt spongiosi, & molles ad instar folium, sine quibus animal vivere non potest, respirando, & aspi-

10 rando aerem, in ordine ad vitam; & ad vocem emittendam. *Secundo*, muscoli thoracis inter costas movent partes pulmonum, attractum aerem magna vi extramittunt *Tertiò*, arteria aspera, quæ, est via, seu canalis à faucibus ducens aerem ad pulmones refrigerandum. Aspera dicitur, quia constat partibus inæqualibus, & tortuosis. Constat autem duabus partibus, quarum superior ea parte faucium vocatur *Larinx* habens magnam cavitatem diversis musculis munitam ad formandum diversas voces per illos circulares attractus, & partes tortuosas. Ea autem Larinx caput arteriæ tegitur coperculo; quod vocant *Lingulam*, ne aliquid cibi, aut potus eadat in eam, aperitur autem, & clauditur ad respirationem, & vocis emissionem. *Quartò*, suprà Lingulam cooperientem *Laringem* extat frustulum carnis rotundum, quod appellant *Gurgulionem*, seu *Carunculam* pendentem in extremo palati. Nonnulli pro eodem accipiunt *Gurgulionem*, & *Laringem*. Aer autem impingens in illa duo, in *Gurgulionem* scilicet, & *Lingulam* exeundo à Laringe, causat vocem ad motum linguæ *Quintò*, necessarium est *Palatum* in quod lingua impingendo causat diversitatem vocis ex diversitate lenis, aut asperi in eodem palato concavo. *Sextò* dentes & si non sint omnino necessarii, sunt tamen valde proficui ad formandam perfectam vocem, ut experientia docet.

13 Vox igitur animalis, & locutio hominis causatur ex aere, emissio à pulmonibus per arterium, & laringem magna vi im-

pingente in lingulam, & gurgulionem exeunte ad motum linguarum diversimodè tangentis pallingulam, & dentes.

Sed ad perfectam hujus rei cognitionem superest differentia inter vocem, & loquelam, quæ certè mirabilis est, cum omnia animalia, tam homo, quam brutum, eisdem utantur instrumentis, & tamen differant vox, & loquela.

- 14 R. Vox ex sua natura est sonus uniformis, & continuatus, qui ex articulatione, & diversitate dividitur in literas, syllabas, & dictiones, ad instar articulorum manuum, quarum nodi dividunt ossa ne continuentur, ita quod vox in homine articulatur, & sit diversa, & propriè transit in loquelam, qua homo utitur ad experimentos alteri homini conceptus mentis, & res, quæ in medium seipsis deduci non possunt, consequenter sicut res, & conceptus illas significantes diversa sunt, ita etiam voces diversæ esse debent, & sic articulatur, ut demonstrent distinctè quod alteri manifestandum est. Bruta carent conceptibus mentis; ideo suas voces non articulant, nec dividunt, ea etiam ratione, quia eorum instrumenta non sunt ita perfecta, & apta ad articulandum sonum, & faciendam loquelam, sicut instrumenta ipsius hominis.

- 15 R. Locutio restituta muto, sine dubio est miraculum, non autem in balbutientibus rectè, & perfectè, postmodum loquentibus.

Primum probatur, quia viribus naturæ læsionem organorum ad loquendum nemo sanare potest, ergo si quis mutus loquitur,

id tribuitur foli Deo, nam Sapient. 10. 21. dicitur: *Quoniam Sapientia aperuit os mutorum.* Isaia cap. 35. 6. *Aperta erit lingua mutorum.* Sunt ergo hæ operationes solius Dei, excedentes naturæ vires. De mutis loquentibus sanatis à Christo, dixi Medit. 3. q. 9. ubi de hac re plura.

- 16 Secundum de Balbutientibus patet maximè in pueris, ut dixi suprà, qui sicut crescunt, ita perficiuntur, & proficiunt in suis operationibus. Quod si quis jam adultus balbutiret, & pro eo invocato divino auxilio, seu Sanctorum, deinceps perfectè loqueretur, certè id essettribuendum miraculo, & non naturæ, quæ operatur tantum, dum crescit, & roboratur, non quandò est jam in debita consistentia constitutus.

- 17 Dices, sicut Dæmon ligare potest linguam hominis, ut legitur Marci 7. 32. secundum interpretationem Sanctorum Patrum, ut notavi Medit. 3. q. 9. ita & illam solvere ad locutionem, qui enim potest ligare, potest etiam solvere, res enim per quas causas nascitur, per easdem dissolvitur, ergo mutum loqui non excedit vires naturæ, dum Dæmon potest destruere ligamen, quo linguam hominis ligaverat.

- 18 R. Cum solvere ligamen sit quid bonum, non legimus Dæmonem id umquam fecisse, potest tamen facere, ut probat objectio; sed vis solvendi ligamen in ordine ad rationem miraculi consistit in eo, quod Dæmon non potest instrumentum loquendi læsum sanare, ita ut benè loquatur, & sanetur vi naturæ.

Probatur autem restitutio loquitur

quelz, dum is, qui antea con-
stabat esse mutum, postmodum
loquitur aliis audientibus, ut id
expresse dicitur ab Evangelistis,
quorum dicta retuli ad verbum,
Medit. 3. qu. 9. in quibus locis,
narrato miraculo, exprimitur:
Locutus est mutus. Loquebatur re-
cte. Demonstratur ergo sic esse-

ctus miraculi, dum qui alias erat
mutus, modo loquitur. Est au-
tem miraculosa locutio mutorum
in primo gradu miraculorum,
quorum effectus esse non possunt
communes Deo cum causis se-
cundis, juxta dicta Medit. 1. qu.
16. num. 46.

MEDITATIO X.

De Miraculosa auditione Surdorum.

- 1 **A**urium structura refertur.
- 2 *Timpanum, seu Miringa, Malleus, Incus, Stapeda in auribus.*
- 3 *Organum auditus variè assignatur.*
- 4 *Sed illud consistit in illa subtilissima substantia.*
- 5 *Perditur auditus multis modis.*
- 6 *Surdus recuperat auditum miraculosè.*
- 7 *Quomodo probetur hoc miraculum.*
- 8 *Surdafter postea benè audiens non dicitur miraculosè sanatus.*
- 9 *Surdus natus omnis mutus.*
- 10 *Locutio discitur per auditum.*

MEDITATIO X.

DE Surdis subsequentè agendum est in ordine ad miraculosam auditionem; undè præmittenda est aurium structura, ut ex ejus cognitione colligi possit, à quo procedat auditio, & surditas ei opposita.

- 1 **A**uris autem structura talis est, quòd constat partibus carnis, & ossis, quæ est quædam mixtura dicta Cartilago, nec nimis dura, nec nimis mollis, sed talis temperamenti, quòd possit conservare organum auditus, supra quod extra caput prominet ad illius

propugnaculum. Est autem auris, quodam figuram vacua, habens viam tortuosam instar coelæ, ut sonus variè fractus sine læsione, sed leniter deferatur ad organum. Via hæc ex parte exteriori lata est, sed ulteriùs constringitur, & arcatur, continens quendam humorem viscosum, ne muscæ, & aliæ bestiolæ possint ingredi, & lædere organum, & in fine interiùs dilatatur, & est concava nullum habens foramen versùs cerebrum, sed in eam cavitatem orbicularem definit, cooperitur membrana, quam vocant *Timpanum*, seu *Miringam*, quæ sustentatur à tribus ossibus *Malleo*, *Incude*, & *Stapida* sic dictis à figura similium instrumentorum, quam habent ab eis denominatis: Adest præterea os quoddam appellatum *Laberintus*, ad cujus instar compositum est plurimis foraminibus variè, & obliquè inter se occurrentibus. Cavitas *Timpani* repleta est quadam substantia subtilissima, quam vocant aerem innatum ad ejus similitudinem à natura ibi positam, ne cavitas illa ab aere repleta corrumpetur. A cerebro quidam nervus diffunditur ad eam cavitatem deferendo in eam spiritus anima lesi qui species sonoras ad sensum communem deferunt, & vocatur auditorius. Ea officia ejusdem magnitudinis sunt in adultis, sicut in infantibus, propter necessi-

necessitatem hujus sensus utrif.
que ad docibilitatem.

- 3 Modò videndum est, in qua ex dictis partibus formetur Auditus, seu, ut ajunt Philosophi, quodnam sit organum, sed auditorium in auribus. Variæ hujus sunt opiniones. Nam *primò* aliqui dicunt, spiritus animales à cerebrò diffusos esse ad organum auditus. Sed errant, quia cum illi spiritus non sint animati, sicut est organum aurium, non possunt fungi hoc officio. *Secundò*, alii volunt sensorium consistere in illis tribus ossiculis. Sed fallunt, quia non sunt animati anima sensitiva, ut debet esse hoc organum; præterquàm quòd non sunt apta ad motionem intentionalem; ultrà quòd motus ab illis editus arbitrarius est, insufficiens ad edendum sonum. *Tertiò*, nonnulli dicunt sensorium esse in nervo auditorio proveniente à cerebrò. Quòd falsum est, quia nervi serviunt ad portandos spiritus, non ad producendum auditum. *Quartò*, quidam illud reponunt in Timpano, qui primò attingitur à sono, nec ulteriùs penetrare potest. Sed contrà est, quia illuc perveniens speciem soni immitit ultrà Timpanum, in substantiam illam subtilissimam, ut mox dicam. Præterquàm quòd illa membrana se habet ut tunica, protegens eam substantiam ne lædatur, sicut tunica speculans tegit pupillam, ex dictis præced. Medit. 7. n. 5.

- 4 Concludendum igitur est, sensorium auditus esse illam subtilissimam substantiam inclusam in cavitatè Cocleæ, tot aliis partibus protectam, & custoditam, ut possit sensationes sonoras per-

cipere, & audire. Ita *Arist.* 2. de partib. *Animal.* cap. 10. apud *Ruvium lib. 2. de Anima* cap. 8. q. 6. *Meldul. disp. 5. de Anima* num. 119.

Viso, quòd in illo aere subtilissimo innato in concavitate cocleæ aurium consistit organum, & sensorium auditus; restat videre quomodò illud sensorium lædatur, itaut homo evadat surdus, si non sit taliter natus.

- 5 Perditur autem auditus, quãdò unum ex dictis instrumentis notabiliter læditur, sive sit illa substantia subtilissima, in qua dictum fuit potissimùm consistere ejus sensorium, qua corrupta perditur omninò auditus. Perditur quoque ex aliorum læsione, nempe, Timpani, Incudis, nervi auditorii, pariter ex intemperie, & tumore inficiente organum. Dixi ex notabili læsione, quia si sit levis, & parvi momenti, læsus non evadit Surdus, sed surdaster, parum scilicet audiens, qui dicitur esse de auditu grosso. His præmissis.

- 6 R. Surdus natus, vel factus in instanti, divino auxilio, seu aliqujus sancti invocatione, perfecte auditur, dicitur miraculose sanatus à surditate. Ratio est, quia defectus surditatis expelli non potest nec in instanti, nec successivè remediis naturæ, cum organum læsum restitui non possit viribus naturæ, ut experientia patet, ergò surdus factus audiens, illi id accidit miraculose. Confirmatur id ex miraculis Christi, qui miraculose dicitur restituisse auditum surdis, ut dixi Medit. 3. 9. num. 9.

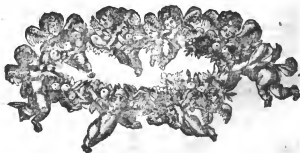
- 7 Probantur autem hujus generis

ris miracula, quando surdus factus respondet rectè ad propositam interrogationem, vel repetit verba erga ipsum prolata, vel quid aliud facit, vel dicit, per quod non cognoscitur amplius surdus.

8 Surdaster autem non dicitur miraculosè sanatus, si deinceps benè audiat, quia organum non erat læsum ad surditatem, sed impedièbatur ex aliquo accidenti, quod præsumitur de se recessisse, dum denudè audit benè.

9 Sed numquid omnis surdus est etiam mutus? Certum est, quòd surdus factus non est mutus, cum loqueretur ante auditu suggerente loquelam. Surdus verò natus remanet etiam mutus, non ex ratione quorundam, qui ex cerebro volunt quosdam nerviculos descendere conjunctim, & postea dividi in tres partes; quarum una adhæret linguæ, movens eam ad locutionem, reliquæ ve-

rò duæ sunt aurium, cujus auditui deserviunt, ex quo inferunt, læsa una parte, quæ scilicèt deservit auribus, lædi etiam alteram respectu linguæ, quia ab eodem principio procedunt. Sed hæc ratio non admittitur à bonis Anatomicis, quia experientia constat, quandoque unam tantùm aurium esse læsam, & nō alteram, ergò ex læsione unius partis non inferitur læsio respectu omnium partium; itaque ea est ratio, cur omnis surdus natus est etiam mutus, quia homo in tantum loquitur articulatè, in quantum per auditum docetur, & discit modulare linguam, ergò ubi non infunditur auditus, ibi loquela percipi non potest. Ità Conyembr. de Anima in problem de Auditu sect. 2. num. 6. Blasius Michalorius in tract. de cæco, surdo, & muto cap. 3. num. 5. Theophilus apud Antonium de Gbistlandis in Dom. 3. Quadrag. dub. 47.

MEDITATIO XI.

De miraculosa Energumenorum liberatione.

- 1 **E**jectio demonum est miraculosa.
- 2 Sacerdotum est ejicere demones ex officio.
- 3 Christus plures ejecit demones.
- 4 Demones revertuntur ad homines.
- 5 Quomodo probetur recessus demonis.
- 6 Daemon verè surdus, nec mutus est.
- 7 Cur discipuli non potuerunt ejicere demonem.
- 8 Probitas vite requiritur ad expellendos demones.

MEDITATIO XI.

Ertum est, quòd energumenorum liberatio est miraculosa, cum demonis ejectio extrà corpus humanum ab eo oblessum excedat vires naturæ corporeæ, vel intellectualis, quæ de se in spiritum agere non potest expellendo eum ab homine vexato, undè si expellatur, id tribuendum est miraculo.

- 2 Notandum autem est, id officium expellendi demones spectare ad sacerdotes, qui hanc potestatem recipiunt in susceprione, ordinis exorcistatus, undè dum sacerdos exorzizat, utitur auctoritate sibi à Deo concessa in or-

dinatione, de qua Cap. Exorcista 16. dist. 23. Quare si aliquem liberat, dicitur facere miraculum, seu illi cooperari, invocatis sanctis, erga quos vexatus, vel ejus parentes magnam habent devotionem, & fidem, in quorum meritis se confidunt; posita ergo invocatione sanctorum, liberatio est miraculosa procedens ex meritis eorum, & cooperatione sacerdotis, cui, si bonus est Dei servus, tribui potest; ut de Sancto Ubaldo Eugubii Episcopo dicitur, in quo virtus præcipuè enituit in effugandis spiritibus immundis.

- 3 Multos demones Christus ejecit ex corporibus hominum, Matth. 9. 32. demonem à muto. Matth. 12. 22. ab alio muto simul & cæco. De quibus latè dixi Medit. 3. q. 9. nu. 21. Adduco exemplum ex Marco 9. 16. ubi num. 24. dicitur: *Jesus convinatus est spiritui immundo, dicens illi: Surde, & mute Spiritus, ego præcipio tibi, exi ab eo, & amplius, ne introeas in eum. Et exclamans, & multum discerpens eum, exiit ab eo, & factus est sicut mortuus. Jesus autem tenens manum ejus, elevavit eum, & surrexit.* Christus præcepit demoni, ut exiret; habet enim Christus imperium super demones, & sic exiit, cum ea vexatione illius hominis, quia aegrescebat talem exitum. Prohibuit enim,

R

ne

ne deinceps ingrederetur corpus illius hominis, quandoquē enim dæmones revertuntur, quia inveniunt bonum hospitem; unde

- 4 *Lucæ 11. 24. dicitur. Cum immundus spiritus exierit de homine, ambulat per loca inaquosa querens requiem, & non inveniens dicit: Revertar in domum meam, unde exiui. Et cum venerit, invenit eam scopis mundatam, & ornatam, tunc vadit, & assumit alios septem spiritus secum nequiores se, & ingressi habitant ibi; & fiunt novissima hominis illius pejora prioribus.* Christus ergo benè præcepit spiritui immundo non solum exire, verū etiam prohibuit eidem regressum, quia sciebat, dæmones libenter habitare cum hominibus habentibus domum scopatam, id est vacuam bonis operibus, & plenam vitiis, & peccatis, cum quibus dæmones solent morari. Per exclamationem, & discriptionem probatur liberatio energumeni, & per alia signa, tamen per hæc non est statim credendum, quod exierint, sed expectandum est aliquod temporis spatium à iudice præfigendum, & interim observandi sunt omnes motus, & actiones hominis sentientis se libera-

ti, in quo si appareant aliqua ex signis, quæ vexatus solebat facere, non probatur liberatus, sed in eo dæmonem se occultasse.

- 6 Sed numquid dæmon est mutus, & surdus? Sic utique eum vocavit Dominus, ut supra scripsi. Vera in se dæmon non erat mutus, nec surdus, quia caret organis sensuum, cum sit spiritus, sed Christus sic eum appellavit, quia fingeat se mutum, & surdum in illo homine, quem non sinebat loqui, nec audire.
- 7 Subdit Evangelista Marcus ibidem num. 17. quod Christus dixerat discipulis suis, ut eum dæmonium ejicerent, & non potuerunt, unde post ejus liberationem discipuli, num. 27. eum secretò interrogaverunt: *Quare nos non possumus ejicere eum? Et dixit illis: Hoc genus in nullo potest exire, nisi in jejuniis, & oratione.*
- 8 Certum est, quod non cuique sacerdoti, licet habeat potestatem ordinis, conceditur ejectio dæmonum à corporibus obsessis, cum in eis ejiciendis, præter potestatem, requiratur bonitas vitæ ipsius sacerdotis; liberat enim magis obsessos à dæmone propter merita bonæ vitæ, quàm aliter.

MEDITATIO XII.

De Miraculosa Refuscitatione Mortuorum.

- R**efuscitatio, & Resurrectio differunt.
- 2 Resurrectio duplex, generalis, & particularis, utraque de fide.
 - 3 Miraculum est opus resurrectionis.
 - 4 Major virtus in creatione, quàm in resurrectione.
 - 5 Sancti merentur vitam mortuis. S. Franciscus 30. dedit vitam.
 - 6 Animalia etiam bruta revocantur ad vitam.
 - 7 Mirabilis est revocare brutum ad vitam, quàm hominem.
 - 8 Resurrectio probatur per actus vitales.
 - 9 Platonici concedunt naturalem regressum animarum post certum tempus.
 - 10 Improbatur error eorum auctoritate Sacre Scripturae.
 - 11 Et rationibus.
 - 12 Caelestes orbes propter varietatem motuum in eandem redire nunquàm possunt.
 - 13 Idem individuum, nec supernaturalitèr redire, heresis est.
 - 14 Sadduceorum, & aliorum negantium resurrectionem mortuorum.
 - 15 Matrimonium morte solvitur.
 - 16 Elias refuscitat mortuum.
 - 17 Erat Jonas postmodum propheta.
 - 18 Vir Dei, & Homo Dei, differunt.
 - 19 Eliseus filium Sunamitis revocat ad vitam.
 - 20 In ultimo actu sua incarnationis super puerum.
 - 21 Elisei ossa tacta refuscitant mortuum.
 - 22 Sadducei ignorabant Scripturas de resurrectione mortuorum.
 - 23 Nonnulli tenent, nullum individuum ab homine redire posse etiam supernaturalitèr.
 - 24 Probatur reditio etiam aliorum individuum.
 - 25 Nonnulli probant idem etiam naturalitèr redire posse.
 - 26 Nihil novum sub sole, intellige secundùm speciem.
 - 27 Aqua divisa in seipsam reddit naturalitèr.
 - 28 Quia in ea nihil corruptum per divisionem.
 - 29 Auricula, & nasus restituitur naturalitèr.
 - 30 Quomodo vivificantur?
 - 31 Christus restituit auriculam Malco.
 - 32 Miraculosè sanatur auricula, & nasus, si applicentur sine remediis.
 - 33 Identitas numerica pendet ab eadem causarum combinatione.
 - 34 Effectus numericè sunt indifferentes respectu suarum causarum.
 - 35 Musca suffocata de se reviviscit.
 - 36 Non eadem, si est mortua, sed alia.
 - 37 De fide ergò est resurrectio mortuorum.

- 38 *Reditio ejusdem non implicat nec ex parte Dei, nec ex parte rei.*
- 39 *Non magis distat impossibile à possibili, quàm possibile ab impossibili.*
- 40 *Ad præteritum non est potentia.*
- 41 *Intellige reduplicativè, seu negativè, utique specificativè, & positivè.*
- 42 *Reproductum haberet duo esse, duplicem existentiam, & durationem.*
- 43 *Unicum esset, tempus diversum.*
- 44 *Reproductio repugnat unitati.*
- 45 *Numerus non ponitur in ipsa re, sed in tempore.*
- 46 *Identitas effectus pendet ab identitate actionis.*
- 47 *Falsum id est, cum possit idem effectus esse diversarum actionum.*
- 48 *Non inciperet reproductum per primum esse, nec ultimum esse.*
- 49 *Reinciperet per unum ex illis.*
- 50 *Tempus intermedium divideret inter corruptum, & reparatum.*
- 51 *Non divideret entitatem, sed ipsum tempus divideret se ipsum.*
- 52 *Deus liberè agens, non eodem modo agit agens necessariò.*
- 53 *Plus enim liberè operatur, quàm necessariò.*
- 54 *Deus vocat ea, quæ non sunt, sicut ea quæ sunt.*
- 55 *Unitas effectus non pendet necessariò ab unitate actionis.*
- 56 *Miracula resurrectionis, in beneficium aliorum.*
- 57 *S. Stanislaus miraculum resurgentis pro se.*
- 58 *Gallus, & Gallina assati redeunt ad vitam pro innocentibus.*

etia juvenis.

59 *De alio gallo resuscitato à B. Francisco Pisauriensi.*

MEDITATIO XII.

Resuscitatio in eo dicitur à Resurrectione, quòd illa est actio, qua Deus mortuum revocat ad vitam, undè so-
tenet ex parte Dei vitam restituentis ei, qui è vita decessit. Resurrectio verò est passio, qua defunctus recipit esse, & cum nobis notior sit effectus, qui videtur de mortuo vivus, & causa sit ignota oculis nostris, nota verò fidei nostræ, ultatio est terminus se tenens ex parte resuscitati, nempe Resurrectio, quàm terminus Resuscitationis se tenens ex parte resuscitantis.

Est autem duplex resurrectio, una ordinaria, & universalis, qua omnes mortui resurgent in die ultimo judicii, Job. 19. 25. *In novissimo die de terra surrecturus sum.* S. Paulus 1. ad Corinth. cap. 15. à num. 12. ad 54. probat resurrectionem mortuorum, & concludit, quòd eo die omnes resurgemus. Res ergò certa est de fide. Altera est extraordinaria, & particularis, per quam Deus ex singulari privilegio revocat ad vitam hunc vel illum mortuum, extrà finalem Judicium, ex intercessione, & meritis sanctorum suorum. Ad primam resurrectionem mors nulla sequitur, uti ad secundam, per quam resuscitati iterùm mori debent, ut cum aliis pari conditione possint resurgere. De secunda potissimùm hìc sermo erit prima-

non

non exclusa. Et sicut de fide est resurrectio universalis, ut dictum est, ita & de fide secunda, quod scilicet Deus resuscitet mortuos ex meritis Jesu Christi, qui quampluribus restituit vitam mortuis, ut legitur in Evangelio, in quo de solis tribus fit mentio, ut dixi Medit. 3. q. 11.

3 Nulli dubium esse deber, quod resuscitare mortuos, est miraculum, & quidem principale in primo gradu, ita quod nulli creaturæ competat restituere vitam jam mortuis, ex illo communi axioma Arist. 2. de Gener. quod à privatione ad habitum non datur regressus, quæ enim corrumpuntur secundum substantiam non redeunt eadem numero, sed tantum in specie, ut experientia patet. Reitat ergo, quod resuscitare mortuos spectat ad eum solum, qui habet potentiam infinitam, quæ dicitur omnipotentia; sed hæc in solo Deo reperitur, ergo ipse solus potest revocare ad vitam mortuos. Confirmatur id, quia major virtus requiritur in producente res ex nihilo, quam in reparando deperditas, cum in reparatione aliquid supponatur, & non in prima productione, cum sit ex nihilo; sed solus Deus creat, & producit ex nihilo, ergo & reparat deperditum à fortiori, cum minor virtus in hoc exigitur. Deinde ille solus potest restituere vitam, qui potest animam creare, nam resurrectio est reunio animæ separatæ ad suum corpus; sed solus Deus est creator animarum intellectualium, ergo & solus earum reunitor corpori.

5 Non solum Christus resuscitare potest mortuos uti præci-

pium, & principale instrumentum divinæ omnipotentis ex suis meritis, verum etiam quilibet servus Dei non solum in hac vita, verum etiam post mortem, implorando divinum auxilium; unde Sanctus Pater Franciscus dum viveret quatuor resuscitavit mortuos, & post mortem viginti sex revocavit ad vitam.

6 Non solum homines revocantur ad vitam, ut de fide tenendum est, sed etiam bruta ad beneficium, & utilitatem hominis, nam S. Silvester taurum resuscitavit, ut in ejus vita legitur, refert Scotus in 4. dist. 43. q. 1. num. 5. præsentibus Constantino, & Helena matre ejus noviter conversis, ut in fide magis confirmarentur; & mirabilius est dare vitam animali irrationali, cujus animia erat jam corrupta, quam revocare hominem ad vitam, cujus anima ut immortalis non potest corrumpi, sed à corpore separata ipsa adhuc vivit; resurrectio ergo mortuorum consistit in reunione animæ corpori, quod revivificat.

8 Probatur autem resuscitatio mortuorum, supposita separatione animæ à corpore, per actus vitales à resuscitato exercitos; unde Christus puellæ duodecim annorum Marci 5. 42. jussit ambulare, & ut ei daretur aliquid manducare. *Puella, tibi dico, surge; & Confestim surrexit puella, & ambulabat; & dixit dari illi manducare.* Revocavit ad vitam unicum viduæ filium Lucæ 7. 15. *Adolescens tibi dico: Surge, & resedit, qui erat mortuus, & cepit loqui, & dedit illum matri sue.* Probatur hoc miraculum tribus actibus, nam surrexit è cata-

cto,

cto, & refedit, atque cepit loqui. De Lazaro quatruiduano, Joan. 11. 43. *Lazare veni foras* & statim prodit, qui fuerat mortuus ligatus pedes, & manus insitis, & facies illius sudario erat ligata. Dixit eis Iesus: Solvite eum, & finite abire. Resurrectio probatur per exitum à sepulcro, & ambulationem ejus, postquam solutus fuit. Probatum ergo miraculum per opera vitæ facta à mortuo resuscitato, ut notavi etiam Medic. 3. q. 11. num. 31. & 32

9 Platonici prædictis obviare videntur, dum asserunt eadem numero individua naturaliter redire, & animas reverti ad sua corpora, quæ alias vivificabant, post circulationem perfectam ab octava sphaera, nempe post triginta sex mille annos, aut quadraginta novem mille annos ex Alphonfinis tabulis. Hoc si esset verum tolleretur ratio miraculi à resurrectione mortuorum, dum animæ naturaliter redeunt ad sua corpora, & non supernaturaliter, & miraculosè. Hunc errorem ex antiquis referunt D. August. tom. 5. lib. 12. de Civit. Dei cap. 13. cum aliis Maffrius disp. 5. de Generat. num. 154, & ab illis impugnatur, tum auctoritate sacræ Scripturæ, tum rationibus.

Auctoritas est S. Pauli ad

- 10 Rom. 6. 9. *Si autem mortui sumus cum Christo, credimus, quia etiam simul cum Christo vivemus, scientes, quod Christus resurgens ex mortuis jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur.* Igitur si homo cum Christo vivit, qui non amplius moriturus est, sequitur, quod nec homo amplius est mor-

iturus; ergo post circulationem tot annorum non redibit naturaliter, cum mortui, non viventes dicantur redire. Idem ad Thessalon. 4. fine dicitur: *Et sic semper cum Domino erimus.* Post finem mundi resurgentes cum Domino semper manebunt sancti Dei cum suis corporibus, & animabus, unde tollitur ista circulatio animarum, cum non possint animæ separari à corporibus, quibus in æternum erunt unitæ, non solum in Paradiso, sed etiam in inferno animæ damnatorum. David in Psal. 11. 8. derektur hunc errorem his verbis: *Tu Domine servabis nos, & custodies nos, à generatione hac in æternum.* Tui sumus servi, confidimus in te, quod nos conservabis tecum in æternum, nec timemus animarum nostrarum transmigrationem platoniam, quia fabulosa est.

- 11 Ratione probatur fabulosum esse placitum Platoniorum. Primo, quia respectu beatorum sequeretur, eorum beatitudinem esse inanem, ad tempus, & fictam tantum, cum essentialiter vera beatitudo sit æterna, & perpetua; animæ igitur sanctæ eam relinquere non possunt. Secundo, sequeretur hominum cognitionem esse solum reminisceniam, dum enim animæ rationales redirent ad sua corpora, nihil addicerent de novo, sed eorum scire nihil aliud esset, quàm reminiscencia, quod absurdum est, cum notum sit dari scientiam, & novam cognitionem, quæ reminiscencia non est. Tertiò, ratio, quam Platonici adducunt, nullius est momenti, hæc est, quia eadem causa redeunte idem quoq;

- quoque effectus redit ; completa autem circulatione octavarum Sphaerarum corpora caelestia, redibunt ad eundem situm, & eundem numero motum resument, quem prius fecerant, consequenter eundem numero effectum producent. Hæc ratio, inquam, nullius est momenti, imò falsa, quia cum ab Astrologis sit observatum parenter varios esse motus caelestium orbium, sequitur necessario ex eorum varietate non posse ad eundem situm, locum, & aspectum redire, ex Clavio cap. 1. Sphaerarum Vers. De periodis motuum. Adde, quòd ad identitatem effectus non sufficit eadem causa, sed præterea eadem materia; experientia autem constat, quòd materia non semper remanet eadem; sed mutatur, dissipatur, & in varios situs divisa dispergitur, sicut vita hominis, quæ nunquam in eodem statu permanet, ut dicit Job, sed continuò fluit.

- 13ª Alii negant, individuum corruptum idem numero redire posse, non solum naturaliter, sed etiam supernaturaliter, & hic fuit error, & hæresis Stoicorum, & Sadducæorum, qui posuerunt animam mortalem, & resurrectionem dixerunt impossibilem, Tertul. de præscript. Hæret. cap. 7. Vide Præteolum in suo Elenchorum, in quo quamplures huius erroris sectatores refert V. Resurrectio.

- 14 Sadducei negantes resurrectionem mortuorum cum Christo disputaverunt, ut legitur Matth. 22. 23. *In illo die accesserunt ad eum Sadducei, qui dicunt, non esse resurrectionem, & interrogaverunt eum dicentes: Magister, Moyses dixit: Si quis mortuus fuerit non*

*habens filium, ut ducat frater ejus uxorem illius, & suscitet semen fratri suo; erant autem apud nos septem fratres, & primus uxore ducta, defunctus est, & non habens semen, reliquit uxorem fratri suo; similiter secundus, & tertius usque ad septimum; novissimè autem omnium, & mulier defuncta est. In resurrectione ergò cujus erit de septem uxor? omnes enim habuerunt eam. Hoc est argumentum illorum, qui negabant resurrectionem. Dicta lex Moysis habetur in Deuter. cap. 25. num. 5. ad 10. Septem ergò fratres successivè eandem mulierem in uxorem duxerunt, fuit ergò sterilis, dum cum sex primis semen non habuit, in resurrectione cujusnam erit uxor? Respondit Christus: Erratis nescientes scripturas, neque virtutem Dei; in resurrectione enim neque nubent, neque nubentur, sed erunt sicut Angeli Dei in caelo. Post diem judicii cessabit generatio, undè deinceps non erit necessarium matrimonium, consequenter non erit opus illi mulieri querere virum suum, ligamen enim matrimonii solvitur morte, itaque si conjugati jam defuncti resurgerent, non essent amplius tales, sed fornicarii, si copulam haberent ad invicem, nisi novo matrimonio denuò conjungerentur, nam matrimonium morte solvitur, Paulus 1. ad Corinth. 7. 19. ad Roman. cap. 7. 2. & se 7. Christus vocat illos errantes, & ignorantantes scripturas, & virtutem Dei, nam non legerant in lib. 3. Regum 17. ubi narratur, quòd Elias mortuum resuscitavit hoc modo, nu. 20. *Clamavit ad Dominum, & dixit: Domine Deus meus etiam ne viduam, apud quam**

ego utcumque sustentor, afflixisti, ut interficeres filium ejus; & expandit se, atque mensus est super puerum tribus vicibus, & clamavit ad Dominum, & ait: Domine Deus, revertatur obsecro anima pueri buxas in viscera ejus. Et exaudivit Dominus vocem Eliæ, & reversa est anima pueri intra eum, & revixit. Tulitque Elias puerum, & deposuit eum de Cenaculo in inferiore domum, & tradidit matri suæ. Et ait illi: En vivit filius tuus. Dixitque mulier ad Eliam. Nunc in isto cognovi, quoniam vir Dei es tu, & verbum Domini in ore tuo verum est. Mulier, cujus filius fuit resuscitatus ab Eliâ, erat de Satephta Sydoniorum; hunc ejus filium dicunt Judæi esse Jonam de ventre Cæti liberatum, ut notat D. Aug. tom. 3. lib. 2. de mirabil. Sacre Script. cap. 17. Prævia actio ad miraculosam resurrectionem fuit triplex expansio sui ipsius super puerum, sine qua de facto non contigisset miraculum; fuit enim conditio sine qua anima non fuisset reversa in corpus pueri. Signat autem ea triplex inclinatio Eliæ super puerum opera Sanctissimæ Trinitatis; nam Patris, & Filii, & Spiritus Sancti opera ad extrâ, cujusmodi est operatio miraculorum, sunt indivisa, tribus personis communia, ut observat in hoc miraculo S. August. tom. 10. serm. 201. de temp. Elias autem ab ea vidua honoratur, dum vocatur ab ea *vir Dei*; his enim tantum conceditur gratia faciendi miracula, *vir* quidem dictus à virtute, & potestate faciendi miracula, quo nomine noluerunt appellare nuntii Ochozix 1. Reg. 1. sed dixerunt *Homo Dei, festina, descende*, neque enim

credebant, ipsum posse liberare eorum Regem ab infirmitate.

19 Eliseus, ut legitur 4 Reg. cap. 4. à Deo impetravit filium Sunamitidi, quæ multo tempore stetit cum suo viro jam sene, quem mortuum revocavit ad vitam hoc modo, ut ibidem legitur sub num. 32. Ingressus est ergo Eliseus domum, & ecce puer mortuus jacebat in lectulo ejus, in gresusque clausit osium super se, & super puerum, & oravit ad Dominum, & ascendit, & incubuit super puerum, posuitque os suum super os ejus, & oculos suos super oculos ejus, & manus suas super manus ejus, & incurvavit se super eum, & calefacta est caro pueri. At ille reversus deambulavit in domo semel, huc, atque illuc; & ascendit, & incubuit super eum; & oscitavit puer senties, aperuitque oculos. Post hæc vocavit Sunamiridem per Giezi servum suum, qui non potuerat cum baculo Elisei restituere illum ad vitam, ut filium suum colleret jam vivum. Propheta fecit multa, in resuscitatione hujus pueri, nam *Primò*, oravit ad Dominum, à quo petiit gratiam, ut fecit etiam Elias ejus magister. *Secundò*, incurvavit se super eum, & calefecit carnem ejus, quasi disponendo eam ad receptionem animæ. *Tertiò*, semel deambulavit in domo, quasi expectans gratiam à Deo. Demùm iterum incubuit super eum, & statim oscitavit senties, & aperuit oculos.

20 Sed hinc oritur difficultas, sub quam ex dictis actionibus, Deus rennivit animam corpori pueri defuncti? Crederem Deum ad vitam puerum revocasse statim ac secunda vice incubuit super eum, nam per oscitationem, & ape-

& aperitionem oculorum, quæ sunt actiones vitales viventium; probatur puerum fuisse tunc vivum; non enim mortuus oscitat, nec aperit oculos; potest verò caro mortua calefieri ab extrinseco, quod non arguit vitam, cum non talis calefactio sit actus vitalis.

21 Eliseus, ut legitur eodem 4.

Regum 13. 21. tanti meriti fuit apud Deum, ut ad tactum ossum ejus mortuus revixerit: *Quidam autem sepelientes hominem, viderunt latrunculos, projecerunt cadaver in sepulchro Elisei, quod cum tetigisset ossa Elisei, surrexit homo; & stetit super pedes suos.* Surrectio, & statio super pedes demonstrat miraculum. Imò sola ipsa resurrectio sufficienter videtur miraculum probare, quia nullus mortuorum stat in pedibus suis, sed jacet, vel adhæret solido. Mortuus igitur probatur resuscitatus, vel cum se solo sine alterius adjutorio se erigit in pedes, vel etiam jacens se movet, loquitur, vel manducat, oscitat, aperit oculos, vel quemcunque alium vitalem actum facit.

22 Ex allatis miraculis Eliæ, & Elisei de resurrectione mortuorum apparet; quàm recte Christus dixerit Sadduceis: *Erratis ignorantes Scripturas*, quæ scilicet verba faciunt de mortuis resuscitatis à prædictis sanctis in virtute Dei, cui omnia sunt possibilia.

23 Nonnulli etiam Catholici, quos refert Meldulenſis *disp. 5. de Gener. num. 154. Vers. Secunda opinio*, negant, ullum individuum, excepto homine, idem numero redire posse, etiam per supernaturalem potentiam, consequenter Deum non posse revocare ad vitam aliquod animal irrationale,

& sic tollitur miraculum factum à S. Silvestro, de quo supra sub num. 6. & ab aliis sanctis.

24 Sed errant, quia sicut resurrectio in mortuis hominibus non implicat, ita neque in brutis restitutis ad vitam in beneficium ipsorum hominum; nec obstat discrimen, quòd hominis mortui remanent mataria, & forma, anima scilicet, quæ est immortalis, ac proinde non implicat eas à Deo denuò reuniri, sicut implicat hæc reunio in brutis, quorum animæ sunt corruptibiles; nam Deus non minus potens est in revocando ea, quæ fuerunt, quàm ea, quæ numquam fuerunt, sed his tribuit esse, ergò à fortiori eis, quæ aliquando fuerunt, cum minor virtus in his requiratur.

25 Denum nonnulli concedunt regressum ejusdem etiam naturaliter, ac proinde per hoc videtur tolli simpliciter miracula, nam probant *Primò ex Eccles. 1. 9. Quid est, quod fuit? ipsum quod futurum est? quid est quod factum est? Ipsum, quod faciendum est. Nihil sub sole novum. Nec valet quisquam dicere: Ecce hoc recens est; Jam enim præcessit in sæculis, quæ fuerunt antè vos.* Hæc enim auctoritas planè probat sententiam Platoniam, quòd præterita redeunt statutis temporibus, consequenter resurrectio mortuorum fit secundum cursum naturæ, & non præter illius ordinem, & miraculosè.

26 Contrà est, quia ibi textus intelligendus est, quòd eadem redeunt secundum speciem, & genus, non secundum numerum; quia individua secundum naturæ cursum generativum eadem numero non redeunt, sub sole ergò nihil est novum, sed quòd est factum

S

tum

Atum, est ipsum futurum, quod ad speciem; nam in creatione mundi productæ fuerunt omnes rerum species, adeo quod novæ, nec recentes amplius fiunt, ut tradunt Theologi cum D. Thoma part. 1. q. 73. art. 1. ad 3.

- 27 Secundò probant, quia aqua divisa in plures partes seipsam reunit, & fit eadem numero aqua, ut ante erat, ergo idem dici potest de aliis rebus; & sic anima rationalis ipsa potest se reunire suo corpori, ad quod habet naturalem inclinationem, quam non perdidit per eam separationem.

- 28 Contrà est primò, quia in reunionem diversarum partium aquæ admittitur id naturaliter, quia nihil in ea corruptum fuit, sed tantum facta divisio quantitatis, quæ corruptionem non arguit, ideo mirum non est, si redeunt in unum per ablationem divisionis; in corruptis autem non fit reunio secundum naturam, quia non datur agens naturale sic reuniens, cum reparare non possit corruptum. *Secundò* dici potest, eandem non redire unionem, quia regulariter non reunitur eodem modo, quo erat prius unita. *Tertiò* id negari potest absolute ab iis, qui tenent cum Scotistis quibdam totum esse quandam tertiam entitatem; unde divisa aqua, destruitur illa tertia entitas, quæ certè naturaliter redire non potest, dum non est.

- 29 Tertiò probant, quædam corrupta redeunt, & viribus naturæ reuniuntur, ut patet experientia in auriculis, & naso præcis, quæ partes reuniuntur, & canonicis medicationibus reviviscunt, sicut antequàm præciderentur.

- 30 Contrà est, quia in animalibus

animam habentibus divisibilem, auricula arte conjuncta, non informatur, nec vivificatur antiqua anima, sed nova, ideo non est eadem numero. In homine verò redit eadem pars præcisa, quia non obstante præcisione, & posita ea agglutinatione, anima se extendit ad eam vivificandam.

- 31 Nec dicas, ergo quod Christus restituerit auriculam Malco præcisam à Petro Lucæ 22. 51. *Et cum tetigisset auriculam ejus, sanavit eum* non fuit miraculum. Nec sanctus Antonius miraculose tibiam restituit ei, qui sibi eam amputaverat. Nec Sanctus Franciscus miraculum fecit, cum vas contritum integrum restituit cuidam mulieri devotæ illius; & divisum vomerem conjunxit, & solidavit cuidam aratori lib. 3. Cronicon. cap. 18. par. 1. in fine.

- 32 Quia respondetur, ea vera fuisse miracula, quia sine aliquo remedio sancti Dei, solo Crucis signo, & incontinenti restituerunt membrum præcisum, & rem contractam, natura autem non sic operatur, sed mediatis remediis.

- 33 Quartò probant, quia identitas numerica effectus dependet ab eadem causarum combinatione, & influxu secundum Aristotelem 8. Metaph. cap. 11. & 12. & lib. 12. cap. 11. ubi dicit, quod si eadem materia, & agens idem permaneant, eundem ab illis produci effectum; sed quandoque redeunt simul eadem causæ cum eisdem circumstantiis, licet non redeat idem tempus, quod non est necessarium ad identitatem numericam effectus; ergo idem effectus numero naturaliter reproduci potest, ejusdem existentibus causis.

- 34 Contrà est, quia non obstante

ea combinatione; causæ adhuc dicuntur indifferentes ad plures numero effectus, ac proinde à Deo determinandæ sunt. Aristoteles autem loquitur de identitate specifica, non autem de numerica.

- 35 Quinto probant experientia muscæ, quæ suffocata in aqua reviviscit exposita soli, vel in cinere tepida involuta, modò non fuerit læsa in organis, ut tradit Lucianus Philolophus relatus à Meldul. disput. 5. De Gener. nu. 175. ubi hoc, & præcedentia argumenta resolvit.

- 36 Contrà est, nam concessa ea experientia, non eadem numero redit musca, sed alia, nec mirum, quia similia animalia facile recipiunt esse ex putri materia, calore solis operante. Vel die reverà eandem muscam non renasci, sed eam consopitam recuperare vires debilitatas, non extinctas per submersionem in aquam.

- 37 Est ergo articulus de fide, quòd datur resurrectio mortuorum; non solum generalis in die iudicii, sed etiam particularis, ut probatum fuit suprà; & confirmatur, quia resurrectio, seu quòd idem jam destructus redeat effectus non repugnat, neque ex parte Dei, neque ex parte ipsius effectus. Non ex parte Dei, quia semper est idem, & omnipotens, atque immutabilis. Ex parte creaturæ
- 38 non apparet implicantia, quia in esse possibili erat creabilis, ergò si post creationem, & productionem corrumpatur, seu annihiletur, adhuc remanebit cum illa natura creabilitas; nam utrumquè non esse, scilicet antè creationem, & post annihilationem est ejusdem rationis, & conditionis, ergò sicut antè creationem

poterat à Deo creari, ità & re-creari post annihilationem; eadem enim res est in creatione, & recreatione, ut patet, cum utriusque sit eadem essentia. Præterea non magis distat impossibile à possibili, quàm possibile ab impossibili, cum distantia mensuretur eisdem extremis; sed per nullam potentiam impossibile fieri potest possibile, cum implicat in terminis, ergò per nullam potentiam possibile potest fieri impossibile, ergò si est possibile, à Deo reduci potest ad actum. Alia vide apud præcitatum Meldulensem.

40 Sed opponunt prædictis primò illud axioma: Ad præteritum non est potentia, ex Arist. 6. Eth. cap. 2. hoc solo privatur Deus, ingenera facere, quæ facta sunt; si enim faceret præsens, quod præteritum est, illud denuò producendo, præteritum faceret, non præteritum, quia quod est præsens, non est præteritum, cum hæc simul esse non possint; ergò idem numero reproduci non potest, consequenter non est dabilis resurrectio mortuorum.

41 R. Ad præteritum non dari potentiam negativè, seu reduplicativè, hoc est, ut id, quod aliàs fuit, non fuerit; dari verò positivè, & specificativè, hoc est, quòd aliàs fuit, iterum sit futurum. Et sic sequitur, præteritum non esse præteritum, respectu temporum, utriusque respectu reproducti, nam aliàs fuit præteritum, nunc verò præsens, sicut aliàs fuit etiam præsens relativè ad præcedentem præsentiam, nunc non existentem, sicut existit præsens. Datur ergò potentia non ad præteritum tempus, quod

non revocatur ad esse, sed ad rem præterito tempore corruptam, ut modo sit, sicut alias fuit.

- 42 Opponent secundo, quod res reproducta haberet duplex esse, & duplicem durationem, & existentiam, quia coexisteret duobus temporibus inter se distinctis, quod repugnat, quia tunc non esset eadem res, sed duæ res.

- 43 R. Sicut unica est essentia rei respectu sui ipsius productæ, & reproductæ, ita unica est existentia, & intrinseca duratio respiciens duo tempora, quæ sicut non diversificant essentiam rei, ita nequæ dicunt duas existentias, & durationes, dum utrisque tempus est extrinsecum.

- 44 Opponent tertio, reproductio repugnat identitati, & unitati rei, quia ponit numerum quem negat identitas, & unitas, ergo implicat eandem numero rem reproduci.

- 45 R. Numerum non poni in ipsa re, sed in tempore extrinseco, secundum differentias præteriti, & præsentis; ideo reproductio non repugnat unitati rei, sed temporis tantum unitati, cum sit duplex, ipsa verò res unica unitate suæ essentia numerica.

- 46 Opponent quarto, quia identitas effectus pendet ab entitate actionis, nam actiones distinguuntur per terminos, & e contra, nam ambo ad invicem identificantur, ex 3. Physic. tex. 47. Sed Deus non potest eandem actionem reproducere, quia non potest efficere eundem motum, nec tempus, à quibus pendet unitas actionis ex lib. 5. Physic.

- 47 R. Falsum esse majorem, & minorem. Ratio ejus est, quia idem

effectus potest esse terminus diversarum actionum; & etiam agentium conjunctim sumptorum, ut probat Mekul. disp. 8. Physic. q. 3. art. 1. & disp. 5. de generat. num. 155. ad hoc 4. arg. ubi etiam negat minorem; quia eadem actio productiva est etiam conservativa rei permanentis, ac proinde eadem est actio numero, & tempus diversum. Vel dicendum Scoti in 2. dist. 20. q. 2. quod ut aliquis effectus dicatur unum numero, sufficere, si habeat eandem numero materiam, & formam, unde in resurrectione mortuorum resurgent omnes, sicut erant, dum mortui sunt, nempe cum eadem materia, & anima rationali, esto actio reproductiva esset alia ab actione primò productiva, cum tale exercitium transeat, nec sit de ratione termini producti.

- 48 Opponent quinto, quia res in sua reproductioe non inciperet per primum esse, sed quod antea habuerat esse, nec per non ultimum esse, ob eandem rationem, ergo implicat reproductio, cum nullo modo reincipiat.

- 49 R. Reproducetur per unum ex illis, non simpliciter, nec absolute, sed relative ad primam productionem; ex hoc enim dicitur reproductio, & non productio, quæ relationem aliquam non dicit.

- 50 Opponent sexto, quia tempus medians inter corruptionem, & reproductioem divideret, & divideret reparatum à corrupto, consequenter non esset idem, quod fuit corruptum, sed diversum.

- 51 R. Tempus intermedium reproductum non dividit in suæ entitate

rate à corrupto, sed ipsum tempus patitur hanc divisionem, quæ ad ipsum refertur, non ad ipsam rem, sicut idem homo in pluribus locis simul existens, nullam patitur in sua entitate divisionem, sed loca ipsa, in quibus est, inter se divisa, & distantia.

- 52 Opponunt septimò, quia Deus per tuam liberam voluntatem modò plus non potest facere, quàm si necessariò ageret; sed si ageret necessariò, & interrupta actione, non posset reproducere ampliùs eundem effectum. Et id suadet, nam ex hypothesi si Pater in divinis interromperetur à sua actione, qua necessariò producit Filium, non ampliùs eundem generaret, sed alium, si iterùm generaret.

- 53 R. Verum, quidem est, quòd Deus per liberam voluntatem plus operari potest, quàm per necessariam actionem, quia est ad plures effectus, hæc verò ad determinatos; hinc tamen non infertur interruptam actionem redire non posse, & supposita ea, hypothesi non alius Filius, quia est impossibilis, sed idem omnino generaretur.

Sed hæc sufficiant ad præsens institutum, ex quibus constat, resurrectionem hominum, & etiam reditionem animalium, & vegetantium, licet corruptorum, esse possibilem, & non implicare, neque respectu Dei; neque respectu ipsarum rerum, quia ut dicit S. Paulus ad Rom. 4. 17. *Deus vivificat mortuos*, id est homines, restituit ad vitam, & vocat ea, quæ non sunt, tamquàm ea, quæ sunt. Deus ergò nullam facit differentiam inter ea, quæ corrupta sunt, & inter eadem existentia;

sua enim omnipotentia facit reviviscere corrupta, sicut eadem vocavit antè corruptionem ad esse. Nec obstat, quod dicunt nonnulli, eundem numero effectum exigere eandem numero actionem, quia actio importat rem ipsam in fieri, si ergò hoc fieri est, diversum, non potest factum esse; & terminus esse idem; sed actio præterita agentis naturalis redire nequit eadem numero, quia non adest idem motus, idem tempus, à quibus pender unitas actionis. Quia respondeo, falsum esse, unitatem effectus dependere ab eadem numero actione, cum idem à diversis actionibus provenire possit: ut dixi etiam suprà, & præterea falsum quoque est, eandem actionem dependere à motu, & tempore eisdem; cum manifestum sit actionem eandem productivam, & conservativam manere, & motum, atque tempus continè variari, & non esse idem.

- 56 Notandum est, resurrectionem mortuorum non solum cedere in beneficium eorum, qui resurgunt, verum etiam contingere in utilitatem aliorum. Produco duo miracula, unum sit de S. Stanislaw Episcopo, & martyre in ejus lect. 5. die 7. Maii: *Erat tàm Polonia Rex Boleslaw, quem graviter offendit, quòd illius votam libidinem publicè arguebat. Quare in solenni conventu Regni Stanislawum per calumniam in iudicium coram se vocari curat, tamquam pagum occuparet, quem Ecclesia sua nomine coemerat. Quod cum neque tabulis probare posset, & testes veritatem dicere timerent, spondet, Episcopus, se Petrum Pagi venditorem, qui triennio antè obierat, ipsa tres dies in iudicium addu-*

adductum. Conditione cum risu accepta, vir Dei toto triduo jejuniis, & orationi incumbit, ipso sponsionis die, post oblatum missæ sacrificium, Petrum è sepulchro surgere jubet, qui statim rediens Episcopum ad regium tribunal eum sequitur; ibique rege, & ceteris stupore attonitis de agro à se vendito, & pretio ritè sibi ab Episcopo soluto testimonium dicit, atque iterum in Domino obdormivit. Impius Rex iracundia furens Sanctum Episcopum celebrantem oberuncat. Homo igitur pro homine resurgit divina visione, & refectione depolita, obiit iterum in Domino.

Etiam animalia in vitam revocantur pro beneficio hominum, & non tantum homo pro homine, ut legimus, nam Joannes Tamaris Salazar tom. 3. sui Martyrologii Hispani ad 12. Maii in vita S. Dominici Calciatensis confessoris Eremitæ refert sequens admirabile miraculum, his, verbis.

58 Ibant conjuges pii Compostellam, & trabant pietatis suæ Comitum filium forma liberali juvenem. O ut periculose Castitas peregrinaris! ad S. Dominici Calciatensis urbem perveniunt; hospitii filia oculis capta adolescentis capere etiam ipsum nititur. Evadit hic amoris laqueos, sed non odii. Subdola enim inter sarcinulas Castissimi juvenis argenteum craterem condit, & abeuntem de furto accusat. Damnatur, ducitur, & in furore tollitur, sed non moritur innocentia. Dum enim mesti parentes iter relegunt, dum egrè & pedes trahunt, & animas seneclutis Scipione filio amisso, dum frui illos vel pendentis aspectu juvat, ecce ab infelici arbore filius: quid viro lacrymis filio parentas mater? Vivo, B. Dominico subcollante; idest judici die, ne damna-

re pergat, quem mors absolvit. Vix hæc ille ad matrem, cum mater hoc ad judicem refert mensæ accumbentem. Hic, tam scilicet filius tuus vivit, quam assus hic cum gallina sua gallus, qui lautus, unctusque sepulchrum stomachum expectat. Jam carpere parabat cum gallus, & gallina in vitam se erigunt, innocentia victrici alis applaudunt, gallus etiam penna canit. Ergo damnat seipsum judex, & innocentem missum facit. Volucrum verò prolebat postuma etiam bodiè plumas suas cum laudibus S. Dominici Calciatensis in omnem orbem spargit, nunquam omnes, licet tot quotidie evellunt, evellendas.

59

B. Franciscus vulgariter Cichus Pisauriensis Tertii ordinis S. Francisci habebat gallum pro suo solatio, & dum ægrotaret, occisus fuit, admiratus, quod non sentiret ejus cantum, quo servum Dei singulis ferè horis excitabat ad divinas laudes, interrogavit Fratres, cur gallus amplius non cantaret, responderunt, esse occisum, & jam implumem factum, ut coquatur pro eo Dixit ægrotus: Afferte mihi gallum, quem injustè occidistis monitorem meum ad horas diurnas, & nocturnas solvendas, ad quem antè se delatum, & implumem, & habentem in suis manibus dixit: Galle tecum inique actum est, tu me à somno mortis imagine vocabas ad vitam, ego Deum deprecor, ut tibi nunc vitam sublatam restituat. His dictis plumis, & vita resumptis volando cepit cantare, ut antea solebat. Ex vadingo tom. 3. ad annum 1350. num. 12.

MEDITATIO XIII.

De Miraculosa Apparitione Sanctorum.

- 1 **A**pparere est ab alio videri.
- 2 Miraculosus effectus Apparitionis contingit primo per Spiritus.
- 3 Secundò per corpus in pluribus locis.
- 4 Deus apparet hominibus, & quomodo non videtur ab eis.
- 5 Non apparet ita ut videatur ejus essentia, sed aliquod corpus.
- 6 Angelus format sibi corpus, & in eo movetur, & loquitur.
- 7 Sed id accidit miraculosè Dei jussione.
- 8 Parè modo anima separata format corpus, & illud movet.
- 9 Sed miraculosè Deo ordinante.
- 10 Moyses vidit Deum facie, ad faciem.
- 11 Et non in enigmate, sed palàm ore ad os loquendo.
- 12 Nullus oculus corporeus Deum unquam vidit.
- 13 Deus non assumit corpus, sicut Angelus, & anima.
- 14 Deus per Angelos apparet, & loquitur.
- 15 Moyses loquebatur cum Deo facie ad faciem, hoc est, intellectù.
- 16 Angeli, & Anime assument corpora aërea.
- 17 Nec tunc cum apparent, deserunt Paradisum.
- 18 Samuelis excitati bystoria narratur.
- 19 A Deo, non à Pabonissa resuscitatur.

- 20 Apparitiones Sanctorum dicuntur visiones ex parte apparentium.
- 21 Transfiguratio Christi miraculosa.
- 22 Sancti Benedictus, & Franciscus visi in paradisum volantes.
- 23 Felix III. vocavit in Calum Theodisillam neptem suam.
- 24 Cum Leone Papa Sanctus alius Pontifex apparuit contra Attilam.
- 25 Theodosius Rex impius visus demergi in ignem Liparitanum.

MEDITATIO XII.

- 1 **I**lle dicitur apparere, qui se ponit in conspectu aliorum, ut ab illis videatur talis, qualis apparet. Is autem actus apparitionis est naturalis in apparente corporeo, quod videntium terminat visionem, hujus autem potentiz objectum; est corpus coloratum, hoc est, illuminatum, sine enim lumine nihil videri potest.
- 1 In duobus autem casibus effectus apparitionis dicitur miraculosus. Primo, cum Spiritus, nempe Deus, Angelus, & Anima separata appareret, non quidem in seipsis, quia spiritus oculo corporeo videri non potest, sed in specie corporis,

nam

nam non possunt apparere corporaliter, nisi in assumptis corporibus, ad hunc finem efformatis, & Deus non jubet hujusmodi apparitiones, nec eas ordinat, nisi ad aliquem finem, idè non apparent Angeli, nec animæ separatz, ut appareant, & videantur, sed ut in ea apparitione aliquid oporentur; nam Angelus Gabriel Mariæ apparuit eidem nuntians incarnationem Verbi, Raphael Tobiz, ut comitaretur filium suum eundo, & redeundo uxore ducta. Apparitiones ergò ejusmodi sunt miraculosæ, tum quia insolitæ, tum quia raræ, tum quia à solo Deo procedunt; nequè enim Angelus, nequè anima separata comparent hominibus, nisi Deo præcipiente.

- 3 Secundo contingit miraculosa apparitio, cum idem corpus humanum vivum in uno loco naturaliter existens, non derelicto, apparet in alio distanti loco ex Divina virtute, ut id contigit multis servis Dei, dum in hoc sæculo vixerunt, sancto Ambrosio, qui interfuit funeri S. Martini; S. Francisco apparenti in Capitulo Arelatensi suis Fratribus; S. Antonio Concionanti in uno loco, & in alio cantanti Alleluja in missa, ut refert Vading. tom. 1. ad annum 1231. num. IV. Certum autem est, quòd idem corpus numero non potest simul reperiri naturaliter in pluribus locis, ergò si appareat, id erit miraculum.

Dices primò, quod respectu Dei non potest dari miraculum in apparitione, quia Deus nul-

li apparet, cum ab aliquo non sit visibilis, nam Exodi 33. 20. *Non videbit me homo, & vivet.* Joan. 1. 17. *Deum nemo vidit unquam.* Quare si non est objectum visibile, nulli apparere potest, consequenter nec in hoc dari potest miraculum, dum ejus subjectum dabile non est.

- 4 R. quod Deus apparuit hominibus, nam dicitur id expressè Genes. 12. 7. *Apparuit autem Dominus Abram.* iterùm cap. 17. 1. & alibi sæpe fit mentio, quòd Deus multis Patribus apparuit, Jacob enim Genes. 32. 30. *Vidi Deum facie ad faciem*, idem testatur. Idè hoc existente vero, verum quoquè erit miraculum. Quoniam autem apparitio Domini duplex spectari potest, primò, quòd ipse apparuerit hominibus repræsentando oculis eorum immediatè suam essentiam, & in hoc sensu intelliguntur præfata scripturæ, quòd scilicèt nemo unquam in hoc sæculo vivens vidit oculo corporeo Deum, id enim est impossibile, quia inter rem spirituales, & corporealem nulla est proportio, idè potentia oculi corporea non recipit in se species visionis rei omninò immaterialis, quia talibus speciebus omninò caret. Secundo, Dominus in sacra Scriptura apparere hominibus non immediatè, sed mediantibus figuris, similitudinibus, & imaginibus corporeis seipsum homini repræsentans, juxtà illud Pauli 1. Corinth. 13. 10. *Videmus nunc per speculum in enigmate*, obscurè ergò Deus à nobis videtur dum se nobis repræsentat sub figura humana, in forma Rubi comburentis

rentis, in columbæ specie; sub figura ergo corporali apparet, ut sit objectum nostris oculis proportionatum, quod humanam terminet visionem.

Dices 2. Nec posse dari miraculum in apparitione Angelorum, quia nobis apparere non possunt, nisi in assumpto corpore, quod assumere possunt viribus propriis; nam illa formare possunt ex aere condensato habentia membra non vera, sed tantum exterius apparentia sub specie verorum membrorum, ex *D. Thom. par. 1. q. 114. art. 1. ad 2. Becan. Cap. 1. de Angelis q. 16.* Quare cum formatio corporum, & in eis locutio non excedat eorum vires, sequitur eorum apparitiones non esse miraculosas, sed naturales.

℞. Esse miraculosas; esto enim ipsi possint condensare aerem & formare corpus aliquod non verè tale, in quo appareant; non idè per hoc tollitur huiusmodi apparitionibus ratio miraculi, cum sint insolitæ, & præter ordinem naturæ, non propria auctoritate, sed ex divina ordinatione appareant hominibus, & locutio in eis non sit naturalis, cum corpus assumptum ab illis, careat veris organis ad promendam vocem, & loquelam, & nihilominus ipsi articulatè loquuntur; ergo hæc ab illis præstantur ex speciali Dei iussione, ac proinde miraculosæ, cum non sint actus vitales.

8 Dices 3. Animam rationalem nobis apparentem nullum facere miraculum in sua apparentia, & locutione, quia sicut Angelus formare potest corpus, ita &

anima intra illud à se formatum, vel ab alio assumptum, existeret localiter, & loqui; habet enim talem virtutem sibi innatam, neq; enim minoris virtutis est extrà proprium corpus, quod informabat, quàm dum erat in eo à se vivificato; sicut ergo suum reale corpus naturaliter, & viribus suis movebat, ita & aliud non proprium movere poterit localiter, & secundum locutionem; ergo in ejus apparitione, & locutione nihil est miraculi, cum naturaliter moveatur, & loquatur. Vide Scotum in 4. dist. 10. q. 7. ex eo Meldul. disp. 8. de Anima num. 27. & 31.

9 ℞. Sicut & de Angelis, quòd anima separata hæc præitare possit, non tamen hæc facit, nisi ex speciali Dei iussione, seu permissione, quod non caret miraculo, ut dicit S. August. tom. 4. de cura mortuorum Cap. 16. ubi, quòd S. Felix urbem Nolum descendit à Barbaris, ab incolis visus mirabiliter, ibi: *Verùm ista diviniùs exhibentur, longè aliter, quàm se se habet usitatus ordo.* Et paulò infra substat. *Sed idèd potius intelligendum est, quòd per divinam potentiam martyres vivorum rebus interfunt, quoniam defuncti per naturam propriam vivorum rebus interesse non possunt.* Itaque apparitiones Angelorum, & animarum, & eorum locutiones non fiunt propria auctoritate, sed solius Dei ordinatione, idèd sunt miraculosæ, quia nec sunt actus vitales.

Mitto alias objectiones, seu potius errores antiquorum negantium immortalitatem animæ, & hæreticorum, qui licet eam

T

admit-

admittant, negant tamen eas apparere, asserentes esse demonum illusiones. Quia nihil probant, dum simpliciter docent errores nulla ratione muniti. Vide eundem *D. Aug. cit. Bellarminum lib. 2. de Purgat. Cap. 8. Vers. Verissima, Delrium lib. 2. Magic. disquis. q. 26.*

Occurrit difficultas super prædictis. Dictum fuit Deum hominibus apparere, & cum eis loqui sub specie corporis, ut ab hominibus videri possit oculis suis, qui non nisi ob objecto corporeo illuminato terminari possunt in visione; dubitatur tamen, an ipse Deus secundum suam essentiam, & entitatem sit intrā illud corpus, sicut est Angelus, & anima in assumptis corporibus; quæ movent, & in ipsis loquuntur; an verò id præstet per aliquem Angelum in assumpto corpore representante Deum, qui dicitur apparere, & loqui ibi. Videtur Deus per seipsum immediatè loqui in apparente corpore, imò & sine corpore apparere, & loqui, ut clarè dicitur Exodi 33.

- 10 11. *Loquebatur autem Moyses facie ad faciem, sicut solet loqui homo ad amicum suum.* Facialis autem locutio amici cum amico est, cum immediata præsentia utriusque personæ sine aliquo medio, figura, aut alia re interposita pro locutione extranea inter loquentes, & id magis clarè dicitur ab eodem Moyse Numer. 12. 8. *Ore enim ad os loquar ei, & palàm, & non per enigmata, & figuram Dominum video.* Deus ergò est, qui immediatè loquitur nullo corpore, nulla re mediante inter ejus essentiam, & personam, cum qua loquitur.

- 12 12. Deus nulli oculo corporeo secundum suam substantiam aliquandò apparuit; nec in assumpto corpore teòtus apparuit, sed semper in corporibus loquebatur sensibilibiter per Angelos.

- 13 13. Primum patet ex supradictis, quia cum Deus sit substantia purissima spiritualis, non potest se exhibere oculis hominum, qui non spiritualiter, sed tantum sensibilibiter possunt videre objecta materialia, & corporalia, juxta dicta superius.

- 14 14. Secundum, quòd Deus non tegatur, nec assumat corpora, sicut Angelus, & Anima, probatur, quia cum Deus sit immensus ex sua natura, & essentialiter, Baruch. 3. 25. *Magnus est, & non habens finem, excessus, & immensus.* Non potest se constituere in aliquod corpus limitatum, & mensura terminatum. Confirmatur, quia Deus est ubiquè per essentiam, præsentiam, & operationem, quia omnia creat, videt, & gubernat, ut docent S. Patres cum D. Thoma par. 1. q. 8. art. 3. ergò non potest se restringere in corpus aliquod, in quo assumens dicitur esse definitivè, ut Angelus, & Anima.

- 15 15. Tertium, quòd Deus per Angelos appareat hominibus, & illis paritèr loquatur, expressè colligitur ex Sacra Scriptura, nam Act. 7. 53. dicitur, quòd Hebrei receperunt legem in dispositionem Angelorum. *Qui accepisti legem in dispositione Angelorum.* Ad Hebr. 2. 2. *Si enim, qui per Angelos dictus est, sermo factus est firmus, Ad Galat. 3. 19. lex ordinata est per Angelos in manu mediatoris idest Moyse, qui illam dedit populo Judæorum, In libro autem Exodi cap.*

cap. 31. 18. & in Deuter 9. 10. & 10. 1. nulla fit mentio de Angelis, sed tantum de Deo, & tamen locis citatis expressè dicitur quòd lex data est per Angelos, insinuare volens, quòd Deus immediatè non loquitur homini, sed per Angelos suos, quòd enim facit per Angelos, per seipsum facere dicitur, secundum vulgatum legis; itaque Deus per Angelum dedit legem Moyli, & Moyles eam populo promulgavit. Ita omnes cum D. Thom. 1. 2. q. 98. art. 3. Confirmatur, qui à mysterium Incarnationis per seipsum Deus non tractavit, sed per Angelum Gabrielem, & tamen erat res maximè momenti. Dens ergò nulli loquitur immediatè, sed per Angelos, qui dicuntur nuntii ejus ad homines.

16 Ad auctoritates superius allatas respondet ad primam quidem S. August. tom. 9. lib. 4. de Symbolo ad Cathecum. cap. 3. quòd Moyles videbat Deum facie ad faciem, oculis scilicet mentis, & non oculis corporeis. Quod idem responderetur pro alia auctoritate, qua dicitur, quòd Moyles loquebatur ore ad os cum Deo, & non per enigmata, est id per os intellectuale mentis, & non per enigmata, hoc est, per oculum corporeum, quo Deus non potest videri immediatè, & secundum suam sublimitatem, sed tantum in enigmate, hoc est, in corpore, in quo loquitur per Angelum. D. Thom. 1. 2. q. 98. art. 3. dicit, quòd Moyles vidit Deum facie ad faciem, secundum opinionem populi, qui ita putabat. Sed displicet, quia verba textus præsertim secundo loco relata, sunt ipsius Moylis dicentis de se *Ore enim ad*

os loquor ei, non erat ergò opinio vulgi, sed ipsius Moylis assertio, qui sciebat, quid diceret.

Dubitari potest, cujusnam naturæ sint corpora per Angelos bonos, & animas separatas assumpta ex divina ordinatione.

Quamvis non repugnet eis assumptio corporum propriorum alicujus hominis jam defuncti, tamen eorum status, & conditio non permittit eorum assumptionem, indecens enim est, & valdè incongruum, ut ingrediantur corpora fætida, & vermibus scatentia, ideò corpora aerea à se formata, dicuntur assumere, quia per ea sufficienter, & rectè, ac completè fungi possunt officio, suo, ad quod à Deo mittuntur. Ita Delrius lib. 2. q. 26. sect. 22. Vers. Sed instabis.

Sed major difficultas oritur, an Angeli scilicet, & Animæ beatæ, dum nobis apparent, deferant locum Paradisi, in quo sunt?

17 R. Non deferere Paradisum, quia Christus apparet hominibus absque desertione Cæli, Act. 3. 21. *Quem oportet quidem cælum suscipere usque in tempore restitutionis omnium*. Ergò idem dicendum de Angelis, & Animabus, & quidem à fortiori, quia si corpus Christi quandoquē descendit, & nobis apparet, cælo non derelicto, dicitur utrobique esse circumscriptivè; ergò & spiritus, qui non circumscribitur, sed tantum definitur, poterit facilius replicari in terra, cælo non relicto. Confirmatur, quia Sancti adhuc viventes cum mirabiliter apparent, non deferunt locum, in quo naturaliter sunt, ex dictis suprà num. 3. ergò nec spiritus beati relinquunt Paradisum, quando à Deo nobis mittuntur. T 2 Di.

Dices 4. Apparitiones, quæ nobis fiunt, non esse à Sanctis Spiritibus, scilicet ab Angelis, & Animabus separatis, sed à Dæmonibus, qui homines decipiunt, ut ex multis Historiis legitur, ut retuli Medit. 2. num. 6. & colligitur ex 1. Regum 28. ubi per Pythonem mulierculam fingitur apparere Samuel; nam ibi dicitur,

- 18 *Dixitque ei mulier, quem suscitabo tibi? Cum autem vidisset mulier Samuelem, exclamavit voce magna, & dixit ad Saul: Quare imposuisti mihi? Tu es enim Saul. Dixitque ei Rex: Noli timere, quid vidisti. Et ait mulier ad Saul: Deos vidi ascendentes de terra. Dixitque, Qualis est forma ejus? quæ ait: Vir senex ascendit, & ipse amictus est pallio. Et intellexit Saul, quod Samuel esset. Et inclinavit se super faciem suam in terra, & adoravit. Dixit autem Samuel ad Saul: Quare inquietasti me, ut suscitarer, de qua re latè Delrius lib. 2. qu. 26. sect. 4. §. Octavo probatur.*

- 19 *R. Verum quidem esse, quod Saul per Pythonissam magam tentavit excirare à mortuis Samuelem, biennio antè defunctum contrà Dei præceptum de non consulendo pythones, & divinos, ut sibi nuntiaret de exitu belli, & quid sibi agendum esset. Re. suscitatio tamen Samuelis fuit tantum à Deo, & non à Pythonissa, ut colligitur ex contextu verborum, ibi: Dixitque ei mulier, quem suscitabo tibi? cum autem vidisset mulier Samuelem, exclamavit voce magna, quasi diceret, nondum vocavi illum per incantationem, & apparuit. Tu me decepisti, non indiges meo carne. A Deo ergo solo sine Pythonissa revocatus fuit Samuel,*

ut Sauli prænnunciaret malum finem belli, & exitum vitæ suæ, ut dicitur Eccl. 46. extremis verbis. Et id confirmatur per D. Thomam part. 1. q. 89. art. 8. ad 2. ubi dicit per divinam revelationem Samuelem apparuisse, & alibi cum D. Aug. tom. 4. lib. 2. ad Simplicianum q. 3. tom. 3. lib. 2. de mirabil. cap. 11. dicit, non Samuelem, sed Dæmonem in assumpto corpore apparuisse pro Samuele, quod probat ex illis verbis 1. Regum 28. 19. *Cras autem tu, & filii tui mecum eritis.* Saul autem cum filiis non transivit ad Limbum cum propheta Dei, sed ad Infernum, ut docent Sancti Patres; Samuel autem servus, & amicus Dei non perexit in Infernum; ergo ad verificationem illorum verborum *Cras eritis mecum.* Dicendum est, illa fuisse prolata à Dæmone, qui se fingeat Samuelem, cum quo Dæmone Saul cum filiis suis descendit ad Infernum. *Mecum eritis* interpretatur S. August. tom. 4. cit. quò ad conditionem naturæ, quia vos, & ego erimus mortui, non quò ad locum, quia vos descendetis in Infernum, & ego ad Limbum. Vide cap. Nec mirum 14. 26. q. 5.

- 20 Apparitiones dicuntur visiones ex parte videntium rem mirabilem; undè apparitio Christi in mysterio ejus transfigurationis fuit visio miraculosa oculis Petri, Jacobi, & Joannis; dicit enim, D. Thomas part. 3. qu. 45. art. 2. quòd ille fulgor in corpore Christi tunc apparens fuit miraculosus, cū fuerit per modum passionis transeuntis, non permanentis, sicut beatis, & gloriosis corporibus, in quibus dos claritatis non est quid

quid miraculosum illis compe-
tens ratione illius status gloriosi.

21 Visiones quoque sanctarum ani-
marum de hoc sæculo volantium
in Paradisum sub specie lucis,
stellæ fulgidæ, & aliis modis ocu-
lis corporeis, sunt miraculosæ,
ex quo rarò eveniunt, & viribus
naturæ, nec oculis corporeis animæ
separatæ videri nequeunt, nisi sub
illis figuris ex speciali Dei gratia,
quâ facit ad consolationem viden-
tium ex eorum meritis, & ad
honorem ipsorum Sanctorum,
qui speciales Dei amici facti sunt.

22 Profero exempla, nam anima
S. Benedicti à duobus ejus mo-
nachis visa fuit ire in cælum or-
nata pretiosissimo pallio, circum-
eam fulgentibus lampadibus, ut
legitur in ejus lect. VI. 21. Mar-
tini. Anima quoque S. Francisci
Patris nostri visa fuit à quodam
ejus discipulo sub specie stellæ
fulgidæ, candida nube in cælum
conscendere, ut legitur in lect.
VI. diei octavæ illius in Brevia-
rio ejusdem ordinis. Sanctus quoque

23 Felix III. cujus corpus venera-
tur in nostra Ecclesia Sanctorum
Cosmæ, & Damiani Romæ, ata-
vus Gregorii Papæ, apparuit S.
Tharsillæ nepti, quam ad regna
cælestia vocavit, ut legitur in
Martyrol. Romano ad 25. Fe-
bruarii.

Aliæ apparitiones Sanctorum
miraculosæ leguntur de nonnul-

lis sanctis; nam Sanctus Leo
I. Papa, ut legitur in ejus lect.
IV. dum divina eloquentia per-
suaderet Attilæ nuncupato fla-
gello Dei, ut ab Italia regrederetur,
qui Sanctissimo Pontifici
obediens, reversus in Pannoniam,
à suis interrogatus, quid esset,
quòd præter consuetudinem tam
humiliter Romani Pontificis im-
perata faceret, respondit, se
astantem quendam alium, illo
loquente, sacerdotali habitu
vestitum esse, sibi stricto gladio,
minitante mortem, nisi Leoni ob-
temperaret. Sanctus quoque
Gregorius, ut legitur lect. 3.
Sancti Joannis Papæ, & martyr
27. Maii, scribit, quendam Ere-
mitam vidisse Theodoricum Re-
gem, inter dictum Joannem
Papam, & Symachum patri-
cium, quem idem occiderat,
demergi in ignem Liparitani-
um, ut videlicet illi, quibus
mortem attulerat, tamquam ju-
dices essent ejus interitus. Nulli
dubium est, has apparitiones, &
visiones esse vera miracula; tran-
scendentes cursum naturæ ordi-
narium, cum Sancti præfati, uti
in Paradiso cum Deo existentes,
ex speciali ejus favore in terris
apparverunt; ut Romam à bello
præservarent, & ut essent judi-
ces contra impiissimum Theodo-
ricum condemnatum ad pœnas
æternas.

MEDITATIO XIV.

An ratio miraculi locum habeat in
Prophetiis?

- 1 **P**rophetia à procul, & phan-
os idest à longè apparens.
- 2 Definitio prophetia.
- 3 Abscondita manifestantur per
prophetiam.
- 4 Est circa præterita.
- 5 Est circa præsentia.
- 6 Magis propriè circa futura.
- 7 Videntes vocantur Prophetæ.
- 8 Prædicunt res non solum bo-
nas.
- 9 Sed etiam malas.
- 10 Prophetata excedunt vires Pro-
phetantium.
- 11 Deus solus illuminat mentes
Prophetarum.
- 12 Ministerio Angelorum, qui me-
diant inter Deum, & homi-
nes.
- 13 Prophetia pro miraculo habet-
ur in Canonizandis.
- 14 Finis prophetia est ad utili-
tatem Ecclesiæ.
- 15 Demones, & mali homines
prophetant.
- 16 Sed non verè, quia ipsi non
illuminantur.
- 17 Nec revelationes quorundam
excedunt eorum intellectum.

MEDITATIO XIV.

- 1 **P**rophetia nomen
componitur à
procul, & pha-
nos, signifi-
cans rem appa-
rentem procul
ab oculis, & in-
tellectu nostro, quibus abscon-
ditur; ideo per prophetiam fit
propè nos, & cognoscitur res
nobis apparens.
- 2 Definuitur autem prophetia,
quòd sit prædictio rerum nobis
absconditarum; præteritarum,
præsentium, & futurarum, tam
bonarum, quàm malarum, ex-
cedentium virtutem humani in-
tellectus, facta à Deo per illu-
minationem intellectus prophete-
antis ad utilitatem Ecclesiæ.
Singula declarabo, ut ex earum
explicatione cognoscatur, pro-
phetiam habere rationem mira-
culi, nam excedit cognitionem
naturalem à solo Deo infusam,
& impressam intellectibus Pro-
phetarum.
- 3 Dixi primò, quòd est prædi-
ctio rerum à nobis abscondita-
rum, nam prædicuntur, ut de
absconditis fiant apparentes ho-
minibus per manifestationem
prophetarum; & ex hoc colligi-
tur in Prophetiis ratio miraculi,
dum res absconditæ fiunt manife-
stæ, non naturalitèr, sed superna-
turalitèr à Domino, qui illu-
minat

minat intellectum prophetantis.

- 4 Dixi secundò rerum præteritarum, nam prophetæ res præteritas omninò secretas, & absconditas intellectibus humanis, quas per se agnoscere non poterant, à solo Deo revelantur; undè cum Moyses scripsit librum Genesim, prophetavit rem præteritam, quia cognovit divina revelatione mundum in principio fuisse creatum, ex D. Gregorio super Ezechiel. apud D. Thomam 2. 2. q. 171. art. 3. Verū sed contrā; ex hoc etiam Capite habetur miraculosa prophetia, quia nullus viribus intellectus naturalibus poterat id scire.

- 5 Dixi tertio, prophetiam referri etiam ad res præsentis secretas, & absconditas incognoscibiles naturaliter, ut secreta cordium, & alia, quæ de præsentis sunt in absentia prophetantis; hoc modo Elieus sciebat quæcunque faciebat ejus famulus, 4. Reg. cap 5. num. 25. Daniel sciebat occultum somnium Nabuchodonosoris, Daniel. 2. 26. & S. Gregorius loco citato refert exemplum, & prima Corinth. 14. 24. ibi: *Si omnes prophetant, occulta cordis ejus manifesta fiunt.* Propheta ergò manifestans secreta cordis, facit miraculum, quia nullus intellectus creatus ea scire potest, nisi Deus ea sibi revelet.

- 6 Dixi quarto rerum futurarum, & in hoc magis propriè consistit ratio prophetiæ, ex quo est prædictio futurorum, quæ antequàm sint, à prophetis videntur, qui ideo *Videntes* sunt appellari. 1. Reg. 9. 9. *Venite, & eamus ad Videntem, qui enim propheta di-*

aitur hodie, vocabatur olim Vident. Ita dixit famulus Saul domino suo in itinere ad quærendum asinas, misso à Cis patre suo, S. August. tom. 2. Epist. 112. cap. 20. extremis verbis. Propheta ergò dicitur Vident, & prophetia Visio, non quia res prophetata oculis corporeis videatur, cum nondum sit, sed oculis mentis ita repræsentatur, ac si esset præsens oculis corporis. Quis negabit tale miraculum, dum videntur præter ordinem naturæ ea, quæ nondum sunt?

- 8 Dixi quintò, quòd prophetæ prænuntiant res bonas; quid melius, quàm prædictio Isaïæ prophetæ 7. 14. *Ecce Virgo concipiet, & pariet filium, scilicet Verbum incarnatum.* Quæ prophetia mirabilior ista inveniri potest, quòd Virgo pariat, repugnans viribus naturæ? prophetia ergo miraculum est.

- 9 Dixi sexto, quòd prophetæ etiam mala prædicunt, ut pestem, famem, bellum, & c. Jerem. 1. 14. *Ab Aquilone pandetur malum super omnes habitatores terræ.* Prædicatur enim malum, ut homines retrahantur timore ejus à peccatis. Undè Isaia cap. 21. à num. 1. ad 5. dicit, visionem, quam habuit claram de Babilone, esse sibi positam in miraculum.

- 10 Dixi septimò prædictiones prophetarum excessisse vires mentium illorum, & quoruncunque hominum, quia secreta cordium, & futura contingentia naturaliter sciri non possunt, ergò si sciuntur, nonnisi miraculosè cognoscuntur per divinam manifestationem. D. Thom. 2. 2. q. 172. art. 1. ubi, quòd prophetia non est

est naturalis, ergò supernaturalis, & miraculosa.

Dixi octavò, prophetiz cognitionem à Deo procedere, qui illuminat intellectum ejus, qui prophetare debet, mediante ministerio Angelorum, qui sunt medii inter Deum, & homines, ex D. Thoma 2. 2. q. 172. art. 2. Undè ex causa procursiva prophetiz, qui est solus Deus sine concursu prophetæ, qui tantùm illuminatur, ut postea Dei populum doceat, colligitur, prophetiam non carere ratione miraculi. Confirmatur id, quia in canonizatione Sanctorum attenditur in illis donum prophetiz connumeratum inter alia illorum miracula. Pro qua re vide Contellor. de Canonizat. Sanct. cap. 25. fol. 421.

Demùm finis prophetiz est, ut populus Christianus instruat, arguatur, reprehendatur, & illuminetur circa ea, quæ crediturus est, vel facturus est, & sic referuntur ad utilitatem Ecclesiz.

Dices, prophetiam non includere rationem miraculi, quia dæmones, & homines mali prophetant, sed isti non possunt facere miracula saltem vera, ut dixi Medit. 2. 6. ergò prophetare non est miraculizare.

R. Dæmones facere miracula ad deceptionem, non ad utilitatem Ecclesiz, ut ibidem dixi, & de homine malo eadem Medit. 2. num. 55. qui facit miracula, sed non ad utilitatem propriam, cum careat gratia Dei, sicut faciunt servi Dei ad utilitatem Ecclesiz, & propriam; undè cum veri prophetæ servi Dei prædicant Ecclesiz, quæ ventura sunt, & non solum illuminent fideles, sed etiam ipsi à Deo illuminentur, eorum prophetiz habent rationem miraculi; Dæmones verò à Deo non illuminantur ad prophetandum, sed ea, quæ naturaliter agnoscunt, manifestant hominibus, quæ viribus propriis scire nequeunt. Vido D. Thomam 2. 2. quæst. 172. art. 5.

MEDITATIO XV.

De miraculosis conceptibus steriliū; & de periculosis partibus.

1 **S**terilitas est impotentia ad generandum.

2 *Fœminæ propriè dicuntur steriles.*

3 *Masculus usque ad 14. fœmina ad 12. expletos steriles.*

4 *Semen est superfluum alimenti.*

5 *Sterilitas in senibus variè accipitur.*

6 *Fœminæ citius masculis florent, & senescunt.*

7 *Masculi callidiores fœminis.*

8 *Varie opiniones circa senectutem.*

9 *Fœmina incipit esse sterilis post 50. annum, masculus post 70.*

10 *Conceptus fœminæ post annum 50. est supernaturalis.*

11 *Leges majorem 50. annis judicant sterilem.*

12 *De ratione miraculi non est, quod sit contra naturam.*

13 *Sara uxor Abrabæ sterilis peperit Isaac.*

14 *Uxor Manuæ sterilis concepit, & peperit Sampsonem.*

15 *Anna uxor sterilis Helcana peperit Samuelem.*

16 *Elisabeth uxor Zachariæ Joannem concepit.*

17 *Anna uxor Joachim sterilis concepit Mariam.*

18 *Sancta fœmina comparantur inter se.*

19 *Conceptus senis quando miraculosus.*

20 *Mulier in pariendo sentit dolorem.*

21 *Maria Virgo leta, non dolens peperit.*

22 *Liberatio à periculo mortis in partu quando miraculosa.*

MEDITATIO XV.

Sterilitas est carentia : fœcunditatis ejus rei, quæ nata est ad generandū; & licet sterilitas dicatur non solum

de animalibus, verum etiam de vegetantibus, & terra, quæ & ipsa sterilis quandoque dicitur, ut legitur 4. Reg. 2. 19. *Aquæ pessime sunt; & terra sterilis, fructum, scilicet; non producentis.* Nihilominus magis propriè elicitur de animalibus, & præsertim attenditur in præsentī Meditatione, respectu hominis, maris, & fœminæ, quæ sola in Sacra Scriptura exprimitur sterilis, nil de mari, qui tamen & ipse sterilis dicitur, ut patet apud Doctores agentes de impotentia ad contrahendum matrimonium, cum Sanch. lib. 7. disp. 92. ubi num. 25. refert opinionem negantium validum matrimonium sterilitatem, aliis affirmantibus, cum quibus ipse est num. 26. Nam matrimonium inter Abraham, & Saram, inter Manuë, & uxorem suam, & inter Zachariam, & Elisabeth, quæ uxores erant omnes steriles, tamquam validum, & legitimum
V semper

semper habitum fuit. Est ergo sterilitas impotentia ad generationem prolis, tam in masculo, quam in femina, unde Plinius lib. 11. cap. 39. dicit, quod solus homo pubescit, quod nisi contingat, sterilis est in gignendo masculus, vel femina.

- 3 Sterilis autem homo dicitur, masculus usque ad decimum quartum completum, & femina usque ad duodecimum expletum, & si enim aliqualem virtutem habeant feminalem, ea tamen est inefficax ad generationem, & exigua; nam semen in pueris ferè totum convertitur in nutrimentum corporis, propter incrementum illorum; ideo ante id tempus dicuntur steriles, & impotentes ad generationem. Semen autem dicitur illud, quod non est necessarium ad alimentum, unde est id omne, quod ad illud superfluit in sententia Philosophorum, Medicorum, & Theologorum, cum Scoto in 2. dist. 18. & 32. Meldunens. disp. 8. de generat. num. 12.

- 5 Sterilitas verò in senibus masculis oritur ex eo, quod natura jam debilitata non potest materiã cibi coquere, & distribuere in nutrimentum, & superfluum alimentum in semen; deficit enim calor naturalis, & quidem citius in feminis, quam masculis; ac proinde feminae sicut prae se crescunt, & ætate florent quam masculi, ita citius macerantur, & tendunt ad senectutem, ut docet Aristot. lib. 7. de Histor. Animal. cap. 3. Plinius lib. 7. Histor. natural. cap. 4 quia vita in calore sita est, ex Arist. sect. 3. problem. 22. & sect. 14. problem. 10. Masculi autem callidiores sunt, quam feminae, quæ facile frigescunt, ut probat Tiraquel.

lib. 9. de Connub. num. 142.

- 8 Variæ autem sunt sententiæ senum sterilium, nam Arist. lib. 7. de Histor. Animal. cap. 5. ait, plures feminas anno quinquagesimo peperisse, & ultra id tempus nullam concepisse. Et lib. 5. cap. 14. dicit, masculos genuisse usque ad septuagesimum, feminas verò usque ad quinquagesimum, sed raro, subdens illas concipere usque ad quadragimum quintum, & mares gignere usque ad sexagesimum quintum lib. verò 7. Politic. cap. 16. dicit feminas desinere in quinquagesimo, viros in septuagesimo Plin. lib. 7. Hist. Natural. cap. 14. dicit, feminas post quinquagesimum non amplius generare. Viris terminum generationis esse annum sexagesimum, attento naturali statu generationis, quod si contrarium appareat, accidenti potius tribuendum est, quam naturæ, ut tradunt Mascardus, Menochius cum aliis Sanchez lib. 7. disput. 32. num. 16. ubi concludit, virum dici senem, si sit sexagenarius; & ejus uxorem senem, si sit quinquagenaria, quando agitur de ingressu religionis, ut alter possit uti senex manere in seculo sine periculo incontinentiæ. Divus August. tom. 3. lib. 1. de mirabili occasione sterilitatis Saræ uxoris Abraham, dicit cap. 12. feminas posse concipere ab anno duodecimo usque ad quadragimum nonum, intellige completum, & non ultra. Itaque femina incipit esse sterilis post annum quinquagesimum in sententia omnium, dum etiam prius incipit esse talis. Masculus verò post annum septuagesimum secundum Commune, dum nullus asserit posse deinceps genera-

re.

re. His præmissis ponitur sequens conclusio.

- 10 Conceptus mulieris post quinquagesimum ætatis sue annum, non potest esse naturalis secundum naturæ cursum, sed est supernaturalis, & miraculosus. Ratio est, quia femina quælibet post eam ætatem incipit esse sterilis, & impotens ad generationem, ut docent omnes; ergo si concipiat, id non potest tribui naturæ viribus, sed aliunde petenda est causa talis conceptionis, nempe à Dei omnipotentia, quæ mulierem de sterili, facit secundam secundum illud Psal. 112. 9. *Qui habitare facit sterilem in domo matrem filiorum latantem*; ergo talis conceptio est miraculosa. Confirmatur per leg.
- 11 Si major 12. C. de legit. hæred. ubi ita scribitur: *Si major quinquagenaria partum ediderit, si debet hujusmodi Soboles suo patri succedere, & hereditatem ejus nancisci, à Casariana advocacione interrogati sumus. Et sancimus, licet mirabilis hujusmodi partus inveniat, & rarò contingat, nihil tamen eorum, quæ probabiliter à natura nascuntur esse producta respui &c. Quæ autem mirabiliter, & rarò accidunt, inter miracula connumerantur.*

Sed dices, ex hoc textu colligitur, illum partum fuisse opus naturæ ibi: *Quæ à natura nascuntur esse producta*; ergo non miraculum, quod excedit vires totius naturæ. Et confirmatur per S. August. tom. 3. lib. 1. de mirabil. cap. 12. ubi loquens de conceptu Saræ nonagenariæ, inquit: *Et hoc quamvis contrà consuetudinem, non tamen adversus naturam factum est, quoniam & si contrà consuetudinem est, ut pariat à materia, adversus*

tamen naturam non est, ut in utero feminali nascatur quandoque filius.

- 12 R. De ratione miraculi est, quòd sit insolitum, & præter vires naturæ, non verò quòd sic contrà naturam, sed conforme naturæ, quæ in viventibus nata est, quantum est ex se producere, & generare; undè femina nata est concipere, quòd si sterilis sit, & nihilominus concipiat, id non est contrà ejus naturam, licet id excedat vires naturæ, non tamen id est adversus naturam, quia, natura appetit in viventibus conceptionem, & generationem; cum ergo conceptio in femina sterili sit præter ejus consuetudinem, quia excedit vires naturæ, non est tamen contrà ejus naturam, quæ de se tendit ad propagationem Naturæ in sua specie. Miraculum ergo in eo consistit, quia opus est insolitum, & excedens vires totius Naturæ, cum nulla femina sterili concipiat. Vide D. Thom. part. 1. q. 105. art. 4. ubi, quod est præter ordinem totius Naturæ, & arduum, id est, supra virtutem Naturæ creatæ, & insolitum, hoc est, præter modum ejus consuetum, & solitum, *ibid. art. 7. & 1. 2. q. 113. art. 10. & quæ ego dixi Medit. 1. q. 3. num. 20. & seq.*

Plures invenio sanctas mulieres, quæ steriles ex speciali gratia Dei filios pepererunt miraculose, inter quas in primis.

- 13 Sara uxor Abraham se offert, de qua in lib. Genes. cap. 11. 30. dicitur: *Erat autem Sarai sterilis, nec habebat liberos*. Cap. verò 17. 15. *Dixit quoque Dominus ad Abraham, Sarai uxorem tuam non vocabis Sarai, sed Saram, & benedicam ei, & ex illa dabo tibi filium,*

lium, cui benedicturus sum, eritque in nationes, & Reges populorum orientur ex eo. Cecidit Abraham in faciem suam, & risit, dicens in corde suo; putasne, centenario nasceretur filius? Et Sara nonagenaria pariet? Et ait Deus ad Abraham: Sara uxor tua pariet tibi filium, vocabisque nomen ejus Isaac.

Diximus supra, quod sterilitas in feminis incipit post annum quinquagesimum, & septuagesimum in masculis, Saræ ergo conceptus, & generatio Abraham fuit miraculosa, propter eorum decrepitam ætatem, ut etiam colligitur ex textu, ibi: *Dabo tibi filium*, Deus enim in creatione animantium dedit eis virtutem producendi, & ipsi homini: *Crescite, & multiplicamini*, usque scilicet ad tempus naturæ singulorum proportionatum, & non ulterius secundum naturæ cursum, ideò in his excedendo naturæ limites, specialiter dixit: *Dabo tibi filium* insinuando miraculum. Vide D. August. tom. 10. Serm. 68. & 73. de tempore.

- 14 * Manue uxor concepit, & peperit Sampsonem, quamvis esset sterilis, ut dicitur Judic. 13. 3. per Angelum: *Sterilis est, & absque liberis, sed concipies, & paries filium*. Ortus autem est ab anno mundi 2802. ignoro nomen ejus uxoris.

- 15 Anna quoque uxor Helcanæ anno 2842. concepit, & genuit Samuelem, quamvis sterilis, ut legitur 1. Reg. 1. 5. *Dominus concluserat vultum ejus*. Quandocunque enim illud vas genituræ manet clausum, impossibilis est naturalis conceptio. Subjungat textus sub num. 19. *Cognovit autem*

Elcana Annam uxorem suam, & recordatus est ejus Dominus. Hoc est, aperuit uterum ejus, ut posset concipere semine accepto intra vas jam apertum, Et factum est post circulum dierum concepit Anna, & peperit filium, vocavitque nomen ejus Samuel, eo, quod à Domino postulasset eum. Sterilis erat ex conclusione vulvæ, quam ei aperuit, ut posset concipere, quod excedit vires naturæ, nemo enim potest aperire, quod Deus clausit. Samuel autem dicitur natus anno mundi 2842.

16 Elisabeth, uxor Zachariæ sterilis erat, & ambo valde senes impotentes ad Generationem, Et utero senectutis, & sterili Joannes natus est. Cantat. Ecclesia, & Lucæ 1. 36. *Et ecce Elisabeth cognata sua, & ipsa concepit filium in senectute sua, & hic est mensis sextus illi, quæ vocatur sterilis*. Quasi diceret Maria uti, alter Elisabeth concipies filium sine semine viri sed per solam Dei voluntatem obumbratione Spiritus Sancti, ex hoc enim sterilis eris semine virili. Elisabeth igitur ex speciali Dei gratia, & miraculose concepit, & peperit Joannem Domini præcursores.

17 Anna quoque Dei genetricis Mariæ mater, quæ sterilis erat, filiam miraculose concepit, ut testatur S. Joannes Damascenus relatus ad diem 26. Julii Lect. 4. *Congaudete mecum, quæ promissionis germen ex sterili ventre peperit, ac benedictionis fructum uberibus meis, ut optaveram nutrio. Sterilitatis mastritiam exui, ac lætam fecunditatis vestem indui, Congaudeat mecum bodie Anna illa Phœnecæ adversaria, & novum hoc, ac inopinatum mira-*

miraculum, quod in me gestum est, suo exemplo concelebrat.

Colligitur ex hæcenus dictis, illum conceptum dici miraculosum, qui evenit in fœmina excedente quinquagesimum annum, quia cum incipiat esse senex, & sterilis, concipiendo contrà consuetudinem, & vires suas, videtur causam sui conceptus occultam, à Deo speciali modo dependentè trahere.

- 18 Sed observandum est, quòd inter sanctas mulieres prædictas nulla se affligebat de sua sterilitate, præter Annam Helcanæ uxorem, undè Deus ejus deprecationes, & orationes, quas assiduè in templo faciebat, respiciens, petitum summis precibus filium dedit Samuelem. Reliquas verò steriles non legi in Sacra Scriptura à Domino filios postulassee, nam Sara ancillâ suam consignaverat in uxorem nomine Agar viro suo Abraham Genes. cap. 16. ex quo concepit, & peperit Ismaelem. Nihilominus Deus ejusdem, licèt non flagrantibus, dedit singulis filium Saræ Isaac, uxori Manue Sampsonem, Elisabeth Joannem Domini Præcursores, & Annæ Sanctam Dei genitricem. Difeant steriles ab Anna uxore Helcanæ assiduis orationibus, & precibus exorare Dominum, ut ex suis maritis concipiant, & tunc earû conceptus censendi erunt miraculosi, si ambo senes sint juxtà superiùs dicta. Extrà tempus sterilitatis, si qua mulier ex viro suo, cum quo multo tempore stetit in conjugio sine prole, tandem concipiat, præmissis orationibus, & supplicationibus ad Deum, talis partus non est judicandus miraculosus, quia ex quo concepit, ante-

quam senesceret, non est dicenda sterilis, & de sterili facta fecunda, sed eam antea non concepisse ex aliquo accidenti, facile enim similes casus accidunt, ut uxores diù morentur cum suis viris sine prole, vel quia cum illis sunt nimis rigidi, vel quia ad eas non accedunt quodam affectu benevolentiae conjugalis, sed ad explendam libidinem, non ad prolem propagandam, quæ contingit, cum ambo affectu maritali, & mutua benevolentia ad invicem copulantur. Negari tamen non potest, quin proles post longum tempus suscepta præmissis supplicationibus ad Deum, sit, si non miraculosa, ad minus gratiosa, qualis non potest denominari ea, quam mulier habet sine specialibus orationibus.

Quid dicendum est de conceptu ejus mulieris, quæ prolem habet post annum quinquagesimum cum viro sene, aut juvene, numquid judicandus est miraculosus?

- 19 R. Si præcesserunt assiduæ preces ad Deum, seu ad sanctos ejus, talis conceptio censenda est miraculosa, quia ex communi omnium sententia, ut dixi suprâ, mulier senex, qualis est quinquagenaria ultrâ, incipit esse sterilis, ac proinde de se inepta ad generationem, & conceptionem. Nec juvenis viri tolerare potest eam sterilitatis impotentiam ad concipiendum, quia uterus jam rugatus, & clausus non potest recipere semen quamvis robusti juvenis, cum de se nullam vim habeat aperiendi vulvam, nam semen excisum jaculatum non habens obviam uterum

rum apertum; incassum tendit, & evanescit; natura enim, non semen aperit uterum, & cum illum ipsa natura rugaverit, ulterius non aperiet, ne contraria operetur. Reliquum ergo est, ut talis conceptus dicatur miraculosus, quia femina de sterili facta est fecunda ex speciali favore Domini, cui hoc non est difficile, ut ipsemet Deus Genes. 18. 14. dixit ad Abraham: *Quare risit Sara? Dicens: Num verè paritura sum anus? Numquid Deo quicquam est difficile?* Si ergo sterilis parit, id est Dei opus speciale, & miraculosum, cum uterum jam clausum aperiat.

Dixi, si præcesserunt assidue præcationes ad Deum, aliàs miraculum non est, sed causa tribuenda est optimæ complexionis mulieris, cujus uterus nondum est clausus, licet casus sit rarus, & admirabilis, ut dicit Imperator, cujus verba suprâ retuli sub num. 11. Non est ergo hujusmodi fecunditas Deo specialiter tribuenda, cum non præcesserint orationes Sanctorum factæ à conjugibus, vel aliis tamquam conditionibus meritoriis miraculi. Nec obstat, quòd prælibatæ mulieres non patierint à Deo gratiam, cum non constet in Sacra Scriptura de hac re. Quia Deus non est alligatus prædictis, sicut homo in cognitione similibus, quæ non potest discernere uti miracula ab effectibus naturalibus, nisi ex præcedentibus requisitis, per quæ devenit in notitiam causæ occultæ, nimirum Dei miracula solius facientis.

Reliquum est, ut calamum con-

vertamus ad partus periculosos, quomodo dicendi sint miraculosi?

20 Præmittendum autem est, quòd mulier in pariendo gravissimos, & acerbos sentit dolores, comminatos Evæ, & cæteris mulieribus, Genes. 3. 16. *Multiplicabo ærumnas tuas, & conceptus tuos, in dolore paries filios.* Periculum autem in partu, vel se tenet ex parte mulieris, quæ in partu moritur, & proles simul cum ea, vel superstes manet; aut ex parte prolis morientis, remanente salva matre ejus.

21 Miracula ergo in his contingere possunt tribus modis. *Primo*, si mulier sine ullo dolore pariat; non legi hoc speciale privilegium, nisi in Virgine gloriosa, & tamquam illi proprium nulli alteri conceditur. *Secundo*, quando mulier judicio medicorum censetur peritura in parturitione ob acerbitatem, & infestationem partus, implorando divinum auxilium, seu se alicui sancto sibi devoto commendando, si pariat incolumis, mortem imminentem evitando, dicitur in eo partu miraculosè liberata à periculo mortis. *Tertio*, idem dicitur de periculo proles, nam medicis attestantibus de imminente periculo mortis, miraculum erit, si prolem salvam pariat, suis precibus, & sanctis invocatis.

Itaque, ut liberatio à periculo mortis in his casibus judicetur miraculosa, tria concurrere debent. *Primo*, sancta invocatio, *Secundo*, medici attestatio periculi probabilis imminentis mortis. *Tertio*, diuturnus dolor ex parturitione; e. g. duorum, aut quatuor dierum, maximè quan-

dò

dò fœtus movetur ante egressum
& corpus. Requiro ad miracu-
lum hanc diuturnitatem dolo-
rum & difficultatem pariendi,
quia cum dolor, & periculum fe-
rè reperiatur conjunctum cum
parturitione prima, ut sit mira-
culum, requiritur diuturnitas, &

mora in pariendo, ex qua dedu-
catur evidens periculum mortis.
Sanctus Pater Franciscus non-
nullas parturientes ab hoc peri-
culo liberavit, ut legitur in ejus
Cronicis par. 1. lib. 3. cap. 11.
& 12.

MEDITATIO XVI.

De Jejunii Miraculosis.

- 1 **J**ejunium duplex, naturale,
& ecclesiasticum.
- 2 Hoc non potest habere rationem
miraculi.
- 3 Sed tantum naturale.
- 4 Ad quod tria requiruntur.
- 5 Primum, quod jejuniens ab omni
potu, & cibo abstineat.
- 6 Secundum, quod ultra hebdoma-
dam abstineat.
- 7 Tertium, quod jejuniens sit bonæ
famæ.
- 8 Moyses, Elias, & Christus
40. dies jejunarunt.
- 9 S. Ivo, & Catharina de Senis
jejunarunt.
- 10 Licetus refert quosdam vixisse
multos annos sine cibo.
- 11 Ultra hebdomadam quis vive-
re non potest sine cibo.
- 12 Species consecrata nutriunt.
- 13 Varii modi, quibus ex illis ali-
quid de novo fit.
- 14 Ex illis corruptis à Deo imme-
diatè tota substantia gene-
ratur.
- 15 Errores hæreticorum de Sacra-
mento Eucharistiæ.
- 16 Quare Christus non manduca-
tur à muribus manducanti-
bus Species sacramentales.
- 17 Creatio substantiæ ex speciebus
corruptis non est miraculosa.

MEDITATIO XVI.

Jejunium dicitur ab-
stinentiam, & si
sit ab omni co-
mestibili, & po-
tabili, appella-
tur naturale, &
hoc jejunium est necessarium sa-
cerdoti à media nocte usque ad
peractam celebrationem missæ;
unde in tribus missis Natalis Do-
mini purificatio Calicis non su-
mitur nisi in tertia, quando sa-
cerdos intendit celebrare eas tres
missas. Si vero jejunium admit-
tat comestionem, quæ est unica
hora meridiei, cum colatiuncula
in sero hora cœnæ, vocatur jeju-
nium ordinarium, & ecclesiasti-
cum, cum abstinencia à carni-
bus, & à lacticiis certis tem-
poribus. His præmissis tamquàm
certis secundum omnes Theolo-
gos in materia Jejunii.

- 2 Observandum est, quod mi-
raculum reperiri non potest in
abstinencia jejunii Ecclesiastici;
dum enim quotidiana admitti-
tur comestio certorum ciborum,
& vini potatio, homo sic jeju-
nans non cessat ab alimentis, sed
corpore ejus continuo nutritur, &
alitur secundum naturæ cursum,
& indigentiam, ut vivere possit,
& se manutenere in vita; unde
in illa unica comestione non præ-
feribitur quantitas esculentorum,
& poculentorum, sed unusquisq;
tantum comedere potest, quan-
tum indiget ad conservationem
viræ,

vita; neque enim jejunium tendit ad destructionem naturæ, neque ad hunc finem fuit inventum, sed ad macerationem carnis, ad reprimendos sensus motus inordinatos; cantat enim Ecclesia in Præfatione Quadragesimali: *Qui corporali jejunio vitia comprimis, mentem elevas; virtutem largiris, & premia*. Bonum ergo est jejunium, Tobia 12. 8. *Bona est oratio cum jejunio*. Non destruit ergo corpus humanum, sed tantum illud mortificat, ut valeat se homo abstinere à tyranno libidinis. Quare cum hoc sit naturæ conservativum naturaliter, quia homo cibus utendo secundum naturæ cursum, dicitur vivere, non potest habere rationem miraculi, quod licet naturæ de se non adversetur, est tamen præter naturam, & ejus consuetudinem. Quare videndum est, an in jejunio naturali, quod simpliciter excludit omnia poculenta, & esculenta, dari possit ratio miraculi, & quomodo.

3 Dari autem potest ratio miraculi in jejunio naturali, in eo consistens, quod quis se abstinendo à cibo, & potu per longum tempus vivat, & conservetur in vita, & non moriatur, id enim naturaliter est impossibile, cum cibus homini, & cæteris animalibus sit necessarius ad conservationem vitæ, ut experientia patet.

4 Ut autem hæc abstinencia habeat rationem miraculi, tria sunt necessaria.

5 Primò, quod hæc abstinencia sit ab omnibus rebus comestibilibus, & potabilibus, quam diximus jejunium naturale, quo homo diu vivere non potest, dum continuò eget cibus ad reparan-

das partes corporis per alimentum, ut possit conservari in vita, si ergo sine his conservatur, id sine dubio tribuendum est divino miraculo, cum diu se conservare in Vita sine cibus excedat vires naturæ, & sit præter illius usum, & consuetudinem, ac proinde miraculosum, rarum, & insolitum.

6 Secundò, diu durare debet hæc abstinencia, & carentia à cibus, & potu, nempe ultrà hebdomadam secundum Hipocratem in lib. de carnibus, dicentem, quod homo non potest vivere sine cibo ultrà septem dies, nam licet nutrimentum homini sit necessarium, ut conservetur in vita, tamen quandoque nutritio cessare potest, & vivere homo, ut docet etiam Scorus in 2. dist. 2. q. 9. apud Meldul. disp. 8. de Generat. nu. 87. Interrumpitur autem nutritio non solum per subtractionem cibi, sed etiam ex causa morborum, nam calor naturalis in infirmitate debilitatur, & quando quis nimis utitur cibus, & potibus, aggravatur ilomachus, & calor suffocatus non potest agere, nisi remissè, & imperfectè, ac proinde disponere non potest alimentum, & potentia nutritiva non potest illud alimentum, ut malè dispositum, convertere in substantiam aliam, & inde aliis morbi nascuntur, & ducunt ad interitum. Certum ergo est, quod vivens non potest diu vivere sine alimento, quia cibo deficiente, calor consumit humidum radicale, & sic sequitur mors, ita quod si quis non manducavit per septem dies, & supervivat, dicatur vitam miraculosè ducere.

7 Tertiò, sic vivens, ut vitam dicatur

dicatur traducere miraculosam, necesse est, quòd sit bonæ vitæ, & famæ, ne quis possit decipi, præsertim, qui iudicium ferre debent de miraculo in jejunio; nam accidere potest, quòd quis fingat se jejunare coram aliis, & in occulto epuletur splendide, juxta quod Christus, Matth. 6. 16. admonet: *Cum jejunatis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes, exterminant enim facies suas, ut appareant hominibus jejunantes.* Jejunium ergò miraculosum habet locum in servis Dei, qui sunt bonæ vitæ, & famæ.

- 8 Produco nonnulla exempla de miraculosis jejuniis, in primis Moyses jejunavit quadraginta dies, & noctes nihil manducando, nec bibendo. Exodi 34. 28. *Fuit ergò ibi, idest, in monte Sinai, cum Domino quadraginta dies, et quadraginta noctes, panem nõ comedit, & aqua non bibit.* Elias quoque, ut legitur 3. Reg. 19. 8. simile jejunium profecutus fuit: *Qui cum surrexisset, comedit, & bibit, & ambulavit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus, & quadraginta noctibus usq; ad montem Dei Horeb.* Christus quoq; ut habetur Matth. 4. 2. similiter jejunavit: *Et cum jejunasset quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, postea esurit.* Cur de Christo, & non de Moysè, & Elia, dicitur, & postea esurit? Ut planè constaret, Jesum esse verum hominem, quia hominis est proprium esurire ex carentia ciborum.

Nulli est dubium, prædicta jejunia involvere rationem miraculi, cum illa tria inveniantur in Moyse, Elia, & Jesu, qui sine dubio fuerunt viri probatæ vitæ, in quibus diù vixit abstinencia

ab omni cibo, & potu, nequæ enim quicquam gustarunt, nec biberunt per spatium quadraginta dierum, & noctium, quibus supervixerunt miraculosè, ad quod facit D. Petrus Chrysost. serm. 12. num. 23. *Post jejunium, non divina virtus, sed infirmitas humana disquirat, nec sic lassescit fama Deus, ut ad providendum sibi cibum, quod est sua potestatis, adducat.* Loquitur de Christo, qui pane non egebat in suo jejunio, cum esset Deo addictus, qui non pane, sed potentia sustentat hominem, *non enim in solo pane, ut ipse dicit, vivit homo, sed in omni verbo, quod procedit de ore Dei.* Conservatur ergò in vita non per panem, qui jejunat ab illo se abstinento, sed per verbum Dei, ut non moriatur; ergò tale jejunium est miraculosum. Idem S. Petrus serm. 166. loquens de Moyse jejunante inquit sub. nu. 1. *Et revera fratres, nescit lassari, mori non potest, cui panis, cui vita, Deus est.* Voragines dicit, quòd Moyses jejunavit divina sustentatus locutione, Elias verò Angelica refectione, Jesus verò divina virtute, qui ultra non est progressus in jejunando, ut se ostenderet hominem, sicut erant Moyses, & Elias.

- 9 Prædictis adjungo alia duo exempla Sanctorum; nam Sanctus Ivo confessor Tertii Ordinis, ut legitur in ejus Lect. VI. jejunium produxit per hebdomadam, ibi Aliquando etiam contigit, ut absque omni cibo, & potu corporali hebdomadam totam in cubiculo suo inclusus maneret, ex quo egressus, non alio oris, aut totius corporis statu apparuit, quàm si quotidie oppipare epulatus fuisset.

ser. Alterum B. Angele Fulg-
natis ejusdem Tertii Ordinis,
quæ per duodecim annos alio
non fuit sustentata cibo, quàm
Sacra Eucharistia, Vadingus
in Annal. tom. 3. Anno 1309.
num. XIV. Addo tertium S. Ca-
tharinæ virginis Senensis Ordinis
Prædicatorum, quæ ut in ejus
Lea. 4. scribitur: *inventa est ali-*
quando à die Cinerum usque ad
Ascensionem Domini jejunium per-
duxisse sola Eucharistia commu-
nione contenta. Excesserunt ergò
in jejunando Sanctos Patres
Eliam, & Moysen, & Chri-
stum ipsum, qui solum 40. dies
perduxerunt in Jejunio.

10 Dices, jejunium quadragin-
ta dierum non esse miraculo-
sum, imò neque illud S. Ca-
tharinæ, neq; illud duodecim
annorum B. Angele, quia ani-
mal naturaliter diù vivere po-
test sine alimento, secundum
Licetum in suo opere de his,
qui diù vivunt sine alimento, ubi
ex auctoribus fide dignis refert,
homines usque ad quadraginta,
& ultrà annos vixisse sine alimen-
tis, ergò id tribuendum non est
miraculo, dum quis sine alimen-
to diu vivere potest. Probat lib. 3.
à cap. 14. assignando duplex ali-
mentum; remotum, & proxi-
mum, sine quibus poterit vivere,
remoto, si cibum non sumat, nu-
triat tamen interiùs alimento
proximo, & sine permanente, vel
sine utroque. Contingit jejunium
in quibuldam animalibus, ut in
Urfa ex Arist. de histor. anim. lib.
6. cap. 30. quæ 40. latet sine ci-
bo; Glires quoque per totam
hyemem dormiunt, & evadunt
pingues, & alia quoque nonnul-
li animalia per totam hyemem

dormiunt sine cibo. Ratio est,
quia alimentum proximum con-
stat ex pituita, & succo valde
viscoso resistens calori naturali,
ne citò consumatur, & succus
ille non perfectè concoctus con-
vertitur in pinguedinem. Pro-
bat id ratione, si detur æqualitas
activitatis in calore naturali &
humido radicali, itaut unum
non possit agere in alterum ad
destructionem, & sic non erit
opus aliquo alimento. Sed non
est immorandum, ut ait Mel-
dul. disp. 8. de Generat. num. 88.
quia id est potius fabulosum, quàm
verum, quòd homo possit diù
naturaliter vivere sine cibo. Quod
dicitur de illis animalibus, non
adversatur nostro instituto, in
quo sermo est de vita hominis
& non de aliis animalibus; cer-
tum enim est, quòd homo diù
vivere non potest sine alimento,
quia est talis naturæ, quòd calor
naturalis continuò adversatur hu-
mido radicali exsiccando, ne ul-
teriùs vita protrahatur, nequè
datur illud temperamentum ad
pondus, & justitiam, ut dixi Me-
dit. 3. num. 38. Quare hæc non
obstant eis, quæ diximus de præ-
dictis miraculis.

Iterum dices, non esse mira-
culosum jejunium Sanctæ Catha-
rinæ, & B. Margharitæ de Cor-
tona, quia quotidiè sacrum Do-
mini corpus sumebant, quo non
solum spiritalitèr, sed etiam cor-
poralitèr vivebant ex nutritione
specierum Sacramentalium, qua-
rum nutritio est naturalis, non
miraculosa, quia sicut ex specie-
bus panis, & vini corruptis natu-
ralitèr generantur vermes, ita in
stomacho receptæ naturalitèr con-
vertuntur in substantiam aliti,

& illud nutriunt, non vivunt ergo sine omni cibo; neque enim dicitur jejunos, qui Corpus Christi, & Sanguinem sumpsit, cum species panis cibus sit corporalis, & species vini sit potus naturalis, ergo tollitur ex his ratio jejunii, & miraculi. Quod autem species Sacramentales nutrant etiam corporaliter, est sententia Scoti in 4. dist. 11 q. 3. num. 10. & 58. tom. 8. Becani cap. 20. de Sacram. q. 4.

- 12 Respondetur, quamvis species consecrata, ut omnes docent cum D. Thoma part. 3. q. 77. art. 7. Scoti in 4. dist. 12. q. 5. vers. *contrà*, & q. 6. vers. *contrà*. sint nutritivæ, tamen non tollitur ratio miraculi, quia cum illæ sint valde exiguæ, non sufficiunt ad conservandum hominem diu in hac vita; productio ergo vitæ in jis, qui diuturno tempore jejunant, abstinendo se à cibis, & potibus, à Deo immediatè pendet, & non à causis etiam secundis, ergo miraculosa est, & non naturalis.

- 13 Disputant hic Theologi, quomodo ex illis accidentibus sacramentalibus possit aliquid produci substantiale, cum non adsit materia, super quam agens naturale operetur, educendo formam substantialem ex ea?

Aliqui ex antiquioribus dixerunt, nihil verè ex illis generari, & si quandoque aliquid generatur, illud miraculose accidere. Sed quia experientia constat, illa alterari, & corrumpi, & alterius sequi generationem, eorum dictum planè falsum est.

Nonnulli asserunt, non esse opus aliqua materia, per quam agens naturale agat, sed sufficere quantitatem, quæ vices materiarum gerit, dum manet in genito.

Sed hæc opinio quoque falsa est, quia quantitas nullam habet proportionem cum forma substantiali, quæ valeat eam informare; neque enim accidens, sed substantia informatur, & actuatur; ac proinde nec inter eas dari potest unio substantialis, quia quantitas, & forma non se habent ut potentia, & actus, cum ambæ sint actus, ex quibus sequitur, nec agens naturale id efficere posse. Quod si ponamus, quantitatem remanere, & esse communem etiam genito, neque ex hoc colligitur eam sufficere pro materia, quia forma substantialis non est nata perficere quantitatem, sed materiam, ideò non potest subire vicem materiarum. Adde, quod substantia genita consequens species sacramentales corruptas, ut ignis ex illis combustis, vermes ex illis destructis, est unum per se, ergo quantitas non potest facere unum per se cum illorum formis, neque proinde esse illarum subjectum, ex quo educantur.

- 14 Scotus in 4. dist. 12. q. 6. Vers. *Dico ego*, num. 11. tom. 8. ex Vadingo, Laurentius Brawatus de Laureæ ejus discipulus vir excellentis ingenii, de Sacram. disp. 23. art. 4. Modestus Gavatius Ferrar. ejusdem Scoti diligens interpret, de Sacram. Euchar. disput. 9 q. 7. ex ordine Minor. Convent. asserit, omnem, & totam substantiam, quæ ex speciebus sacramentalibus ab agente naturali alteratis, & corruptis fit, à solo Deo immediatè produci, & creari, ita quod nullum agens naturale ibi cooperetur ad productionem novæ substantiæ.

Probatur, quod tota substantia

tia à Deo immediatè produci-
tur, quia per corruptionem ac-
cidentium sacramentalium, de-
finit esse ibi Christus, nulla re-
manente ibi materia, cum non
esset ante; ergò totum de novo
genitum est sine præexistente
materia; ergò talis generatio, &
productio est verè creatio; ergò
id totum est à solo Deo, cujus
est solius creare.

15 Hinc colligitur responsio ad
argumenta hæreticorum negan-
tium Christi Corpus esse subspe-
ciebus sacramentalibus; nam ipsi
dicunt, quòd ex illis speciebus
nascuntur vermes, imò & quòd
mures illas comedunt, & quòd
illæ species ex nutrimento abeunt
in secessum secundùm illud
Matth. 15. 17. *Non intelligitis,
quia omne, quod in os intrat, in
ventrem vadit, & in secessum emit-
titur.* Absurdum autem est, &
valde indecens, quòd corpus
Christi convertatur in vermes,
manducetur à muribus, & quòd
emittatur per secessum; est enim
omnino incorruptibile; ergò ad
evitanda hæc inconvenientia per-
stat dicere, nullo modo Christum
esse sub illis speciebus.

16 Responsio, inquam, ea est, nil
prædictorum sequi, quia in altera-
tione, & corruptione specierum
prius est, quòd Christus recedat,

quàm quòd à Deo producantur,
ut patet ex dictis. Itaque Cor-
pus Christi non convertitur in
vermes, nec manducatur à mu-
ribus, nec vadit in secessum,
quia dum à Deo ista creantur,
jam Christus recessit. Vide Com-
ment. Scoti in 4. diu. 42. q. 6. à
num 23. tomo 8.

Sed quis potest querere, an
huiusmodi creatio novæ substan-
tiæ immediatè facta à Deo, sit mi-
raculosa?

17 R. Negativè, quia divina actio
tunc non est miraculosa, quando
supplet vicem naturæ, quæ non
potest de se operari principalem
effectum, ut patet in creatione
animæ, respectu cujus Deus sup-
plet per creationem, juxta exi-
gentiam causæ naturalis, quæ so-
lùm potest præparare, & dispo-
nere subjectum, & non attinge-
re formam introducendam; sic
in præsentì casu agens naturale
potest quidem alterare species
Sacramentales, & illas corrup-
pere, tamen novam formam in-
ducere non potest, quia caret
materia, ex qua illam educat,
juxta exigentiam dispositionum;
Deus ergò est, qui totam mate-
riam producendo supplet id, quod
agens naturale facere non potest.
Vide dictum Brancatum cit. disp.
23. num. 99.

MEDITATIO XVII.

De miraculosa unione membrorum
præcisorum Sanctorum
Martyrum.

- 1 **D**ionysius Sanctus proprium caput manibus portavit.
- 2 Sancti Herculani unitum Corpori.
- 3 Differentia inter utrumque miraculum.
- 4 Objecta referuntur.
- 5 Resolvuntur.
- 6 Corpus S. Stanislai concisum, & sparsum reunitur.
- 7 Caput S. Lamberti ab eo portatur.

MEDITATIO XVII.

Roduco in primis duo exempla Sanctorum martyrum, qui propria Capita sibi divinitus recuperarunt, quavis à persecutoribus præcisa à suis corporibus. Nā S. Dionysius Areopagita martyrio affectus apud Parisios fertur, proprium caput suis portasse manibus, Baronius ad 9. diē Octobris in Martyrol. Romano, de quo Mantuanus ita cantat.

*Cum sociis poena Capitali affectus, in ulnas
Ipse suum caput assumpsit, Truncusque propinquum
Attulit in collem. Quo nunc sublimia Regum
Busta loco resident, magno sub Culmine templi.*

- 2 Sanctus quoque Herculanus Perusæ Episcopus, ubi ejus Sacrum corpus requiescit, qui jussu Totillæ Regis Gothorum decollatus est, sicut S. Dionysius, inventus fuit cum capite unito suo corpori, quadragesimo die post abscissionem, ut scribit S. Gregorius Papa, ita miraculose, ac si nulla ferri incisio illud tetigisset, ut legitur in Martyrologio Romano ad 1. Martii ejus translationis; in novo, & ad diem 7. Novembris ejus mortis.
- 3 Patet differentia inter utrumque; nam Dionysius redivivus

suum gestabat manibus Caput; Herculani verò Caput mortuum defuncto Cadaveri ita fuit conjunctum, quod apparet continuatio unius cum alio, ac si non præcessisset crudelis tyranni præcisio capitis. Numquid unicum in utroque Dei servo miraculum, an duplex? Certè unicum in ambobus, in Dionysio cognoscitur ex resurrectione tantum, quæ fuit admirabilis, anima caput non informante, dum remansit præcisum etiam in manibus ejusdem; gestatio autem Capitis non fuit miraculosa, sed naturalis, quia non erat tanti pon-

ponderis, ut excederet ejus vires ad portandum. Unicum quoque fuit in conjunctione, & continuatione Capitis præcisi S. Herculani cum ejusdem corpore, ac si non fuisset præcisum. Portatio capitis in S. Dionysio supponebat vitam, quia portare est actus vitalis; Conjunctio verò per actum continuationis vitam non supponit in patiente continuationem, qua non agit, sed tantum ab alio patitur; S. verò Dionysius agebat ferendo suum Caput: idè ei necessaria fuit vita, ut agere posset.

4 Quamvis sit probatum in S. Dionysio miraculum ex ejus resurrectione à Deo, & quidem mirabilius, quàm illi, qui resurgunt secundum utrumque, corpus scilicet, & caput, sine quo homo vivere non potest secundum cursum naturæ ordinarium; tamen respectu S. Herculani non videtur apparere miraculum ex illa conjunctione, quæ potuit esse naturalis; nam omnis pars naturaliter appetit esse conjuncta suo toti, ad quod semper habet naturalem inclinationem; fuit ergò ea conjunctio naturalis, & id confirmatur experientia; Tùm quia aqua divisa se ipsa restituit in unum, & continuatur, quæ erat divisa; Tùm quia auriculæ, & nasus arte conjunguntur suo toti; Tùm quia auribusta silvestria domesticantur per bonum insertum, quod naturaliter continetur cum trunco; ergò id non excedit vires naturæ; potuit ergò hoc modo conjungi Caput busto S. Herculani.

Respondetur, conjunctionem capitis cum Corpore S. Hercu-

5 lani fuisse verè miraculosam, quia in instanti facta fuit à Deo, quod excedit vires naturæ, maxime in eo, quod conjunctio continuativa dabilis non est inter carentia vita, quæ sola fovere, & conjungere potest disjuncta non in instanti, sed successivè arte, & remediis, ut inseritur arbor silvestris in bonam, & domesticam. Ad opposita dico, aquam divisam naturaliter reuniri propter suam homogeneitatem, sicut contingit aeri, & igni, qui ita conjunctione continuantur, ac si inter eos nulla fuisset facta divisio, quod etiam evenit propter eorum fluxibilitatem. His autem carent heterogenea, idè non possunt continuari, nisi miraculose. De conjunctione, & continuatione auriculæ, & nasi præcisorum, alia est differentia, quia id in eis efficitur arte, & remedio, & quidem successivè, & in tali subjecto, in quo est vita, & anima, quæ illas partes potest informare, & in eis continuare vitam. In mortuis nihil hujusmodi invenitur, unde si casus conjunctionis in his contingit, id est miraculum, eo quod in instanti evenit. An autem idem sit numero reunitum? Vide, quæ dixi Medit. 12. num. 27. & seq.

6 Accidit aliud miraculum in corpore S. Stanislai Poloni Episcopi Cracoviensis, prædictis mirabilibus, ut legitur in ejus lect. VI. his verbis. *Postremò impius Rex sacerdotem Dei, hostiam immaculatam ad altare offerentem, sua manu obtruncat, corpus membratim concisum, & per agros projectum, aquilæ à feris mirabiliter defendunt. Mox Canonici Cracovienses sparsa membra nocturni de celo splendo.*

plendoris indicio colligunt, & suis
ocis aptè disponunt, quæ subitò ita
inter se copulata sunt, ut nulla vul-
nera extarent. Causam hujus mar-
tyrii retuli Medit. 12. num. 57.

S. Lambertus Martyr Cæsar-

7 augustanus miraculosè post mor-
tem caput suum portat ad sepul-
turam, ut legitur in Martyrolo-
gio Hispano ad 16. Aprilis. ubi
hoc difficon legitur.

*Assumpsit caput ipse suum, gradiensque propinquum
Attulit in Campum, quo tunc concisa jacebant
Scilicet membra ejus corporis, & aliorum martyrum.*

MEDITATIO XVIII.

De Sonis, Vocibus, & Cantibus miraculosis.

- 1 **S**onus motus est aeris percussus
ab alio corpore.
- 2 Vox idem quod sonus, sed cum
imaginatione.
- 3 De differentia; & eorum com-
venientia.
- 4 An ad sonum tria concurrant
corpora?
- 5 Cantus qualis sonus sit?
- 6 An vox brutorum dicatur lo-
quela.
- 7 Campana per se sonatur mor-
tem servorum Dei.
- 8 Asina Balaam locuta fuit.
- 9 Asina videbat Angelum, &
non Balaam, & cur?
- 10 Vox articulata exprimit conce-
ptum intellectus.
- 11 Vox quando sit vidualis, &
quando non?
- 12 Vox audita ex rubo à Moyse,
& Esdra.
- 13 Vox audita in baptismo, &
transfiguratione Christi.
- 14 Cur tunc non apparuit Spiritus
Sanctus in specie Co-
lumbæ?
- 15 Apostoli loquebantur variis lin-
guis.
- 16 Etiam ex parte loquentis, &
non tantum terminatione.
- 17 Unica erat loquela diversimodè
terminata ad diversas lin-
guas.
- 18 Responsio ad objecta.
- 19 Explicantur verba Actorum
cap. 2.
- 20 Cantus Angelorum miraculo-
sus.

MEDITATIO XVIII.

Onus est motus aeris percussus ab aliquo alio corpore. Editur enim sonus per aerem ab aliquo pulsam, & percussam, quies enim sonum gignere non potest. Dividitur autem sonus immediate in duas species ex appositis differentiis imaginationis, & sine imaginatione. Aer autem pulsus ab aliquo inanimato, & vita carente constituit sonum in specie, & est duorum inanimatorum collisio, ut cum malleus percute campanam medio aere ab utroque colliso; ex quibus sequitur sonus sine imaginatione, quæ in solis animalibus reperitur. Altera species soni appellatur vox, quæ à solis animalibus fit cum imaginatio-
ne.

Vox autem est motus aeris percussus ab animali cum imaginatione aliquid significandi. Ut latratus canis, mugitus bovis, rugitus leonis, loquutio hominis &c. Et hæc subdividitur in alias duas species, nimirum in articulatam, & inarticulatam. Vox inarticulata est sonus brutorum, qui sonum habeat magis continuum, quam discrepium, nullam fere dicentem diversitatem, eorum, ergo vox non dividitur in sua significatione, cum nullum
habeat

habeat sensum discretivum. Vox verò articulata nuncupatur loquela, seu locutio, vox scilicet articulata ex eo, quòd sonus ab homine editus articulatur, hoc est, dividitur in literas, syllabas, dictiones, & orationem, undè locutio est clara significatio soni articulati distinguentis pluralitatem, & diversitatē in eodem sono.

- 3 Conveniunt sonus, & vox in ratione generica, quia ambo dicunt motum aeris percussū ab alio corpore. Differunt verò in eo, quòd sonus in specie est sine imaginatione, quia percutiens, & percussum carent illa, ut malleus, & campana, malleus, & ferum, duo ligna se collidentia &c. Undè sonus ab his exire in actum non potest, nisi prædicta, & illis similia ab aliquo vivente moveantur. Vox verò est ab animali cum imaginatione, & per seipsum movet, & percutit; undè per seipsum dicitur edere sonum, qui est actus vitalis; inanimatorū verò sonus vitalis non est, quia percutiens caret vita, undè sonum vitalē edere non potest sicut animal.

- 4 Difficultas est, quot corpora sint necessaria ad edendum sonum, nam Aristot. 2. de Animal. 78. requirit tria corpora, unum percutiens, alterum percussum, tertium aerem interceptum, ex quibus sequitur sonus, ut patet in Campana, in qua est malleus, aer, & æs, ex quo campana est composita. In animali, lingua, palatus, & aer, cum reliquis instrumentis, de quibus dixi Medit. 9. à num. 2. Nihilominus nonnulli dicunt sufficere etiam duo, nempe percutiens, & percussum, ut patet in virga percutiente aerem, & in ferula quadri-

garis, adest enim in his solū percutiens virga, sed ferula, & aer percussus, ex quibus tantum oritur sonus. Item cum carta, tela, vel baculus in duas partes scinduntur, crepitat aer, & fit sonus; aqua pariter decurrendo magno impetu edit rumorem, & sonum, & tamen sola aqua rumorem producit sine percussione, & pariter ventus sonum edit sola aeris agitatione.

¶ Conybr. Aristotelē definisse solum sonum perfectum provenire ex illis tribus, non imperfectum. Alii dicunt tria quidem intervenire realiter inter se distincta, non tamen discontinua, undè aer in exemplis allatis habet rationem percussū, & mediū discontinuati à virga. In aliis illa tria possunt esse continuata, & realiter distincta, ut aeris agitatio, una enim pars aliam pellit. Sed hæc satis, cum non sint huius instituti nisi allatæ definitiones; Vide Meld. disp. 5. de Ani. à n. 121.

- 5 Cantus demum est vocis modulatio, & includit articulationem quandam, & diversitatem soni, ut patet, non solum in cantu edito ab homine, sed etiam ab aliquibus avibus, ut luscinia, merula, &c. & aliis instrumentis sonoris, quæ sonos edunt articulatos.

- 6 Quærun nonnulli, an vox brutorum dici possit loquela, & sermo, sicut appellatur vox edita ab homine? Affirmat Meld. ea disp. 5. num. 135. & 136. quia emittunt voces articulatas, & diversas, bruta enim exprimunt suas voces distinctis notis, per quas homo discernere potest uti appetere, & non aliud. Et locutio in picis, & psittacis manifestè auditur tam distinctè, quàm in hominibus. Alii melius respondent,

pondent, vocem brutorum propriè non esse loquelam, sed illi assimilari per quãdam analogiam, non enim bruta articulizant, sed sonum diversum edunt, quem literis, syllabis, nec dictione distingui potest, quod soli loquelæ convenit. Vera ergo, & propria locutio est sonus, & vox edita expressiva rationalis conceptus, unde locutio pica, & psitaci verè non potest dici locutio, cum non sit expressiva alicujus rationalis conceptus. Sed hæc satis, deveniamus ad miracula soni.

Refero miracula manifestata in sonitu Campanarum, nullo earum trahente funem, sed seipsis sonantibus divinitus in morte alicujus servi Dei, demonstrantibus eos ex hac vita in gratia Dei migrasse ad Dominum. In primis Campanæ Hibleæ, & Nectinæ civitatum in Sicilia per se ipsas sonuerunt in morte S. Conradii Confessoris Placentini, ex *Annalibus Vading.* tom. 4. ad annum 1351. n. 28. Idem accidit in morte B. Joannis ad Castrum Massacium Marchiæ Anconitanæ, ex *eodem ibidem ad annum 1399. num. 5.* B. Petri de Castro Podii Bonitii Campanæ denuntiarunt mortem fuisse Deo gratam; ex *eodem tom. 1. ad annum 1242. num. 20.* Post mortem B. Torelli de Castro Puppii in Tuscia, statim Campanæ per circumvicinæ loca sonum suum ex seipsis dare cæperunt, significantes mortem servi sui, ex *eodem tom. 2. ad annum 1282. num. 6.* Mortem quoque B. Veridianæ ex Castro Florentiolæ in Tuscia sonuerunt campanæ, ex *eodem tom. 1. ad annum 1242. num. 22.* Vivaldi quoque mortem patefecerunt Campanæ Castri S. Geminiani,

ex *eodem tom. 2. ad annum 1300. num. 11.* Supradicti omnes Beati sunt professi Tertiæ Ordinis S. Francisci, cujus & ego indignus sum alumnus.

Constat ex his, earum Campanarum sonitum denuntiantem illos Dei servos, & amicos migrasse in gratia ad Christum, & talem sonum fuisse miraculosum, dum Campanæ per se ipsas sonitum dedere à nullo tractæ, nisi per occultam causam, nempe Deum, qui ea miraculosè sonare fecit, campanæ enim numquàm sonant, nisi ab aliquo per funem trahantur, vel percutiantur, cum ergo nullo trahente sonum suum darent, miraculosus fuit earum Sonitus. Et de hac re non est dubitandum.

Videndum modò est, an ex vocibus animalium fiant miracula, & quomodo; non loquor de eorum vocibus naturalibus, in quantum dicunt motum aeris percussit per eorum linguam sine articulatione; vocem enim naturalem habent illis inservientem ad significandas proprias passiones.

- 8 Nihilominus, si aliter eorum voces exprimant suas passiones, articulando scilicet sonos per loquelam, & sermonem, ut faciunt homines, dicendæ sunt eorum voces miraculosæ, quia talis locutio more hominum excedit vires brutorum, & eorum vocem edendi consuetudinem, ut patet. Miraculum accide hujusmodi in Asinæ Balaam Num; 22. dum ibat maledicere populo Dei ad instantiam Balaz Regis Moabitarum, num. 21. sequentia habentur: Surrexit Balaam mandans, & strata asina sua profectus.

Aus est cum eis. Et iratus est Deus. Stetitque Angelus Domini in via contra Balaam, qui infidebat Asina, & duos pueros habebat secum. Cernens Asina Angelum stantem in via, evaginato gladio, avertit se de itinere, & ibat per agrum. Quam cum verberaret Balaam, & vellet ad semitam ducere, stetit Angelus in angustiis ducum maceriarum, quibus vinea cingebantur. Quem videns Asina junxit se parieti, & attrivit sedentis pedem. At ille iterum verberabat eam. Et nihilominus Angelus ad locum angustum transiens, ubi nec ad dexteram, nec ad sinistram poterat deviare obuius stetit. Cumque vidisset Asina stantem Angelum, concidit sub pedibus stantis, qui iratus, vehementer cedebat fuste latera ejus. Aperuitque Dominus os Asinae, & locuta est: Quid feci tibi? Cur percutis me? Ecce jam tertio? Respondit Balaam; quia commoveristi, & illulisti mihi, utinam haberem gladium, ut te percuterem; Dixit Asina: Nomen animal tuum sum, cui semper sedere consuevisti usque in presentem diem? Dic, quid simile unquam fecerim tibi? At ille ait: Nunquam. Protinus aperuit Dominus oculos Balaam, & vidit Angelum stantem in via evaginato gladio, adoravitque eum pronus in terram.

Duo miracula hic cernuntur, unum in locutione Asinae, alterum in cecitate Balaam relative ad Asinam, quae Angelum vidit, non visum à Balaam. Locutio ergo in Asina fuit miraculosa, quae & si instrumentum linguae haberet, non tamen ad sermonem aptum, sed tantum ad promendam vocem inarticulatam, unde ut ejus locutio appareret admirabilis, & non conformis

eius naturae, aperuit Dominus os Asinae, & locuta est, audiebatur vox insolita difformis naturae hujus animalis, & non videbatur causa talem ingerens locutionem, qui erat Dominus homini invisibilis, unde Scriptura causam notificat, dicendo *Aperuit Dominus os Asinae*, quod non sufficiebat, quia os quandoque aperitur ab animali, & non loquitur, ideo textus subdit *Et locuta est*. Clarus, & manifestus est effectus locutionis, & quod non convenit naturae Asinae, occulta ejus causa manifestata per sacram Scripturam; est ergo talis locutio miraculosa procedens ex causa occulta movente linguam ad locutionem articulatam excedentem vires ipsius animalis, quod nonnisi inarticulatè vocem emitte te poterat de se. Vide D. Augustin. 3. lib. 1. de Mirabil. cap. 34. ubi de locutione mirabili hujus Asinae, quae loquebatur, Deo movente linguam ejus, & ignorabat quid, & quomodo loqueretur.

Alterum miraculum est, quod Balaam non videbat Angelum visum ab Asina, quod valde est admirabile, quod oculi corporis non quocumque non viderent obiectum sensibile sibi vicinum, cum videretur ab Asina existente in eodem loco proximo, dum illi infidebat; obiectum enim visibile habens omnia requisita, non potest non transmittere species suas ad potentiam sibi debito modo approximatum, nullo interposito medio, sicut enim obiectum necessario suas transmittit species ad potentiam, ita hæc necessario illas recipit, & efficit visionem; sed id factum non fuit in hoc casu, ergo id fuit aliud miraculum,

lum, in quo suspensus fuit effectus transmissionis specierum ab objecto ad potentiam, contra cursum naturalem ipsorum objecti, & potentiz, quæ operantur naturaliter, & necessariò, & impediri non possunt, nisi desuper, vel diabolica illusionem per artem magicam, quæ hic locum non habuit; ergò cum huiusmodi suspensio fuerit à Deo, dicenda est miraculosa. Cur autem Asina, & non Balaam, viderit Angelum? Respondet D. August. tom. 10. serm. 103. de tempore, id accidisse propter avaritiam ipsius Balaam.

Dices, animalia loqui non est miraculum, quia loquela est vox communis utriusque, animalibus tam irrationalibus, quam rationalibus, ut dixi supra ex Melodulensi; & experientia notum est, psittacas, & picas loqui etiam articulatè, ergò locutio Asinæ fuit naturalis, non supernaturalis, & miraculosa.

10 Respondi jam supra, loquelam, quæ est vox articulata syllabis, & dictionibus, non esse communem bellvis, sed propriam hominis, qui per eam exprimit audientibus suos conceptus rationales, quales nullatenus bruta formare possunt tamquam rationales; & si qua animalia, ut cum eis corvus, aliqua verba articulata proferunt, propriè loqui non dicuntur; quia conceptus expressi per tales voces animalium, & si actio vitalis, cum sit ab eorum vitali lingua; non sunt rationales, neque procedentes ab anima rationali, quæ carent talia animalia; ratio enim facit distinguere, & articulare vocem in solo homine, qui solus ratione prædi-

tus est. Itaque Asina Balaam cum careat ratione, per se loquelam emittere non potuit, sed Deus per Angelum os ejus aperivit, & linguam movit ad locutionem. Supradictæ bestiolæ instructæ fuerunt ab homine, qui sæpius loquendo immittebat vocem articulatam in ejus auribus, & sic ipsæ quoque ea verba proferunt sono, non mente, quia nesciunt, quid dicant. Asina verò nullatenus fuit instructa, sed Deus os ejus aperivit, & movit linguam ad locutionem statim absque instructione.

11 Querit Delrius lib. 2. Disquis. Magic. q. 19. An locutiones huius generis sint actiones vitales animalis bruti loquentis? Distinguit, actionem locutionis in animalibus habentibus organa apta, & accommodata ad loquendum, esse vitalem, si vivum animal proferat verba, sed eam non esse intellectualem respectu illius animalis; quia caret intellectu; esse verò intellectualem respectu Angelii moventis illius organa, & loquentis. Non esse verò vitalem eam locutionem in aliis animalibus, quæ organa non habent accommodata locutioni, quia tunc vocem articulatam non agunt ob defectum organorum, sed eam locutionem facit Angelus formatam in aere intrà animal, vel extrà illud propè. Idem à fortiori dicendum est de rebus insensatis, quæ simpliciter carent organis locutionis.

12 Non solum in animalibus Deus locutus fuit per Angelos suos, sed etiam ex rebus insensatis, ostendendo mirabiles locutiones, nam Moyli 3. Exodi 2. Apparuit Dominus in flamma ignis de medio rubi,

rubi, & ait: *Moyſes, Moyſes, ne appropies huc, locus enim, in quo ſtat, terra ſancta eſt.* Similem quoque locutionem Deus fecit cum Eſdra, ut legitur in ejus lib. 4. cap. 14. 2. *Et ecce vox exivit contra me de rubo, & dixit: Eſdra, Eſdra: Revelans revelatus ſum ſuper rubum, & locutus ſum Moyſi & ei.* Loquebatur ergo Deus per Angelum Moyſi, & Eſdra de medio rubi, à quo vox perveniebat ad aures illorum, nihil activitatis conferente ipſo rubo, ſed Angelo formante vocem intellectualem, & articulatam à rubo procedentem ad aures ſervorum Dei; rubus ergo erat ſignum ſpeciale demonſtrans locum, à quo vox incipiebat: Vide Delirium multas referentem prodigioſas locutiones arte Demonum, quæ non ſunt miracula, ſed illorum illuſiones, & deceptiones, ac proinde non ſunt hujus loci, & inſtituti.

- 13 Vox mirabiliſſine ſubjecto ſenſibili audita fuit de cælo deſcendere poſt baptiſmum Chriſti à Joanne factum, Matth. 3. 16. *Baptizatus autem Jeſus, conſeſſim aſcendit de aqua, & ecce aperti ſunt ei cæli, & vidit Spiritum Dei deſcendentem ſicut columbam, & venientem ſuper ſe: Et ecce vox de cælis dicens: Hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi complacui.* Similem quoque vocem de nube audivit ſibi factam, quando fuit tranſfiguratus in monte Thabor, Matth. 17. 5. Lucæ 9. 35. Marci 9. 6. Petri Epist. 2. 1. num. 17. Fuit vox miraculoſa nullo animalis inſtrumento formata, ſed in nube ex aeris organo angelicis manibus formato, prolata pariter per Angelum utriuſque pro ductorem, per quam Deus Apo-

ſtoliſ notificavit Chriſtum eſſe ejus filium naturalem, & legitimum ab æterno genitum, ac proinde ipſum eſſe audiendum, & obediendum, ſicut ſeipſum, cum quo ipſe Deus eſt in unitate ſubſtantiz. Deſcendit prior Spiritus Dei in forma Columbæ, quod eſt aliud miraculum, & poſtea vox audita fuit, quia amorem per Columbæ ſpeciem Spiritum Sanctum repræſentantem, voce cæleſti manifeſtavit, cū dixit: *Hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi complacui.* In tranſfiguratione non comparvit Spiritus Dei ſiſpecie Coli bæ, quia in ſeipſo tunc exterius apparentem habebat candorem lucis, & veſtimenta alba magis, quam ſi apparuiſſet Columba, cum ſuis pennis albis.

- 15 Agendum modo eſt de variis linguis, quibus Apoſtoli loquebantur, maxime in die ſancto Pentecoſtes, de quibus dicitur in Act. Apol. 2. *Et cum compleretur dies Pentecoſtes, erant omnes congregati in eodem loco. Et factus eſt repens de Cælo ſonus, tanquam advenientis Spiritus vehemens, & replevis totam domum, ubi erant ſedentes. Et apparuerunt illis diſperſa lingua tanquam ignis, & ſeditque ſuprà ſingulos eorum, & repleti ſunt omnes Spiritu Sancto, & cæperunt loqui variis linguis, prout Spiritus Sanctus dabat eloqui illis.* Erant autem in Jeruſalem habitantes Judæi, viri religioſi ex omni natione, quæ ſub Cælo eſt. Facta autem hac voce, conviehit multitudo, & mente confuſa eſt, quoniam audiebat unusquisque lingua ſua illos loquentes: Nonne ecce omnes iſti, qui loquuntur, Galilæi ſunt, & quomodo nos audiremus unusquisque linguam noſtram, in qua nati ſumus?

Stupebant

*Stupebant autem omnes, & mirabantur ad invicem, dicentes: Quidnam vult hoc esse? Alii autem irridentes dicebant: quia musto pleni sunt isti. Planè ex his conitat, locutionem variarum linguarum in Apostolis fuisse miraculosam, tùm quia illis infusa fuit per Spiritum Sanctum, ut id indicat ejus sessio super capita singulorum. Tùm quia antè; hoc genus locutionis non habebant, sed vehementia Spiritus Sancti de repente infudit illis pluralitatem linguarum. Tùm quia omnes audientes stupebant, & mirabantur, quòd nonnisi miraculum in tam varia locutione arguit. Tùm quia inter signa, idest miracula, connumeratur locutio variarum linguarum, Marci ult. 17. *Linguis loquentur novis.* Ad formationem hujus tam admirabilis miraculi hæc intervenerunt; in primis descendit de cælo quidam ventus repentinus, & vehemens, qui disposuit organa vocis, & intellectum Apostolorum ad recipiendum varietatem linguarum; deinde Spiritus Sanctus in forma ignis, quasi capita eorum purificando, ad intelligenda divina mysteria sedit super singulos illorum; demùm Spiritus Sanctus invisibiliter seipsum infudit in illis per gratiam non solum sanctificantem, sed etiam gratis datam, hoc est, *genera linguarum* de qua Apost. 1. ad Corinth. 12. 10. quibus edocti, & illuminati cæperunt loqui variis linguis. Fuit ergò miraculum, quòd loquerentur Apostoli variis linguis, ut ex Gloss. & Beda super cap. 2. Actor. refert S. Thomas 2. 2. q. 170. art. 1. ad 2.*

Non levis difficultas hinc ori-

tur circa modum, quo Apostoli loquabantur variis linguis; nam quævis de fide certum sit, quòd habuerunt genera omnium linguarum, quia cum jam à Christo destinati essent ad instruendas omnes gentes per universum orbem, ne linguas ab eisdem gentibus addicerent, quia id erat incongruum, imò periculosum, ne deciperentur, necesse fuit, quòd Deus illis infunderet donum linguarum, ut fecit, tamen non constat de modo loquendi, qui in eis spectari potest dupliciter, *primò* quòd Apostoli successivè loquerentur variis linguis, e. g. Judæis lingua hebraica, Chaldæis chaldaica, Arabibus arabica, Romanis romana, & in hoc neque stat difficultas, quia omnes linguas habebant conformes linguis eorum, quibus prædicabant. *Secundò* quòd simul loquerentur variis linguis e. g. in die Pentecostes Jerolomis erant de omnibus nationibus mundi homines, ut dicitur in textu, nunquid Petrus simul, & semel loquebatur variis linguis tam ex parte sua, quàm ex parte audientium, qui omnes Petrum intelligebant singuli secundùm sensum suæ linguæ, an scilicet, sicut in eo puncto temporis, quo Petrus loquebatur, Judæi, Arabes, & Chaldæi suis linguis intelligebant, & sic tres erant linguæ ex parte auditorii, an pariter tribus linguis simul, & semel ipse Petrus exprimeret suam vocem, & loqueretur Judaicè, Arabicè, & Chaldaicè, sicut illi audiebant. An verò ex parte Petri unicus esset sonus articulatæ vocis, & cujus linguæ? & ex parte auditorii species sensibiles ab unica, & eadem locutione

locutione procedentes reciperentur singulæ in auribus audientium producentes in eis diversitatem linguarum juxta eorum capacitatem, & intelligentiam suorum idiomatum?

- 16 Sanctus Thomas 2. 2. q. 176. art. 1. ad 2. dicit, quod quamvis fieri petuisset, quod Apostoli per unam linguam loquentes ab omnibus intelligerentur, aut quod omnibus linguis loquerentur, tamen convenientius fuit, quod ipsi omnibus linguis loquerentur, quia hoc pertinebat ad perfectionem scientiæ ipsorum per quam non solum loqui, sed intelligere etiam, possent, quæ ab aliis dicebantur. Si autem omnes unam eorum linguam intellexissent, hoc vel fuisset per scientiam illorum, qui eos loquentes intelligerent, vel fuisset quædam quasi illusio, dum aliorum verba aliter ad eorum aures proferrentur, quam ipsi ea proferrent. Et ideo majori miraculo factum est, ut omnium linguarum generibus loquerentur; & Paulus 1. Corinth. 14. ait: Gratias ago Deo, quod omnium vestrum lingua loquor. Ita Sanctus Thomas.

Ex quibus deducitur responsio ad questionem; nam, ut dixi supra, certum est, Apostolos habuisse cognitionem omnium linguarum, & in hoc nulla difficultas, quia id satis manifestè dicitur in textu cap. 2. Ad. successive ergo loquebantur variis linguis juxta capacitatem illius gentis, cui prædicabant, undè cum Judæis loquebantur lingua Judaica, non Arabica, sicut faciebant cum Arabibus.

- 17 Dicit, quod Apostoli unica lingua potuissent intelligi à di-

versis linguis, quod tamen non fecerunt, ob rationes ibi adductas, nempe, quia hoc fuisset per scientiam audientium Apostolos loquentes; vel per illusionem, dum Apostolorum verba aliter pervenirent ad aures audientium. Ego autem hic dicerem, quemlibet Apostolum simul, & semel prædicantem pluribus diversarum linguarum, unica tunc usum fuisse lingua, & quidem propria & naturali hebraica, quæ deinde per diversitatem specierum juxta singulorum audientium capacitatem perveniret ad eorum aures, in hoc enim majus miraculum perspicitur; nam valdè admirabile est, quod unica lingua diversis linguis serviat; & admirabilius, quod diversitas specierum ab eadem causa locutionis procedat. Loqui autem simul, & semel pluribus linguis videtur impossibile; quia cum unica sit vox, & sonus indivisibilis, & uniformis, impossibile est, quod sit varius, & diversus in seipso, aliter non esset unus sonus, & esset unus sonus ex suppositione, ergo cum sit impossibilis unica loquela ad diversas impossibile quoque erit, quod unica vox sit plures voces. Restat ergo, quod illa loquela sit quidem una, sed ex parte audientium attendatur diversitas linguarum respectu specierum tendentium ad auditum juxta capacitatem, & exigentiam auditorum, una ergo numero lingua, & vox transire non potest ad aures audientium, & facere illos intelligere juxta propriam linguam, sed id munus pertinet ad species terminatæ ad diversitatem linguarum, & sicut termini sunt diversarum linguarum

18

rum, ita oportet, quod species tales sint respectu inorum terminorum. *Ex his responderetur ad rationes D. Thomæ. Ad primam dico, quod unusquisque audiens audiret per proprium auditum, & intelligeret per propriam scientiam acquisitam à loquente, sicut discipulus acquirit cognitionem, & scientiam à suo magistro; neque enim auditores concionis Apostolicę dicuntur facere miraculum, dum audiunt; & intelligunt prædicatorem, si apti sunt audire, & intelligere, quod eis prædicatio ne, & instructione tribuitur. Ad secundum, quod tunc videretur illusio, dum eorum verba aliter ad eorum aures pervenirent; dico ibi nullam esse illusionem, quia non verba, non sonus, nec vox loquentis pervenit eis sua formalitate ad aures audientis, sed feliciendam impressionem specierum causabatur auditus mirabilis in audientibus; ex quo apparet majus miraculum, quàm quod si plures linguę terminarent ad plures alias linguas similes respectivè, cum in his appareret simplex miraculum ex parte tantum loquentis: in illis verò esset majus; & compositius, tùm ex parte loquentis, tùm ex parte audientis ex diversitate specierum respectivè ad diversas nationes. Apostoli ergò cum simul, & semel loquerentur ad diversas linguas; sua lingua loquebantur, ut probatum fuit, non autem pluribus linguis ad plures linguas, quia huiusmodi locutus ex parte loquentis est impossibilis, ut supra dixi; & confirmo, quia diversa verba relata etiam ad eundem sensum in re simul; & semel pro-*

ferri non possunt, sed tantum successive; mensurantur enim tempore etiam secundum eorum diversitatem; ergò unica tantum lingua Apostoli locuti fuerunt, ex qua fluebant diversę species ad auditum diversarum linguarum.

Sed contra, quia si non admittamus pluralitatem linguarum ex parte loquentis, tollitur ratio miraculi, quia quis studio potest acquirere plures linguas, & eis loqui relativè, & proportionalitèr ad audientes juxta eorum capacitatem, & de hoc non est dubitandum, quia experientia patet. Adde, quod supradicta manifestè adversantur sacrę Scripturę, quę apertè dicit loco citato Act. *Loquebantur variis linguis. Item: Facta hac voce convenit multitudo, & mente confusa est, quoniam audiebat unusquisque lingua sua illos loquentes. Nonne omnes isti, qui loquuntur Galilęi sunt, & quomodo nos audivimus unusquisque linguam nostram, in qua nati sumus? Cum ergò ex his manifestè colligatur, Apostolos in illo die locutos fuisse non una lingua, sed diversis, juxta diversitatem illarum gentium, falsum est, illos simul, & semel una tantum lingua locutos fuisse, sed revera pluribus ex parte ipsorum Apostolorum.*

19

Resp. Non tollimus pluralitatem linguarum ab Apostolis, sed asserimus donum linguarum; secundum dicimus non posse simul, & semel loqui variis linguis ex parte loquentis respectu diversorum, sed unica tantum, quę deinde causalat diversitatem specierum juxta audientium diversas linguas. Ad textus sacrę Scripturę respondeo, Apostolos locutos

Z

fuisse

fuisse successivè, non simul variis linguis ex parte eorum. Et illo die Pentecostes *Facta hac voce*, hoc est, unica omnium Apostolorum voce, scilicèt hebraica, qua omnes loquebantur, *convenit multitudo*, idest, multitudo audientium erant simul ad audientiam concionem, *Et mente confusa est*, idest, illa vox uniformis Apostolorum loquentium hebraicè *confusa est mente* idest divisa, & diversa facta juxtà diversitatem audientium, ut patet sequentibus verbis, *quoniam audiebat unusquisque lingua sua illos loquentes*, non loquebantur Apostoli linguis audientium, ut videretur textus dicere, sed ita videbatur audientibus propter diversas species immixtas ad eorum aures, quarum sensum singuli audientes intelligebant secundùm propriam singulorum linguam, & idèò textus dicit, *Et mente confusa est*, scilicèt ea unica vox hebraica Apostolorum confusa est, quia ab eis auditoribus intelligebatur confusa idest diversimodè, & secundùm diversitatem linguarum ipsorum; & magis id confirmatur ex sequentibus verbis: *Nonne omnes isti, qui loquuntur, Galilaei sunt?* habentes scilicèt linguam propriam, scilicèt hebraicam. *Et quomodo nos audivimus unusquisque linguam nostram, in qua nati sumus?*

Admiratio hæc, & curiositas audientium fuit in eo, quòd Apostoli propria lingua loquebantur, & auditores sentiebant unusquisque diversitatem linguarum propriarum, quæ dependebant ab illa unica lingua, quæ auditoribus videbatur lingua Apostolorum propria, quæ tamen terminativè talis non erat secun-

dùm voces, sed multiplex, & diversa secundùm diversitatem linguarum audientium; unitas ergò linguæ se tenebat ex parte Apostolorum; diversitas verò linguarum ab ea dependens tamquam à causa, terminabat ad aures juxtà audientium idioma, & ex hoc auditores putabant, Apostolos loqui lingua eorum, quia nihil aliud audiebant, nisi propriam linguam, in qua erant nati. Lingua ergò Apostolorum, fuit multiplex & diversa terminativè, ut audiebant auditores, non elicitivè, & prout erat vox illorum propria, quæ erat unius idiomatis, mente postea confusa, & divisa inter auditores per diversitatem specierum; sicut enin species soni per aerem juxtà refractionem variatur, ita possibile est, quòd species diversimodè, Deo sic disponente, transeant juxtà diversa idiomata ad aures auditorum.

Addamus in confirmationem prædictorum miraculum S. Vincentii Ferrerii Ordinis Prædicatorum, de quo refertur in Lect. 8. in Martyrol. Hispano ad diem V. Aprilis. *Fuit autem imprimis ei donum linguarum concessum; nam cum apud diversas linguarum populos sua paterna lingua prædicasset, à singulis tamen distinctè, ac perspicuè singula ejus verba intelligebantur, perinde ac si in eorum terris natus esset.* Ergo ex parte prædicantis unica erat lingua, quæ diversa verba infundebat in auribus omnium juxtà eorum capacitatem.

20 Reliquum est, ut aliquid dicamus de cantibus miraculosis, quæ solent accidere, ut in civitate Domini, in morte aliquorù, San-

Sanctorum, concinatis ab Angelis, & beatis spiritibus Dei iussione, ut legitur apud Lucam cap. 2. 13. *Et subito facta est cum Angelo multitudo militum celestis laudantium Deum, & dicentium: Gloria in altissimis Deo; & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Gloria est in Paradiso, pax verò necessaria est in terra, quæ de cælo descendit ad homines bonæ voluntatis; undè pax Natalis Domini non fuit pro Herode, nec ejus sequacibus, qui necem pueri nati quærebant. In morte plurium Sanctorum Angeli cecinerunt laudem Deo, per hujusmodi lætitiæ demonstrantes eorum mortem fuisse pretiosam in conspectu Domini. Hoc

accidit in morte Sancti Martini, ut legitur lect. 6. ejus officii; *Martinus unum, & octoginta annos natus animam Deo reddidit, quam Angelorum chorus excepit, eosque divinas laudes canentes multi, imprimisque Severinus Coloniensis Episcopus audivit.*

Cantus autem hujus generis sinè dubio sunt miraculosi, quia eos operatur Deus ministerio Angelorum in aere formantium voces sonoras, quod excedit vires humanas; nam homo intrà se, & vitali modulatione cantum edit, & non extrà se vocem modulatam intonat, ut faciunt Angeli non intrà se, sed in aere sic efformato, ut audiatur cantus artificio Angelico.

MEDITATIO XIX.

De Conversione miraculosa unius
rei in aliam.

1 **C**onversio est mutatio unius
rei in aliam rem.

2 *Corruptio unius est generatio al-
terius.*

3 *Conversio alia generatio, alia
alteratio.*

4 *Differunt generatio, & alte-
ratio.*

5 *Conversio sex requirit conditio-
nes.*

6 *Defectus unius, vel alterius est
supernaturalis.*

7 *Uxor Lotb conversa in statuam
salis.*

8 *Conversiones factæ à Moyse,
& Aaron miraculosa.*

9 *Christus aquam in vinum ver-
tit.*

10 *Sanctus Franciscus aquam in
vinum, & acetum in vinum
fecit.*

11 *Mixta an convertantur.*

12 *Conversio aque in vinum fit per
alterationem.*

13 *Sancti Conradi miraculosa con-
versio carnis in pisces.*

14 *Elisabeth junioris miracula de
aqua in vinum, & de rosis
in pecunias.*

15 *In probatione miraculosa con-
versionis debet constare de
utroque.*

16 *Conversio panis in Corpus Chri-
sti sola dicitur Transubstan-
tiatio.*

17 *De ratione miraculi, quod ejus
effectus sit sensibilis.*

18 *Miracula videntur, non cre-
duntur.*

19 *Admiratio miraculorum alia ab
admiratione invisibilium.*

MEDITATIO XIX.

1 onversio est mutatio
unius rei in aliam
à priori diversam,
facta ab agente de
potentia materiz,
& subjeçti formam

educente; neque enim agens na-
turale operari potest sine commu-
ni subjeçto utriusque formæ, cor-
ruptæ scilicet, & genitæ; nam
cum materia, quæ mutationis su-
bjeçtum est, sit ingenerabilis, &
incorruptibilis, necessè est, quòd
maneat pro secundo composito;
quia materia, & forma ex ea edu-
cta dant esse composito, cui in-
sunt, ergò utriusque communis
esse debet. Et in hoc differt con-
versio, & mutatio à creatione,
nam hæc nullum præsupponit sub-
jeçtum, ex quo educat formam,
sed totum esse tribuit creato in-
dependentem à materia, cum sit
productio ex nihilo subjeçti, con-
versio verò est productio compo-
siti dependentem à subjeçto, ex
quo forma educitur.

2 Quoniam autem corruptio
unius est generatio alterius, hinc
est, quòd in conversione spectan-
tur quatuor termini oppositi, duo
ex parte corruptionis, & alii duo
ex parte generationis, nam in
corruptione subjeçtum transit à
termino à quo positivo de esse
sub

sub illo ad terminum ad quem negativum non amplius existentem; in generatione res è contra se habet, nam subiectum transit à termino a quo privativo, & à non esse, ad terminum ad quem positivum incipientem esse.

- 3 Allata definitio convenit non solum generationi, sed etiam alterationi; dicimus enim, quod aqua convertitur in aerem, & lignum in ignem, quæ vocatur generatio, & mutatio unius substantiæ in aliam, ex cujus materia forma substantialis dicitureducta, unde generatio habet pro termino formali educationis formam substantialem erutam dependentè à materia, & pro totali ipsum substantiale compositum. Competit etiam ea definitio Alterationi; est enim conversio unius in alium, nempe unius accidentis in aliud; dicimus enim, quod calidum convertitur in frigidum, & nigrum in album. Itaque generatio pro termino partiali habet educationem formæ substantialis, & pro totali productionem compositi substantialis. Alteratio verò pro formali partiali aliquam formam accidentalem, & pro totali compositum accidentale.

- 4 Differunt autem generatio, & alteratio in eo, & quidem *primò*, quia generatio terminatur ad substantiam, alteratio ad qualitatem. *Secundò*, forma substantialis nata est per se introduci in instanti in subiectum, quia non suscipit magis, & minus, nec habet contrarium; forma verò accidentalis successivè, & in tempore inducitur, quia intenditur, & remittitur, atque contrarium habet. *Tertio*, generatio est propter se, non enim or-

dinatur ad aliam mutationem; alteratio verò quatenus corruptiva ordinatur ad generationem. *Quartò*, in generatione subiectum incompletum à forma substantiali corrupta transit sub formam noviter advenientem, in alteratione verò subiectum idem substantiale manet sub utraque accidentali forma, homo enim de calido fit frigidus.

- 5 Colligitur ex dictis ad conversionem secundum naturæ cursum ordinarium, requiri quinque conditiones. *Prima* est, quod sit inter duos terminos positivos cum connexionem eorum inter se, ex quo est mutatio unius rei in aliam. *Secunda*, ut prior res desinat esse, & posterior illi succedat, in quam prior dicitur converti. *Tertia*, ut id contingat duabus actionibus realibus, quarum una sit corruptiva præcedentis rei, & altera posterioris generativa. *Quarta*, quod materia utrique sit communis; ac proinde præcedat tempore posterioris compositum. *Quinta*, quod præcedat alteratio dispositiva ad corruptionem prioris compositi, & generationem sublequentis, quæ cum sit inter contrarias qualitates, non nisi successivè subiectum disponi potest; ideo non in instanti, sed in tempore fit conversio unius rei in aliam, & hæc successio erit sexta conditio.

Ex his ergo cognoscitur naturalis conversio unius rei in aliam, quæ non excedit vires agentis.

- 6 Defectu autem unius, & alterius conditionis conversio facta non potest dici naturalis, sed tantum supernaturalis, & miraculosa, ut magis apparebit in sequen-

sequentibus conversionibus, quæ sine dubio excedunt vires naturæ, ut conversio uxoris Loth in statuam salis, aquæ in vinum, panis in corpus Christi, &c. de quibus mox dicam.

7. Prima conversio fuit uxoris Loth in statuam salis inobedientis Deo, cui cum Loth præceperat, *noli respicere post tergum* Gen. 19. 17. dum exibat e civitate Sodomitarum, undè legitur infra numer. 26. *Respicens uxor ejus post se versa est in statuam salis*. Moyles quamplures fecit miraculolas conversiones, nam virgam convertit in colubrum, & manu accipiens caudam colubri, illum convertit in eandem virgam; & propriam manum de sinu extrahentem leprosam fecit sanam, ut legitur Exodi 4. & cap. 7. ubi coràm Pharaone Aaron virgam convertit in colubrum, & similiter incantatores Pharaonis suas virgas converterunt in dracones; sed virga Aaronis devoravit virgas illorum, & multa alia signa fecerunt Moyles, & Aaron, ut Pharaonem flecterent ad dimittendum populum; qui obstinatio factus recusabat dimittere illum nisi in manu potenti.

8. Nulli dubium est hujusmodi conversiones non fuisse naturales, sed miraculolas, quia in his deficiunt 4. 5. & 6. conditio; nam Deus per servos suos Moylen, & Aaron projectione virgæ convertebat eam in serpentem, & ejusdem percussione aquarum, istæ convertebantur in sanguinem, quod non nisi in instanti fiebat sola projectione, aut percussione virgæ, quæ actiones ab eis fiebant in ictu oculi,

nulla præcedente alteratione, quæ virga disponderetur ad corruptionem, & ad generationem serpentis, aut ad conversionem aquæ in sanguinem; nihil enim aliud præmittebatur illis conversionibus, præter projectionem, seu percussione, quæ certè rationem non habent alterationis dispositivæ, dum nullam habent proportionem, nec vim, aut contrarietatem respectu corruptionis, & generationis illarum rerum; undè cum deficiat 5. & 6. conditio, conversio non potest esse naturalis. Deficit quoque 4. quia productio secundæ rei ex prima non habet commune subjectum, sed Deus ex toto posterius produxit, desinente intotum re priori; neque enim Deus cum sit omnipotens, eget in suis operationibus subjecto, ex quo tamquam præexistente educat formam, cum id non nihil imperfectionis videatur insinuare.

9. Christus in nuptiis Canæ Galilææ aquam in vinum optimum convertit, Joan. 2. 7. *Implets hydras aqua, & impleverunt eas usque ad summum. Et dicit eis Jesus. Haurite nunc, & ferte Archibriclino. Et tulerunt. Ut autem gustavit Archibriclinus aquam vinum factam, & non sciebat, undè esset, ministri autem sciebant, qui hauerant aquam. Jussit Christus sex hydras aqua impleri, & usque ad summum, ne quis diceret, vinum aqua fuisse mixtum, & sic non esse miraculum, ut reverà erat, cum textus sub num. 10. subjungat: *Tu autem servasti bonum vinum usque adhuc*, quale dici non potest mixtum aqua. Evangelista Joannes, sub num. 11.*

hanc

hanc conversionem appellat miraculum, ibi: *Hoc fecit initium signorum Jesu in Cana Galilee, & manifestavit gloriam suam, & crediderunt in eum discipuli ejus.* Nominem autem signi venit miraculum, ut docui Medit. 1. num. 4. quod etiam confirmatur illis verbis: *Manifestavit gloriam suam,* quæ ostenditur ab iis, qui opera heroica, & excedentia propriam virtutem faciunt cum admiratione omnium.

- 10 Multi alii sancti imitati sunt Christum Dominum, convertentes aquam in vinum. Nam S. P. Franciscus operariis laborantibus in ædificatione Conventus loci de Trabe Bonantis, & ardore sitis quasi deficientibus, misit duos ex Fratribus suis ad Castrum Jovis vicinum, ut eleemosinam vini quærent, sed moram facientibus, illis compatiendo, scaturientem aquam signo Crucis in optimum vinum illis ministravit, ex quo per integram horam licuit illis haurire, & sitim abundè extingueret. Vading. tom. 1. ad annum 1215. num. 26. qui ibidem ad annum 1213. num. 12. retulerat aliud miraculum de aceto in vinum converso. Quodam enim die pransus fuerat in domo Præfati Ecclesiæ S. Christophori cum aliis multis convivis, & dum ipse narraret se in cellario suo habere quædam vini dolia in acetum conversa, voluit, ut degustaretur à convivis recumbentibus, vir Dei accepto aceti Cyatho, & Cruce signato, tradidit Præbitero sibi vicino Joanni nominato Ecclesiæ S. Cassiani sacellano, qui dum acetum se gustaturum putaret, ut cæteri fecerant, vinum invenit mox opti-

um, & subridens totum deglutivit poculum, unde ex hoc omnes convivæ agnoverunt Dei virtutem in servo suo Francisco.

- 11 Videntur ob stare his de conversione aquæ in vinum nonnulli Philosophi, qui probant, aquam naturaliter converti in vinum, quos sequuntur Conybr. 1. de Gener. cap. 10. q. 1. art. 2. Suar. par. 3. tom. 3. disp. 43. sect. 4. Vasq. de Euchar. disp. 178. num. 4. cum aliis Meldulens. disp. 7. de Generat. q. 5. à num. 51. Contra multos alios cum Aresio lib. 1. de Generat. q. 52. negantes hujusmodi conversionem, quorum argumentis respondet ibidem Meldul. à num. 54. antecesser enim probaverat conversionem in multis mixtis.

- 12 Sed quicquid sit de hoc, an mixta sint activa, nec ne, pars enim affirmativa videtur experientia constare, cum magnes in suam naturam convertat ferrum, ex Ferdinando Medic. tract. 2. de facult. q. 1. concl. 5. item plumbum in locis humidis acquirit majus pondus ex aere in se converso, Scalig. exercit. 104. num. 17. & acetum in se convertit vinum, & aqua in dolio convertitur in vinum, ex Arist. 2. lib. 1. de gener. tom. 34. 39. & 42. Adhuc admissa sententia affirmativa de naturali conversione aquæ in vinum, nihilominus salvatur ratio miraculi in dictis conversionibus. Nam in conversione naturali, non statim, sed successivè fit conversio aquæ in vinum; unde Dominicani initio Missæ ponunt vinum, & aquam in calice, ut ab initio missæ usque ad consecrationem possit converti per successivam alterationem; neutrum au-

tem

tem necessarium est in prædictis conversionibus, in quibus, nulla præmissa alteratione, in instanti aqua transmutata fuit in vinum.

13

Dignum memoratu est miraculum, quod contigit S. Conrado Tertii Ordinis S. Francisci de conversione carnis villæ in pilces, quod legitur in ejus *Leq. VI.* his verbis: *Cum autem sexta quoque FERIA in urbem ad imaginem Crucifixi, que summa religione colebatur apud Netinos, adorandam mira pietate ventitaret, improbi quidam irrisores per eam occasionem religiosissimum virum ludos facere voluerant. Itaque per simulationem ad prandium piscium invitato, carnem suillam apponunt, nec aliud ipsi manducant. Inde hominibus improbitatem exagitare, vel simplicitatem cavillari. Negat ille se quidquam gustasse, præter pisces, statimque spinas, & squammas, amota mappa, qua tegebantur, ostendit, & eorum impudentiam redarguit.*

Deus omnipotens, ne servo suo iter agentis deesset prandium, paravit pilces, in quos carnem suillam converterat, ut exrantes spinæ & squammæ testificabantur. factum miraculum à sancto viro etiam non petitur.

14

Sancta Elisabeth junior Regina Portugallæ, ut legitur tom. 2. *Annalium apud Vadingum* ad annum 1282. num. 14. Alonquarii dum ægrotaret, renuit paululum vini degustare sibi à medico præscripti, quia erat abstemia, & id reputabat valetudini supervacaneum, nihilominus divina providentia accidit, ut aqua, quam illi porrigebant ancillæ bis, converteretur in vinum optimum, cum resistentiam ante fecisset. Aliud conversio-

nis rosarum in pecunias refert idem tom. 3. ad annum 1311. num. 9. in eodem oppido Alenquearii à Spiritu Sancto in columbina specie apparente admonita templum erexit, & dum pergeret ad videndum inchoatum ædificium in vespers à quadam puella recepit fasciculum rosarum, & allocuta operariis donavit singulis rosas dicens: *Hæc sit pro hodiernodie merces vestra.* Unusquisque in sero domum suam rediit cum sarcinulis, ex quibus extractas rosas mirifici odoris singuli in manibus tenentes odorant, & mox illæ convertuntur in scuta aurea, cum summa omnium admiratione.

15

Quoniam conversio quælibet etiam miraculosa duos respicit terminos adæquatos, rem scilicet, quæ desinit esse, & rem alteram, in quem prior desinens dicitur conversa, ad probationem similis miraculi, necessarium est, quod probetur præcedens res extitisse, & quod sequens fuerit, post illius desitionem, ut de miraculo constare possit.

16

Sed numquid: conversio panis in corpus Christi, quæ per quandam excellentiam appellatur à SS. Patribus Transubstantiatio, esto aliæ conversiones unius substantiæ in aliam substantiam non sint ita vocandæ, quia tale nomen non inerentur, cum sint longè inferiores ad hanc, quæ sine dubio omnes excedit, sit miraculum?

17

R. Negative, quia ad rationem miraculi, ut dixi *Medit. 1.* num. 8. requiritur, quod sit signum sensibile, ac proinde res sub sensibus cadens; patet id in exemplis allatis, nam uxor Loth visa fuit statua salis, conversiones ex virga

Moy.

Moyſis omnes viderunt, vinum
ex aqua, ex aceto, & pecunias
ex roſis viderunt operarii S. Elifa-
beth; nullus verò videt Chriſti
corpus ſub ſpeciebus panis, ſub
quibus latet inviſibiliter, & tan-
tùm creditur; objecta verò mira-
culorum videntur, aut ſentiuntur
à circumſtantibus, non credun-
tur. Quòd ſi aliquando Chriſtus
ſub ſpecie pueri apparet in hoſtia,

apparitio eſt quidem miraculoſa,
ſed non ideò tranſubſtantiatio,
& converſio panis in corpus Chri-
ſti videtur, ſed tantùm creditur,
& ideò quamvis ſit admirabilis
ſecundùm fidem, non tamen ſe-
cundùm ſenſum; admiratio enim
miraculorum provenit à cauſa ſen-
ſibili, in aliis verò ſupernaturali-
bus, quæ ſunt inviſibilia, concipitur
ex fide divina.

MEDITATIO XX.

De miraculosa rerum multiplicatione.

- 1 **M**ultiplicatio rerum triplex, secundum substantiam.
- 2 Secundum quantitatem, &
- 3 Secundum qualitatem.
- 4 Differentia earum.
- 5 De panibus à Christo multiplicatis.
- 6 Elisei miraculum de oleo Viduae aucto.
- 7 Oleum crevit B. Catharina de Vio.
- 8 Beatae Coletae pannus auctus.
- 9 Beati Pauli de Ambrosii lignum auctum.
- 10 Transfiguratio Domini miraculosa.
- 11 Virtutum augmentum non est miraculum.
- 12 In his miraculis supponitur effectus naturalis.
- 13 De utroque constare debet.

MEDITATIO XX.

- 1 **M**ultiplicatio est plurificatio rerum. Dicitur autem in tribus modis. Primo secundum substantiam, cum scilicet una species propagatur, & conservatur in suis individuis, quod intelligi potest tam de viventibus, quam non viventibus, de illis res clara est, ut experientia patet in animalibus, quæ generatione cōservant suas species, & plantis, quarū una descendit ab alia, utriq; enim

Deus dedit virtutem producendi sibi simile, & de illis Deus præceptivè dixit: *Crescite, & multiplicamini*: Etiam non vivientia propagantur, & generantur, cum unum in aliud commutetur, ut patet in elementis multiplicatis, augetur enim terra, aqua multiplicatur &c. Undè quæ diximus in præcedenti Medit. de Conversione, applicari possunt generationi; hæc enim est species conversionis, ac proinde dum efficiens operatur, semper præsupponit subiectum, circa quod operari possit illud transmutando ab una forma, quæ corrumpitur in aliam, quæ de illius potentia educitur; exigit enim forma materialis produci dependentèr à subiecto, à quo etiam in conservari essentialitèr dependet ex sua natura.

- 2 Secundò, multiplicatio secundum quantitatem est acquisitio quantitatis partialis in substantia de novò addita, quod contingit duplicitèr, *primò*, per causam extrinsecam, ut cum aqua additur aquæ, ut enim patet, prior aqua augetur substantialitèr, & accidentalitèr, & sic multiplicatur, & fit major. *Secundò*, per causam intrinsecam, ut cum animal nutritur, augetur sub substantialitèr, & accidentalitèr; naturalitèr enim loquendo nutritio fieri non potest, nisi productione novæ substantiæ corporeæ cum sua quantitate.

Ter-

- 3 Tertiò demùm multiplicatio fit secundùm qualitatem, cum scilicet substantia acquirit denuò partialem qualitatem priori additam, quæ dicitur intendi, & augeri; qualitas enim suscipit magis, & minùs, sicut quantitas majus, & minùs, seu majorem, vel minorem extensionem.

Conveniunt hæ tres multiplicationis species in hoc, quòd pluralitatẽ dicunt, & præterea in eis multiplicatio successivè fit, hoc enim indicat ipsa propagatio generativa in individuïs; in augmento substantiæ nutritivæ & aucti subiecti secundùm quantitatem, quæ paulatim illud quantificat, ut experientia patet; in alteratione quoquè qualitas successivè, & paulatim intenditur, ut constat in manu e. g. quæ paulatim calidior fit. In his ergò multiplicatio successivè, & paulatim fit. In eo autem differunt, quòd in propagatione generativa multiplicatio refertur ad plura individua inter se numero distincta. In augmentatione verò, & alteratione multiplicitas dicit additionem, secundùm quam continuatur additum addito.

- 5 Produco miracula secundùm prælibatam multiplicationem, quæ in illis non potest dici naturalis, dum non successivè, nec paulatim, sed in instanti contingit.

In primis Christus Dominus panem multiplicavit secundùm substantiam, & numerum Matth. 14. 17. Christo Discipuli: *Respondunt ei, non habemus hic nisi quinque panes, & duos pisces; qui ait eis: Afferte mihi illos huc. Et cum jussisset tandem discumbere super fœnum, acceptis quinque panibus, &*

duobus piscibus, aspiciens in celum benedixit, & fregit, & dedit discipulis panes, discipuli autem turbis, & manducaverunt omnes, & saturati sunt; & tulerunt reliquias duodecim Capbinos fragmentorum plenos. Manducantium autem fuit numerus quinque millia virorum, exceptis mulieribus, & parvulis. Repetitur Marci 6. 43. Lucæ 9. 16. & Joan. 6. 11. Simile miraculum narratur Matth. 15. 32. Marci 8. 2. quo Christus ex septem panibus, & paucis pisciculis satiavit quatuor mille homines, ultrà mulieres, & parvulos, & de fragmentis discipuli collegerunt septem sportas plenas. Ratio miraculi planè constat, quia ita panes fuerunt multiplicati nulla ex eis præexistente materia, & in instanti datæ benedictionis, ut omnes saturati sint, & quòd mirabilius est, reliquiar majoris erant quantitatæ, quàm panes ipsi, quos habebant apud se sinè miraculo.

Numquid illi quinque panes, & illi septem fuerunt quasi materia, ex qua Christus produxit, & eduxit aliorum multiplicationem? an verò tot panes, qui sufficerent ad saturandam turbam, Deus sua omnipotenti manu secundùm materiam, & formam creaverit, & produxerit?

Respondetur, Christus panibus, qui præexistebant, non egebat, quasi ex illis alios extrahaturus, & educiturus de potentia materiæ; non enim Deus est finitæ virtutis, ut medio subiecto operetur, sed ut omnipotens tot panes ex nihilo per suam benedictionem produxit, ut turbam saturaret.

Simile miraculum fecit Deus

per servum suum Eliseum, de quo legitur 4. Reg. 4. 42. quod ad eum venit quidam homo ei offerens viginti panes hordeaceos pro primitis, quos iussit dare populo, ut comederet, cui minister respondit, eos non sufficere pro centum viris, Eliseus autem dixit: *Da populo, ut comedat; hæc dicit Dominus: Comedent, & supererit. Posuit itaque coram eis, qui comederunt, & superfluit juxta verbum Domini.* Viginti panes divisi in quinque partes unicuique ex centum contigit quinta pars unius panis, omnes comederunt, & superfluit panis, signum quod erant saturati, ergo id accidit miraculosè, non enim quinta pars satiari potest hominem, imò erat quid minus, dum superfluit panis, quod arguit ejus multiplicationem.

6. Miracula de multiplicatione secundum quantitatem refero; nam Eliseus, ut legitur 4. Reg. 4. cuidam viduæ, cujus filios sibi servire volebat creditor illius mariti defuncti debitoris, multiplicavit, & auxit oleum hoc modo: *Non habeo ancilla tua quidquam in domo mea, nisi parum olei, quo ungar. Cui ait: Vade, pete mutuum ab omnibus vicinis tuis vasa vacua non pauca, & ingredere, & claude ostium tuum, cum intrinsecus fueris tu, & filii tui, & mitte inde in omnia vasa hæc, & cum plena fuerint, tolles. Ivit itaque mulier, & clausit ostium super se, & super filios suos, illi offerebant vasa, & illa infundebat; cumque plena fuissent vasa, dixit ad filium suum: Affer mihi adhuc vas. Et ille respondit non habeo, stetitq; oleum.*

Parum olei valde multiplicatum fuit viduæ à Deo per merita

Sancti Elisei, ut notum est ex hujusmodi hystoria de fide à nobis credenda. Clausit ostium, ne quis dicere posset extrà domum accepisse oleum, vasa quoque vacua illi fuerunt accommodata, non oleum, quod desuper ideò venit. Observo quoque quod mulier mittebat in vasa, & infundeat, sed in textu non exprimitur quid mitteret, quid infunderet; constat tamen ex verbis subsequenribus, quod omnia vasa fuerunt plena ex alio, quod stetit, idest, non amplius crevit, quia alia vasa non extabant. Cur non exprimere rem missam, & insulam in vasa? tacetur effectus, qui vasa implevit, ad significandum viduam non multiplicasse oleum, sed desuper missum fuisse à Deo. Sed numquid oleum multiplicabatur à Deo per additionem novi olei conjuncti cum alio paruo oleo, quod erat in vase proprio illius viduæ? Utique, quia oleum auctum è suo vase mittebat in alia vasa; supponebatur ergo miraculosè additum prius in vase proprio, ex quo trahebatur in alia vasa accommodata sibi à vicinis; & hoc suadet etiam naturalis multiplicatio secundum quantitatem, cujus auctorem in rebus inanimatis diximus fieri per causam extinsecam additione rei ad rem, ut aquæ ad aquam, olei ad oleum.

7. Beata Catharina à Vino, cujus reliquie venerantur in Apulia in conventu S. Mariæ de Valle Aspera ad Tessam, cum sua Sorora Joanna, dum in hoc sæculo Deo serviret in habitu Tertii Ordinis Fratribus S. Francis.

cisci ex eodem vase olei, quo pro seipſis utebantur, ministrarunt per integrum annum, ad usum lampadis, & servitium Cucinæ, & elapſo anno inexhaustum vas omnino redundans optimo oleo inventum fuit. Martyrolog. Franciscanum ad 3. Maii.

- 8 Volebat Beata Coleta Virgo Tertiæ Ordinis Sancti Francisci apud Corbeam oppidum Piccardiæ ad dexteram fluvii Somonæ diœcesis Ambianensis, vestire quendam religiosum, & pannum ostendit alteri religioso Sutori, qui dixit, non sufficere, & deesse plus ulna: At illa subridens, ait, Abi F. Andreas, & ora Deum, & post orationem ad me redibis, & ambo, tu, & ego utrinque extrahemus, ut fiat pannus longior. Rediit ab oratione Sutor, qui pannum, ea iubente, divisit in partes proportionatas habitui, & quia erat latior, & amplior, quàm ferret religiosa paupertas, necessè fuit aliquid de veste auferre. Ità refert Vading. tom. 5. ad annum 1406. nu. 17.

- 9 Simile miraculum de B. Paulo de Ambrosiis de Cropano diœcesis Catanzarii in Calabria ejusdem Tertiæ Ordinis Sacerdotis refero tom. 3. *Resol. Moral. inscr. Controversiæ Morales Romæ impressæ*, controvers. 23. *de Canonizat. Sancti. à num. 47.* Fratres ejusdem Ordinis in dicto loco volentes cum cæmentariis accommodare lignum præparatum super duos parietes, & non invenientes sufficienter longum, nimis enim breve erat, & non poterat contingere utrumque parietem, & aliud non habentes vocaverunt F. Paulum, qui admonitus de ineptitu-

dine trabis, dixit: Confidite filii in Domino, qui lignum elongabit juxta nostram indigentiam, aptamus iterum lignum, & Deum laudabimus gratias agentes. Ministri igitur, Beato adjuvante, lignum extulerunt, & imposuerunt super ambos parietes utrinque, & satis, superque in extremis parietum apparebat. Quod augmenti miraculum videntes Deo gratias egerunt.

- 10 Pro multiplicatione secundum qualitatem, & intensiorem refero, miraculum in Transfiguratione Domini Matth. 17. *Et resplenduit facies ejus sicut sol, vestimenta autem ejus facta sunt alba sicut nix.* Nulli dubium est, splendorem faciei, & albedinem vestimentorum illius, intensa fuisse per additionem novi splendoris, & albedinis desuper advenientium. Et ita docent Sancti Patres, Hieron. *Transformatio splendoris addidit, faciem non subtraxit.* Ex Catena Aurea D. Thomæ ad hoc cap. 17. Matthæi, & ad cap. 8. Lucæ refert Cyrilli hæc verba: *Non tamquam corporis humanam formam mutante, sed quadam splendida gloria superveniente.* Fuit ergo Domini Transfiguratio miraculosa ex multiplicatione secundum qualitatem splendoris, & albedinis celestis; fuit enim hæc signum sensibile, & insolitum à solo Deo proveniens, testatur vox paternæ de cælo delapsa: *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui*, ut ibidem subjungitur in textu.

- 11 Numquid auctio gratiæ, quæ per multiplicationem ejus secundum qualitatem, sit miraculum, quod idem queritur de de,

de, & spe, de quibus canit Ecclesia: *Da nobis fidei, Spei, & caritatis augmentum.*

R. Negativè, quia id non est quid insolitum, cum hæ virtutes augeantur regulariter, & ordinariè in servis Dei. Præterea harum virtutum augmentum non est sensibile, neque proindè habet rationem miraculi.

- 12 In hujusmodi miraculis duo spectantur, res præcedens multiplicationem, quæ de se est effectus naturalis, ut patet in exemplis allatis, ac proindè in ea non consistit ratio miraculi, quæ tantum supponitur ad miraculum ad eam sequens, quod est secundum considerabile, in quo consistit ratio miraculi dicentis entitatem rei additæ à Deo solo immediatè provenientis, qui per Eliam prophetam suum 3. Regum 17. dixit num. 14. mulieri viduæ *Hydria farine non deficiet,*

nec lecythus olei minuetur. Quamvis ex istis rebus, & aliis rehicantur pauperes, & servi Dei, non tamen deficiunt, Deo multiplicante donatum.

- 13 In probatione autem miraculorum hujus generis, de utraque re constare debet, esto res præcedens non habeat rationem miraculi; est tamen quædam conditio, sine qua non stabilitur, nec cognoscibile est miraculum, sicut dictum fuit præced. Medit. de conversione miraculosa, ad cujus probationem debet constare de utraque re, licèt prior sit effectus naturalis suppositus ad sequentem, in qua est ratio miraculi cum relatione ad præcedentem, ut adæquata sit cognitio, & probatio. Pari ergò passu, & modò proceditur in probatione utriusque.

MEDITATIO XXI.

De rebus è Cœlo divinitus missis
servis suis.

- 1 **O** Mne donum à Deo est.
- 2 *Corvus Elie panem, & carnem portabat.*
- 3 *Sicut, & Sancto Paulo primo Eremitæ.*
- 4 *Quatuor placentia calide Sancto Conrado donata.*
- 5 *Racemi Uvae S. Franciscæ de Fannaria.*
- 6 *Clara Ariminensis liquorem à Cælo gustavit.*
- 7 *Angela Fulginas sacram Communionem recepit ab Angelo.*
- 8 *Sicut Clara de Montefalco.*
- 9 *In quo consistat ratio miraculi in his donis.*
- 10 *Sacra communio consecrata à Sa. cerdote confertur per Angelum.*
- 11 *Angelus fert hostiam duobus Eremitis.*

MEDITATIO XXI.

- 1 **S** ANCTUS Jacobus Apostolus in sua Epistola Canonica cap. 1. 17. testatur, quod omne datum optimum, & omne donum perfectum desursum est, descendens à Patre luminum. Optimum, & perfectum est omne id, quod à Deo donatur, quia omnia Dei opera sunt perfecta, cum à Deo nulla imperfectio procedere possit, ex quo ipse est perfectissimus quo ad essentiam, & operationem. Varia autem sunt Dei

donâ, quæ hominem perficiunt, præsertim Spiritus Sancti, quæ septem enumerantur, Sapientia, Intellectus, Consilium, Fortitudo, Scientia, Pietas, & Timor Domini, de quibus S. Thomas 1. 2. q. 68. art. 4. de quibus hîc agendum non est, sed præsertim de donis materialibus, & sensibilibus à Deo datis miraculosè servis suis ad eorum usum, præsertim corporis beneficium. Est autem donum res à Domino gratis, & liberalitèr donata alicui ad usum, dum Deus ex mera sua liberalitate vult recognoscere servum suum esse sibi gratum, & amicum, ex donis autem, quæ Deus dat in hac vita conicere possumus, quæ in alia vita dat eisdem suis servis, ut colligitur ex D. August. tom. 5. lib. 22. de civit. Dei cap. 24. propè finem. Propono varia hujus generis miracula.

- 2 In primis se offert miraculum à Deo factum pro Elia, qui pascabatur à corvis de cælo ferentibus illi panem, & carnes, ut legitur 3. Regum 17. 3. *Recede hinc, & vade contra Orientem, & absconde in torrente Carisb, qui est contra Jordanem, & ibi de torrente bibes, corvisque præcepi, ut pascant te ibi. Abiis ergò, & fecit juxta verbum Domini, cumque abjisset, sedit in torrente Carisb, qui est contra Jordanem. Corvi quoque deserebant ei panem, & carnes manè;*

nè; similiter panem, & carnes vesperi, & bibeat de torrente: Certum autem est, quod corvi tantam virtutem non habent, ut panem fabricare valeant, & occidere animalia, ex eis præcidendo frustulum carnis, & eam coquere, imò ipsi propterea carnes crudas mortuorum devorant; ideo Deus desuper donabat esculenta ejusmodi, corvis deferentibus, qui nec carnes, quibus avidè vescuntur, furabantur Sancto viro, quod quoque mirabile est.

- 3 Paulus quoque primus Eremita semipane de cælo per corvum à Deo demisso sustentabatur, ut legitur in ejus 4. lect. *Corvus, qui antea semper Paulò dimidiatum panem attulerat, integrum detulit. Post Corvi discessum. Eja, inquit Paulus Antonio: Dominus nobis prandium misit, verè pius, verè misericors. Sexaginta jam anni sunt, cum accipio quotidie dimidiis panis fragmentum, nunc ad adventum tuum militibus suis Christus duplicavit annonam.*

- 4 Miraculum quatuor placentarum desuper missarum à Deo Sancto Corrado Confessore Placentino Terti Ordinis S. Francisci legitur in ejus VI. Lect. his verbis: *Item, ab Antistite Syracusano fama sanctitatis excitò visitatus, & ab eodem ut secum cameraret invitatus, protinus è cellula placentas quatuor calidas ex tempore divinitus paratas protulit. Miraculum probant ea verba. Protinus, ex tempore, divinitus. In instanti coctæ sine igne apparuerunt tempore opportuno, ut Episcopus posset illas degustare cum servo Dei.*

- 5 Sancta Francisca Romana ejusdem Ordinis dono accepit

uvæ à Deo extrà suum tempus pendentes ex arbore, ut in ejus Lect. VI. refertur: *Aliquando earundem sororum extrà Urbem mense Januario ligna parantium sitim recentis uvæ racemis ex vitæ in arbore pendentibus mirabiliter obtentis abundè expleverit. Quamvis uva pendens ex vite sit effectus naturalis, attenta tamen temporis circumstantia, judicatur miraculosus, nam eo tempore vites non possunt suos producere fructus, nisi statuto tempore autumnali. Quòd si arte racemi conserventur in vite, & appareant, sicuti videntur tempore autumnali, non ideo id est miraculo tribuendum, sed humanæ industriæ; ut ergò miraculum sit, requiritur tempus extrà autumnale Januarii, Februarii &c. & quòd tunc sit producta Uva, cum non esset antè.*

- 6 Vadingus tom. 7. in Addit. ad tom. 3. num. 31. refert, quòd B. Claræ Ariminenis de Agolantibus Terti Ordinis S. Francisci, post rigorosum jejunium multorum dierum, molestamque à potu abstinentiam, apparuit Angelus, qui ciathum aureum limphati vini ei porrexit. Iterum per argenteam situlam celestem accepit liquorem, qui prostratas vires erexit, & longo post tempore ab omni potus necessitate præservavit. Hæc Deus Beneficia suis servis concedit.

- 7 B. Angela Fulgenrina soror Terti Ordinis S. Francisci fuit multùm devota Sacrosanctæ Eucharistiæ, undè meruit Christum Dominum videre in Eucharistia, ut refert Vadingus tom. 3. ad annum 1309. num. 14. ubi ait, quòd circà augustissimum hujusmodi

modi Sacramentum habuit seprem visiones, in quo multoties vidit Christum Dominum infantulum, & alias ipsas species in carnem conversas. Dum aliquandò vellet divinum hoc donum sumere, nec esset qui ministraret, apparuerunt Angeli; & sacro cibo eam refecerunt.

8 B. Clara de Montefalco pius Tertiaria, postea Augustiniana Christum sub facie peregrini frequenter vidit, & ab eo in forma Angeli sacrum ejus corpus suscepit, ut refert idem Cronista celeberrimus eodem tom. 3. ad annum. 1308. num. 73.

In prædictis exemplis non videtur assignabilis ratio miraculi; præsertim in illis Eliæ, & Pauli; nam panis, & Carnes sunt esculenta, quibus naturaliter homo alitur, & sustentatur; & delatio hujusmodi ciborum non excedit vires corvorum, cum non sint tanti ponderis, quin Corvus etiam unus ea deferre possit, & delatio fuit ordinaria, quia quotidiana, & non insolita, ergo non fuit miraculosa.

9 R. Ratio miraculi consistit in illo modo insolito pascendi hominem, qui certè fuit miraculosus, & extrà ordinem, qui ab omnibus servatur; nam homo vel sibi ipsi inservit, vel alio homine utitur ad serviendum sibi in comestionibus, & porationibus, non verò animalibus irrationalibus, quæ esculenta homini convenientia devorant, præsertim carnes, & modum serviendi hujusmodi ignorant. Et ex his patet ratio miraculi; nam mirabile est, quòd corvus statutis horis deferat cibos servis Dei, & quòd carnes non deglutiat,

quas avidè appetit. Unde & à quo cibos Corvus habuit, non est assignabile, nisi ab ipso Domino, qui hoc preceptum pascendi Eliam in torrente secit, & qui cibos quoque consignabat angelicis manibus fabricatos, ipse Deus est, qui, ut dicitur in Plal. 146. 9. *dai jumentis escam ipsorum, & pullis corvorum invocantibus eum.* Itaque miraculum consistit in illis modis, quòd corvi serviant, quòd cibi Angelicis manibus sint editi, quòd panis sit dimidiatus postea integer. Et ex his patet ad argumentum, cibos præfatos naturaliter nutrire, insolitum tamen, quod ministrantur talibus modis.

Difficultas est, à quonam fuerit facta consecratio panis in corpus Christi miraculosè donatum servis Dei sub speciebus consecratis?

10 R. Angelos in hujusmodi sacris communionibus sumpsisse species panis consecratas regulariter per sacerdotes; licèt enim Deus ex sua omnipotentia infinita possit Corpus Christi sub speciebus panis adducere per verba consecrationis, seu sine illis; Deus enim nulli legi hujusmodi est alligatus, tamen, quia in hujusmodi donis miraculosis non est necessarium multiplicare miracula; per Angelos sacra communione ordinaria reficit servos suos.

11 Subjungo aliud exemplum satis mirabile, ex Martyrologio Hispano ad diem 24. Aprilis. Daniel juvenis Anacorita ex Quilichia urbe Armeniæ, ex Patrigue comite, & Uliana conjugibus natus instructus à venerabili sene Eremita nomine Josepho, qui volenti secum vitam de-

B b

gero

gere dixit: Fili mi, nihil hic habeo ad esum, solum quod Angelus Domini mihi unicam hostiam solet dimittere die Dominico pro tota hebdomada; si tibi aliam dimittere voluerit, mecum manebis. Moratus Daniel persequentem hebdomadam cum senne, comparuit Angelus cum hostia pro sene, nihil deferens pro iuvene: Senex ei dixit, voluntatem Dei esse, ut ulterius procederet ad interiora deserti, ut fecit; & cum jejunasset 40 diebus, & noctibus, Angelus apparuit Iosepho praeibendo illi solitam hostiam, precipiendo, ut aliam hostiam ab alio delatam: Angelo ipse deferret Danieli, quod fecit comitatus ab Angelo, & cum ad locum pervenisset, ex-

clamavit: Daniel Deus tuam audivit orationem, qui per me tibi mittit hostiam, ut comedas. Respondit Daniel, si Deus hostiam me honorare voluisset, Angelum misisset. Tunc Ioseph quis esset aperuit; Daniel enim dubitabat eum cognoscere, quia antea orationem flexis genibus non peregisset, & postea hostiam offerret. Quo audio, Iosephus dixit: Benedictio, claritas, & gratiarum actio sit Patri, & Filio, & Spiritui Sancto. Et Daniel respondit Amen. Tunc Angelus videns constantiam juvenis, accepit hostiam, & illam Dei servo obtulit, qui gratias agens Deo, ipsam & manibus Angeli humiliter recepit.

MEDITATIO XXII.

De miraculosa liberatione carceratorum.

- 2 **C**arcer quid sit.
- 1 Carceratio debet esse ini-
qua.
- 3 Apostoli miraculosè liberati à
carcere.
- 4 Sicut & Petrus Apostolus.
- 5 Quomodo Petrus putabat se vi-
sum videre.
- 6 Janne fuerunt aperte divini-
tatis sine clave.
- 7 Sanctus Franciscus liberavit
plures à carceribus.
- 8 Quomodo probentur hujus gene-
ris miracula?

MEDITATIO XXII.

Carcer est locus
clausus, & benè
munitus, in qua
servantur homi-
nes Rei, sive ad

custodiam, sive ad
pœnam, ex quo exire non pos-
sunt inclusi, nisi per fractionem
carceris, aut aperitionem ja-
nuæ facta à carceratio per legi-
timas claves, aut ab alio per adul-
terinas.

- 2 Quare si quis alio auxilio exit
à carcere non humano, ejus exitus
censendus est miraculosus,
quia non est secundum vires, &
humanam industriam, sed præ-
ter hujusmodi, & per modum
insolitum liberatio. Necessè au-
tem quoque est, ut liberatio sit
miraculosa, quod carceratip sit
iniqua; nam si quis justè delin-

tur, tunc cum liberatio sit injus-
ta, id tribuendum non est Deo,
qui nihil iniquè facit, sed diabo-
lo, cujus proprium est malè agere.

Prædicta comprobantur ex
3 Act. Apost. cap. 5. qui iniquè
carcerati fuerunt, & miraculosè
fuerunt liberati, ut legitur ibi-
dem num. 18. *Et injecerunt ma-
nus in Apostolos, & posuerunt eos
in custodia publica. Angelus autem
Domini per noctem aperiens januas
carceris, & educens eos, dixit: Ite,
& stantes loquimini in templo ple-
bi omnia verba vite hujus, idest
Christi Domini.* Et infra num. 22.

Cùm autem venissent ministri, &
aperto carcere non invenissent illos,
reversi nuntiaverunt dicentes: Carce-
rem quidem invenimus clausum cum
omni diligentia, & custodes stan-
tes ante januas, aperientes autem
neminem intus invenimus. Ista li-
beratio sine dubio fuit miracu-
losa, quia carcer erat benè clau-
sus, & custodes excubabant ante
ostium, & Apostoli exierunt ja-
nuis apertis per Angelum Do-
mini, nihil videntibus custodibus,
nisi januas omnino clausas. Li-
beratio ergo fuit miraculosa à to-
lo Deo proveniens: per Ange-
lum suum, qui portas referavit,
& iterum clausit. Carceratio quo-
que fuerat iniqua, quia Apolto-
li erant innocentes, non autem
noxii, quia nullum facerant de-
lictum, sed benè agebant prædi-
cantes vitam Christi.

- 4 Alio tempore, ut ibidem scribitur cap. 12. carceratus fuit Petrus de mandato Herodis, quem custodiebant quatuor quaterniones militum, post Pascha producendum populo, quem Angelus liberavit è carcere hoc modo: *Cum autem produxeretur cum esset Herodes, in ipsa nocte erat Petrus dormiens inter duos milites vinculis casenis duabus, & custodes ostium custodiebant carcerem. Et ecce Angelus Domini astitit, & lumen refulsit in habitaculo, percussoque latere Petri, excitavit eum dicens: Surge velociter. Et ceciderunt Catene de manibus ejus. Dixit autem Angelus ad eum: Præcingere, & calceare te caligas tuas. Et fecit sic. Et dixit illi: Circumda tibi vestimentum tuum, & sequere me. Et exiens sequebatur eum, & nesciebat, quia verum est, quod fiebat per Angelum; existimabat autem, se visum videre. Transientes autem primam, & secundam custodiam, venerunt ad portam ferream, quæ ducit ad civitatem, quæ ultra aperta est eis. Et exeuntes processerunt vicum unum, & continuo discessit Angelus ab eo. Mirabilior fuit Petri liberatio, cum extra carcerem sexdecim milites custodirent ostium, & intus ipse Petrus dormiret inter duos alios milites, & tamen nullus eorum vidit, nec audivit, quid ab Angelo ageretur pro Petro, qui etiam, antequam Angelus appareret, nihil timebat, dum soporose dormiebat, detrahis exuviis, nihil cogitando de periculo, in Domino confusus, qui dicit Plal. 34. 23. *Facta super Dominum curam tuam, & ipse te eruet, & non dabit fluctuationem justo. Et quia cum cæteris Apostolis, ut dixi, liberatus fuerat,**

eandem gratiam à Domino sperabat.

Duo dubiola propono, unum est, an Angelus aliqua clave ostium carceris aperuerit, alterum, quomodo scivit Petrum, se ab Angelo fuisse excarceratum, dum putabat se visum videre, ignorans hoc beneficium se ab Angelo accipere; credebatur enim se somnare suam liberationem, & non esse veram?

- 5 Primo occurritur dicendo, nulla clave Angelum fuisse ulum, sed solo jussu divino ad ejus præsentiam januas fuisse apertas sine instrumento, quod ex modo loquendi textus deducitur; nam dicitur de porta ferrea civitatis, quod *ultra aperta est eis*, ergo sine instrumento, sed sola Dei obedientia, ut indicat illud *ultra aperta est per seipsam*; hoc igitur modo januæ carceris apertæ fuerunt; nec obstat, quod in liberatione Apostolorum, ut supra diximus, dicitur: *Angelus Domini aperiens januas Carceris*, quia de nullo instrumento fit mentio, sed de actu aperitionis pendente ab ejus imperio, non à clavibus.

- 6 Secundo responderetur, Petrum quidem initio hujus excarcerationis putasse se visum videre, postea melius in se reversus cognovit mysterium, & veritatem suæ liberationis, ut ipsemet testatur eod. cap. 12. nu. 11. *Et Petrus ad se reversus dixit: Nunc scio verè, quia antè ignorabat, quia misit Dominus Angelum suum, & eripuit me de manu Herodis.*

- 7 Per merita diversorum Sanctorum Deus quamplures innocentibus liberavit è carceribus, ut Sanctus Franciscus, de quo Vading.

tom.

tom. 1. ad annum 1228. num. 42. plura refert, unico sum contentus his verbis: In Massa S. Petri quidam pauperculus militi erat debitor, & ab eo captus dilationem petebat ad solvendum, rogando, ut id differret propter amorem S. Francisci. Superbus miles sprexit preces pauperis, & amorem Sancti Patris, subdens: Tali te loco recludam, quod nec Franciscus tuus, nec quilibet alius te poterit adjuvare. Et pauperem illum coniecit in vincula. Pauld post S. Franciscus fracto carcere, & ruptis compedibus illzsum hominem reduxit ad domũ. Quamvis iusta sit carceratio, qua cogitur debitor ad solutionem, tamen hæc, de qua in hoc miraculo, iniqua fuit, cum fuerit facta contra

jura auctoritate propria, quod nulli privato licet. Et præterea iste debitor petebat dilationem ad solvendum, nolebat subterfugere, sed solvere; merito igitur S. Pater pauperem iniquẽ vexatum liberavit.

8 Miracula hujus generis probantur visitatione carceris probate non fracta, nec ostio aperto per aliquem, & in hoc sufficit juramentũ Custodis claves apud se servantis. Debet præterea constare, quod persona prius fuerit visa intrã carceres, & deinde extrã illos, carcere clauso, & non fracto, & non aperto per claves, & humana industria, ut miraculum verificetur.

MEDITATIO XXIII.

De miraculosa Sepelitione Servorum Dei.

1 **M**Os sepeliendi mortuos natus est cum ipsa morte.

2 Jus natura dicitur, mortuos esse sepeliendos.

3 Contrà inhumanitatem persecutorum servorum Dei.

4 Miraculose sepeliuntur 40. Martyres, & S. Stanislaus.

5 B. Matthei de Gulionisio Cadaver miraculose sepelitur.

6 B. Jacobi de Castro Plebis.

7 B. Petri de Castro Podii.

8 B. Torelli de Castro Puppii.

9 Quomodo probentur si milia miracula.

2 undè formatum fuit. Jus ergò naturæ omnibus dicitur, ut cada- vera hominum sepulturæ tradan- tur, in qua requiescant usque ad finem mundi, receptura per resurrectionem animas à Deo suis corporibus restitutas. Undè manifestè apparet inhumanitas, & crudelitas persecutorum fidei Christianæ, qui corpora sancto- rum inhumata projiciebant, ex Psal. 78. 2. Posuerunt morticina ser- vorum tuorum escas volatilibus celi, carnes sanctorum tuorum bestis ter- ræ. Ad confirmationem horum ponam exempla servorum Dei, quorum corporibus Deus mira- culosè dedit sepulturam.

4 Inprimis se offert martyrîum quadraginta martyrum ad 9. Martii, in quorum 6. Lect. le- gitur: Combustis illis, eorum reli- quia projectæ in profluentem, cum mirabiliter in unum confluxissent locum, salva, & integra reperi- ta, honorifico sepulcro condita sunt. Ratio miraculi consistit in eo, quòd currentis aquæ in flumine est potius disgregare, quàm con- gregare, & unire; virtute ergò divina illa sacra corpora in unum redacta quasi acervus grani pur- gati honorificam receperunt se- pulturam. S. Stanislai, de quo dixi Medit. 17. num. 6. membra concisa, & per agros dispersa Ca- nonici colligunt, & ab ipsis apte suis locis aptata, ità inter se mi- rabiliter fuerunt copulata, ut nul-

MEDITATIO XXIII.

DE variis modis tum præcis, tum recen- tibus, & moder- nis, quibus cada- vera defunctorum tumulantur, & se-

peliantur, abundè tractat Lavo- rius in libro infer. Variarum lu- cubrationum tomus primus. Mos autem iste sepeliendi mortuos cum ipsa morte ferè natus est; nam de Abel, qui est primus in- ter mortuos, dicitur Gen. 4. 10. Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra, in qua scilicet tu se- pelisti illum. Homo de terra tor- matus est, si deficit, anima rece- dentè, justum est, & natura exi- git, ut corpus restituatur illud,

extarent vulnera, ut unica custodirentur sepultura.

- 5 B. Matthæus ex oppido Gulionis in Apulia, à clericis sepultus fuit in Ecclesia matrici illius loci contra ejus voluntatem, quia sibi elegerat sepulturam apud Minores, post tertium ab ejus funere diem summò mane genuflexus juxta Crucem, quæ foribus hujus Conventus proxima est, inventus fuit, qui, quid sibi velleret, tandem interrogatus respondit, se velle humari apud Fratres Minores, in eo sepulchro, quod sibi elegerat, dum viveret. Quamobrem à Fratribus in templum illatus, honorificè fuit sepultus. Est Frater Tertii Ordinis S. Francisci, de quo ita referunt *Gonzaga par. 2. in Conv. S. Joannis, seu S. Eremit. Galionis. Dux par. 4. Cron. Minor. lib. 1. cap. 33. quocitat Martyrol. Franc. ad 12. Novembris.*

- 6 B. Jacobus de Castro Plebis, nunc est civitas Episcopalis à Clemente VIII. Tertii Ordinis S. Francisci, nonnulla prædia sui hospitalis evicit ab Episcopo Clusino, propter quod magnam contrà se excitavit inimicitiam capitalem, ideò letaliter percussus, statim sepultus fuit in agro. Castrenses non amplius videntes Dei servum, curiosè illum requirebant. Factum est, quod pastores gregem suum paventes, vident media hyeme Pirum silvestrem, propè quam sepelierant, florere, & illuc accedentes, respiciunt vepres, & ramos, quibus foveam cooperuerant, floribus contextos, quo prodigio stupefacti, timentes retrocedebant. Vocem senserunt

eis dicentem *Nolite timere. Ego sum Frater Jacobus Presbyter pro-defenso jure Ecclesia nuper occisus, me hinc extrahite.* Tunc pastores illud Sacrum corpus multis vulneribus lauciatum animosè è fovea extraxerunt, & recurrentes ad Castrenses factum narraverunt. Castrenses, Clusini, & Perusini, in quorum confinibus Presbyter fuerat occisus, contendebant de loco sepulture. Decisio, litis committitur cuidam Juriconsulto, qui noluit judicium ferre, sed dixit: Imponatur cadaver super plaustrum ducendum à duobus javencis indomitis, & quò illud portaverint, ibi requiescere velle credendum est. Placuit omnibus consilium, quod ideò executum fuit; juvenes autem placide funus deducunt, sistentes plaustrum ad Xenodochium suum, ubi honorificè sepultus fuit. Vading. tom. 3. ad annum. 1304. à num. 1. ad 5.

- 7 Contentio de loco sepulture B. Petri à Castro Podii Boniti ejusdem Tertii Ordinis, quam non poterant dissimulare Podiani ex diversitate Ecclesiarum, examen papilionum decidit hoc modo. Nam aviculæ corpus beati viri, omnibus admirantibus, circumvolitant, deindè binas præeuntes, iter monstrantes, processionali more incedentes, totus Clerus, & populus prosequitur elatum cadaver ad Ecclesiam Plebis, ubi honorificè tumulatur, ubi ejus festum colitur in Festo SS. Trinitatis. Idem Vading. tom. 1. ad annum. 1242. num. 20.

- 8 Non est omittendum aliud simile miraculum B. Torelli de Ca-

Castro Puppii in Tuscia ejusdem Ordinis, ad cujus obitum Campanæ sonum dato ceperunt ex seipſis per circumvicina loca, omnes concurrunt ad Eremitorium, & servum Dei mortuum reperiunt. Dissident Parochi de loco sepulturæ, his hoc pacto dirimitur, ut ille Parochus sepeliat F. Torrellum in sua Ecclesia, à quo Cadaver se permitteret elevari, & poni in feretro. Singuli experti sunt proprias vires, & nullus potuit illius sacrum Corpus elevare, nisi Dominicus Abbas S. Felicis Puppii, à quo Sacramenta receperat, ubi honorifice fuit sepultus. Idem Vading. tom. 2. ad annum 1282. num. 3. ad 10.

- 9 In probatione similium miraculorum prius constare debet de

morte servi Dei; antequam deveniatur ad examen miraculi, cum dari non possit nisi in subiecto defuncto. In prædictis ratio miraculi in Quadraginta martyribus desumitur ex mirabili unione acervata tot martyrum. In S. Stanislao cognoscitur ex continuatione partium, nulla apparente incisione. In B. Matthæo apparet ex ejus genuflexione, & locutione. In B. Jacobo ex ejus corporis inventione cum adnexis, & funere juvenum indomitum. In B. Petro ex avicularum convolitatione, & processione. Demum in B. Torello ex elevatione corporis ab uno, & non aliis. Omnes ergo supradictæ actiones, tamquam mirabiles per Deum specialiter operatæ, arguunt miraculum.

MEDITATIO XXIV.

De Veneno miraculosè non nocente Servis suis.

- 1 **V**enenum inducit mortem.
- 2 *S. Benedictus evasis venenum fractione vasis.*
- 3 *An præscriveris potionem esse venenatam?*
- 4 *S. Photina cum aliis venenum non nocuit.*
- 5 *Lampadius magus conversus ex hoc miraculo.*
- 6 *Paulus Apostolus illasus à mortu viperæ.*
- 7 *Gratia S. Pauli non habet virtutem.*
- 8 *Quomodo hæc miracula probentur.*
- 9 *Potio venenosa probanda an sit apta ad necandum.*

MEDITATIO XXIV.

Enenum est quoddam genus maleficii mortem inducens in animali venenato in cibo, potu, vel alia re.

Deuter. 32. 33. dicitur: *Venenum aspidum insanabile.* Tossicum ergo de se deducit ad mortem personam, cui præbetur, nisi aliquo potenti medicamine occurrat, ejus virtutem compescendo, & comprimendo, vel miraculosè à Deo persona præservetur à morte, suspendendo ejus vim; & efficaciam necandi, ut legitur de multis Sanctis, quibus venenum in potionem datum non nocuit, juxta illud Marci cap. fin. *Et si*

quid mortiferum biberint, eis non nocebit, ut hæc veritas comprobatur sequentibus exemplis.

- 2 Sanctus Benedictus Monachorum institutor, & pater, veneno attentatus miraculosè mortem evasit, ut legitur in ejus lect. 4. *Sed jam erumpente ex illis latebris fama ejus sanctitatis, quidam Monachi se illi instituendos tradiderunt, quorum vivendi licentiam cum ejus objurcationes ferre non possent, venenum in potionem ei dare constituerunt. Verùm poculum ei præbentibus Crucis signo vas confregit.* Crucis signum magnam vim habet à servis Dei factum, quo qui utuntur, quamplura perpetrant miracula.

- 3 An Sanctus Benedictus præsciverit in vale fuisse venenosam potionem? An id didicerit ex fractione vasis? Videtur hoc secundum, quia dum vas invisibiliter frangitur, dat occasionem S. Viro cogitandi de maleficio. Sed melior est responsio, quòd præmonitus fuerit divina revelatione confirmata vasis fractione.

- 4 Joannes Tamayus Salazar V. J. C. in suo Martyrol. Hispano tom. 2. ad diem 20. Martii, refert Neronis persecutionem in Sanctos Martyres Victorem, qui erat filius Photinæ Samaritanæ, & Sebastianum ejus socium, sub cap. 4. his verbis: *Hæc cum ad Neronis auditum pervenissent, omnes veneno extinguere destinavit, quod ut efficacius conficeretur, nia-*

Cc

gum

5 **g**uix quendam *Lactadium* nomine accersitum; illat validam veneficiam contextam arte potionem conficiat, & martyribus propinet, imperavit. Magus *Aspergillus* gustum radum plens, poculum Pholina praeiuit, cui illa subridens dixit: Haec potio, ut agnoscas Dei virtutem, licet veneno repleta, mihi ad salutem, tibi ad fidem, conflatam est. Postmodum unus de ligno bibentes, & abspersione remanentes, dixit *Lactadium*: Si de alio, quod preparabo, potio biberitis, & mortem eludatis, credam. Quo confecto, & a sanctis martyribus hausto, cum Magus huius sanitatis splendore omnes praesumeret, ad aquas salutaris accessit, & omnes librorum magicarum comburens, Theocletus in baptismo natus, postmodum ad martyrii palam, imperante Nerode, devenit. Miraculosa potio ex suspensione divinitus facta necis fidei, constantiam in Samaritana probavit, & conversionem Magi prophetizantem ab ea, & completam per secundam portationem adhuc mirabiliorem ob actualem magi conversionem, qui postea martyrium subiit.

6 **P**aulo Apostolo, ut legitur *Act. ult.* vipera mordens non nocuit. Audi verba textus: *Et cum evasissimus scilicet à periculis maris, cognovimus, quia Melitus insula vocabatur. Barbari vero praestabant non modicam humanitatem nobis; accensa enim pirae resiciebant nos omnes propter imbrem, qui inteminebat, & frigus. Cum congregasset autem Paulus sanctiorum aliquantum multitudinem, & transisset super ignem, vipera à calore cum processisset, invasit manum ejus. Ut vero viderunt Barbari, pendentem bestiam de manu ejus, ad*

invicem dicebant. Unique homicida est homo hic, qui cum evaserit de mari, ultio non sinit eum vivere. Et ille quidem excutens bestiam in ignem, nihil mali passus est. At illi existimabant eum in tumorem convertendum; & subito casurum, & mori. Diu autem illis expectantibus, & videntibus nihil mali in eo fieri, convertentes se, dicebant, eum esse Deum. Mortuum viperam esse ex veneno mortiferum, experientia constat, unde quia Paulus in nullo nocuit, Melitenses dixerunt eum esse Deum, quia solus Deus hanc necationis vim ex veneno viperino suspendere, & reddere potest inefficacem, ex quo sequitur id esse miraculum, quod à solo Deo sit ob merita servorum suorum. Hinc, originem trahit, quod de Circulatoribus dicunt, se habere gratiam S. Pauli, hoc est; terram ex illis partibus, quae praeservat à morfu viperarum. Sed id verum non est, cum terra illa non probetur esse huius virtutis, nec à quo illam acceperit, nam S. Paulus terra non sanavit mortuum, sed gratia Dei per ejus meritum, & viperam occulit in ignem; terra ergo illa non sanat; aliter S. Paulus non fuisset praeservatus miraculose à venenato morsu, si terra illa fuisset sanatus, nec ab illis vocatus fuisset Deus.

7 **P**robatur autem simile miraculum per extantem morbicaturam Serpentis venenosi, & non cuiuslibet serpentis; non enim omnes sunt venenosi. Similiter constare debet de venenato cibo, aut potu; & de evasione à periculo mortis, nullis precedentibus remediis, ne illis possit tribui effectus sanationis; miracula enim excludunt

excludunt quamlibet causam secundam physicè cooperantem cum prima, quia effectus ex earum concursu dicitur naturaliter procedere. Ea quandoque opus est consilio, & assertione Medici in dubio, an potio sit verè ex veneno, an serpens sit ex venenosis; unicuique enim in sua

arte experto credendum est. Unde Parinac consil. 184. num. 16. ait, consistentem se aliquem veneno necasse; non potest condemnari de homicidio venenoso, nisi constet, eam potionem datam fuisse aptam ad venenandum hominem; potest enim mors ex alia causa procedere.

MEDITATIO XXV.

An incorruptio cadaveris sit mirabile
raculum?

1 **C**orruptio est mutatio rei de
esse ad non esse.

2 *Materia, & contraria causa
corruptionis.*

3 *De corruptione humani corporis
hic solum agitur.*

4 *Homo naturaliter mortalis, per
gratiam immortalis.*

5 *Corruptio duplex, separatione
animæ, & resolutione cor-
poris.*

6 *Christi corpus miraculose reman-
sit incorruptum.*

7 *Christi corpus naturaliter putre-
factibile.*

8 *Natura non incipit motum,
quem perficere non potest.*

9 *Christi corpus per meritum, &
gratiam incorruptum.*

10 *Non antiquo, sed novo mira-
culo.*

11 *Incorruptio corporis signum san-
ctitatis.*

12 *Sed hoc non sufficit.*

13 *Referuntur nonnulla servorum
Dei incorrupta corpora.*

14 *Caput B. Lucæ igne non com-
buritur.*

15 *Henoch, & Elia adhuc vi-
vant.*

16 *Quod est miraculosum.*

17 *Nihilus post diluvium natus vi-
vit ultra 120. annos.*

MEDITATIO XXV.

1 **P**romitto, quod cor-
ruptio est mutatio
rei de esse ad non
esse; subiectum
enim est materia
de se ingenerabi-
lis, & incorruptibilis, ut possit
utrique servare in ordine ad agens,
quod sine subiecto operari non
potest, cum sit appetitiva forma-
rum, & omnes simul habere non
possit, necesse est, quod corrup-
tatur forma, quam appetit, quia
non habet, & sic subiectum ab
una forma transeundo ad aliam,
dicitur causare corruptionem, per
quam definit esse compositum,
& forma destruitur. Ex quo pa-
tet, materiam ex suo appetitu esse
causam intrinsecam, & origina-
riam corruptionis compositi, sicut
etiam forma, ad cuius destructio-
nem, seu separationem à materia
corrumpitur compositum. Datur
etiam causa extrinseca corruptio-
nis, quæ consistit in contrariis;
omne enim, quod contrariis con-
stat, corruptibile est, & hæc cau-
sa posterior est, & dependet ab
ipsa materia, quæ intrinseca, &
prior est in corruptione. Et in
hoc conveniunt omnes, relictis
speculationibus.

3 Et quoniam, juxta propositum
Meditationis titulum, hic sermo
est tantum de corruptione homi-
nis,

ais, cujus incorruptionem probabimus miraculum, solum de hac agendum est. Certum autem est de fide, quod corpus humanum est mortale, & corruptibile ex conditione suæ naturæ, dum constat materia, & contrariis, quæ conducunt ad corruptionem, & mortem, ut docet S. Aug. tom. 3. lib. 6. de Genesi ad litteram cap. 25. his verbis: *Mortalis erat conditio corporalis animalis, immortalis autem beneficium conditionis.* Unde Pius V. & Gregorius XIII. hunc articulum: *Immortalitas primi hominis non erat gratia beneficium, sed naturalis ejus conditio*, condemnarunt. Verum ergo est, quod Deus ab initio hominem creavit de se mortalem, sed per gratiam futurum immortalem, cum sua posteritate, si non fuisset transgressus præceptum de non comedendo de ligno scientiæ boni, & mali, ut dicitur Genes. 2. 17. *In quacunque enim die comederis ex eo, mortem morieris.* Morte scilicet non solum animæ, sed etiam corporis. Per transgressionem igitur hujus præcepti amisit privilegium immortalitatis, juxta illud commune axioma: Privilegium meretur amittere, qui illo abutitur. Unde hujus privilegii amissionem Deus ore proprio intimavit, Genes. 3. 19. *In sudore vultus tui vesceris pane, donec reverteris in terram, de qua sumptus es, quia pulvis es, & in pulverem reverteris.* Destructo privilegio non moriendi, suum sortitur effectum mortalitatis, & corruptionis naturalis homo in peccato constitutus; corpus ergo humanum naturaliter est corruptibile, dum ante peccatum erat incorruptibile per gratiam.

5 Notandum autem est, quod corruptio accipitur duobus modis. *Primo*, pro separatione animæ à corpore, qua ratione compositum ex corpore humano, & anima rationali resolvitur per recessum animæ à corpore, quod corrumpitur separatione unius ab alio. *Secundo*, per resolutionem ejusdem corporis, recedente anima, in elementa; anima enim cum sit intrinsece immortalis nullum habens contrarium sui ipsius destructivum, non potest ad se terminare corruptionem, quæ ideo respicit solum corpus humanum, de quo intelligitur illud Psal. 15. 10. *Non dabis sanctum tuum videre corruptionem*, scilicet hoc secundo modo, ut corpus Christi mortui corrumpatur, & resolvatur in elementa, ut ex D. Damasceno docet S. Thomas par. 3. q. 50. art. 5. Non autem primo modo, quia verè Christus fuit corruptus, hoc est, mortuus, in illo enim triduo anima fuit separata à corpore.

6 Corpus igitur Christi miraculose remanuit in illo triduo incorruptum, ut insinuat S. Thomas par. 3. qu. 51. art. 3. ibi: *Sed per ostensionem virtutis suæ voluit corpus illud incorruptum permanere.* Erat enim Christi corpus ex materia, & forma, & ex contrariis compactum, sicut aliorum hominum, ut docent omnes Theologi, ac proinde corruptibile naturaliter; sed quia non decebat, Christi corpus post mortem putrescere, & vermibus scatere, ut cæterorum cadavera, quia paulò post resurrecturum erat gloriosum, & triumphans; ideo miraculose præservatum fuit à corruptione; miraculum enim est id, quod evē-

nit

niē præter ordinem, & cūsum naturæ, quæ habet, ut quodlibet corpus sit corruptibile.

7. Corpus ergo Christi secundum naturam erat putrefactibile; quia constabat ex contrariis, & cum esset mortuum, necesse erat, quod in eo sequeretur putrefactio; quæ est terminus corruptionis mixti aliās viventis; secundum

8. Aristot. 4. Metaph. tex. 3. Natura enim non incipit motum, quem terminare non potest, ex eodem 2. Metaph. tex. 8. & 6. Physic. tex. 91.

Motus autem inchoatur in separatione animæ à corpore; ergo si natura incipit motum per mortem Christi, necessariò debebat sequi putrefactio in corpore Christi; quod alia ratione, etiam probatur; nam corpus mortuum disponitur ad putrefactionem per calorem extraneum deficiente naturali calore, & humore, subsequētibz aliis contrariis extrinsecis, quæ deducunt ad putredinem; ut docet Scotus in 3. dist. 21.

9. Corpus ergo Christi, quamvis secundum naturam putrefactibile, tamen secundum meritum miraculosè fuit preservatum à putredine, in qua preservatione consistit ratio miraculi, cum id sit præter ordinem naturæ, quæ in mixtis mortuis tendit ad putrefactionem.

10. Scotus loco citato invehitur contra Henricum asserentem, corpus Christi fuisse preservatum à putredine antiquo miraculo, quod fuit unitum. Verbo, non miraculo novo superaddito, impugnando hoc; Tū quia unio corporis Christi ad Verbum non fecit corpus vivum incorruptibile; ergo nec mortuum. Tū quia activo approximato debet passivo novo

miraculo impeditur actio; Tū quia actio preservativa à putredine fuit nova tempore mortis Christi, ergo novum miraculum; in ea enim consistit ratio miraculi.

An incorruptio corporis sit signum arguens sanctitatem defuncti.

11. R. Affirmative, nam decet Christum habere sedem incorruptam; servi autem Dei sunt sedes ipsius Christi, secundum Apostolum 1. Corinth. 6. 13. *Nescitis, quoniam corpora vestra sunt membra Christi.* Christus ergo in Sanctis suis habitat, ergo dum corpus preservatur à putredine, signum est, ejus personam esse Deo gratam, quod tamquam templum, & sedes reservat Filio suo. Quod autem corpus incorruptum arguat sanctitatem servorum Dei; docet S. August. tom. 1. lib. 9. Confess. cap. 7. aliis citatis, Contelori de Canonizat. cap. 14. num. 17.

Dices, inveniuntur multa cadavera, quæ tamen vel in vita bonum nomen non habebant, vel si habebant, à nullo habentur pro Sanctis, nec Ecclesia pro talibus habet, ergo non est signum sanctitatis.

12. R. Verum quidem esse inveniri hujusmodi corpora; fiat ne Sanctorum, hoc signum non sufficit, sed multa alia requiruntur ad probandam alicujus sanctitatem, nempe bona opera, & miracula, cum quibus adjuncta corporis incorruptio admisculatur, probatur enim sanctitas potissimum per excellentiam vitæ, ex cap. Venerabili, de testibus. Ille enim in vita dicitur excellere, qui in singulis virtutibus resplendet, ut docent Canon. in cap. 1. de Reliq. & vener. Sanct. Re.

13 Refertur nonnulla exempla
fervorem Dei mei Ordinis. B.
Aldonsi Pantokii Vallis Aragi
in Hispania Abbatis Monasterii
S. Spiritus, post sexcentum fere
mortis, dum fortuito terra ever-
teretur, inventa fuit in suo cor-
pore, incorrupto, & integro sua-
vissimè redolente. Martyrolog.
Francisc. ad 7. Septembris. An-
tonii Nigri ex Africa corpus
defunctum anno 1549. inventum
fuit omninò integrum sine ulla
læsione anno 1599. ibid. ad 14.
Martii. Castore viduæ de Ga-
brielis Eugulsi corpus defun-
ctum 1391. usque ad præsentem
diem illatum à porredine custo-
ditur. Jacobillus tom. 1. Sancti
Umbriz fol. 635. Hieremias Sa-
cerdotis Comensis corpus vene-
ratum in Ecclesia S. Mariæ Vallis
Viridis Forolivi ejusdem Ordinis
omninò integrum, & incorruptum
invisitur, defunctum anno
1513. cum fama sanctitatis. Ego
Resolur. Moral. 87. q. 15. B. Lucæ
de Ceramo in Sicilia corpus om-
ninò integrum, & illæsum serva-
tur in Sacristia Ecclesiæ Misericordie
Messinæ ejusdem Ordinis.
Possem multorum aliorum Dei
fervorum, tum hujus Ordinis, tum
aliorum recensere, sed hæc satis.

14 Aliud notabile exemplum in-
corruptionis sacrorum corporum
profero ex Vadingo tom. 1. ad
annum 1242. num. 19. ubi narrat,
Gregorium X. transeuntem per
Caltrum Podii Bonitii voluisse
experiri sanctitatem F. Luchessii
Confessoris, qui fuit primus filius
Sancti Francisci Tertiæ Ordinis;
nam illius sacrum corpus projecit
in ignem paratum, quod inde per
seipsum exivit sine ulla læsione.
Hoc miraculo ejus sanctitatem

magis probavit. Dicitur illud San-
cti Laurentii. *Ignis de eximio illi,
et non est inventus illi iniquitas.*
Deus ergo non sinit peccatores cap-
tos fieri sine ulla nec violentè
laderetur.

Dictum fuit supra, quod cor-
ruptio alia est cadaveris quo ad
resolutionem in elementa, & de
hac usque modo dictum est; alia
contingit in composito per sepa-
rationem animæ a corpore huma-
no. De hac aliquid dicendum.

15 Certum est de fide, Henoch
filium Jared, Genes. 5. 24. non-
dum esse mortuum. *Ambulavit
cum Deo, & non apparuit, quia
tulit eum Dominus.* Sicut postea
tulit etiam Eliam, 4. Regum 2.
11. *Ascendit Elias per turbinem in
caelum.* Numquid miraculum est,
quod hi duo adhuc vivant, an
eisdem vita sit naturalis?

16 R. Miraculum est, quod nunc
vivant; vita enim naturalis suam
habet terminum, & ultra non pro-
greditur homo, cum sit composi-
tus ex materia, & contrariis, quæ
illum deducunt ad mortem. Ne-
mo vitam habuit productiorem
Noe, qui vixit post diluvium tre-
centis quinquaginta annis, & im-
pleti sunt omnes dies ejus non-
gentorum quinquaginta anno-
rum, & mortuus est, Genes. 9.
fine; debebant ergo mori illi duo
prophetæ, attento cursu naturali
annorum, quo nullus pervenit
ad millenarium, signum manife-
stum, quod ita adhuc miracu-
losè vivunt contra ordinariam se-
riem annorum, ne dicantur na-
tura immortales, cum tantum
tales sint per specialem Dei gra-
tiam. Confirmatur respectivè ad
Eliam, cujus anni debuissent esse
tantum centum viginti ex divina
lege,

17

lego, Genes. 6. 3. à diluvio:
Erunt dies illius centum viginti an-
norum. Nullus post diluvium
 natus invenitur, vitam ultra illud
 tempus protraxisse; ergo nec

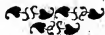
Elias produxit ulterius secun-
 dum illud decretum, conso-
 quenter illi vita fuit prolunga-
 ta ex speciali privilegio, & sic
 miraculose.

MEDITATIO XXVI.

De Arboribus miraculosè florentibus, vel arentibus.

- 1 **P**lanta, & arbores produ-
ta tertia die.
- 2 Arbores more animalium ju-
venesunt, & senescunt.
- 3 Arbor præcisâ non amplius ger-
minat.
- 4 Arbor sterilis germinans mira-
culum est.
- 5 Arbor florens hyeme miraculum
est.
- 6 Arefactio arboris viridis in in-
stanti miraculum est.
- 7 Ficulnea subitò arefacta à
Christo.
- 8 Arbores florentes in hyeme ad
corpus B. Jacobi.
- 9 Rosa florentes in hyeme.
- 10 Lignum altaris floret in testi-
monium virginis Sanctæ
Brigide.
- 11 Baculus Sancti Francisci fru-
tifer prægrandis apud Sa-
nas.
- 12 Morus ab eo plantata adhuc
vivit.
- 13 Quomodo hæc duo sunt mira-
cula?
- 14 Arbor sterilis reddita frugi-
fera ex martyrio Sancti
Pape.

MEDITATIO XXVI.

Omnis in creatio-
ne mundi die ter-
tia produxit her-
bas, plantas, & ar-
bores, quas appeti-
lavit lignum, Ge-
nes. 1. 12. *Et protulit terra lignum
faciens fructum, & habens unum-
quodque seminem secundum speciem
suam.* Nullam fecit mentionem
de frondibus, & floribus, quæ
præmittunt fructibus; de quibus
tantum verba fecit, quia isti tan-
tum sunt in escam hominis, non
flores, nec frondes. Flores au-
tem, & frondes germinant in Verò
ab illis dicto; in quo omnes plan-
tæ incipiunt virescere, & verna-
re, & subsequenter in ætate, frui-
tus suos in beneficium hominis
producunt. In juventute ergo
sua singulis annis frondent, flo-
rent, & fructificant suis tempori-
bus, dum vivunt; præcisæ verò
arbores suam perduq; virtutem
arescentes, & humorem perden-
tes non amplius frondescent, sed
aridæ manent. Post certum tem-
pus senescunt, & deficiunt arefa-
ctæ ob carentiam humoris, & vir-
tutis vernandi, & fructificandi,
remanentes steriles quod ad omnia.
2 Et sicut more hominum juvene-
scent frondibus, floribus, & fru-
ctibus successivè, & per tempus,
ita & senescunt paulatim, & ad
talem statum reducuntur, in quo

- non amplius frondent, nec flo-
rescunt, aut fructus edunt. Arbo-
res autem in lignum conversæ
3 propter præcisionem, & detrun-
cationem earum nullatenus fron-
descere, nec florescere, nec fru-
ctificare possunt, quia carent vir-
tute, humore, & vigore naturali
ad productionem; unde si lignum
præcisum jam factum aridum agat
ad productionem, jam is effectus
naturæ tribuendus non est, cum
sterilis sit in ligno arido, sed soli
Deo, qui sterilia germinare facit
per suam omnipotentiam, ac pro-
inde talis effectus erit miraculo-
4 sus. Pariter si arbor sterilis subi-
tò frondet, & fructificat, cum
anteà nullos produxerit fructus,
talis effectus erit supernaturalis,
& miraculosus ob eam instantaneam
productionem. Idem dic,
5 si extrà tempus ordinatum fru-
ctus producat, ut in hyeme vitis,
vel alia planta producat suum,
vel alium fructum, quem eotem-
pore producere non solet, effe-
ctus sic proveniens censendus est
supernaturalis, & miraculosus,
6 cum arbor tunc de se sit inepta
ad productionem. Eodem modo
loquendum est de arefactione vi-
ridantium arborum, si enim sta-
tim convertuntur vernantes in
ariditatem, procul dubio arefa-
ctio est miraculosa, eò quòd non
subitò, sed paulatim arbor sene-
scit, & fit aridus, & sterilis. Ad
exempla in corroboracionem præ-
dictorum devenio.
- 7 Ad ficulneam continuò arefa-
ctam à Christo, qui efuriens in ea
nullam invenit ficum, sed solum
folia, Matth. 21. 18. & 19. *Manè
autem revertens ad civitatem esu-
riit, & videns fici arborem unam
secus viam, venit ad eam, & nihil*

*invenit in ea nisi folia tantum, &
dixit ei: Numquàm ex te fructus
nascatur in sempiternum; Et are-
facta est continuò ficulnea. Et vi-
dentes discipuli mirati sunt, dicen-
tes: quomodo continuò arvit. Natu-
rale est plantis, & arboribus are-
fieri paulatim, & mori, dum se-
nescunt, vel aliundè illis deest
humor earum conservativus. Si
verò arefactio contingat in in-
stanti temporis, & in ictu oculi,
certum est, id esse miraculum,
ut probatur arefactio hujus ficul-
neæ, quæ ad illa verba Domini
arvit, foliis ex ea cadentibus.
Habebat ergò folia viridantia,
ut exprimit textus, ne quis dice-
ret, sicut non habebat fructus,
ita neque frondes, & sic erat ari-
da; constabat ergò ejus viriditas,
& vita. Miraculum quoque con-
firmatur ex admiratione discipu-
lorum, qui ficulneam viderant
vernantem, & postea nullo tem-
poris intervallo arefactam esse.
D. Thom. in Catena Aurea ad
hoc caput inquit: *Idèò autem non
in alia planta, sed in omnium bu-
midissima miraculum hoc fecit, ut
& hinc majus hoc miraculum appa-
reat.* Humidum enim, quod vo-
cant radicale, vitæ maxime con-
servativum est.*

- 8 Miraculum quoque est vide-
re arbores florere mense Janua-
rio, quia talis germinatio eotem-
pore est præter ordinem naturæ,
cum illud tempus sit frigidissi-
mum, & germinatio indigens
calore. Tale autem miraculum
accidere non solet de se, sed in
ordine ad aliud. Produco exem-
plum de Beato Jacobo de Ca-
stro Plebis, de quo dixi Medit.
23. num. 6. Nam pro inventione
ejus sacri corporis à Sicariis occisi
ob de.

ob defensionem jurium suæ Ecclesiæ, in media hyeme pirus, propè quam fuerat humatum, floruit, & vepres, atque ramusculi circum locum, ubi illud invenerint, varios flores emiserant. Hujus igitur generis miracula, accidunt in ordine ad aliud, ut reveletur aliquid occultum, ut in casu proposito, vel ut testificetur bonitas servorum Dei, ut mox infra patebit.

- 9 Delrius lib. 4. disquisit. Magic. q. 2. propè finem refert, se Burdigalæ vidisse in hyeme in suo horto rosas productas prognosticum magnæ pestis ibidem subsecutæ. Numquid earolarum productio fuit miraculosa, an naturalis? Si eo tempore, ut solet, terra, & aer frigidissimi, certè productio est miraculosa, quia talis effectus tunc à sua causa naturali provenire non potest, cum desit calor; ergò desuper venit, & habet suum finem bonum, ut scilicet homines vigilent circa curam animarum suarum, quia imminet morbus pestilentialis.

- 10 In Scotia venerantur reliquie Sanctæ Brigidæ virginis, quæ cum lignum altaris tetigisset in testimonium suæ virginitatis, statim viridè factum est. Martyrol. Roman. ad 1. Februar. Quod lignum aridum, quale erat hoc altaris, statim, & in ictu oculi fiat viridè, non est opus naturæ, quæ unum contrarium continuò mutare non potest in aliud, sed divinæ omnipotentie.

- 11 Sanctus Franciscus, ut notat Vadingus tom. 1. ad annum 1216. numer. 20. dum pergeret Senas in Tuscia se junxit cuidam juveni, qui ibat in eandem civitatem venditurus

vivas turtures, cui Sanctus Pater dixit: Bone adolescens, quæso eas meæ fidas custodiæ, & ne tradas in manus crudeles occisorum, quia sunt innocentes, & castæ mortem non merentur. Juvenis Sancto Francisco liberè tradidit, qui quadam simplicitate eas alloquebatur, dicendo, quod volebat eas eripere à morte, & facere eisdem nidos, ut possent fructificare. Et propè mænia civitatis in loco Fratrum dicto Ravacciano, baculum, quem in itinere gestabat, fixit in terram, aridum, & siccum, qui sequenti die inventus fuit excrevisse in proceram, & opacam ilicem, quæ etiam nunc revirescit, inquit Vadingus; & super eam turtures dimisit, & per plures annos ibidem nidificarunt, quæ ita familiares Fratribus erant, ut more gallinarum cum illis cibum sumerent. Illi juveni prædixit ingressum in religionem suam, & salvationem animæ suæ, ut postea accidit.

- 12 Refert aliud Sancti viri miraculum, tom. 2. ad annum 1300. num. 14. qui constructo Monasterio ad oppidum Sanguessæ in peregrinatione Hispanica propè Eremitorium Sancti Bartholomæi, in quo primum Conventuales, & subsequenter Observantes inhabitant Provinciæ Cantabriæ, ibidem plantavit morum, quæ nunc etiam videtur prægrandis, cujus fructus ex devotione manducant infirmi.

- 13 Duo hæc miracula sunt, primum, quòd lignum conversæ arte in baculum, & jam factum

factum siccum, & aridum fiat viridè, & in arborem excre-
 scat, non est opus naturæ, sed
 Dei omnipotentis; arida enim
 & sicca carent humore, quo pos-
 sint vitam habere. Secundum,
 esto plantare arborem non exce-
 dat vires naturæ, ut experientia
 docet, sed diù vivere, naturæ, nec
 artis est, sed Dei omnipotentis
 rem in esse conservantis per tot
 annos, cum etiam plantæ, si-

14 cut homines, & cætera animalia,
 senescunt, & moriuntur.

Legitur in Martyrologio Ro-
 mano ad diem 16. Martii Mar-
 tyrium Sancti Papæ, qui ob Chri-
 sti fidem verberibus cæsus, un-
 gulis ferreis laceratus, clavatis
 calceis iussus incedere, deindè
 arbori alligatus, migravit ad Do-
 minum, & eandem arborem ex
 sterili reddidit fructuosam.

MEDITATIO XXVII.

De lectione, & scriptione miraculosis.

- 1 *Scientia alia acquisita, alia infusa.*
- 2 *Infusa acquiritur miraculose.*
- 3 *Utraque scientia fuit in Christo.*
- 4 *Doctrina mea non est mea: Exponitur.*
- 5 *Scientia Christo infusa miraculosa est.*
- 6 *Miraculum ejus, qui sine studio legit, & scribit.*
- 7 *Quomodo præbentur hujusmodi miracula.*

MEDITATIO XXVII.

- 1 Remitto, scientiam, ejus vocabulo latè accepto, esse cognitionem, quam quis scit legere, scribere, & intelligere quod legit, & scribit. Duobus autem modis scientia acquiritur, quantum facit ad præsentem Meditationem. *Primò*, labore, & studio, quibus homo successivè, & paulatim addiscit, & hæc vocatur scientia acquisita, quam quisque lucrari potest labore, & industria secundum usum, & ordinem, quem potentia exigat in addiscendo, & hoc modo acquisitio hujusmodi dicitur effectus naturalis, quia secundum ordinem naturæ, & exigentiam potentie, volens addiscere hoc modo procedere debet. *Secundò* scientia quandoque acquiritur si-

nè labore, & arte, sed sola imploratione divini auxilii infunditur in homine, qui antea nihil sciebat, & hæc sine dubio est effectus miraculosus, quia hujusmodi acquisitio non est secundum ordinem naturæ, neque secundum exigentiam subiecti non valentis addiscere nisi successivè cum labore, & studio, & hæc appellatur infusa à solo Deo. De hoc duplici modo acquirendi scientias Theologi in 3. dist. 14. de scientia Christi, & D. Thom. ibidem, & par. 3. qu. 9. 10. 11. & 12.

- 2 Acquirere igitur scientiam alio modo, quam per proprium ingenium, & laborem, non est actus naturalis, sed effectus miraculosus, cum scilicet homo sit sciens præter dictum ordinem, quia tunc Deus immediatè infundit scientiam, ita D. Thomas 1. 2. q. 113. q. 10. ad 3.
- 3 In Christo duæ fuerunt scientiæ, infusa scilicet, & acquisita; eam habuit ab instanti suæ conceptionis propter hypostaticam unionem, qua Verbum humanitatem Jesus sibi copulavit; acquisitam successivè lucratus est per experientiam, quam ideò vocant experimentalem, & hoc modo intelliguntur ea, quæ Lucæ 2. fine, habentur: *Et Jesus proficiebat sapientia, & ætate, & gratia apud Deum, & homines.* Ita S. Thomas par. 3. q. 9. per totam, præsertim

tim art. 4. ubi de scientia experimentalibus, Scotus in 3. dist. 14. q. 3. Verba ejusdem Christi, Joann. 7. 16. *Mea doctrina non est mea, habent hunc sensum. Doctrina mea, idest quam possideo à Patre meo, est mea, quia eam mihi communicavit, est enim infusa; & non est mea, quia proprio ingenio eam non acquisivi, sed à Patre mihi infusa fuit.*

5 Scientia ergò infusa à Patre Filio est effectus miraculosus, quia ab eo non fuit acquisita labore, & ingenio, sed à solo Deo illi communicata sine illius cooperatione. Confirmatur id ex admiratione Judæorum, Joann. 7. 15. *Et mirabantur Judæi, dicentes: Quomodo hic literas scit, cum non didiceris? Admiratio autem arguit miraculum, dum contingit in iis, quæ non sunt secundum ordinem naturæ.*

6 Unicum profero miraculum de quodam, qui nesciebat legere, nec scribere, qui per intercessionem Beatæ Mariæ Virginis de Regio divinitus sine labore didicit, ut refert Cherubinus Ranzanus Ordinis Servorum ejusdem Beatæ Virginis, in folio ejusdem Imaginis depicto cum diversis miraculis, ad nostram propositum his verbis: *Li Signori del Consiglio della Città di Lodi, havendo da creare un Trombetta, & essendovi al numero di trentasette concorrenti, fra gli molti capitoli vi era questo, che chi non sà leggere, ne scrivere, non possa pretendere questa carica. Agramente. Milani publica Trom-*

beta in detta Città vuole con molti altri ritirarsi, come quello, che non hà mai saputo, ne imparato à leggere, ne scrivere, ma ispirato da Dio, sà ricorso à questa Beata Vergine. Et il giorno istesso gli Signori sudetti congregati, l'interrogarono, se sapeva leggere, & scrivere. Egli rispose di sì. Li danno carta, penna, & inchiostro, & egli alla loro presenza subito scrive, & legge, formando caratteri intelligibili, e così vien dichiarato per sufficiente, & idoneo. Miraculum quidem admirabile, & rarum, forsan unicum, quod quis legat, & scribat, antè inextertus.

7 Quamvis pura negativa, qualis est hæc: *Nescio scribere, nec legere*, non sit directè probabilis, tamen attestatio ejus facta cum diversis circumstantiis probat sufficienter in hac materia, quæ præstat per familiares ejus asserentes, se nunquam vidisse amicum scribentem, nec legentem, & tunc assertio erit efficacior, si deponens reddat rationem, quia nimirum in propria causa fecit aliud scribere, vel legere literas ad se missas, & similia referendo. Pariter interrogatus super re sibi utilis, quare tale officium non queris? Si respondeat: *Non quero quia nescio scribere, nec legere, quæ sunt necessaria ad tale munus exequendum, videtur sufficienter probasse negativam in causa propria, non pro se, sed contrà se; unicuique enim creditur contrà se.*

MEDITATIO XXVIII.

De liquore miraculosè manante
ex corporibus Sanctorum.

- 1 **L**iquor, oleum, & unguentum dicitur.
- 2 Sancti Nicolai de Bario miraculosum.
- 3 Beati Petri Gundisalvi Ordinis Prædicatorum.
- 4 Sancti Laurentii Novara.
- 5 Parietes Sacelli Beata Angelina lacrimarunt sanguinem.
- 6 Sepulchrum aperiendum, ut quæ-
ratur causa liquoris.
- 7 Muri, & lapides quandoque
naturaliter sudant.
- 8 Malisiosè quandoque finguntur
sudare.
- 9 Excludenda omnis causa se-
cunda.

MEDITATIO XXVIII.

- 1 liquor est humor fluidus, liquidus, & clarus, qui exit de corporibus Sanctorum, in beneficium infirmorum; unde solet vocari oleum, seu unguentum, quia eo unguntur infirmi, qui ab infirmitatibus liberantur. Is autem effectus liquoris manantis ex sacris cadaveribus non est naturalis, sed miraculosus, quia ex ossibus aridis, cuiusmodi sunt corpora mortuorum, Ezechiel. 37.4. *Ossa arida audite verbum Domini.* Iterum infra 11. *Arverunt ossa nostra*, liquor exire non potest, cum ariditas opponatur humori, sicut siccitas humiditati.

- 2 Hoc genus miraculi Deus operatur in corporibus multorum Sanctorum, quorum ossa, licet arida, & sicca, fluunt oleum, unguentum, & liquorem pro sanitate hominum. In primis id celebre est in Sancto Nicolao Episcopo, & Confessore Myræ Metropolis Lyciæ, cujus corpus veneratur Barii 9. Maii, quo ex Myra translatus fuit, ejus obitus contigit 6. Decembris, utrobique de hoc liquore Baronius referens hos versus.

*Cujus tomba fert oleum,
Matres olivæ nesciunt;
Quod natum non protulit,
Marmor sudando parturit.*

- 3 Martyrologium Hispanum ad diem 14. Aprilis refert, sacrum corpus B. Petri Gundisalvi Thelmo Ordinis Prædicatorum producere oleum miræ fragrantis, quo varis infirmitates curantur; tanti meriti is Sanctus extitit apud Deum, ut corpus Lucæ Episcopi Tudenis Regni Galliciæ illatum in sepulchrum Sancti Petri, divina miracula retrocesserit, ut sine permixtione aliorum cadaverum sancti viri corpus conser-
varetur.
- 4 Ex eodem Martyrologio ad 30. Aprilis refert, ex corpore S. Laurentii Presbyteri, & Martyris Hispani, qui Novariæ in Lombardia colitur, sacer liquor emanat, ut sequentia Carmina in ejus sarcophago insculpta testantur.

Aspicis

Aspicis hoc marmor intuli de more caratum?

Id solidum est intus, rima nec ulla patet.

Unde queat tellus occultas mittere lymphas:

Manat ab ingestis ossibus iste liquor.

Si dubitas, medio sudantes tolle sepulchro

Reliquias, dices: Unda salubris ubi est?

- 5 Lucas Vadingus Cronista Minorum præ aliis præstantior tom. 5. ad annum 1435. num. 20. refert, quod anno 1452. die 29. Maii, parietes sacelli Beatæ Angelinæ Tertiæ Ordinis Sancti Francisci, in omnium conspectu die integro sudorem emisserunt sanguineum, territi Fulginate tanto spectaculo, devotis precibus orarunt, ut Deus malum omen averteret ab eis, timentes sibi grave imminere periculum ex tanto prodigio. Beata Angelina sequenti nocte apparuit viro pio, cui revelavit, ingens fuisse periculum, non tam Fulgineo, quam universæ Europæ, quia per Turcas capta fuit urbs Constantinopolitana. Quod irreparabile damnum lapidum lacrimis, quod suis non poterat, exprimere voluit. Miraculum hoc satis diversum, non tamen adversum præcedentibus, fuit ex lacrimis, quia præseferbat ruinam fidelium; aliorum verò ex oleo, quod est unguentum, ad tollendas infirmitates.

Nulli dubium est, huiusmodi sudorem sanguineum ex parietibus esse miraculosum, cum sanguis ex illis fluere non possit, & sic contra consuetam naturæ operationem.

- 6 In his autem cautè procedendum est, quando occurrunt; nam sepulchrum est aperiendum, & videndum; ex quo liquor procedat, an ex causa naturali, quia ibi sit fons, vel ex arte, an illuc sit liquor immixtus; adhibita er-

gò hac diligentia, & exclusis causis secundis, effectus censendus est miraculosus, cum solum Desi pro causa habeat; & hoc efficaciter comprobatur, quando suavem spargit odorem, oleum enim, & liquores naturales, non artificiales, non habent in se aliquam fragrantiam.

- 7 Parietes, muri, & lapides quandoque etiam naturaliter sudant, & aquæ guttas emittunt, cum tempus est humidum, & ventus, quem vulgus appellat Sirocum, agitur, valde hominibus infestus. Talis non fuit sapor parietum Sacelli Beatæ Angelinæ, quia erat sanguineus, & fortassis tunc erat tempus serenum, & siccus aer, ut solet accidere mense Maio; in ejus sine incipit æstatis statio.

- 8 Homo malitiosus, aliquando procurat effectus, qui videntur mirabiles conspectibus hominum, quibus cum causa illorum sit ignota, apparent, miraculo, quæ revera talia non inveniuntur ex parte rei, si bene factum contempletur ex causis, & circumstantiis. Ideo cautè procedendum est, & singula inspicienda, inquirendo in primis de vita, & moribus hominis; apud quem res mirabilis apparet; si enim sit malæ famæ, judex dicitur habere contra illum præsumptionem; ut probatum fuit in eo, qui arte malitiosa rem effecerat mirabilem, scilicet lacrimari Imaginem B. V. pro suo arbitrio depictam in pariete, ad cuius

ejus partem posteriorem collo-
cta aqua vitæ tantæ paulatim stil-
labat per oculos Imaginis subti-
lissimè perforatos, unà cum parie-
te, qua arte impiissima avaritiæ
studebat, trahendo non ad devo-
tionem Virginis fideles incautos,
sed ad impletionem suæ crume-
næ alliciendo simplices.

9 In his ergò, & similibus casu-
bus omnes causæ, tum naturales,
tum artificiales excludendæ sunt,
de quibus etiam constare debet
in processu, aliter deputati nihil
consulere, aut decidere possunt,
dum illis non constat, an talis ef-

fectus procedere potuerit ab ali-
qua causa secunda; hac enim ex-
clusa cognoscitur ratio miraculi.

In loco igitur, ubi Imago la-
crimatur, vel sudat, videndum est,
an sit humidus, vel siccus, an
Imago sit in superiori loco, an
in inferiori, an tela sit sicca, an
humida, an madefacta, an desu-
per cadere possit aqua, an parie-
tes antiqui, an recentes, & simi-
lia inspicere, ut exclusis causis
secundis, firmari possit effectum,
de quo constat, procedere tan-
tùm à Deo, & sic esse miracu-
lum.

MEDITATIO XXIX.

De miraculosa inventione rerum
deperditarum.

- 1 **P**er dita inveniri possunt humana industria.
- 2 Non est sermo de inventis casu; sed de perditis tantum.
- 3 Referuntur miracula Sancti Antonii de inventis.
- 4 Equi Tridentino recuperatur annulus.
- 5 Nicolao Alfonso redditur annulus amissus.
- 6 Alter annulus Episcopo Cordubensi.
- 7 Servus revertitur ad suum domum.
- 8 Ambrosius Caterinus invenit suum Manuscriptum.
- 9 Quomodo similia miracula probantur.

MEDITATIO XXIX.

- 1 **I**nventio rerum deperditarum non excedit hominis industriam, & diligentiam, quibus rem ab oculis ejus absentem, solerti inquisitione invenire potest. Dico rerum deperditarum, quia aliud est inventio harum ab inventione casuali thesauri, seu alterius rei, quæ non erat antea apud inventientem, sicut erant res deperditæ, quæ fuerant in possessione ejus, qui eas perdidit; illæ enim dicuntur inventæ ex industria, & diligentia adhibitis, illæ verò sine his occurrunt, solo casu, & incidenter in-
- 2

ventæ, quia erant ignoræ inventientibus, & de his non sunt miracula regularitèr, sed de deperditis, quandoque post adhibitam diligentiam non inveniuntur, sed invocatione divina, & alicujus Sancti occurrunt nobis speciali modo, extraordinario, & insolito; tunc talis inventio est miraculosa, cum non dependeat à diligentia humana, quæ non potuit invenire, ut suppono, sed à divina providentia per intercessionem Sanctorum suorum, quæ rem perditam facit cadere in manus patróni, qui eam perdidit.

- 3 Refero nonnulla miracula, quæ Sanctus Antonius de Padua fecit ad commodum suorum devotorum, de rebus deperditis mirabiliter inventis ejus intercessione, in cujus honorem hanc Meditationem posui; relucet enim specialitèr in hoc genere miraculi: nam fideles ubique ad eum recurrunt pro inveniendis rebus deperditis, & reperiunt, eo devotè supplicato.

- 4 Primum miraculum à Vadingo relatum tom. 1. ad annum 1240. num. 15. est sequens. Quidam Eques Tridentinus de familia Carignanorum, nobilis, dives, & potens, dum cum amicis recreationis gratia in lacu velificaret, perdidit anulum magni valoris cadentem casu in aquam, piscatores ab eodem acciti omni dili-

diligentia, & arte non potuerunt illum domino suo recuperare. Sequenti die ivit ad Monasterium Minorum, & Guardiano amico suo patefecit suum dolorem de annulo amisso, cui ille dedit hoc consilium, ut ad Sanctum Antonium recurreret, qui pro certo ei recuperasset annulum; promisit interim ei Guardianus cum suis Fratribus preces effundere cum solemnī missa, cui devotē præsens fuit, orando Sanctum Antonium, ut ei dignaretur recuperare annulum. Finita missa, abiit in forum, & per suum famulum piscem magnum emptum misit in eleemosynam Fratribus, qui dum piscem exenterant, inveniunt annulum intrā ejus viscera, & reddunt Aequiti, qui Deo, & Sancto Antonio gratias egit.

- 5 Idem Vadingus tom. 2. ad annum 1290. num. 30. aliud omnino simile miraculum refert de annulo amisso à Nicolao Alphonso devoto Fratrum Minorum Conventus Avilesii in diocesi Ovetensi, mirabiliter invento à Sancto Antonio, cujus Imago veneratur in eorum Ecclesia: ipse, & ejus majores Fratrum benefactores misit, ut erant soliti, eleemosynam piscium, ex quorum unius ventriculo Fratres invenerunt annulum, quem benefactori reddiderunt. Et licet Nicolaus ad Sanctum non oraverit, ab omnibus tamen miraculum fuit eidem adscriptum.

- 6 Tertium miraculum ejusdem rationis refert F. Marcus Episcopus Portuensis 3. par. Cronic. lib. 9. cap. 13. Ignicus Manrich Episcopus Cordubensis, qui Sancti Antonii valde devotus erat, perdidit annulum magni valoris,

sibi multum charum, quia cum eo fuerat consecratus pro ejus recuperatione plures missas celebrari fecerat, & dum hæc in convivio suis consanguineis narrat, subjungens multa deperdita invenisse ex intercessione Sancti Antonii, in quo, post tot missas celebratas, sperabat annulum invenire; annulus, dum hæc dicebat, à cornice camini cecidit mirabiliter inter convivas, qui cum Episcopo gratias Deo, & Sancto egerunt.

- 7 Subsequitur ibidem miraculum de servo fugitivo à domino suo, quem invenire non potuit humana industria; ideo recursum fecit ad Sanctum Antonium, cujus effigies in Ecclesia Araceli Romæ Fratrum Minorum de Observantia veneratur, & assiduis orationibus Sanctum Antonium precabatur, ut sibi inveniret servum: Sanctus illius exaudivit deprecationem. Nam quidam religiosus servum profugum in Lombardiâ firmavit, ei dicens, nisi redieris ad tuum dominum, occidam te; servus mortem timens revertitur ad suum patronum, continuo sociatus ab illo religioso usque ad januam domus illius, & statim evanescit. Et à Domino interrogatus de illo Fratre ejus comite, an cognosceret eum, si videret? Respondit utique, secum duxit ad altare Sancti Antonii, & recognovit, illum Religiosum esse similem Sancto Antonio, cui idcirco tributum fuit miraculum.

- 8 Ambrosius Catarinus Ordinis Prædicatorum, ut ibidem refertur, Episcopus, & magnus Theologus, librum, quem contrā hæreticos sibi composuerat, discogens Tolosa Franciæ casu per-

E c 2 didit,

didit, quem cum industria humana non potuisset reperire, Sancto Antonio multis precibus commendavit; ægrè enim ferebat amissionem tot laborum, emisso voto registrandi in suis operibus Sanctorum intercessionem; statim comparuit homo interrogans illum, an perdidit manuscriptum? Respondit sic, & ostensum lætus accepit.

- 9 In probatione similium miraculorum debet constare de existentia rei perdidit apud dominum, seu possessorem, & quod postea inventum fuerit intercessione Sancti invocati, ut colligitur ex narratione prædictorum casuum.

Sed quid dicendum, si non posset probari rem perditam extitisse? Ut contigit cuidam Parrocho, qui in matrimonium conjunxerat sponso de licentia Vica-

rii Generalis, qui tamen negabat, se talem licentiam dedisse, ne videretur errasse in concessione talis licentiæ; ex quo postea constitit, adhuc vivere primum maritum, ac proinde constabat de negligentia Vicarii circa examen ineptè factum de morte mariti. Parochus in angustiis positus, cui Vicarius datam in scriptis licentiam negabat, recurrit ad Sanctum Antonium, post exquisitam diligentiam, & præmissis orationibus, & precibus ex toto corde, in loco solito, ubi custodiebat libros, & scripturas Parochiz, non querens amplius, invenit cartam licentiæ, quamvis sæpius antea ibidem quævisset eam libros revolvendo; gratias egit Deo, & Sancto Antonio, & sic se à Vicario defendit, offensus ex sua negligentia à majoribus.

- 10 Hoc idem fere contigit Patri Anagnino de Luca, qui cal, ut Delegatus Generalis Ordinibus Ministris Sancti Francisci amiserat Bullas, quæ a Congreg. Propagationis Fidei ei Luca missæ fuerant, sed anno 1811 erat exul a Gallis, effectusque pro expediendis functionibus non ab unumquemque electum, sed per dies duos undique quæsitæ, post in vacationem perlatam, nonnullis urgentibus valde quædam secundum exigentiam diligentiam adhibuerant, vel in loco ubi regeretur, aut ob

MEDITATIO XXX.

De miraculosa liberatione ab
imminentibus periculis.

- 1 **D**E periculis partus alibi dictum.
- 2 Ad miracula hujus generis duo requiruntur.
- 3 Periculum probatum est fundamentum miraculi.
- 4 Leonis Pape miraculum preservativum Romæ ab Attila.
- 5 Bruno monuit Rogerium à proditione.
- 6 Periculum maris passum à S. Paulo.
- 7 Exoneratio navis non talis rationem miraculi.
- 8 De cadente in ignem sine lesione.
- 9 De cadente ex alto.
- 10 De re ponderosa cadente super persona sine lesione.
- 11 An verberatio, & tortura sine dolore arguant miraculum?
- 12 Condemnatus ad mortem, evadens miraculose.
- 13 Sanctus Antonius patrem liberavit condemnatum.
- 14 Tentationes superare non est miraculum.
- 15 Quia id est in nostra potestate.
- 16 Diabolus non potest cogere ad malum.

MEDITATIO XXX.

E miraculosa liberatione, mulierum à periculo illis imminente, occasione partus, dixi sub Medit. 5. Hic

verò agendum est respectu aliorum periculorum.

- 2 Ut autem liberatio ab aliquo imminente periculo sit miraculosa, & non solum gratiosa, duo sunt necessaria. *Primum*, quòd periculum verè, & propriè imminet, & quidem proximè, de quo constat, *Secundò*, quòd causa secunda non concurreret ad illius physicam expulsionem, impediendo ne sequatur effectus.

- 3 Quantum spectat ad primum de vera existentia periculi constat ex eo, quia periculum est fundamentum, subjectum, & materia, super quam fit miraculum, quodque ei inhæret; ergò debet præexistere, ut super eo fundari possit miraculosa liberatio. Secundum patet ex conditione ipsius miraculi, quòd solum Deum habet pro causa sui productiva; si enim concurrat cum Deo. causa secunda, jam non est miraculò, sed effectus naturalis respiciens esse secundum ordinarium naturæ cursum, & physico modo. Quòd dico propter Sanctorum invocac.

invocationem, qui non dicuntur cooperari miraculo physice, sed tantum moraliter, posita enim oratione, & precibus Sanctorum, Deus liberat, & à malo præservat, quod homo incurrisset, si Deum, & Sanctos in adiutorium non invocasset.

- 4 Prædicta duo variis confirmo exemplis. Nam Leo Papa Sanctus, ut legitur in ejus lect. 4. occurrit Attilæ Regi Hunnorum, qui volebat depopulari Romam, ut ibi dicitur his verbis: *Rex Hunnorum Attila cognomento Flagellum Dei in Italiam invadens Aquilejam triennis obsidione captam diripuit, & incendit, unde cum Romana ardenti favore vaporetur, jamque copias, ubi Mincius in Padum influit, trajicere pararet; occurrit ei Leo malorum Italie impendentium misericordia permotus, cujus divina eloquentia persuasum est Attilæ, ut recederetur. Qui interrogatus à suis, quid esset, quod præter consuetudinem tam humiliter Romani Pontificis imperata faceres; respondit, se adstantem quendam alium illo loquente, sacerdotali habitu, veritatem esse, sibi stricto gladio, minitantem mortem, nisi Leoni obtemperaret. Quare in Panoniam reversus est.*

Prædicta duo requisita apparent in hoc miraculo, quo Roma liberata fuit intercessione horum duorum Sanctorum; nam primum de veritate imminenti periculi constat ex relata historia; Attila enim dirigebat exercitum versus Urbem, ut eam depopularetur. Secundum verò de miraculosa liberatione populi Romani sine physico concursu contra exercitum Attilæ, cum sola intercessione servorum Dei manifestum est ex his, quia solo Dei imperio Attila

la timens illum divinum gladium regressus est in Pannoniam; neque enim Romani cum Sancto Leone exercitu aliquo forti Attilam fugarunt; sed divina eloquentia Leo persuasit illi, ut pravam voluntatem mutaret, & parceret Romanis.

- 5 Sancto Bruno Carthusianæ Religionis Institutor, ut in ejus lect. 6. legitur ad 6. Octobris, cum Rogerius Capuam obsideret, & quidam nomine Sergius excubiarum magister eam Civitatem prodere statuisset, adhuc Sanctus vir in Eremito apud Squilacum vivens in somnis eidem Rogerio Comitum omnia aperuit, & sic eum ab imminente periculo liberavit. Prodicionis ergo periculum verè imminerebat, à quo liberatus fuit divina revelatione facta à Deo servo suo Brunoni.

- 6 Grave fuit, & imminens proxime periculum submersionis in mari, de quo Act. 26. ubi narratur, quod in navi periclitanti 276. animæ salvæ factæ sunt, non obstante evidenti periculo, & exoneratione navis, quæ liberatio à Deo facta fuit ex meritis Sancti Pauli, qui tunc ducebatur Romanam ad prosequendam suam appellationem factam ad Cæsarem, revelante Angelo Dei, quod nulla illarum animarum perisset. Periculum ergo aderat insuperabile humana industria, non obstante navis exoneratione, quia usque ad finem periculum duravit, & tamen nullus ex illis mortis submersionem passus fuit, omnes à Deo salvati ex speciali gratia. Exoneratio autem non tollit rationem miraculi, dum prosequitur periculum continuatum ex ventis contrariis navem agitantibus

tantibus in præcipitium, quia projectio rerum, & metcium in mare alleviat quidem pondus navis, sed non reddit eam immunem à periculo, cujus est causa, ventus eandem exagrans, & excutens. Quare cum exoneratio non tollat injuriam ventorum, sed solus Deus, qui ventis imperat, evasio periculi soli Deo tribuitur, & non projectioni mercium in mare.

- 8 Si quis casu cadit in ignem, vel ex alto, & ab igne, vel ex casu ex alto nihil patitur, Deum, vel aliquem Sanctum in eo periculo invocans, censetur ab eo miraculosè liberatus.

Nam quo ad ignem patet; cum enim naturalitèr comburat materiam sibi approximata, & non possit non urere, & incendere, & tamen non nocet; evidens argumentum est, quòd Deus tunc suspendit ejus vim combustivam, quod nullas præter ipsum facere potest; id ergò miraculum erit, cum sit à solo Deo, & præter ordinem naturæ, quæ igni dedit vim combustivam sibi connaturalem. Suspendit ergò Deus ab eo vim combustivam, non aufert ab eo calorem, quia per calorem alterat, & per suam formam comburit.

- 9 Ut quis ex alto cadens sine ulla sui læsione dicatur miraculosè liberatus, & præservatus à periculo ex invocatione divini auxilii, requiritur, ut magna sit distantia inter utrumque extremum, & quòd non cadat super quid molle, & lene. Illud suadet, quia parva distantia non multum præponderatur corpus ad præcipitationem, sicut ex magna, & hoc patet experientia; iudicis autem in arbitrio est designare di-

stantià, attentis circumstantiis personæ cadentis, si puer est, an adultus, an gravis, & magni ponderis, si senex, aut aliàs malè affectus; quòd enim persona est debilior, eò faciliùs læditur. Facit, quod legitur Act. 20. 9. de quodam nomine Eutychio, qui super fenestram dormiens, cecidit de tertio cænaculo, diceremus nos de tertio taxello, & mortuus est ex illo casu, quem Sanctus Paulus suscitavit. Cadens ergò ex tertio cænaculo non moriens videtur miraculosè à morte præservatus, si neque læditur gravitèr, si nullo modo etiam à secundo cænaculo cadens, certè id miraculum est; impossibile enim est, quòd animal ex sua natura grave, & molle, teneram habens carnem præcipitantèr cadens ex alto, non lædatur à corpore duro, cum durum non cedat leni, & tenero; sed illud infringat ex natura rei, ex hoc enim dicitur collisio duorum corporum; si ergò ex casu in rem duram, nulla sequitur læsio in cadente, certè talis præservatio dicenda est miraculum. Si verò cadat super lene, super fenum, super palem, si se jaciatur in aquam, vel ab alio præcipitetur, nulla læsione secuta, id miraculum non est, quia talis casus collisio non est, sed simplex contactus unius rei cum alia, licet procedat ex violentia.

- 10 Similitèr si aliquid pondus grave, & solidum, ut lapis, vel lignum magni ponderis desursum cadat super personam alicujus, & ei nullam afforat injuriam, nec nocumentum, nihil passus dicitur miraculosè factus immunis ab eo periculo; cum de natura magni ponderis sit nocere illi, super

super quem precipitatur, si ergò nihil operatur, id à solo Deo procedit, qui intercessione servorum suorum vult à periculis præservare. Refero exemplum miraculosum Sancti Francisci, qui dum Cardinalis Ostiensis concionaretur in Ecclesia ejusdem Sancti Assis præservavit à periculo mortis quamdam ejus devotam mulierem concioni præsentem, super cujus caput ceciderat lapis prærandis, sub quo cecidit in terram, quam omnes credebant mortuam, cooperientes proprio tegumento, ut interromperetur prædicatoris discursus, volentes post concionem, eam tradere sepulture, sed postmodum invenerunt eam sanam, & illam ab illo tam precipitose lapidis casu. Ità Cron. part. 1. lib. 3. cap. 6.

- 11 An gravis verberatio, & tortura in eo, qui nullum dolorem sensit, nec signum livoris, aut alterius rei apparet in eodem, sit tribuendum miraculo, in casu, quo aliquem Sanctum invocaverit?

Quamvis exemptio à dolore, & signis, de se sit miraculosa, tamen cum nihil sensibile appareat, nec testes adsint, præter ipsum patientem, cui non videtur in hoc præstanda fides, miraculum non est quo ad Ecclesiam probatum, & quia effectus non est sensibilis, & quia non potest probari per extraneos ab ipso verberato, vel torturato, qui ex his actibus non videtur bonæ famæ, maxime torturatus. Præterea asserere, ipsum percussum, & torturatum se nihil sensitse doloris, non est probare miraculum, sed miraculum ipsum adducere tamquam medium ad probationem sui ipsius, quod est petere principium, & nugari.

Nec dicas, id probari posse per extraneos saltem indirectè, qui viderunt personam pluribus, & acerbis ictibus verberari, & suspendi in tortura, & quia non se doluit, vel non fugit à verberante &c. Quia responderetur hujusmodi actus nihil aliud indicare, quàm effectus naturales, & non excedentes vires naturæ. Et licet nullum appareat signum, nec livor in verberato; non ideò tamen probatur per hoc miraculum, quia percussus sacculis non signantur verberationibus. Adde, quòd torturatus, qui non doluit, nec ullum dedit mutationis signum in tortura, ac si illam non subisset, præsumitur superstitiosus, non miraculosè præservari à dolore. Demùm, si constaret in utroque casu, personas fuisse innocentes, & aliàs bonæ famæ, & de invocatione Sanctorum, pro miraculis admitti possent hujusmodi præservaciones à dolore, quia eorum innocentia multum auget fidem, maxime cum non agatur de eorum interesse, sed de honore Sancti jam canonizati, non verò alterius servi Dei.

- 12 Condemnatus ad mortem, si gladius quamvis acutissimus, seu laqueus licet fortis, nihil operentur contra condemnatum, quia gladius dimissus non præcidit caput, seu laqueus rumpitur, his modis, seu aliis evadens mortem, censetur miraculosè præservatus à tali periculo; si duo concurrant. *Primum*, quòd constet de injusta condemnatione, quia innocens erat, licet ex parte judicis constaret delictum, quia probatum per falsos testes, vel confessum falso ex vi tormentorum; rationabile enim est, quòd innocens liberetur

liberetur ab iniqua morte, sicut
 ē contrā iusticiā exigit, ut nocens
 moriatur; neque enim Deustā
 insignē beneficium liberandi à
 morte, quā nocens meretur,
 velle facere præsūmitur. *Secun-*
dum, quod omnis causa secunda
 excludatur, quæ censetur abesse,
 cum non probatur aliqua de-
 ceptio ex parte ministrī, qui iusti-
 tiam exequi debet, & paritèr con-
 stat de fortitudine funis, & quæ
 non fuit præcisa ab aliquo. Tolle-
 tur quoq; suspicio, an sit artis magi-
 cæ, quando persona probatur in-
 nocens, & bonæ famæ.

- 13 Placet hīc referre miraculum
 Sancti Antonii, qui proprium pa-
 rentem cum suis famulis ad mor-
 tem condemnatum, propter quod-
 dam homicidium illi imputatum,
 liberavit, ex Martyrol. Hispano
 ad 13. Junii fol. 512. Parens San-
 cti viri, convictus patrati crimi-
 nis opera suorum famulorum fal-
 sis testibus, & ad mortem cum
 illis condemnatus, liberatur, à
 Sancto Antonio ejus filio, qui
 Patavii morabatur, à Deo omnia
 intelligens, quæ contrā patrem
 agebantur in Lusitania, in vespè-
 ri obtrita à Guardianò licentia,
 ut alter Abacuc, aut Philippus
 Diaconus, ab Angelo de Padua
 Ulyssiponem fuit translatus. Se-
 quenti die prima luce adjit Judi-
 cem, quem per viscera Jesu Chri-
 sti obtestatur, ut parentem cum
 famulis absolvat, quia sunt inno-
 centes. Judex negat se id factu-
 rum, undè Antonius in Domino
 confusus occisum ē sepulchro eru-
 tum coram Judice cadaver posu-
 tum excitat ad vitam, & eum in-
 terrogat, an à parente suo, & à
 famulis ejus esset occisus; negavit
 ille, se fuisse ab illis occisum, &

hōc modo sanguinem innocentem
 à morte liberavit, & redivi-
 vus rediit ad suum tumultum, &
 Sanctus eadem celeritate, quā
 venerat, Patavium repedavit.
 Præsides judicii sanctum virum
 urgebant, ut redivivum interro-
 garet de auctore, respondit, non
 venisse damnaturum nocentes, sed
 innocentes absoluturum: Signum
 hoc fuit evidens, quod talis in-
 terrogatio non erat licita, quia
 nec responsio, ut quæ erat extrā
 ordinem judicarium; Deus enim
 revocaverat ad vitam illum occi-
 sum, ut solum deponeret de in-
 nocentia iniquè damnatorum.

- 14 An miraculum sit superare ten-
 tationes invocatione Sanctorum?

- 15 Respondetur negativè, quia
 tentatio, quæcunque ea sit, sive
 magna, sive parva, est sub domi-
 nio, & potestate tentati, ita ut si
 velit, possit eam superare, Deo
 concurrente, & faciente cum ten-
 tatione: proventum, irā ut, nisi
 velimus, nunquā tentationi ce-
 damus; ergo causa liberationis à
 tentatione non est referenda in
 solum Deum, sed in ipsum ten-
 tarum, qui, Deo adjuvante, vincit
 illam. Quod comprobatur aucto-
 ritate Pauli 1. Corinth. 10. 13. *Fidelis autem Deus, qui non patietur*
vos tentari supra id, quod potestis,
sed faciet etiam cum tentatione pro-
ventum, ut possitis sustinere. Con-
 firmatur, quia consentire tenta-
 tioni, peccatum est; sed in nostra
 potestate est resistere peccato;
 ergo & tentationi; ergo is est ef-
 fectus naturalis, non miraculo-
 sus. Quod omnino verum est,
 etiam si tentatio sit immissa à dia-
 bolo, qui voluntatem nostram
 cogere non potest ad malum;
 undè D. Aug. relatus in prima
 F f Domi.

16

Dominica post Trinitatem, inquit: *Alligatus est enim tanquam ionicus canis catenis, & neminem potest mordere, nisi eam, qui se illi mortifera securitate conjunxerit.* Sanctus Jacobus in sua Epist. cap. 4. num. 7. idem evidenter uri de fide docet: *Resistite diabolo, & fugiet à vobis.* Quilibet ergo potest superare tentationes, à quacunque causa provenientes. Sanctus Franciscus ab impudica muliere sollicitatus, se tandiù super carbones accensos volutavit, do-

nec extingueret ardorem libidinis, qui licet in eo parvus esset, nihilominus super lectum igneum illum extinguere voluit. Cronica. part. 1. lib. 1. cap. 61. D. Thomas de Aquino impudicam foeminam sitione fugavit. Ecce quomodo servi Dei efficacibus remediis superarunt tentationes, neque enim putabant sufficere simplicem repulsam, cum sensus facilis sit ad lapsum; urgens ergo remedium est adhibendum.

MEDITATIO XXXI.

De modo formandi processus miraculorum nondum Beatificatorum.

- ¹ **R** Eferuntur per extensum diversa Decreta.
- ² Cum Bulla Urbani VIII. usque ad num. 29.
- ³⁰ Summarium Bullæ usque ad num. 42.
- ⁴³ Literæ circulares ad Episcopos de miraculis nondum Beatorum, ab eodem num. 43 usque ad 51.
- ⁵² Decretum de formandis processibus pro nondum beatificatis, ad 56.
- ⁵⁷ Decretum super promotione processuum.
- ⁵⁸ Declaratur dictum Decretum.
- ⁵⁹ Decretum super immemorabili.
- ⁶⁰ Decretum de processibus non inchoandis sine licentia Papæ, ad 62.
- ⁶³ Literæ ad Nuntios Apostolicos, ad 65.
- ⁶⁶ Decretum de fide non præstanda Responsis Sacræ Congregationis non authenticis, ad 67.
- ⁶⁸ Processus formare pro beatificatione, spectat ad Papam, & Episcopos.
- ⁶⁹ Episcopus hanc potestatem delegare potest.
- ⁷⁰ Potestas ordinaria non semper ad libitum delegabilis.
- ⁷¹ In dignitate constitutus propriè dicitur habens administrationem cum jurisdictione.
- ⁷² Canonici sunt tales tantum in propriè.
- ⁷³ Possunt delegari ad instruendum processum miraculorum.
- ⁷⁴ Delegatio in his non expirat morte delegantis, decreta citatione licet. executi post mortem.
- ⁷⁵ Concilium Generale potest formare processum.
- ⁷⁶ Cardinales non, nec Nuntii.
- ⁷⁷ Regulares olim poterant, nunc autem non.
- ⁷⁸ Processus in his duplex, Informativus, & Judicativus.
- ⁷⁹ Completo processu potest Episcopus judicare miracula.
- ⁸⁰ Non tamen processum, & miracula judicata publicare.
- ⁸¹ Id enim esset decernere deberi cultum publicum.
- ⁸² Qualis debeat esse Notarius?
- ⁸³ Notarius deputatus omitti non potest.
- ⁸⁴ Datur enim pro forma, aliter processus est nullus.
- ⁸⁵ Debet jurare de fideiitate.
- ⁸⁶ Episcopus habet electionem Notarii, si es non fuit deputatus.
- ⁸⁷ Notario à Principe creato uti potest.
- ⁸⁸ Melius creato auctoritate Apostolica.
- ⁸⁹ Officium Notarii est merum ministerium.

- 90 *Acta in scriptis redigenda.*
 91 *Notarius jurare debet de fidelitate, & secreto.*
 92 *Subscribit, & signat processum.*
 93 *Notariis notis à Roma creditur.*
 94 *Quomodo probetur Notariatus.*
 95 *Subscribis copiam ab alio scriptam, & collationatam.*
 96 *Supplentur defectus processus à Judice.*
 97 *Causa miraculorum est publica, & civilis.*
 98 *Judex tenetur interrogare, ubi aequitas eum movet.*
 99 *Testis obscurus, & confusus iterum examinatur.*
 100 *Etiā in bujusmodi causis.*
 101 *Judex de singulis circumstantiis interrogare debet.*
 102 *Clerici, & Religiosi in suis Ecclesiis recipiunt miracula.*
 103 *Ab eo tantum, pro quo facta fuerunt.*
 104 *Referunt parentes pro filio impubere.*
 105 *Centenaria numeratur à die publicationis Bullæ.*
 106 *Servus Dei defunctus anno 1625. retrō ad diem quintum Aprilis, non subditur his Decretis.*
 107 *Bullæ incipiunt obligare à die publicationis, non Data.*
 108 *Inmemorabilis quomodo sit probanda.*
 109 *Pæna expressæ in Bulla non incurritur ipso jure.*
 110 *Pæna non compræbendunt imprimentes vitam eorum, qui centenariam exceßerunt.*
 111 *Nec auctores librorum etiam non excedentium centenariam.*
 112 *Impressores non possunt imprimere miracula jam approbata, nisi expectato responso.*
 113 *Appendens lumen sepulchro recter defuncti, illi non præjudicat, si officialis statim illud removeat.*
 114 *Auctores, & impressores, quando non sunt transgressores in his.*
 115 *Vita alicujus defuncti duobus modis tractari potest.*
 116 *In oratoriis privatis non possunt retineri eorum imagines cum laureolis.*
 117 *Utique finē illis ubique more aliorum.*
 118 *Eis non prohibetur cultus privatus.*
 119 *Eorum Reliquia deferri possunt, & osculari pedes.*
 120 *Es habitum in fereiro.*
 121 *Sepeliri possunt in loco præstantiori seorsum ab aliis.*
 122 *In Lysaniis non possunt nominari.*
 123 *Non licet eis facere universarium vivorum more.*
 124 *Nec indicare festum, nec jejunium.*
 125 *Nec concionem de illis habere ad populum.*
 126 *Decreta loquentia de miraculis loquuntur etiam de gratiis.*
 127 *Illatio ex diversis locum habet, si ab eadem lege con. rabadantur.*
 128 *Publicantes Concionatores miracula, licet vera, sunt transgressores.*
 129 *Cultus publicus non debet habere initium à privatis, sed tantum ab Ecclesia.*
 130 *Prædicantes falsa miracula, & revelationes, incurrunt excommunicationem reservatam.*
 131 *Religiosi tamen puniri non possunt ab Episcopis.*
 132 *Non credendū Responsis S. C. non authenticis.* ME.

MEDITATIO XXXI.

N formandis processibus de vita, moribus, & miraculis defunctorum in ordine ad Beatificationem, seu Canonizationem, tres personę concurrunt, nempe, Judex, Notarius, & Testes. De primis hic agam, in sequenti de testibus, ad quorum cognitionem præmitto nonnulla Decreta, Ordinationes, & Bullas.

Omnia autem hæc Decreta facta fuerunt de mandato, & approbatione Urbani VIII. Primum quidem Decretum Congregationis incip. *Sanctissimus* 13. Martii 1625. Secundum incip. *Postmodum* editum 2. Octobris 1625. Utrunque extenditur in Bullar. novo sub num. XXXVII. Et quoniam ambo rediguntur in Bullam formalem registratam in Append. ejusdem Bullarii sub num. XXII. ideò sufficiet subijcere illam hic per extensum, cuius titulus est sequens.

Declaratio, ac Confirmatio Decretorum editorum circa imagines defunctorum nondum à Sede Apostolica Canonizatorum cum splendoribus, aut laureolis non proponendas, & processus pro eorum Beatificatione, seu Canonizatione conficiendos. *Bulla autem incipit sic.*

Cælestis Hierusalem cives &c. Aliàs siquidem Nos sollicitè animadvertentes abusus, qui irreperant, & irreperere non cessabant in colendis quibusdam, cum sanctitatis, aut martyrii fama, vel opinione defun-

ctis, qui & si neque Canonizationis, neque Beatificationis honore insigniri essent ab eadem Sede, eorum tamen imagines in Oratoriis, atque Ecclesiis, aliisque locis publicis, atque etiam privatis, cum laureolis, aut radiis, seu splendoribus proponebantur, miracula, & revelationes, aliaque beneficia à Deo per intercessionem accepta, in libris rerum ab ipsis gestarum, enarabantur, & ad illorum sepulchra tabellæ, imagines, & res aliæ ad beneficia accepta testificanda, & lampades, & alia lumina apponebantur.

Volentesque proinde hujusmodi abusibus pro debito Officii pastoralis occurrere, et etiam cum Venerabilibus Fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus, contra hæreticam pravitatem in universa Republica Christiana Generalibus Inquisitoribus ab eadem Sede specialiter deputatis, communicata, & maturè considerata, ac discussa, de eorundem Cardinalium consilio, sub die 13. Martii 1625.

Declaravimus, statuimus, & decrevimus, ne quorumvis hominum cum sanctitatis, seu martyrii fama, quantacunque illa esset, defunctorum imagines, aliaque præfata, & quodcunque aliud venerationem, & cultum præferens, & indicans, in Oratoriis, aut locis publicis, seu privatis, vel Ecclesiis, tam secularibus, quam regularibus, cujuscunque Religionis, Ordinis, Instituti, Congregationis, & Societatis, apponeretur, antequàm ab Apostolica

„ stolica Sede canonizarentur,
 „ aut beatificarentur ; & si quæ
 „ appositæ essent, amoverentur,
 „ prout eas statim amoveri man-
 „ davimus.

6 „ Ac pariter imprimi de cæ-
 „ tero inhibuimus libros eorum-
 „ dem hominum, qui sanctita-
 „ tis, sive martyrii fama, vel opi-
 „ nione, ut præfertur, celebres
 „ è vita migravissent, gesta mi-
 „ racula, vel revelationes, seu
 „ quæcumq; beneficia tamquàm
 „ eorum intercessionibus à Deo
 „ accepta continentes, sine reco-
 „ gnitione, atque approbatione
 „ Ordinarii, qui in his recogno-
 „ scendis Theologos, aliosque
 „ pios, ac doctos viros in consi-
 „ lium adhiberet.

7 „ Et ne deinde fraus, aut er-
 „ ror, aut aliquid novi, & inor-
 „ dinati in re tam gravi commit-
 „ teretur, negotium instructum
 „ ad Sedem Apostolicam trans-
 „ mitteret, ejusque responsum
 „ expectaret.

8 „ Revelationes verò, & mira-
 „ cula, aliaque beneficia supra-
 „ dicta quæ in libris horum ho-
 „ minum vitam, gestaque con-
 „ tinentur, eatenus sine recogni-
 „ tione, atque approbatione hu-
 „ jusmodi, impressa erant, nullo
 „ modo approbata censeri volui-
 „ mus, mandavimusque.

9 „ Ad horum hominum sepul-
 „ chra vetuimus etiam, & inhi-
 „ buimus tabellas, atque imagi-
 „ nes ex cera, aut argento, seu
 „ ex alia quacumq; materia, tam
 „ pictas, quàm fictas, atque ex-
 „ culptas appendi, seu affigi, &
 „ lampades, sive alia quæcunque
 „ lumina accendi, sine recogni-
 „ tione ab Ordinario omnino,
 „ prout suprafacienda, Sedique

„ Apostolicæ referenda, ac pro-
 „ banda.

10 „ Declarantes, quod per su-
 „ præscripta præjudicare in aliquo
 „ nolvimus, neque intendimus
 „ jis, qui, aut per communem
 „ Ecclesiæ consensum, vel im-
 „ memorabilem temporis cur-
 „ sum, aut per Patrum, virorum-
 „ que sanctorum scripta, vel lon-
 „ gissimi temporis scientia, ac
 „ tolerantia præfatæ Sedis Apo-
 „ stolicæ, vel Ordinarii cele-
 „ brantur.

11 „ Cumque postea die 2. Octo-
 „ bris ejusdem anni 1625. à qui-
 „ busdam revocari in dubium ac-
 „ cepissemus, an tabellas, &
 „ imagines quas in posterum of-
 „ ferri contingeret, recipere, &
 „ antea oblatas conservare lice-
 „ ret?

12 „ Nos, qui tantummodò vol-
 „ vimus, occurrendo abusibus,
 „ qui irrepere videbantur, cer-
 „ tiorem parare viam ad eorum
 „ in terris gloriam, quorum san-
 „ ctimoniam divinæ clementiæ
 „ placuerit admirandis operibus
 „ illustrare, re prius cum eisdem
 „ Cardinalibus communicata, de
 „ simili eorum consilio.

13 „ Declaravimus, quod sicut
 „ nunquàm prohibuimus, nec
 „ intentionis nostræ fuisse prohi-
 „ bere oblationem, receptionem-
 „ que tabellarum, & imaginum
 „ hujusmodi, itaut deinceps nul-
 „ li dubitationis locus relinque-
 „ retur.

14 „ Statuimus, & decrevimus,
 „ ut quoties ad aliquam Eccle-
 „ siam aut Oratorium, aliumve
 „ locum publicum, sæcularem,
 „ seu regularem tabellas, & ima-
 „ gines, alividue simile quidpiam
 „ deferret, ac intercessione ho-
 „ minum

30 minum inter Sanctos, vel Bea-
 31 tos non adscriptorum, quam-
 32 vis cum martyrii, aut sancti-
 33 tatis fama demortuorum, opta-
 34 ta se impetrasse diceret, lice-
 35 ret ecclesiasticis personis Ec-
 36 clesiarum, locorumque prædi-
 37 catorum curæ præpositis, tabel-
 38 las, & imagines, sive pictas,
 39 sive ex quavis materia fictas,
 40 atque alia quæcunque collatæ
 41 gratiæ fidem facientia, simul cū
 42 deferentis, aliorumque, qui con-
 43 scii fuissent, attestationibus reci-
 44 pere, atq; approbantibus Ordina-
 45 riis, ad quos omnia statim re-
 46 ferre tenerentur, in secreto ali-
 47 quo loco seorsim ab Ecclesia,
 48 custodire, ibidemque jam amo-
 49 ta collocare, & asservare, ut si
 50 quando Dominus talium viro-
 51 rum merita beatificationis, seu
 52 Canonizationis honore in ter-
 53 ris decorare voluisset, extarent
 54 hujusmodi sanctitatis. quales-
 55 cunque probationes. Apostoli-
 56 cæ Sedis. judicio tunc exami-
 57 nanda.

15 Demum, ut hujusmodi De-
 30 creta observarentur. indubiè,
 31 & omnimodam fortirentur
 32 executionem, cum eisdem Car-
 33 dinalibus. re paritèr communi-
 34 cata, deque eorundem consi-
 35 lio præmissis.

16 Addidimus, statuimus, de-
 30 crevimus, atque declaravimus,
 31 ne ex tunc deinceps quispiam
 32 Ordinarium, aut ab Aposto-
 33 lica Sede ad hoc specialitèr de-
 34 legatorum, super alicujus
 35 utriusque sexus. cum sanctita-
 36 tis, aut martyrii fama, vel opi-
 37 nione defuncti, miraculis, re-
 38 velationibus, aliisque hujusmo-
 39 di sanctitatem redolentibus,
 40 ex integro. informationes quo-

30 quo modo reciperet, aut pro-
 31 cessum instrueret, vel huc ul-
 32 que receptæ informationes,
 33 instructumque processum ul-
 34 teriùs procederentur, nisi Po-
 35 stulator priùs per legitimas ju-
 36 ridicè sumptas probationes cir-
 37 cā personam ejus, de cujus mi-
 38 raculis, revelationibus, aliisvè
 39 rebus gestis sanctitatem præ-
 40 ferentibus, ageretur, præscri-
 41 ptam in præfato nostro decre-
 42 to formam omninò servatam
 43 extitisse docuerit. Et nisi pos-
 44 set à successivè idem Ordina-
 45 rius, aut ab Apostolica Sede
 46 ad hoc specialitèr delegatus,
 47 diligenti præhabita disquisitione
 48 circā eandem personam, su-
 49 pracitato decreto nullatenùs
 50 contraventum esse ritè pronun-
 51 tiaverit.

17 Utque id inviolabiliter ob-
 30 servetur, statuimus insuper, &
 31 decrevimus, ne transmissi ad
 32 Urbem undecumque hujusmo-
 33 di processus à Congregationis
 34 Sacrorum Rituum Secretario,
 35 minuscè à Sanctæ Fidei Pro-
 36 motore quomodolibet aperian-
 37 tur, nisi priùs in ipsa Sacrorum
 38 Rituum Congregatione, alio
 39 sejunctim oblaro. autentico
 40 processu, ex eo. Ordinarium,
 41 aut ab Apostolica Sede specia-
 42 litèr delegatum, ritè, ac reatè,
 43 ut præmittitur, cognovisse, ac
 44 pronunciasse, prædicto decre-
 45 to nequaquam contraitum esse
 46 plenè consliterit, ac deindè à
 47 Nobis judicialitèr aperiendi
 48 eos processus facultas indulta
 49 fuisset.

18 Insuper longissimum tem-
 30 pus, illiusque immemorabile m-
 31 cursum, de quo in prædicto
 32 decreto, intelligi. declaravi-
 33 mus,

mus, esse tempus centum annorum metam excedens.

19

Deque his, atque infrascriptis omnibus, quæ in his decretis disposita, & ordinata sunt, aliqua suboriente difficultate Ordinariis locorum, & delegatis Apostolicis quibuscumque omnem omnino interpretandi facultatem ademimus, utque Sedem Apostolicam desuper consulere, ab ea responsura expectarent, mandavimus eisdem, & alijs, prout in decretis desuper editis plenius continetur.

20

Quare inviolabili decretorum prædictorum observationi, quantum cum Domino possumus, consulere volentes, motu proprio, & ex certa scientia, ac mera deliberatione nostrum, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, decreta prædicta cum omnibus, & singulis in eis contentis, tenore præsentium perpetuo approbamus, & confirmamus, illisque inviolabilis Apostolicæ firmitatis robor adjicimus; omniaque, & singula decreta hujusmodi ab omnibus, ad quos spectat, & in futurum quomodolibet spectabit, observari omnino præcipimus sub pœna nullitatis quarumcumque informationum, processuum, ac interpretationum, aliter, quam prævia superscripta præcognitione instructorum, eorumque admissionum, publicationum, & interpretationum; ita ut earumdem informationum receptiones, processuumque instructiones, nec non eorum admissiones, ac publicationes, & interpretationes habeantur pro non rece-

ptis, non instructis, non admisis, non publicatis, non interpretatis, eorumque amplius ratio aliqua nullatenus alicubi unquam haberi debeat.

21

Decernentes præsentibus literas, & in eis contenta quæcumque, etiam ex eo, quod quicumque in præmissis, seu eorum aliquo interesse habentes, seu quomodolibet habere prætendentes, ad præmissa vocati, & audiri, minusve causæ, propter quas eadem præsentibus emanarint, adductæ, verificatæ, seu aliàs sufficienter, aut etiam nullatenus iustificatæ fuerint, nullo unquam tempore de subreptionis, obreptionis, nullitatis, aut invaliditatis vitio, seu intentionis nostræ, aut alio quovis defectu, etiam quantumvis magno, inexcogitato, & substantiali, sive etiam ex eo, quod in præmissis, seu eorum aliquæ solemnitates, & quævis alia servanda, & adimplenda, servata, & adimpleta non fuerint, aut ex quovis alio capite à jure, vel facto, aut statuto, vel consuetudine aliqua resultante, seu etiam enormis, enormissimæ, & totalis læsionis, aut quocumque alio colore, etiam in corpore juris clauso, seu occasione, vel causa, etiam quantumvis justa, rationabili, & privilegiata, etiam tali, quæ ad effectum validitatis præmissorum necessario exprimenda foret; aut quod de voluntate nostra hujusmodi, & alijs superius expressis, seu relatis, seu aliter probari posset, notari, impugnari, invalidari, retractari, injus, vel controversiam revocari, aut

aut

- aut ad terminos juris reduci,
 vel adversus illas restitutionis
 in integrum, & aperitionis oris,
 reductionis ad viam, & terminos
 juris, aut aliud quodcunque
 juris, facti, gratiæ, vel justitiæ
 remedium impetrari, seu
 quomodolibet concedi, aut im-
 petrato, aut concessio quem-
 piam, uti seu se juvare in judi-
 cio, vel extrâ posse, neque
 ipsas præsentis, sub quibulvis
 similibus, vel dissimilibus gra-
 tiarum revocationibus, suspen-
 sionibus, limitationibus, aut
 aliis contrariis dispositionibus
 pro tempore quomodolibet fa-
 ciendis comprehendendi, sed sem-
 per ab illis exceptas, perpetuo-
 que validas, firmas, & effica-
 ces existere, & fore, suosq; ple-
 narios, & integros effectus sorti-
 ri, & obtinere, ac per omnes, &
 singulos ad quos spectat, & quo-
 modolibet spectabit, in futu-
 rum inviolabiliter observari.
- 21 Sicque, & non aliter in præ-
 missis omnibus, & singulis per
 quoscunque Judices, Ordina-
 rios, & delegatos etiam cau-
 sarum Palatii Apostolici Au-
 ditores, & S. R. E. Cardinales,
 etiam de latere Legatos, &
 Nuntios, & alios quavis aucto-
 ritate, & potestate fungentes,
 in quavis causa, & instantia,
 sublata eis, & eorum cuilibet
 quavis aliter judicandi, & in-
 terpretandi facultate, & aucto-
 ritate ubique judicari, &
 definiri debere; irritum quo-
 que, & inane, si secus super
 his à quoquam quavis auctori-
 tate scienter, vel ignorantèr
 contigerit attentari.
- 23 Quocirca Venerabilibus Fra-
 tribus, Patriarchis, Primatibus,

Archiepiscopis, Episcopis, &
 aliis locorum Ordinariis; nec
 non dilectis filiis nostris, &
 Apostolicæ Sedis Nuntiis, ac
 hæreticæ pravitatis Inquisito-
 ribus ubilibet existentibus per
 Apostolica scripta mandamus,
 ut statim atque præsentis lito-
 ræ nostræ ad eorum, & cuilibet
 eorum notitiam pervenerint,
 in sua quisque respectivè
 Diocesi, vel Provincia sedulo
 pervigilet.

- 24 Ne sine approbationibus præ-
 dictis imagines cum memora-
 tis signis exponantur, aut mi-
 racula, revelationes, ac bene-
 ficia prædicta publicentur,
 aliavè contrâ superius disposita
 fiant.

- 25 Transgressores verò, si regu-
 lares fuerint, privationis suo-
 rum officiorum, ac vocis acti-
 væ, & passivæ, nec non suspen-
 sionis à divinis. Si verò Cleri-
 ci sæculares, privationis pari-
 tèr suorum officiorum, suspen-
 sionis à divinis, & ab admini-
 stratione Sacramentorum, exe-
 cutioneque suorum Ordinum
 respectivè, aliisq; arbitrio præ-
 dictorum Ordinariorum, seu
 Inquisitorum pro modo culpæ
 infligendis pœnis plectendo.

- 26 Qui autem libros impresse-
 rint, aut imagines pinxerint,
 sculperint, seu quoquomodo
 affixerint, vel formaverint,
 cæterique artifices circa præ-
 missa qualitercunq; delinquen-
 tes, prædicta omnia amittant;
 & insuper pecuniariis, aliisvè
 etiam corporalibus pœnis, jux-
 tà criminis gravitatem eorun-
 dem Ordinariorum, seu Inqui-
 sitorum arbitrio afficiantur.

- 27 Contradictores quoscunque, &
 G g rebel.

- „ rebelles, ac præmissis non pa-
 „ rentes, per sententias, censu-
 „ ras, & pœnas Ecclesiasticas,
 „ aliavè opportuna juris, & facti
 „ remedia, omni, & quacunque
 „ appellatione, recurſu, & re-
 „ clamatione remotis compo-
 „ scendo, invocato etiam ad hoc,
 „ si opus fuerit, auxilio brachij
 „ sæcularis.
 28 „ Non obstantibus, quatenus
 „ opus sit, recolendæ memoriæ
 „ Bonifacii Papæ VIII. etiam
 „ prædecessoris nostri, de una,
 „ & in Concilio Generali edita
 „ de duabus dietis, cæterisque
 „ in contrarium facientibus qui-
 „ bulcunque.
 „ Ut autem præsentis &c.
 „ Quodque illarum transumptis
 „ impressis, &c.
 29 „ Datum Romæ apud San-
 „ ctam Mariam Majorem sub
 „ Annulo Piscatoris, die quinta
 „ Julii 1634. Pontificatus nostri
 „ anno undecimo.
 „ Publicata fuit die quinto Sep-
 „ tembris ejusdem anni.

Summarium Bullæ.

- 30 **P**rimò, Papa volens occurre-
 re abusu, qui irrepserunt
 in veneratione hominum defun-
 ctorum cum opinione sanctitatis,
 vel martyrii, prohibuit, ne quis
 eis deferret honorem, per expo-
 sitionem in Ecclesiis, & Orato-
 riis etiam privatis, imaginis eor-
 um, tabellarum, seu alterius rei
 cultum præferentis eorumdem
 nondum beatificatorum, nec Ca-
 nonizatorum; & apposita sunt re-
 movenda, ex num. 5.
 31 Secundò, prohibuit impressio-
 nem librorum de miraculis, reve-
 lationibus, aut aliis eorum bene-
 ficiis receptis, sine approbatione
 Ordinarii, adhibitis Theologis, &
 viris piis, ac doctis; quæ tamen
 non sufficit, sed mittendi sunt ad
 Urbem, & expectandum est inde
 responſum, num. 6. & 7. Impres-
 sis antè Decretum sine approba-
 tione nulla fides adhibetur, nu-
 mer. 8.
 32 Tertiò, tabellæ, imagines, lam-
 pades, lumina non possunt appo-
 ni eorum sepulchris n. 9.
 33 Quartò, dicta decreta non com-
 præhendant illos Dei servos, qui
 coluntur, vel per communem Ec-
 clesiæ consensum, vel immemora-
 bilem temporis cursum, vel
 Sanctorum scripta, vel longissi-
 mi temporis scientia, ac toleran-
 tia Sedis Apostolicæ, vel Ordina-
 rii celebrantur, num. 10. idest,
 quorum cultus excedit centena-
 riam, num. 13.
 34 Quintò, oblationes prædicta-
 rum tabellarum &c. recipi pos-
 sunt ab habentibus etiam Eccle-
 siæ, seu Oratorii publici, ubi est
 defuncti sepulchrum; non possunt
 tamen exponi, sed debent con-
 servari in loco secreto, referendo
 statim omnia ad Ordinarium,
 num. 14.
 35 Sextò, nullus Ordinarius, vel
 etiam delegatus à Sede, potest ex
 integro sumere informationes,
 seu facere processum, nisi prius
 Postulator docuerit legitime su-
 præscriptam formam fuisse serva-
 tam, super quod Ordinarius, seu
 delegatus debet pronuntiare, an
 servata fuerit dicta forma, num.
 16.

36 Septimò, processus ad Urbem transmissus, non potest aperiri nisi de speciali Papæ facultate, & nisi prius constiterit, non esse contrarium supradictis decretis, num. 17.

37 Octavò, longissimum tempus, & immemorabilis cursus, est excelsus centum annorum, nu. 18.

38 Nonò, difficultates ubortæ, à sola Sede resolvuntur, num. 19.

39 Decimò, decreta hæc observanda sunt sub pœna nullitatis actorum factorum contrà ipsa decreta, num. 20.

40 Undecimò, tollitur facultas iudicibus aliter interpretandi, cum decreto irritante, nu. 22.

41 Duodecimò, Regulares transgressores plectuntur pœnis privationis officiorum, utriusque vocis, & suspensionis à divinis. Clerici sæculares privatione suorum officiorum, suspensionis à divinis, & ab administratione Sacramentorum, & executione suorum ordinum, & aliis arbitrio Sedis, num. 25.

42 Impressores librorum, pictores, sculptores, & alii artifices, omnia perdunt, & puniuntur in ære, vel corpore.

Prædictis adjungo literas circulares, quas recenset Piafecius fol. 164. & Pasqualig. sub nu. 1244. tenoris sequentis. Ad Archiepiscopum Avenionensem. & ad Episcopum Camenecensem. *Illustris Admodum, & Reverendissime Domine.*

43 „ Cum quotidie magis notum
„ fiat, quanta sinceritate men-
„ tis, & maturitate cognitio-
„ nis incipere, & persequi de-
„ ceat eorum causas, qui diem
„ ultimum objere, non sine ali-
„ qua populo relicta opinione

„ sanctitatis, & quam accur-
„ ratè, fideliterque in re tan-
„ ti momenti adhiberi testes,
„ & in examen vocari convo-
„ niat.

„ Sacra Rituum Congrega-
„ tio, facto prius verbo cum
„ Sanctissimo, ne aliquis sub-
„ repat abusus, jussit, Am-
„ plitudinem tuam hac pecu-
„ liari epistola fieri certiorera
„ de his, quæ in adjuncto
„ decreto continentur, nem-
„ pè.

44 „ Ut curet, ne in poste-
„ rùm ulla ex parte adver-
„ sus illud à quopiam in Tua
„ Diocesi aliquid committa-
„ tur, sed ab omnibus omni-
„ nò inviolabiliter observetur,
„ & quando apud Amplitudi-
„ nem tuam ab aliquo peti-
„ tum fuerit, ut velit inqui-
„ rere in sanctitatem vitæ, &
„ miracula alicujus, qui cum
„ præfata fama obisse dica-
„ tur; quoniam nimia plerum-
„ que proclivitas, atque ce-
„ leritas occasionem errori præ-
„ bet.

45 „ Non prius generaliter su-
„ per vitæ Sanctitate inquiri per-
„ mittat, quam particulariter
„ de alicujus virtutis eminenti
„ gradu, aut peculiari aliquo
„ miraculo præcedat famæ com-
„ probatio, prout prudentiæ
„ tuæ magis expedire videbitur,
„ quod per te ipsum exequi S.
„ Congr. summopere exoptat.
„ Sed si ob invaliditatem, vel
„ ob legitimum aliud, & grave
„ impedimentum id conficere
„ non valebit, super quo Congre-
„ gatio conscientiam tuam onerat;
„ poterit Amplitudo tua delegare
„ Vicarium tuum Generalem, vel

G g 2 alium

- „ alium in dignitate Ecclesiasti- 50 „ Notum tamen sit Amplitudi-
 „ ca constitutum; qui delegatus, „ ni tuæ, neque per hanc Epi-
 „ sive ille sit Vicarius, sive cu- „ stolam, neque per aliquid in
 „ juscunq;ue dignitatis, cum aliis „ ea propositum, voluisse Sum-
 „ ad minimum duobus doctis „ mum Pontificem, neque Sa-
 „ viris, altero saltem Magistro „ cram Rituum Congregationē
 „ in Theologia, altero verò gra- „ tribuere, aut augere jurisdic-
 „ duato, vel licentiatum in jure „ tionem, sed facultatem, quæ
 „ Canonico, rem totam ita per- „ aliis Episcopis competere pos-
 „ agere debeat, ut omnes sua no- „ set.
 „ mina subnotent, post subscri- 51 „ Atque ut hæc literæ nulla in
 „ ptionem cujuscunq;ue testis, „ posterum oblivione deleantur,
 „ antequam discedant à loco „ sed semper in recordatione vi-
 „ ipsius examinis. „ geant, & tua, & tuorum dein-
 46 „ Curabit insuper Amplitudo „ cept Successorum, dabit ope-
 „ tua, ut testes omnes quæcun- „ ram Amplitudo tua, ut illæ
 „ que habeant, explanatæ, & per „ quantocius tam in Curia tua
 „ extensum deponant, nec se re- „ Archiepiscopali, quam in Ar-
 „ ferant ad attestaciones reddi- „ chivio Capitulari ad perpetuū
 „ tas, neque eis recitentur, quæ „ rei memoriam afferrentur. Va-
 „ aliæ ipsi deposuerunt. „ le.
 47 „ Postquam verò fuerint per „ Datum Romæ 12. Martii
 „ Amplitudinem tuam, vel per „ 1632. Amplitudini tuæ uti
 „ alios ex causis suprâ narratis à „ Frater, C. Cardinalis Pius.
 „ te subrogatos, acta completa, „ T. Teqrinius Episc. Assis. Secr.
 „ secretò retineantur, præstito „ Palqualigus ad Franchum sub
 „ etiam juramento à Notariis, & „ num. 1239. extendit Decretum
 „ Testibus, se nemini promul- „ Sacre Rituum Congregationis
 „ gaturus quicquam ipsi scripse- „ servandum in recipiendis infor-
 „ rint, & respectivè deposuerint, „ mationibus pro causis Beatifica-
 „ vel de quibus interrogati fue- „ tionis, & Canonizationis ser-
 „ rint. „ vorum Dei, ejus tenoris.
 48 „ De his autem actis per Te, 52 „ Cum in tota Ecclesiæ guber-
 „ aut jussu tuo confectis, certio- „ natione nihil majus, nihil au-
 „ rem reddere debebit Amplitu- „ gustius sit Beatificatione, &
 „ do tua statim Summum Pon- „ Canonizatione Sanctorum, ut
 „ tificem, eaque quantò citius „ potè homines jam demortuos
 „ poterit autenticè transcripta, „ etiam cum fama Sanctitatis, &
 „ ac sigillo obsignata, ad Sacram „ miraculorū declarare pro San-
 „ Rituum Congregationē trans- „ ctis, eosque uti tales colendos,
 „ mittere. „ & venerandos decernere.
 49 „ Originalia verò eodem mo- 53 „ Sacra Rituum Congregatio,
 „ do consignata, & in capsâ clau- „ ut res hæc planè amplissima,
 „ sa pluribus clavibus, quæ di- „ atque gravissima, ritè, sanctè-
 „ versis ad arbitrium tuum cu- „ que conficiatur, prohibet om-
 „ stodiendæ tradantur, in Archi- „ nibus, & singulis personis Ec-
 „ivio Archiepiscopali conserven- „ clesiasticis, tam Sæcularibus,
 „ tur. „ quàm

- „ quàm Regularibus, etiam San-
 „ cti Joannis Hierosolymitani,
 „ Societatis Jesu, vel aliorum
 „ quorumcunq; quantumvis spe-
 „ ciali nota dignorum, ne au-
 „ deant ipsi per se, aut per alios
 „ capere informationes super san-
 „ ctitate, aut miraculis alicujus
 „ defuncti; neque ullo modo ex-
 „ quirere, atque obtinere ad hunc
 „ effectum extrajudiciales testi-
 „ ficationes, aut subscriptiones
 „ sub pœnis arbitrio Sacre Con-
 „ gregationis infligendis.
 34 „ Quod si superiori, Sacristæ,
 „ seu alteri officiali illius Eccle-
 „ siæ, in qua requiescit corpus
 „ ipsiusmet defuncti, vel alterius
 „ etiam Ecclesiæ, fuerint relata
 „ aliqua miracula, sive prophe-
 „ tiz dona, possint ea recipere
 „ sub sigillo secreti ab ipsius tan-
 „ tùm relatoribus, in quorum
 „ gratiam contigisse narabitur.
 35 „ Teneantur tamen quamprimum commodè poterunt, eam
 „ deferre, vel obsignata,
 „ transmittere Episcopo loci,
 „ cum expressa declaratione,
 „ quod revelationes sicut suprà
 „ receptæ non faciant aliquem
 „ probationis gradum, etiam cu-
 „ jusvis longissimi temporis cur-
 „ su.
 36 „ Quod Decretum cùm fue-
 „ rit ad notitiam S. D. N. Urba-
 „ ni VIII. deductum, Sanctitas
 „ sua illud approbavit, ac impri-
 „ mi, & ubique publicari man-
 „ davit. Die 22. Martii 1637.
 „ C. Episc. Port. Card. Pius.
 „ T. Tegrinius Episc. Assis.
 „ Secret.
 „ Fœlix Contelorus Juris Utrius-
 „ que Doctor, & Theologus, in
 „ Curia Romana Advocatus in suo
 „ tractatu de Canonizat. refert non-
 „ nulla Decreta propè finem sui
 „ operis, quæ & ego subjicio præ-
 „ dictis per extensum.

Decretum super promotione Processuum.

- 37 „ Sanctissimus Dominus no-
 „ ster, vivæ vocis oraculo,
 „ tam per Illustrissimum Cardi-
 „ nalem à Monte, quàm per Se-
 „ cretarium jussit, ut deinceps
 „ in causis fervorum Dei post
 „ examinatos de mandato ejus-
 „ dem Sanctissimi processus au-
 „ thoritate Ordinaria, & decre-
 „ tas, & expeditas remissoriales,
 „ ac etiam post receptionem pro-
 „ cessuum auctoritate Apostoli-
 „ ca confectos, per decem annos
 „ hujusmodi causæ sileant, neq;
 „ ullo pacto ad examen eorun-
 „ dem processuum ad effectum,
 „ sive Beatificationis, sive Ca-
 „ nonizationis quovis sub præ-
 „ textu deveniri possit. Quod
 „ ut firmius stabilietur, Sanctitas
 „ sua insuper injunxit, ut si me-
 „ moriale super hoc directum
 „ Congregationi porrigatur cum
 „ Rescripto Sanctitatis suæ, ut
 „ aliqua ex hujusmodi causis ad
 „ prædictos effectus examinetur,
 „ nullum sortiatur effectum, nisi
 „ in eodem Rescripto specialis
 „ prædictæ jussionis derogatio re-
 „ periat, quam Sanctitatis suæ
 „ voluntatem Secretarius notam
 „ fecit die 28. Septembris 1624.
 „ Decla.

Declaratur dictum Decretum.

32 „ DE processu Gregorii Pa-
 „ pæ X. & aliorum simi-
 „ lium Sanctissimus declaravit,
 „ mentem suam fuisse sub decre-
 „ to decennii non comprehendi

„ eos, quia à quinquaginta an-
 „ nis suprâ decesserunt, sed eos,
 „ qui à quinquaginta annis citrà
 „ mortem obierint. Die 22.
 „ Augusti 1626.

Decretum super Immemorabili.

39 „ SACRA Rituum Congrega-
 „ tio, annuente Sanctissimo
 „ Domino Nostro, decrevit,
 „ immemorabilem probatam su-
 „ per cultu, & veneratione ali-
 „ cujus Sancti non canonizati,
 „ nec beatificati non suffragari
 „ ad effectum, quòd de illo pos-
 „ sit concedi Missa, vel Offi-

„ cium, sed in specie, & in illo
 „ loco esse probandam immemo-
 „ rabilem quo ad cultum cum
 „ Missa, & Officio; & ità in
 „ posterum servari mandavit die
 „ 20. Novembris 1628.

Immemorabilis autem est cen-
 „ tenaria, ut colligitur ex dictis
 „ supra in Bulla, sub nu. 18.

Decretum.

IN quo prohibetur agi de pro-
 „ cessu cujuspjam facto, vel fa-
 „ ciendo, nisi priùs obtenta à San-
 „ ctissimo licentia, editum die 15.
 „ Januarii 1628. sequentis teno-
 „ ris.

60 „ Sanctissimus Dominus No-
 „ ster expressè mandavit, non
 „ agi amplius in Sacra Rituum
 „ Congregatione de processu
 „ cujuspjam super præsentia San-
 „ ctitate, aut martyrio ad effe-
 „ ctum Canonizationis, aut Bea-
 „ tificationis, nisi lapsis quinqu-
 „ ginta annis ab obitu illius, quin
 „ etiam lapsis quinquaginta an-
 „ nis de similibus processibus,
 „ tam factis, quàm faciendis agi
 „ vertit, nisi habita priùs, & ex-
 „ pressè obtenta à Sanctitate

„ sua, vel ejus successoribus li-
 „ centia.

61 „ Verùm, ne pereant hujusmo-
 „ di dilationis occasione proba-
 „ tiones, permisit Sanctissimus,
 „ singulos Illustrissimos Cardu-
 „ nales, non habita ratione di-
 „ ctorum quinquaginta anno-
 „ rum, posse in qualibet trium
 „ Congregationum ad id desti-
 „ natarum proponere unam cau-
 „ sam vel processum, sive aucto-
 „ ritate Ordinaria fabricatum ad
 „ effectum deliberandi, an de-
 „ beant concedi literæ remissio-
 „ riales in forma, sive etiam au-
 „ ctoritate Apostolica factum,
 „ ad effectum cognoscendi, an
 „ legitime, servatisque servan-
 „ dis factus sit.

Qui-

62 „ Quibus duobus articulis de-
 „ finitis, nimirum, vel conce-
 „ dendi remissoriales, vel decla-
 „ randi processus auctoritate A-
 „ postolica ritè factos; nulla-
 „ que nullitatis sanatione, vel testium
 „ repetitione indigere; Sanctitas
 „ sua de his ulterius agi expref-

„ se prohibuit, ne de Sanctita-
 „ te vitæ, miraculis, & aliis ad
 „ Beatificationem, vel Canoni-
 „ zationem requisitis, tractari vol-
 „ vit, nisi elapsis quinquaginta
 „ annis, & obtenta licentia, seu
 „ beneplacito Sanctissimi, seu
 „ Successorum, ut, supra.

Literæ ad Nuntios Apostolicos.

NE se ingerant inquirentes de
 integritate, virtutibus; &
 miraculis defuncti cum fama san-
 ctitatis, nisi receptis literis remis-
 sorialibus, & compulso-
 rialibus, sequentis tenoris.

63 „ Cùm Sacra (Rituum) Con-
 „ gregatio, matura habita con-
 „ sideratione, judicaverit, si Pon-
 „ tificis per Europam Nuntii
 „ sese ingererent in excipiendis
 „ inquisitionibus de integritate,
 „ virtutibus, & miraculis viri
 „ cujuscumque cum aliqua sanctita-
 „ tis fama defuncti, facile futu-
 „ rum, ut processione temporis
 „ præsumpta palam opinione vi-
 „ deantur hujusmodi acta tam-
 „ quàm habere pondus Aposto-
 „ licæ auctoritatis; Sacra eadem
 „ Congregatio, re prius ad San-
 „ ctissimum relata,

64 „ Censuit, Dominationi tue in-
 „ memoriam revocandum, ne
 „ ullius omninò hominum roga-
 „ tu, impulsuè ducatur in po-
 „ sterum, ut apud suum tribunal,
 „ vel ab alijs tua auctoritate sus-

„ cultis de hujus generis rebus
 „ agi, atque inquire permittat,
 „ nisi eadem Congregatio per li-
 „ teras remissoriales, & compul-
 „ soriales, aut quavis alia ratio,
 „ ne id ipsum fieri debere spe-
 „ cialitèr significet.

65 „ Et ne aliquis in tam gravi
 „ negotio subrepat abusus, jussit
 „ eadem Sacra Congregatio Am-
 „ plitudinem tuam hac Episto-
 „ la fieri certiore de iis, quæ
 „ continentur in adjuncto decre-
 „ to, ut curet ab omnibus obser-
 „ vari. Sacra igitur Congrega-
 „ tionis sententiam sequatur Domi-
 „ natio tua. Die 12. Martii
 „ 1631.

Decretum autem adjunctum,
 de quo postremis verbis supradi-
 cti, ego supra sub num. 52. repo-
 sui, & extendi; si enim non li-
 cet Nuntiis inquirere, & formare
 processus recentè defunctorum
 cum fama sanctitatis, multò mi-
 nus cæteris Ecclesiasticis inferio-
 ribus.

Decretum ejusdem.

Mandans, nullam fidem esse
adhibendam. Responsus
Sacrae Congregationis, tam in ju-
dicio, quam extrà, nisi autentica
exhibeantur, tenoris ejus, qui
sequitur, apud eandem Con-
gregationem.

- 66 Cum ad notitiam Sacrae Ri-
tuum Congregationis perve-
nerit, quàmplures Declaratio-
nes, Decreta, seu Decisiones
sub nomine ejusdem Sacrae
Congregationis absque illius
auctoritate impressas in libris,
seu aliis operibus circumferri,
& allegari; multasque ex De-
clarationibus, Decretis, seu
Decisionibus, juxta contingen-
tiam casuum, illorumque qua-
litates, & circumstantias à se
diversis temporibus factas, se-
cundùm ea, quae proponeban-
tur, fuisse alteratas, immura-
tas, diminutas, ac forsan alias,
mentio Sacrae Congregationis
nomine, confectas, nulloquo
propterea autentico sigillo mu-
nitas; illasque per tribunalia,
tam in Urbe, quàm per Or-
bem circumferri, & allegari.
Considerans eadem Sacra Ri-
tuum Congregatio quantum
detrimenti recipi possit, si ali-
qua fides eis adhibeatur. Ex
speciali S. D. N. Urbani divina
providentia Papae VIII. jussu,
67 Mandat, & praecipit, hu-
jusmodi Declarationibus, De-
cretis, seu Decisionibus, tam
impressis, quàm imprimendis,
ac etiam manuscriptis nullam
fidem in judicio, vel extrà,

esse adhibendam, sed tantum
illis, quae in autentica forma,
solito sigillo, & subscriptione
Eminentissimi Cardinalis Prae-
fecti, ac Secretarii ejusdem
Congregationis pro tempore
existentium, munitae fuerint.
In quorum fidem hæc propria
manu subscripsimus, & sigilli
proprii Sacrae Rituum Congre-
gationis impressione commu-
niti, & typis mandari jussi-
mus. Datum Romae die 11.
Augusti 1632.

G. Episc. Portuensis Card. Pius,
Supradictis Decretis, & Bullae
de Beatificatione recentè defun-
ctorum cum opinione sanctitatis,
seu martyrii fama, quae potuimus
habere jam in unum collectis, o-
porteret subijcere nonnullas difficul-
tates cum suis resolutionibus.

Quæres igitur primò, ad quos
spectat formare processus ho-
minum morientium cum opi-
nione sanctitatis, seu marty-
rii?

- 68 R. Spectat ad Romanum Pon-
tificem per totum orbem, & ad
Episcopos in suis diocesis; ha-
bent enim ad hoc potestatem or-
dinariam, & propriam, licet li-
mitatam, Episcopi, ut patet ex
supradictis, & dicendis. Ità
Conteloz. cap. 25. nu. 1. Carena part.
2. tit. 17. num. 38. & 39. Quod
Episcopi auctoritas sit ordinaria,
colligitur ex Tridentino initio
sess. 25. ubi de Invocat. Venerat.
& Reliq. Sancti. & colligitur ex su-
pradictis Decretis, & literis num.
45. & 61.

Quæ-

Quæres 1. An Episcopus hanc potestatem delegare possit, & quibus?

69 R. Potest delegare hoc modo, si ob invaliditatem, vel ob legitimum aliud, & grave impedimentum id conficere non valebit, poterit delegare suum Vicarium Generalem, vel alium in dignitate Ecclesiastica constitutum. Sunt verba Epistolæ circularis sub num. 45. Quamvis potestas ordinaria, cujusmodi est hæc, sit etiam ad libitum delegabilis, cum ipsius sit dominus, ac proinde aliis communicare possit, cap. fin. de offic. ordin. potest enim delegare, qui habet jurisdictionem in sua persona, l. Mores l. Eum 13. ff. de jurisd. om. jud. tamen in causis gravissimis non potest fieri delegatio ad libitum, sed tantum ex necessitate, cap. inter cetera 15. de offic. ordin. ut in casu nostro; ideo Episcopis præscribitur modus delegationis, ut ab eis non fiat, nisi ob infirmitatem, vel aliud legitimum, & simul grave impedimentum.

Sed quis dicitur constitutus in dignitate ecclesiastica, ut ei possit ab Episcopo delegari hujusmodi causa?

71 Ille dicitur esse constitutus in dignitate ecclesiastica præse, & rigorose, qui habet administrationem cum jurisdictione. Ità Boer. decis. 28. 6. num. 2. Aretinus consil. 23. Cavalier. decis. 649. num. 1. cum aliis Barbosa de Canonicis cap. 4. num. 13. Ut sunt Archidiaconus, & Archipræbyterus, & similes, ex eodem Barb. nu. 4. & 5. 72 Ideo isti, & similes delegari possunt. Canonici verò non; quia dignitatem non habent nisi latè, & ex opinione Vulgi; quamvis

appellantur Fratres Episcopi, ex Abbate in cap. Novit de jis, quæ sunt à Prælat. cum aliis Piafecius cap. 3. art. 2. num. 22. vers. Et hæc, & cum Episcopo faciunt unum corpus, & ideo ejus membra sunt, ex ibidem allegatis, lato modo sunt dignificati, ex cit. ab eisdem Piaf. & Barb. cit. n. 13. Ideo non possunt delegari eisdem hujusmodi causæ, cum simpliciter, & propriè non dicantur constituti in dignitate Ecclesiastica, ut petit hoc negotium, cum inter causas gravissimas recenseatur, ex dictis hic num. 52. quæ non contentatur dignitatibus impropriis in sua expeditione. Quomodo autem, tam Vicarius Generalis, quam Dignitas in hac causa, & cum quibus procedere debeat personis, ibidem sub num. 45. dicitur, ubi denuo animadverto illa verba *cujuscunque dignitatis sunt*, posse etiam probabiliter referri ad Canonicos, propter illam universalem *cujuscunque*, quæ talis est naturæ, ut comprehendat etiam, quæ latè, & impropriè dicuntur, ex allatis à Barbosa dict. bar. numer. 3. & 5.

74 Quærit Contelorius capit. 25. numer. 2. An expiret delegatio per mortem delegantis? R. Non expirare, si citationem decreverit, licet citatio fuerit executæ post obitum ejusdem delegantis, ex cap. Gratum 20. ff. Nos autem, 20. de offic. deleg. ubi plures allegat etiam Barbosa. ad hoc caput, delegati jurisdictionem perpetuari sola citatione, & refert ibi Doctores respondentes ad capit. relatum 19. eodem, ubi dicitur contrarium. Qui Contelorius numer. 3. ait, conclusum fuisse, non expirasse

jurisdictionem illorum, qui sine citatione decreta firmarunt tale miraculum. Qui subdit, praesentata commissione tribus Auditoribus Roræ, eorum jurisdictionem expirasse morte Papæ, si nihil egerant, quia res erat integra, per præcitatum cap. Relatum 19. eod. Alia ibidem vide.

Quæres 3. An Concilium saltem Generale dicatur habere potestatem Ordinariam conficiendi processus virorum defunctorum cum fama sanctitatis?

- 75 R. Affirmativè; nam majorem habet potestatem, quam quilibet Episcopus, cum supra se nullum alium habeat superiorem præter Papam, qui super omnes est, & super ipsum Concilium, quod tamen præest singulis Episcopis; si ergo hi possint fortiori Conciliū. Confirmatur, quia Patres in Concilio Constantiensī approbaverunt vitam, & miracula S. Rocchi, ut refertur in Comment. Martyrologii ad 16. Augusti.

Quæres 4. An Cardinales, & Nuntii possint instruere hujusmodi processus?

- 76 R. Negativè, quia tales, quia nullibi reperitur illis concessa hæc facultas; & quidem de Nuntiis id decretum est, quod non capiant informationes hujusmodi, nisi id illis fuerit concessum, ex Decreto supra allegato sub nu. 64. De Cardinalibus idem dicendū, ut colligitur ex alio decreto, sub num. 61. in quo Papa singulis in Congregatione tantum id facere posse, juxta quod ibidem refertur.

Quæres 5. An Abbates, & Generales Ordinum sive Regularium possint capere informationes suorum religiosorum?

- 77 R. Olim poterant, ut colligi-

tur ex cap. Venerabili 32. de testibus, ubi Papa mandat inquiri super vita, & miraculis cujusdam Abbatis defuncti; non obstant, quod ab Abbate successore cum suis Monachis facta fuisset inquisitio; sed quia testes non fuerant legitimè recepti, quia non secretò, nec singulariter ab Abbate fuerant recepti, jussit denuò recipi, & quia Papa non reprobat inquisitionem ejus, nisi in modo procedendi, consequenter tunc poterant; agebant enim causam sui Religiosi, & ipsi melius aliis poterant scire ejus vitam, cum quo fuerant conversati. Nunc verò non possunt, ut extrat supra dictum Decretum sub num. 33 ubi, quod nec possunt extrajudiciales testimonificationes sumere. Contel. cap. 4. num. 24. Possunt tamen recipere miracula ejus religiosi, qui est defunctus in eorum Ecclesia, sub sigillo secreti, ab eo, qui gratiam recepit, deferenda ad Episcopum, ut ibidem dicitur sub num. 34. & 35.

Quæres 6. An processu completo, Episcopus possit judicare de miraculis ex facto, & gestis in processu probatis, & illa approbare?

- 78 R. Prænotandum est, quod in causis miraculorum interveniunt duo processus, quorum alter appellatur informativus, seu testificativus, alter judicativus, in quorum primo recipiuntur Testes, per quos factum ipsum cum omnibus suis circumstantiis probatur; nulla discussione facta super formalitate miraculi, quod deducitur ex ipso facto materiali. In secundo verò processu discutitur, an tale factum jam probatum habeat rationem miraculi in se, & c. proinde.

indè an sit aliquid supernaturale: à solo Deo proveniens, an effectus naturalis proveniens à natura, scilicet à causa secunda cum prima producentibus effectum secundum ordinarium naturę cursu.

79 R. Potest cum consilio Theologorum, piorum virorum, & doctorum, ut expressè dicitur num. 6. & 7. & 31. His obstat Pasqualig. sub nu. 1194. firmans se in verbis Decreti nunc à me citati sub dictis num 6 & 7. quæ sunt hæc: *sine recognitione, atque approbatione Ordinarii, qui in his recognoscendis Theologos, aliosque pios, ac doctos viros in consilium adhibeat.* Dixit textus, quod miracula horum nondum beatificatorum non possunt imprimi, nisi prius recognoscantur; & approbentur ab Ordinario; ergo de mente Pontificis possunt judicari, & approbari ab Episcopo, non tantum in ratione facti, verum etiam in ratione miraculi, respectu cujus propriè Episcopus debet adhibere doctos viros. Quamvis testis ita se habeat, id non sufficit ad impressionem, sed aliud requiritur ad eam, & ad publicationem, juxta quod dicam in sequenti questione.

Quæres 7. An Episcopus per actum processum informativum, & etiam judicativo, an scilicet factum sit miraculosum, & pro tali recognitum, & approbatum, possit illud miraculum, imò & processum publicare?

80 R. Negativè, quia ex præfato Decreto sub num. 7. & 35. processus informativus, & judicativus, mittendus est Romam, & responsum est expectandum. Ratio est, quia publicare processum, seu miraculum, vel miracula ali-

81 cujus servi Dei, est indirectè approbare cultum dæberi illi, quod ad solum Pontificem spectat, *ex cap. 1. de Reliquiis, & Venerat. Sanct.* Id etiam est beatificare, & canonizare, quod solius Pontificis est, *ex allatis ibidem à Barbosa, Mascard. concl. 261. num. 50. Pasqualig. num. 1204.* Episcopus autem formando utrumque processum, informativum scilicet, & judicativum, per hoc servo Dei non dicitur tribuere cultum, nec illum beatificare, sed solum judicare gesta illius, ejusque qualitatibus sint.

Quæres 8. Qualis debeat esse Notarius eligendus ad conscribendum processum?

82 R. Quando à Sacra Rituum Congregatione assignatur, & nominatur Notarius, sine dubio ille vocandus est, qui in scriptis redigat omnia acta, & testificata, si nullus assignatur, est in arbitrio Episcopi, seu delegati sumere quem ipse voluerit, non solum clericum, sed etiam laicum à solo Principe creatum, qui jurare debet in manibus judicis, se nemini promulgaturum quicquid in processu scripsit, qui debet se subscribere, & signare processum, quem judex autenticum transmittere debet ad Romanum Pontificem, & cetera præstare pro ejus complemento, & originale in capsa custodire.

83 Prima pars, quod judex debet uti Notario nominato, & non alio, quia pro forma datur, cujus omissione vitiatur actus *l. Mecius, l. qui bareddi ff. de condit. & demon. cum aliis Barbosa. axiom. Forma nu. 3.*

84 Qui jurare debet de officio fideliter exercendo, *ex c. Ad audientiā 13. de præscr. Contel. c. 25. n. 24. ex Rota in Rel. S. Raym. p. 1. ar. 2. Hh2.*

85 Se-

86 Secunda pars, nullo assignato, ibidem potest uti quo mavult; probatur, quia tunc liberam potestatem habet eligendi sibi unum ex allegatis à Barboſa ad cap. Quoniam 11. de probat. num. 4. electio enim est assumptio unius ex pluribus, & in hoc nulla difficultas, dum non arctatur ad unum.

87 Tertia pars, quod possit uti Notario laico à suo Principe solum creato, probatur non obstante laicalitate personæ creatæ, &

88 Principis laici; quia ille dicitur nudum præstare ministerium scriptoris, quod laicis non est prohibitum in causis Ecclesiasticis. Et id confirmatur, quia ejus facultas non mensuratur ab eo, qui creavit eum Notarium, sed ab eo, à quo fuit electus ad tale munus, ut dictum fuit in Relat. S. Raymundi, Contelor. cap. 25. num. 36. & 37.

89 Quarta pars de Notario Ecclesiastico certior est, & nulla caret difficultate, ad hujus electionem, quod scilicet creatus sit de auctoritate Ecclesiastica, ita quod non sufficiat, ut sit solum ex auctoritate imperiali, docet Host. in sap. quia propter de elect. num. 32. & Butr. in cap. Sicut, Ne cler. vel mon. apud Contelor. cap. 25. num. 34. Qui cum multis aliis dicit, horum opinionem in puncto juris esse veram, de consuetudine tamen servari contrarium.

90 Quinta pars, quod in scriptis redigat omnia, quæ dicuntur à testibus, de se patet; quia hæc per scripturam inviolata, & invariata conservantur; nam in sola voce consentientia facile alterantur, & evanescunt ex labilitate, & inconsistentia memoriæ; homo enim hodie obliviscitur ejus, quod he-

ri dixit, ideo ad evitandum hujusmodi defectum, necesse est uti scriptura, in qua acta manent invariata, & talia, qualia primò in ea sunt scripta ad perpetuam rei memoriam. Et id suadet non solum Notarii à notando, & scribendo nomen; sed etiam necessitas consignandi singulis Theologis, & peritis copiam processus, ut in eo speculentur, an ex facto oriatur miraculum, an verò ab eo excludatur.

91 Sexta pars, Notarius jurare debet non solum de fidelitate, ut dixi sub part. 1. hic, sed etiam de secreto, se nihil promulgaturum eorum, quæ scripsit, in manibus judicis eligentis, ut præscribitur in literis circularibus, suprà num. 47. Et de utroque apparere debet in actis, ut detur occasio Eminentissimis, & aliis processum examinaturis, illum uti invalidum pronuntiandi.

92 Septima pars, de subscriptione, & signatione, ut actis fides adhibeatur, docetur ab omnibus allegatis à Gabriel. de præsumpt. consil. 3. num. 34. & 38. Rosa in Relat. S. Franciscæ par. 1. ars. 3. vers. Circa quintum, Contelor. cap. 25. num. 25. Notario enim credendum est in iis, quæ spectant ad ejus officium, ex communi Merlino decif. 557. n. 5. Præsumitur enim rectè, & fideliter sanctus esse officio suo, Doct. ad cap. Audientiam, de præsumpt. Paulus Rubens part. 4. recens. decif. 219. Unde dicitur testis juris, ex Bartolo, Sanchez, lib. 3. de Matrim. dispus. 22. num. 54. §. Ad tertium. Imò dicitur habere vim duorum testium, ex cap. quoniam 11. de probat. ubi Barb. num. 10.

93 De stilo Rotæ in Urbe creditur Notario attestanti esse talem, etiam

etiam in causa Canonizationis, *Rota in Relat. S. Hyacinti cap. 2. fol. 10. Contel. cap. 25. num. 19.* de stylo Rotæ testatur Verallus *par. 2. decis. 245.* Quando Notarii sunt de partibus ignoti Eminenti-
 94 fides iudicis pro ipso facit. No-
 tarius autem in facto recenti
 probatur, vel instrumento crea-
 tionis, vel descriptione in matri-
 cula, vel per legalizationem, vel
 ex auctoritate iudicis. *Rota in
 Relat. Sancti Caroli, & Raymundi.
 Contel. cap. 25. num. 33.* Quan-
 95 do in antiquis Notariatus esset
 probandus, sola fama sufficeret,
Aretinus conf. 27. Decius conf. 36. n. 3.
 Nec est necessarium ejus ma-
 num recognoscere, *Putius lib. 2. dec. 359. n. 6. Rota in Relat. S. Ray-
 mundi par. 1. art. 1. Contel. cap. 25. num. 30.* Impeditus autem potest
 subscribere, & signare copiam
 collationatam cum originali ab
 aliena manu scriptum processum,
 sibi nota, & fida. *Alex lib. 1. conf. 129. nu. 4. Purpur. conf. 121. num. 12.*
Gabriel. couch. 3. de presump. nu. 35.
Contel. cap. 25. nu. 26.

Quæres 9. Numquid in pro-
 cessu suppleri possint aliquæ
 circumstantiæ, ex quarum
 omissione certum dari non
 potest iudicium an ex facto
 probato cognoscatur miracu-
 lum?

96 R. Possunt, & debent suppleri,
 ut adæquata veritas sit causa di-
 scernendi miraculum à non mi-
 raculo. Probatum. Tùm quia in

aliis causis tam civilibus, quam
 criminalibus iudex supplet ea,
 quæ sunt tum juris, tum facti,
 quando spectant ad publicam uti-
 litatem, *Glos. V. Remanent, cap. Judicantem 30. q. 5. Glos. V. Cura-
 vimus cap. Causam, de judic. cap. Bona memoria, de elect. Navar.
 conf. 2. de elect.* Ergo & in hac,
 97 quæ tota favorabilis est, & spe-
 ctat ad publicam utilitatem, at-
 que civilis est, non criminalis.
 98 Tùm quia iudex tenetur interro-
 gare ubicunque eum movet æqui-
 tas, *Glos. fin. cap. 1. de juram. calumn. Glos. V. Confessus cap. 2. de confessis.*
 Ergo quando non potest discer-
 ni ex serie processus, an factum
 v. g. sit naturale, an miraculosum,
 ut quod potest esse effectus com-
 munis causis secundis, & primæ,
 ut sanatio &c. tunc tales supplen-
 dæ sunt interrogationes, ut ex
 responis ad eas deveniri possit in
 cognitionem, sub quo causarum
 genere sit effectus, de quo quæ-
 ritur, an sit miraculosus, an non;
 partes enim iudicis sunt cognos-
 cere initium, medium, & finem
 negotii, cap. Cum super 27. de
 99 offic. delegati. Tùm quia testis,
 qui confusè, & obscure deposuit
 suum dictum, iterùm examinan-
 dus est, ut clarè, & distinctè lo-
 quatur, cap. Cum clamor 53. de
 testib. Demùm, in terminis no-
 stris id deducitur ex cap. Vene-
 100 rabili 52. eod; ubi Papa mandat
 iterùm examinari testes in mate-
 ria miraculorum, quia in priori
 examine testes ritè non fuerant
 recepti, hoc est, secretò, & sin-
 gularitèr, ut erat necessarium,
 sed simul presentes, & turmatim,
 ut ajunt, fuerant examinati, & sic
 non probabant, ut docent om-
 nes cum Farinac. qn. 80. num. 94.

Judex

- 101 Judex ergo, ut dicitur *cap. cum cau-
sam 37. de testibus*, diligenter exam-
inare debet de singulis circun-
stantiis, de causis, de personis,
de loco, de tempore, visu, audi-
tu, scientia, credulitate, fama,
&c. nec quidquam prætereire, quod
processum possit reddere non so-
lùm invalidum, sed neque imper-
fectum. Vide Pasqual. ad Franch.
num. 1186.

Quæres 10. An Clerici, tùm
sæculares, tùm regulares pos-
sint recipere relationem mi-
raculorum in scriptis, quam-
vis non possint formare pro-
cessum ex dictis sub q. 5.

- 102 R. Possunt recipere in scriptis
relationem sibi factam ab eo, qui
gratiam recepit à servo Dei in
propria Ecclesia defuncti, & sta-
tim illud factum transmittere ad
Episcopum, & illi officiales cle-
rici, vel regulares relationem sibi
factam secretò tenere debent, ut
dicitur in Decreto sub num. 54.
& 55. dicitur, quòd hujusmodi
relationes nullum probationis gra-
dum faciunt. Colligitur autem
ex ibidem dispositis, quòd solùm
ille, qui recepit beneficium à ser-
vo Dei, debet officiali narrare
factum, ibi: *Possunt ea recipere
sub sigillo secreti ab ipsis tantùm
relatoribus, in quorum gratiam con-
tigisse narrabitur.* Et ex dictis
verbis habetur sigillum secreti
imponi solis officialibus recipien-
tibus factum narratum, & dictio
tantùm refertur ad relatores mi-
raculi, in cujus gratiam fuit fa-
ctum. Sed quis debet referre mi-
raculum factum in gratiam in-
fantis, seu impuberis, qui carent
utroque rationis, vel illum non ple-
num, sed imperfectum habent?
Tunc relatores debent esse ejus

parentes, cum etiam tunc bene-
ficio censetur factum in eo-
rum gratiam, dum illis quoque
multum utile æstimeretur.

Quæres 11. Quomodò nume-
retur cursus centum anno-
rum, de quo sub num. 18?

- 105 R. In Bulla dicitur, quòd De-
creta non loquuntur de illis Dei
servis, qui sub nomine beatorum
celebrantur, sub num. 10. quan-
dò eorum celebratio jam excessit
cursum centum annorum. Tem-
pus autem hoc numerandum est
à die publicationis illius Decreti,
quod fuit die quarta Aprilis 1625.
editum antecederet die decimo
tertio Martii ejusdem anni; ac
proinde ille servus Dei huic de-
creto non subditur, qui ex hac
vita decessit cum fama sanctitatis,
seu martyrii de anno 1525. antè
diem quintum Aprilis. Non nu-
meravi à die 13. Martii editi De-
creti, quia hoc incipit obligare à
die exclusa publicationis; non à
die editionis, cum ab eo die non
sumat suam obligationem, cum
nondùm dicatur de eo facta pro-
mulgatio, sinè qua nulla lex, nul-
lum decretum obligat, ex com-
muni Doctorum, quos allegat
Barbosa ad cap. 2. de constitut.
num. 6.

Sed quomodò probanda est
hæc centenaria, quæ dicitur tem-
pus immemorabile? De qua lo-
cis citatis num. 10. & 18. & num.
59.

- 108 R. Probanda est ab allegante
eam, ut docent omnes, *quos ma-
gno numero refert Sperellus decis.
69. n. 23.* Et quidem concluden-
tèr, *secundùm Curt. Jun. conf. 90.
Roland. à Valle lib. 2. conf. 89. num.
31. cum aliis idem Sperell. nu. 24.*
Antè litis contestationem perfi-
citur

ficitur enim in fine, & non ante, ex Battolo, *Jasone*, *Osaschio* ex eodem *Sperello* num. 25. Testes autem de quatuor requisitis formiter deponere debent. *Primò*, de visu per quadraginta annos: *Secundò*, de auditu à suis majoribus, qui ab aliis audierunt. *Tertio*, quòd nunquam viderunt, aut audierunt servare oppositū. *Quarto*, de publica voce, & fama per verbum fuit, & est; memoriam non extare, nec extitisse in contrarium. *Glof. N. Memoria* cap. 1. de *prescrip.* quam omnes sequuntur, *Osaschius* decif. 101. numer. 6. *Conrad.* *Glof.* 18. num. 47. *Gratian.* cap. 681. nam. 36. *Honded.* lib. 1. cons. 79. num. 36. *Marescot.* *Variar.* cap. 100. numer. 10. *Sperell.* decif. 69. num. 26. In prædictis debent esse testes, ita quòd non uniuntur, si unus deponit de uno requisito, & alter de alio. *Marescot.* cit. num. 3. *Rota* par. 4. *divers.* decif. 957. num. 2. cum aliis *Sperell.* decif. 69. num. 27. Si probatur, aliquem actum in contrarium factum fuisse, tollitur immemorabilis; *Alex.* lib. 3. *conf.* 16. num. 16. *Surd.* lib. 4. *conf.* 293. numer. 3. *Ludovif.* decif. 162. num. 9. cum aliis *Sperell.* 69. num. 27. Solus quoque rumor, & resistentia in contrarium reddunt improbabilem ipsam immemorabilem; *Coccinus* decif. 400. num. 6. *Sperellus* num. 29. Itaque his modis immemorabilis probanda est in causa servorum Dei, quòd scilicet per centum annos à die mortis, qua decesserant cum opinione sanctitatis, tales semper habiti fuerint ab omnibus, nullis contradicentibus tali famæ, & opinioni, ad effectum, ut possit eis tribui cultus publicus, & imprimi eorum vir-

tutes, & miracula ad normam jam beatificatorum. Deponentes ergo sic: Vidi N. servum Dei publicè coli in Ecclesia N. per quadraginta abhinc annos, & audi vi à meis majoribus, qui ab aliis audierunt, dictam N. coli in dicta Ecclesia, & vocari, beatum non solum auribus meis, sed etiam à meis majoribus, & de hoc cultu, & nomine beati est publica vox, & fama, atque etiam fuit, ita quòd nunquam audivi, neque vidi oppositum servari, sed semper illum haberi, & coli pro beato, explicando miracula, gratias, & alia beneficia, quæ successivè fecit; hæc enim signa ejus cultum demonstrant.

Quæres 12. An poenæ, de quibus sub num. 25. & 41. incurrantur ipso jure?

109. R. Negativè, quia nullum adeest verbum denotans incurfionem, seu executionem ipso jure, undè comminatorie sunt, & non incurrantur nisi per sententiam judicis, ut colligitur ex illis verbis: *Pro modo culpa infligendis poenis præstendo*, respiciunt futuram executionem à iudice pendentem; & colligitur etiam ex num. 27. ubi Contradictores, & non parentes Decretis eisdem mandat puniri per censuras, & alias poenas Ecclesiasticas.

Quæres 13. An his poenis puniri possint impressores librorum servorum Dei, seu Beatorum, qui excesserunt centenariam?

110. R. Negativè, quia Decreta sicut non loquuntur de istis, ut expressè dicitur sub num. 10. ita neque impressores librorum de eorum vita, & miraculis agentium, dicuntur: transgressores eorumdem

Decre-

Decretorum, & sic non subduntur illis pœnis.

Quæres 14. An auctores librorum hujusmodi manuscriptorum, procurantes eorum impressionem, sint horum Decretorum transgressores, & Rei pœnarum?

- 111 R. Negativè, quia in eis sermo est de impressione librorum, sub num. 6. & num. 26. ubi agitur de pœnis, sit mentio solum de impressoribus, pictoribus, sculptoribus, &c. sub quibus nomini bus non venit Auctor, qui licet procuret impressionem, non tamen dicitur impressor. Quod verum non solum respectu librorum continentium miracula eorum, qui exceſſerunt jam centenariam, sed etiam aliorum, qui eam nondum exceſſerunt, quia respectu illorum non comprehenduntur sub decretis, ut dictum est præcedenti responsione, nec respectu istorum, quia, ut dixi, nulla sit mentio de Auctoribus manuscriptorum.

Quæres 15. An impressores miraculorum eorum Dei servorum, qui non exceſſerunt centenariam, sint transgressores, licet manuscriptum sit recognitum, & approbatum ab Episcopo ad formam Decreti sub num. 6.

- 112 R. Affirmativè, quia non sufficit Episcopalis approbatio, sed præterea Manuscriptum Romam mittendū est, & inde responsum expectare, ut dicitur sub num. 7. aliter facere, esset publicare miracula, & ordinare servum Dei ad cultum publicum, quod nec Episcopus facere potest, ut probavi supra quæst. 7.

1. Quæres 16. An sit contractum

Decretis, sub num. 9. de non apponendis tabellis, luminibus &c. ad eorum cadavera, si quis appendat tabellam, seu lumen, id ignorante coram Ecclesie habente?

- 113 R. Negativè, quia ea appositio non fuit formalis, sed tantum materialiter facta à personis devotis. Ità quod non fuit contractum in eo sensu, ut fiat præjudicium sermo Dei, quin possit de eo tractari, si officialis Ecclesie statim removeat tabellam, & quodlibet aliud, quod possit arguere ejus sanctitatem.

Quæres 17. Quomodo nostris temporibus sine transgressione horum Decretorum possint Manuscripta de servis Dei recentè defunctis cum opinione sanctitatis, cum solita approbatione tradi impressoribus, & imprimi? Nam videtur obſtare responsio data ad 15. quæſtionem, in qua dicitur, quod libri mittendi sunt ad Urbem, & expectandum responsum.

- 114 R. Auctores non esse reos hujus Bullæ, seu Decretorum, neque impressorem, ac proinde posse imprimere sua manuscripta de vita, & moribus defunctorum de recenti cum opinione sanctitatis, seu martyrii cum solita approbatione Inquisitorum, & Episcoporum, sine examine, & consilio Theologorum, & peritorum cum protestatione, quod auctor non intendit, ut illis fides aliqua adhibeatur in ordine ad eorum sanctitatem sed solum, quod fides tantum humana possit præſtari, sicut aliis historiis, & quod id nullo modo adverteatur præſatis decretis, probatur evidentè,

tèr, quia impressio librorum de istis Dei servis, prohibita in Decretis sub num. 6. ordinatur ad eorum sanctitatem, dum ibidem statuitur, ut illorum gesta miracula, vel revelationes, vel quæcumque beneficia ob illorum intercessionem obtenta à Deo, recognoscantur, & approbentur ab Ordinariis cum Theologorum consilio; sed Auctores tamquam historici non intendunt id, sed solum prætendunt narrare eorum gesta, facta, & actiones, modo, & sine historico, ut faciunt alii narrantes facta illustra cujuslibet alterius personæ gravis, quæ decessit sine ulla sanctitatis opinione, ergò ita facere non est contra præfata Decreta. Neque enim historicus, & cronista contendit gesta illorum quantumvis illustra, & heroica narrare, & probare esse miracula, sed solum gesta, & facta mundo manifestare eo modo, quo acciderunt, ne eorum in totum pereat fama, sed remaneat in mente lectorum.

Confirmatur, quia de gestis dictorum recentè defunctorum cum opinione Sanctitatis tractari potest duobus modis. *Primo*, narrando præcisè eorum vitam, & gesta, prout acciderunt, non disputando, nec concludendo esse miracula, vel non esse miracula, quod fieri posse nullus dubitat, cum procedatur modo historico, quod nulla ratione prohibetur. *Secundo*, discurrendo, & determinando in ea narratione historica reperiri miracula, revelationes, prophetias, &c. in quo casu procedit Judex cum Theologis, & peritis; & in hoc secundo casu servandum est Decretum sub num. 6. & 7. ut scilicet non im-

primantur nisi responso accepto à Sacra Congregatione, sed de ejus licentia, quia talis instructio tendit ad probationem sanctitatis. Quod cum non habeat locum in priori sensu, cum pura sit historia de gestis personæ, quæ non qualificatur per illam narrationem in ordine ad Sanctitatem, sed solum ad reddendam illam illustrem, eximiam, & præstantem in hoc mundo, non demonstrando talem in alio mundo, & patria coelesti, ut sit in processibus ordinatis in hujusmodi decretis; idè non prohibentur hujusmodi libri tamquam historici imprimi secundum priorem sensum, sed ut non possent imprimi juxta posteriorem sensum. Et certè Sacra Congregatio nihil aliud voluit intelligere, dum dixit hujusmodi libris, scilicet, pure historicis fidem non esse adhibendam, supple, in ordine, ad sanctitatem; non enim historiarum fides, juridica, & canonica, appellatur, sed humana, & privata, in his nullum probationis gradum faciens respectu, & favore recentè defunctorum in causa beatificationis, in qua vocantur, & citantur testes examinandi per judices ad formam Decretorum. Historici autem non citantur, sed propria auctoritate, & scientia propria, aut aliorum fide humana procedunt in compositione historiarum.

Quæres 18. An in oratoriis privatis possint retineri istorum imagines cum laureolis, & radiis, tabellis, luminibus, &c. & inscriptione nominis Beati?

116 R. Negativè, quia id expresse prohibetur sub num. 5. illis verbis: *In Oratoriis, aut locis publicis,*
I i seu

- seu privatis, & Ecclesiis. Ità ex Fagundez *Præcepto* 2. lib. 1. cap. 4. num. 16. *Trullench. in Decal. lib. 1. cap. 9. dub. 1. num. 122. Pasqual. num. 1219. Carena par. 2. tit. 17. num. 49. & 50.* Ubi citat prohibitionem sub Gregorio XV. sed est error, quia de anno 1625. non ipse jam defunctus, sed Urbanus VIII. regnabat. Horum tamen imagines sine signis significativis sanctitatis retineri possunt ubique
- 117 ad ornatum, & ad memoriam, sicut imagines prophane, ut docet Pasqual. num. 1220 cum aliis, modò non exponantur in loco præstantiori indicante cultum, ut super aliquod altare etiam privatum.
- An illis cultus privatus exhiberi possit? Dic quòd sic, ex cap. *Audivimus, de reliq. Glos. in cap. Un. cod. in 6. Pasqual. num. 1222. Barbosa. ad cap. Un. cod. in 6. num. 6.*
- 118 Si credatur pie esse sanctus; non enim cultus privatus prohibetur, sed tantum publicus, qui nomine Ecclesie deferretur tantum à Romano Pontifice declaratis dignis tanto honore. Non tamen possunt publice nominari Beati, vel sancti, quia id est species honoris, & publici cultus, qui tantum à Romano Pontifice instituitur, ex *Trullench. & Bouc. Pasqual. numer. 1223.* ubi ait, posse nos deferre eorum Reliquias, & offerre illis orationes pro nobis. Antè traditionem sepulture non est prohibitum osculari eorum
- 120 pedes, & habitum, ex *citatis à Pasqual. num. 1225.* quia etiam vivis deosculantur in signum affectus, & devotionis, cum sit actus humilitatis. Possunt sepeliri in loco honestiori, & separato ab aliis, ut sepeliuntur personæ illustres, ex *Mossesio consil. 45. num. 14. Pasqual. num. 1226.* In lytaniis non licet eorum nomina
- 122 exprimere, nec in aliis orationibus ab Ecclesia institutis, quia id arguit cultum publicum, *Samb. lib. 2. cap. 43. num. 5. Bonac. disput. 3. Decalogi q. 1. part. 2. nu. 2. cum aliis*
- 123 *Pasqualig. num. 1224.* Non licet in die anniversarii eorum cantare Missam alterius Sancti, vel Trinitatis, *Pasqual. nu. 1228.* Multò minus festivum facere illum diem, num. 1229. Nec licet abstinere à servilibus, sive jejunare, quia id arguit in eis sanctitatem, cum hæc propriè fiant in honorem Sanctorum, *contra Sanchez. Bellarminum, & Castropal. quos pro se citat Pasqualig. num. 1230.* obstat enim Decretum sub num. 5. in quo prohibetur quodcumque venerationem, & cultum præferens, & indicans. Et licet loquatur de rebus apponendis in locis publicis, vel privatis, jejunia autem, & servilia non apponantur, cum non sint hujus generis, tamen causaliter sunt talia, quæ venerationem indicant; ideo censentur venire
- 125 sub ea prohibitionem. Certum quodque est de illis non posse haberi conciones ad populum; cum enim in eis narrentur eorum miranda opera, quæ sub silentio essent prætereunda, contrahitur Decretis, & Bullæ sub num. 7. & 24. *contra Trullench. & Pasqualig. num. 1232.*
- Quæres 19. An hujusmodi Decreta, quæ tantum loquuntur de miraculis, comprehendant etiam gratias sub suis prohibitionibus?
- 126 R. In Decretis ex æquo comprehendendi non solum miracula sed etiam gratias, ut videri potest sub num. 6. *Gesta, miracula, vel*

vel revelationes, seu quacunque beneficia, in quibus postremis verbis comprehenduntur gratiæ, quæ propriè dicuntur beneficia, quæ replicantur sub num. 24. Imò sub num. 14. fit mentio de Gratiis, ibi: *Atque alia quacunque collata gratiæ fidem facientia*, sub quibus verbis cōprehendit cætera omnia.

Pasqual. num. 1209. ait prohibitionem loquentem de miraculis, non se extendere ad gratias, quia tamquàm odiosa est restringenda, ut notat, ait Mascard. concl. 1236. num. 3. Et quia ex diversis non fit illatio. Et quia in Gratiis non potest inveniri falsitas; cum omne beneficium fiat à Deo, & sic ab ea recognosci intercessione Sanctorum.

Respondetur, prohibitionem, ut visum fuit, includere æquè utrumque, tam gratias, quàm miracula, & sic evanescit prima ratio Pasqualigi; cujus secunda pari modo tollitur, quia illud axioma de illatione non habet locum, ubi est ratio comprehensiva legis, quæ utrumque conjungit, licet diversa, sub eadem prohibitionem. Demùm etiam in Gratiis potest inveniri falsitas, dum tribuitur intercessioni unius loco alterius. Adde, quòd gratia publicata, vel dat cultum non habenti, vel jam habenti auget, idèò meritò comprehenditur sub prohibitionem in dictis Decretis, alitèr sequitur absurdum, quòd cultus Sanctorum potest incipere à quavis persona gratificata in hoc genere.

Quæres 20. An publicantes miracula non approbata, sint transgressores hujus Bullæ, seu Decretorum, & an incurrant aliquas censuras?

128 R. Sunt aliquo modo horum Decretorū transgressores, sicut enim Judices illa publicare prohibentur, & imprimi ab impressoribus, sub num. 6. & 7. & dixi q. 7. ità & alii, undè sigillum secreti imponitur Notariis, & testibus, sub nu. 47. consequentèr idem dicendum est de Concionatoribus prædicantibus miracula, revelationes, & alia istorum beneficia, licet vera, sed nondùm publicata; finis enim Decretorum, & Bullæ est, ne abusus introducatur colendi publicè hujusmodi servos Dei ex opinione Vulgi, cum publicus servorum Dei cultus initium habere debeat ab auctoritate Apostolica, & nō à privatis personis; huic autè fini præfactorum Decretorum, & Bullæ contrafaciunt, non solum Judices, Notarii, & testes, sed etiam quicumque alii prædicta publicantes, quia ex vulgatis juribus, ubi est eadem ratio, ibi est eadem juris dispositio contrà quoscunque transgressores talis finis.

130 Si verò Concionatores falsa miracula, revelationes, & similes prædictiones falsa populis prædicaverint, ipso jure incurrunt excommunicationem Papæ reservatam, per Leonem Decimum latam in Concilio, Bulla 21. incip. *Superna majestatis*. Ità omnes cum Sayro lib. 4. cap. 4. nu. 4. Sanch. lib. 2. cap. 37. num. 9. Pasqual. num. 1214. qui antecedentèr docuerit in prædictis casibus, sive miracula sint vera, sive falsa, Episcopum non posse procedere contrà Regulares publicantes miracula, seu revelationes, vera, vel falsa, quia nullibi reperitur id illis concessum, ut benè ibidem num. 1212. & 1217.

Quæres 21. An Decretum, quod non præstetur fides Responsis Sacræ Congregationis, nisi sint autenticata, ut dicitur sub num. 66, restringatur solum ad Responsa in ordine ad Beatificationem, & Canonizationem.

- 132 R. Certè restringitur, cum expressè dicatur ea procedere non à quavis Congregatione, quæ plures sunt Eminentissimorum, sed tantum à Sacra Rituum Congregatione, quæ de aliis materiis non tractat, neque proinde super extraneis responsa non dat.

Nihilominus Diana *par. 5. tract. 12. de Indulg. resol. 52. & part. 11. tract. 8. resol. 53. cum aliis ibidem*, docet, supradictum Decretum loqui de omnibus responsis quarumcunque Congregationum. Addo ego rationem, quia non est major ratio, cur credendum non sit Responsis non authenticis unius Congregationis, quàm alterius, cum nullum de se

fidem faciat, nisi sit autenticum. Supponitur ergo hoc à prædictis Doctoribus, licet in terminis ipsi nostram difficultatem non proponant, nec decident.

Quæres 22. Quomodo procedatur, antequàm deveniatur ad Beatificationem, seu Canonizationem?

- 133 R. In primis videndum est, an servata sint Decreta, de quibus suprà initio hujus Meditationis. *Secundò* formantur processus super vita, & miraculis servi Dei. *Tertiò*, judicantur, an sint in forma probante. *Quartò*, an constet de virtutibus Theologalibus, & Cardinalibus, de quibus debet constare in processu. *Quintò*, de revelationibus, & prophetiis. *Sextò*, de frequentia populorum ad sepulchrum. *Septimò* debet constare de ejus miraculis, quorum duo in qualibet vice solent examinari. Vide Contelor. cap. 23.

253

MEDITATIO XXXII.

De probatione Miraculorum per testes.

- 1 **M**iraculum spectatur materialiter, & formaliter.
- 2 Duo testes idonei probant miracula.
- 3 Etiam unus, tribus concurrentibus.
- 4 Testis unus cum adminiculis probat.
- 5 Creditur dicto ipsius Sancti.
- 6 Testi uni cum voce, & fama creditur.
- 7 Fama publica facit semiplenam probationem.
- 8 Probationes duae semiplenae, faciunt unam plenam.
- 9 Depositiō famae debet esse per verbum Fuit, & est.
- 10 Causa Canonizationis comparatur civili, non criminali.
- 11 Unicus testis probat miraculum in genere.
- 12 Beatificatio requirit miracula in specie probata.
- 13 Creditur asserenti in persona propria factum esse miraculum.
- 14 Testes singulares probant miraculum jam Sancti.
- 15 Iudici arbitrium est credere testibus.
- 16 Miraculum à quo dependet beatificatio, adequatè probandum.
- 17 Si non dependet ab eo, sufficientes testes singulares.
- 18 Probatio miraculi ordinatur, vel ad seipsum, vel ad beatificationem.
- 19 Singuli actus, & circumstantiae probandae.
- 20 Celebratio missae probatur per singulares testes.
- 21 Medici, & Chirurgi probant factum miraculi.
- 22 Testes debent esse comestres, &
- 23 Idonei, & quales dicantur tales.
- 24 Editum testium dicitur probibitorium.
- 25 Domestici nomine quinam veniant?
- 26 Domestici sunt testes idonei.
- 27 Testes de universitate probant, quando non agitur de eorum commodo singulari.
- 28 Religiosi testes idonei.
- 29 Testimonium valet datum sine licentia superioris.
- 30 Licentia praesumitur in dubio.
- 31 Juramentum purgat suspicionem ad causam affectionis.
- 32 Moniales in miraculis sunt testes idonei.
- 33 Licet eorum facies sit tecta.
- 34 Melius est detegere faciem coram Superiore.
- 35 Agnosce vultum pecoris tui.
- 36 Rationem sui dicti debet reddere testis.
- 37 Miraculum sensu non perspicitur.
- 38 Sed tantum ejus factum, quod directè probatur.
- 39 Jurare debet testis.
- 40 Juramentum unicuique separatim dandum.
- 41 In dubio praesumitur datum, & examen singulariter factum.
- 42 Non est necessarium, quod testes sint

- sunt omni exceptione majores.*
 43 *Testes se possunt remittere ad primum examen.*
 44 *Testes omnino idem deponentes, eorum dicta unius non extenduntur necessarii.*

MEDITATIO XXXII.

E probatione miraculorum per testes hic agendum est, pro qua rescindendum est, quod miraculum spectari potest, vel materialiter, prout scilicet repræsentatur in facto cum omnibus suis circumstantiis, vel formaliter, prout dicit peculiarem rationem excessus virtutis, & ordinis naturæ operantis, ac proinde proveniens à solo Deo, prout etiam dicam sub Medit. 33. Hic autem miraculum probatur tantum, qua materialiter spectatur, & quidem per testes, non autem per præscriptiones, & indicia, aut scripturas, quia sicut in facto consistunt, ita & super factum depositio testis ocularis, seu auricularis necessaria est, & non præsumptiones, quæ factum ipsum immediate attingere non possunt. Unde in Bulla, de qua Eccl. Medit. sub num. 8. & 55. disponitur, ut nullum probationis gradum faciant libri agentes de vita, miraculis, & gestis servorum Dei nondum beatificatorum, nisi prius sint approbata, ergo multominus probari possunt per indicia, præsumptiones, & scripturas. Vide de hac re plura apud Pasqual. q. 69. per totam.

Quæresigitur primò, quot testes requirantur ad probationem miraculorum materialiter acceptorum?

- 1 R. Requiruntur, & sufficiunt duo testes ad quodcunque miraculum, juxta illud Sacrum: *In ore duorum, vel trium testium stat omne verbum.* Deuter. 17. 6. & cap. 19. 15. Matth. 18. 16. & alibi. Hoc est, veritas firmatur per depositionem duorum testium fide dignorum, ita quod illis est credendum in omni negotio, cap. In omni 4. Licet 23. ubi, quod quælibet causa terminatur ad minus testimonio duorum bonæ vitæ, & laudabilis conversationis. *Felin in cap. Licet 47. de testib. num. 21. vers. Primo casu. Gabriel. de testib. concl. 2. num. 59. cum eis Contel. de Canonizat. cap. 18 num. 3.*

Quæres 2. An quandoque unus testis sufficiat ad probandum miraculum?

- 2 R. Sufficit, tribus concurrentibus. Primò, quod sit fide valde dignus. Secundò, quod factum sit talis naturæ, ut aliter probari non possit. Tertiò, quod ab eo initium non habeat beatificatio, seu canonizatio, neque dependeat ab illo.

Ratio autem, cur uni tantum testi quandoque credatur, ea est, quia, quando non agitur de præjudicio tertii, dictum unius credibile est, cum judex nullum habeat motivum ad credendum oppositum; regulariter enim, motivum non credendi regulatur ex præjudicio, quod fieri potest proximo, quod cum hic desit, credendum est unico testi, præsertim etiam cum judici sit arbitrium credere, & non credere

credere testibus l. 3. ff. de testib. Ità Doctores apud *Farinac. q. 63. num. 26. & 54.* docentes in multis casibus sufficere unicum testem, prout etiam refert *Barb. ad cap. 4. de testib. à num. 12. usque ad finem.* In terminis nostris *Gabriel. de testib. concl. 1. & 2. nu. 59. Grammat. conf. 13. num. 15. & 16. Molfes. conf. 46. Prosper de S. Cruce decis. 182. Contelor. cap. 18. de Canon. nu. 17.* referens exempla hujus fidei ex unico teste.

Primum requisitum est, quod talis testis sit fide dignus, in ejus enim dignitate fundatur judicis credulitas; ille autem dicitur fide dignus, cujus existimatio, & conversatio irreprehensibilis est, mendacio non notata, fides ergò, hoc est, veritas est fundamentum in testibus, qui creduntur dicere verum.

Secundum requisitum est, quod factum sit talis naturæ, quod aliter probari non potest per alios testes, qui desunt; unde tunc necessitas, & impossibilitas operatur, ut unus sufficiat testis, ne illud factum pereat; necessitas enim tunc quasi supplet defectum secundi testis, ex allatis à *Farinac. q. 63. num. 38. à Barb. ad cap. 4. de testib. num. 12.* Ubi refert casum de Sacerdote habente à pœnitente facultatem revelandi confessionem ejus sibi factam, qui licet solus, plenè probat, modò non præjudicet alicui. Ergò idem dicendum est in materia miraculorum, in qua aliquorum factorum est impossibilis probatio per plures testes, ut patet in revelationibus, apparitionibus, & similibus, quæ ut plurimum nota sunt solis Dei servis, quibus fiunt, & tunc illis credendum est, vel etiam

eorum Confessariis. Ità in *Relat. S. Raymundi part. 2. art. 81. Vers. Non tamen, in Relat. S. Francisce par. 3. art. 2. mirac. 6. cum aliis Contelor. cap. 18. num. 18. Pasqual. num. 1206.*

3 Tertium requisitum, quòd non agatur de miraculis, à quibus pendet Beatificatio, seu Canonizatio, quia tunc necessariò debent esse duo testes ad minùs fide digni. Ratio est, quia quandò agitur de præjudicio testis, & de re gravissima, ut est negotium beatificationis, & Canonizationis, ex dictis *Medit. præced. num. 52.* tunc unus testis non sufficit, ex *Farinac. q. 63. num. 26.* sed duo ad minùs requiruntur; & quòd in causa beatificationis, seu Canonizationis agatur de præjudicio non unius personæ, sed totius Ecclesiæ, ut non decipiatur; patet ex eo, quia cum beatificatio, & canonizatio Sanctorum ordinetur ad cultum publicum, à fidelibus præstandum taliter declaratis, maximum esset inconveniens illis, & præjudiciale fidei catholicæ, quæ docet Papam errare non posse in canonizatione Sanctorum, si hujus negotii initium inchoaretur ab uno, vel alio miraculo unico teste probato, in quo verteretur periculum fidei in hac re. Debent ergò esse duo testes, & in eo contestes, ut dicam infra q. 8.

Insert ex his *Pasqualig. q. 69. num. 14.* quòd fama non sufficit ad beatificationem, quia non facit plenam probationem l. 3. ff. *Ejusdem quoque ff. de testib. Decius in cap. 1. de probat.* Unde neque scripturæ etiam publicæ historiarum, tabellarum &c. insufficientes sunt ad probandam sanctitatem

com

tem alicujus, ut dixi suprà, & probat idem Pasqual. n. 15. quamvis scripturæ in aliquo archivio reperiantur; nam scripturæ ut probent, debent conservari in archivio publico, in quo solent reponi solum scripturæ autenticæ, ex cap. *Audientiam*, de *prescript.* *U* *Glos. in l. Celsus ff. de probat. Cornuus vol. 1. conf. 333. nu. 7. Glos. V. Archivis cap. Pervenit 30. qu. 1. ex Auth. Ad hoc C. de fide instr. ex eodem Pasqualig. q. 69. num. 15. Qui num. 16. idem dicit de scripturis incisis super lapide in publico etiã loco exprimentibus miracula, vel sanctitatem alicujus, quia in rebus gravibus, & ubi potest esse præjudicium, plenam non faciunt probationem, l. *Monumentum*, ff. de *reliq. U* *sumpt. funer. Relin. in cap. Cum causam, de probat. num. 8. U* 27. Si autem lapis sit incisus auctoritate publica, plenè probat uti scriptura autentica, *Gaidopapa q. 193. num. 1. U* *confil. 88. num. 2. Alex. vol. 6. conf. 90. nu. 22. Barbat. vol. 2. confil. 60. num. 8. Calcanes conf. 90. num. 8. ex eodem Pasqual. num. 16. Intellige prædicta in ordine ad beatificationem; nam in probandis miraculis jam Sanctorum prædicta probare videntur, & multum coadjuvare.**

- Quæres 3. An unico testi sit credendum cum adminiculis?
4. *R.* Affirmativè; si enim uni tantum creditur, à fortiori si sit adminiculatus, etiam si casus de se sit probabilis ex multis testibus, quibus aliquo modo adminicula equivalent, nam mentem judicis ita movere possunt, ut inclinetur ad credendum; & sicut in civilibus plenè probant, secundum Farinac. q. 63. num. 35. cur non probabunt in causa miraculorum, à

quibus non dependet beatificatio, nec canonizatio; probatio enim miraculorum jam Sanctorum est tota favorabilis, & nulli præjudicialis. *Contelor. capit. 18. num. 20.*

- Quæres 4. An unico testi cum dicto Sancti sit credendum?
5. *R.* Esse credendum, quia assertio sancti multum coadjuvat dictum testis, quod confirmatur ex sacra Scriptura; nam creditur Judith plura referenti de se, quæ gesserat in cubiculo Holoferni; & S. Paulo, qui 2. Corinth. 4. multa de se narrat. Et in Act. 4. Concilii Nicæni Patres multa de S. Maria Ægyptiaca crediderunt Zosimo Abbati, qui ea acceperat ex ore ipsius Mariæ. *Contelor. alia referens sub num. 27. qui subdit nihil certo firmari posse, id relinquendo prudentiæ judicis. Addo ego tunc esse credendum, quando aliunde constat de sanctitate personæ; tunc enim per tale miraculum non probatur sanctitas, sed supponitur, & solum augetur per illud miraculum superveniens.*

Quæres 5. An unico teste probetur miraculum, si concurrat publica vox, & fama perpetrati miraculi?

6. *R.* Affirmativè, modò ea publicitas sit probata ad minus per duos testes, quia publica vox, & fama, non solum in antiquis, sed etiam in recentibus facit semiplenam probationem, secundum *Barthol. in l. De minore, §. Tormenta vers. Si verò, de question. num. 3. Butrius in cap. Veniensil 1. de testib. num. 1. vers. si aliter factum esset, Abbas ibid. num. 8. Ludovif. decis. 517. num. 24. Contelor. cap. 18. num. 21. Quod verum est, etiam si testes*

testes non nominent, à quibus illam audierint, *Parif. lib. 3. conf. 52. fine*, *Cassador. decif. 3. de probat. Verall. part. 2. decif. 208. num. 7. ex illis Rubens par. 3. Recent. decif. 374. num. 4.* Necesse quoque est, ut deponant per verbum fuit, & est, Seraphin. *decif. 1231. num. 1. Ludovif. decif. 359. fine.* Duo autem testes requiruntur ad probandam famam, *Gabriel. de probat. concl. 1. num. 8. Ludovif. decif. 517. num. 27. Glos. v. Judicis, cap. Deus omnipotens 20. 2. q. 1.* Itaque fama cum uno teste plenè probat miraculum, quia duz semiplenæ probationes unam faciunt plenam, & ità docet *Contelor. cap. 18. num. 21. cum Simoneta in relat. S. Francisci de Paula fol. 45. Rota in relat. S. Hyacinti, Ignatii, & Corsini ab eo citatorum.*

Predicta maximè procedunt, si agatur de miraculo antiquitùs factò, quod probatur per unicum testem de propria scientia cum adminiculo aliorum duorum, qui deponant de publica voce, & fama, l. 3 §. *Ejusdem ff. de testib. Bartol. in l. Admonendi ff. de iurjur. num. 48. Alex. lib. 2. consil. 180. num. 6. Felin. in cap. Veniens 10. de testib. num. 10. cum aliis Ludovif. decif. 166. num. 8. Contelor. cap. 18. nu. 23. contrà Castellatum qu. 7. de Canonizat. §. Quæro quid si in casu, ea ratione, quia cum Canonizatio sit de majoribus causis in Ecclesia Dei, æquiparatur causæ criminali, in qua ad condemnationem non sufficit unus testis cum fama, ex *Glos. in dicto cap. Veniens 10. de testib. V. Illorum, cum aliis citatis à Verallò par. 2. decif. 8.* Cui respondet ipse *Contelor. num. 24.* esse differentiam, quia probatio in causa Canonizationis non com-*

paratur probationi in criminalibus, sed tantùm in civilibus, ut docent *Malvesius de Canon. dub. 3. num. 65. Panvin. in relat. S. Bonaventura par. 2. ar. 4. propè initium.* Neque enim in his causis agitur de præjudicio tertii, neque animæ, neque fidei, ergò alia mitior sufficit probatio. Adde tu, id esse certum de miraculis respectu eorum, qui jam supponuntur Sancti; ad probationem enim horum miraculorum præfata probatio sine dubio sufficit, dum non ordinatur ad probandam sanctitatem, dum ea supponitur.

Quæres 6. An unicus testis sufficiat ad probandum quem fecisse miracula in genere?

R. Affirmativè, quia si sufficit ad probandum miraculum in specie, juxta superiùs dicta, multò magis in genere, cum minor probatio sufficiat. Confirmatur id, quia publica vox, & fama, vel historiarum, vel populi concursus ad sepulchrum, vel tabellæ votivæ, & alia hujus generis probant canonizando; ergò & unicus testis, cui magis fides adhibetur. *Contelor. cap. 18. nu. 28.*

Dices hic, ex Decretis referendis in sequenti Meditac. nulla fides adhibenda est historiis, concursui populi, aut votivis tabellis, cum non ab hominibus, sed ex bonis operibus ejusdem servi Dei cognoscenda sit sanctitas eorum.

R. Illa decreta loquuntur in ordine ad Canonizationem, ad quam requiritur specialis probatio miraculorum in specie, nos autem loquimur de probatione miraculorum in genere. Ecclesia ergo neminem canonizat per miracula, nisi in individuo sint probata,

K k

bata,

bata, ex cap. Venerabili 52. de testib. cap. 1. de Reliq. ubi Canonista, cum aliis Contelor. cap. 18. n. 29.

Quæres 7. An credendum sit asserenti, miraculum factum fuisse in sua persona?

- 13 R. Affirmative, quando factum est talis naturæ, ut soli asserenti sit notum, cum de facto proprio deponat nulli præjudiciali. Ex *Castrensi in l. Quicumque C. de servo fugit. l. 7. part. 1. consil. 331. n. 3. Bart. de testib. n. 57. Gabriel. concl. 1. n. 18. limis. 3. Contelor. cap. 18. nu. 19. citans diversas relationes*. Id contingit in miraculis prophetiarum, apparicionibus, revelationibus, locutionibus cum sanctis; solent enim hæc evenire nullis præsentibus, unde eorum Confessariis creditur sola fide ex auditu eorum, de quorum miraculis agitur; & quoddam pariter sit virgo, quoddamquam peccaverit mortaliter &c.

Quæres 8. An sit necessarium, quoddam testes sint contestes, narrantes scilicet idem factum numero, an sufficient testes singulares singuli in suo dicto?

- 14 R. Si miraculum discutatur de jam Sancto, seu Beatificato, sufficientes testes singulares cumulativi, seu diversificativi, non obstativi; si verò agatur de miraculo principali, à quo pendeat initium Canonizationis, seu Beatificationis, non sufficientes singulares, sed debent esse contestes; si verò sermo sit de aliis miraculis accessoriis, à quibus non dependet Beatificatio, nec Sanctificatio, sufficientes singulares.

Prima pars de testibus singularibus, probantibus miraculum jam Sanctificati, seu Beatificati, probatur, quia minor probatio videtur sufficere, qualis est te-

stium singularium respectu contestium; agitur enim de honorando jam sancto, & sic cum nulli fiat præjudicium, levior probatio videtur sufficere, & in hanc sententiam trahi possunt *Taschus V. Testium singularium concl. 277. nu. 7. cum aliis Franchus apud Pasqual. 1183*. Quia arbitrarium est iudici credere testibus, l. 3. ff. de testib. idem Franchus cum aliis, cum quibus est *Riccini part. 2. resol. 492*.

- 16 Secunda pars, in qua agitur de miraculo principali, à quo initium præterduntur habere Beatificatio, requirit duos testes idoneos, & contestes, quia agitur de re gravissima, quæ est Canonizatio dependens à miraculo; ergo de eo debet clarè, & manifestè apparere, exclusa omni exceptione. Et ita interpretari possunt Doctores, quos citat Franchus loco præallegato, & Contelor. num. 30.

- 17 Tertia pars, quoddam miraculum, à quo non dependet Canonizatio, sed aliis accessorium est, sufficienter probetur per singulares, patet, quia minor probatio sufficit, cum tali cognoscendum sit in ordine ad seipsum. Unde *Felin. in cap. Licet ex quadam, §. Primo casu, vers. cui adde, de testib.* dicit, unumquemque eorum facere semiplenam probationem, & sic si sunt duodecim testes, deponentes de duodecim miraculis, probare sex miracula. Quod non placet Conteloro, nec mihi, quia testes singulares, ut probent, debent in substantia rei convenire, licet discrepent in tempore, loco, & circumstantiis.

Hanc distinctionem accepi à doctissimo Pasqualigo ad Franchum num. 1184. licet ibi Franchus dicat absolute sine distinctione,

ne,

ne, piam esse opinionem, testes singulares probare, referendo exempla in ordine ad canonizationem, de quibus ego dixi q. 2. Itaque in facto miraculoso duo spectari possunt, vel ipsum factum, in quantum probatur in ordine ad rationem miraculi, & in hoc sensu testes singulares sufficiunt, licet discrepent loco, tempore, & circumstantiis extrinsecis, modo convenient in substantia facti.

Vel spectatur probatio in ordine ad beatificationem, quæ dependet ab eo miraculo licet probato secundum se, non tamen sufficit in ordine ad beatificationem. In quo sensu non habent locum resolutiones datæ ad præcedentia quæsitæ, sed tantum respectu miraculorum secundum se spectatorum. Sed non est immorandum, quia nostris temporibus, pro unico miraculo etiam concludenter, & plenè probato, non devenitur ad hunc honorem, ut patebit ex dicendis in sequenti Meditat.

Quæres 9. An quando factum explicatur per varios actus, & circumstantias, singula sint probanda per duos testes, an duo testes pro omnibus sufficiant?

19 R. Quando factum non potest probari per duos tantum testes, qui deponant de omnibus actibus, & circumstantiis, quia cognitionem non habent omnium, in eo casu singula probari possunt per proprios testes de illis notitiam habentes; e. g. duo deponunt de infirmitate incurabili, alii duo fidem faciunt de sanitate recuperata in instanti; potest enim esse, quod duo deponentes de infirmitate, nihil sciant de modo, quo sanatus fuit, quia tunc erant ab-

sentes. Talis ergo probatio concludit, quia testes licet diversos actus asserant, tamen quia tendunt ad unum finem, dicuntur in eo esse concordēs; sicut probatur, Sacerdotem celebrasse, ex quo unus testis deponit de principio missæ, alter de fine; isti enim actus propter continuationem uniuntur ad idem factum probandum, in quo testes dicuntur concordare, & convincunt celebrantem; *Carena pars. 3. de sancto officio tit. 6. n. 31. ex gloss. V. Simal cap. Nihilominus* 16 3. q. 9. in terminis nostris *Panvinus rel. S. Bonaventura par. 2. ars. 4. Contel. cap. 18. nam. 13. & 14.* Quilibet ergo actus probari potest per duos testes, licet diversos, non solum quando referuntur ad idem factum, ex quo unum infertur miraculum; in quo casu testes etiam singulares probant ratione continuationis ejusdem facti, ut patet supra, verum etiam respectu diversorum factorum, ex quibus deducibilia sunt diversa miracula, unumquodque enim eorum probari potest per proprios testes, cum non habeant diversa illa facta respectum ad invicem; neque necesse est, quod eisdem testibus probentur contra Vincentium in cap. Venerabili de testib. asserentem plura miracula esse probanda eisdem testibus, cujus dictum impugnatur Contelori à num. 10. cum seq. est enim impossibile, quod iidem testes sint præsentēs omnibus miraculis.

Quæres 10. An Medici, vel Chirurghi, qui non fuerunt præsentēs infirmo, vel simili facto possint asserere factum sibi narratum cum omnibus suis circumstantiis non depen-

dere à causis secundis ?

- 21 R. Duo id probare possunt sua assertione, ut docet Contelor. cap. 18. num. 12. ut conclusum fuit in *Relat. Sanctorum Franciscæ, Caroli, Iguatii, & Thome de Villanova, ex doctrina Anchar. conf. 330. num. 6. Bald. lib. 2. conf. 136. num. 4. Vers. Et si dicitur, & consil. 237. Vers. Alia lex, Clarus V. Homicidium num. 34. Ubi illis creditur asserentibus vulnus esse mortale, præmisso juramento de suo iudicio, ità à simili dicendum est in præsentī casu de miraculis; hæc autem assertio non est pura narrativa, & depositio facti, sed iudicativa ex officio.*

Quæres 11. Quales debeant esse testes deponentes in causis miraculorum? Qualitas vel refertur ad eorum dicta, an scilicet concordent? Vel refertur ad conditionem personarum?

- 22 R. Debent esse contestes, & idonei fidem non habentes maculatam.

Prima pars de convenientia testium est communis omnium, ex quo enim ad quodlibet miraculum in individuo probandum requirunt duos testes, necessè est, quòd ambo tangant, & deponant super idem factum, & non singuli super uno ab alio diverso, aliter idem numero factum ab uno tantum probaretur, & alterum ab altero, & sic non dicerentur concordantes, nec plenè probarent. Ita *Felin. in cap. Licet 47. num. 21. de testib. Gabriel. concl. 2. num. 59. Castellanus de Canonizat. q. 7. Q. quæro, probatur per duos testes, Contelor. cap. 18. num. 3. citans ad hoc plures Relationes.*

Intellige hæc de probatione

miraculorum in ordine ad beatificationem, seu Sanctificationem non verò respectu jam Sanctorum, quia sufficiunt testes etiam singulares convenientes in substantia facti, & etiam unicus, juxta dicta à quæst. 2. cum sequitur agitur enim solum in ordine ad honorandum jam Sanctum, respectu cujus facilius miracula creduntur, dum Deus miracula per eos operatur ad augendam eorum sanctitatis famam, de qua jam constat in Ecclesia.

- 23 Secunda pars de idoneitate probatur, quia cum hæc qualitas in eo consistat, ut persona non careat fide, vel eam habeat, sed non diminutam; tota enim vis testimonii consistit in fide, quam iudex habet de testibus, quibus credere ei est arbitrium l. 3. ff. de test. & quilibet persona fidelis reputetur, nisi probetur contrarium; hinc est, quod edictum testium est prohibitivum, scilicet quemlibet admitti, nisi prohibeatur, quia præsumitur idoneus, *Glos. V. Idoneus. c. 1. de testib.* Et quamvis in jure multi prohibeantur, præsertim ubi agitur de interesse tertii, de quo non tractatur in causis miraculorum, præsertim jam Sanctorum, seu beatorum, quilibet etiam prohibitus admitti potest, quia ejus dictum nulli nocere potest. Videtur tamen excipiendus testis aliàs perjuris, quia caret fide, dum aliàs de mendacia est convictus; præsumitur enim talis in aliis judiciis, idè non admittendus. Confirmantur prædicta, quia Bullæ Pontificiæ, & Decreta de Canonizatione Sanctorum nihil disponunt de qualitate testium,

ut

ut patebit ex illis in sequent. Meditation. registrandis; ergò id relinquatur dispositioni juris communis, arg. l. *Si extraneus* 6. ff. de condit. causa data. Quoniam autem jura nihil disponunt de qualitate testium in hujusmodi causis, sed tantum respectu causarum civilium, & criminalium temporalium; ideo quilibet persona censenda est testis idonea in his, in quibus nullius potest reperiri prejudicium, respectivè ad miracula probanda in ordine ad honorem Sanctorum, non autem si probatio referenda sit ad instituendam beatificationem, & Canonizationem, quia tunc testes tantum non prohibiti recipiendi sunt, ne Ecclesia decipiatur in his.

25 Quæres 12. An domestici, & de familia sint idonei testes in causa miraculorum? Quo nomine veniunt omnes in eadem domo habitantes, sive sint de sanguine, sive affines, & mercenarii, sub eodem tecto viventes domestici dicti; quia stant in eadem domo, ex adductis à Barbosa Appell. 78. Farinac. qu. 35.

26 R. Domestici sunt testes idonei in probandis miraculis respectu jam Canonizatorum non respectu aliorum, juxta superius dicta. Ità Abbas in cap. Venerabili de testib. Collectar. in cap. 1. de Reliq. num. 5. Rota cum aliis Contel. cap. 18. num. 4. Ea ratione, quia testes de universitate admittuntur, quando non agitur de particulari eorum commodo, de qua re latè Farinac. quæst. 60. à numer. 450. de teste

de universitate, Contel. alios ibi citat.

Qui licet non distinguat, tamen ita intelligendus est, ut non patiantur aliquam exceptionem respectu beatificationis, nam præcitati requirunt testes idoneos in Canonizatione Sanctorum fundati in cap. Venerabili, in quo agitur de probandis miraculis in ordine ad illam.

Quæres 13. An Religiosi sint testes idonei respectu suorum?

28 R. Affirmativè respectu Sanctorum, non autem respectu beatificationis, quia hæc requirit testes omni exceptione majores, quod verum puto, quando agitur de miraculo, quod per extraneos probari potest. In probanda autem Regulæ observatione, & hujus generis, quæ solis professis solent esse nota, tunc idonei omnino testes sunt, secundum Farinac. qu. 60. num. 479. in causis prophanis suorum Conventuum, ergò & in his de miraculis, ex dicta ratione in præcedenti quæstione de testib. universitatis, qui probant, quando non agitur de commodo singulorum. Ita aliis allegatis Contel. cap. 18. num. 6.

Quæres 14. An necessaria sit licentia sui superioris ad testificandum, tam pro miraculis extraneorum, quam suorum?

29 R. Quamvis malè agant contra obedientiam sui Superioris, à quo dependenter habent vel le, & nolle, tamen datum testimonium sine licentia valet in aliis causis, ex allegatis à Sanch. lib. 6. capit. 13. numer. 108. ergò & in casu nostro.

In

30 In dubio autem, an licentia præcesserit, necne? Præsumitur, si plures religiosi recepti sunt in testes, ex *Corneo lib. 1. consil. 135. num. 33. Guidop. decis. 517. Silvian. cons. 16. numer. 6. & 7. cum Contel. cap. 18. numer. 8.*

Dicas, prædictis videtur ob stare suspicio affectionis, & quædam utilitas, quam eorum consequuntur, si beatificetur aliquis eorum religiosus, concurrunt enim multe elemosynæ & dona votiva prætiosa ad eorum sepulchra, ergo repellendi sunt propter hoc interesse.

31 R. Affectionis suspensionem iuramento purgari, *Bald. in cap. Cum Nuntius, de testib. vers. Sed istis, Felin. in cap. Insuper, eod. num. 1. §. Et si dicatur Contelor. num. 7.*

Quæres 15. Numquid Moniales pro suis, & extraneis possunt esse testes?

32 R. Affirmative, & eodem modo, licet enim conditio sexus sit exceptio considerabilis, expellens mulierem à testificatione, tamen earum status facit illas fide dignas, unde sicut testantur pro negotiis sui Monasterii, ex allatis à *Favinar. q. 60. num. 464.* ita & in hac materia, & quidem à fortiori respectu suarum Monialium, cum nulli extraneo pateat aditus intra clausuram, ex qua prohibitionem certum est, nullus præter illas scire gesta, mores, & observantias suarum Monialium, unde de necessitate sunt testes idoneæ; & sicut sunt tales in favorem sui Monasterii, ut dixi, & tradit *Riccus par. 2. decis. 296.* ita & in miraculis, cum sit res favorabilis Monasterio.

33 num. 9. quærit, an Moniales sint idoneæ ad testificandum, dum interrogatæ non videntur secundum faciem, intermediente ligno, aut panno? Credit, quod sic, si ex vocis diversitate dignosci possunt; Sed cum id sit difficile, quia agnitio vocis supponit conversationem, & familiaritatem inter loquentem, & audientem, quæ non reperitur inter iudicem, & moniales, ut notum est; ideo disco oportet respondeant in parlitorio. Ordinatio enim, quod extraneis loquantur testæ facie, est respectu locutionis familiaris, non iudicialis, & coram superiore, cui à Deo dicitur *Proverb. 23. 23. Agnosce vultum pecoris tui.* Debent ergo moniales detegere faciem, dum à iudice interrogantur.

Quæres 16. An testes debeant reddere rationem suæ scientiæ, etiam non interrogati, & respondere de singulis circumstantiis?

36 R. Testes debent reddere rationem sui dicti, etiamsi non interrogentur. Ita *Innoc. in cap. Cum causam, de testib. Pasqualig. ad Francicum n. 1190. Genuens. cap. 49. n. 3. Barbosa alleg. 97. num. 6. Contelor. cap. 25. de Canonizat. num. 70. & 71. ubi nu. 72. adducit rationem, quia miraculum corporis sensu percipi non potest, cum habeat causam omnibus occultam, effectus autem manifestos, ex *S. Thom. part. 1. qu. 105. art. 7.* causa ergo non reddita dicto testis credendum non est; quia hæc, & similia percipiuntur tantum iudicio intellectus, quod non pertinet ad testem, sed ad iudicem. Ego autem hic dico, ad testem pertinere solum probare, & deponere*

38 ponere super factum, & circumstantias ejus, quæ omnia sunt sensibilia; in quibus etiam continetur ratio, dum factum adæquate exponitur à teste.

Quæres 17. An, ut dictum testis valeat, necessarium sit, quòd testis juret?

39 R. Debet jurare de veritate dicenda, aliàs nihil probat. *Farinac. quest. 4. 6. numer. 51. U seq. cum aliis Contelorus in terminis, cap. 25. numer. 62.* Sufficit autem, quòd in actis constet de juramento, per verbum *Testis juravit*, seu *juratus* sine aliis verbis *Glos. V. Prestito, de elect. cap. Ut circa, Bald. in l. jurjurandi C. de testibus numer. 2. Salicetus num. 4. cum aliis, Contelorus cap. 25. num. 65.*

Quæres 18. An testes simul possint examinari, vel ad minus dari juramentum singulis simul existentibus?

40 R. Juramentum simultaneum illis dari non potest, nec multò minus examinari. Primum docet citata *Glos. V. Prestito, Verall. par. 2. decis. 123. cum aliis Contelorus cap. 25. numer. 65.* Secundum clarè habetur ex *cap. Venerabili 52. de testibus ibidem Canon.* Aliter examinatio non valet, ut ibidem docent omnes cum *Conteloro num. 66.* In dubio præsumuntur jurati, & examinati singillatim, *Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 132. num. 8. Contelorus numer. 67.* Ratio examinis singularitèr facti, ea est, quia aliter unus posset instruere alterum, & alter alterius dictum sequi, quod non licet, quia unusquisque deponere debet de propria

scientia facti.

Quæres 19. An testes debeant esse omni exceptione majores, & facere plenissimam probationem?

42 R. Negativè, sufficit, quòd eis non obstat aliquod canonici cum impedimentum, & sufficit plena probatio. Primum docet *Rota in Relat. Sanctorum Francisci de Paula S. Videndum Hyacinthi, fol. 51. Corsini, S. 3. vers. Non tamen, ex Conteloro capit. 25. numer. 74.* Ubi quoque docet secundum, sufficere plenam probationem.

Quæres 20. In casu, quo repetantur testes, possunt ne se remittere ad primum examen?

43 R. Sic, quod melius est, quia cum memoria sit labilis, potest variare, & sic perturbare probationem Ita *Bartol. in l. Eas 27. ff. ad leg. Cornel. de falsar. numer. 6. Farinac. question. 66. numer. 39. U. 43. Caputaque lib. 1. decisio. 334. Seraphin. decisio. 270. Contelorus capit. 25. numer. 88.* Intellige, nisi iudex cogat repetere per extensum, nulla habita relatione ad primum examen. Vide oppositum sequent. Meditation. numer. 46.

Quæres 21. An valeat examen, quando duo testes in omnibus, & per omnia concordant, si Notarius examen secundi non extendit, sed scribat, quòd secundus testis idem omnino deposuit, quod primus?

44 R. Sic, quia idem semper facit idem, ergò parum refert

fort ejus extensio, quæ depositionem non alterat. Ita Canon, in capit. *Nihil, de verborum significatione, Farinat. question. 80. numer. 103. & 104.* In terminis Rota in Relat. Sancti Didaci, ubi quod Cle-

mens IV. fuit hujus opinionis in Canonizatione Hedwigis Ducissæ Poloniæ, & in Relat. Sancti Hyacinthi 8. Miracul. fol. 49. Contelor. capit. 25. numer. 76.

MEDITATIO XXXIII.

De Recognitione, & Approbatione
Miraculorum.

- 1 **M**iraculum spectatur materialiter, & formaliter.
- 2 Processus informativus respicit miraculum materialiter consideratum, judicativus vero idem formaliter acceptum.
- 3 Miraculum formale excedit vires, & ordinem naturæ à solo Deo proveniens.
- 4 Probatio, alia testificativa, alia judicativa.
- 5 Prima præcedit secundam.
- 6 Factum in miraculis spectatur secundum quod accidit.
- 7 Probatur solum id, quod est.
- 8 Probatio alia directa, alia indirecta, quid utraque.
- 9 Directa est idem quod testificativa, indirecta idem quod judicativa.
- 10 Miraculum ut materiale probatur directe.
- 11 Ejus formale indirectè probatur.
- 12 Miraculum in sua ratione formali includit excessum naturæ, & processionem à solo Deo.
- 13 Qui potest formare processum super miraculis materialiter acceptis, potest etiam recognoscere eorum formalitatem.
- 14 Approbatio, & recognitio fit cum Peritorum consilio.
- 15 Tridentini dispositio de miraculis approbandis.
- 16 Est tantum respectu Sanctorum, & Beatorum.
- 17 Titulo cuique respondet unusquisque textus.
- 18 Et ab eo sumitur descriptio quaestionis.
- 19 Tridentinum disponit de miraculis solum Sanctorum, & Beatorum.
- 20 Cooperiuntur imagines miraculose.
- 21 Regulares, & Prælati Nullius non approbant miracula.
- 22 Quales sint Theologi, & alii pii, & docti in consilium adhibendi.
- 23 Laici non prohibentur consulere in spiritualibus.
- 24 Pius, & Impius quis dicatur?
- 25 Reliquia alia sunt Sanctorum, alia nondum beatorum.
- 26 Reliquia quomodo dicantur antiqua, seu nova.
- 27 Episcopus recognoscit omnes Reliquias, sed non exponit nondum beatificatorum.
- 28 Tridentinum loquitur de utrisque Reliquiis.
- 29 Tridentinum non adversatur Concilio Lateranensi.
- 30 Reliquia quomodo ex Urbe sunt extrahenda?
- 31 Pœnis puniuntur inde illas extrahentes sine licentia.
- 32 Quomodo recognoscuntur inventa in Ecclesiis, & alibi?
- 33 Scriptura lapidis antiqua probat.
- 34 Scriptura antiqua non recognoscitur.
- 35 Reliquia sine inscriptione non probantur.
- 36 Papa incognitis nomen tribuit.

MEDITATIO XXXIII.

Remitto, quòd miraculum dupliciter spectari potest, materialiter nimirum, & formaliter. Ratione materię consistit in illo facto, quod accidit, e. g. mutus loquitur, cecus videt, infirmus sanatur &c. in factis igitur hujusmodi consistit miraculum materialiter spectatum, quia per horum speculationem factorum aliud non consideratur, nisi quòd apparet probatum per testes productos, juxta dicta precedenti Meditatione;

& super his factis processus instructus, juxta Meditationem 31. appellatur informativus, dum judex de hujusmodi factis, & effectis informatur, & ulterius non procedit, quia materiale tantum miraculi probatur, & aliud in simili processu non queritur.

- 2 Quoniam autem processus informativus ordinatur ad alium subsequentem processum, nimirum ad eum, in quo queritur, cujusnam ordinis sit effectus talis facti jam probati, nempe, an naturalis, an supernaturalis; ideo in eo discutitur ratio formalis miraculi, quod propriè, & formaliter acceptum est illud, quod excedit totius naturę ordinem, & virtutem, ac proinde solum Deum habet pro causa sui productiva, ut docent omnes Theologi, & Canonistę, cum agunt de miraculis, ut dixi Medit. 1. Probato ergo, quòd factum excedit vires naturę creatę, ab ejus effectū excluditur causa secunda, ac proinde ejus causa de necessitate tribuenda est soli Deo; cum alię
- 3

causę à prima, qui est Deus, & secunda creata, non sint dabiles, nec hi effectus à seipsis esse possunt, quia nemo nascitur à se, nec aliquid à seipso producit, alioquin esset, antequam esset, cum causa efficiens sit ante suum effectum. De miraculis secundum esse materiale, actum est in precedentibus duabus Meditationibus. De eisdem verò secundum esse formale, agendum est in presenti. De utrisque verò simul in aliis Medic.

- 4 Notandum autem est, quòd ad propositum nostrum datur duplex genus probationis, nempe probatio testificativa, & judicativa. De prima, quę consistit in depositione testium, qui narrat factum cum omnibus suis circumstantiis, quod vocavimus miraculum materialiter acceptum, actum est precedenti Meditatione. De secunda, quę consistit in consultatione peritorum, & judicativa approbatione miraculi formaliter accepti, facta à Judice hic agendum est.

- 5 Probatio autem testificativa, præcedit judicativam, quia sicut ex facto, ut ajunt, oritur jus, idest, judex ex eo benè narrato colligit juridicum responsum, ita judex in discernendis miraculis, à non miraculis regulatur ex facto benè proposito, probato, & cognito; undè necessarium est, ut præcedat probatio testificativa legitime facta, ut inde oriatur cognitio regulari in mente judicis, ut possit judicare, an talis effectus sit miraculosus. Judex autem cum suis Consultoribus debet attendere factum secundum se spectatum, non secundum quod potuisset fieri, Cravetta conf. 189. num. 7. Vers.
- 6

Quartus

Quartus casus, Tusebus lit. F. concl.

24. Quia judicare debet id, quod de facto accidit, non quod poterat aliter accidere; non enim probatur per testes id, quod nondum est, sed quod est, quia probatio fit per unum ex sensibus, sensus autem non attingit objectum nisi præsens, & actu existens, & cum iudex in approbandis miraculis regulatur ex facto probato, ut dixi, considerare tantum debet, quod est, non quod poterat esse. Sed accedamus ad questiones.

Quæres igitur primum, an miracula directe probari possint?

Est igitur probatio duplex, una directa, alia indirecta. Directa est illa, quæ sine medio finem attingit, & super objectum immediate deponit e. g. cum quis testificatur per unum ex quinque sensibus; ut, Vidi Petrum deambulantem in foro. Indirecta est illa, qua aliquid probatur per medium syllogisticum e. g. Probo Petrum non sedere in hoc scamno sic: duo corpora simul non possunt occupare idem scamnum; sed Paulus in hoc scamno sedet, & occupat illud, ergo in eo Petrus non sedet. In hoc loco est Titius, ergo non Sejus, ex angustia, & arctitudine loci, quod est medium probativum consequentiarum ex illo antecedenti correlativo ad consequens. Vide *Contelior. cap. 18. de Canonizat. initio, qui eam doctrinam ex Baldo in cap. 3. de Probat. tradit.*

Unum hic observo, quod hoc duplex probationis genus est mixtum ex probatione testificativa, & judicativa; nam testis deponit id, quod immediate vidit propriis oculis, vel propriis auribus audit, & sic sine medio, consequen-

ter probatio directa est testificativa, ita quod probatio facta per medium proprie dici non debet testificativa, maxime, quando medium est arguitivum, & syllogisticum, sed tantum judicativa, & indirecta. Dixi *proprie*, quia probatio per auditum auditus, seu alienum, & si in iudiciis admittatur, secundum quod tradit Farinac. q. 69. non est tamen proprie, & præcisè probatio, cum levis sit, & raro attendatur. Igitur probatio directe se tenet ex parte testificativæ, & indirecta ex parte judicativæ.

R. Miraculum directe probatur, secundum quod materialiter spectatur; indirecte verò secundum quod formaliter consideratur.

Primum probatur, quia ex dictis, probatio directa est illa, qua objectum immediate attingitur uno ex sensibus; sed hoc modo probantur miracula secundum factum, quod oculis videtur, auribus auditur, gustu sentitur, ergo eorum probatio est directa. Et in hoc difficultatem non video. Et confirmatur, quia miracula secundum suam materialitatem probantur probatione testificativa, sed indirecta est testificativa ex dictis; ergo hæc est miraculorum secundum materiam.

Secundum probatur, quia miracula secundum suam rationem formalem sensibus percipi non possunt; ergo nec directe probari. Patet vis consequentiarum, quia directa probatio fit immediate per unum ex sensibus; si ergo miracula sensibus non percipiuntur, directe probari non possunt.

Antecedens verò probatur, quia formalis ratio miraculi duobus completur, per excessum virtutis

naturalis, & per immediatam productionem à Deo, ut omnes concedunt; est enim supernaturalis effectus à solo Deo procedens, & ideo excedens virtutem, & ordinem naturæ; ergo sensibus percipi non potest, sed tantum intellectu. Confirmatur ex *S. Thoma*, 2. 2. q. 178. art. 1. ad 1. dicente, miraculum nec visu, nec sensibus aliis probari posse, *Contelor. cap. 18. initio sic arguit*. Thomas erat cæcus, natura non potest præstare visum cæco, igitur visus illi restitutus est à Deo, qui est supra naturam, & solus potest cæco à nativitate præstare visum, cum *S. Thoma par. 1. q. 105. art. 8.* Vulnus, quod Joseph habebat in crure, statim signo Crucis est sanatum; natura autem, neque cum ea ars, sanare potest in instanti; ergo id opus est solius Dei, ac proinde miraculum, ita omnes, quos citant *Simoneta in relat. S. Francisci de Paula, vers. sed ante omnia fol. 41. Parvin. in relat. S. Bonaventura part. 2. art. 4. Rota in relat. S. Raymundi par. 2. art. 8. & in relat. S. Teresa art. 1. de Miraculis, cum multis aliis ipse Contelor. initio cap. 18.* Quibus addo Lauretum de Franchis apud *Pasqualig. num. 1189. & Mascard. concl. 1063. num. 11.*

Quæres 2. Ad quos iudices spectet examinare, & approbare miracula?

- 13 R. Ad eosdem, ad quos pertinet instruere processum informativum super miracula, materialiter spectata; illi autem sunt Papa, Sacra Rituum Congregatio, Concilium Generale, & Episcopi iure ordinario, juxta dicta *Medit. 31. à num. 68. ad 80.* ergo & ad eosdem spectat examinare forma-

litate miraculorum; & illa approbare. Miracula autem vel sunt à servis Dei nondum beatificatis, nec canonizatis, vel jam beatificatis, seu canonizatis. In priori sensu examinari, & approbari possunt ab Episcopis, & aliis, sed non publicari; quia id esset tribuere illis cultum publicum, & quodam modo illos beatificare, quod soli Papæ competit, juxta quod dixi *Medit. 31. num. 6. 7. 31. 78. 79. 80. & 81.* Miracula verò, quæ faciunt jam beatificati, vel canonizati (pro eodem enim sumuntur in re hac) ab Episcopis, & aliis, qui processum informativum formare possunt, non solum examinantur, recognoscuntur, & approbantur, sed etiam publicari possunt, imò debent ad Sanctorum honorem, & Dei gloriam, quia cessat supradicta ratio, ex quo enim illis cultus publicus tribuitur ab Ecclesia, non dicuntur beatificari directe, nec indirecte per hujusmodi publicationem, sed tantum in eis augetur cultus, & honor illis debitus.

Quæres 3. An, & quomodo Episcopi examinare debeant miraculum Sanctorum, & aliorum Dei Servorum?

- 14 R. Id facere debent de consilio Theologorum, piorum virorum, & peritorum. Et loquendo de miraculis nondum beatificatorum ita exprimitur in Bulla, de qua *Medit. 31. num. 6. 7. 31. 78. 79. 80. & 81.* ubi retuli, quomodo id facere possint, non repeto, quia Lector ibi commodè potest videre.

- 15 Si verò sermo sit de miraculis jam beatificatorum examinandis Tridentinum ad initium sess. 25. in tit.

in tit. De Invocat. Venerat, & reliq. sanct. tradit formam propè finem illius tituli his verbis.

Nulla etiam admittenda esse nova miracula, nec novas Reliquias, nisi eodem recognoscens, & approbante Episcopo; qui simul atque de his aliquid compertum habuerit, adhibitis in Consilium Theologis, & aliis piis viris ea faciat, quæ veritati, & pietati consentanea judicaverit.

Ex hoc decreto colliguntur ea, quæ dixi hic, & præcedentibus duabus Medit. nimirum pro miraculis dari, duos processus, unum informativum quo ad miracula materialiter spectata, ut indicant illa verba: *qui simul atque de his aliquid compertum habuerit.* Ex processu scilicet informativo procedet Episcopus ad recognoscendum per alterum processum judicativum scilicet miraculum, secundum eorum formalem rationem.

Quæres 4. An in hoc Tridentini decreto sermo sit de approbandis miraculis, non solum Sanctorum, sed etiam Servorum Dei, qui nondum sunt sanctificati.

- 16 **R.** De miraculis Sanctorum tantum disponit Tridentinum, & ratio est manifesta ex titulo hujus tenoris. *De Invocatione, Veneratione, & Reliquiis Sanctorum, & sacris imaginibus.* Ergo excluduntur à Concilio nondum sancti. Unusquisque enim textus congruit suo titulo, *l. si quid autem §. si quid verò C. de veteri jure enucl. l. 1. §. Quibus specialiter C. de novo cod. fac.* Ex illis enim desumitur decisio quæstionum, quando sensum habent completum, ut notat Navar. *l. 3. in c. Hac autem verba n. 6. Ità*
- 17
- 18

quodd nec in textu sit alia mentio, nisi de Sanctis; ergo Tridentinum loquitur tantum de miraculis Sanctorum recognoscendis, & non de factis à servis Dei, quorum recognitio, licet spectet ad Episcopum, ex Decreto, & Bulla, de quibus Medit. 31. num. 5. tamen non est omnino adæquata, quia miracula recognita ab eo non potest publicare, sicut manifestare potest miracula Sanctorum, postquam illa approbaverit, ob rationem superius dictam.

Et quod Tridentinum disponat tantum de miraculis Sanctorum, ita docent Philarchus *de offic. Sacerd. tom. 1. par. 2. lib. 3. cap. 9. vers. 5. Sancti. lib. 2. cap. 43. nu. 2. Anselmus de cultu sacrar. reliq. §. 22. num. 42. Grassi. de sent. excom. cons. 17.* quos contra se citat Barbosa, *ad hoc cap. num. 8. & ad cap. fin. de Reliq. num. 4. & allegat. 97. num. 1.* Ubi dicit sibi quærenti responsum fuisse à Sacra Congregatione, dispositionem Concilii intelligendam esse de miraculis etiam non Canonizatorum. Credamus illi urbaniter interpretando responsum, dispositionem Concilii intelligendam esse, ut Episcopus in recognitione miraculorum non Sanctorum procedat eodem modo, sicut in approbatione miraculorum Sanctorum, servata communi forma ea examinandi consultis Theologis, sed cum ea differentia, quod miracula Sanctorum à se approbata potest publicare, nequaquam publicare approbata miracula servorum Dei, ad formam Bullæ, de qua Medit. 31. n. 6. & 7. Vide Contel. c. 5. nu. 14. & 15. ubi ferè idem sentit.

Quæres 5. An Tridentinum disponat de recognitione miraculo-

dere à causis secundis?

- 21 R. Duo id probare possunt sua assertiones, ut docet Contelor. cap. 18. num. 12. ut conclusum fuit in *Relat. Sanctorum Franciscæ, Caroli, Ignatii, & Thoma de Villanova, ex doctrina Anchar. conf. 330. num. 6. Bald. lib. 2. conf. 136. num. 4. Vers. Et si dicitur, & consil. 137. Vers. Alia lex, Clarus V. Homicidium num. 34. Ubi illis creditur asserentibus vulnus esse mortale, præmissio juramento de suo iudicio, ità à simili dicendum est in præsentī casu de miraculis; hæc autem assertio non est pura narrativa, & depositio facti, sed iudicativa ex officio.*

Quæres 11. Quales debeant esse testes deponentes in causis miraculorum? Qualitas vel refertur ad eorum dicta, an scilicet concordent? Vel refertur ad conditionem personæ?

- 22 R. Debent esse contestes, & idonei fidem non habentes maculatam.

Prima pars de convenientia testium est communis omnium, ex quo enim ad quodlibet miraculum in individuo probandum requirunt duos testes, necesse est, quod ambo tangant, & deponant super idem factum, & non singuli super uno ab alio diverso, aliter idem numero factum ab uno tantum probaretur, & alterum ab altero, & sic non dicerentur concordēs, nec plene probarent. Ita *Felin. in cap. Licet 47. num. 21. de testib. Gabriel. concl. 2. num. 59. Castellanus de Canonizat. q. 7. S. quæro, probatur per duos testes, Contelor. cap. 18. num. 3. citans ad hoc plures Relationes.*

Intellige hæc de probatione

miraculorum in ordine ad beatificationem, seu Sanctificationem non verò respectu jam Sanctorum, quia sufficientes testes etiam singulares convenientes in substantia facti, & etiam unicus, juxta dicta à quæst. 2. cum leq. agitū enim solum in ordine ad honorandum jam Sanctum; respectu cujus facilius miracula creduntur, dum Deus miracula per eos operatur ad augendam eorum sanctitatis famam, de qua jam constat in Ecclesia.

- 23 Secunda pars de idoneitate probatur, quia cum hæc qualitas in eo consistat, ut persona non careat fide, vel eam habeat, sed non diminuat; tota enim vis testimonii consistit in fide, quam iudex habet de testibus, quibus credere ei est arbitrium *L. 3. ff. de test. & quolibet persona fidelis reputetur, nisi probetur contrarium; hinc est, quod edictum testium est prohibitorium, scilicet quemlibet admitti, nisi prohibeatur, quia præsumitur idoneus, Glof. V. Idoneus. 1. de testib.* Et quamvis in iure multi prohibeantur, præsertim ubi agitur de interesse tertii, de quo non tractatur in causis miraculorum, præsertim jam Sanctorum, seu beatorum, quilibet etiam prohibitus admitti potest, quia ejus dictum nulli nocere potest. Videtur tamen excipiendus testis aliās perjuratus, quia caret fide, dum aliās de mendacio est convictus; præsumitur enim talis in aliis judiciis; ideo non admittendus. Confirmantur prædicta, quia Bullæ Pontificiæ, & Decreta de Canonizatione Sanctorum nihil disponunt de qualitate testium;

ut

ut patebit ex illis in sequent. Meditation. registrandis; ergo id relinquitur dispositioni juris communis, arg. l. Si extraneus 6. ff. de conditi. causa data. Quoniam autem jura nihil disponunt de qualitate testium in hujusmodi causis, sed tantum respectu causarum civilium, & criminalium temporalium; ideo quilibet persona censenda est testis idonea in his, in quibus nullius potest reperiri præjudicium, respectivè ad miracula probanda in ordine ad honorem Sanctorum, non autem si probatio referenda sit ad instituendam beatificationem, & Canonizationem, quia tunc testes tantum non prohiberi recipiendi sunt, ne Ecclesia decipiatur in his.

- 15 Quæres 12. An domestici, & de familia sint idonei testes in causa miraculorum? Quo nomine veniunt omnes in eadem domo habitantes, sive sint de sanguine, sive affines, & mercenarii, sub eodem tecto viventes domestici dicti; quia stant in eadem domo, ex adductis à Barbosa Appell. 78. Farinac. qu. 55.

- 26 R. Domestici sunt testes idonei in probandis miraculis respectu jam Canonizatorum non respectu aliorum, juxta superius dicta. Ità Abbas in cap. Venerabili de testib. Collectar. in cap. 1. de Reliq. num. 5. Rota cum aliis Conselor. cap. 18. num. 4. Ea ratione, quia testes de universitate admittuntur, quando non agitur de particulari eorum commodo, de qua re latè Farinac. quest. 60. à numer. 450. de teste

de universitate, Consel. alios ibi citat.

Qui licet non distinguat, tamen ita intelligendus est, ut non patiantur aliquam exceptionem respectu beatificationis, nam præcitati requirunt testes idoneos in Canonizatione Sanctorum fundati in cap. Venerabili, in quo agitur de probandis miraculis in ordine ad illam.

Quæres 13. An Religiosi sint testes idonei respectu suorum?

- 28 R. Affirmativè respectu Sanctorum, non autem respectu beatificationis, quia hæc requirit testes omni exceptione majores, quod verum puto, quando agitur de miraculo, quod per extraneos probari potest. In probanda autem Regulæ observatione, & hujus generis, quæ solis professis solent esse nota, tunc idonei omnino testes sunt, secundum Farinac. qu. 60. num. 479. in causis prophanis suorum Conventuum, ergo & in his de miraculis, ex dicta ratione in præcedenti quæstione de testib. universitatis, qui probant, quando non agitur de commodo singulorum. Ità aliis allegatis Conselor. cap. 18. num. 6.

Quæres 14. An necessaria sit licentia sui superioris ad testificandum, tam pro miraculis extraneorum, quam suorum?

- 29 R. Quamvis malè agant contra obedientiam sui Superioris, à quo dependenter habent vel le, & nolle, tamen datum testimonium sine licentia valet in aliis causis, ex allegatis à Sanch. lib. 6. capit. 13. numer. 108. ergo & in casu nostro.

In

- 30 In dubio autem, an licentia præcesserit, necno? Præsumitur, si plures religiosi recepti sunt in testes, ex *Corneo lib. 1. consil. 135. num. 33. Guidop. decis. 517. Silvian. cons. 16. numer. 6. & 7. cum Contel. cap. 18. numer. 8.*
- 7 Dices, prædictis videtur ob stare suspicio affectionis, & quædam utilitas, quam eorum consequuntur, si beatificetur aliquis eorum religiosus, concurrunt enim multæ elemosynæ & dona votiva prætiola ad eorum sepulchra, ergo repellendi sunt propter hoc interesse.
- 31 R. Affectionis suspensionem juramento purgari, *Bald. in cap. Cum Nuntius, de testib. vers. Sed istis, Felin. in cap. Insuper, eod. num. 1. §. Et si dicatur Contelor. num. 7.*
- Quæres 15. Numquid Moniales pro suis, & extraneis possunt esse testes?
- 32 R. Affirmativè, & eodem modo, licet enim conditio sexus sit exceptio considerabilis, expellens mulierem à testificatione, tamen earum status facit illas fide dignas, unde sicut testantur pro negotiis sui Monasterii, ex allatis à *Farinar. q. 60. num. 464.* ita & in hac materia, & quidem à fortiori respectu suarum Monialium, cum nulli extraneo pateat aditus intra clausuram, ex qua prohibiti certum est, nullas præter illas scire gesta, mores, & observantias suarum Monialium, unde de necessitate sunt testes idonei; & sicut sunt tales in favorem sui Monasterii, ut dixi, & tradit *Riccus par. 2. decis. 296.* ita & in miraculis, cum sit res favorabilis Monasterio. *Contelor. cap. 18.*
- num. 9. quærit, an Moniales sint idonei ad testificandum, dum interrogate non videntur secundum faciem, intermediente ligno, aut panno? Credit, quod sic, si ex vocis diversitate dignosci possunt; Sed cum id sit difficile, quia agnitio vocis supponit conversationem, & familiaritatem inter loquentem, & audientem, quæ non reperitur inter iudicem, & moniales, ut notum est; ideo discoperire respondeant in parlatorio. Ordinatio enim, quod extraneis loquantur testæ facie, est respectu locutionis familiaris, non judicialis, & coram superiore, cui à Deo dicitur *Proverb. 23. 23. Agnosce vultum pecoris tui.*
- 33 Debet ergo moniales detegere faciem, dum à iudice interrogantur.
- Quæres 16. An testes debeant reddere rationem suæ scientiæ, etiam non interrogati, & respondere de singulis circumstantiis!
- 36 R. Testes debent reddere rationem sui dicti, etiam si non interrogantur. Ita *Innoc. in cap. Cum causam, de testib. Pasqualig. ad Francicum n. 1190. Genuens. cap. 49. n. 3. Barbosa alleg. 97. num. 6. Contelor. cap. 25. de Canonizat. num. 70. & 71. ubi nu. 72. adducit rationem, quia miraculum corporis sensu percipi non potest, cum habeat causam omnibus occultam, effectus autem manifestos, ex S. Thom. part. 1. qu. 105. art. 7. causa ergo non reddita dicto testis credendum non est; quia hæc, & similia percipiuntur tantum iudicio intellectus, quod non pertinet ad testem, sed ad iudicem. Ego autem hic dico, ad testem pertinere solum probare, & deponere*

- 38 ponere super factum, & circumstantias ejus, quæ omnia sunt sensibilia; in quibus etiam continetur ratio, dum factum adæquatè exponitur à testè.

Quæres 17. An, ut dictum testis valeat, necessarium sit, quòd testis juret?

- 39 R. Debet jurare de veritate dicenda, aliàs nihil probat. *Farinac. quest. 4. 6. numer. 51. U seq. cum aliis Contelorus in terminis, cap. 25. numer. 62.* Sufficit autem, quòd in actis constet de juramento, per verbum *Testis juravit*, seu *juratus* sine aliis verbis *Glos. V. Præfatio, de elect. cap. Ut circa, Bald. in l. i. iurjurandi C. de testibus numer. 2. Salicetus num. 4. cum aliis, Contelorus cap. 25. num. 65.*

Quæres 18. An testes simul possint examinari, vel ad minus dari juramentum singulis simul existentibus?

- 40 R. Juramentum simultaneum illis dari non potest, nec multò minùs examinari. Primum docet citata *Glos. V. Præfatio, Verall. par. 2. decis. 123. cum aliis Contelorus cap. 25. numer. 65.* Secundum clarè habetur ex cap. *Venerabili 52. de testibus ibidem Canon.* Aliter examinatio non valet, ut ibidem docent omnes cum *Conteloro num. 66.* In dubio præsumuntur jurati, & examinati singillatim, *Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 132. num. 8. Contelorus numer. 67.* Ratio examinis singularitèr facti, ea est, quia aliter unus posset instruere alterum, & alter alterius dictum sequi, quod non licet, quia unusquisque deponere debet de propria

scientia facti.

Quæres 19. An testes debeant esse omni exceptione majores, & facere plenissimam probationem?

- 42 R. Negativè, sufficit, quòd eis non obstat aliquod canonici cum impedimentum, & sufficit plena probatio. Primum docet *Rota in Relat. Sanctorum Francisci de Paula S. Videndum Hyacinthi, fol. 51. Corsini, S. 3. vers. Non tamen, ex Conteloro capit. 25. numer. 74.* Ubi quoque docet secundum, sufficere plenam probationem.

Quæres 20. In casu, quo repetantur testes, possunt ne se remittere ad primum examen?

- 43 R. Sic, quòd melius est, quia cum memoria sit labilis, potest variare, & sic perturbare probationem. Ita *Bartol. in l. Eas 27. ff. ad leg. Cornel. de falsar. numer. 6. Farinac. question. 66. numer. 39. U. 43. Caputaque lib. 1. decisio. 334. Seraphin. decisio. 270. Contelorus capit. 25. numer. 88.* Intellige, nisi iudex cogat repetere per extensum, nulla habita relatione ad primum examen. Vide oppositum sequent. *Meditation. numer. 46.*

Quæres 21. An valeat examen, quando duo testes in omnibus, & per omnia concordant, si Notarius examen secundi non extendit, sed scribat, quòd secundus testis idem omnino deposuit, quòd primus?

- 44 R. Sic, quia idem semper facit idem, ergò parum refert

fert ejus extensio, quæ depositionem non alterat. Ita Canon, *in capit. Nihil, de verborum significatione, Farinat. question. 80. numer. 103. & 104.* In terminis Rota in Relat. Sancti Didaci, ubi quoddam Cle-

mens IV. fuit hujus opinionis in Canonizatione Hedwigis Ducissæ Poloniæ, & in Relat. Sancti Hyacinthi 8. Miracul. fol. 49. Contelor. capit. 25. numer. 76.

MEDITATIO XXXIII.

De Recognitione, & Approbatione
Miraculorum.

- 1 **M**iraculum spectatur materialitèr, & formalitèr.
- 2 Processus informativus respicit miraculum materialitèr consideratum, judicativus verò idem formalitèr acceptum.
- 3 Miraculum formale excedit vires, & ordinem naturæ à solo Deo proveniens.
- 4 Probatio, alia testificativa, alia judicativa.
- 5 Prima præcedit secundam.
- 6 Factum in miraculis spectatur secundum quod accidit.
- 7 Probatur solum id, quod est.
- 8 Probatio alia directa, alia indirecta, quid utraque.
- 9 Directa est idem quòd testificativa, indirecta idem quòd judicativa.
- 10 Miraculum ut materiale probatur directe.
- 11 Ejus formale indirectè probatur.
- 12 Miraculum in sua ratione formali includit excessum naturæ, & processionem à solo Deo.
- 13 Qui potest formare processum super miraculis materialitèr acceptis, potest etiam recognoscere eorum formalitatem.
- 14 Approbatio, & recognitio fit cum Peritorum consilio.
- 15 Tridentini dispositio de miraculis approbandis.
- 16 Est tantum respectu Sanctorum, & Beatorum.
- 17 Titulo cuique respondet unusquisque textus.
- 18 Et ab eo sumitur decisio questionis.
- 19 Tridentinum disponit de miraculis solum Sanctorum, & Beatorum.
- 20 Cooperiuntur imagines miraculosa.
- 21 Regulares, & Prælati Nullius non approbunt miracula.
- 22 Quales sint Theologi, & alii pii, & docti in consilium adhibendi.
- 23 Laici non prohibentur consulere in spiritualibus.
- 24 Pius, & Impius quis dicatur?
- 25 Reliquiæ aliæ sunt Sanctorum, aliæ nondum beatorum.
- 26 Reliquiæ quomodo dicantur antiquæ, seu novæ.
- 27 Episcopus recognoscit omnes Reliquias, sed non exponit nondum beatificatorum.
- 28 Tridentinum loquitur de utriusque Reliquiis.
- 29 Tridentinum non adversatur Concilio Lateranensi.
- 30 Reliquiæ quomodo ex Urbe sunt extrahendæ?
- 31 Panis puniuntur inde illas extrahentes sine licentia.
- 32 Quomodo recognoscuntur inventa in Ecclesiis, & alibi?
- 33 Scriptura lapidis antiqua probat.
- 34 Scriptura antiqua non recognoscitur.
- 35 Reliquiæ sine inscriptione non probantur.
- 36 Papa incognitis nomen tribuit.

MEDITATIO XXXIII.

Permitto, quòd miraculum dupliciter spectari potest, materialiter nimirum, & formaliter. Ratione ma-

terix consistit in illo facto, quod accidit, e g. mutus loquitur, cecus videt, infirmus sanatur &c. in factis igitur huiusmodi consistit miraculum materialiter spectatum, quia per horum speculationem factorum aliud non consideratur, nisi quòd apparet probatum per testes productos, juxta dicta precedenti Meditatione; & super his factis processus instructus, juxta Meditationem 31. appellatur informativus, dum iudex de huiusmodi factis, & effectis informatur, & ulterius non procedit, quia materiale tantum miraculi probatur, & aliud in simili processu non queritur.

2 Quoniam autem processus informativus ordinatur ad alium subsequentem processum, nimirum ad eum, in quo queritur, cuiusnam ordinis sit effectus talis facti jam probati, nempe, an naturalis, an supernaturalis; ideò in eo discutitur ratio formalis miraculi, quod propriè, & formaliter acceptum est illud, quod excedit totius naturæ ordinem, & virtutem, ac proinde solum Deum habet pro causa sui productiva, ut docent omnes Theologi, & Canonistæ, cum agunt de miraculis, ut dixi Medit. 1. Probato ergò, quòd factum excedit vires naturæ creatæ, ab ejus effectui excluditur causa secunda, ac proinde ejus causa de necessitate tribuenda est soli Deo; cum aliæ

causæ à prima, qui est Deus, & secunda creata, non sint dabiles, nec hi effectus à seipsis esse possunt, quia nemo nascitur à se, nec aliquid à seipso producitur, alioquin esset, antequàm esset, cum causa efficiens sit ante suum effectum. De miraculis secundum esse materiale, actum est in precedentibus duabus Meditationibus. De eisdem verò secundum esse formale, agendum est in presenti. De utriusque verò simul in aliis Medit.

4 Notandum autem est, quòd ad propositum nostrum datur duplex genus probationis, nempe probatio testificativa, & judicativa. De prima, quæ consistit in depositione testium, qui narrant factum cum omnibus suis circumstantiis, quod vocavimus miraculum materialiter acceptum, actum est precedenti Meditatione. De secunda, quæ consistit in consultatione peritorum, & judicativa approbatione miraculi formaliter accepti, facta à Iudice hic agendum est.

5 Probatio autem testificativa præcedit judicativam, quia sicut ex facto, ut ajunt, oritur jus, idest, iudex ex eo bonè narrato colligit iudicium responsum, ita iudex in discernendis miraculis, à non miraculis regulatur ex facto bonè proposito, probato, & cognito; unde necessarium est, ut præcedat probatio testificativa legitime facta, ut inde oriatur cognitio regulari in mente iudicis, ut possit judicare, an talis effectus sit miraculosus. Iudex autem cum suis Consultoribus debet attendere factum secundum se spectatum, non secundum quod potuisset fieri, *Cravetta cons. 189. num. 7. Vers.*

Quærens

Quartus casus, Tusebus lit. F. concl.

24. Quia judicare debet id, quod de facto accidit, non quod poterat aliter accidere; non enim probatur per testes id, quod nondum est, sed quod est, quia probatio fit per unum ex sensibus, sensus autem non attingit objectum nisi præsens, & actu existens, & cum iudex in approbandis miraculis reguletur ex facto probato, ut dixi, considerare tantum debet, quod est, non quod poterat esse. Sed accedamus ad quaestiones.

Quæres igitur primò, an miracula directe probari possint?

Est igitur probatio duplex, una directa, alia indirecta. Directa est illa, quæ sine medio finem attingit, & super objectum immediate deponit e. g. cum quis testificatur per unum ex quinque sensibus; ut, Vidi Petrum deambulantem in foro. Indirecta est illa, qua aliquid probatur per medium syllogisticum e. g. Probo Petrum non sedere in hoc scamno sic: duo corpora simul non possunt occupare idem scamnum; sed Paulus in hoc scamno sedet, & occupat illud, ergo in eo Petrus non sedet. In hoc loco est Titius, ergo non Sejus, ex angustia, & arcitudine loci, quod est medium probativum consequentiae ex illo antecedenti correlativo ad consequens. Vide *Contelor. cap. 18. de Canonizat. initio, qui eam doctrinam ex Baldo in cap. 3. de Probat. tradit.*

Unum hic observo, quòd hoc duplex probationis genus est mixtum ex probatione testificativa, & judicativa; nam testis deponit id, quod immediate vidit propriis oculis, vel propriis auribus audit, & sic sine medio, consequen-

ter probatio directa est testificativa, ita quòd probatio facta per medium propriè dici non debet testificativa, maximè, quando medium est arguitivum, & syllogisticum, sed tantum judicativa, & indirecta. Dixi propriè, quia probatio per auditum auditus, seu alienum, & si in iudiciis admittatur, secundum quod tradit Farinac. q. 69. non est tamen propriè, & præcisè probatio, cum levis sit, & rarò attendatur. Igitur probatio directe se tenet ex parte testificativæ, & indirecta ex parte judicativæ.

R. Miraculum directe probatur, secundum quod materialiter spectatur; indirecte verò secundum quod formaliter consideratur.

Primum probatur, quia ex dictis, probatio directa est illa, qua objectum immediate attingitur uno ex sensibus; sed hoc modo probantur miracula secundum factum, quod oculis videtur, auribus auditur, gustu sentitur, ergò eorum probatio est directa. Et in hoc difficultatem non video. Et confirmatur, quia miracula secundum suam materialitatem probantur probatione testificativa, sed indirecta est testificativa ex dictis; ergò hæc est miraculorum secundum materiam.

Secundum probatur, quia miracula secundum suam rationem formalem sensibus percipi non possunt; ergò nec directe probari. Patet vis consequentiae, quia directa probatio fit immediate per unum ex sensibus; si ergò miracula sensibus non percipiuntur, directe probari non possunt.

Antecedens verò probatur, quia formalis ratio miraculi duobus completur, per excessum virtutis

naturalis, & per immediatam productionem à Deo, ut omnes concedunt; est enim supernaturalis effectus à solo Deo procedens, & ideo excedens virtutem, & ordinem naturæ; ergo sensibus percipi non potest, sed tantum intellectu. Confirmatur ex *S. Thoma*, 2. 2. q. 178. art. 1. ad 1. dicente, miraculum nec visu, nec sensibus aliis probari posse, *Contelor. cap. 18. initio sic arguit*. Thomas erat cæcus, natura non potest præstare visum cæco, igitur visus illi restitutus est à Deo, qui est supra naturam, & solus potest cæco à nativitate præstare visum, cum *S. Thoma par. 1. q. 105. art. 8.* Vulnus, quod Joseph habebat in cruce, statim signo Crucis est sanatum; natura autem, neque cum ea ars, sanare potest instanti; ergo id opus est solius Dei, ac proinde miraculum, ita omnes, quos citant *Simoneta in relat. S. Francisci de Paula, vers. sed ante omnia fol. 41. Parvin. in relat. S. Bonaventura part. 2. art. 4. Rota in relat. S. Raymundi par. 2. art. 8. & in relat. S. Teresa art. 1. de Miraculis, cum multis aliis ipse Contelor. initio cap. 18.* Quibus addo Lauretum de Franchis apud *Pasqualig. num. 1189. & Mascard. concl. 1063. num. 11.*

Quæres 2. Ad quos iudices spectet examinare, & approbare miracula?

- 13 R. Ad eosdem, ad quos pertinet instruere processum informativum super miracula, materialiter spectata; illi autem sunt Papa, Sacra Rituum Congregatio, Concilium Generale, & Episcopi iure ordinario, juxta dicta *Medit. 31. à num. 68. ad 80.* ergo & ad eosdem spectat examinare forma-

litatem miraculorum; & illa approbare. Miracula autem vel sunt à servis Dei nondum beatificatis, nec canonizatis, vel jam beatificatis, seu canonizatis. In priori sensu examinari, & approbari possunt ab Episcopis, & aliis, sed non publicari; quia id esset tribuere illis cultum publicum, & quodam modo illos beatificare, quod soli Papæ competit, juxta quod dixi *Medit. 31. num. 6. 7. 31. 78. 79. 80. & 81.* Miracula vero, quæ faciunt jam beatificati, vel canonizati (pro eodem enim sumuntur in re hac) ab Episcopis, & aliis, qui processum informativum formare possunt, non solum examinantur, recognoscuntur, & approbantur, sed etiam publicari possunt, imò debent ad Sanctorum honorem, & Dei gloriam, quia cessat supradicta ratio, ex quo enim illis cultus publicus tribuitur ab Ecclesia, non dicuntur beatificari directe, nec indirecte per hujusmodi publicationem, sed tantum in eis augetur cultus, & honor illis debitus.

Quæres 3. An, & quomodo Episcopi examinare debeant miraculum Sanctorum, & aliorum Dei Servorum?

- 14 R. Id facere debent de consilio Theologorum, piorum virorum, & peritorum. Et loquendo de miraculis nondum beatificatorum ita exprimitur in Bulla, de qua *Medit. 31. num. 6. 7. 31. 78. 79. 80. & 81.* ubi retuli, quomodo id facere possint, non repeto, quia Lector ibi commodè potest videre.

- 15 Si verò sermo sit de miraculis jam beatificatorum examinandis Tridentinum ad initium sess. 25. in tit.

in tit. De Invocat. Venerat. & reliq. sanct. tradit formam propè finem illius tituli his verbis.

Nulla etiam admittenda esse nova miracula, nec novas Reliquias, nisi eodem recognoscende, & approbante Episcopo; qui simul atque de his aliquid compertum habuerit, adhibitis in Consilium Theologis, & aliis pijs viris ea faciat, quæ veritati, & pietati consentanea judicaverit.

Ex hoc decreto colliguntur ea, quæ dixi hic, & præcedentibus duabus Medit. nimirum pro miraculis dari, duos processus, unum informativum quo ad miracula materialiter spectata, ut indicant illa verba: *qui simul atque de his aliquid compertum habuerit.* Ex processu scilicet informativo procedet Episcopus ad recognoscendum per alterum processum judicativum scilicet miraculum, secundum eorum formalem rationem.

Quæres 4. An in hoc Tridentini decreto sermo sit de approbandis miraculis, non solum Sanctorum, sed etiam Servorum Dei, qui nondum sunt sanctificati.

- 16 **R.** De miraculis Sanctorum tantum disponit Tridentinum, & ratio est manifesta ex titulo hujus tenoris. *De Invocatione, Veneratione, & Reliquiis Sanctorum, & sacris imaginibus.* Ergo excluduntur à Concilio nondum sancti. Unusquisque enim textus congruit suo titulo, l. si quid autem §. si quid verò C. de veteri jure enucl. l. 1. §. Quibus specialiter C. de novo cod. fac. Ex illis enim desumitur decisio quæstionum, quando sensum habent completum, ut notat Navar. 1. 3. in c. Hac autem verba n. 6. Ità
- 17
- 18

quòd nec in textu sit alia mentio, nili de Sanctis; ergò Tridentinum loquitur tantum de miraculis Sanctorum recognoscendis, & non de factis à servis Dei, quorum recognitio, licet spectet ad Episcopum, ex Decreto, & Bulla, de quibus Medit. 31. num. 5. tamen non est omnino adæquata, quia miracula recognita ab eo non potest publicare, sicut manifestare potest miracula Sanctorum, postquam illa approbaverit, ob rationem superius dictam.

Et quòd Tridentinum disponat tantum de miraculis Sanctorum, ità docent Philiarichus de offic. Sacerd. tom. 1. par. 2. lib. 3. cap. 9. vers. 5. Sanchez. lib. 2. cap. 43. nu. 2. Ansolius de cultu sacrar. reliq. §. 22. num. 42. Graff. de sent. excom. cons. 17. quos contra se citat Barbosa, ad hoc cap. num. 8. & ad cap. fin. de Reliq. num. 4. & allegat. 97. num. 1. Ubi dicit sibi quærenti responsum fuisse à Sacra Congregatione, dispositionem Concilii intelligendam esse de miraculis etiam non Canonizatorum. Credamus illi urbanitèr interpretando responsum, dispositionem Concilii intelligendam esse, ut Episcopus in recognitione miraculorum non Sanctorum procedat eodem modo, sicut in approbatione miraculorum Sanctorum, servata communi forma ea examinandi consultis Theologis, sed cum ea differentia, quòd miracula Sanctorum à se approbata potest publicare, nequaquam publicare approbata miracula servorum Dei, ad formam Bullæ, de qua Medit. 31. n. 6. & 7. Vide Contel. c. 5. nu. 14. & 15. ubi ferè idem sentit.

Quæres 5. An Tridentinum disponat de recognitione miraculo-

raculorum tantum Sancto-
rum, an etiam Beatorum?

19

R. De utrique sermonem facit; ideo eadem forma servanda est in recognitione miraculorum utriusque. Ratio est, quia Ecclesia quo ad hoc, nullam facit differentiam inter Sanctos, & Beatos, ut patet in orationibus ab Ecclesia institutis, in quibus Sancti vocantur Beati, & quandoque Beati appellantur Sancti; nam utrique per miracula cultus publicus jam ipsis ab Ecclesia tributus, per recognitionem, approbationem, & publicationem miraculorum augetur, non inchoatur; ergo Concilium intelligendum est de utrique, cum ex his nullum sequatur inconveniens. Confirmatur, quia in Tridentino secundum Barbosa agitur etiam de miraculis servorum Dei recognoscendis, sed non publicandis; ergo à fortiori de approbatione miraculorum Beatorum. Ita Pasqualis num. 1204. in fine.

Quæres 6. Quomodo se debet gerere Episcopus, quando Deus facit aliquod miraculum, virtute alicujus imaginis, quo populus solet fluere ex devotione, & curiositate?

20

R. Usus obtinuit, quod hujusmodi sacræ imagines operiantur, & Januæ Ecclesiæ claudantur, ad impediendum concursum hominum, ne miracula publicentur antè eorum examen, & recognitionem. Ex Franco Pasqualig. num. 1205. & 1206. Genuens. cap. 49. num. 3. Sed id ubique non servatur, cum lex de hac re non extet, nec vulgi opinio, seu devotio in similibus casibus refræ-
nari, & moderari potest.

Quæres 7. An Decretum Tri-

dentini sub nomine Episcopi comprehendat superiores Regulares majores, habentes scilicet jurisdictionem quasi Episcopalem, ac proinde possint recognoscere miracula saltem suorum Sanctorum facta in eorum Ecclesiis?

21

R. Negative, quia Concilium utitur verbo *Episcopi*, non dictione *Ordinarii*, ibi: *Nemini licere ullo in loco, vel Ecclesia etiam quomodolibet exempta &c. Nisi eodem recognoscante, & approbante Episcopo*, excluduntur ergo omnes alii, qui non sunt Episcopi, ac proinde etiam superiores regulares, qui sine dubio carent dignitate Episcopali, quamvis aliis tantam habeant jurisdictionem in aliis, quantum Episcopi. Confirmatur id ex illis verbis *Nemini licere*, quæ dicunt omnimodam exclusionem, *Barb. DiA. Nemo*. Idem importat dictio *Nisi ex eodem num. 4*. In terminis nostris; *Mar. Anton. lib. 1. resol. fin. casu 42. Riccius part. 4. dec. 397. Barbosa Appel. Episcopus num. 15. & Allegat. 97. num. 9. & in Trident. num. 12*. Et satis ex illis verbis: *In loco, vel Ecclesia etiam quomodolibet exempta*. Manifestè colligitur, solum Episcopum, & nullum alium Prælatum etiam Nullius, sed Generalem, vel Abbatem, posse recognoscere miracula facta in eorum Ecclesiis, vel Monasteriis, & aliis eorum locis.

Quæres 8. Quales debeant esse Theologi, & alii pii viri adhibendi ab Episcopo in consilium in approbatione miraculorum? Dicit enim Tridentinum, *Adhibitis in consilium Theologis, & aliis piis viris*. Et in Bulla extensa sub Medit. 31.

dit. 31. de beatificandorum miraculis, sub num. 6. dicitur. *Qui in his recognoscendis Theologos, aliosque pios, ac doctos viros in consilium adhiberet.* Numquid illi pii viri, atque docti debent omnes esse Theologi? Atque Theologi laureati in universitate, an alibi? Vel etiam sufficiant Lectores Theologiæ non insigniti laurea doctoratus Magisterii? An sub eisdem verbis veniant Doctores Canonum, vel etiam legum?

- 22 R. Veniunt in primis Theologi non solum laureati sive in Universitate, sive extrâ ab habente privilegium doctorandi, verum etiam Lector Theologus non Laureatus. Pariter idem dicendum est de Doctoribus Juris Canonici, etiam nondum laureatis, modò sint licentiati ad lauream; non verò legum Doctores præcisè, procedunt hæc, sive persona sit Ecclesiastica, sive laica, modò sit in aliquo ex dictis gradibus constituta.

In prædictis nullam puto esse difficultatem, & quidem quoad Theologos; & Lectores Theologiæ res clara est, quia Concilium, & Bulla utuntur verbo *Theologis*, & *Theologos*, communi, tam laureatis, quam dignis laurea, ac proinde Magistris, & Lectoribus in facultate Theologica. Et si Lector admittitur, a fortiori Magister doctoratus extrâ Universitatem; non est autem necesse, quòd Lector talis sit actu, sed sufficit Reformatus; quòd scilicet legerit, & non amplius legat, quia suum lecturæ cursum absolvit. Et quòd hoc sit verum, non solum deducitur ex dicto

verbo *Theologus*, sed etiam ex aliis sublequentibus verbis *Piis viris*, & *doctis*. Non enim assumuntur ad lecturam ignari, sed viri pii, & docti, quales censentur prælibati, qui doctrinam non perdunt finito cursu suæ lecturæ.

Eodem modo dicendum est de Canonistis laureatis, & licentiatis ad lauream, ut insinuant sequentia *Piis*, & *doctis viris*, quæ non debent superfluere, sed aliud significare à præcedentibus. Theologi ergò, & Canonistæ vocantur in consilium, quia eorum proprium de materia miraculorum notitiam habere, cum ex professo de Canonizatione, & miraculis tractetur in libris Theologicis, & Canonicis, quibus ipsi studuerunt. Et quoniam qui promoveretur ad jus civile, regularitèr etiam in jure Canonico lausatur, dicuntur enim Doctores Utriusque Juris; idèd & Legistæ vocari possunt Laici, quia Laici non prohibentur ferre consilium etiam in spiritualibus, & id paritèr colligitur ex eisdem verbis *Piis viris*, & *doctis*, siquidem, & ipsi sunt pii viri, & docti, neque enim pietas, & doctrina in solis Ecclesiasticis invenitur, sed est virtus utraque communis fidelibus. Eadem verba *Piis viris* indicant, non esse vocandos excommunicatos, suspensos, interdictos, scandalosos, & malum nomen habentes ex impiis operibus, quia similes vocari non possunt pii, dum pierate, & bonis moribus carent; hic autem pius non restringitur à pierate debita Deo, patriæ, & parentibus, sed accipitur latius, prout opponitur impietati, quæ significat quodcumque scelus, & delictum.

Quæ.

Quæres 9. Quomodo recognoscantur novæ Reliquiæ? Antequàm responsum proferam nonnulla præmitto.

- 25 Præmitto primò, inter Reliquias alias esse fervorum Dei jam Canonizatorum, seu beatificatorum à Sede Apostolica solemniter, vel interpretativè; solemniter quidem prout nostris temporibus servatur. Interpretativè verò illi servi Dei dicuntur Canonizati, seu beatificati, qui publicè venerantur per centenariam ab anno 1525. & deinceps, juxta dicta Medit. 31. num. 18. & 105. de qua re in sequenti Meditat. Alias esse Dei fervorum post annum 1525. defunctorum cum opinione sanctitatis, seu martyrii, qui disponuntur ad beatificationem paulatim, dum eorum processus de vita, & moribus fabricantur.

- 26 Præmitto secundò, inter Reliquias alias dici antiquas, quæ propriè sunt Sanctorum, & pro talibus venerantur à fidelibus, quibus jam notæ sunt; undè dicuntur antiquæ, non tam antiquitate sanctitatis personæ defunctorum, quæ excessit centenariam, quàm antiquitate venerationis, quæ continuò fuit in usu. Alias verò dici novas novitate inventionis, cujuscunque sint, sive beatificati, vel canonizati, seu alterius Dei servi, qui non gaudet centenaria, juxta superius dicta, quarum cognitio non extabat saltem ratione loci, ubi inventæ fuerunt. Quibus præmissis.

- 27 R. Episcopus cum Theologorum, & piorum aliorum virorum peritorum consilio recognoscit quascunque Reliquias, tam antiquas, quàm novas, cujuscunque

sint defuncti jam beati; vel non beati, cum ea differentiâ, quòd Reliquias Beatorum recognitas à se, & approbatas, publicare, & exponere potest publicæ venerationi fidelium; nequaquàm verò Reliquias eorum, qui non gaudent centenaria, juxta superius dicta. Hoc responsum manet probatum, tum ex Tridentini Decreto superius extenso sub num. 15. conformiter etiam ad Decreta, & Bullam de nondùm Canonizatis à Sede Apostolica, Medit. 31. num. 6. & 7. & 18. Ità omnes cum *Sanch. lib. 2. cap. 43. Bonac. disp. 3. Decal. q. 1. p. 4. nu. 5. Castropal. par. 2. tract. 8. disp. 1. p. 6. num. 4. Lexana V. Reliq. num. 7. contra Barbosam ad Trident. num. 9. & alleg. 97. num. 10. & ad cap. 2. de Reliquiis*, ubi dicit, se à Sacra Congregatione responsum habuisse, Tridentinum intelligendum esse de miraculis, & novis Reliquiis, recognoscendis, & exponendis cultui publico per solum Episcopum; & lic derogatum fuisse cap. fin. de Reliq. ubi dicitur, quòd *Reliquias inventas de novo nemo publicè venerari præsumat, nisi prius auctoritate Romani Pontificis fuerint approbate*. Sed revera stare potest utriusque Concilii, scilicet Lateranensis cit cap. 2. de Reliq. & Tridentini dispositio, ut scilicet Lateranense loquatur de Reliquiis noviter inventis defunctorum, nondùm Canonizatorum, ut eæ non exponantur publicæ venerationi, nisi auctoritate Pontificis, quod non repugnat, nec adversatur Tridentino, quod concedit Episcopis recognitionem Reliquiarum, non solum Sanctorum, sed etiam fervorum Dei nondùm Canonizatorum, seu Beatificatorum,

rum, sed sine publicatione, & expositione publico cultui Reliquias defunctorum non gaudentium centenaria.

29 Contel. ad Jacobum Castellani q. 3. de Canoniz. Sancti. art. 1. cum Bertrando conf. 385. referente d. Barbola, asserit Tridentinum non adversari Lateranensi Concilio, quia Tridentinum loquitur de Reliquiis Sanctorum, Lateranense verò de Reliquiis servorum Dei publicè non venerandis sine auctoritate Papæ, & revera hoc modo servatur dispositio utriusque Concilii, ne una alteri sit contraria. Nec quòd nos dicimus contrarietatem importat, quia aliud est recognoscere, & approbare Reliquias, aliud est exponere eas publicæ venerationi, ut patet ex Bulla extensa Medit. 31. num. 6. & 7. ubi Episcopus recognoscit miracula servorum Dei, sed illa publicare non potest, & sic sunt diversa, ac proinde sequitur Tridentinum nihil quo ad hoc disponere, dum Bulla in hoc nullam fecit mentionem derogativam ipsius Concilii Tridentini. Et licet sermo sit in Bulla de Miraculis, idem tamen dicendum est de veneratione Reliquiarum; cum miracula ordinentur ad venerationem. Cumque nullus præter Papam possit indicare cultum publicum ejus, cui nondum convenit, meritò Episcopi non possunt exponere venerationi Reliquias eorum, qui nondum sunt Beati, quia hoc esset cultum inchoari ab illo, qui facultatem non habet circa publicum cultum inchoandum.

Quæres 10. Quomodo probentur Reliquiæ esse Sanctorum?

30 R. Reliquiæ à Roma extractæ

cum licentia Pontificis consignantur clausæ, & sigillatæ in capsula cum instrumento autentico, quod ab Ordinario recognoscitur aperta capsula, & visis Reliquiis, super hujusmodi recognitione, & quòd capsula ante non fuerat aperta, quia invenerat sigillum sanum, integrum, & non alteratum, publicum jubet fieri documentum, ut possint publicæ venerationi exponi.

31 Dixi de licentia Papæ, vel ejus Vicarii, quia extrahentes Reliquias ex cimiteriis, cryptis, catacumbis, tam intrà, quàm extrà Urbem in suo territorio, sunt excommunicati ipso jure, & Papæ reservatur, cum aliis pœnis, de quibus Bonac. disp. 2. de censuris in particul. q. 3. p. 13. §. Incidens; Jure communi nulla imponitur pœna contrà extrahentes, vel furantes Reliquias. *Thesaur. de penis Eccles. V. Reliquias Sanctorum &c. Legana V. Reliq. Sanct. nu. 6.* Fuit Editum Pauli V. anno 1613. quod anno 1614. extensum fuit etiam ad Ecclesias, & alia loca pia, ubi Regulares incurrunt etiam privationem vocis activæ, & passivæ cum inhabilitate ad dignitates, & gubernationes suæ Religionis, omnibus Papæ reservatis, tam extrahentes, quàm scienter recipientes, &c.

32 Si quandoque in restaurandis Ecclesiis, & Altaribus inveniantur reconditæ Reliquiæ, inscriptæ nomine alicujus Sancti, sed Beati, qui gaudeat centenaria ad formam Bullæ, de qua dixi Medit. 31. num. 18. & hic suprà, tunc Episcopus pro veris Reliquiis eas recognoscere debet, & si placet exponere publicæ venerationi; sola enim ea inscriptio, quamvis

M m

non

- non subscripta, si appareat antiqua sufficientem fidem facit credendi, illam Reliquiam esse talem, qualis repræsentatur per eam inscriptionem, quia scriptura incisa in columna, vel lapide fidem facit, *Glos. V. Per libros antiquos, cap. cum causam, 13. de probat. Glos. V. Diptychis, cap. Sanè 6. 24. q. 2. cum aliis Genua, de scriptura privat. lib. 1. q. 4. num. 189. In terminis Graff. tom. 1. conf. 17. de sent. excom. num. 28. & 29. Ratio est, quia cum simus in antiquis, quæ sunt difficilis probationis, quælibet probatio etiam præsumpta valet, ex eodem Graffio cit. num. 30. juribus citatis. Unde non est necessaria recognitio incisionis, sed scripturæ in antiquis, Lezana in *Marimag. Prædicat. nn. 187. ex Puteo lib. 1. decis. 151. & lib. 2. decis. 350. Dixi in Ecclesia, vel altari, quia loca propria sacrarum Reliquiarum sunt potissimum prædicta; ideo illorum circumstantia valde augeat fidem, & urget Theologos, & Episcopum ad credendum, & iudicandum, talem Reliquiam esse veram. Inventis verò in aliis locis cum sola inscriptione privata, non oportet fidem adhibere, nisi persona, apud quam sunt, sit qualificata, & magnæ**
- 33
- 34

existimationis; tunc enim illi potest credi.

- 35 Inventæ verò sine ulla inscriptione non sunt præsumendæ pro sacris, quia id nulla ratio suader, nisi inveniuntur clausæ sub altari, & in altari quod sine reliquiis non adhibetur ad Sacrificium Missæ; tunc enim habendæ sunt pro veris Reliquiis, sed ignotis; ideo non exponendæ publico cultui, sed claudendæ in loco decenti.

Sed quis potest baptizare, ut ajunt, Reliquias sacras pro talibus recognitas, quia scilicet eruuntur ex cimiteriis, & cryptis Sanctorum in Urbe, & extrâ, quando carent nomine?

- 36 R. Solus Papa illis nomen Sancti alicujus tribuere potest, id enim nullum dicit absurdum; sicut enim quilibet sibi nomen mutare non potest, si absit fraus, *l. Un. C. de mutat. nomin. dum vivit, ita & Papa dare nomen incognito defuncto. Adde, quod Christiani nomen Adaucti dederunt cuidam martyri ipsis ignoto, quia Sancto Felici auctus fuit ad coronam, Martyrol. ad 30. Augusti; ergo à fortiori Pontifex Romanus. Dixi solus Papa, quia non ita notæ sunt sacræ Reliquiæ extrâ, sicut in Urbe.*

MEDITATIO XXXIV.

De Beatificatione, & Canonizatione Servorum Dei.

- 1 **C**anonizatio definitur.
- 2 Beatificatio quid sit?
- 3 Utraque est actus spiritualis.
- 4 Papa canonizare, & beatificare potest.
- 5 Solemnitas Canonizationis in quo sua sit.
- 6 Solemnis missa quanam dicatur?
- 7 Mortui tantum in Domino sunt materia Beatificationis.
- 8 Qui moriuntur cum opinione sanctitatis.
- 9 Non facit Sanctos, sed tantum declarat.
- 10 Catalogo Sanctorum describuntur.
- 11 Cultus servorum Dei praescribitur in Beatif. & Canon.
- 12 Beatificatio, & Canonizatio in quo conveniant.
- 13 Es in quo discrepent.
- 14 Canonizandi actus antiquissimus in Ecclesia.
- 15 Solemnitas Canonizationis non semper eadem.
- 16 Antiquitas Canonizationis.
- 17 Suviberti Canonizatio Coloniensis Episcopi.
- 18 Uldarici Confessoris, & Episcopi Augustani.
- 19 Petri Episcopi Anagnini.
- 20 Ugonis Episcopi Gratianopolitani.
- 21 Canonizationis nomen, & Catalogi veteris.
- 22 Beati nomen praecedit vocem Sancti.
- 23 Quandonam actus eorum di-

- 24 Philippi Beniti Ordinis Servorum B. M. V.
- 25 Errare non potest Papa.
- 26 Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua.
- 27 Nemo scit dignus ne sit amore, an odio.
- 28 Testimonium humanum fallibile.
- 29 Papa potest errare in causis particularium.
- 30 Miraculum unum probatum falsum non tollit sanctitatem.
- 31 Multa corpora Sanctorum venerantur in terris &c.
- 32 Papa nec in Beatificatione errare potest.
- 33 Cultus publicus Sanctorum praescribitur, tam in Beatis quam in Canonizatis.
- 34 De fide est Papam non posse errare.
- 35 Hæreticum dicere posse errare.
- 36 Auctores ordinum legimus possi-
debant in communis.
- 37 Canonizatio virtualis, & interpretativa.
- 38 De fide est, Papam habere potestatem canonizandi.
- 39 Episcopus non potest canonizare.
- 40 Canonizatio spectat ad materiam fidei.
- 41 Causa majores, & ardua referuntur ad Papam.
- 42 Canonizatio est de causis majoribus, & arduis.
- 43 Obiectum fidei omnino certum, Canonizationis aliquando opinabile.

- 44 Concilium etiam Generale non potest Canonizare.
- 45 Nisi de speciali licentia Papa.
- 46 Non valet argumentum à præparatoriis ad Canonizationem.
- 47 S. Rochus interpretativè canonizatus.
- 48 Collegium Cardinalium non potest canonizare.
- 49 Cardinales multas prohibentur Sede vacante.
- 50 Legatus à Latere non potest.
- 51 Papa consilium Cardinalium quærere non tenetur.
- 52 Petre soli dictum Palce oves meas.
- 53 Causa ardua referuntur ad Petram.
- 54 Papa habet plenitudinem potestatis.
- 55 Plenum dicitur, cui nihil deest.
- 56 Liberam habens potestatem alterius consilio non eget.
- 57 Liberè non potest agere, qui alterius consilium requirere debet.
- 58 Papa habet potestatem independentè à quocunque.
- 59 Alius consulendi est facultativus. Præscriptio in his non currit.
- 60 Imperare nemo sibi potest.
- 61 De honestate, non debito Papa utitur consilio Cardin.
- 62 Sacerdos Veteris legis utebatur Levitis ad judicandum.
- 63 Cardinales sunt membra principaliora Papa eorum capit.
- 64 Membra à capite non debent recedere, utique id ab illis.
- 65 Fideles decedentes in gratia possunt canonizari.
- 66 Etiam infideles vel fideles conversi.
- 67 Peccatores quoque.
- 68 Peccatores non dicuntur Deo reconciliati.
- 69 Hæretici conversi sunt capaces canonizationis.
- 70 Deus non recordatur iniquitatum penitentium.
- 71 Homo capax canonizationis, qui obiit in Domino.
- 72 Miracula tantum post mortem sunt necessaria.
- 73 Infantes non martyres non solent canonizari.
- 74 Sancti Patriarchæ, & Prophætæ possunt Canonizari.
- 75 Miracula sunt necessaria, quando non constat de sanctitate.
- 76 Canonizatio duo dicitur, iudicium, & solemnitate.
- 77 Christus origo, & causa omnium Sanctorum.
- 78 Plenitudo gratiæ cum Christo tantum fuit.
- 79 Porta Paradisi per Christum omnibus aperta.
- 80 Martyrium tantum sufficit ad canonizationem.
- 81 Delet culpam, & penam totam.
- 82 Baptismus sanguinis appellatur.
- 83 Infidelis etiam solum martyrium sufficit.
- 84 Latro conversus à Christo an martyr?
- 85 Miracula non sunt necessaria ad Canonizandam martyre.
- 86 Qui facilius propter hoc canonizantur.

MEDITATIO XXXIV.

Uoniam miracula, quæ sunt à servis Dei ordinantur ad eorum Beatificationem, & Canonizationem, non

est extrà rem, sed ad propositum de eisdem nonnulla dicere ad perficiendum, & absolvendum inchoatum opus. Vide interim quæ dixi compendiosè sub Medit. 4. qu. 7. à num. 12. resumenda latiori modò hic, procedendo per quæstiones.

Quæres igitur primò quid sit Canonizatio, & paritèr Beatificatio?

1. **Q.** Canonizatio est actus spiritualis, quo Papa solemniter, aliquem hominem, qui ex hac vita decessit cum opinione sanctitatis, definitivè declarat sanctum faciendo ipsum describere in Cathologo Sanctorum, statuendo, ut ab omnibus per universum orbem debita veneratio exhibeatur, & ei Ecclesiæ, & altaria erigantur, & in eis sacrificia Deo offerantur, & ejus missa, & officium celebretur.

2. Beatificatio verò paritèr est actus spiritualis, quo Papa declarat, non tamen solemniter, aliquem esse beatum, concedendo, quod de illo possit celebrari missa, & officium non per universum orbem, sed tantum in determinato loco, & à talibus Ecclesiasticis, ubi requiescit ejus sacrum corpus. Utriusque definitionis particulæ sunt exponendæ.

3. Dixi primò, quod utraque est actus spiritualis, ordinantur enim illi actus ad declarationem san-

ctitatis, & beatitudinis, quam servi Dei in Paradiso possident inamissibiliter; sunt autem sanctitas, & beatitudo res spirituales, ac proinde actus earum declarativi denominantur spirituales, qui consequenter fieri possunt à solis personis Ecclesiasticis, quibus competit spiritualium administratio.

4. Dixi secundò Papam utrumque facere, de quo non est dubitandum, quia ejus omnia sunt judicia per universum orbem, cap. Cuncta 17. 9. q. 3. inquit Gelasius Papa: *Cuncta per mundum novit Ecclesia, quod Sacrosancta Romana Ecclesia fas de omnibus habeat judicandi, neque cuiquam de ejus liceat judicare judicio.* Ecclesia ergò, idest, Papa de omnibus judicium ferre potest; ergò & beatificare servos Dei, & Beatos canonizare. Ità colligunt omnes Canonistæ ex cap. 1. de Reliq. ibi Barboza num. 3. *quamplures citat Doctores, sicut Contelcor. cap. 8.* Ratio est, tum quia cum canonizatione servus Dei per universum orbem pro Sancto sit habendus, & colendus, necesse est, quod hujusmodi judicium declarativum, & præceptivum procedat ab eo, qui totius mundi habet regimen spirituale, sed hic est solus Papa; ergò illius proprium est canonizare. Tum quia canonizare innitur fidei Jesu Christi, soli autem Petro dictum fuit, Lucæ 22. 32. *Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua; & tu aliquando conversus confirma fratres tuos.* Habet ergò Pontifex fidem indeficientem, quæ non sinit eum errare in definitionibus, quæ pertinent ad controversias fidei, & morum universæ Ecclesiæ. *Est tu, Petre,*

Petre, aliquando conversus confirmat fratres tuos. Constantiam fidei suæ communicat Episcopis, & Cardinalibus, quando in his utitur eorum consilio, & consensu, ita ut non possit illum deducere in errorem. Quare cum possit Pontifex Romanus canonizare Sanctos, non est illi deneganda potestas beatificandi, quod est quid minus, argumento à majori ad minus. *Turrian. in 2. 2. disput. 17. dub. 4. apud Contel. cap. 8. num. 2.*

- 5 Dixi 3. hunc Canonizationis actum à Papa fieri solemniter, hoc est, coram multitudine fidelium omnis generis, Cardinalium, Episcoporum, Cleri tum sæcularis, tum regularis, & populorum congregatorum in Ecclesia magnificè ornata ad hunc effectum canonizandi servum Dei. Contel. cap. 1. de Canonizat. num. 9. Canonizatio ergo debet esse solemnissima. Undè aliud est aliquid fieri solemnissime, & in superlativo gradu, aliud verò aliquid fieri solemniter tantum; hoc modò Missa dicitur solemniter cantata, quæ non cum solis Canoniciis cantatur, sed interventu etiam aliorum Clericorum, ex de. c. 59. nu. 9. apud Paulum Rubeum par. 7. recent. Missa solemniter dicitur etiam illa, quæ canitur præcisè à Sacerdote cum Diacono, & Subdiacono, ut colligitur ex Rubr. Missal. par. 1. tit. 15. num. 2. & 3. respondente Choro, ita quòd Missa solemniter est illa, in qua omnes inter sunt, qui choro sunt obligati, *Quartus Cler. Regul. in Rubr. Missal. part. 1. tit. 3. sect. 1. dub. 1. Vers. Dubitari.* Solemnitas autem in Beatificatione, quam Papa facere potest privatim, dummodò

beatitudo servi Dei sibi legitime constiterit, non requiritur.

- 7 Dixi 4. Quòd canonizandus, seu beatificandus debet esse mortuus, quia vivi non sunt his honoribus qualificandi, esto hic, & nunc essent amici Dei, Beati, & Sancti, quia cum adhuc sint viatores demereri possunt, & peccare, & sic amittere gratiam Dei, & fieri peccatores, qui non sunt capaces hujus honoris; igitur objectum Beatificationis, seu Canonizationis est quidem gratia non inchoata, & amissibilis, sed perfecta, & consummata in patria, quæ simpliciter nuncupatur beatitudo, & sanctitas æterna, & inamissibilis, quæ est ipsius Dei visio sempiterna. Nullus ergo in hoc mundo dici potest Beatus, aut Sanctus, quia nemo felix in hac lacrimarum valle, *Contel. cap. 2. num. 15.*

- 8 Dixi 5. Quòd beatificandus, vel canonizandus debet obijisse cum opinione sanctitatis, aliter his honoribus indignus est, & solum illi honorantur, qui in Domino moriuntur, & Deum in patria vident, & regnum possident æternum, ut dicitur cap. 1. de Reliq. Quandò ergo constat de mortuorum sanctitate ex bonis eorum operibus, & miraculis, Papa honorat his titulis.

- 9 Dixi 6. Quòd constante de eorum sanctitate Papa definitive declarat Sanctos, non facit Sanctos, sed tantum mundo demonstrat, quid credere debent, dum per suam definitionem fideles certificat, talem hominem jam in Domino defunctum esse in Paradiso sanctum, videre Deum, & æterna perfrui beatitudine. Idem facit, dum aliquem Dei servum declarat.

declarat beatum, sed talis declaratio non est definitiva, cum ulterius expectetur Canonizatio, ad quam disponit ipsa Beatificatio; hæc enim est actus antecedens Canonizationem, quæ nostris temporibus non fit, nisi præcedatur à Beatificatione.

- 10 Dixi 7. Sanctum Canonizatione describi in Cathalogo aliorum Sanctorum, quod tunc fit, cum non solum registratur in peculiari libro ad hoc conservato, sed etiam cum editur Bulla Canonizationis, ad perpetuam rei memoriam, quod fit etiam pro Beatificatione; in utroque enim casu notantur non solum Sancti, sed etiam Beati, ut constat de illis. Liber ergo est Cathalogus, in quo Beatorum, & Sanctorum nomina describuntur ad perpetuam rei memoriam; *Vide Hoff. in summa, de Reliq. Conteler. cap. 1. num. 16. De hoc vocabulo Cathalogi fit mentio cap. Quorundam diff. 34. & cap. Quoniam 19. q. 3. Martyrologium quoque Romanum appellari potest Cathalogus Sanctorum, qui in eo sunt descripti.*

- 11 Dixi 8. Demum per Canonizationem decerni quoque venerationem debitam Sancto canonizato, quæ consistit potissimum in cultu dulci celebrando ejus officium, & Missam, atque eidem erigendo Ecclesias, & altaria in universum orbem; per quod postremum differt à Beatificatione, qua indicitur veneratio tribuenda beatificato non ubique, sed in locis determinatis, ubi ejus sacrum corpus veneratur.

Quæres 2. In quibus conveniant, & differant Beatificatio, & Canonizatio?

- 12 Conveniunt *primò*, quia utriusque actus sunt spirituales. *Secundò* in causa, quia Pontifex Romanus agens utriusque est. *Tertiò*, in utraque declaratur servus Dei Sanctus, & beatus. *Quartò*, per utranque indicitur veneratio exhibenda Beato, & Sancto. *Quintò*, per utranque fideles certificantur de beatitudine, & sanctitate beatificati, & Canonizati.

- 13 Differunt *primò*, quia Beatificatio præcedit Canonizationem, sicut actus primus antecedit actum secundum; non enim potest quis canonizari, nisi prius sit sanctificatus secundum normam, quam observant Summi Pontifices; unde Canonizatio dicitur sententia definitiva, & ultimum judicium, quod faciunt super sanctificare; Beatificatio verò est primum judicium, & sententia non ultima, nec definitiva, dum ordinatur ad sequentem. *Secundò*, Beatificatio fit sine solemnitate, & multitudine magnatorum, quæ requiruntur in Canonizatione, quæ ideo sollemnis actus appellatur. *Tertiò*, per Beatificationem servus Dei acquirit venerationem in certo loco, & à certis personis ejus celebratur officium, & missa; per Canonizationem, Sanctus acquirit venerationem per universum orbem terrarum. *Quartò*, per Beatificationem non acquiritur Beato facultas fidelibus, quibus veneratio concessa est, fabricandi Ecclesias, esto, illorum imago cum radiis ponatur super altare veneranda. Per Canonizationem verò conceditur potestas fabricandi Ecclesias, & altaria in honorem Sanctificati. *Vide Contelorum cap. 2. de Canonizat.*

Quæres 3. An Canonizatio, & ejus

ejus solemnitas, atque etiam beatificatio sint antiqua in Ecclesia Dei?

- 14 R. Actus canonizandi est antiquissimus in Ecclesia Dei, tam Veteris, quam Novi Testamenti; solemnitas verò ejus, quæ nunc adhibetur, non est multum antiqua.

Prima pars, quod usus canonizandi fuerit etiam in Ecclesia Veteris legis, probatur manifestè in cap. 44. Eccli. *Laudemus viros gloriosos, & parentes nostros in generatione sua. Multam gloriam fecit Dominus magnificentia sua à seculo. Et infra. Omnes isti in generationibus gentis sue gloriam adepti sunt, & in diebus suis babentur in laudem. Iterum. Sapientiam ipsorum narrent populi, & laudem eorum nuntiet Ecclesia. Corpora ipsorum in pace sepulta sunt.* Deinde nominatim nonnullorum Sanctorum Veteris Testamenti nomina recensentur, eodem capite, & sequenti. Nota unum laudari, & canonizari viros gloriosos non quoscumque, sed tantum generationis suæ, hoc est, hæbraicæ, quæ fidem unius Dei habebat. Ità supradictas auctoritates explicat Innoc. III. in cap. 1. de Reliq. & ex eo Contelor. cap. 3. Confirmatur id, quia in Evangelio Matthæi cap. 27. 53. dicitur: *Multa corpora Sanctorum, qui dormierant, surrexerunt.* Quando scilicet surrexit Christus à mortuis; ergò in Veteri Testamento erant Sancti viri tales cogniti, & habiti tunc à Synagoga.

- 15 Secunda pars de Canonizatione Sanctorum in novo Testamento probatur, tum ex Actis Apost. cap. 7. ubi multa referuntur de Sancto Stephano, quasi contenta

in Bulla ejus Canonizationis, ut notat Contelor. cap. 3. nu. 1. tum ex S. Optato Episcopo Milevitano, qui circa annum 300. scribebat contrà Parmenianum lib. 2. dicens esse nefas venerari Reliquias martyris non vindicati, idest nondum ab Ecclesia approbati, & cogniti pro vero martyre, qui mortem fuerit passus pro fide Christi, ex Baronio ad 2. Aprilis, ex eo Contelor. cap. 3. nu. 2. & 3. tum ex S. Augustino in collat. diei 3. tom 7. qui rescripsit, quosdam martyres, qui fuerunt occisi, eò quod nolissent sacros Codices tradere juxta Edictum Diocletiani, esse venerandos, quia de eorum pio martyrio constabat esse interfectos propter fidem. Notum ergò est usum canonizationis, & cultus publici in Ecclesia Dei ab initio viguisse, & successivè fuisse ampliatum quoad ritum, & formam, de qua restat dicendum in sequenti.

- 16 Tertia pars de solemnitate, & forma canonizandi nihil certi assignari potest, quia non semper eadem servata est, sed invenitur diversa, dum Magister Ceremoniarum respondit Leoni X. volenti canonizare servum Dei Franciscum de Paula, se nihil certò invenire, quia alii Pontifices pro suo arbitrio variabant in hac solemnitate.

- 17 Referunt de anno 804. Leonem III. ad instantiam Caroli Magni Imperatoris, & Hildebalbum Archiepiscopum Coloniensem, de consensu Cardinalium, & Prælatorum in oppido de Uverda, lecta vita, & miraculis Suviberti, illum ascripsisse in cathalogo Sanctorum. Baron. ad annum 804. Contelor. cap. 3. n. 4.

In

- In Bullario Laertiano extenditur unica Bulla Joannis XV. qui ad instantiam Luithalphi Episcopi
- 18 Augustæ legantis vitam, & miracula Uldarici sui antecessoris in dicto Episcopatu, ubi in Domino obiit anno 973. quam approbavit cum suis miraculis, communi consilio Cardinalium decrevit, illius memoriam esse venerandam. Bulla autem incip. *Cum conventus*. Sub datum 3. Kalend. alias nonis Februarii 993. undè post viginti annos suæ mortis canonizatus fuit. Quatuor observo, *primum*, quòd ille Episcopus legit publicè ejus gesta. *Secundum*, quòd Papa ea omnia, quæ de Uldarico lecta fuerant, recepit, hoc est approbavit. *Tertium*, quòd decrevit, ut ejus memoria veneraretur, quod est, eum canonizare. *Quartum*, quòd hanc Canonizationem fecit de consilio communi Cardinalium, qui se subscripserunt cum verbo *Consensu*. Paschalis II. anno 1110. canonizavit Petrum Episcopum Anagninum Monacum, qui fecerat miracula ante, & post mortem, referente Brunore Episcopo Signense, mandando, quatenus tertio nonas Augusti natalis ejus diem celebrem recolant, numerando illum in Cathalogo Sanctorum Confessorum, & Præfulum. Ille Pontifex non fuit usus consilio, nec consensu alicujus, sed propria auctoritate illum canonizavit, credendo Episcopo Brunori. Innocentius II. anno 1134. canonizavit Hugonem Episcopum Gratianopolitanum, scribendo Guidoni Priori Carthusiæ, quòd audita vita, & miraculis B. Hugonis, illum de consilio Archiepiscoporum, Episcoporum, Car-
- 19
- 20

dinalium, & aliorum, inter Sanctos, & electos honorari præcepit, & diem ejus assumptionis cum gaudio solemniter celebrari. Bulla incip. *Divinis respondentes*. sub datum 1134. die 22. Aprilis. Alias Bullas vide in eodem Bullario. Observavi autem verbum

21

Canonizationis, & Cathalogi, in quo sunt describendi Canonizati reperiri in Bulla Canonizationis S. Eduardi de anno 1161. Alexandri III. & subsequenter in aliis, forè sub hac forma. *De Fratrum nostrorum consilio, & assensu, de omnipotentis Dei, & auctoritate Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus, & nostra ipsum N. Sanctorum N. Cathalogo duximus adscribendum, præcipientes, ut festum ejusdem solemniter celebretis, & faciatis celebrare*. Ab anno 1528. in Canonizatione S. Antonini Archiepiscopi Florentini, in Bulla incip. *Rationi congruit*, idest Clementis VII. §. 32. fit mentio de divino officio in ejus honorem celebrando. Et in Bulla Canonizationis S. Didaci incip. *Rex Regum* §. 2. Sixti V. anno 1588. §. 29. fit etiam mentio de erectione Ecclesiarum, & altarium, & subsequenter in aliis, quod modò etiam servatur, ut constet legenti Bullas Canonizationis aliorum deinceps Sanctorum.

- 22
- Quarta pars, de Beatificatione, & Beatis, observavi nomen Beati fuisse in usu antè Canonizationem, ut videri potest in Bullis Canonizationis B. Hugonis Gratianopolitani Episcopi, B. Bernardi Abbatis, B. Homoboni Cremonensis, B. Antonii de Padua, in quibus, & aliis in Bullario Novo ante actum Canonizationis

zationis appellantur Beati, quorum primus, ut dixi suprà, fuit Beatus Ugo canonizatus anno 1134.

- 23 Quis verò ex Pontificibus distinxerit actum Beatificationis à Canonizatione? incertum videtur, nisi velimus dicere, id colligi ex narrativa Bullarum, ac proinde actum Beatificationis distinctum ab actu Canonizationis fuisse in usu tempore Innocentii II. qui canonizavit Hugonem, qui antea dicebatur Beatus. Invenio in Bulla Leonis X. extensa sub Bulla Pauli V. incip. *Domini Nostri* 110. præcessisse Beatificationem Philippi Beniti Florentini Propagatoris Servorum Beatæ Mariæ Virginis, qui fuit solemniter canonizatus à Clemente X. & dictum Leonem concessisse Fratribus, & Monialibus, ut solemniter possent celebrare in suis Ecclesiis divina officia privatim, & publicè; quod idem Paulus V. ibidem extendit ad omnes Clericos, tam sæculares, quàm Regulares civitatis Tudertinæ tantum, ubi ejus sacrum corpus requiescit, & veneratur.

Quæres 4. An Papa errare possit in Canonizatione, & Beatificatione Sanctorum?

- 25 R. Non posse. Probat *primò*, Lucæ 22. 32. *Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua.* Hæc verba dixit Christus in persona Petri omnibus etiam ejus successoribus in Pontificio, quæ maximè verificantur in causis fidei, inter quas locum etiam habet Canonizatio, quia honor, & cultus, qui debetur Sanctis, & Beatis, per definitionem Canonizationis, est quædam professio fidei, per quam Sanctorum gloriam credimus, ut

docet D. Thom. Quolib. 9. art. ult. Ergò Pontifex in Canonizatione errare non potest, quia deficere à fide non potest contrà Christi promissionem, qui non fallitur, nec fallere potest. *Secundò* probatur ex cap. 18. Matth. 20. *Ubi sunt duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.* Sunt Christi verba, quæ fallere non possunt, & maximè verificantur in materia Canonizationis, quæ inter alias est maxima; ergò Papa, qui in definiendo, & declarando aliquem Dei servum esse Beatum, seu Sanctum, congregationem facit, in qua cum Christus in ejus medio existat, per operationem Spiritus Sancti non permittit Pontificem falli, nec alios decipere in venerando eos, qui Sancti non sunt. *Tertiò*, nulla ratione persuaderi potest, Papam errare posse in Canonizatione Sanctorum, quia ad id faciendum non se deliberat, nisi prius de miraculis servorum Dei, vel de martyrio propter fidem Christi, vel alterius virtutis, constet; undè in causa dicitur procedere secundum allegata, & probata, consequenter errare non potest, quia ad sensum patent miracula, & martyrium, ex eorum signis apparentibus sensibilitèr, non potest ergò Papa errare in his; *Quartò*, Christus Joann. 14. 26. dicit; quod Spiritus Sanctus docebit omnia Apostolos, & cap. 16. 13. *Cum venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem.* Certè inter omnes veritates hæc etiam connumeratur, quæ pertinet ad Canonizationem; ergò hanc Spiritus Sanctus per suam assistentiam docet Pontificem Romanum, dum canonizat, & declarat aliquem

aliquem Dei servum esse Beatum, & Sanctum, aliter non doceret omnem veritatem, si Papa tunc erraret.

Ità communiter Canonistæ, & Theologi cum Turrecr. lib. 2. de Eccles. cap. 110. Silo. & Tabien. V. Canonizatio cum multis aliis Conselor. capis. 10. numer. 10. Barbof. ad capis. 1. de Reliq. numer. 5.

Contraria opinio, sed potius error, docet Papam errare posse in Canonizatione Sanctorum, est Glos. V. Sedis Apostolicæ, cap. Un. de Reliq. in 6. ex cap. A nobis 28. de sent. excom. ubi dicitur: *Judicium Ecclesiæ nonnunquam opinionem sequitur, quam & fallere sæpè contingit, & falli, propter ea contingit interdum, ut, qui ligatus est apud Deum, apud Ecclesiam, sit solutus, & qui liber est apud Deum, Ecclesiastica sit sententia innodatus.* Ratio hujus rei duplex assignari potest. Prima, quia nemo potest certò scire proprium statum salutis, nec damnationis, juxta illud Eccles. 9. 1. *Nescit homo, utrum amore, an odio dignus sit*, ad quod facit ser. 6. cap. 9. & can. 13. & 14. contrà tenentes se esse justificatos; si ergò ipse homo ignorat se esse justum, vel injustum, à fortiori magis ignorabit quis de extraneo; ac proinde Papa scire non potest, an aliquis sit Sanctus, & sic errare potest, definiendo hoc; quæ enim hominis sunt, nemo novit, nisi Spiritus hominis, qui in ipso est, ut dicitur 1. ad Corinth. 2. 11. Secunda, Papa in Beatificatione, & Canonizatione nititur testimonio hominum, inquirendo per testes de vita, &

miraculis fervorum Dei, ex cap. Venerabili, de testibus; testimonium autem hominum fallibile est, cap. Nec aliqua 4. 27. q. 1. ibi: *Cum & manus obstetricum, & oculi sæpè fallantur.* Undè refertur illud D. Gregorii ex Dialogis cap. 42. *Multa corpora Sanctorum venerantur in terris, quorum anime cruciantur in tormentis.* Ex his Castellanus qu. 9. de Canoniz. concludit, opinionem Glos. & Innoc. esse magis communem, & opinionem contrariam Glosæ esse magis piam.

Respondetur, opinionem Glosæ esse improbabilem, & ab omnibus reprobari, cum nulla ratione fulciatur; undè ab aliquibus vocatur temeraria, ab aliis dicitur hæretica, de qua in sequenti quæstione.

Ad auctoritatem illius cap. A nobis, dico, ibi sermonem esse de jis, quæ Papa singulariter expedit in causis singulorum, in quibus decipi potest, imò & decipere, atque errare ex ignorantia, vel passionem; in jis verò, quæ spectant ad res fidei, & morum totius Ecclesiæ, ut est Canonizatio, quæ indicit fidelibus per universum orbem publicum cultum dulzæ Sanctis canonizatis tribuendum, errare non potest, cum hæc ad mores Ecclesiæ pertineant. Ità Valentia 2. 2. disput. 1. part. 7. quæst. 6. §. 40. Pitigian. in 3. sent. dist. 25. quæst. 2. artic. 5. Castropal. tom. 1. tract. 4. disp. 1. part. 5. §. 5. cum illis Carena part. 2. de Sancto Officio tit. 12. num. 46. Contel. cap. 10. nu. 12.

ex Joanne de Neapoli respondet, in eo capite *A nobis*, sermonem esse de Papa procedente ut puro homine, & viatore. Non placet ejus dictum, quia Papa non censurat, nec judicat, ut purus homo, sed ut persona publica.

Ad primam rationem, quamvis nullus certitudinem odii, an amoris apud Deum habeat, nihilominus Papa cognitionē hanc habere potest certam, beatificandum scilicet esse beatum, & Sanctum cum Deo in Paradiso, quia Deus promissit Petro, & ejus successoribus, ut dixi snprā, se non permitturum errorem in illis, dum agunt de rebus ad universam Ecclesiam spectantibus, ut est materia Canonizationis; Spiritus ergo Sanctus docet Pontifices Romanos omnem veritatem; ergo & hanc, quod servi Dei canonizandi sunt Sancti in Paradiso existentes. *Confirmatur*, quia Papa nullum canonizat, nisi prius sit, vel martyr, vel post mortem fecerit aliquod miraculum certum, & indubitatum, ut dixi Meditat. 4. num. 15. ad 20. & nisi de his prius constet evidentē, ut reverā constare potest, cum sint hæc sensibilia; ergo in his errare non potest, declarando aliquem Sanctū, dum videtur non posse decipi in miraculis sensatis, & martyrio; hæc enim ad oculum monstrantur, quæ sine dubio efficaciter, & concludenter probant Sanctitatem ejus, qui fecit miracula; neque enim Deus est falsus testis faciēdo miracula ad testificandam amicitiam, quam habet cum servis suis, si talis non esset justus coram Deo.

Ad secundam rationem dico, Canonizationem niti principali-

tēr in divina promissione, quod Petro non deficit fides, & in assistentia Spiritus Sancti, qui docet Pontificem omnem veritatem; ergo & hanc, quod servus Dei canonizandus est Sanctus, & amicus Dei, propter quod dignus est veneratione. Dispositivē verō, & preparatoriē utitur etiam testimoniis de vita, & miraculis, quæ ita evidentia sunt, ut nullo modo Papa decipi possit; nam e.g. si mutus loquitur, si cæcus videt, &c. ita clara hæc sunt, ut videatur impossibilis deceptio, & redundans error in Pontifice, qui adhuc non diceretur errare, si inter plura miracula vera, intruderetur falsum ex mendacio testium, quia Canonizatio respiceret vera tantum miracula, nec iniquitas testium refundi potest in servum Dei defunctum, qui mereri, nec demereri potest, & peccare.

31 Demum illud vulgatum non reperitur in operibus Sanctorum Gregorii, & Augustini, inquit *Contelor cap. 10. num. 15. Bellar. lib. 1. de Sanct. Beatitud. c. 9. Carena par. 2. tit. 12. num. 41. Covar. lib. 1. Var. cap. 10.* Interpretatur ergo illud dictum: *Multa corpora Sanctorum &c.* Qui scilicet habentur tales secundum opinionem hominum, non secundum Ecclesiæ sententiam, quæ veram, & certam habet cognitionem Sanctorum, venerantur ab illis in terris, quorum animæ cruciantur in inferno, ut loquitur tex. cap. 1. de Reliq. ubi fit mentio de quodam occiso in ebrietate, qui colebatur pro Sancto à nonnullis, qualis tamen non erat, quia Ecclesia hoc pro Sancto non declaraverat.

Quæ

- 32 Quæ hæc tunc dicta sunt de Canonizatione, locum habent etiam in Beatificatione, neque enim in hac Papa errare potest, quia nititur divina promissione, & assistentia Spiritus Sancti illuminantis mentem Pontificis ad declarandum servum Dei esse Beatum, & Sanctum in æterna beatitudine, non minus enim indicitur cultus publicus per Beatificationem, quàm per Canonizationem; ergo Deus ita assistit Papæ in Beatificatione, sicut in Canonizatione. Castropal. tom. 1. tract. 4. disp. 1. p. 5. §. 5. num. 3.

33 Quæres 5. An sit de fide, Papam in his non posse errare?

- 34 R. Affirmativè esse de fide, Papam non posse errare in Beatificatione, & Canonizatione Sanctorum. Ratio est, quia in his, quæ pertinent ad fidem, est de fide, quod errare non potest, ex illo Lucæ 22. *Rogavi pro te, ut non deficiat fides tua*; Sed isti actus referuntur ad fidem, dum per ipsos declaratur Dei servus esse sanctus, & pro tali habendus esse ab omnibus, & ab illis honorandus; ergo de fide est, in his errare non posse. Ità docent plerique cum Carena par. 2. tit. 12. num. 42. *Anfossio de sacramentis Reliq. cultu §. 24. num. 5. Nugnes tom. 2. in par. 3. D. Thoma qu. 20. art. 3. Piti-gianus in 3. sent. dist. 25. q. 2. art. 5. §. Secundò probatur, quos cum aliis refert Contel. cap. 10. nu. 11.* Contrà Cajetanum, & Canum apud dictum Carenam, asserentes esse solum impiam. Contrà Svarez disp. 5. de fide sect. 8. num. 8. asserentem esse solum impiam, & temerariam. Contrà Castropal. tom. 1. tract. 4. disput. 1. p. 5. §. 5. num. 3. Dicentem, esse temerariam, & scandalosam.

Quæres 6. An sit hæreticum dicere, Papam posse errare in Beatificatione, & Canonizatione servorum Dei?

- 35 R. Affirmativè, & inducitur ex opposito prælibatæ responsionis; nam illa propositio est hæretica, cujus opposita est de fide; sed de fide est, ex probatis, Papam non posse errare in prædictis; ergo hæreticum est dicere, Pontificem posse errare in eisdem. Confirmatur id ex actis Concil. Constantinens. 8. ubi damnantur quamplures articuli Joannis Vigleph hæretici, de quibus etiam extat Bulla Martini V. incip. *Inter cunctas*, id est, ubi inter illos articulos damnatur 44. qui sic legitur: *Augustinus, Benedictus, & Bernardus damnati sunt, nisi penituerint de hac, quod habuerint possessiones, & instituerunt, & intraverunt religiones, & sic à Papa, usque ad ultimum Religiosum omnes sunt hæretici.* Hanc propositionem esse hæreticam nemò ignorat, tùm quia est jam damnata. Tùm quia refertur ad duo, nempe ad destructionem eorum sanctitatis, & ad injustam possessionem bonorum Religiosorum, quæ duo esse omninò hæretica constat; necesse ergo est dicere, Papam in Canonizatione Sanctorum non errare, ac proinde præfatos Sanctos ab Ecclesia canonizatos, verè esse Sanctos, non obstante, quod non abdicaverint bona, & possessiones, quæ habebant pro sustentatione suorum Religiosorum. Ità præcitati in præcedenti quæstione cum Carena par. 2. tit. 12. num. 42. Castropal. par. 1. tract. 4. disp. 1. p. 5. §. 4. num. 2.

Quæres 7. An præter Canonizationem, & Beatitudinem qua-

tendus expresse, & formaliter procedunt positive à Romano Pontifice detur alia Canonizationis, seu Beatificationis species, qua servi Dei pro certo habeantur Sancti in regno Cœlorum.

- 37 R. Affirmative, & vocari potest Canonizatio, seu Beatificatio virtualis, & interpretativa, in quantum communis fidelium unius populi, vel omnium devotio habet pro Sanctis illos, qui in hac vita bene vixerunt, & post mortem diversâ patrarunt miracula; nam fideles ex his prudenter conceperunt de his bonam opinionem, quod cum Deo in cœlis perfruantur divina visione, ac proinde non sine ratione illos appellant Beatos, & Sanctos. Atque id comprobatur ex Bulla Pontificia, quam extendi sub Meditat. 31. num. 10. ibi: *Declarantes, quod per superscripta præjudicare in aliquo nolumus, neque intendimus his, qui aut per communem Ecclesie consensum, vel immemorabilem temporis cursum, aut per Patrum, virorumque sanctorum scripta, vel longissimi temporis scientia, ac tolerantia præfata Sedis Apostolicæ, vel Ordinarii celebrantur. Et infra num. 18. præfatum tempus, declarat his verbis. In super longissimum tempus, illiusque immemorabilem cursus, de quo in prædicto decreto, intelligi declaravimus, esse tempus centum annorum metam excedens.*

Itaque omnes illi servi Dei, qui anno 1525. decesserant cum opinione sanctitatis, seu martyrii, & illam sibi conservaverunt per supervenientiâ miracula nuncupati in Cronicis Beati, seu Sancti, habentur pro canonizatis, &

Beatificatis, ita quod absurdum est, & iniquum spoliare illos suis titulis Beatorum, aut Sanctorum, dum sint in pacifica illorum possessione.

Quæres 8. An sit de fide, quod Papa habeat potestatem canonizandi.

- 38 R. Affirmative, & colligitur ex illo Matth. 16. 18. *Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum, & in Cœlis, & quodcumque solveris super terram erit solutum, & in Cœlis.* Dum Papa declarat aliquem Sanctum, ligat fideles ad credendum illum esse amicum Dei in Paradiso, & eisdem obligat ad illius venerationem, & per hoc idem declarat eum esse solutum à miseriis hujus, & alterius sæculi, ac proinde judicium hoc in terra factum approbatur in cœlis; igitur cum id habeatur ex sacra Scriptura, de fide credendum est, Papam habere hanc potestatem canonizandi. Ita Arragona 2. 2. q. 1. art. 10. concl. 2. Bagnes ibidem dub. 7. Ludov. Carbo in summa tom. 3. lib. 1. cap. 17. cum aliis Contelor. cap. 8. num. 1. fine.

Quæres 9. An Episcopus possit canonizare? Sub cuius nomine veniunt etiam Archiepiscopi, Metropolitani, Patriarchæ, & Prælati, sunt enim omnes Episcopi?

- 39 R. Non potest, quia Canonizatio dicit sententiam definitivam, per quam declaratur, canonizatum per universum orbem esse venerandum, & honorandum pro Sancto; sed Episcopus id facere non potest, cum ardeatur loco, & jurisdictione, ut notum est; ergo canonizare non potest. 40 Confirmatur, quia canonizare est actus ordinatus ad fidem; nam mira-

miracula, propter quæ judex movetur ad canonizandum, dependent à fide, sine qua nemo miraculizare potest, ex dictis Medit.

- 41 1. 36. Medit. 3. nu. 25. Sed *Quæties fidei ratio ventilatur, arbitror, omnes Fratres, & Coepiscopos nostros non nisi ad Petrum, idest, sui nominis, & honoris auctorem referre debere, veluti nunc retulit vestra dilectio, quod per totum mundum possit Ecclesiæ omnibus in commune prodesse* 12. 24. qu. 1. Idem habet cap. 3. de baptismo, quod causæ majores sunt referendæ ad Petrum; nulli dubium est, materiam de Canonizatione esse de majoribus, & gravioribus causis, ut expressè dicitur in Decreto extenso Medit. 31. num. 52. ergò ad ipsum solum, & non ad Episcopos spectat causa Canonizationis. Ità ferè omnes cum *Jacobo Castellano qu. 3. de Canon. Maloc-fius dub. 2. Contel. cap. 4. num. 4. Barbosa ad cap. 1. de Reliq. num. 5.*

Quæres 10. An Concilium saltem Universale, si non Provinciale possit canonizare?

- 44 R. Nullum Concilium Provinciale, nec Generale, seu Universale potest aliquem Dei servum canonizare, nisi de speciali licentia Summi Pontificis. Et quidem respectu Conciliorum Provincialium res est clara, quia in causis majoribus, inter quas reponitur Canonizatio Sanctorum, non potest se intromittere, cap. Multis 5. distinct. 17. Confirmatur, quia Episcopi in eo digerendo errare possunt circa definitiones fidei, & morum, ex *S. August. lib. 2. de Bapt. contra Donatistas cap. 9. Aragona in 2. 2. q. 1. art. 10. de Concilio col. 3. vers. His suppositis. Bannez ibid. dub. 3. concl. 2.* Ergò de se in-

sufficiens est ad canonizandum, ità *Contel. cap. 7. nu. 6.*

- 45 Nec Concilium Generale de se id facere potest, nisi id à Papa illi specialiter delegetur, sicut & alias causas fidei ipse delegare potest, tunc enim communicat eis infallibilitatem, ne errent in definiendis rebus fidei, & morum, cum progressiva tamen dependentia ab ejus libera voluntate, ità quòd causa non dicitur ultimò terminata, nisi ab eo specialiter approbetur, ità *Contel. cap. 7. num. 10. ad 17.* Nec id facere potest, esto, vacaret Sedes Apostolica, quia, ut dixi, sine speciali licentia non potest canonizare, quam nemo dare potest, dum sedes vacat, ex eodem nu. 19.

Dices, Concilium Constantiense mandavit, dum sedes vacabat, fieri processum super vita, & moribus trium Dei servorum; ergò & poterat propria auctoritate eisdem canonizare, quia cui conceditur antecedens, datur etià consequens; formatio enim processus ordinatur ad Canonizationem. In eodem Concilio publici honores à Patribus Concilii delati sunt S. Rocho, cujus imago processionaliter deportata fuit, ut ejus intercessione à Deo liberarentur à peste, quod est de facto canonizare; ergò Concilium Generale de se potest canonizare.

- 46 Ad primum respondet Contel. eodem cap. 1. num. 22. illos Dei servos, super quorum vita inquirebatur, non fuisse canonizatos. Nec valet consequentia à præparatoriis processibus ad ipsam Canonizationem, quia patet, Episcopos posse formare processus, ex dictis

ex dictis Medit. 31. num. 5. 6. & 7. & 80. non tamen publicare illos, quoad miracula; ergo multò minùs illos canonizare.

- 47 Sanctum Rochum non canonizavit Concilium Constantiense, sed pro tollenda peste Patres svals fuerunt ad jejunium, & processionem faciendam sub vexillo B. Rocchi, quod fecerunt anno 1414. initio ejus Concilii decimoquinto Kalend. Julii, ut refert Vading. tom. 3. Annalium Ordinis Franciscani ad annum 1327. suæ mortis, num. 13. fuit enim Tertii Ordinis S. Francisci professor; & cum antecedentè esset Beatus, & Sanctus, non formali Canonizatione, sed interpretativa, fuit canonizatus, juxta dicta superiùs hic sub num. 37. ideò nihil contrà nos, quia Concilium publicè Sanctum, jam ex pia Ecclesiæ opinione pro tali habitum, honoravit illa solemnè processione. Vide Martyrologium Franciscanum ad 16. Augusti, & Castellinam Ordinis Prædicat. de Inquisit. Miracul. p. 4. Append. Generalis, in quibus locis plura de ipso referuntur.

Quæres 11. An Collegium Cardinalium, Sede vacante, possit canonizare Sanctos?

- 48 R. Negativè, quia tunc nullam potestatem habet ex jis, quæ pertinent ad Pontificem Romanum, Sede vacante, ut statuit Pius IV. in sua incip. *In eligendis* 63. §. 6.
- 49 *Sedis autem vacatione durante, Collegium Cardinalium in jis, quæ ad Pontificem Maximum, dum viveret, pertinebant, nullam omninò potestatem, aut jurisdictionem habeat.* Et quidem meritò, quia non succedit in ejus jurisdictionem, sicut Capitulum Canoni-

corum, Sede Episcopali vacante, *Imola in Clem. 2. de elect. cum aliis Contelor. cap. 6. num. 1. ad 4.*

Quæres 12. An Legatus à Latere possit canonizare?

- 50 R. Negativè, quia reservata specialitèr Papæ, ut est Canonizatio Sanctorum, ex cap. 1. de Reliq. non transeunt in Legatum à Latere, nisi specialitèr illi committantur, ut docent omnes in cap. *Quid translationem 4. de off. leg. Nicol Borr. de potestate Legat. num. 24. Erasmi Cochier. de jurisd. Ordin. par. 1. §. 3. num. 13. Barbosa hic num. 2.* Reservata autem Papæ nmerantur ab eodem Allegat. 50. ubi n. 43. dicitur reservata Canonizatio. In terminis *Parvois, in Relat. S. Bonaventuræ, apud Contelor. ca. 6. nu. 5.*

Quæres 13. An Papa in Canonizatione Sanctorum requirat consilium; & consensum Cardinalium?

- 51 R. Negativè, & id facere est tantùm de illius honestate, & quadam civili pompa, quibus magnates adhibent in consilium viros doctos, & peritos quasi in suum obsequium.

- 52 Probat. Tùm quia soli Petro, & ejus successoribus dictum fuit: *Rogavi pro te, ut non deficiat fides tua*, & illi soli collata fuit immediatè à Deo potestas regendi Ecclesiam, ut de fide credendum est, juxta illud *Pasce oves meas.* Et illud Matth. 16. 18. *Tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam. Et tibi dabo claves regni celorum & quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum, & in celis, & quodcunque solveris super terram, erit solutum & in celis.* Sed sub potestate regendi Ecclesiam comprehenditur

tur

58

53

54

55

56

57

tur etiam Sanctorum Canonizatio, quam Papa exequitur per dictam potestatem Pontificiam, quæ sicut in solo Petro pro tempore reperitur; ita & ab eo solo exercetur, & non ab aliis, quia ea carent; non tenetur ergo petere consilium aliorum ad Canonizationem Sanctorum, *tum quia* Papa habet jura utriusque imperii, terreni, scilicet, & celestis, cap. omnes dist. 22. independentè à quavis humana potestate, cum eam habeat immediatè à Deo; ergo incongruum est dicere, ipsum teneri petere consilium in suis actibus, & judiciis, quæ pro Ecclesia exercet, *tum quia* pro causis arduis, ut est etiam Canonizatio, omnia jura clamant recurrendum esse ad Petrum, nulla facta mentione de consilio, seu consensu aliorum, cap. 3. de Baptismo, cap. Quoties 24. q. 1. ergo ipse solus quascunq; causas etiam arduas, & in materia fidei expedire potest sine aliorum consilio, *tum quia* solus Papa habet plenitudinem potestatis, cap. Decreto 11.2. q. 6. cap. Ad bonorem 4. de Auditor. & usu palii. Plena autem potestas ea dicitur, cui nihil accrescit, aliàs non esset plena, si aliquid ei adjungi posset, cum plenitudo adjectione non egeat, cap. si omnia 7. 6. q. 1. Egeret autem, si teneretur in arduis petere consilium, & multò magis si deberet illud sequi, *tum quia* qui habet potestatem liberam, & absolutam nullius consilium requirere tenetur in ea exercenda, *Glos. V. liberè, cap. Dudum, de sepulch. Glos. V. liberè, cap. Cum plures, de offic. deleg. in 6. apud Paris. lib. 7. de Resign. benef. cap. 5. num. 9.*

Liberè verò agere non potest,

qui alterius consilium expectare debet, *Curt. jun. conf. 2. num. 3. Fuson. vol. 4. conf. 130. Verall. par. 1. decis. 297. n. 6.* sed Papa liberam omninò habet potestatem, & absolutam, ac independentem à quocunque, cap. 2. de præbend. in 6. *Clem. 1. fine, Ut litè pend. Merlin. decis. 764. nu. 12.* ergo in ejus exercitio à nullo dependet, ac proinde solus sine Cardinalium consilio potest canonizare, ita *Augustinus de Ancona qu. 14. de Eccles. potest. quem citat. Contelior. cap. 9. n. 43. & sequitur num. 46. Mascard. concl. 261. num. 56. Roeba de Canon. cap. 4. fine, Catbalog. G. M. confid. 47. par. 3. fine, Panum. in Relat. S. Raymundi col. 3.* Si non tenetur Papa quærere consilium in Canonizatione ex probatis, multò minùs in Beatificatione, quæ minoris momenti censetur.

Contrarium, quòd Papa teneatur requirere Cardinalium consilium in Canonizatione Sanctorum, docent omnes illi, qui asserunt in omnibus causis arduis, Papam debere petere ab illis consilium, siquidem causa Canonizationis inter ardua ponitur. In arduis ergo nonnulli requirunt consilium, quos recenset Diana *parte 5. resol. 4. de Cardinal. & Contelior. cap. 9.* Sed multò plures sunt ex parte negativa. Referam illorum argumenta, & solvam.

Requirentes consilium præbent. *Primò*, quia Cardinales sunt in pacifica possessione consulendi Romano Pontifici, ne Papa ardua tractet sine eorum consilio; undè Joannes Monachus in cap. Super eo, de hæret. in 6. narrat, multas collationes beneficiorum, Abbatiarum, & Episcopatum castatas fuisse, quia fuerant colla-

te à Cœlestino Papa sine consilio Cardinalium. Item Benedictum XI. suspendisse multa statuta, quæ Bonifacius sine consilio illorum dederat Marchianis. *Secundò*, in arduis semper utitur consilio Fratrum; ergò habet debitum ità faciendi; Antecedens colligitur ex pluribus locis juris, *cap. Ad Apostolicæ, de re jud. in 6. cap. 1. de schism. in 6. cap. Fundamenta de elect. in 6.* Et in omnibus Bullis de Canonizatione, exprimitur claus. *De consilio, & assensu Fratrum*; ergò illud præterire non potest. *Tertiò*, in *cap. Per venerabilem 13. Qui filii sint legit.* Papa illud Deuter. 17. *Veniis ad Sacerdotes Levitici generis, & ad iudicem, qui fuerit illo tempore, qui indicabunt tibi iudicii veritatem.* Et ibi sermo est de causis difficilioribus, & arduis. Ubi Pontifex per Sacerdotes leviticis generis intelligit fratres suos, qui sunt Cardinales illius coadjutores in officio sacerdotali, & coniudices ipsius, ut insinuat illud verbum *Indicabunt tibi iudicii veritatem.* Sine illis ergò nullam causam ex arduis decidere potest. *Quartò*, inter Papam, & Cardinales est quasi unio identitatis; ità quòd alter sine altero agere non potest; sunt enim Cardinales membra specialia ità unita corpori Papæ, ut ab eis iuramentum fidelitatis non exigat, & dicuntur mitti de latere Pontificis, quasi à visceribus illius procedentes; cum ergò inconueniens sit, imò impossibile, corpus operari sine suis membris, quæ illius instrumenta sunt, sequitur, Papam sine consilio Cardinalium non posse quemquam Beatum canonizare. Hæc ex Consuetudine cap. 9. usque ad num. 22.

ubi refert Doctores hujus opinionis, quos recensere non oportet, sed argumentis respondere.

59

Primo igitur argumento respondetur, quòd cum actus consulendi sit facultativus, nunquam possunt Cardinales præscribere possessionem interessendi negotiis Papæ etiam arduis, quia præscriptio non cutrit in facultativis, *Gabriel de præscript. concl. 10. Seraph. decis. 716. nu. 10 apud Rubicum par. 4. tom. 1. decis. 396. nu. 6. Caputaque par. 1. decis. 316. num. 7. Surd. conf. 127. num. 20. apud eundem Rubicum par. 2. recent. decis. 369. nu. 4.* Accedunt ergò Cardinales, quando vocantur ad consilium, & sic non habent jus à se consilium dandi Papæ. Causa verò cassationis, & revocationis beneficiorum &c. ea non est, & cum sit nobis occulta, ut quid facti relinquatur.

60

Secundo argumento respondetur, ex quo Papa utitur Cardinalium consilio, non bene inferatur habere debitum ità faciendi, quia nemo potest jus sibi indicare, sed in alterum est, *l. Princeps ff. de legib.* Nec quis sibi imperare potest, *l. per. ff. de arbit. Tusib. lit. 1. concl. 47.* certum autem est, nullum posse Pontifici imponere jus, & imperare, *cap. Pro illarum 22. de præbend.* quia ipse iudicat omnes, & à nemine ipse iudicatur, *cap. Si Papa 6. dist. 40.* Nullus ergò Papam obligare potest, nec ei legem imponere. Paschalis II. in Canonizatione Sancti Petri Episcopi Anagnini non fuit usus consilio Cardinalium, ut notavi suprâ sub num. 19. Sanctum quoque Laurentium Bublinensem Episcopum sine consilio fratrum. Honorius III. in cathalogo

San-

Sanctorum scripsit, ut patet in ejus Bulla incip. *Ineffabilis* 7.

61 Tertio argumento respondetur, esse de honestate, non debitum, quod Papa utatur fratribus tamquam coadjutoribus suis; Adjutus enim in nullo dependet à Coadjutore, sed is ab illo, unde ibidem dicit: *In quibus cum ali-*

62 *quid fuerit difficile, vel ambiguum, ad judicium est Sedis Apostolica recurrendum.* Nulla facta mentione de fratribus. Et licet in Deuter. expresse fiat mentio de Sacerdotibus levitici ordinis, qui videntur conjudices cum Judice, non inde tamen inferitur, eodem modo à Pontifice Romano esse judicandum, sicut fiebat judicium à Sacerdote Veteris legis, sed Pontifex in illa Decretali ad verbum retulit sententiam Deuter. ne illam mutilaret, non verò ut indicaret, esse necessarium judicare cum consilio fratrum, dum subjungit ibidem difficultia judicicia esse referenda ad Sedem Apostolicam, quo nomine nullatenus veniunt Cardinales, nec Episcopi.

63 Quarto respondetur, verum quidem est, quòd Cardinales sunt principaliora membra Papæ, qui eorum est principale caput, non non ideo sequitur, quòd caput in aliquo subiciatur suis membris, ut subiceretur, si teneretur in causis arduis consulere Cardinales, qui in omnibus subjiunguntur illi, ut alii fideles; & membra à capite discedere non licet, cap. 1. dist. 12. cap. *Celebritatem* 22. dist. 3. de *10. secr.* quia illi subduntur, & per contrariam rationem caput discedit à membris; ideo ea sequi non teneretur perendo ab eis consilium. Et quæ habentur in

tit. de jls, quæ sunt, &c. locum non habent in supremo Principe, qui sibi non imperat, sed aliis, ut suprà dixi.

Quæres 14. Quis possit beatificari, & canonizari?

65 R. Non solum fideles, sed etiam infideles ex infidelibus nati, ad fidem conversi, possunt canonizari, si decesserint in Dominò cum opinione sanctitatis, & post mortem egerint aliqua miracula, licet dum viverent, essent peccatores; imò & hæretici ad fidem conversi hæresim abjurantes.

Prima pars de fidelibus patet, quia Baptismus, sicut est janua, per quam homo fit dignus ad recipienda alia Sacramenta, & per ea acquirendi gratiam Dei, cap. *Per cathecismum*, de *cognat. spir.* cap. *Veniens* 3. de *Presby.* non baptizatus ita & est fundamentum, & balis, per quam baptizatus potest sibi acquirere salutem æternam, cap. *Firmissimè* 33. 1. qu. 1. ergò ex hoc capite capax est Canonizationis, si reliqua habeat.

66 Secunda pars de infideli converso ad fidem, patet ex eodem fundamento, quia per conversionem, & receptionem baptismi definit esse infidelis, & sic fidelis; ergò is defectus non obstat, ita ex *Panvin. in Relat. S. Bonav. par. 1. art. 8. fine*, *Conteloz. cap. 1. num. 12.* ubi citat jura diversa, quæ tractant de Neophitis, sed nihil ad rem.

67 Tertia pars de peccatoribus probatur, quia non est necessarium, ut fuerint omnino innocentes à quolibet, quia ut ait Joan. epist. 1. c. 1. 8. *Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus.* Proverb. 24. 16. *Septies cadit justus, & resurget, & impius autem*

autem corrupti in malum. Ideo peccator dicitur justus, quia per gratiam Dei ab eo resurgere potest, & amplius non est peccator, *cap. Fortium 18. dist. 30. Contelor. cap. 11.*

68 *num. 14.* Et patet exemplo diversorum peccatorum, qui nunc Sancti venerantur, & primus, quem canonizavit Christus in Cruce, fuit bonus Lator; Maria Magdalena fuit peccatrix, &c.

69 Quarta pars de hæreticis abjurantibus probatur, quia dum ad pœnitentiam recipiuntur, juxta cap. Ad abolendam de hæret. Ecclesie, extrâ quam erant, reconciliantur abjurantes hæresim, ac proinde in bono perseverare possunt, & ex hac vita justi decedere; istorum enim, sicut aliorum peccatorum, Deus amplius non recordatur, ac si non peccassent, *Ezech. 18. 22. Omnium iniquitatum ejus, quas operatus est, non recordabor; in justitia sua, quam operatus est, vivet, & si cum illa ex hac vita decederet, capax erit Canonizationis.*

71 Quinta pars, quod sit necessarium, hominem mori in gratia Dei cum opinione sanctitatis; probatur, quia decedens in peccato mortali, non est capax Canonizationis; illi enim soli canonizantur, qui declarantur Sancti cum Deo vivere in regno eorum, decedens autem in peccato mortali, procul habio Sanctus non est, cum non sit amicus Dei, nec post hanc vitam talis evadere potest, cum non sit amplius in via merendi, nec demerendi, sed perpetuo damnatus in inferno; nullum enim coinquinatum, qualis est decedens in peccato mortali, potest introire in Regnum Dei. De hac sanctitate omnes

Bulle Canonizationis, & Beatificationis mentionem faciunt, quas vide in Bullario novo, & apud Pasqual. num. 1236.

72 Sexta pars de miraculis præcipue post mortem, probatur, quia miracula post mortem testificantur de sanctitate ejus, ad cujus corpus, vel imaginem, Deus operatur mirabilia, quæ non faceret, si homo ille in hac vita, & in morte præsertim fuisset impius, & sceleratus; Deus enim non est testis falsus pro iniquis ut bonis, qui verè non sunt, *D. Thomas in Epist. 2. ad Thessal. cap. 2. Scotus in l. q. 2. Prologi vers. De octavo scilicet, ita docent omnes Canon. in cap. 1. & 2. de Reliq. Contelor. 20. per totum, & dixi Medit. 4. q. 7. Pasqual. num. 1236.*

Dixi, miracula esse necessaria post mortem, quia in vita etiam mali homines possunt miraculari, ut probavi Medit. 2. num. 35. 38. sed isti non illuminantur à Deo, sicut boni, ut dixi Medit. 14. num. 16. Non verò ante mortem, quia facta in hac vita concludenter non probant; sicut perpetrata à servis Dei defunctis, quia sunt certa, & indubitata. Ità *S. Thomas 2. 2. qu. 178. art. 2. Cassan. in cathal. glor. mundi par. 3. confid. 50. Rota in diversis Relat. apud Contelor. cap. 20. num. 4.* Confirmatur, quia, dum homo est viator, nec ipse, nec alius certus esse potest de ejus salute, & sanctitate, quia amitti potest per peccatum, quod perpetrare est in potestate hominis viatoris; necessaria ergo sunt miracula post mortem, dum sanctitas viatoris vacillare potest, non sic post mortem, quia est inamissibilis ab eo, qui moritur in gratia Dei.

Quæres

Quæres 15. An infantes baptizati defuncti in ea ætate, canonizati possint?

- 73 R. Doctores communiter tenere, non esse canonizandos, quia multam gloriam Deus cum illis non facit, & nulla habent merita suarum operationum, maximè decedentes statim post Baptismum. Ità *Malvessius dub. 3. num. 63. Gignius de Reliq. cap. 6. Constel. cap. 11. num. 17.* nisi sint martyres, ut Innocentes, qui pro Christo, & vice Christi sunt interfecti, & B. Simon Tridencinus à Judæis in opprobrium Christi crudeliter occisus.

Quæres 16. An Sancti Veteris Testamenti possint canonizari?

- 74 R. Affirmativè, quia de eorum sanctitate manifestè cõstat ex ipsa Scriptura Sancta, quæ non mentitur. Et præterea de multis Ecclesia celebrat in eorum honorem divina officia, & Ecclesiæ eis eriguntur, quod probatione non eget, cum id sit luce clarius, ità *Constel. cap. 1. initio, Lexana consult. 3. de S. Elia.* Sancti ergò Patriarchæ, & Prophetæ ab Ecclesia supponuntur canonizati, dum publicè venerantur à fidelibus, & solum eis deest solemnitas Canonizationis, quæ modò utitur Pontifex Romanus. Et licet de illis non legantur miracula, nisi de Moyse, Elia, & Eliseo; non ideo tamen excludendi sunt ab hoc honore; quia in tantum miracula necessaria sunt ad Canonizationem, in quantum indubitatè non constat de eorum sanctitate; ergò cum de illa procul dubio constet respectu multorum Sanctorum ex Sacra Scriptura, cujus narratio est verissima, se-

quitur, quod miracula non sint necessaria ad eorum Canonizationem.

Contrarium, non posse canonizari sentierunt *Aug. Triumph. de p. B. Eccles. q. 17. cap. 2. Joan. Vir. Instit. Theolog. cap. 10. de virt. Idei §. 3. num. 14. fine.* Probant. Primò, quia quos Deus, & Christus Dominus canonizavit, non egent iterum canonizari à Papa; sed Christus plures approbavit, ut legitur in Evangelio; ergo non amplius possunt canonizari; fieret enim injuria Christo. Secundò, Christus est fundamentum, & causa omnium Sanctorum; ergò nullus eorum, qui fuerunt ante natalem Domini, canonizandus est, cum omnis causa præcedat suum effectum. Tertiò, canonizatio requirit plenitudinem gratiæ; Sancti autem Patres hac carverunt, quia non erant in tempore plenitudinis gratiæ, quæ est à Christo. Quartò, clausula diviniæ jussionis clausa fuit omnibus usque ad mortem Christi, qui, ascendendo post resurrectionem in cælum, omnibus aperuit januas Paradisi.

Respondetur, prædicta non obstare, quia cum jam sint Sancti, ut Adversarii concedunt, nihil prohibet, quin Papa possit eis exhibere honorem hunc sollemnitatis, qui Sanctis Novi Testamenti præstatur. Nec argumenta urgent.

- 76 Primò namque dico, Canonizationem sumi dupliciter, primò pro judicio, quo quis denominatur Sanctus, secundò pro sollemnitate, & forma adhibita in ipso judicio. Christus priori modo canonizavit Patres Veteris Testamenti, posteriori modo spectat

ad

ad Papam, dum collaudat, & magnificat, quod fecit Christus, & Dominus Deus noster.

- 77 Secundò respondetur, quod Christus est causa, & fundamentum omnium Sanctorum, juxta illud: *Sancti eritis, quoniam ego Sanctus sum, & Sancti Patres à Christo venturo, in quem credebant, receperunt Dei gratiam, quam illis meruit; præcessit ergò causa meritoria, licet non executoria, ut per mortem Christi, præcedit ergò causa effectum Canonizationis.*

- 78 Tertiò respondetur, plenitudo gratiæ est in Christo solo, non necessaria Patribus, quibus non competit, cum non sine comparandi Christo, ideo parum refert tempus plenitudinis gratiæ in canonizandis Patribus. Et dato etiam hoc, cum nunc adfit, nihil obstat Canonizationi.

- 79 Quartò demùm respondetur, illud solum probare, nulli apertam fuisse portam Paradisi ad videndum Deum, nisi per Christum Dominum, dum ascendit in Cælum comitatus Sanctis Patribus, quos evexit in Paradisum, ex quo patet, nihil deficere, quin declarari possint Sancti, dum cum Christo regnant in cælis. Unde Contelor. ea argumenta retulit, sed quia non urgent, nihil ad ea respondit.

Quæres 17. Quid requiratur ad canonizandos martyres?

- 80 R. Solum martyrium sufficit etiam in eo, qui de infideli sit fidelis subeundo mortem propter fidem, & amorem Jesu Christi, quia martyrium verum remittit culpam, & omnem pœnam ei, qui moritur pro fide Jesu Christi,

- 81 *ut docet S. August. relatus cap. Ba-*

pismi 34. Et cap. Carbecumenum 3. dist. 4. de consecr. Et cap. Firmissime 3. 15. qu. 1. ubi ita scribitur: Firmissime tene, Et nullatenus dubites, exceptis illis, qui pro nomine Christi suo sanguine baptizantur, nullum hominem accepturum vitam æternam, qui non hic à malis suis fuerit per pœnitentiam, fidemque conversus, Et per Sacramentum fidei, Et pœnitentiæ, idest per baptismum liberatus. Martyrium ergò ritè assumptum, hoc est, voluntariè propter amorem Dei, morte ex eo secuta, remittit omnem culpam, & omnem pœnam, comparatur enim omninò in hoc baptismo fluminis, cum & ipsum dicatur baptismus sanguinis, secundum D. August. locis citatis, Et tract. 84. in Joan. Tertullian. in Apologet. fine. Clementem lib. 5. constitut. cap. 7. Cyprian. epist. 73. qui omnes æquant martyrium baptismi, cum Scoto in 4. dist. 4. q. 6. tomo 8: ex Vadingo in comment. num. 30.

- 82 Quòd autem solum martyrium sufficiat etiam in infideli probatur ex eodem D. Aug. in cit. cap. Baptismi, inquit, vicem aliquandò implere passionem, de latrone illo, cui non baptizato dictum est: Hodie mecum eris in Paradiso. Non leve documentum idem B. Cyprianus assumit. Quod etiam, atque etiam considerans invenio, non tantum passionem pro nomine Christi id, quod ex baptismo deerat, posse supplere, sed etiam fidem, conversionemq; cordis, si fortè ad celebrandum mysterium Baptismi in angustiis temporum succurri non potest. Neque enim Latro ille pro nomine Christi Crucifixus est, sed pro meritis facinororum suorum, nec quia credidit passus est, sed dum patitur, credidit. Latro ille non erat discipulus Christi, nec pro

pro Christo pertulit supplicium, nisi in fine, dum ipsum confessus fuit, aliud bonum non fecit, nisi confitendo illum, nec Baptismum fluminis habebat; ergo solum martyrium sufficit ad Canonizationem; Christus enim Latronem canonizavit, dum dixit ei: *Hodie mecum eris in Paradiso. D. Thom. 2.2. q. 124. art. 2. ad primum, Contelor. cap. 13. vu. 10.* Nolo per hoc dicere, quod non sit necessarium inquirere super vita, & moribus martyrizati, quomodo, & quo spiritu accesserit ad martyrium.

85 Colligitur hinc, miracula non esse necessaria ad Canonizandum martyres, quia eorum Sanctitas sufficienter nota est ex ipso martyrio concludenter probato. Hoc latius probavi *Meditat. 4. à num. 15.* Idèd ne repetam illuc remitto Lectorem. Hinc est, quod Canonizatio martyrum citius, & facilius expeditur, quàm aliorum Sanctorum, ut docent *Hofst. in cap. 1. de Reliq. cum aliis Contelor. cap. 21. num. 10.*

86

ADDITIO.

An Deus faciat semper id, quod melius est?

N^o quadam
disputatione
contrà con-
clusionem
Thomisticā
de non futu-
ra Incarna-
tione Verbi,

non existente peccato, propositum
fuit hoc argumentum. *Honorabi-
lius est Deo dicere, quodd Incarnatio
facta fuerit non solum propter Re-
demptionem, sed etiam propter excel-
lentiam mysterii, quam si dicamus
factam propter solam Redem-
ptionem; ergo ita dicendum est.
Ita arguit G.*

2 Respondet G. propugnator con-
cedendo antecedens, negando
consequentiam, quia, inquit, *non
debemus tribuere Deo quicquid est
illi melius, & honorificentius; &
attulit G. in exemplum. Honorifi-
centius esset Christo plures actus
charitatis elicuisse; plures actus me-
ritorios fecisse; plura tormenta su-
stinuisse, qua tamen communiter non
tribuuntur. Hæc G.*

3 Visa fuit, inquit C. hæc res-
ponsio Deo, & Christo, quia
negat in Deo meritum infinitum
honoris, injuriosa, dum dicit G.
non debere nos tribuere Deo
quicquid est illi honorificentius,
& negat similia Christo, omne
meritum honoris, quod potuit
sibi acquirere per actus internos,

& externos charitatis, operando
quantum simpliciter potuit.

4 Ego B. nego per C. inferri be-
nè ex argumento G. fieri injuriam
Deo, & Christo prædicta illis ne-
gando. Probatur, quia tunc illis
fit injuria, cum eis auferatur de-
bitus honor, quem constat certò
illos habere, ut patet, si Christo
negetur honor Redemptionis, de
qua certò constat, & non est opi-
nio. Confirmatur id, quia inju-
ria provenit ex pravo affectu in-
juriantis, cap. Illud 2. 15. q. 1. ubi
dicitur, quòd nemo facit injuriam,
nisi qui scit, se facere injuriam;
omnes autem fideles credunt, &
sciunt, Christum exercuisse Re-
demptionem hominis, quam pro-
indè si negant, procul dubio illi
injuriam faciunt, auferendo illi
hunc honorem; non verò, qui ab
eo negant hoc mysterium excel-
lentiz, quia de eo certò non con-
stat, cum id sit in opinione, Sco-
tistarum contrà Thomistas, qui
tamen non sunt Deo injuriosi, ne-
gantes id secundum propriam eo-
rum opinionem; non enim obli-
gatio est sequendi hanc, vel illam
opinionem, cum nulla sit in præ-
cepto, quia in opinionibus datur
electio; ergò non debitum; cum
ergò prædicata, licet honorifica-
tiora de Christo suprà expressa à
C. sint sub opinione, ac proindè
incerta ex parte rei nobis ignota,

P p

non

non possunt cadere sub debito, & obligatione.

Veruntamen inquit C. Doctissimus, & humanissimus Cenfor, (cognomine R.) rogatus super his propositionibus suum iudiciū interponere, existimat, eas non esse dignas censura, quia propositio universalis de Deo. *Non debemus tribuere Deo quicquid est illi honorificentius*, potest habere duplicem sensum verum. Alter est. *Non tenentur homines, aut Angeli obligatione rigorosa præcepti tribuere Deo omnes actus honoris possibiles*. Alter. *Deus non semper facit ad extra id, ex quo major honor sibi resultat, seu semper non facit optimum*. Propositio autem de Christo potest verificari de potentia absoluta; per hanc enim potuit intendi habitus charitatis, & sic in se elicere plures actus charitatis internos, vel unum perpetuū intensiorem, & perfectiorem; potuit etiam plures actus externos, patrando plura miracula, plures sanctitates conferendo, plura sustinendo &c. & hoc scilicet honorificentius eidem futurum fuisse. Hæc R.

- 5 Placet B. utraque propositio R. Et si enim Deus, & Christus possint perfectiora, & optima facere, respectu quorum possibilem debemus benè de Deo sentire, & debitum super hoc præcisè, & non super actum tribuere honorem, quod hæc scilicet possit facere, quia tamen nobis non constat fecisse id, quod est in questione præsentī, propterea benè dixit R. Deum non semper facere optimum, nam id ex Sacra Scriptura non habetur, dum loquitur in gradu positivo, Deut c. 32. 3. *Dei perfecta sunt opera*. Joan. 1.

cap. 2. n. 5. *In hoc caritas Dei perfecta est*. Job 4. 6. *Perfectio viarum suarum*. Loquens de Incarnatione Sacra Scriptura nihil præter Redemptionem exprimit de huiusmodi excellentia mysterii; ergo cum de ea non consiler, nullum adest debitum tribuendi Deo talem honorem; omne enim debitum, & obligatio oritur ex lege publica, vel privata, ut docet Sanchez lib. 1. disp. 9. num. 5. Vers. Secundo, & asserenda non est, nisi expressis verbis sit inducitur, l. Quidquid 99. ff. de verb. sign. Obligatio peccati asserenda non est, nisi aliqua lege exprimatur, cap. Consultasti 20. 2. q. 5. cap. 2. de translat. Prælator. Cum ergo nulla lege Christiana exprimatur huius mysterii excellentia, sed solum Redemptio, nullum est debitum in hoc honorandi Deum; & sic utraque propositio est probata. Hæc B.

- 6 Sed ego C. nihil dubito, doctissimum virum R. in hac causa plus benignitatis suæ, quàm Sapientię dare voluisse. Fortè quia existimavit agi de persona respondentis G. cui ut opitulareretur, ad sensus improprios recurreret, nihil respiciens ad totum discursum, ex quo ipsarum propositionum sensus erui debet. Verum quia nihil tentatur contra personam, sed solum contra propositiones, & aliundè agitur de honore Dei, & Christi, cuius vera imminutio omnis est blasphemia, & Theologis cautissimè vindicanda, ostendam hic breviter quantum potero.

- 7 Observat hic B. primò, R. non recurrisse ad sensus improprios, ut falsò ait C. nam per eas propositiones duas reverà confirmavit, pro.

propositionem G. & argumentum C. refutavit, relegantur à Lectore, & veritas ejus, quod dico, planè apparebit. *Secundò*, falsum quoque est nihil tentari contrà personam G. nam C. quærebat amicum, qui propositionem G. notaret de censura, ac injuria illata contrà Deum, quod noluit facere, quia ea propositio reverà non est digna censura, ut patet suprà, & infrà magis apparebit; tentatio ergò reverà ostendebatur à C. dum censura quærebat contrà G. quod confirmatur ex antecedenti altercatione, bis habita in duabus publicis disputationibus, severiùs agente C. contrà G. ubi major pars virorum Theologorum stabat contrà C. pro G. *Tertiò* non videtur ad propositum laudatio de majori benignitate Censoris, quàm de Sapientia, dum sermo erat de hac, & non de illa. *Quartò* demùm ait hic agi de honore Dei, & Christi, cujus imminutio est blasphemia vindicanda à Theologis, datam benignitatis laudem blasphemia obfcurat, & negligentem R. redarguit, quia non vindicavit blasphemiam. C. hic supponit, præfatas propositiones G. & R. esse blasphemias, quas tales non esse infrà patebit, dum respondebimus novem propositionibus ab eodem C. propositis contrà prædictas à G. & R.

- 8 Primò inquit C. explicato vero sensu quæstionis, & argumenti, non posse propositionem priorem declarari, & salvari per duos illos sensus, quorum unus neget præceptum exhibendi Deo omnes honores possibiles; alter neget honorem positum in ostensione divinarum perfectionum in

perfectioribus creaturis.

- 9 Secundò, falsum esse, & censura dignum asserere, quòd Deo non debeatur maximus honor possibilis, seu majus obsequium, quàm illi à creaturis rationalibus impendi possit etiam ex præcepto.

- 10 Tertiò, non sinè injuria divinæ majestatis poni aliquem ejus honorem, seu magis aliquam honorabilitatem in productione creaturarum perfectiorum, aut perfectissimarum.

Quartò, quæstionem, utrum Deus teneatur ad optimum, non pertinere ad hanc causam, & ciscà illam multùm æquivocant Theologos.

Quintò, Christum nihil potuisse, vel efficere, vel tolerare honorificentius, quam re ipsa fecit, & toleravit.

Sextò, propositionem adductam exponendam esse de facto, non de potentia absoluta.

Septimò, nec de potentia absoluta Christi charitatem intendi potuisse.

Octavò, quantuncunque supponatur intendi posse, prout fuit in re, falso dici, quod intendi potuerit ultrà, quàm communiter ei tribuatur.

Nonò denique, quidquid in hac re dicatur, falso affirmari, honorificentius ei futurum, si plures meriti, aut charitatis inter-nos, vel externos actus egisset, vel plura sustinisset. Hæc C. qui sic prosequitur.

- 11 Ad primum inquit C. quod attinet, propositio illa: *Non debemus tribuere Deo, quod est illi melius, & honorabilius*. Probata est ad negandum Deo, quod in Incarnatione intenderit unam cū

hominum Redemptione excellentiam myſterii. Quod niſi Deo tribuamus, faciemus Deum invidum, vel caſu agentem, aut motum ab alio; & conſequentèr non Deum, quæ eſt clara, & aperta blaſphemia. Malum eſt enim agens invidum, & non Deus, quod non amat aliquam bonitatem, quæ eſt in effectu à ſe primo ordinato, & liberè poſito. Nec ullus eſſet homo, qui, ſi ei proponantur plures utilitates, vel honeſtates, in, vel ex aliqua operatione conſequenda, velit illam elicere, propter unam tantum, excluſis aliis. Quis autem neger, myſterium ipſum Incarnationis, prout eſt ſuprema divini boni communicatio, eſſe excellentiſſimum bonum? Et hoc permitendum eſt dici non intentum à Deo in ipſa Incarnatione?

12 Sed contrà reſpondet B. quia tunc eodem præſente, & audiente, ſic G. ſuum protulit ſenſum; Nos non debemus tribuere Deo, quod eſt illi melius, & honorabilius, niſi hoc habeamus ex Sacra Scriptura, ſed Patribus, ex qua, & quibus deducitur Incarnationem factam fuiſſe ſolum ob Redemptionem, quæ opinio eſt omnium Thomiſtarum, & quidem magis probabilior, quam Scotiſtarum, ut videri poteſt apud Cardin. de Lugo diſt. 7. num. 2. ubi reſert auctoritates aliquorum Patrum; dicta ergo propoſitio ut manca relata fuit à C. Præterea cum eadem propoſitio prolata fuerit occasione præſentis materiæ de Incarnatione, in ea non poteſt cadere debitum tribuendi Deo, quod melius eſt, quia ex opinione illud inferri non poteſt, cum in ea detur electio, non ob-

ligatio, ex quo enim opiniones procedunt à perſonis privatis licet doctis, non poſſunt obligare, nec inferre debitum; bene ergo dixit G. nos non debere tribuere Deo, quod eſt illi melius, quando ignoramus tribuendum illi in eſſe, ut in caſu præſenti, qui opinatur, & non ſcitur. Noſcio qua ratione ex præſata propoſitione negativa ea abſurda, & blaſphemiz ſequantur, cum illam tenens nullo modo peccet; ergo nec Deum facit invidum, nec caſu agentem, nec ab alio motum; hæc enim abſurda ſunt peccata, & graviſſima, quia hæreſes, & tamen eam propoſitionem tenens non peccat, quia nihil aufert à Deo, cum conſtet ex ſententia Thomiſtica, Deum non eſſe honorandum illa excellentia, cum non ſit reverà conjuncta cum Redemptione; ergo non poſſumus Deo tribuere talem actum, dum eo caret. Idem confirmo exemplo myſterii Conceptionis B. M. V. certum enim eſt, utramque opinionem, negativam ſcilicet de Conceptione Immaculata, & affirmativam de maculata, adhuc vigere, & neutram eſſe repræhendendam aliqua cenſura contrà conſtitutiones Apoſtolicas; qui autem tenent affirmativam non poſſunt, nec debitum habent tribuendi Deo, quod illi eſt melius, & honorificentius; nempe, præſervationem, quod eſt quid honorificentius, quam ſit ſublevatio ab originali per ſanctificationem, ut docent omnes; ergo non debemus id tribuere Deo, licet excellentius, id eſt, non habemus obligationem, dum poſſumus abſtinere, ſequendo affirmativam. Exemplum de homine, cui proponuntur

ponuntur in sua operatione plures utilitates, nihil probat, quia homo liber potest operari secundum eam utilitatem, quam vult, aliis exclusis; electio enim est voluntatis, & non à necessitate objecti. Sic Deus ab extrà operatur; potest ergò unum eligere, & non aliud, undè elegit solum Redemptionem, aliter sequeretur, ipsum non liberè agere, sed ex necessitate motus ab alio, quod repugnat ejus naturæ. Demùm supponit, quod est in questione, & illud nullo modo probat, cum debuisset ostendere certò, Incarnationem fuisse factam propter utrumque, quod non fecit.

13 Prosequitur C. suum discursum per hæc verba: Aliud autem est, quod excellentia Incarnationis intenta non fuerit, tamquam finis adæquatus independentèr ab utilitate Redemptionis, ut ob eam solam futura fuisset Incarnatio; & idèò antecedens distinguì poterat, minor autem tacita absolute concedi debuit.

14 Supponit C. Incarnationem factam ob excellentiam, quod tamen debebat probare, & postea distinguere. Nullo enim modo, nec dependentèr, nec independentèr à Redemptione intenta fuit à Deo, sed sola Redemptio, ut clare docent plures Patres apud de Lugo. Non erat ergò locus distinctioni in antecedente, nec minor datur simul cum antecedente, sed tantum respicit majorem secundum Logicæ leges.

15 Subjungit idem C. sequentia: Sensus ergò ille de obligatione tribuendi Deo omnes actus honoris possibiles, vel de honore externo posito in productione creaturarum perfectiorum, sunt

omnino remoti, nec ad illos nisi violentèr reduci potest propositio. Apparet enim tùm ex terminis ipsius, tùm ex antecedenti concessio, eam intelligi debere de estimatione, quam debemus habere de prædicatis Dei absolutis, aut respectivis, illa affirmando, vel negando, data nimirum occasione. Hoc enim significat *tribuere*, nempe prædicare, dicere, sentire de subiecto, & quod est illi *honorificentius* prædicatum, quod subiecto affert majorem honorabilitatem, quam ejus negatio. Antecedens autem concessum erat. *Honorificentius Deo est, si dicamus, Incarnationem factam fuisse ob Redemptionem, & excellentiam mysterii, quam propter Redemptionem solam.* Quomodo ergò in hac occasione dicere, quod non debeamus tribuere Deo quicquid est illi magis honorificum, salvari potest. Primò per hoc, quod non adest præceptum exhibendi Deo omnes actus honoris nobis possibiles. Cum enim dicitur *magis honorificum*, intelligitur de aliquo uno inter multa. Undè saltem applicari debuit non omnibus actibus honoris, sed actui majoris honoris. In quo sensu falsa etiam esset propositio, & injuriosa Deo, ut dicemus. Sed reverà præceptum, ad quod ea obligatio reduci potest, est de tribuendis, aut certè non negandis Deo omnibus perfectionibus, quod includitur in præcepto fidei, & ejus professionis. Quomodo item salvari potest per negationem honoris extrinseci, positi in ostensione divinarum perfectionum relucens in creaturis perfectioribus, & perfectioribus, dum agebatur, utrum Deus ama-

ret,

ret, & intenderet omne bonum creaturarum, quas facit, tam magis, quàm minus perfectarum, & an id de eo affirmandum esset tamquàm honorificentius, quàm oppositum? Quæ perfectio tribuitur Deo in sacris literis Sapient. 11. *Diligit omnia, quæ sunt*. Nempè secundùm totam bonitatem. Et relucet in homine, & in aliis agentibus creatis amanribus partus, & opera sua, & totam illorum bonitatem; imò etiam ex illorum imperfectione etiam defectus. Huc usque C.

- 16 Gratis inquit B. asseritur à C. Omnes honoris actus possibiles non posse reduci ad eam propositionem, cum non nisi de actibus honorificis utrobique agatur; ac proinde respectu propositionis dici non possunt remoti. Certum quoque est, nos debere existimationem habere de prædicatis divinis, tum absolutis, tum respectivis, & de hoc prædicato *quod est illi honorificentius*, quàm negativo. Id tamen absolute verum non est, sed cum hac distinctione, quoad potentiam, quia Deus potest efficere quicquid illi potest esse honorificentius; non autè quoad actum, de quo non constar, dum controversitur, & est in opinione, ut patet ex allatis exemplis de Incarnatione, & Conceptione. Non enim Deo tribuendus est honor, quòd aliud mundum creaverit, sed solum quòd potest illum creare, *honor enim Regis diligit iudicium*, Psal. 98. 4. & veritatem diligit Deus, non mendacium; ex quo nullus honor oriri potest.

- 17 Neque verum est, quòd concesserit simpliciter antecedens, sed solum quoad potentiam, non secundum actum; Thomista enim

illud concedere non potest secundum actum, dum sentit, Verbum nullo modo incarnatum, nisi propter Redemptionem, aliàs non incarnandum, si Adam non peccasset. Nec placet, quod dicit ibi, his verbis: *Cum enim dicitur magis honorificum, intelligitur de aliquo uno inter multa*. Nam quid est hoc unum inter multa, nisi mysterium Incarnationis in se, quod semper supponit, aliàs probandum? Præterquamquòd non subsistit forma syllogistica, dum propositio universalis fingitur singularis. Rejicitur quoque quod subdit: *Unde saltem applicari debuit non omnibus actibus honoris, sed actui majoris honoris*. Quia omnis actus honoris sive positivè, sive comparativè ostendit Dei honorem, & laudem.

- 18 Neque quod subijcit de hoc suo præcepto, reduci scilicet ad præceptum fidei, & ejus professionis, placet, tum quia spectat ad virtutem Religionis, qua honor Deo redditur 2. 2. q. 81. art. 2. *¶* 4. tum quia ea, quæ sub opinione cadunt, non spectant ad fidem, tum quia supponit præceptum, quod non est, ex probatis suprà.

- 19 Demùm verum est, Deum diligere omnia, quæ sunt; omnibus enim creatis vult bonum, dum illis dar esse, quod bonum est, ex D. Thoma part. 1. q. 20. art. 2. q. 23. art. 3. ad primum, *¶* 1. 2. q. 110. art. 1. & cum omnia Dei opera sint perfecta, totam earum bonitatem diligit, aliter mancus esset in sua dilectione, quod dicendum non est. Sed ex his nihil contrà G. & R.

- 20 Prosequitur C. impugnando his verbis. Quo ad secundum, exposit.

expositio de negato præcepto omnium actuum honorum possibilem, est nimis impropria, quia propositio asserit, non esse tribuendum Deo, quod est illi magis honorificum, nempe, unum ex duobus, vel pluribus; unde ad summum explicari potest, ut neget Deo maximum honorem possibilem ex præcepto. Hoc ergo & falsum esse, & dignum censura, sic probatur. Maximus honor possibilis est laetitia, seu servitus, & subiectio omnium maxima, quæ sit per maximam æstimationem excellentiæ, & maiestatis Dominicæ, & exhibitionem ei factam sui ipsius omni meliori modo. Hoc autem procul dubio Deo debetur ex præcepto legis Naturæ, quæ dirigit hominem ad Deum per virtutem Religionis, quæ virtus secundum Augustinum includit subjectionem totius hominis ad Deum, intellectus per fidem, voluntatis per spem, & amorem, & omnium facultatum, per observantiam mandatorum.

21 Et quamvis, inquit C. homo in præsentī vira non teneatur semper insistere actibus divini obsequii, quia non potest, teneatur tamen in patria, ubi & habet, & habere debet rotas vires paratas ad nutum, & obsequium Dei. Hic verò tenemur ad sacrificium, quod est maximum inter obsequia exteriorū præstabilia, & tenemur interiorū ad æstimationem summam, quæ à nobis haberi possit, divinæ maiestatis, & excellentiæ, tamquàm summi, boni primi omnium rerum principii, & ultimi finis; & hanc æstimationem tenemur, quando adest occasio, profiteri, & testari usque ad san-

guinis effusionem, & mortem.

22 Hæc, inquam, obligatio est legis Naturæ, & ad hunc honorem à nobis exigendum spectat universum opus Dei: *Quia à nobis nihil magis requirit, quàm ut per actus nostros nomen suum magnificetur ab omnibus*, ait Aug. cap. 9. de Vita Christi. Et hoc ipsum est meta, & scopus operum Dei mirabilem, ait Valeria tom. 3. disp. 6. p. 1. ex Roman. 6. Ephef. 3. Philip. 1. Hoc sensu dicitur Proverb. 16. *Universa propter semetipsum operatus est Dominus*, quia Sapiens, ut dicebat Epicurus: *Omnia agit propter semetipsum*. Et magnanimus, secundum Arist. ad Nicom. 3. incumbit magnis honoribus, operando secundum excellentiores virtutes, cum nihil melius honore sit inter bona externa. Deo verò nihil ex creaturis præter honorem resultare possit. Quod si etiam præceptum potissimum requiris. Huc spectat primum mandatum. *Ego sum Dominus Deus tuus*. Exodi 20. *Si ego Pater sum, ubi est honor meus? Et si ego Dominus sum, ubi est timor meus*, dicit Dominus exercituum? Malach. 1. *Adorato Domino Deo tuo*. Deuter. 26. *Honora Deum ex tota anima tua*. Eccl. 7. *Deum adora*. Apocal. 19. & 22. Etiam de templo Domini dicitur 2. Machab. 3. quod Reges, & Principes locum summo honore dignum ducebant. *Et adorare scabellum pedum ejus*, ait David Psal. 98. Et de sacrificio ei offerendo, extant in Exodo, & Levitico præcepta non solum quoad sacrificii substantiam, sed etiam quoad offerentes tabernaculum, vasa, ceremonias, & alias circumstantias, quæ erant mysteria sacrificii Eucharistiæ,

charitatis, quod offertur modò ab Ecclesia.

- 23 Cum igitur nullus major honor externus dari possit, quàm sacrificium, nullus major internus, quàm æstimatio summa divinæ majestatis, & hæc Deo debeantur, falsum est dignum censura dicere, quòd Deo non debeatur ex præcepto potissimi, & maximi actus honoris, qui dari possint, Huc usque calamus C.

- 24 Satis, dico ego B. prolixus est sermo, & verus, quoad sacrificium, latriam, & alios actus à C. recensitos, sed non probant, nec faciunt ad hanc controversiam. Quia discursus prælibatus est certus, & de fide; idèd hæreticus est dicens, Deo illos actus honoris latriæ, sacrificii, &c. ex præcepto non deberi, qui possunt dari Deo. Materia autem, quæ controversatur, non est de fide, nec de latria, nec de sacrificio, & aliis ad ipsù spectantibus, sed de aliis actibus honoris, qui controuertuntur, quorum honor non tribuitur Deo, cum sunt in opinione hominum, ut est Incarnatio propter se ipsam, de qua non constat, nisi quòd est intenta solùm pro Redemptione, ac proindè in hoc sensu solùm honor Deo debetur.

- 25 Observandum autem est, quòd latria, & sacrificium in suis actibus, tum externis, tum internis, sunt perfectissima quoad substantiam, & essentiam, quibus aliud præstantius excogitari non potest; & idèd talis honor Deo in illis tribuendus est, quo major Deo non est dabilis. Tamen quoad exercitium, sicut fidelis non tenetur tales actus perfectissimè exercere, dum sufficit, quòd bene fiant; non enim homo habet

præceptum melius faciendi, sed solùm benè facere, nisi aliqua lego exprimatur, *Glos. V. Qui præstantior, cap. licet 15. 8. q. 1.* illud comparativum resolvens in positivum, *P. Navarra lib. 2. de Resist. cap. 1. num. 59. Lessius lib. 2. cap. 7. dub. 6. ex illis Megal. 1. 2. lib. 2. cap. 31. nu. 21.* Undè melius omittens non peccat, si bonum agat, ut ibidem dicitur, ita neque perfectissimum in illis honorem de Deo prædicare, sed talem, qualem importat exercitium; alius enim est alio melior in exercendo, & nihilo minus omnes eorum actus sunt boni, quia illis nihil deest de requisitis ad bonitatem; nullum ergò debitum, nullum præceptum tribuendi Deo honorem majorem, quem non exigit exercitium boni operis erga Deum. Turba de Christo, ut legitur Marci cap. 7. num. 37. dicebat: *Benedic omnia fecit, & surdos fecit audire, & mutos loqui.* Et cap. 1. Genes. referens Moyles creationem omnium rerum, non loquitur positivè, quòd bonæ sunt, & id sex vicibus dixit, cur semper positivè loquutus fuit? Ratio ea est, quia non plus debebat laudare Deum in operibus externis, quàm ipsa ejus opera referebant, & semel usus fuit comparativo verbis extremis ejusdem capituli. *Viditque Deus cuncta, quæ fecerat, & erant valde bona.* Non dixit optima, quia non semper id fecit. Et quamvis Deus sit laudabilis nimis *Psal. 47. 2.* & alibi, non idèd id præcipitur, quia sufficit laudare. Itaque non de omnibus habemus debitum tribuendi Deo quicquid est illi melius, & honorificentius, cum omnia non fecerit in gradu comparativo, utique

utique debemus magnificare ejus infinitam omnipotentiam, & Sapientiam secundum esse, non secundum actum, & ea, quæ cadere possunt sub opinione.

Demum propè finem confundit præceptum positivum cum jure naturæ, ut clarè colligitur ex allatis auctoritatibus sacræ scripturæ, quæ ferè omnes sunt juris Decalogi, & naturæ.

26 Suum C. prosequitur discursum his verbis: Quoad tertium, quod nempe injuriosum sit divini majestati ponere aliquam ejus honorificentiam, seu honorabilitatem in creaturis perfectioribus nondum positis. Probo tripliciter. Primò, ostendendo, quod Dei honorabilitas augeri non potest; & oppositum est contrà communem omnium existimationem. Deindè cum honor Dei, qui non consistit in obsequiis creaturarum, nullus in creaturis dari possit, nec ullus intelligi, nisi improprie, nempe, vel de merito honoris, vel de augmento meriti, quorum prior dici potest honor meritorie, posterior arguitivè; probabo conclusionem. *Secundò* ostendendo novum esse, & inauditum, quod meritum divini honoris resultet, vel ullo modo augeatur ex creaturis, fiatque major ex majori, & majori perfectione creaturarum. *Tertiò* falsum, & gravissima censura dignum esse, dicere, quod ex creaturis jam positis non constet tota dignitas honoris, quam habet Deus; & quod eadem dignitas, & honorabilitas etiam arguitivè augeri possit per positionem creaturarum perfectiorum, & perfectiorum.

27 Prima probatio, inquit C. faci-

lis est, nempe infinito non potest fieri accessio, divina autem, sive dicatur excellentia bonitatis, & perfectionis, sive majestatis, cui nempe honor debetur; undè Antiquis hæc Dea fuit mater honoris, & reverentiz, infinita est, ergò infinitè honorabilis, infinita, inquam, & qua major, aut melior excogitari non possit; imò nec ipsa quidem quanta est, apprehendi potest. Undè D. Anselmus in Prof. cap. 15. *Domine, inquit, non solum es, quo majus excogitari nequit, sed etiam quiddam majus, quàm cogitari possit.* Atque hæc est existimatio in primis omnium Theologorum, qui juxtà hæc principia Anselmi tribuunt Deo quicquid est illi melius, & honorificentius habere, quam non habere, putantes, nimirum, nihil ei deesse posse, quod ad illius perfectionem, & honorabilitatem sit conducibile. Hoc discerniculo, præter testimonia Scripturarum ponunt in Deo libertatem in operando ad extrà, præscientiam futurorum, scientiam conditionatorum, obligationem bonitatis, & fidelitatis &c.

28 Eadem est existimatio omnium Christianorum putantium, Deum esse abyssum omnium perfectionum excogitabilium, seu potius esse perfectum infinitè, suprà quam cogitari possit, & nihil amabile, nilvè honorabile posse illi deficere. Denique est existimatio etiam Gentilium; qui idèò appellabant Jovem optimum maximum, quia nullam bonitatem, nullam excellentiam illi deesse judicabant, & consequenter nullum honoris meritum, cum hoc sequatur bonitatem, seu excellentiam bonitatis, juxtà re-

Q q ceptam

ceptam doctrinam Arist. 4. ad Nicom. cap. 3. *Majore bonore dignus est, qui est melior, maximus verò, qui est optimus.* Hinc persuasum est hominibus, non posse Deo reddi totum honorem, quem meretur, & esse infinitè honorabiliorem, quàm honorari possit, sive ab hominibus, sive ab Angelis; idque pertinet ad infinitatem singularem Dei perfectionum, ut non possint augeri, nec ulla re creata adæquari. Undè quemadmodum Deus non potest facere, nec scire omne, quod scire posset in actu primo ex defectu objectorum scibilibum, ita nec posse honorari pro merito, & dignitate.

- 29 Hinc Eccles. 43. 33. dicit: *Benedicentes Dominum, exaltate illum quantum potestis, major enim est omni laude.* Bernardus in Psal. Qui habitat, postquam dixerat honorandos esse Sanctos Angelos Custodes, subjungit, *Totus tamen ei reddatur amor, & honor noster, à quo tam ipsis, quàm nobis est totum, undè honorare possumus, vel amare, undè amari, honorarivo meremur.* Imò in lib. de Vita solitaria, in fine, Ad Deum cogitandum omnino impares sumus, sed ignoscit, quem amamus, & de quo digne nos non posse, vel dicere, vel cogitare, confitemur. Et August. in Psal. 134. super vers. Laudate Dominum, quoniam bonus Dominus. Affert illud Christi apud Matthæum 19. *Nemo bonus, nisi solus Deus;* & sic prosequitur: *Hanc singularitatem bonitatis ejus, & præterire breviter nolo, & commendare congruè non sufficio. Sic tamen Fratres accipite me, & laudantem, & non sufficientem, ut etiam, si non impleatur laudis ipsius*

explicatio, acceptetur laudatoris devotio. Approbet me ipse voluisse, ignoscat non implevisse.

- 30 Ea propter quamvis D. Thomas 2. 2. q. 82. art. 5. ponat, religionem inter virtutes morales habentes medium, protestatur tamen in resp. ad 3. non posse in ea dari superfluum secundum circumstantiam quanti, quia Deo non potest exhiberi, quantum debetur, sed æqualitatem poni secundum quādam considerationem humanæ facultatis, & divinæ acceptationis. Quod tamen intelligendum est de honore externo, vel etiam interno entitativè, non objectivè; nempe honor, ut rectè notat Valentia tom. 3. disp. 6. p. 1. ex recepta doctrina Arist. 8. Nicom. cap. 8. Duo dicit, unum de formali, hoc est, existimationem excellentiæ honorati; alterum de materiali, actus nempe omnes, qui sunt in testimonium prædictæ existimationis, sive ipsi honorato, sive aliis. Itaque respectu Dei in actibus his tam extrinsecis, quàm intrinsecis, medium, & superfluum dari potest, tantum quoad entitatem, & præsertim quoad aliquas circumstantias, præsertim temporis; minimè verò objectivè, in existimanda Dei excellentia. Quia Deus non potest existimari major, quam sit, imò nec quantus est, ut diximus.

- 31 Secunda quoque probatio facilis est. Deus enim est honorabilis infinitè, essentialitè, & necessariò; undè repugnat esse honorabilem meritorie ob creaturas; omnis enim honorabilitas est intrinseca honorato, & illum perficit; & quamvis homo perficiatur, & evadat honorabilior per opera.

operationes virtutis: Id de Deo dici non potest, ut potè cui repugnat ulla perfectio accidentalis adventitia, & defectibilis. Undè non solum ostensione ipsa extrinsecus posita non potest reddi perfectior, & honorabilior, sed nec etiam ipso suo decreto libero, quatenus tali in quocunque dicatur consistere; quia tam perfectus, & tam honorabilis est Deus cum creaturis existentibus, ut non plus quantum erat, antequàm illas produceret, & quantum esset, si nihil extrà se producere decrevisset; quin etiam honor extrinsecus Deo exhibitus, sicut & amor, & cætera obsequia non sunt bona Deo, sed nobis, sicuti blasphemix damnatorum non sunt malæ Deo, sed ipsis. Quare creaturæ omnes quantumcunque sunt, respectu Dei nihil sunt; Non ergo potest ullo modo honorabilitas Dei pendere ex creaturis. Et injuriosum est dicere de Deo, quòd aliquis ejus honor positus sit in creaturis, quæ non sunt, & ab eo non ponuntur, aut poni possunt, ut sunt creaturæ perfectiores, vel optimæ simpliciter, quia hoc ipso asseritur deesse Deo aliquem honorem, sed majus aliquod meritum honoris; & ipsum non posse pertingere ad aliquem gradum honorabilitatis. Nec, inquam, locutio inhonorat Deum, sicut inhonoraret Regem liberalem, sed sobrium; qui diceret, honorem Regis consistere in faciendis conviviis sumptuosioribus, & sumptuosioribus, quia per hoc significaret deesse illi aliquod meritum honoris regalis.

32 Tertia probatio est hujusmodi C. quamvis divina majestas, & honorabilitas innotescat per crea-

turas, undè possit dici improprie, quòd ejus honor sit positus in ostensione suarum perfectionum in creaturis. Falsum est tamen, posse Deum reddi ostensivè honorabiliorem per positionem creaturarum perfectiorum, & perfectiorum, quia honor, qui Deo debetur modò mediis creaturis, non est diversus ab eo, qui illi debetur ob suam intrinsecam majestatem; hunc autem ostensum est augeri non posse, quia nec major honor exhiberi Deo potest, quàm latría, nec divina majestas major, aut evadere, aut apparere potest per qualvis creaturas, quàm modò apparet ex creaturis existentibus; apparet enim tota eo modo, quo apparere potest, nempe analogicè, enigmaticè, & ex parte: Apparet, inquam, tota divina, digna supremi cultus, reverentiæ, & subjectionis, testante Apostolo ad Rom. 1. quòd *invisibilia Dei, per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciantur, sempiterna quoque ejus virtus, & divinitas.* Undè & inexcusabiles dicit fuisse Gentiles, quia cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt. Et certè creatura non potest aliter divinam perfectionem ostendere, quàm ut vestigium, vel ut imago. Neutra autem ratio non deest in universo, & quidem suo modo, nempe arguitivè utraque repræsentat totum, quia Deus est indivisibilis, & non potest nisi totus repræsentari. Potest quidem repræsentare perfectiùs, & clariùs, sed hoc non faceret Deum honorabiliorem; sicut Rex aliquis alienigena v.g. postquàm per testimonia fide digna sufficientèr asservisset suam dignitatem, non fieret postea

Qq 2 hono-

honorabilior per hoc, quod novi testes idem confirmarent, vel literæ scriptæ venirent clarioribus characteribus, vel etiam in multiplici idiomate; quamvis tunc ejus dignitas fieret manifestior. Et ob eandem rationem non est venerabilior Deus Beatis, qui ipsum vident clarè, quàm nobis, qui per enigmata; quamvis ratione status possint illius cultui liberius, & toto prorsus conatu incumbere. Falsum itaque est uudequodque dare aliquem honorem Dei extrinsecum, positum in ostensione &c. de quo honore verificari possit propositio. *Non debemus tribuere Deo quicquid est illi magis honorificum.* Quasi honor Deo debeatur ad mensuram perfectionis creaturarum, ostendentium illius perfectiones, & non potius ipsarum perfectionum ostensarum.

33 Et ex his, quæ hucusque disputata sunt, apparet ad censuram illarum opinionum non fuisse necesse descendere ad quæstionem: *An Deus faciat, vel teneatur facere melius, aut optimum*, ut recurrat respondens coactus vi argumenti, sed perperam, quia in eo agebatur de non intendenda, vel intendenda excellentia mysterii Incarnationis in ipsa Incarnatione jam posita, quod non est ponere, vel non ponere melius in creaturis, sed divinitatem in Deo, ut diximus suprâ. Hæc hucusque C. quibus in sequentibus à B. respondetur.

34 Ponit ergo C. hanc propositionem. Injuriosum est divinæ majestati ponere aliquam ejus honorabilitatem in creaturis perfectioribus nondum positis. Ego autem B. sentio oppositum. Probo, quia Deus relucet in omnibus

creaturis præcipue perfectioribus, per suam omnipotentiam; est enim principium omnium rerum; ergo non solum in positis, sed etiam in non positis, & ponibilibus. Consequentia probatur, quia omnipotentia respicit non solum positas, sed etiam ponibiles; ergo in his omnibus honorandus est; sicut enim melius est esse, quàm non esse, ita melius est esse possibile, quàm non possibile, quia nihil est. In omnibus ergo creaturis honorandus Deus, & hoc insinuat in Canone Missæ antè orationem Dominicam, ubi dicitur. *Est tibi Deo Patri omnipotenti in unitate Spiritus Sancti omnis honor, & gloria.* De quo universali honore, & laude D. Joan. Chrysost. tom. 3. de incompar. Dei nat. contrâ Amonzoes Homil. 3. sub initio, loquitur his verbis: *Invoceamus Deum ipsum, quem illi male dictis laceffunt, nos omni laude prosequamur, & honore.* Nescio ex his, quæ ratione C. vocet hanc propositionem mox probatam, esse injuriosam, cum sit de honore Dei, qui omni laude, & honore dicitur dignus; omnis enim creatura ab ipso est, à quo bonum habet, propter quod in eo relucet.

35 Tres autem probationes refert pro sua propositione, quæ dicit, injuriosum esse divinæ majestati ponere aliquam honorabilitatem in creaturis nondum positis, mox à nobis reprobata.

36 Prima probatio est, quod honorabilitas Dei non potest augeri, quia infinito non potest fieri accessio, divina autem bonitas, & perfectio est infinita; ergo infinite honorabilis tali infinitate, qua

qua major, aut melior excogitari non potest.

37

Ego autem B. probo augmentum honoris Dei, de quo 1. Reg. 2. 29. *Magis honorasti filios tuos, quàm me.* loquentis ad Heli Sacerdotem, qui omnia permittebat suis filiis Ophni, & Phinees, in grave dedecus honoris divini in sacrificiis. Deinde Deus quærit suum honorem à filiis hominum, Malach. 1. 6. *Ubi est honor meus?* non quærit honorem sibi ablatum; ergo augmentum habiti, & inaufertibilis. Ulterius in Ecclesia Deus oratur pro augmento virtutum fidei, spei, & charitatis; si ergo in fidelibus augentur virtutes, cur non in Deo augetur honor, qui est virtus exhibens reverentiam, & laudem Deo.

38

Nec his obstat allatum C. argumentum, quod solum probat, substantialem Dei perfectionem nullatenus augeri, cum in se sit actu infinita, & cum proinde nihil ei desit, nihil addi potest. Ratione verò exercitii, & denominatione extrinseca, & secundum nostram estimationem à nobis Dei honor augetur. Et certè C. auctoritates probant, quod nos dicimus, nam ab eo allata auctoritas Eccl. his verbis: *Benedicentes Dominum, exaltate illum quantum potestis, major enim est omni laude.* Manifestè tale honoris augmentum indicat, siquidem comparativum, secundum gradum excessus necessariò arguit accessionem, & accretionem. Et ex his patet, quoque auctoritates Sanctorum nobis non obstat, sed solum arguere nostram imbecillitatem ad laudandum Deum, non verò negare honoris accretionem, juxta illud Sequentiz Cor-

poris Christi: *Quantum potes, tantum unde, quia major omni laude, nec laudare sufficit.* Hoc indicat nostram imbecillitatem ad laudandum, illud verò nostram accessionem, & incrementum ad laudandum Deum; laus enim est effectus honoris.

39

Secunda C. probatio est, quòd Deus non est honorabilis meritorie ob creaturas, quia omnis honorabilitas est intrinseca honorato, & illum perficit, qua perfectione uti accidentali, & defectibili non eget Deus. Id verum est, si sermo sit de honorabilitate inter homines, nam hæc est illis accidentalis, & defectibilis, & egent, dum eam deperdunt suis demeritis; Deus ergò non est honorabilis hoc modo, nec ob creaturas, in quibus non est excellentia honoris. Vel, dic quòd Deus non est honorabilis, quali in se aliquid accipiat à creaturis, quod ante non haberet, dicitur enim in Psal. 12. 2. *Quoniam bonorum meorum non eges.* Deus ergò nullius bonorum eget, ac proinde nostro non eget honore, nos tamen debitum habemus illum honorandi, Eccl. 7. 33. *Honora Deum ex tota anima tua,* quia noster Dominus est. Honor ergò, & quilibet actus bonus Deo tribuendus est, adeo quòd ipsi, & nobis bonus est, juxta illud Arist. 1. Eth. cap. 5. Honor est in honorante, & honorato, quod etiam docet Glos. v. Honor l. 5. §. *Est enim ff. de Var. & extraord. cognis.* Est enim bonor præmium virtutis in utroque existentis; dicitur enim in Psal. 45. 1. *Deus noster refugium, & virtus,* & hominis virtus est honorare, & laudare Deum, cum ab ipso Deo præcipiatur.

Sub-

40

Subiungit C. quòd Deus tantus est nunc Deus, quantus antè creationem mundi. Id nil aliud probat, nisi quòd tunc nihil ad ipsius honorem actu exercebatur, cum nondùm esset creatura intellectualis, ut nunc est, & sic honoratur nunc, quo honore carebat extrinseco, non defectu sui, sed creaturarum. Subiungit iterum, quòd honorabilitas Dei non pendet à creaturis. Id verum est dependentia indigentia, tamen ex hoc non negatur Deo honorabilitas per creaturas, cum præcipiatur; sed ob creaturas, quia Deus earum honore non indiget, esto enim creaturæ nihil sint respectu Dei, aliquid tamen sunt, quia Dei opus sunt, & operantur dantes honorem & laudem Deo. Subiungit tertio esse iniuriosum Deo, dicere, quòd aliquis ejus honor sit positus in creaturis non positus, nec ponendis, quia per hoc asseritur, Deum carere aliquo honore. Jam probavi supra id apertum falsum esse, quia quælibet creatura, sive posita, sive possibilis, arguit Dei omnipotentiam, quæ honor est illi essentialis, creaturis accidentalis. Confirmatur id, quia non est iniuriosum dicere, quòd verbum procedere ex cognitione creaturarum possibile, ut, plerique tenent cum Cajetano ad art. 3. q. 33. parte 5. ergò nec dicere, quòd Deus honoratur in creaturis possibilebus. Demùm qui laudat Regem de sobria liberalitate in conviviis, non ideo illum inhonorat, sed laudando sic honorat, nisi exprimatur, illum in hoc solum esse liberalem, quia cum hac taxativè significat illi deesse aliquod meritum regalis honoris. C. non ad-

jecit in hoc exemplo taxativam, ne contra eum posset inferri, ejus argumentum probare solum in casu taxativo.

41

Tertia probatio C. est, quia divina majestas, & ejus honorabilitas nobis innotescit per creaturas improprie, analogicè, & enigmaticè secundùm Apostolum; ex quò infert, non posse Deum ostensivè reddi honorabiliorem per cognitionem creaturarum perfectiorum, quia honor Dei mediis creaturis modò non est diversus ab eo, qui illi debetur ob suam intrinsicam majestatem, qui non potest augeri, quia illi major honor lætitia exhiberi potest, nec ejus divina majestas evadere, aut apparere potest major per creaturas; quàm modò apparet ex creaturis existentibus.

42

Ego autem B. dico, verum esse Deum per Viatores cognosci præfata cognitione enigmatica secundùm Apostolum, ex ea tamen malè infertur, per eam Deum non reddi honorabiliorem, cum Deus Viatoribus commendat suum honorem, sed in tantum Deum honorant, in quantum illum cognoscere possunt, nimirum, secundùm magis, & minus; nam Sancti Patres, & Theologi, & inter hos aliqui magis perfecti aliis, & omnes præfati in majori perfectione Deum enigmaticè cognoscunt, quàm faciunt imperiti, cum ergò in his appareat comparativa cognitio, non tamen ostensiva, sed tantum argutiva, certò infertur honorem Dei augeri. Et ex his patet ad argumentum C. quod solum loquitur de honore substantiali divino, qui idem est respectu ipsius Dei, & Viatorum, non verò loquitur de eodem

eodē honore exercito à creaturis, cujus actus modò secundùm majorem fervorem, & devotionem, modò secundùm minorem exercentur, & ideò Deus comparativè à Viatoribus honoratur, unde in Sacris Scripturis non semel legitur. *Magnus Dominus, & laudabilis nimis*. Comparativè per excessum nimis, idest, multùm laudabilis, valdè laudabilis, à nobis igitur laudatur secundùm magis, & minùs ex conditione laudantis, ac proinde eodem modo honoratur; laus enim est effectus honoris.

43 Subiungit C. quòd creatura potest representare clariùs, & perfectiùs Deum, sed hoc non faceret Deum honorabiliorem, probans id exemplo Regis, ad quod dico, id nos facere Deum intrinsecè honorabiliorem, utique extrinsecè, & secundùm nostram existimationem; ea enim representatio utri perfectior perfectiorem debet tribuere honorem per extrinsecam denominationem; sicut & Rex evadit eò honorabilior in hominum existimatione, quò ejus dignitas tot modis manifestatur, quàm si unico tantùm innotesceret. Et id pervaderi potest, quia qualis causa, talis ejus effectus, ea enim hunc in se continet; sed causa hìc manifestat in gradu comparativo, ergò & in gradu comparativo perfectiorem effectum honoris producit; patet id exemplo albedinis, quò quò major est, albiorem producit parietem. Et ex his patet contra C. Deum esse venerabiliorem Beatis, quàm nobis, quia illi clarè vident, nos in enigmate; sicut ergò nostra cognitio est valdè infirmior, & obscurior,

beatorum verò valentior; & clara visio, ità per eam magis veneratur Deus à beatis, quàm à nobis, quibus ex nostra imperfectione veneratio minoratur, & minus tribuitur Deo.

44 Ex prædictis C. putat falsum esse, dare honorem aliquem Deo extrinsecum, esse positum in ostensione, de quo honore possit verificari propositio G. hæc: *Non debemus tribuere Deo quicquid illi est magis honorificum*. Quali honor Deo debeatur ad mensuram perfectionis creaturarum, ostendentium illius perfectiones, & non potius ipsarum perfectionum ostensarum.

45 Ego B. hìc dico primò, eam propositionem esse veram, juxta probata initio; nemo enim tenetur meliùs agere, sed ei sufficit benè facere. Secundò. oppono C. duas auctoritates Sacræ Scripturæ, nam Apostolus 2. Corinth. 3. 5. inquit: *Sufficiencia nostra ex Deo est*, qui, ut legitur Ephes. 4. 7. eam nobis mensurat secundùm magis, & minùs, illis verbis: *Unicuique enim nostrum data est gratia secundùm mensuram donationis Christi*, ut docet ibidem Lyranus; & ad Rom. 12. 3. *Et unicuique sicut Deus divisit mensuram fidei*. Et infrà num. 6. *Habentes autem donationes secundùm gratiam, qua data est nobis, differentes*. Ergò secundùm hanc differentiam magis, vel minus homo Deum honorat secundùm mensuram suæ perfectionis à Deo acceptam.

46 Demùm concludit C. ex suis dictis contrà G. non fuisse illi necessarium recurrere ad questionem: an Deus faciat, vel teneatur facere meliùs, aut optimum, quia in argumento agebatur de non

non intendenda, vel intendenda excellentia myſterii Incarnationis in ipſa Incarnatione jam poſita, quod non eſt ponere, vel non ponere melius in creaturis, ſed divinitatem in Deo.

- 47 Ego dico, fuiſſetalem reſponſionem neceſſariam, nam ejus argumentum fuit hoc: *Honorificentius eſt Deo dicere, Incarnationem eſſe ſuam propter excellentiam myſterii, & Redemptionem.* Reſpondit ergo & ad propoſitum reſpondit. *Nos, inquit G. non debemus Deo tribuere, quod eſt illi honorificentius.* Nam ſi conceſſiſſet, ſuccubiſſet, meritò ergò negavit tributum in gradu comparativo; non enim talis honor Deo tribuendus eſt, quem non habuit in ſententia Thomiſtarum.

- 48 Proſequitur C his verbis: quia tamen ad illam doctiſſimo etiam cenſori deſcendere viſum eſt, adhærendo negativè. Dicam ego C. quid ſentio, ſupponendo priùs, quod tantùm abeſt, ut ex illius ſolutione argumentum ullum peti poſſit ad negandum, quòd Deo conveniat quicquid eſt illi melius, & honorificentius, ut potiùs illa, ſicuti cæteræ de divinis perfectiõnibus quaſtiones, non aliur, quàm per majorem Dei honorabilitatem decidi debeant, quia non minùs eſt prædicatum extrinſecum Deo hujusmodi, ſive obligatio, ſive neceſſitas, ſive major propenſio, ſi datur, quàm eſſe liberum juſtum, miſericordem &c. aut ergò honorificentius Deo eſt teneri ad optimum, & dicendam eſt teneri; aut honorificentius non teneri. Et dicendum eſt non teneri; longè enim certius eſt, & evidentius Deo convenire, eique tribuendum quic-

quid eſt illi melius, & honorificentius, quàm quòd te neatur, vel non teneatur ad optimum; eſtque illud principium univerſale ad omnia, ut ſuprà diximus. Et quicumque negant, ipſum teneri ad melius, & optimum, ex eo id probant, quia putant honorificentius eſſe Deo, non eſſe alligatum ulla neceſſitate quoad creaturas, ſed habere omnimodam, & abſolutam libertatem.

- 49 Sed contrà ego B. dico, perfectiones poſſibiles extrinſecas ita reſolvendas eſſe per majorem ſcilicet honorabilitatem, ætenta Dei omnipotentia; non autem ſi perfectio ſpectetur in actu, & negetur Deo probabiliter, quia in hoc caſu tantùm abeſt, ut honorificetur Deus, quòd potiùs inhonoretur ab eo, qui opinatur opoſitum, cum in hoc ſit falſus, & mendax, dum Deo tribuit factum, quod non fecit; in hoc ergò Deus non honoratur, ſicut ſi illi tribuerem plures mundos jam actu feciſſe.

- 50 Subdit C. his verbis: ego video, illos magna æquivocatione laborare, non diſtinguentes inter melius, vel optimum abſolutè; & melius, vel optimum comparative, inter incompoſſibilia, hoc eſt, inter optimum factu. Ad optimum, vel melius abſolutè non poteſt teneri Deus, quia utrumque eſt chimera. Optimum enim, quod non conſiſtit in indiviſibili, eſt impoſſibile, quia eſſet Deus. Melius, & melius eſt impoſſibile, quia actio determinata non poteſt habere terminum indefinitum; hoc ipſo autem quòd determinari debet, jam non ponitur melius, & melius, ſed neceſſariò relinquitur melius; ac melius,

melius, & optimum factū in quavis contingentia, & est possibile, & consistit in indivisibili, nempe, in attingendo medium exactē; ad hoc autem teneri Deum, probatur tūc à priori, tūc à posteriori.

51

A priori probatur ab eodem C. quia facere semper quod est optimum factū comparativē ad finem, hoc est, eligere optimum medium, vel attingere medium exactissimē, est perfectio agentis simpliciter simplex, sed indicat perfectionē simpliciter simplicē, & est honorabile magis, quā oppositum; ergo non debet negari; alioquin negaretur ipsi perfectio simpliciter simplex, & non esset optimus. Confirmatur, quia alioquin possemus concipere Deum meliorem; melior enim esset Deus, qui cum cæteris perfectionibus haberet hanc quoque agendi semper, quod melius est, quod est contra receptam doctrinam S. Anselmi mox traditam. Quod autem melior esset Deus, & est ex se manifestum, & probatur ex perfectione hominis, qui ex eo laudatur, & perfectus dicitur, quod semper eligit optimum ex eligibilibus.

52

Nequedicas, aliam esse perfectionem Dei, aliam hominis, quia homo subest legi, Deus non item, & ideo non esse illam arguendam ex ista. Nam contra est, quia si Dei perfectio in operando æquivocē tantū conveniret cum hominis perfectione, ineptē seipsum illi Deus proponeret in exemplum perfectionis, dicente Christo Matth. 5. *Estate perfecti, sicut & Pater vester celestis perfectus est*. Sanē humana ratio est participatio rationis divinæ, (unde colligit Aug. 3. de liber.

arb. cap. 5. *Id, quod vera ratio dicitur nobis faciendum, factum à Deo judicari debere*). E: quamvis humana perfectio non conveniat cum divina perfectione univocē, quia aliud est optimū eligibile à Deo, aliud ab homine; convenit tamen analogicē, quia sicut homo liberatē operans, operatur propter finem, & illius laus consistit in eligendis mediis melioribus, & oportunioribus ad illum consequendum; ita & Deus operatur propter semetipsum, tamquā propter finem ultimum, & propter creaturam rationalem, tamquā propter finem proximum, & secundū, & cætera omnia, eligit in utilitatem creaturæ rationalis, & honorem suum. Difert verò, quia Deus ipsum honorem suum non querit, ut bonum sibi, sed ut bonum nobis, nam respectu sui nihil est, nobis autem plurimum prodest; unde Aug. in Plal. 103. *Laudare se vult Deus, & hoc ut sic proficiat, non ut ille sublimetur, non est omnino, quod illi retribuas, & quod exigit, non sibi, sed tibi exigit, tibi praderit, tibi servatur*. Falsum autem est, Deum non lubesse legi; subest enim non alienæ, sed suæ; ut ait D. Bernardus de dilig. Deo cap. ult. dicens. *Nihil sine lege relinquitur, cum ipsa quoque lex omnium sine lege non sit, non tamen alia, quā seipsa, qua esse ipsam & si non creavis, regit tamen*. Et D. Thomas in 1. dist. 4. q. Un. art. 3. ad Anibalem. *Secundū modum intelligendi, bonitas Dei se habet ad voluntatem Dei ut movens, sapientia ut dirigens*. Et part. 1. q. 21. art. 1. ad 2. *Impossibile est Deum velle, nisi quod ratio suæ sapientia habet, qua qui dem est sicut lex justitia, secundū quam*

R r

ejus

ejus voluntas recta, & iusta est; unde quod secundum suam voluntatem facit, iuste facit, sicut & nos, quod secundum legem facimus, iuste facimus, sed nos quidem secundum legem alicujus superioris, Deus autem sibi ipsi est lex. Et alioquin sequeretur maximum inconveniens, quod nempè licitum esset Deo operari perperam, & invertere ordinem naturæ absque emolumento, & permittere demonibus, ut omnia animalia interimerent, elementa suis locis dimoverent, mutare legem naturalem, permittere, ut homo ipsi non crederet dicente non fidem promittenti, coleret idola pro Deo, &c. quæ nullus admittet.

31 Sequerentur autem, inquit C. hæc omnia absurda, quia nulla Deo convenit perfectio, nisi summa, unde sicut ei non tribuitur scientia, quæ non sit certissima, & clarissima; ita non potest admitti obligatio operandi bene, nisi sit operandi optimè; alia enim est ratio de homine ignoto, & infirmo, alia de Deo optimo, & infinite Sapienti; ipse enim aut operari debet juxta bonitatem, & sapientiam suam, & operari debet perfectissime; aut non tenetur operari juxta illarum dictamen, & poterit efficere quodlibet.

34 Pro rejectione dictorum à C. notandum est ex D. Thoma part. 1. q. 25. art. 6. & ex Scotto in Report lib. 2. dist. 34. vers. De primo, bonitatem, seu perfectionem in rebus dici dupliciter, essentialiter, & accidentaliter, occasinne hujus questionis, an Deus possit facere meliora, quæ fecit, & respondet D. Thomas negativè quo ad essentiam, quia species sunt

sicut numeri, quibus nihil addi, nec detrahi, nisi cum eorum destructione, ut notum est; utique verò accidentaliter sine destructione, faciendo quamlibet rem pro suo arbitrio magis, vel minus bonam, vel perfectam. Quare pono hanc conclusionem contra C.

35 Deus semper facit res perfectas juxta exigentiam naturæ singularum, perfectione essentiali, si absolute spectentur; relative verò, unam facit meliorem alia secundum speciem; easdem verò secundum perfectionem accidentalem non semper facit meliores, sed pro suo arbitrio modò perfectiores, modò minus perfectas, tam spectatas in se, & absolute, quam respectivè inter se. Quare Deus non semper facit, quod melius est. Ità coligo ex Suarez opusc. 4. de libert. vol. divinæ sect. 1. de Lugo disput. 2. de Incarnat. ex illis Paulus Aresius Episcopus Derthonensis in Apocal. Velit. 6. Excurs. 1. fine, ubi illos citat, & Excurs. 4. num. 14. ubi Melius dicitur absolute, & respectivè, à quo supponit C. ubi Aresius dicit, Deum non semper operari, quod melius est absolute, utique, quod est melius respectivè.

36 Probo autem primum, quod Deus semper operatur res perfectas in se ipsis spectatas, & absolute consideratas sine magis, & minus, quia eas non faceret, sed destrueret, si earum naturam, & essentiam alteraret; cum enim essentia cujuslibet rei sit indivisibilis, non potest admittere majorem, nec minorem perfectionem, quia divideretur, & sic mutaretur ejus essentia; impossibile enim est, quod indivisibile sit divisibile,

visibile, ex quo caret partibus secundum magis, & minus. Unde Moyses cap. 1. Genesis, loquens distributivè de operibus sex dierum, singulas res à Deo creatas dixit esse bonas in gradu positivo, non in gradu comparativo, quia eas produxit secundum suam legem ordinatam in ipsis rebus, quibus singulis assignavit proprias naturas, & essentias, sicut numero denario assignantur decem unitates, quarum unius detractio, vel additione non minoratur, nec melioratur denarius, sed omnino destruitur. Loquens verò de eisdem collectivè sumptis in fine ejusdem capituli, dixit. *Viditque Deus cuncta, quae fecerat, & erat valde bona*, hoc est, pariter bona, quia nihil eis de suis intrinsicis fecit deest, sed unaquaeque in se erat bona, non dicitur melior, quia ei nihil addi potest, nisi cum sui destructione: Sacra ergò Scriptura non utitur comparativo, quia Deus in operando non minuit, nec auget, & non excedit res, ne deviet à sua lege, per quam singulis adscripsit naturam immobilem, & invariabilem.

37 Probo secundum, quòd quando comparatur una res cum alia respectivè ad earum essentias, nulli dubium est, Deum creare unam rem, creare meliorem alia in bonitate essentiali, nam melior est essentia hominis, quàm bruti; auri, quàm argenti, hujus, quàm ferri. Nec ista comparatio adferatur mox dictis, quasi desit aliquid substantiale ei, quæ respectivè non est melior, & quæ est melior aliquid suprà propriam essentiam habeat ejus naturam complementem, sed sic comparantur inter se secundum totam essen-

tiam unius ad alteram in suis speciebus, quarum una est perfectior essentialitèr altera. Confirmatur, quia Deus constituit Sacramenta veteris legis inferiora Sacramentis novæ legis, quæ longè perfectiora illis sunt, quæ nostrorum figuræ erant. Item Christus quoad humanitatem minoratus infrà Angelos.

38 Probot tertium, quòd una res à Deo fieri possit melior, & non tamen semper fiat talis bonitate, seu perfectione accidentali, in se spectata, & absolute; quia ait Salomon de se Sap. 8. 19. *quòd sortitus est bonam animam*, hoc est, meliorem, quam illi Deus potuisset dare, ac proinde minorem; si enim ei dedit meliorem, quòd est plus, potuisset ei dare eam inferioris bonitatis, quia qui potest plus, potest etiam minus, ut experientia docet. Quòd autem illud *bonam animam* accipiat pro meliori, patet ex eo, quod in plus facit differre animam Salomonis ab animabus aliorum, ergò sumitur comparativè; quod confirmatur ex illo Psal. 117. 8. *Bonum est considerare in Domino, quàm in homine* id est melius est, positivum enim ponitur pro comparativo, ut notat Navar. tom. 3. cap. Charitas dist. 2. de Penit. §. Ergò numer. 6. Deindè comparativum semper supponit positivum, *Arist. cap. De quali, & 2. Topic. loco 4. 1.* Unde nec illud tollit, *Samb. lib. 7. disp. 11. num. 15. arg. 2.* Ergò potest poni à Deo. Et id magis probatur ex Sententia Thomist. nam Deus poterat creare animam Mariæ Virginis sine peccato originali, quòd est melius, & tamen non creavit, secundum illos, quòd est minus. Potest ergò Deus re-

R r 2 spectu

specu ejusdem secundum magis, & minus operari pro suo arbitrio, & non semper operari, quod melius est. Sic ad rem nostram Deus fecit Incarnationem solum propter Redemptionem secundum Thomistas, quam etiam poterat facere propter excellentiam mysterii; non ergo semper fuit melius.

39 Probo quartum, Deum scilicet non semper facere melius etiam respectivè, sed quandoque uni melius, alii minus secundum perfectionem accidentalem, ex Sacra Scriptura, ad Timoth. 6. 17. *Qui præstat nobis omnia abunde.* Ad Titum 3. 6. *Quem sc. Spiritum Sanctum, effudit in nos abunde.* Deus in nobis bona sua abundat in gradu positivo, & quandoque in gradu comparativo, Joann. 10. 10. *Ego veni, ut vitam habeant, & abundantius habeant.* Et cap. 3. ad Ephes. 20. *Eiantem, qui potens est omnia facere superabundantèr, quàm petimus, aut intelligimus, secundum virtutem, qua operatur in nobis.* Quibus verbis usus fuit S. Thomas part. 1. q. 25. art. 6. ad id probandum, quod diximus, ubi quoque ad 4. dicit, quòd nihil melius potuit fieri, quàm Christus, & Maria, ut Mater Dei; de qua S. Bonavent. in Speculo B. V. inquit cap. 8. *Ipsa est, qua majorem Deus facere non potest, majorem mundum facere potest, majorem matrem, quàm Dei matrem non potest.* Optimum ergo opus, quod ultrà perfici non poterat, & sic non tantum melius, sed optimum; undè Ecclesia canit: Elegit eam, & prælegit, scilicet super omnes creaturas.

60 Ad argumentum supradictum C. factum à priori, quòd scilicet

ex negatione, quòd Deus semper faciat melius, vel optimum, auferatur à Deo perfectio simpliciter simplex; & illud esse magis honorabile, quàm oppositum. Respondeo, nullatenus tolliendam perfectionem, quia cum perfectio simpliciter simplex sit illa, qua melius est ipsum esse, quàm non ipsum esse, ex Anselm. in Monolog. cap. 15. apud Scotum in 1. dist. 2. q. 7. num. 39. Sed est illa, quæ excludit omnem imperfectionem compositionis; undè non respicit opera Dei ad extrà, sed tantum ejus essentiam, ut est incompositus, & purissimus actus, absque eo, quòd respiciat extrà se; neque enim ex operatione habet, quòd sit talis, cum ad eam supponatur, etiam ante conceptum processionis in divinis. Nec verum est, quòd magis honorabile est semper optimum operari, cum id sit contrà naturam rerum, & earum ordinem, cum non omnes sint æquales, nec similes, nec eadem; Deus ergo in earum operationibus diversimodè operari debet secundum suam legem, qua illas diversificavit in suis naturis. Confirmatur, quia varietas in modo operandi arguit honorem in agente, & pulchritudinem in rebus; dicitur enim Exodi 26. 31. *Velum pulchra varietate contextum.* Ester. 2. 6. *Quod mira varietate pictura decorabat.* Et in Psal. 44. 10. de Regina, quæ est Ecclesia, dicitur: *Circummincta varietate.* Varietas ergo ornat rem, quàm pulchram facit, & dignam laude, qua non carere debet earum factor, & Creator.

61 Cætera, quæ C. dicit de lege, qua tenetur Deus, non aliena, sed

sed sua, concedo; nondum tamen inveni in Sacra Scriptura, quod Deus ex sua lege debeat facere, quod melius est, vel optimum; imò talis lex divina dabilis non est, quia si Deus teneretur semper facere optimum, in rebus non daretur diversitas, inæqualitas, nec dissimilitudo, quia optimum non admittit magis, & minus. Demum, quod omnis Dei perfectio debeat esse perfectissima, & summa, non tollit diversitatem modi operandi, bene, melius, & optimè; imò magis eam talismodus operandi ostendit ex sua infinitate modorum operandi. Confirmatur id, quia modus operandi non constituit perfectionem in agente, sed eam supponit, quæ cum in Deo sit summa, & infinita omnibus modis, & diversimodè operari potest, sine aliquo ejus detrimento.

62 Prosequitur C. & à posteriori probat suam conclusionem, quod Deus semper melius, vel optimum facit sic: Quia re ipsa in universo optimum esse constat ex sacris literis, nam Gen. 1. *Vidit Deus cuncta, quæ fecerat, & erant valde bona.* Et Psal. 103. *Magna opera Domini exquisita in omnes voluntates ejus.* Idemque supponit Aristoteles frequentissimè in toto opere physico, præsertim in lib. de Motu animi cap. 4. tam in ordine naturæ, quàm gratiæ, supponit D. Aug. toto lib. 3. de lib. arb. ubi tradit hanc regulam. *Quicquid sibi vera ratione melius occurrerit, scito fecisse Deum tamquàm bonorum omnium conditorem.*

63 Respondetur ex probatis, Deum non semper facere melius, undè ad auctoritatem Gen. dicit S. Thomas part. 1. q. 47. art. 2. ad

primum. *Sic igitur & Deus totum universum constituit optimum secundum modum creaturæ, non autem singulas creaturas, sed unam alia meliorem. Et idè de singulis Creaturis dicitur Gen. 1. Vidit Deus lucem, quod esset bona, & similiter de singulis. Sed de omnibus dicitur: Vidit Deus cuncta, quæ fecit, & erant valde bona.* Patet ergò ex S. Thoma, Deum unam rem fecisse alia meliorem, & sic unam non fecisse meliorem, sed minus bonam; datur enim excessus supra meliorem. Et illud valde non importat melius bonum, nisi respectu alicujus inferioris, cum supra se possit esse aliquid melius; dicimus enim e. g. iste homo est valde bonus, sed potest fieri melior, & per hoc nondum dicitur perventus ad optimum, Deus ergò non semper melius, non semper optimum operatur, sed semper bonum, & perfectum, sed difformiter secundum magis, & minus, juxta exigentiam, & naturam ipsarum rerum, quæ in suis perfectionibus valde differant. In Psal. 110. Nihil contra nos; nemo enim negat opera Dei esse magna, & exquisita, hoc est accuratè, & diligenter procedentia à voluntate Dei, qui facit omnia quæcunque vult, nulla mentione facta de meliore, vel optimo. Demum verba D. August. cap. 5. non obstant, quia paulò ante dixerat hæc: *Cujus profectò largissima bonitas, justissimè laudaretur, etiamsi aliquo inferiore creatura gradu nos condidisset.* Ergò poterat nos condere gradu inferiori, & propter hoc adhuc esset Deus laudandus. Illud ergò verbum *Melius* non ad opus, sed ad argumentum, & ra-

& rationem ex parte hominis referendum est.

- 64 Prosequitur C. his verbis: Supponunt denique in actu exercito omnes Theologi. Hi enim in quæstionibus facti, quæ ex Sacris literis solui nequeunt, examinant congruentias, & pro illa parte iudicium ferunt, pro qua plures, vel pauciores congruentiæ eorum iudicio militant; sic probant puritatem Conceptionis Deiparæ; sic Christi impeccabilitatem; sic legem naturalem obligationem &c. quod utique supponit hanc præventionem naturæ, quod Deus, utpotè agens optimum, non efficiat nisi id, quod est maximè congruum. Neque auditu digna est responsio Bernal. quod tota probabilitas harum argumentationum innitatur tantum ipsis congruentiis; minimè verò alicui inclinationi in Deo ad id, quod est magis congruum. Nam omnino stultus esset, qui seiens, iudicem, coram quo litigat, nihil respicere ad merita causarum, spem victoriæ poneret in majori merito suæ causæ.

Sed contrà scribit B. quia meliores congruentias, imò & loca Sacræ Scripturæ, & Patrum, ac Doctorum habet nostra opinio urgentia Adversarios. Confirmatur, quia Deus in operando servat suas leges, quas ab æterno præscripsit creaturis, ab eo in tempore producendis secundum naturam, & essentiam earum; cum enim non sint æquales, Deus ex necessitate suæ legis non potest producere eas, si velit, nisi juxta earum exigentiam secundum magis, & minus, ex quo una est alia perfectior. Quare non est magis congruum, quod Deus semper

faciat id, quod melius videtur, sed quod est tale ex parte rei; nulla enim congruentia persuadet homini docto, ut Deus meliori modo producat aurum, quàm hominem, sed ratio dicitur, quod melior sit creatio hominis, quàm auri, & consequenter falsum est, esse congruentius, & honorabilius dicere, Deum semper melius, vel optimum facere, dum operatur secundum legem suam, quæ illi dicitur inæquales operationes ad extrà, sic exigente natura rerum creandarum. Illud ergo adverbium *semper* destruit legem ipsius Dei, & non producit creaturas secundum legem suam, sed potius impedit earum esse; ac proinde ex Adversariorum opinione sequuntur hujusmodi absurda, quæ nec imaginatione digna sunt.

- 65 Prosequitur C. his verbis: Tandem optima electio in operibus Dei omnibus, patet consideranti cuncta, & totum. Unde nos, qui non comprehendimus totum, nescimus reddere rationem convenientiæ singularum rerum. Beati autem, qui comprehendunt, præsertim post universale iudicium, quando divinum opus quasi drama ad ultimum usque actum representatum fuerit, videbunt, tam benè, tam optimè, tam sapienter omnia facta, & ordinata, ut nihil melius desiderari potuisset. Interim verò contemplativi cognoscunt optimum esse ex parte, quia communicatio divinæ bonitatis, quæ hæc non potest secundum totum, facta est per omnes gradus bonitatis, & per modos omnes usque ad summum, nempe per unionem hypostaticam. Creaturæ intellectu-

les

les factæ sunt fortè omnium ordinum, & ad eas omnes instruendas fortasse species rerum corporalium conditæ sunt, certè quòd satisfacerent præcipuè quoad numerum, & idèò dicitur Deus creasse omnia in numero; pondere, & mensura. Undè D. Dionysius de div. nom. *Oportet in hoc videre veram Dei esse justitiam, quòd omnibus tribuit propria, secundum uniuscuiusque existentium dignitatem, & cuiusque naturam in proprio salvat ordine, & virtute.* Cui concinit D. Thom. qu. 21. art. 1. *Et excludenda temeritas illorum est, qui dicunt, melius Deus fecisset, si sic fecisset, ut de dispositione colorum blasphemavit Alphonsus.*

66 Ex his nihil contra nos, inquit B. infertur, imò pro nobis, ex sententia D. Dionysii, ibi: *Omnibus tribuit propria secundum justitiam*, hoc est secundum suam legem æternam, qua sibi præscripsit modum producendi creaturas in tempore juxta earum naturas, & perfectiones essentielles, in quibus non defecit, quia aliter eas non fecisset, sed alias; undè si fecit eas secundum legem à se constitutam *Benè fecit omnia* Martii 7. 37. quia legem suam servavit, & in nullo unquam est transgressus. Illa D. Thomæ verba: *Melius Deus fecisset, si sic fecisset*, non sic sunt intelligenda, quòd Deus semper faciat id, quòd melius est, sed eum habent sensum, quòd Deus fecisset melius e. g. Lunam faciendo luminare majus, quasi errasset, tribuendo virtutem illuminandi minorem lunæ; benè ergò fecit hæc duo luminaria secundum magis, & minùs, & unum fecit alio melius; ergò lunam inferiorem Sole, & sic eam

non fecit meliorem Sole; ergò non semper facit melius, nec optimum.

67 Prosequitur C. his verbis: Si autem Deus fecisset creaturas perfectiores his, quas fecit, quantum ad aliquid, non egisset melius, sed minùs benè, minùsque proindè esset laudabilis. Sicuti si etiam Pater, & Spiritus Sanctus incarnati essent, quòd fuit alterum exemplum mihi respondentis. Et ratio est aperta, quia Deus non amat creaturas ut finem ultimum, sed tantum semetipsum; illas autem amat ut medium, etiam intellectuales aliquo modo, nec illis fruitur, sed utitur, ut ait Aug. in primo de Doctr. Christi, in mediis autem non attenditur bonitas absoluta, sed relativa, non magnitudo, sed congruitas, & aptitudo. Hanc autem esse exactissimam in rebus creatis respectu sui finis, itaut in eis nihil deficiat, aut redundet, constat ex dictis, & judicari debet ex eo, quòd ipse fecerit, etiamsi aliter videatur. Nam Deus seipsum amat infinitè, & cætera omnia pro mensura propriæ cuiusque bonitatis. Et hæc de prima propositione principali dicta sint satis.

68 Ex quibus apparet, eam, utcumque explicetur, non posse censuram effugere, & quocunque se vertat, illi obviàm ire. Meretur enim, si intelligatur, ut debet, ad sensum argumenti negare Deo, quòd amet aliquam bonitatem creatam, & quòd in Incarnatione intenderit etiam bonitatem intrinsecam ipsius mysterii, quia ponit aliquam, imò maximam bonitatem in universo, quæ respectu Dei sit casualis, & præter

præter intentionem. Et cum tres species honoris allatæ non sint propriè tres honores, sed unus formalitèr, cōsistens in obsequiis creaturarum meritoriè, & virtualitèr in intrinsicis Dei perfectionibus, arguitivè verò in creaturis illis manifestantibus.

- 69 Meretur item, si neget in creatura rationali præceptum dandi Deo suum honorem possibilem, & excogitabilem, quia negat dari præceptum patriæ; meretur, si significet, deficere Deo aliquem honorem, qui deberetur propter creaturas perfectiores, quia supponit, aliquem Dei honorem pendere meritoriè ex creaturis, quasi non sit in illo meritum ad omnem honorem ex suis intrinsicis perfectionibus, utpotè quòd potest augeri, & interim aliquis honor ei negari. Meretur, si intelligat, meritum ipsum honoris divini intrinsicum majus apparere posse in creaturis perfectioribus creabilibus; ideoque nunc aliquem honorem negari Deo posse propter defectū ostensionis suarum perfectionum in creaturis perfectioribus, quia supponit, Deum in creaturis existentibus non se sufficientèr manifestasse, ut Deum dignum supremo honore, qui possit tribui Deo, hoc est patriæ.

- 70 Denique frustra proprium impropriari, & detrahi ad significandum, quòd Deus non facit optimum, vel non tenetur ad optimum, quia quodlibet horum dicatur, illud affirmandum est esse Deo honorabilius. Et negare, quòd Deus faciat semper id, quòd est optimum factu, est saltem temerarium; negare verò, quòd semper faciat, id ex quo

æquè benè semper honorabilis est, nempe, summe, propè abest ab hæresi.

- 71 Contrà est primo, quia omnino fallum, Deum creaturas minus benè fecisse, si poterat facere perfectiores, quas non fecit, sive essentiali, sive accidentali perfectione, quia quòd ad perfectionem essentialem eas non fecisset, sed alias diversæ speciei; non enim essentia minuantur, vel augmentur, cum sint indivisibiles, & si variantur, illæ res non sunt, sed aliæ diversæ in specie; & sic nec minus, nec magis benè fecisset eas, cum eas nullatenus fecisset. Si verò loquamur de perfectione accidentali, potest facere illas cum minori perfectione, relicta majori pro suo arbitrio, cum hæc sit variabilis; patet id exemplo Conceptionis Virginis, quæ secundum Thomistas accidit cum minori perfectione, dum facta fuit sine præservatione à peccato originali, à quo nihilominus potuisset eam præservare, & præservavit secundum sententiam Scotistarum; minoris ergò perfectionis fuit Conceptio Virginis respectu illorum, qui admittunt possibilitatem, & negant actum. Attende ulterius ad sensum duplicem illorum verborum. Non egisset *melius*, sed *minus benè* sc. si Creaturas Deus perfectiores fecisset, quas fecit, nam *minus benè* facit hunc sensum idest defectuosè, qui est malus, quia Deus nihil defectuosè facit, cum de eo Scriptura dicat: *Benè fecit omnia*, ut dictum fuit suprà, & hunc relinquamus Adversario, cum sit malus, & accipiamus secundum, qui cum nullum importet defectum, sed bonitatem creaturæ pro-

proportionatam, sed non tantam, quam posset habere, Deum sine dubio honorificat, & laudat e. g. magis laudabilior est sublevatio Præcursoris antè nativitatem ejus, si tamen sublevatus, & emundatus fuisset ab originali post ortum remedio ordinario, adhuc laudabilis, & perfecta fuisset illius emundatio, sed non tanta laude, qua prior, & hoc minus non dicit imperfectionem, quia Deus in hoc non deficit, aliter in omnium redemptione pro remedium ordinarium, omisso privilegiato, deficeret, quod nullus sanæ mentis dicere potest. Addit aliud exemplum de Incarnatione, nam si cum Verbo Pater, & Spiritus Sanctus fuissent incarnati, secundum Thomistas, qui hoc possibile putant, impossibile verò Scotistæ, fuisset melior Incarnatio; ergò minus benè Incarnatio solius Verbi. In hoc casu potest laudari Incarnatio à possibilitate tantum, non ab actu, quia solum Verbum de fide est incarnatum, ex quo inferitur non dari hic respectu actus nec melius, nec minus benè, dum non datur reverà Incarnatio omnium trium personarum; sola ergò laudatur possibilitas. Hanc verò, ut dixi, negant simpliciter Scotistæ; ergò ex hoc capite nihil est laudabile, cum impossibile nihil sit; ideo nec laudandum, nec vituperandum.

72

Contrà secundo, quia assert rationem de amore Dei, qui amat seipsum tamquam ultimum finem, creaturas verò ut media ad illum finem, & illis utitur, non fruitur. In mediis autem non attenditur bonitas absoluta, sed respectiva &c. Nescio quomodo ex

his inferat censuram in prima propositione, quæ est, Deum non semper facere quicquod illi melius est, & honorabilius, quàm ait G. non posse effugere, quia quocunque se vertat, eam semper sibi obviam habet. Nam id non probat ratione convincente, nec ullam Sacræ Scripturæ auctoritatem refert, dicentem Deum semper melius, vel optimum facere; solum Scriptura loquitur in gradu positivo his verbis: *Bonè omnia fecit. Omnia Dei opera perfecta sunt.*

73

Contrà tertio, quia illa propositio est digna censura, quæ est falsa, vel quia est hæretica, vel quia suspecta de hæresi, vel quia est contrà bonos mores, in sententia omnium; supradicta autem propositio, *Deus non semper facit, quod melius est, vel optimum*, non est falsa ex prædictis capitibus, cum non sit hæretica, nec de hæresi suspecta, nec contrà bonos mores, nihil enim horum probavit Adversarius, nec probare potest; restat ergò, quòd sit indigna censuræ, cum probatum sit, eam esse veram, & legitimam. Confirmatur, quia est in opinione multò probabiliori, quàm sit opposita; ergò censurari non potest, sicut non potest opinio de maculata Conceptione censurari, esto nostris temporibus multò probabilior sit opposita, & colligitur ex Bulla Alex. VII.

74

Contrà 4. quia dicta propositio nullam negat bonitatem creatam amari à Deo, qui omne bonum amat; unde assertam bonitatem mysterii Incarnationis Deus amat secundum Scoti. eam admittentes, non verò secundum Thomistas, quia ab

S s

his

his negatur, ac proinde cum sit nihil, à Deo amari non potest, cum objectum amoris sit bonum, non verò nihil. Neque ex his sequitur, bonitatem universi esse casualem respectu Dei, quia fecit mundum valde bonum, non casu, sed consilio voluntatis suæ, quæ semper tendit in bonum.

- 75 Contrà 5, esto latria sit summus honor Deo dandus propter ejus infinitam excellentiam, cum sit creator omnium, tamen ei tribuendus non est honor earum rerum, quæ non fecit, cum nihil sint in actu, sed tantum in potentia, unde sufficit laudare, & honorare ejus potentiam, in quo casu honor est minor, quam cum honoratur ut in actu productor rei, & sic datur magis, & minus, quoad exercitium in cultu latriæ, cap. Ex parte 12. de const. non obstante, quòd illa in sua specie sit perfectissimus cultus. Quoniam autem non datur excellentia mysterii, aliàs dabilis; ideo Deo in hoc non tribuitur honor, qui non potest terminari ad nihil. Nullus ergò honor deficit Deo, nec illud Dei honor pender à creaturis, sed ab illis Deo eribuitur, cum ad sint perfectiones ab eo productæ in creaturis, neque enim actiones Dei imaginariæ honorantur, sed quæ reverà sunt; neque enim Thomistæ honorare, & laudare possunt immaculatam Conceptionem, quam negant, essent enim mendaces, non colentes Deum, neque ejus matrem. Quare concludo, Deum taliter esse adorandum, & honorandum ab homine, qualiter se illi manifestavit, & non aliter,

neque enim objectum honoris, & laudis potest esse aliquid incognitum.

- 76 Et ex his patet, non esse temerarium, sed rationabiliter dictum, quòd Deus non semper facit, quod est melius, vel optimum, nec proinde bene Adversarium pronuntiasse ex suis argumentis, eam propositionem propè abesse ab hæresi, cum ex oppositis à nobis constet, propositionem G. esse veram, rationabilem, & legitimam.

- 77 Prosequitur C. his verbis: Jam exemplum illud: *Honorificentius esset Christo, si plures actus meritorios egisset; plura sustinisset; plures actus charitatis elicisset, quæ tamen communiter non tribuantur.* Procul dubio injuriosum est Christo, & damnable, quia re ipsa Christus omnia contemnendo, quæ pravi homines capiunt, & omnia perpetiundo, quæ horrescunt, & omnia faciendo, quæ mirantur, ut ait Aug. in lib. de vera relig. operatus est ex tota virtute, quam habebat, & ad mensuram finis, & voluntatis divinæ præscriptam, nec potuit plura sustinere, nec plures actus charitatis, & meriti elicere, cum elicuerit ex totis viribus, & semper, & omnis illius actus cujusvis potentie, ut potè procedens à charitate, meritorius fuerit, nec proinde mereri majorem honorem per plures actus, aut passiones. Et qui oppositum asserit, est illi inimicus, quia supponit non amasse, & mervisse, quantum potuit, nec sustinuisse, quantum expe-
diebat.

- 78 Contrà est, quia stat firma catholica propositio G. quòd honorifi-

norificentius esset Christo, si plures alios actus fecisset, nam Christus à suis operibus laudatur, & honoratur, ut ex pluribus locis colligitur Lucæ 4. 15. *Et ipse docebat in Synagoga eorum, & magnificabatur ab omnibus*, & cap. 18. fine dicitur: *Et confestim vidit, & sequebatur illum magnificans Deum, & omnis plebs, ut vidit, dedi' laudem Deo.* Et Marci 7. in fine laudatur Christus à miraculis, quæ faciebat *Et eo amplius admirabantur, dicentes: Bene omnia fecit, & surdos fecit audire, & mutos loqui.* Et quòd ex operibus quicquid consequatur honorem, testatur ipse Christus Matth. 15. extremis hisce verbis: *Non est propheta suus honore, nisi in patria sua, & in domo sua.* Sicut ergò Christus nunc honoratur in suis operibus jam factis, ita & honoraretur in aliis pluribus, si ea fecisset, & sic extenderetur ejus honor, & laus, quod non fit.

79. Quare falsum est, eam propositionem esse Christo injuriosam, nec ex D. August. id colligitur, sed solum hoc, quòd omnia, quæ fecit, ea ex tota virtute sua ea fuisse operatum juxta præscriptum divinæ voluntatis, quicquid enim fecit, fuit perfectissimum, ut docet D. Thomas part. 3 q. 44 art. 3. ad 2. quod non adversatur præfatæ propositioni de ejus majore honore, si alia opera fecisset; mervisset ergò majorem honorem ex aliis operibus perfectissimè faciendis, sicut ex prioribus jam factis.

80. Subjungit C. Ait quidem Doctissimus Censor, idest R. potuisse plus honoris mereri, quia de potentia absoluta potuerunt au-

geri habitus, & multiplicari actus interni, & externi, & passionēs.

81. Sed contrà primo opponit se C. quia sic distrahitur propositio ad sensum difficilè cogitabilem, quæ nimia clementia est in censendis propositionibus, præsertim quoad sensum offensivum divini honoris, & piarum aurium, tunc enim accipi debent in sensu obvio, qualis in casu nostro est, de pluribus actibus elicibilibus per facultates actu in Christo existentes. Qui enim diceret: Honorificentius futurum fuisse Pitagoræ, Platoni, Aristoteli unum Deum coluisse, & aliis prædicasse, intelligeretur supponere, quòd de facto potuerint, ut ait Apost. ad Rom. 1.

82. Opponit B. gratis enim asseritur à C. sensus offensivus divini honoris, cum id non probetur; imò laudatur Deus in diversis hisce modis, quibus operatur; undè nec pie aures offenduntur, sed ædificantur. Certum quoque est esse honorificentius colere Deum, & aliis prædicare, quàm alterum tantum præstare, dum multiplicatur Dei cultus, sicuti honorificentior fuisset incarnatio facta, si fuisset propter utrumque, & propter Redemptionem, & propter excellentiam mysterii, ut dicit Adversarius; ex multiplicatione ergò actuum latræ cum magno honore augetur Dei cultus. Cur in hoc admittitur comparativum, & in illo negatur? Potuerunt ergò non de facto, ut falso supponi dicitur ab eo, sed ex divina illuminatione illi Gentiles utrumque facere cum majore honore, quàm alterum tantum agere. Quid autem dicat ad suum propositum Paulus, non refert,

verum quidem est, quòd ex textu nihil colligi potest contrà R. qui sano modo locutus fuit.

- 83 Prosequitur C. his verbis: Deindè dato, quod potuerit intendi habitus, & multiplicari actus, adhuc inuriosum est Christo dicere, quòd illi fuisset magis honorificum, quia supponit dari aliquem gradum honoris majorem, qui tunc ei deberetur, & modò non debeatur, quod falsum esse patet ex dictis. Quantacunque enim aucta fuisset Christi Charitas, & plures suscitasset, sanasset &c. nullus major honor dari posset, aut deberet, quàm laetitiæ, & hyperdulciæ, qui de facto datur; unde interpretatio non potest aptari integrè propositioni respondentis, honorificentius est Christo plures actus eliciuisse, &c.

- 84 Contrà est, quia ex intentione habitus, & multiplicatione actuum nihil inuriosum sequitur in Christo, cum habitus, & actus sint qualitates bonæ, & dignæ omni honore, cum sint virtutes, & actus virtuosus, ac proinde inferunt in eo honorem, non injuriam. Falsum quoque est, quòd aliquis gradus majoris honoris tunc sit debitus, & modò non; siquidem nullo modo est debitus, nec tunc, nec nunc, nec ante, nec post, quia cum intensio, nec actuum multiplicatio possibilis, quæ pro nulla temporis differentia existit, nihil sit, non potest esse objectum honoris, cum hujus objectum sit ens in actu, ac proinde nec major, nec minor gradus honoris datur; ut tribueretur Christo, si cum illis aliquandò fuisset in actu, & talis honor fuisset laetitiæ, vel hyperdulciæ, & quidem

major secundum excessum, & multiplicationem; attrèditur enim honor secundum mensuram agentis; unus enim modo devotius honorat Christum, quo ante, & actus ipsius Christi modo excellentiores, modo minùs cognoscuntur ab eo facti, dum mensurantur à virtutibus, quæ inter se in perfectione differunt. Et quamvis dulcia sit perfectissimus cultus quoad suam entitatem, quoad modum tamen, & exercitium recipit magis, & minùs perfectionis ex dispositione agentis, vel ex perfectione virtutum, propter quas cultus Deo tribuitur.

- 85 Prosequitur C. his verbis: Secundò nego potuisse augeri Christi charitatem, ait enim Magister in 3. dist. 13. quòd Deus Christo contulit tantam gratiam, quantam conferre potuit, hoc est, quantæ ipse capax fuit pro dignitate capitis Ecclesiæ; in quâ diffusurus erat. Undè *plenus gratiæ* dicitur Joan. 1. *Et de plenitudine ejus accepimus omnes*. Vas autem plenum non potest plus capere. Nec distinguatur mihi de potestate ordinata, & absoluta. Siquidem potentia Dei moralis, & proxima potest quidem absolvi à legibus particularibus, minime verò à generali de non agendo perperam, & præter rationem, quale est agere non ad mensuram, & exigentiam finis. Et cum dicitur: Omne finitum augeri potest; si ly *potest* dicit solam non repugnantiam, ex parte ipsius finiti, concedo; si integram possibilitatem, nego; ad hanc enim præterea requiritur potentia causæ, & ad hanc ordinabilitas ad finem.

- 86 Contrà est, quia argumentum

tum procedit de potentia Dei ordinaria; nam de absoluta loquendo, non implicat tale augmentum, ut docent Scotistæ cum Meldul. in 3. sent. disp. 2. à num. 69. Card. de Lugo disp. 16. de Incarn. sect. 6. num. 111. Becan. cap. 8. q. 4. nu. 3. quia non implicat, nec ex parte gratiæ, quæ si sit finita, sine dubio est augibilis; nec ex parte animæ, in qua est potentia obediæntialis ad recipiendum augmentum. Nec id obstat dictum divinum *Plenus gratia*, quia non loquimur de plenitudine divinitatis, nec unionis, sed de plenitudine, quæ est abundantia bonorum gratiæ, quæ augetur, nam plenitudo gratiæ in hoc sensu fuit etiam in B. V. & in Sanctis, & tamen non est tanta in illis plenitudo gratiæ, quanta in Christo, in quo ejus gratia excedit gratiam Virginis, S. Stephani, & aliorum, & gratia V. excedit gratiam reliquorum Sanctorum, potest ergo gratia augeri non obstante plenitudine. Illud ergo *perperam* revertitur in auctorem C. non enim perperam agunt, qui sequuntur communem opinionem, cum prudenter judicent; est enim hæc opinio communis, ut refert de Lugo. Demum ly *Potest* refertur ad utrunque, ut probat allatum argumentum ex Becano; & sic concluditur, omne finitum augeri potest, quia ex nullo capite repugnat, cum finito semper addi possit.

87 Prosequitur C. eandem materiam contrà eundem R. his verbis: Tertiò, quamvis charitas Christi, utpotè finita, mathematicè potuerit esse major, quàm fuit, non tamen potuit esse major, quàm tribuatur, nec de po-

tentia absoluta quidem, quia nulla mensura cetta assignari potest, quæ non tribuatur summè magna, quantacunque placuerit, dummodo finita, non erit major ea, quæ Christo tribuitur, sed minor. Quæ enim mensura à nobis statui potest charitatis Christi, quàm nemò potest comprehendere juxta illud Ephes. 3. *Supereminens scientia charitatem Christi*. Hoc enim sensu saltem capi debet Joan. 3. *Non enim ad mensuram dat Deus spiritum*.

88 Dices, tribuitur finita; ergo potest dari major, quàm quæ tribuitur. Nego consequentiam. Facis enim transitum à re procul in se ad eandem, prout in mente; Finitum enim confusè conceptum non potest intelligi auctum nisi infinito, quod implicat; & ratio est, quia quandiu finita non determinantur, omnia sunt negativè æqualia, hoc est, nullum majus. Igitur interpretatio non potest juvare respondentem, quippe qui asserit, potuisse Christum elicere plures actus charitatis, &c. qui tamen communiter non tribuuntur.

89 Contrà est, quia aliud est, quòd charitas major possit esse, aliud quòd non tribuatur, siquidem tributio habet pro objecto ens actu; ideo tribuitur minùs, quàm possit dari, cum dabile non sit ens actu. Insuper ad hoc parùm refert, quod à nobis designari non possit certa mensura gratiæ Christi, quia ejus augmentum non pendet à nobis, sed ab ipsa divina potentia, cui nota est mensura, quam potuisset ulterius superabundare in Christo. Quod autem dicitur, quòd Deus non dat Filio Spiritum ad mensuram, & sic

& sic eam dedit infiniram; id intelligitur in genere gratiæ, quæ ex sua propria ratione, habet in Christo quicquid pertinet ad rationem ejus gratiæ, ex quo proinde non datur ad mensuram, & ad certos, & determinatos effectus, sed ad quoscunque. Spoliata verò in genere entis, dare, & augere ulterius potuisset, quia ei uti creatæ finitæ potest addi. Eam distinctionem refert S. Thomas part. 3. q. 7. art. 1. in corpore.

- 90 Ad objectionem, quam sibi facit C. respondeo, ipsum non probare negationem suæ consequentiæ; falsum enim fieri transitum à re in se, ad eandem in mente, quia solum fit transitus à re finita, ad ejus augmentum, quod recipere potest, ex quo est finita; res enim, & augmentum non pendet à mente. Falsum quoque est, finitum, de quo agimus, confusè concipi, quia certò res concipitur cum possibilitate augmenti, & hoc sufficit; aliud enim non intenditur nisi augmentum, non autem ejus determinatos gradus querimus. Ex quo patet quoque augmentum non addito infinito, sed finito; nam concessit finitum, dum solum ejus argumenti negavit consequentiam, ex quo nescio quo iure dixit augmentum non addi infinito, dum supponit rem, de qua agitur, esse finiram. Ad eam verò rationem, quòd omnia finita indeterminata sint æqualia negativè, hoc est, nullum inter ea majus; dico, id gratis asseri, quia imò sequitur oppositum, ex indeterminatione scilicet inferri inæqualitatem; indetermination enim præferat diversitatem, dum unum potest determinari sic, & aliud aliter.

- 91 Prosequitur C. his verbis. Quatò, etiamsi admitteremus in Christo incrementum charitatis, adhuc falsum esset, potuisse illum elicere plures actus charitatis sive internos, sive externos. Et primò de internis, quia si tota vita unum actum continuatum elicit, hic quantumvis auctis viribus, non potuisset esse, nisi unus, quantumvis interior. Item si elicit plures absque ulla interruptione, nec ob incrementum charitatis potuisset elicere plures, quia ubi nulla est interruptio, ibi nullus est hiatus explebilis. Ipse autem respondens non dicit actus intensiores amoris, vel meritotios, sed dicit plures; quod certè verificari solum potuisset in secunda suppositione in casu, quo Christo prorogata fuisset vita.

- 92 Quoad externos verò falsa quoque est suppositio, nam quantumvis auctus illi fuisset habitus charitatis, nec plura beneficia præstare potuisset, nec plura sustinere, quia quod plus facere potuit, & pati, non omisit defectu charitatis, & virium, sed congruentiæ, & voluntatis divinæ, cui contravenire non potuerat.

- 93 Contra est, quia quoad actus internos Charitatis, ex bino argumento conditionato, nihil infert, nisi quòd supponit; sed falsum supponit, & quòd nihil est, quia omnes actus charitatis in Christo fuerunt in re ipsa plures, & interrupti, ut manifestè colligitur ex Evangelio Lucæ 5. 4. *Ut cessavit autem loqui & cap. 11. 1. Ut cessavit sc. ab oratione, dixit unus ex discipulis ejus ad eum.* Quales autem fuerunt alii actus, tales quoque fuerunt actus charitatis; Christus enim humano modo se

do se gerebat in actibus suis; necesse enim erat, ut probaret, & ostenderet, se hominem esse. Et quid, si demus in Christo unum actum charitatis non interitum, sed continuatum, nonne ex hoc dicitur talis actus auctus, sicut ignis continuatus augeatur? Licet verò id non inferat pluralitatem actuum, non tamen simpliciter sunt negandi Christo ex ea falsa suppositione, siue Christus ulterius suam produxisset vitam, siue non; quia ejus virtus & potestas in operando non pendebat à tempore, sed à voluntate divina.

96

94 Quoad actus verò externos malè negat pluralitatem actuum in Christo ex suppositione augmenti habitus charitatis, quia si illos omisit, id fecit, quia noluit ulterius operari, ac proinde omissio non processit eo, quòd Deus noluerit, quia Deus nullum bonum Christo impedivit; neque omissio processit ex defectu congruentiæ, quia incongruentia locum habere in bonis actibus, non ulterius ergò progressus fuit, quia ita sibi placuit.

95 Prosequitur C. his verbis: Ubi etiam illud reprehensione dignum est in exemplo propositionis R. quod ponit honorem Christi in numero miraculorum, & magnitudine passionum, simpliciter dicendo, quòd honorificentius illi fuisset plures gratias conferre, aut plura sustinere. Cum si Christi honor consistat in gratiis, & miraculis, honorabiliores essent multi Sancti, qui non solum plura, sed etiam majora, quàm Christus fecit, juxta illius prædicationem patrarent. Passiones verò per se

nullo honore sunt dignæ, quia malæ, & ineligibiles, & eatenus eligi possunt, & honorem conciliare, quatenus bonum ex illis resultat, & ad mensuram ipsius. Unde laborant Patres in honestanda tanta tormentorum multitudine, & magnitudine, quantum Christus sustinuit, quia potius videntur superflua, quàm sufficientia. Certum minus honorificum ei fuisset plura sustinuisse, quia frustra malum amplexus fuisset.

Contra est, quia omnino certum, quòd ulterius puto esse de fide, quòd ex miraculis, & passionibus honorandus sit Christus, & quo plura sunt, eo illi major est deferendus honor, & laus. De miraculis clarè habetur Lucæ cap. 2. num. 11. de primò miraculo Conversionis aquæ in vinum, *Et manifestavit gloriam suam, quam non ostendisset, si hoc miraculum non fuisset honorificum Christo.* De miraculo Cæci illuminati cap. 48. dicitur: *Et omnis plebs ut vidit, dedit laudem Deo.* Laudem ergò consequutus fuit ex hoc miraculo. Et eodem cap. 2. num. 23 *Multi crediderunt in nomine ejus, videntes signa ejus, quæ faciebat.* Unde volebant eum facere Regem, ut ibidem habetur. Confirmatur, quia gratia miraculorum erat perfectissimè in Christo, & ideo ejus miracula erant præstantissima magno digna honore, D. Thom. part. 3. q. 13. art. 2. & quest. 44. art. 3. & alibi Ipsum *miraculi* verbum, & arduitas, quæ de illius ratione est, part. 1. q. 105. art. 7. ad 2. convincunt quemcumque virum sane mentis ad prædicandum Christi honorem, & quidem majorem,

97

rem, si alia edidisset miracula.
Nec his obstat, quod C. dicit, si Christi honor consistit in gratiis, & miraculis, honorabiliores essent multi sancti, qui non solum plura, sed etiam majora, quam fecit Christus; de quibus Lyranus interpretans verba ipsius Christi apud Joan. 14. 12. *Amen dico vobis, qui credit in me, opera, quae ego facio, & ipse faciet, & maiora horum faciet, refert maiora, quia plus convehit sunt ad praedicationem Apostolorum, quam Christi, ad cuius praedicationem pauci Judaeorum conversi sunt; Apostoli omnibus linguis praedicabant, Christus solum propria lingua. Vide ipsum. Non obstat, inquam, quia non sine Christo maiora faciebant, sed virtute ipsius, ut dicit ibidem Glos. Ordin. Nontamen ex se, sed ex me; non enim servus est major domino. Non ergo honorabiliores sunt Sancti, quia sine Christo non faciebant miracula, nec infideles convertebant propria virtute ad fidem, sed Christi virtute.*

98

Falsum quoque est, passiones nullo honore per se dignas esse, cum in sententia omnium, si sint bene à ratione ordinatae, sint bonae, & laudabiles, *D. Thom. 1. 2. q. 24. art. 1. ad 3. q. 45. art. 1. ad 1. & alibi, & de passionibus, quas pertulit usque ad mortem, non est dubitandum nisi impie; ipsae enim erant voluntariae, & à ratione rectissime ordinatae, ac proinde ejus passio fuit simpliciter bona, & laudabilis, ex D. Thom. part. 3. q. 22. art. 1. ad 2. q. 47. art. 3. ad 3. art. 4. ad 1. art. 6. ad 1. Qui quærit. 49. art. 6. dixit, Christum propter suam passionem meruit à Deo exaltari, secundum quod testatur*

D. Paulus ad Philip. 2. 9. his verbis: Humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem Crucis, propter quod & Deus exaltavit illum, & dedit illi nomen, quod est super omne nomen. Paret ergo, Christum ex suis passionibus, & tormentis esse maxime honorabilem, & quo plures fuerunt illius passiones, eo honorabilior fuit per illas. Quare non video laborem, nec huius laboris causam in honestanda tanta tormentorum multitudine, quia nota est ex se propter ejus honorem, qui dixit Joan. 10. 10. Ego veni, ut vitam habeant, & abundantius habeant. Ergo multitudo, & magnitudo passionis, & tormentorum non fuit superflua, sed abundantè sufficiens; non ergo frustra malum amplexus fuit, sed rationabiliter voluit superabundare, quia super omnes liberalis fuit.

99

Demum, inquit C. nullus dari potest major honor, quam qui debetur Christo, debetur enim illi latría ratione divinitatis, & ratione humanitatis solitariè sumptæ hyperdulia, hoc est, adoratio, & servitus, quae major sub latría dari non potest. Debetur itaque illi honor summus, qui dari potest, nec majorem potuit mereri per quamcunque potentiam, quia non datur major, unde injuriola est evidentè propositio, quæ dicit: *Honorificentius fuisset Christo plura pati, plures actus elicere &c.* Quia non solum negat Christo consequenter aliquos actus, vel passiones debitas, aut congruas, sed etiam honorem, qui de facto ei debetur, dum supponit dari posse majorem.

100

Jam supra responsum fuit, non posse

posse dari Christo majorem laetitia honorem, eandem verò habere latitudinem, & extensionem respectu creaturæ adorantis; quò enim plures in Christo sunt excellentiæ, & actus heroici, & præstantes, eò magis honorandus est, unde si ulterius multiplicasset actus virtutum, quos non fecit, magis adhuc in il-

lis fuisset honorandus summè, quamvis in illis non honoretur, cum non fecerit.

Concludit tandem C. Justior ergò fuit propositionum censura, quamvis benignior vindictio. Vindicis, an sapientiæ, & censuræ, tùm censura item ipsa, tùm tota hæc doctrina subiicitur.

ADVOCATUS MULIERUM,

Quæ probantur de specie hominum, Passionis
Christi, & æternæ salutis participes.

P E R

F. FRANCISCUM BORDONUM

S. T. D. RELIGIONIS TERTII ORDINIS SANCTI
FRANCISCI GENERALEM.

- 1 Egi quendam libellum propriè famololum contrà fœminas, quas non esse de specie hominis, nescio quis subversus, & infamis hæreticus conatur persuadere ignorantibus, propterea easdem fœminas non esse capaces salutis, nec pro eisdem Christum mortuum esse, traductum in linguam vulgarem per quendam Horatium Plata Romanum forsan Auctorem, qui tamen Catholicum in eo opulculo se profitetur. Est autem nova hæresis, quam apud neminem adhuc legi, & quidem diversa est ab illa Armenorum, qui, referente *Prælo lib. 1. cap. 67. num. 23.* asserunt, omnes homines resurrecturos in sexu virili,
- 2

nullumque post resurrectionem futurum esse fœmineum sexum. Fœminæ ergò non excluduntur à gloria, sed illam assequuntur, nec mutant sexum post resurrectionem, quam hæresim confutabo cum hac nova in sequentibus. Voco novam in eo, quod mulierem excludit à specie hominis.

- 3 Certum ergò de fide tenendum est, non solum homines masculos, sed etiam fœminas esse ejusdem humanæ speciei, & capaces salutis, sicut sunt ipsi viri. Hoc dogma tres continet partes. Primam, quòd fœmina est ejusdem humanæ speciei, sicut est masculus. Secundam, quòd pro fœminis Christus passus est, sicut pro viris. Tertiam, quòd mulieres sunt capaces salutis æternæ, sicut viri.

- 4 Primum de specie humana utriusque clarè probatur ex Ge-

T t 2 neli

neli cap. 1. 26. *Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram.* Et paulò infrà. *Et creavit Deus hominem ad imaginem suam, ad imaginem Dei creavit illum, masculum, & feminam creavit eos. Benedixitque illis Deus, & ait: Crescite, & multiplicamini.* Ter vocat hominem, bis hoc nomine, tertio eo pronomine *illum*, indicans utriusque speciem humanam, & eam esse unam, & non plures species hominis, sicut dixit Perphyrius in cap. de specie, quòd plures homines sunt unus homo, scilicet, specie, quæ una est in singularibus hominibus; idè Moyse in numero singulari locutus fuit, insinuans naturam humanam esse unam speciem, sub qua, & de qua sunt Adam, & Eva, ut id expressit sequentibus verbis: *Masculum, & feminam creavit eos.* Pronomen *illum*, quod speciem, & unitatem indicat, protulit singularitèr, significans, Adam, & Evam unius esse essentia, & speciei, atque postmodum commutavit, & transtulit in numerum pluralem, dum speciem humanam expressit communem eisdem, tamquàm in duabus personis masculino, & femina existentem. Supradicta verba replicantur cap. 5. initio: *In die, qua creavit Deus hominem, masculum, & feminam creavit eos.* Femina igitur dicitur homo; sicut masculus vocatur homo; duci enim creavit Deus hominem masculum, & feminam, duos homines fecit, ut insinuat illud pronomen *eos*, quod uti relativum utrumque refert sub unica specie hominis, ut Legisla de eodem verbo, *Eos*, docent referri ad præcedentia, *Ruin. vol. 1. conf. 99.*

num. 16. *Corneus vol. 1. conf. 9. nu. 6. fine.* Creavit eos masculum, & feminam, quid est hoc *eos* nisi Adam, & Eva significati per illud antecedens verbum *hominem*? Dixit *hominem* ad indicandam speciem, addidit *eos*, indicans pluralitatem personarum creaturarum, ne quis existimaret, utrumque sexum dedisse eidem numero homini, & sic creasse hermaphroditum.

5 Probatur secundo clariùs ex cap. 31. num. 35 *Numer.* in quo Dominus præcepit Moyse, ut ulcisceret filios Israel de Madianitis, contrà quos tulerunt prædam, inter alias res, puellas triginta duo millia, ibi: *Admone boninum sexus feminei, quæ non cognoverunt viros triginta duo millia.* Illud verbum *boninum* refertur tantùm ad mulieres juvenes, quæ viros non cognoverant; ergo etiam femina dicitur homo, ac proindè ejusdem est speciei humanæ cum masculino.

6 Probatur tertio ex Evangelistis, qui pluries Christum Dominum vocant *Filium hominis*, quæ est Beata Virgo Maria, quæ sine dubio est homo sexus feminei; ergo femina est de specie hominis.

7 Probatur quarto ex Genesi cap. 2. 18. *Faciamus ei adjutorium simile sibi.* Illud autem adjutorium fuit Eva, ut dicitur ibidem sub num. 23. *Et edificavit Dominus Deus costam, quam tulerat de Adam in mulierem.* Et eam fecit similem ipsi Adamo. Ita autem similitudo alia esse non potuit, quàm identitas in natura specifica humana; nam illi non erat similis in sexu; ergo in natura, nam Deus creavit hominem ad imagi-

8 imaginem suam, & illum fecit masculum unum, & alteram feminam, ac proinde ambos similes in natura intellectuali; secundum enim intellectum dicuntur creati ad imaginem Dei, qui habet intellectum infinitum, ex D. Thoma *par. 1. q. 93. art. 1. U* 4 ubi illud Apostoli 1. Corinth. 11. 7. *Vir quidem non debet velare caput suum, quoniam imago, U gloria Dei est, mulier autem gloria Dei est.* Interpretatur, quod imago Dei non negatur mulieri, sed ei convenire secundario ex eo, quod vir non est ex muliere, sed mulier ex viro, à quo per Deum Creatorem sicut recepit naturam hominis, ita & imaginem Dei; similis est ergo mulier viro, & Deo, vir verò soli Deo, non mulieri, à qua nihil recepit. Fecit ergo Deus Evam similem ipsi Adamo similitudine naturæ intellectualis, quæ hominem, rati masculum, quàm feminam specificat, & constituit sub specie humana. *Faciamus adiutorium simile sibi.* S. August. lib. 9. super Genesi ad litteram sapius vertit illa verba: *Simile sibi*, idest, secundum ipsum scilicet Adam, hoc est: *Faciamus illi adiutorium*, quod & ipsum sit homo, sicut & ipse est homo. Hoc autem adiutorium non alia ratione illi datum fuit, nisi in ordine ad generationem, ut femina simul cum masculo natura humana propagaretur, ut ibidem observat dictus Sanctus August. In adiutorium viri, non quidem alicujus operis manualis, ratione cujus poterat adjuvari ab alio viro, sed in adiutorium generationis, inquit D. Thomas *par. 1. q. 92. art. 1.*

10 Hinc deduci potest argumentum, quod mulier activè concurrat ad generationem, quia Deus illam viro dedit in adiutorium, & non tantum ut subiectum generationis, dum illam vocavit adiutorium viri; ille enim dicitur adiutor, qui alteri activè cooperatur ad productionem alicujus effectus, est sententia communior Medicorum, quam sequitur Scotus in 3. dist. 4. qu. Un. cum aliis Meldulensis disp. 8. nu. 22. in lib. de generat.

11 Observandum est, quod nomen *Homo* in sacra scriptura sumitur aliquandò pro utroque sexu, cum scilicet agitur de re pertinet ad utrunque sexum; sic accipitur præcitatæ locis de eorum creatione; item cum agitur de utriusque salute, ut Psal. 35. 7. *Homines, U jumenta salvabis.* Ridiculum est, & insipientis ab ea voce *Homines* excludi feminas à salute, quæcunque ea sit, sive corporis, sive animæ, inclusis jumentis. Item cum agitur de peccato: 3. Reg. 8. 46. *Non est homo, qui non peccet.* Idest omnis homo sive masculus, sive femina peccat. Item cum agitur de pœna Exodi 21. 12. Levitici 24. 17. *Qui occiderit hominem, morte moriatur.* Qua pœna plectetur, qui occiderit feminam? certè eadem, quia & ipsa continetur sub voce *Hominem*, nulla alia pœna præter hanc decernitur in lege; ergo & ipsa homo est. Ratio est, quia ut dicit S. Cyprianus Episcopus, & Martyr de disciplina, & habitu Virg. cap. 2. *Quoniam femina viri portio est, U ex ea sumpta, atque formata est, in scripturis fere omnibus ad protoplastum Deus loquitur, quia sunt duo in carne una, U in masculo.*

in masculo simul significatur & femina. Aliquandò, & ut plurimum sumitur pro masculo, quia de hoc multa plura dicuntur in Sacra Scriptura, quàm de feminis. Genes. 4. 1. *Possedi hominem per Deum.* Dixit Eva de Cain filio à se genito. Psal. 86. 3. *Numquid Sion dices: Homo, & homo natus est in ea.* Sermo hic est de Christo Domino. 4. Regum cap. 1. Elias dicitur ibi: *Ecce Homo Dei.* Et sic pro masculo. Demùm raro sumitur pro sola muliere, & semel, ut exemplum attuli in secunda probatione.

12. Probatur quintò auctoritate D. Augustini tom. 3. lib. 6. cap. 4. *Es ipse homo ad imaginem Dei, masculus, & femina,* cap. 5. *Ipsò die sexto apertissimè dictum sit, masculum, & feminam fecit eos. Redeat ergò ad Scripturam, inveniet sexto die hominem factum ad imaginem Dei, factos autem masculum, & feminam.* Lib. 9. sèpiùs Adam, & Evam vocat homines à Deo creatos, accipe unicùm exemplum sub cap. 16. Clariùs id exprimitur tom. 5. lib. 15. decivit. cap. 17. *Et ipsum enim nomen, scilicet Adam, interpretatur homo, sed commune perhibetur esse in illa lingua, idest, Habrea, masculo, & femina,* quid clariùs. *Quid ergò mirum, si hominem ex osse hominis factam non novimus.* Mirto auctoritates aliorum Patrum, qui plures sunt.

13. Probatur sextò ex scriptoribus profanis, & Grammaticis magni nominis in sermone latino. Nam in primis Plautus Cistell. inquit: *Intus parveo, & formido foris, ita metus nunc utrobique me agitat, illos hominis misera misereri.* Et in Amph. scena 3. act. 2. *Quid hoc*

fit hominis Loquitur de Alemena uxore Amphitruonis. Sulpitius ad Ciceronem scribens lib. 4. Epist. 5. *famil. de Tulliola ejus filia defuncta,* inquit: *In unius muliercula animula, si jactura facta est, tantoperè commoveris, quæ si hoc tempore non suum diem obijisset, paucis post annis tamen erat ei moriendum, quoniam homo nata erat.* Cicero pro Cluent. *Ea stultitia est, ut eam nemo hominem, ea vis, ut nemo feminam, ea crudelitas, ut nemo eam matrem appellare possit.* Hæc exempla referunt Nizolius, Passeratius, Calepinus, & Emmanuel Alvarus, qui feminam vocant hominem, non alia ratione, nisi quia est de specie hominis masculini. Nec ipse Emmanuel in cap. de Genere nominum obstat, dum dicit, neminem licet latinis literis intinctum dicere hominem bonam, aut doctam, quia solum intendit non esse usitatum eum sermonem, ut adjectivum non commune adjiciatur substantivo utriusque generis, quod excludit adjectivum femineum.

14. Grammatici nomen, homo, declinant per utrumque genus, masculinum, & femininum, D. August. tom. 1. libro de Grammat. § Genus. Priscianus cap. 3. Donatus cap. 4. Dionedus cap. 1. Horatius Tuscanella in 3. Declinat. ibidem Joannes Stephanus Sicinianensis, unum excipe Phocam, qui sub cap. 1. ait hæc, Bubo, Latio, Tyro, Sermo, Pavo, Homo &c. esse masculini generis. De verbo Sermo nulla est dubitatio, ut de Bubone, & Pavone, quæ sunt generis communis, sicut Homo. Sed hæc consideranda relinquamus adolescentulis.

15. Probatur septimò ex utroque jure

jure, Civili, & Canonico. *l. Hominis appellatione, tam fœminam, quàm masculum contineri non dubitatur* 152. ff. de verb. signif. *l. Venditor hominis* 8. ff. de evict. *Glos. V. Venditor hominis*, idest, Ancilla; Venit ergo fœmina sub nomine hominis; pro qua re facit *Reg. 1. Et 195. ff. de verb. signif.* quæ dicit, quodd masculinum concipit fœmininum, de qua *Glos. v. Univerfos cap. Generali* 13. de elect. in 6. *Jure Canonico, Stephanus Papa relatus cap. Admonere* 8. 33. qu. 2. occisionem, quam Haultphus fecit de sua uxore, vocat Homicidium, quia occidit hominem, quod poterat appellare uxoricidium. Item in *Clem. 1. de elect. juncta Glos. V. Homines*, hæc vix dicitur tam de fœmina, quàm de masculo. Utrumque igitur jus docet, fœminam esse ejusdem speciei cum masculo.

17 Probatur octavo ex doctrina Philosophorum, nam differentia essentialis, & specifica dat esse rei, & illam constituit in certa specie, & distinguit à quacunque alia re, quæ talem differentiam, & formam essentialem non participat. Ità omnes Philosophi in cap. de Differentia, asserentes, differentiam ex vi nominis dici formam facientem differre rem à quacunque alia re, quæ eam differentiam non participat; unde duo habet officia, unum constituendi rem sub specie, quæ de illa prædicatur, & alterum distinguendi rem constitutam sub sua specie, à quacunque alia re non communicante talem differentiam, id, quod dixit Porphyrius illis verbis: *Differentia est id, quo differunt essentialitèr inter se singula*, idest, singulæ species, vel sin-

gula individua, optimè *Meldal. disp. 5. in Logica num. 140.* Et id est familiare Jurisperitis, dum dicunt: *Forma essentialis est, quæ dat esse rei. l. Julianus 9. §. Si quis, ff. ad exhibendum.* Sed anima rationalis est differentia, & forma essentialis corporis humani, ut de fide fuit definitum in Concilio Viennensi, relato in *Clem. de summa Trinit. Et fide cathol. §. Porro*; ergo ubicunque ea reperitur, ibi constituit corpus humanum in specie hominis, cum ejus sit differentia, & forma essentialis; definitur enim homo animal rationale, sed illa reperitur etiam in fœminis, ergo fœminæ sunt de specie hominis. Subsumpta, quodd scilicet anima rationalis reperitur etiam in fœminis personis, licet clarior sit ipsa luce, ac proinde non egeat probatione, tamen huic hæretico cæco aperiendi sunt oculi. Ea igitur probatur, tum ex Sacra Scriptura *Eccl. 7. 3. Dona mihi animam meam* Ipsa dixit de se ea verba. Petrus Epist. 1. cap. 3. num. 20. *In diebus Noe cum fabricaretur Arca, in qua pauci, idest, octo anime salvæ factæ sunt per aquam.* Idest, Noe cum filiis suis, Sem, Cham, & Japheth, cum uxoribus suis, qui sunt quatuor masculi, & quatuor fœminæ, constituentes octo animas, *Genes. cap. 6. 11. cap. 7. 7.* ergo fœminæ eandem in specie habent animam, quam masculi, ac proinde sub eadem sunt specie, sicut sunt masculi sub specie humana. Tum ratione, quia anima mulieris intelligit, loquitur, & discit eodem modo, quo facit masculus, ut experientia ità notum est, ut probatione non indigeat; ergo ea habet animam rationalem,

18

19

20

tionalem, sicut habet masculus. Consequentè ejusdem est speciei, sicut masculus intelligens, & discurrens.

21. Probatur nonò ex cœremonia, qua prima die Quadragesimæ præscribitur impositio Cinerum super caput virorum, & mulierum in Ecclesia, in memoriâ vilicatis, & mortalitatis generis humani; dum Sacerdos hæc præstat, dicit: *Memento homo, quia pulvis es, & in pulverem reverteris.* Jil- dem autem verbis utitur, dum signat mulieres; ergò ex doctrina, & sententia Ecclesiæ scœminæ sunt homines, non secùs ac masculi.

22. Secundum, quòd pro mulieribus Christus passus sit, probatur uti de fide tenendum ex Sacra Scriptura, præsertim ex Isaia 4. 4. *Si abluerit Dominus Sordes filiarum Sion, & sanguinè Jerusalem lavent de medio ejus in spiritu judicii, & spirita ardoris.* Ibidem 49. 22. *Et afferent filios suos in ulnis, & filias suas super humeros portabunt.* De Ægypto in terram promissionis per mare rubrum figurans Passionem Christi, qui super lignum Crucis portavit illas. Ibidem 52. 2. *Solve vincula colli tui, filia Sion, quia hæc dicit Dominus. Gratis venundati estis, & sinè argento redimemini.* Ex Passione scilicèt Christi Domini. Ibidem 62. 11. *Dicite filia Sion: Ecce Salvator tuus venit.* Iloria 8. 21. *Super contritione filia populi mei contritus sum, & contristatus.* Ejusdem Lament. cap. 4. 21. *Gaude, & letare filia Edom, quæ habitas in terra Hus, ad te quoque perveniet Calix, inebriaberis, atque nudaberis.* Sermo est de Passione Christi, significata per Calicem, qua

lætificantur, & nudantur à peccatis filiæ, & omnes mulieres. Joel Propheta in Aq. 2. 17. inquit: *Es erit in novissimis diebus, dicit Dominus, effundam de spiritu meo super omnem carnem, & prophetabunt filii vestri, & filia vestra, & juvenes vestri visiones videbunt.* Loquitur de divina gratia, & Spiritu Sancto, quem Deus effudit super omnes, tam masculos, quàm scœminas in die Pentecostes, quæ sunt ex Passione Jesu Christi, cujus gratia effusa fuit super omnes etiam scœminas illo die, in quo Ecclesia Catholica initium habuit à prædicatione Passionis Jesu Christi per Apostolos inchoata. Jeremia apud S. Paulum 2. ad Corinth. 6. fine, inquit: *Ego recipiam vos, & ero vobis in patrèm, & vos eritis mihi in filios, & filias.* Deus, & Dominus Jesus Christus per suam Sanctissimam Passionem factus est pater omnium fidelium, non solum masculorum, sed etiam scœminarum, omnium sinè ulla differentia recordatus est eos, & illas sua passione redemit.

23. Confirmatur auctoritatè Sanctorum Patrum S. Hilarius. *Eandem autem calumniam, quam S. adducit afferunt de conjugio, afferre plures solent, in quam formam mulieris Jexus resurgat, sed quis in Scripturis auctoritas est de Angelis opinando, talem in resurrectione spei nostre sensum oportet esse de suminis.* D. August. lib. 12. de Civit. Dei, inquit: *Sed mihi melius sapere videntur, qui utranque sexum resurgentem esse non dubitant.* Dionysius Cartus. ex S. Ambrosio, att. 1. super cap. 1. Matth. inquit: *Femina peccatrices in Genealogia Christi ponuntur propter*

exemplum sperandæ salutis. Fœminæ igitur participes sunt passionis Christi, sicut homines.

Ratio prædicatorum est, quia & ipsæ homines sunt, ut probatum est; ergo redemptæ, & salvatæ à Christo Domino. Certa est hæc consequentia ex duabus auctoritatibus, quæ sunt: *Deus vult omnes homines salvos fieri. Et illuminat omnem, in hunc mundum venientem*, quod præstat per suam Sanctissimam Passionem.

25 Tertium ex dictis, necessariò inferitur; nempe mulieres esse capaces salutis æternæ, quæ datur morientibus in gratia Dei. Id autem uti de fide probatur multis auctoritatibus.

26 Primò ex illo Joan. 1. 9. *Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.* Verbum incarnatum est vera lux, quæ venit illuminare non solum masculos, sed etiam fœminas; locutus enim fuit universaliter omnem hominem.

27 Propositio enim expressa signo universalis, est majoris efficaciz in significando, quàm si illo careret signo, nihil excludit, comprehendit masculinum, & fœmininum, ex allegatis à Barb. dist. 241. m. 2. Christus igitur illuminat omnes homines gratia sua, qui volunt eam recipere. Audi S. Chrysostom. *Illuminat igitur omnem hominem, quantum ad eum pertinet; si autem quidam mentis oculos claudentes noluerunt recipere lucis hujus radios, non à lucis natura obtenebratio est eis, sed à malitia eorum, qui voluntariè privans se ipsos gratiæ dono; vana gratia quidem ad omnes effusa est, qui verò nolunt dono hoc frui, sibi ipsis hanc impudent cœcitatem.*

Augustinus. *Illuminat omnem hominem, sic intelligimus, non quia nullus est hominum, qui non illuminetur, sed quia nisi ab ipso nullus illuminatur.* Qui ergo illuminatur, à solo Deo illuminatur, qui omnes illuminat, qui volunt illuminari, juxta quod sequitur in eodem Evangelio: *Quotquot receperunt illum, per filiationem scilicet baptismi, & fidei, dedit eis potestatem filios Dei fieri, juxta, qui credunt in nomine ejus.* Igitur non solum masculi, sed etiam fœminæ fieri possunt filiæ Dei, per illuminationem divinæ gratiæ, credentes in nomine unigeniti filii.

28 Secundò, auctoritate S. Pauli 1. ad Timoth. 2. 4. *Deus vult, omnes homines salvos fieri.* Hæc coincidit cum præcedenti Sancti Joannis; nam Dominus illuminat omnes homines, quia vult illos salvos fieri, sive masculi sint, sive fœminæ. Quæ autem voluntate id velit, non est hujus loci, ubi tantum intendimus probare, Deum velle, ut salventur non solum masculi, sed etiam fœminæ. Vide apud D. August. tom 7. lib. 1. de prædest. Sancti. cap. 8. Item contra Julianum lib. 4. cap. 8. Item de corrept. & grat. capit. 14. qui explicat sic, Deum velle omnes salvos fieri, qui per illum salvantur, exemplo Magistri, qui docet omnes pueros civitatis in eo sensu, quo nullus discit, nisi quos ipse docet, ut dictum est suprâ. Secundò explicat, pro generibus singulorum, id est, Deus ex omnibus hominum statibus vult aliquos salvos fieri, tom. 3. in Enchir. ad Laurentium cap. 103. Tertiò ait, Apostolum loqui de voluntate antecedenti, in præcitato

- loco de corrept. & gratia cap. 13. hunc tertium modum amplectuntur serè omnes Patres, & Theologi, ut videri potest apud *Alvarez lib. 4. de divinis auxil. cap. 3 Meldul. in 1. sent. disp. 4. q. 5.* Est autem voluntas antecedens illa, per quam Deus, quantum est ex se, nullo respectu habito ad homines, & ad eorum opera, vulr, quòd omnes salventur, offerendo eis remedia ad salutem proportionata. Hæc duo axiomata fortiuntur suum effectum in habentibus gratiam efficacem, quæ componitur ex dono Dei, & consensu hominis.
- 30 Tertiò est Textus manifestus pro mulieribus ejusdem Apostoli apud Philip 4. 2. ad 4. *Evodiam rogo, & Sintichea deprecor, id ipsum sapere in Domino. Etiam te rogo germane compar adjuva illas, quæ tecum laboraverunt in Evangelio cum Clemente, & cæteris adjutoribus meis, quorum nomina sunt in libro vitæ.* Cæterum autem est, illos omnes tam masculos, quam fœminas, inter quas sunt Evodia, & Sinticheæ ambæ mulieres sanctæ, esse salutis æternæ capaces, & possidere vitam æternam, quæ in Domino obierunt. Nec obloquatur hæreticus dicendo: *quorum nomina*, idest, virorum, quia masculinum concipit fœmininum, ut omnia jura clamant, & dicam infra. Si viri sunt scripti in libro vitæ, quia laboraverunt in Evangelio, & quare non fœminæ, quæ paritèr laboraverunt? Vide *D. Chrysost. tom. 4. serm. 13. ad hoc cap.* commendantem has mulieres, tamquam caput, & ministras in Ecclesia Philippenfi. Idem *Paulus ad Roman. 16.* commendat Phœben foto-

rem, quæ erat in ministerio Ecclesiæ Cenchenfis, ut eam suscipiant in Domino *dignè Sanctis*, idest, in numero Sanctarum Mulierum, quæ serviebant servis Dei.

- 31 Quartò, S Petrus in sua Epistola cap. 3. num. 3. vocat mulieres Sanctas, quæ sperant in Deo, sub num. 7. inquit: *Viri similiter cobabitantes secundum scientiam, quasi infirmiori vasculo, muliebri impartientes honorem, tamquam & coheredibus gratiæ vitæ, ut non impediatur orationes vestrae.* Sunt ergò mulieres capaces gratiæ, & gloriæ in cœlestibus, quia pro ipsiis Christus passus est.

- 32 Quintò, Christus Dominus Missæ sacrificium instituit, pro remissione peccatorum, & salute fidelium, tam mulierum, quam masculorum, pro vivis, & defunctis, ut de fide certum est; & ne quis auderet excludere fœminas, Mater Ecclesia instituit, & præscripsit in Missa duo Memento his verbis: *Memento Domine famulorum, famularumque tuarum*, ad insinuandum, quòd Sacerdotes debent in Missa orare non solum pro masculis, sed etiam pro fœminis, quæ sicut illi, capaces sunt remissionis peccatorum, & vitæ æternæ.

- 33 Sextò, Sancta Ecclesia pro honore, & cultu Virginum, & Sanctarum mulierum illis instituit commune officium, in quo commendantur earum gesta, & sancta vita, & de illarum gloria testantur ibidem recentitæ laudes; dicitur enim in 1. R. Virg. *Et cum Angelis in Paradisum introissi.* Mulieres ergo, cum & ipsæ homines sint, capaces sunt gratiæ, & gloriæ, quas Dominus Sanguine suo pretio-

pretioso redemit, sicut homines masculos. Quæ omnia de fide credenda sunt, quia clarè, ut visum fuit, exprimuntur in Sacra Scriptura. *Vide S. Bonaventuram, qui tom. 1. in cap. 7. in Ecclesiast. prope finem hanc hæresim profligar, & adducit textum Matth. 21. 31. Meretrices præcedent vos in regnum Dei.* S. Cyrillus Hierosolym. Catech. 13. inquit: *Mulier fuerat prima ductrix peccati, quæ de latere viri creata est. Ergo Jesus, qui venit, ut viris simul, & mulieribus conferret reconciliationem, aperuit latus pro mulieribus, ut solueret peccatum.* Certum ergo est etiam mulieres, esse capaces salutis, sicut sunt viri.

His præmissis uti fundamentis ad ea, quæ dicenda sunt in confutatione errorum hujus hæretici veritatis, tum Divinæ, tum humanæ inimici, convertamus mentem, & calamum, Deo dirigente, contra illum.

34 Primò dicit, quòd sicut licitum est in Sarmatia credere, & docere, Christum, & Spiritum Sanctum non esse Deum, ita & eo melius putat sibi esse licitum credere, & docere, mulierem non esse de specie hominum, cum sit quid minus, ac proinde Christum pro eis non esse passum, nec salvari.

35 Contra est, nam cum incipiat à falsis in limine probationis, facit se suspectum in reliquis. In primis dicit esse licitum in Sarmatia docere, & credere Christum non esse Deum. Hæc est hæresis Ebionis, de quo *Salelles Reg. 2 c6. numer. 82. Prætorius V. Ebionita.* Nullibi autem licet credere, nec docere hæresim, quia hæc est jure divino prohibita,

etiam naturali aliquo modo, nam licet infidelitas non sit in natura, repugnat tamen instinctui interiori hominis, cum sit contra ejus naturam dicere fallitatem, & Deum veracem facere mendacem, consequenter nullibi est licitum credere, aut docere hæresim, quæ adversatur divinæ veritati revelatæ, quæ ubique credenda, & docenda est, cum in qualibet parte mundi divina veritas semper maneat eadem immutabiliter. Non licet ergo in Sarmatia docere eam hæresim, ergo neque hic in Italia docere eandem, neque aliam minoris gravitatis, quòd mulier non est de specie hominis, ex quo est & ipsa hæresis. Ex hac hæresi sequuntur aliz duæ, prima, quòd Christus non sit passus pro illis, secunda, quòd non salvantur, si Christus pro illis passus non est.

38 Hæc est natura hæresis, quòd una sequatur aliam, quia, ut dicitur *Cap. Excommunicamus 13. de heret.* hæretici caudas habent colligatas, id est, sua dogmata, ex quorum uno aliterum deducitur.

39 Secundò dicit, sibi timendum non esse aliquod supplicium, quia tollerantur, imò à Magnatibus præmiantur blasphematores Dei, & eò magis, quòd per sacras Scripturas intendit probare, mulieres non esse de specie hominis, quibus ipsi affirmant. Christum non esse Deum.

40 Contra est, imò iste subversus timere debet Dei justum judicium, & severiorem vindictam, sibi comminatam per Sacram Scripturam, Marci 16. c6. *Qui non crediderit, condemnabitur.* Imò dicit Joannes 3. 18. *Qui non credit, jam judicatus est.* Est enim hære-

V v 2 sis, &

sis, & incredulitas gravissimum delictum, quia hæreticus ponit os suum in Cœlum, & Deum facit mendacem, dum negat veritates ab eo revelatas. Nullus hæreticus in hæresim deprehensus, & convictus, toleratur, sed severe punitur, sicut etiam blasphematores dignis plectuntur pœnis; nullus ergo præmiis honoratur; eorum verò, quorum hæreses ignorantur, sed potius nomina nesciuntur, vindex est Deus omnipotens. Et sicut, qui Christum negant esse Deum, hanc falsitatem probant ex mala sacrarum literarum interpretatione, ita is infamis hæreticus suum errorem firmat, adulterando sensum ejusdem Sacræ Scripturæ. Est autem notum, quod extrà Ecclesiam Dei Romanam, non reperitur vera interpretatio verbi Dei, quia Christus Apostolis, & ab eis descendentibus, dedit cognitionem veri sensus Scripturarum, Lucæ 24.45. *Apertis illis sensum, ut intelligerent Scripturas.* Intrà ergo Ecclesiâ universalem Romanam, est vera interpretatio Scripturarum, ut decernit Tridentinum Sess. 4. cap. 2. ibi: *Contrà eum sensum, quem tenuit, & tenet S. Mater Ecclesia, cujus est judicare de vero sensu, & interpretatione Scripturarum Sanctarum.* Ille hæreticus, cum non sit filius Sanctæ Matris Ecclesiæ legitimus, cum retrocesserit, uti cœcus, & insipiens, non potest intelligere verum sensum Scripturarum, ideo mirum non est, si hos errores contrà fœminas diffeminat, sicut faciunt, qui à Christo remouent Deitatem.

Tertio ait, quod Lectores horrebunt hæc legentes, & uti minus malum ipsum cum suis scri-

ptis judicabunt dignum igne. Subdit, removendo tale judicium de ipso conceptum, benigni Lectores nulla reprehensione digni esse asserent, quando movebuntur à veritate, ut faciunt Philosophi, non verò ab opinione, ut sentit Vulgus. Quia si sunt Catholici, non irascuntur, sed sinceritatem meam, inquit, excusabunt, dum sum hæreticus, supposito hoc principio: Nihil esse credendum, nisi expressum in sacris literis, si assero: Non credo mulieres esse de specie hominum, eò quod id non reperitur in sacris paginis. Si verò sunt hæretici, eos dicam insolentissimos, dum in me blasphemant eorum doctrinam, & detestantur id, quod me docuerunt. Certè aut conentur negare suam doctrinam, aut assentiri meæ opinioni. Quia in hac mea hæresi utor eadem Methodo in interpretandis Scripturis, quàm ipsi adhibent in suis.

Contrà, bene dicit, quod Catholici horrent hoc suum dogma falsum, & novitèr inventum sine ullo fundamento, quod meretur majorem pœnam, ex errore ejus, dum fatetur minorem judicari ab ipsis pœnam ignis. Subdit, quod Catholici non irascuntur, sed possunt, & debent irasci contrà tam grave scelus cum Psal. 4. 5. *Irascimini, & nolite peccare.* Sed ubi est ejus sinceritas excusanda? Imò accusanda ejus præsumptio, & mendacium, quia in ejus dictis nulla veritas, nulla integritas, nulla puritas invenitur, sed plena sunt fallaciis, falsitatibus, & deceptionibus; qui enim in fide claudicant, verum Scripturarum sensum penetrare non possunt, ex S. Cyrillo relato in *Actis Concilii*.

Ephe-

Epheſini cap. 16. tom. 6. Illa propositio: Nihil credendum, nisi expreſſum in ſacris literis, eſt omnino falſa, & hæretica, quod probatur. Tùm quia per eam excluduntur Traditiones Chriſti, quæ non ſunt ſcriptæ, nec expreſſæ, nec implicite, & tamen illæ de fide ſunt credendæ, ex definitione Tridentini ſeſſ. 4. capit. 1. Tùm quia in Sacra Scriptura multa obſcurè continentur, quæ credenda ſunt, quândo Eccleſia ea proponit ut credenda de fide; ergò non tantùm expreſſa, ſed etiam obſcura, & implicite in ea contenta credenda ſunt, quândo declarata ſunt à iudice controverſiarum fidei, qui eſt Pontifex Romanus. Quòd autem in Scriptura reperiantur obſcura intellectu, teſtatur S. Petrus 2. capit. 3. 16. In quibus ſunt quedam difficilia intellectu, quæ indocti, & inſtabiles depravant, ſicut & cæteras Scripturas ad ſuam ipſorum perditionem. Sub indoctis, & inſtabilibus connumerandus eſt noſter hæreticus, qui reverà eſt indoctus, quia errat contrà communem ſententiam omnium peritorum, non ſolùm Catholicorum, ſed etiam Gentilium, & quarumcunque nationum aſſerentium, mulieres eſſe de ſpecie hominum. Inſtabilis nuncupandus eſt, quia à recta fide tranſivit ad fidem, & Sectam inſipientium.

Errorem principalem ſubjungit dicendo: *Io non credo le donne della ſpecie degli huomini, già che queſto non ſi trova nelle ſacre carte.* Ex ſuppoſito falſo uti tali probato per nos, non poterat concludere niſi falſum, ſæminas ſcilicet non eſſe de ſpecie hominis, quia id non reperitur in ſacris

paginis. Reperitur ergò in ſacris paginis, quòd mulier eſt de ſpecie hominis, quia & ipſa vocatur homo, ut probatum fuit ſuperius ſub num. 4. ad 21. Hoc autem ipſo, quòd mulier eſt homo, neceſſario eſt de ſpecie hominum, aliquam enim perſonam eſſe hominem nihil aliud ſignificat, quàm illam eſſe ſubſpecie hominis; valet enim prædicatione ſpeciei de individuis ſuis, ut Petrus eſt homo, Paulus eſt homo, Catharina eſt homo, Agnes eſt homo; ergò hæc individua ſunt homo, quia ut dicit Porphyrius; participatione ſpeciei plures homines ſunt unus homo in ſpecie, ac proinde qui eſt homo, & quæ eſt homo, eſt de ſpecie hominum; ſed mulieres vocantur nomine hominis in Sacris Scripturis, ut viſum fuit loco citato; ergò id expreſſum eſt in ſacris literis.

46 Obſervandum quoque eſt, quòd ut aliquid dicatur eſſe de fide, non eſſe neceſſarium, ut inveniatur in libris Canonicis expreſſum in terminis terminantibus, prout à nobis proferitur; ſufficit enim, ut in ea reperiat ſub aliis terminis idem ſignificantibus, quia in intelligenda Sacra Scriptura, non eſt recurrendum ad vocabula in ſe ipſis ſpectata in ratione ſoni, ſed in ratione ſenſus, & ſignificationis eorum, quia littera occidit, & ſpiritus vivificat, ſcilicet, veræ, & propriæ ſignificationis, ſecundùm Apoſtolum 2. cap. 3. 6. Eſto igitur vox ſpeciei in re poſtra non inveniatur in ſacris literis, reperitur tamen ſub vocabulo *Generis*, quod idem ſignifi-

significat ac *Species*, & usitatur in Sacra Scriptura sæpius, Genes. 7. 14. *Omne animal, secundum genus suum, ingressum est in Arcam*, idest, de specie omnium animalium, masculus, & fœmina ingressi sunt in Arcam. Et quoddam ea vox *Genus* sumatur pro specie etiam respectu hominis utriusque sexus, habetur planè ibidem cap. 9. 19.

47

Et ab his disseminatum est omne genus hominum, super universam terram. Certum autem est, quoddam non solum mares, sed etiam fœminæ disseminatæ, & generatæ fuerunt à Noe, & tribus ejus filiis, Sem, Cham, & Japher, nisi insipiens id negare potest. Hinc habes duo, & verbum *Genus* significare speciem, quia reverà homo genus non est, sed species, ut dicunt Philosophi; si his credit hæreticus, quare non Deo, qui idem dixit hic? & verbum *Hominum* referri etiam ad fœminas, quæ generatæ fuerunt à filiis Noe; ergo secundum Scripturam fœminæ sunt de specie, & genere hominum. Simile exemplum habes apud Esther cap. 13. ubi tulit Rex Artaxerxes iniquam legem montis contrà omnes Hebræos, masculos, & fœminas, ibi: 5. *Videntes unam gentem rebellem*, sic vocabant Hebræos, *adversus omne hominum genus perversis uti legibus* &c. Sermo est ex illis verbis, *omne hominum genus*, de genere, hoc est specie hominum, scilicet masculorum, & fœminarum Gentilium, quæ diversam legem habent à Judæis masculis, & fœminis, de quibus ibi: *Cum conjugibus, & liberis deleantur ab inimicis*

48

fuis, ut nefarii homines uno die ad inferos descendentes, reddant imperio nostro pacem. Ex quibus verbis prioribus, manifestè colligitur lublequens verbum *Hominum* includere, tam fœminas, quàm mares, cum omnes illo edicto condemnati fuissent ad mortem. Plura possem referre hujus generis exempla, sed hæc satis sint.

49

Quoddam genus sumatur pro specie, certum est apud omnes peritos, nam id dicit D. Thomas 1.2. q. 18. art. 2. ubi exemplificat in illis verbis secundæ antiphonæ Vesper. Circuncisionis Domini: *Ut saluum faceres genus humanum*, idest speciem humanam. Id autem est familiare Legisperitis, *Glos. v. Genus l. Non videtur 33. ff. de judic. Glos. Aliud lignum l. Ligni 53. ff. de legat. 3.* Undè Antonius Nebrissenis in vocabulario juris *V. Genus*, inquit, quod Jurisconsulti sumunt genus pro specie Logicorum.

Demùm invehitur in hæreticos suam opinionem carpentes, quia ab eis didicit Methodum interpretandi Scripturas: sed de illis conqueri non potest, quia ab eis hunc errorem edoctus non fuit, sed ipse primus fuit auctor ex sua infania.

50

Quartò, prosequitur suum errorem dicendo: Scriptura declarat maledictum illum, qui aliquid addit verbis Dei; ergo omnes addentes, & credentes mulieres esse de specie hominis, erunt maledicti, quia in neutro testamento reperitur, mulierem esse de specie hominum. Quod si esset verum, in aliquo loco esset expressum à Spiritu Sancto

Sancto, sed cum à nullo vocata fuerit de specie hominum, qui audit affectore id, plus sapit, quàm ipse Deus.

- 51 Contra est, quia quamvis verum sit, nihil addendum esse Sacrae Scripturae; id enim prohibetur Exodi 4. 2. *Non additis ad verbum, quod vobis loquor, nec auferetis ex eo.* Iterùm 12. extremis verbis: *Quod præcipio tibi, hoc tantùm facito Domino, nec addas quidquam, nec minuas.* Proverb. 30. 6. *Ne addas quidquam verbis illius, & arguaris, inventarisque mendax;* Et tamen non legi formalem maledictionem in dictis locis, nec alibi; ergò tu maledictus es, qui addisti verbo Dei hanc maledictionem; non nego tamen, alterantem verbum Dei esse maledictum, cum peccet mortalitèr in re tam gravi, adulterando veritatem. *La Scrittura dichiara.* Ecce quomodò iste in alium errorem præcipitat; nam facit Scripturam interpretem Verbi Dei, quod omninò falsum est, cum ea tantùm sit norma, & regula intelligendi illud; Summus verò Pontifex Romanus, & ab eo dependentèr Concilium generale sic Judex in sententia omnium peritorum, de qua re *Bezanus de fide cap. 7.* vertit in Catholicos suam maledictionem, sed ab ipso proferente egressa non est, quia clarè demonstratum est, esse verbum Dei, quòd mulier est de specie hominum; licet enim hæc formalia verba, secundùm eorum sonum, à Deo dicta non fuerint, prolata tamen ab eo fuit ea sententia aliis verbis, eam expressè indicantibus, ut visum fuit, nec per hoc aliquid additum fuit verbo Dei, ut patet rectè intelligen-

- 53 ti præfatas auctoritates, quæ eum habent sensum, ne veritas verbi Dei mutetur in falsitatem, aut ei addatur, vel minuatur id, quod Spiritus Sanctus non intendit; non prohibet verò interpretationem in eum sensum, quem intendit Spiritus Sanctus. Undè *D. Thom. p. 3. q. 60. art. 8.* ad primum, ait: quòd ad verba Sacrae Scripturae non licet aliquid apponere, quantum ad sensum, sed quantum ad ejus expositionem, multa verba à Doctoribus apponuntur; non tamen licet etiam verba Sacrae Scripturae apponere, ità quòd dicantur esse de integritate ejusdem, quia hoc esset vitium falsitatis. Ita ille. *Belarm. lib. 2. de effectu Sacram. cap. 32. §. Nonum argumentum,* respondit, Dominum non prohibere quolibet additionem, sed eam, quæ potest corrumpere verum sensum verbi Dei.

- 54 Certum autem est, nos asserentes, mulierem esse de specie hominis, nihil addere, nihil detrachere verbo Dei, sed illud intelligere, sicuti est, nempe ipsum dixisse, mulierem esse de specie hominis, dum eam expressit sub vocabulo hominis in multis locis præallegatis. Confirmatur id, quia interpretatio, & declaratio verbi Dei nihil de novo addit, sed quod inerat, non ità clarè, sed obscurè, clariùs, & manifestius apparet; & quod ità sit, probatur per *l. Heres palam 21. §. Si quid ff. de testam.* ibi: *Nil enim tunc dat, sed tantùm significat.* Facit lex. Adde 7. *§. Cum quis, sine ff. de acquir. rer. domin.* ibi: *Qui excussit spicas, non novam speciem facit, sed eam, quæ est, declarat.* Interpretatio igitur, & de-

claratio, quæ nihil de novo ponit in lege declarata, sed quod inerat, obscurè declarat, consequens est, ut nihil addat legi divinæ, dum declaratur ad formam veri sensus sibi debiri.

Patet ergò ex dictis, nostram sententiam esse expressam in prædictis locis, & Deo cognitam, ideo nihil scimus, quod Deo ad-
versetur, & dum scimus mulierem esse de specie hominis, sci-
mus, quòd Deus nos docuit, nec
scimus plus ipso Deo, quia non
est discipulus suprà magistrum.

55 Quintò persuader suum erro-
rem. Christus etsi sæpius ex-
pressè vocetur Deus, & est ve-
rè Deus, nihilominus Anabapti-
stæ negant ipsam esse unicum,
& verum Deum. Mulierem,
quæ nunc semel dicitur esse de
specie hominum, volunt, &
credunt esse talem. O' dece-
prio, ò insania, ò scelus! ex-
cusantes se dicunt, quòd quam-
vis mulier expressè non dicatur
de specie hominum, tamen id
colligi ex multis locis. O' fan-
tastici homines, qui prius cla-
mabant, nihil aliud esse cre-
dendum, nisi expressum in Scri-
ptura, nunc verò volunt, esse
amplectendum etiam id, quod
in ea non est expressum, eò
quòd ex conjecturis colligi po-
test. Stultitia est.

56 Contrà est, quia, quidquid
sit de Anabaptistis sic dictis ab
iterato baptismo, de quibus *Pra-*
teolus lib. 1. cap. 35. ab anno 1500.
& ultrà, quòd Christus non sit
Deus, est hæresis antiquissima.
Nos, qui sumus Catholici, non
urget hoc argumentum; nobis
enim sufficeret unicum dictum
Scripturæ, quòd fœmina sit de

specie hominis, sed quoniam plu-
ra adduximus, eò firmiùs, & cer-
tiùs sine ulla hæsitatiõne credimus
mulierem esse hominem: Cum
illis objurgationibus: ò deceptio,
ò insania! &c. purat, se sufficienter
probasse suum commentum, per
has injurias, sed errat, quia opi-
niones non injuriis, nec increpa-
tionibus probantur, sed juribus, &
rationibus, quas non adducit,
quia nulla ratio est contrà veri-
tatem, neque enim bonum, &
verum inter se pugnant.

Catholici non sunt fanatici ho-
mines, credentes scilicet se duci,
& ferri à numine aliquo falso, sed
à vero Deo illuminantur, dum
Sacras Scripturas, secundum ve-
rum sensum, interpretantur, sani
sunt intellectu, & mente quieti,
dum se exponunt judicio Sanctæ
Marris Ecclesiæ. Quare nun-
quàm clamarunt, illud solum
esse credendum, quod in sacris
litteris est expressum, sed opposi-
tum senserunt, non solum expres-
sum, sed etiam quod implicite
in eis continetur esse credendum,
postquam ab Ecclesia fuerit de-
claratum, & præterea Traditio-
nes Christi, ut suprà dictum fuit
sub num. 44. semper ergò idem
dicunt, quia sapientes sunt, non
stulti, ut hic hæreticus, cujus
unaquæque propositio plena est
erroribus, & mendaciis.

Nec verum est, Catholicos ex
conjecturis colligere veritatem ex
sacris litteris, sed ex legitima, ra-
tionabili, & vera interpretatione
accepta ex reali, & vero sensu
verborum, juxta communem sen-
tentiam Patrum.

57 Sextò concedatur, inquit, quòd
ex conjecturis haberi possit, mu-
lieres esse de specie hominum,
quid

quid inde? Erit forsan illis licitum, vocare mulieres de specie hominū? Non quidē, quia Prophetæ, Christus, & Apostoli, certē scierunt deduci posse, mulieres esse de specie hominum; & tamen auli non fuerunt id apertē dicere. Quantō minūs id nos facere deberemus, si ex nostra stultitia, non credimus licere nobis, quōd illi dicere noluerunt. Pro intelligentia tamen omnium, affirmo ex Scripturis non posse colligi, mulieres esse de specie hominum.

38 Contrā est, quia non ex conjecturis, quæ inducunt levem suspicionem, & non perfectam cognitionem rei, sed ex auctoritate Sacræ Scripturæ, & ex interpretatione ejusdem probatum est, mulieres esse de specie humana, ac proinde falsum est, dictum non fuisse à Prophetis, sed Scriptoris sacris, ut fuit Moyses, & Prophetæ, juxta allatas auctoritates sub num. 4. ad 21. Christus quoque cognovit Mariam Magdalenam fuisse peccatricem, de propriis peccatis doluisse, & ab eo obtinuisse eorum remissionem, ac proinde implicitē saltem dixisse esse de specie humana, quam solam venerat salvare. Nos igitur expressē credimus, & dicimus, quōd Christus dixit implicitē. Videtur autem sibi contradicere, dum dicit: *I Profeti, Cristo, e gli Apostoli, saperono al sicuro potersi dedurre, le donne esser della specie degli uomini.* Et postea subjungit: *Io affermo non potersi cavare dalle Scritture, che le donne siano della specie degli uomini.* Modō ait deduci, modō negat colligi; ergo sibi contradicit, aut non sequitur, quod deducere poterant Christus, & cæteri cum ipso; ac proinde negat quōd Christus apertē dicere poterat tanquā verum.

39

Septimò hæreticus iste nondū directē probavit suum intentum, nec indirectē, quia præterquā ejusdem curlus est ferē totus fallax, & erroneus, ex disparatis infert, inter quæ nulla potest esse connexio. Deinceps verō, cum adhuc nullam invenerit, vel leve argumentulum, putat se posse sibi satisfacere, examinandō pro suo libito nonnulla loca Sacræ Scripturæ. In primis autem sic discurrit, sed sine consequentia, unde potius loquitur sinē discursu. Ex illis verbis: *Faciamus ei adjutorium simile sibi.* Defensores mulierum inferunt; ergo Eva est homo unus similis Adamo. Ait, argumentum hoc esse falsum, quia non dixit Deus faciamus Adamo unum hominem simile à lui, ex quo sequatur conclusio, Evam esse factam hominem, ut Adamus; sed dixit Deus: *Faciamo all'huomo un'ajuto non somigliante all'huomo*, ut intelligant stulti, sed simile à se stesso, cioè d'una specie differente dagli uomini, & dagli altri animali.

60

Contrā est, quia ex illa auctoritate, rectē deducitur ea conclusio: Ergo Eva est homo similis Adamo. Quæro à te, in quo Eva est similis Adamo, nisi in specie humanitatis, quia ipsa non minūs est homo, quā ipse Adam, cui ipsa est similis: Ejus verba omnino, & expressē sunt contraria verbis Dei, qui dixit: *Faciamus ei adjutorium simile sibi.* Hæc verba, ut clarum est, nullam continent negationē, nec expressē, nec virtualiēr, & nihilominus Adversarius ea explicat per negationē: *Facciamo all'huomo un'ajuto non somigliante all'huomo.* Undē habes ex verbis Dei illam negationem; tu addidisti illam verbis Dei; ergo super

X x

te erit

te erit maledictio, quam aliis intulisti suprà sub *nom. 51.* & quod pejus est, non contentus additione negationis, aliud, quod Deus non dixit, adjunxisti: *simile à se stesso, cioè d' una specie differente dalli huomini, & dalli altri animali.* Ex

61

verbis Domini supracitatis: *Faciamus ei adjutorium simile sibi.* Certè colligi non potest, nec directè, nec indirectè, mulierem esse alterius speciei ab homine, dum inter diversas species non detur similitudo, sed dissimilitudo, & differentia, quæ inter illas est causa diversitatis, non dissimilitudinis; cum ergò Deus loquatur expresse de similitudine, & non de dissimilitudine, aberrat adversarius noster, & Deo imponit falsum, quòd non dixit. Ejus quoque verba inter se repugnant, dum dicit: *simile à se stesso, cioè d' una specie differente.* Quomodo similis, si differentis est, & dissimilis? Hi sunt effectus hæreticorum, qui obcecati ignorant, quod dicunt, & uno verbo falsum, dicunt esse verū, & ut insani pugnant verbis sibi còtrariis. Verus ergò sensus illorum verborum satis clarus est. *Faciamus ei*, idest Adamo, adjutorium simile sibi, idest eidem Adamo, simile in natura; quòd scilicet sit animal rationale, constans similiter ex corpore, & anima rationali, hæc est similitudo, per quam Eva est similis Adamo; ergò non est reverà differentis, nec alterius speciei ab eo, consequenter est de specie hominum.

62

Quòd, incipit facere pedagogum instruendo suos sequaces, illis explicando verba hæc: *Non est bonum hominem esse solum, faciamus ei adjutorium si nile sibi.* Hic aliud non dicit, nisi, quòd bonum non est, unicuique hominem esse in mundo,

& oportere dare illi adjutorium, cum quo possit generare alios homines. Ergò si hoc primum adjutorium Adami ad generandum, ne solus esset, erant alii homines, Eva non potest dici homo, quia facta non fuit, ut Adam non esset solus, sed ut, ea mediante, Adam generaret alios homines, qui eum eruerent de solitudine. Idem Eva fateatur, statim ac genuit Cain, exclamavit, peperit hominem secundum voluntatem Dei. Dicite quæso, quæ erat hæc voluntas Dei? Nulla quidem alia, nisi ut generaret hominem, ne Adam solus remaneret. Undè credunt communiter Doctores per hoc, Evā genuisse Cain, & Abel gemellos. Ecce quàm perfectè Scriptura concordat, & ut convenienter mater omniū viventium Eva testatur, hanc Dei voluntatem remanere adimpletam; non quòd erat cum Adam in una carne, idest, unus solus homo, quia usq; ad eam horam erat solus, quia erat unus, sed cum vidit in mundo filios natos ad multiplicandum genus humanum.

63

Contrà est, bene Adversarius loqueretur, si mancus non fuisset in ponderando singula, quæ continent verba Domini, quæ sunt, solitudo Adami, similitudo Evæ cum Adamo, & generatio filiorum, ex utroque. Respexit ad extrema, noluit medium, in quo consistit virtus, & scopus totius præsentis controversiæ. Verum ergo est, quòd Deus dedit adjutorium Adamo, ut cum illo posset genus humanum propagare, ad hunc finem potissimum Adamo datum fuit adjutorium, ut testantur omnes S.S. Patres cū D. Augustino *rom. 3. lib. 9. de Genesi ad litteram præsertim ibi: Si autè queritur, ad quid*

ad quam rem fieri oportuerit hoc adiutorium, nihil aliud probabiliter occurrit, quam propter filios procreandos. Et id multis infrà propagationem hujusmodi adiutorii probat. Ex eo D. Thomas par. 1. q. 92. art. 1. Primum verò venit in consequentiam, nam posita generatione, Adam non amplius solus fuit; nec ad hanc solitudinem propriè respexit Deus, sed ad generationem, quæ solitudinem tollit. Quare noster Adversarius manifestè errat, dum ait, hoc adiutorium illi datum fuisse, ne solus esset, quasi ad id primo Deus respexerit, & non ad propagationem generis humani, contra illud: *Crescite, & multiplicamini*. Deinde dicit: *Dumque se quæsto primo ajuto d' Adamo di generare (per non esser solo) erano altri buomini. Eva non può dirsi buomo, perche non s'è fatta, acciocchè Adamo non fosse solo, mà perche col suo mezzo Adamo generasse degli altri buomini, che lo cavassero di solitudine*. Apertè dicit, hoc primum adiutorium non fuisse Evam, sed alios homines à solitudine eruentes Adam, idè ipsam Evam non posse dici hominem. Hæc interpretatio est falsissima, quia luce clariùs constat, nomine adiutorii venire solam Evam similem Adamo, ac proinde esse hominem, undè iste ignorans viciosè prætermisit illud verbum, *simile sibi*, in sua explicatione.

Quod autem nomine Adjutorii, sed Adjutoris, ut dicitur cap. 2. num. 18. & 20. veniat præcisè, & solummodò uxor Adam, quam primò vocavit Viraginem, quia de viro sumpto, n. 23. & post peccatū Evam, quia cunctorum viventium mater futura erat, c. 3. n. 20. Probat clarè ex Sacra Scriptura eo

cap. 2. num. 20. *Adæ vero non inveniatur adiutor similis ejus; immisit ergò Dominus Deus soporem in Adam, cumque obdormisset, tulit unam de costis ejus, & replevit carnem pro ea, & edificavit Dominus Deus costam, quam tulerat de Adam in mulierem*. Ecce adiutor, & adiutorium Adæ, quod est mulier, scilicet Virago uxor Adam, & Eva omnium viventium mater; non ergò sunt alii homines masculi illud Adiutorium factum simile Adamo. Ità omnes Sancti Patres, nec aliquis hactenus ausus est dicere hanc insaniam, nec verbum Dei tam clarum obumbrare. Excludit Adversarius Evam ab Adiutorio Adam, quia nesciebat se defendere, ac proinde errorem errore detegit, dum unicum occultare voluit. Fuit ergò hoc Adiutorium scilicet Eva simile sibi, idè Adamo, consequentèr fuit ejusdem speciei cum illo.

64

Probat istum commentum ex verbis Evæ, quæ post partum Cain dixit: *Hò paritorio un'buomo, secondo la volontà di Dio*. Voluntas autem Dei, inquit, fuit, ut generareretur per illos homo, ne Adam esset solus. Verum quidem est, quod ex voluntate Dei Eva genuit Cain, quia sine voluntate Dei nihil fit juxta illud Apocal. 4. v. 1. *Tu creasti omnia, & propter voluntatem tuam erant, & creata sunt*. Verbum erant: refertur ad decretū æternū creandi mundum, & quæ in ea sunt. Nihilominus id non facit ad propositum, & intentum suum, quia ea verba non referuntur ad implexionem illius dicti: *Non est bonum hominem esse solum, faciamus ei adiutorium simile sibi*. Idè demus ei filiū Cain, & Abel, ut non sit solus, sed habeat

X x 2

Adju-

adjutorium alios homines. Hic enim sensus, ut suprà ostensum fuit, manifestè adversatur Spiritui Sancto, qui nomine Adjutorii intellexit solum Evam, & non alios homines.

Eva, igitur per illa verba *Posi sedi hominem per Deum, Gen. cap. 4. num. 1.* egit Deo gratias de filio parto, recognoscendo prolem ab ipsomet Deo Creatore omnium. Et nihil aliud intendit, præter quod dixi, quia id solum ad propositum in ea re faciebat. Et illa præpositio *Per* indicat causam efficientem, juxta illud Joan. 1. 3. *Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil.* Et infra num. 10. *Et mundus per ipsum factus est.* Eva igitur confessa fuit sui filii Creatorem, & nihil aliud intellexit. Illud autem verbum indicare causam efficientem, docent Jurisconsulti. Romanus, Tullius, & alii allegati à Barbosa hac *dist. 250. num. 3.*

66 Demùm ait à Doctoribus communiter credi Cain, & Abel gemellos. Non inveni in meis Codicibus illos uno partu fusos, sed tantùm masculum, & foeminam, Cain scilicet, & sororem ejus nomine Calmanam, vel Rifam, ex adductis à *F. Hieronymo de Bocchijs Florent. Capucino in suo Monopantbon. fol. 136. §. Hoc ipso*, qui cum multis ait, Cain genitum fuisse primo mundi anno, Abelem verò anno decimoquinto mundi, §. *Anno mundi*. Non potuerunt ergò esse gemelli. *Salvator verò de Vitalib. Minor. de Observ. in suo Theatro Triumphali Civitatis Mediol. fol. 43. dicit* Cain natum anno secundo, Abel verò anno

67 tertio; ergò non fuerunt gemelli. Et id suadetur, quia in textu Genes. 4. 2. habetur. *Rursumque peperit fratrem ejus Abel*, illud enim *Rursum* significat iterum, denuò, ut constat ex Callepino, & importat duas vices, ex *l. Fideicommissa 11. §. Si quis, ff. de legat. 3.* non fuerunt ergò ambo simul parti una effusione, si unusquisque per suam vicem exivit ab utero matris, diversis scilicet temporibus. Sed demus partum genellum, quid inde? Forasan sequitur Evam non esse de specie hominum, quia tres homines masculi erant in mundo? Quid Eva erat, antequàm pareret filios suos? certè de specie hominum, consequenter & post.

Concludit, Evam suo dicto concordare cum Sacra Scriptura, nimirum, & Dei voluntatem remanere adimpletam, non quandò Adam erat in carne una, sed post generationem filiorum, non amplius esse unum, & solum. Nos verò suprà probavimus, Evam nihil dixisse de adimplerione hujusmodi voluntatis Dei, sed solum Deum recognovisse creatorem filii sui Cain, quem possedit per ipsum, tamquam auctorem, & causam efficientem, non verò secundum voluntatem Dei in eo sensu, ut Adam erueretur de solitudine. Aliud præterea est dicere; *Posi sedi hominem per Deum*, aliud dicere secundum Deum, nam illud significat causam productivam, in quo sensu sumitur ibidem, ut probatū fuit; hoc verò dicit cõformitatem voluntatis Dei cum creatura, quam voluit esse in rerum natura, seu potius conformitatem crea-

creaturæ cum voluntate Dei, qui creavit Cain, ut exequeretur præceptum de propagatione.

68 Nonò, prosequitur persuadere suum intentum, exemplis instrumentorum artis sic. Experientia testatur, & communis Philosophorum opinio, nihil in naturalibus operari, nisi concurrat cum efficienti causa instrumentalis. Faber enim sine malleo non format. Scriptor sine calamo non scribit. Sutor sine acu non sinit. Ita homo sine fœmina operari non potest. Utergò prædicta instrumenta non sunt de specie causæ illis utentis, ita neque fœmina est de specie hominis. Si quis negaret fœminam esse instrumentum hominis, aliud ostendat. Si monstrabit pudenda, ab omnibus illudetur, quia non invenitur naturaliter instrumentum unicum causæ efficienti, sed semper disjunctum, eo modo, quò malleus est disjunctus à manu, quæ non est instrumentum. Ex quibus constat, non pudenda, sed mulierem ipsam esse instrumentum.

69 Contrà, quia hæc exempla non faciunt ad rem, cum agatur de generatione naturæ, & non de operatione artis, cujus instrumenta sunt artefacta, sicut ejus effectus dicitur artefactum, & semper sunt distincta ab agente, & separata, atque alterius speciei, quia nihil de sua substantia tribuunt artefacto, ad differentiam agentis naturalis viventis, cujus generatio est viventis à vivente, à principio vitæ conjuncto, in similitudinem naturæ, secundum *D. Thomam part. 1. qu. 27. art. 2. Meldul. disp. 8. de Generat. qu. 1.*

71

ubi dicit principium hoc generanti, debere esse conjunctum intrinsecè, & substantialitèr, ut genitum dici possit de substantia generantis, & filius de substantia patris, & hoc in creaturis est semen substantiale excisum à substantia generantis, transiens in genitum dictum ejusdem propter hoc substantiæ. Generans autem est uterque parens, quæ sunt duæ causæ partiales principales, & non instrumentales, per quas producit effectus, nam ut superius dixi sub *num. 10.* tam masculus, quàm fœmina, concurrunt activè ad generationem, constantes unam causam efficientem principalem, undè nulla ratione fœmina habet rationem causæ instrumentalis in generatione, si est principalis partialis, ut dictum est; & quod ita sit, probatur ex definitione utriusque; nam causa principalis est illa, quæ primò, & virtute propria attingit effectum à se intentum secundùm *Suarez disp. 15. Metaph. sect. 1.* Instrumentalis verò est illa, quæ famulatur principali agenti, cui ex propria natura subordinatur, ut calor dicitur instrumentum ignis, ad producendum ignem, undè causa est in genere substantiæ, instrumentum verò de genere accidentis. Videamus modò, an fœmina, ut vult Adversarius, in generatione sit causa, an instrumentum; certè hoc posterius esse non potest, quia non est accidens sed substantia; restat ergò quòd sit causa principalis, & partialis, quæ cum masculo concausa concurrat ad productionem effectus sibi similis, & intenti ab utraque. Itaque errat ille dicens, mulierem esse instrumentum ad generationem,

nem, cum sit concausa principalis.

Quis negabit pudenda esse instrumenta, quod luce clariùs constat? sicut clarum est manum esse instrumentum ad scribendum, & quidem instrumenta naturalia; ergò naturaliter datur instrumentum conjunctum causæ efficienti. Semen etiam animale dicitur instrumentum conjunctum ipsi animali, licet non operetur nisi ab eo decusum, & tunc dicitur instrumentum disiunctum. *Vide Meldul. disp. 7. q. 5. num. 69. & seq. in libros Physicorum.*

- 72 Decimò occurrit objectioni fundatæ in illis verbis, *simile sibi* dicendo, sicut ad expurgandum ferrum non gramine, sed aliquo quis utetur simili rei lustrandæ, cum qua res lustranda habeat convenientiam, & sic uterque utrique convenit. Sutor non securi, sed acu utitur ad suendum vestem, quod est adjutorium aptum, & conveniens ad consuendum. Ità Deus pro generatione, Adamo non ædificavit animal quadrupes, aut aliud dissimile, ex quo non potuisset generari homo, sed ei dedit adjutorium simile sibi idest idoneum, ut mulier. Unde Apostolus dixit, non esse hominem factum propter mulierem, sed hanc propter illum. Verus autem sensus horum verborum, ut asserunt quinque Rabini non est interpretatio æqualitatis personæ Adam, sed convenientiæ ad futurum opus. Quinon est satisfactus legat doctissimos Theologos nostræ ætatis, & videbit, illos unanimiter docere, fuisse ea verba male interpretata hebraice, quia nolunt dicere adjutorium simile sibi, sed instrumentum, quod sit sicut ille. Et Sebastianus Cartalius in sua versione intendit:

Faciamus jumentum illi accommodatum.

- 73 Contra est, quia ea comparatio non facit ad rem, cum supponat, hoc adjutorium simile Adamo, in generatione habere rationem instrumenti, quod in præcedenti rejectum est. Præterea ea verba *simile sibi*, non tantum important convenientiam, verum etiam dicunt similitudinem secundum speciem, ut patet in omnibus viventibus, qui generant simile sibi secundum substantiam, ex quo generatio nuncupatur univoca, quia generans, & genitum sunt sub eadem specie, ut colligitur ex *cap. 7. Genes. nu. 1. 4. Omne animal secundum genus suum* &c. antecederet autem ea nominaverat sub vocibus Masculi, & Fœminæ, similitudo igitur attenditur secundum substantiam, ut scilicet masculus, & fœmina sint ejusdem generis, hoc est speciei. Non sufficit ergo, quod fœmina sit idonea, conveniens, & apta, sed præterea debet esse similis, hoc est, ejusdem speciei cum masculo, quod sicut non negatur in cæteris animalibus ratione carentibus, multò minùs à fœminis animalibus ratione prædictis tollenda est.

- 75 Verbum igitur *simile sibi* refertur ad substantiam eandem in utroque; & probatur, quia idem importat, quod significat in verbis præcedentibus: *Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram*. Simile enim dicitur, quod alterius habet similitudinem. Manifestum autem est, sub his verbis: *Faciamus hominem*, comprehendendi etiam fœminam, & non tantum masculum, paulò enim post subjungit: *Creavit illum, masculum, & fœminam creavit eor.*

Ibi

76 **M**entem Deus loquitur de similitudine secundum substantiam, quia nullum accidens est in divinis personis, cui assimiletur homo, factus ad imaginem Dei, qui tantum substantia est; igitur homo tam masculus, quam femina est imago, & similitudo Dei ratione substantiæ animæ intellectualis, respectu cuius homo dicitur similis Deo, qui & ipse intellectualis est. S. Bernardus de Anima cap. 1. inquit: *Nihil enim tam simile summe sapientia, quam mens rationalis, quæ per memoriam, intelligentiam, & voluntatem in illa Trinitate ineffabili consistit.* Id autem pertinet ad substantiam, non ad convenientiam, & qualitatem, seu accidens relativum; ergo simile sibi, refertur ad substantiam eandem. Quod multis comprobatur D. August. tom. 3. de Genesi ad liter. lib. imperfecto prope finem. S. Thom. part. 1. q. 93. art. 9. ex S. Aug. tom. 1. de quantitate Animæ cap. 2. ait: quod similitudo Dei attenditur in anima, in quantum est incorruptibilis, ac proinde ut dicit substantiam. Femina igitur dicitur *similis sibi*, id est, Adamo, in quantum cum eo communem habet in specie animam rationalem, & immortalem similem Deo, qui immortalis est per essentiam, anima verò per similitudinem, & participationem à Deo immortalis est. Dicitur autem *ad imaginem, & similitudinem*, quia imago alicujus non est, nisi sit illi similis, ut dicit S. Thomas cum D. Augustino locis præcatis; & literaliter loquendo pro eadem re accipiuntur, scilicet pro anima intellectuali, ratione cuius homo assimilatur Deo.

78 **N**ec dictum Apostoli 1. Corinth. 11. 7. *Vir imago, & gloria Dei est, mulier autem gloria viri est, non enim vir ex muliere, sed mulier ex viro.* favet hæretico, quasi mulier non dicatur *similis sibi* in substantia, quia ipsa non dicitur ab Apostolo imago Dei, sicut vir. Nam Apostolus non negat imaginem Dei mulieri, ut docet S. Thomas in hoc loco his verbis: *De viro dixit, quod vir imago, & gloria Dei est, de muliere autem non dixit, quod esset imago, & gloria viri, sed solum, quod est gloria viri, ut detur intelligi, quod esse imaginem Dei, commune est viro, & mulieri; esse verò gloria Dei, immediatè est proprium viri.* Eilius idem dicit hic: *Virum esse Dei imaginem non id omnino negat de muliere, sed significare voluit perfectiorem, & principaliter, id vero competere, propter rationem naturaliter in eo vigentem, non propter dominium, quod viro competit amplius, atque universaliter, quam mulieri.* Mulier ergo est imago Dei, sicut & vir, ac proinde mulier illi similis est secundum imaginem in eo consistentem, ut eandem animam habeat, qua constat Adam.

79 **D**um hæreticus suum errorem conatur cohonestare exemplo Sutoris, qui acu, non gladio uritur ad conuendam vestem, adducendo auctoritatem D. Pauli mox explicatam, videtur per eam supponere mulierem viro datam esse, ac si esset instrumentum ejus, sicut acus est Sutoris. Sed omnino errat, quia hæreticus est. Nam illud verbum *Adjutorium* non importat famulatum, ut præfert instrumentum, sed dicit concavsam cum Adamo in propagatione generis humani, siue sit causa activa

- activa efficiens cum Scotistis, sive causa materialis cum Thomistis, siquidem in Sacris literis
- 80 Eva nunquam vocata fuit famula Adami, nec mulier serva viri, sed tantam adjutorium, & socia, cap. 3. num. 12. *Quam dedisti mihi sociam*, idest, Evam uxorem meam, ut id probatur etiam profanorum dictis, Cicero: *Teque particeps connubii socia, regni regina*. Ovidius 10. *Metam. Appellatque tori sociam*, idest uxorem. Idem Cicero: *Novem homines honestissimas ejusdem muneris, legationis, officii, mandatorumque socios induxit*. Uxor igitur etiam sic propter virum, & viro subdita; ut dicit Paulus, non ideò tamen ejus est instrumentum, nec serva, quia Apostolus dixit: *Mulieres viris suis subditæ sint, sicut Domino*. Explicat hic Cajetanus. *Non dicit: sicut Dominis, quia non mandatur, uxores esse velut servas maritorum, sed dicit: Sicut Domino, hoc est, sicut Christo, hoc est, voluminarie, & ex amore*. Facit etiam illud proverbium *Nube pari*. Inter pares autem non habet locum famulus, & servus, qui inter dispares reperitur. Quare adductus Apostoli locus non facit pro hæretico, sed contrà ipsum est.

Subdit, quinque Rabinos illa verba, *Simile sibi*, interpretari pro convenientia, non pro æqualitate personæ Adami. Nos cum sumus Catholici, sequimur veritatem Catholicorum, non mendacium Hebræorum, qui cum Christum non sequuntur, sanctas literas bene interpretari non possunt.

Sebastianum Cartalium non novi hominem. Scio, dictum ejus, *Faciamus jumentum illi ac-*

commodatum, esse hæreticum, nam jumentum significat animal mal ratione expers. ex. *cap. 1. Genes.*, & alibi sæpius, & licet Eva, ac mulier sit data in adjutorium viri, nunquam tamen vocatur jumentum in sensu prædicto.

- 82 Undecimò, ait concessio, quòd mulier sit facta ad imaginem hominis, quid inde? Si Christus apud Anabaptistas non est Deus, quamvis sit substantia, & imago Dei Patris. Etiam nos dicemus, mulierem non esse de specie hominum, quamvis creatam ad imaginem hominis. Vis autem ejus argumenti videtur in hac forma consistere. Sicut ex concessione imaginis Dei in Christo, non infertur secundum Anabaptistas, Christus esse Deus, ita ex concessione imaginis viri in fœmina, non infertur fœmina esse homo.

- Contrà est, hæreticus viri errans sequitur errantes Anabaptistas, cujus methodum arguendi non habent Catholici, ne cum illis errent. Falsum autem est, ex concessione imaginis Dei, non inferri divinitatem in Christo; nam hæretici cum Ario negantes, Christum esse Deum, utbantur illo Genesim pronuntiato: *Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram*. Christus est homo, ac proinde factus ad imaginem Dei, sicut cæteri homines, cum Adam non possit esse Deus, quia Deus cum sit simplicissimus ens, non habet hominis effigiem, nec figuram, quæ compositionem dicunt; non potest ergò Christus esse Deus, si est homo; ergò isti negabant imaginem Christo, ut negarent de eodem divinitatem.

tem. *Vide lib. 2. super Nicanum Concilium tom. 1. fol. 318. & seq. impressio Nicolina Veneta.* Quare hæretici, volentes negare de Christo divinitatem, consequenter negant etiam imaginem Dei de ipso, si volunt loqui consequenter, hoc est, unum errorem deducere ex alio; talis enim est stylus hæreticorum. Imago igitur infert imaginatum, sed Christus secundum Apostolum est imago Dei; ergo Deus est.

Pari ratione, Mulier est imago viri ex eodem Apostolo; ergo est homo, sicut vir est homo; non enim vir, cujus fœmina est imago, repræsentat sexum virilem, sed naturam humanam, ac proinde est homo, repræsentatus per imaginem suam.

84. Duodecimò arguit sic. Benè sciebat Deus, se creaturum Adam, & formaturum fœminam, quod si voluisset, ut mulier esset de specie hominum, non dixisset in singulari: *Faciamus hominem.* Faciamus unum hominem, sed faciamus homines. Quia igitur ita locutus fuit, colligitur ex verbis Dei, ipsum noluisse, quòd esset de specie hominum, & quòd formavit unum solum hominem, & non duos.

85. Contrà, quia tota vis argumenti hujus, si qua est, pendet ex illis verbis, quæ tamen non sunt pro Adversario, sed contra ipsum. Nam totam sententiam non produxit, sed illa duo verba, quæ nec pro ipso faciunt. Dicit ergo Textus: *Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram.* Paulo post sequitur. *Ad imaginem Dei creavit illum, masculum, & fœminam creavit eos.* Ecce Textus replicat vocem *hominem* per illud rela-

tivum *illum*, semper in singulari, insinuando, Deum per illum loquendi modum in singulari, locutum fuisse de homine in specie, cum verò expressit, *Masculum, & Fœminam*, per illud relativum *eos*, significavit utrumque esse hominem, Adam scilicet, & Evam; plures enim homines participatione speciei, sunt homo in specie, & plures homines in singulari. Certum autem est, relativum *eos* referri ad verbum *Hominem*, qui ratione speciei est homo, ratione verò individuorum dicuntur in plurali, & habent hunc sensum clariorem: Deus fecit Adam, & Evam hominem, & eos, id est, Adam, & Evam fecit, illum quidem masculum, hanc verò fœminam; in omni enim genere animalium reperitur masculus, & fœmina ejusdem generis, & speciei; cum autem homo sit species sub genere animalis, necesse est ex natura rei, ut etiam de hac specie, sit masculus, & fœmina.

Dic, mihi, quæso si credis mysteria fidei, vel ad minus credis Verbum esse filium Dei Patris? Nonne benè argumentaris hoc modo. Ideò Verbum est Deus, quia genitum est de substantia Patris Dei. Dicit enim Symbolum, & fides Catholica: *Deum de Deo.* Pari ratione, liceat mihi arguere. Ideò Eva est homo, quia formata est de substantia Adam hominis. Dicit enim ipse Adam, ut testatur Scriptura de Eva: *Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea, hac vocabitur virago, quia de viro sumpta est.* De alio autem viro sumpta non fuit, quia nullus vir tunc erat, nisi Adam. Consequens est ergò dicere, Evam esse de specie hominis, quia

Y y

à Deo

à Deo formata est de osse, & carne ipsius hominis. O hæreticè! quare filius tuus masculus dicitur homo? nonnisi quia de tua substantia generatus est, sed etiam filia tua de tua carne genita est, ergo & hæc, velis, nolis, erit non solum filia tua, sed homo, etiam non minus, quàm filius tuus; non enim substantia suscipit magis, & minus. O inimice tuæ carnis, noli esse incredulus, sed fidelis, & miserere filiæ tuæ, & uxori, quas facis incapaces salutis æternæ. Quis unquam odio habuit carnem suam? Nemo, nisi tu ipse; & id mirum non est, quia nec tibi parcis, dum vis permanere in hac tua pertinacia.

86 Decimotertiò probat. Nonne ille solus est homo, qui formatus est ad similitudinem Dei? Id certum est. Quæ imprudentia igitur est velle affirmare, fœminam esse de specie hominum, cum non sit creata ad imaginem Dei. Percurratur tota Biblia, nullibi reperitur fœmina esse formata ad imaginem Dei. S. Paulus expressè dixit, quod homo est imago, & gloria Dei, & mulier gloria hominis. Apostolus videndo, quod mulier in aliqua parte deturpabat imaginem Dei, propter hoc affirmavit, non esse factam ad imaginem Dei. Caveamus igitur nos ab offensis Dei, & non credamus esse de specie hominum, quod Deus novit honorare sua similitudine. Et eò magis, quia Papiſtæ ipsi, in suis Canonibus confirmant, mulierem non esse creatam ad imaginem Dei.

Contrà est, quia ejus argumentum nititur falso fundamento; hætenus enim probatum est, non solum Adam, sed Evam

quoque esse creatam ad imaginem Dei, & id totum ostendimus ex ipsamet Sacra Biblia, & Paulum non negasse imaginem Dei mulieribus. Nos autem alferentes, mulieres esse de specie hominum secundum veritatem, certò credimus non offendere Deum, sed in hoc laudare Deum in devoto fœmineo sexu. Nullus autem Catholicus, ut sonat illud verbum Papiſta negavit mulieri imaginem Dei, & cum Adversarius nullum Canonem, in quo mulieri negetur imago Dei, assignaverit, certum est, quod diximus & ipsum esse mendacem. *Lege cap. 7. Proverb. & cap. 8. lib. 1. Constit. Apostol. S. Clementis Romani Pontificis*, ubi referuntur laudes mulieris pudicæ, & honestæ.

Subdit inimicus, mulierem, quia non fuit facta ad imaginem Dei, idè deturpasse in aliqua parte imaginem Dei, his verbis: *Vedendo l' Apostolo, che la donna deturpava in qualche parte l' immagine di Dio, & per questo affermò non esser fatta à sua immagine.*

87 Errat iste sicut in aliis, nam verba S. Pauli 1. Corinth. 11. 4. *Omnis vir orans, aut prophetans capite velato, deturpat caput suum. Omnis autem mulier orans, vel prophetans non velato capite deturpat caput suum, unum enim est si decalvetur. Nam si non velatur mulier, tondeatur, si verò turpe est mulieri tonderi, aut decalvari, velet caput suum.* Constat ergo ex his, utrunque deturpare caput suum, virum quidem orando capite cooperto, fœminam verò è contrà capite aperto. Si uterque transgrediatur præceptum Apostoli, uterque deturpat imaginem Dei, cum

ed non sit major ratio de uno, qui de alio, ac proinde etiam mulier creata est ad imaginem Dei, quam deturpat, quando aperto capite orat, sicut eandem deturpat vir, quando orat cooperto capite. Igitur falsum est, quod dicit Adversarius, mulierem ideo orare velare capite, quia non est formata ad imaginem Dei. Uterque autem dicitur deturpare caput suum, quando ambo non observant, quod ab Apostolo illis prescriptum fuit.

88 Cur autem femina debeat velare caput suum? Respondet Gratianus ad q. 3. *caus.* 15. id facere in signum subjectionis, & veritatis peccati, ad quod induxit Adam. S. Ambrosius *relatus cap. Mulier* 19. 33. q. 5. ait mulierem debere caput tegere in Ecclesia ob reverentiam Episcopi.

89 Dices, ex eo capite aperte habetur: *Mulier debet velare caput, quia non est imago Dei.* Hæc sunt verba S. Ambrosii, quæ directe favent hæretico, sed D. Augustinus *tom. 3. lib. 12. de Trinitate* respondetur, non solum virum, verum etiam mulierem esse formatam ad imaginem Dei, ut probat multis sub *cap. 7.* præsertim ex illo sæpius repetito, *Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram*, quibus verbis non est contrarius Apostolus, inquit enim: *Quomodo ergo per Apostolum audivimus, virum esse imaginem Dei, unde caput velare prohibetur, mulierem autem non, & ideo ipsa hoc facere jubetur. Nisi credo illud esse, quod jam dixi, cum de natura humane mentis agerem, mulierem cum viro suo esse imaginem Dei, ut una imago sit tota illa substantia. Cum autem ad adiutorium distribuatur, quod ad eam ipsam solam attinet, non est imago Dei, quod autem ad virum solum attinet, imago Dei est, tam plena, atque*

integra, quoniam in unum conjuncta muliere. Et paulò infra. *Ex qua parte conspectam consulit veritatem, imago Dei est, ex qua virò intenditur in agendo inferiora non est imago Dei.* Iterum infra. *Sed quia sexu corporis differt à viro, ritè potuit in ejus corporali velamento figurari pars illa rationis, quæ ad temporalia gubernanda deflectitur, ut non maneat imago Dei, nisi ex qua parte quævis hominis extremis rationibus conspiciendis, vel consulendis adhaerit, quem non solum masculos, sed etiam feminas habere manifestum est.* Quod clariùs dicit eodem *tom. 3. in lib. de spiritu, & anima cap. 34.* *Quando verò cogitat, vel agit, quæ sunt temporalia, mulier appellatur, & tunc non est dicenda imago Dei, & propterea debet velare caput.* Patet ergò ex his, feminam quoque esse creatam ad imaginem Dei, quia similem in specie habet animam, sicut masculus; per animam enim, in qua vigent intellectus, voluntas, & memoria, uterque homo illis præditus Deo in Trinitate assimilatur. Et id esse de fide tenendum est, quia sub his verbis: *Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram*, comprehenditur ex æquo masculus, & femina, ut non semel suprà ostendimus, & dixit loco citato S. Aug.

D. autem Ambrosius absolute non negavit mulieri imaginem Dei, sed in eo sensu, quo fuit causa peccati originalis in Adamo, unde propter id subiecta fuit viro, quam subiectionem indicat illud velamentum capitis, ut dicit S. Paulus ibidem n. 10. *Ideo debet mulier potestatem habere suprà caput propter Angelos, idest Sacerdotes, ut habet Nicolaus I. ad consulta Bulgarorum c. 58. to. 3. Concil. fol. 939.* Homo per peccatum dicitur

tur perdere imaginem Dei, quia mente, per quam Deo similis factus est, abutitur, dum peccat; ea enim dicitur malum esse fugiendum, non amplectendum, & quo plus peccat, eò magis elongatur à Deo, & ei fit dissimilis, licet simpliciter totam Dei imaginem non perdat, sed solum eam deturpat per peccatum, ut insinuat S. Aug. tom. 1. *Retra. lib. 2. §. Per idem. tom. 3. lib. 6. de Genesi ad litteram cap. 23. Renovabimur ergo spiritu mentis nostra, secundum imaginem ejus, qui creavit nos, quam peccando Adam perdidit.* Deturpando scilicet illam, quam in nobis Christus restauravit renovatione gratiæ, secundum Apostolum 4. *Ephef. 23.* Igitur secundum S. Ambrosium mulier non est imago Dei, in quantum illam amisit deturpatione, quia ut ipse inquit, *prævaricatio per illam inchoata est.* Velatur ergo mulier, & coopert caput suum, non quia non fuerit & ipsa ad imaginem Dei, cum habeat à Deo animam rationalem, sicut Adam, & masculus, ratione cujus dicuntur formati ad imaginem Dei, sed quia ipsa fuit causa prævaricationis Adæ, & in pœnam hujus peccati Deus eam subjecit viro, Gen. 3. 16. *Sub viro potestate eris.* Quare dum nubunt, tunc præsertim caput suum velant, ut hujusmodi subjectionem ostendant, Isidorus relat. cap. *Famina dum maritantur, idè velantur, ut noverint se semper maritis suis subditas esse, & humiles.* 7. 30. qu. 5. Velamentum igitur non arguit defectum, & carentiam imaginis Dei in fœmina, cui nec ipse Apostolus eam negavit, ut patet ex supradictis, & probatur etiam à Doctissimo Carmelita P. Lezana tom. 1. *Summ. Theol. P. P. tra. 7. disp. 3. qu. 3.*

91 Decimoquarto, prosequitur Adversarius suum argumentum: Si mulier fuisset de specie hominis, sequeretur, duos homines in Paradiso peccasse, quia Eva æqualiter peccavit ut Adam; sed Apostolus dicit, per unum hominem, non per duos peccatum intrasse; ergo colligitur, unum solum istorum fuisse hominem, scilicet Adamum, non Evam. Tantò plus, quia si duo homines peccassent, duo etiam Christi, unus patiens pro masculis, & alter pro fœminis. Sed unus solum Christus venit, & abundantè satisfecit pro nobis; ergo homines solum sunt homines, & non mulieres.

92 Contrà est, quia certum est, ambos in Paradiso peccasse; nam dicitur Ecclesiastici 25. 33. *A muliere factum est initium peccati, & per illam omnes moriuntur;* ergo ex quo ambo peccaverunt, intertur ambos esse homines. Ambo etiam æqualiter peccaverunt in eo, quod utrique imposuit fuit præceptum de non comedendo de ligno, Gen. 2. *Præcepitque ei dicens: De ligno autem scientiæ boni, & mali ne comedas.* Illud pronomen, *Ei*, exponitur homini scilicet masculino, & fœminæ, ut colligitur ex cap. 3. 3. *Præcepit*, inquit Eva, nobis Deus, ne comederemus. Par ergo fuit transgressio, sicut communis, & æqualis utrique facta fuit prohibitio. Inæqualis verò causa transgressionis; nam Eva fuit initium peccati ex allata auctoritate, peccatò autè Adam, quem adduxit ad eandem transgressionem, sed quia Adamo tanquam capiti præceptum fuerat factum adjectione pacti, ut iustitiam originalem non solum sibi, sed etiam posteris ab eo descendentibus conferveret, pro se, & illis infusam, adeò quòd si peccaret

eretur, illam sibi, & posteris amitteret, ideo in illo omnes peccaverunt, juxta illud Apostoli ad Roman. 5. 12. *Per unum hominem, scilicet Adam, peccatum in hunc mundum intravit.* Bene dicit, *per unum hominē,* ad excludendū Evam, quam sciebat, & credebatur esse hominē, non tamen habentem obligationem, justitiam originalem conservandi pro posteris, soli Adamo, ut dixi, pacto formatam; ipse enim solus sustinebat personam totius posteritatis, ut insinuat D. Aug. in Enchiridion ad Laurent. tom. 3. ca. 25. *Hinc post peccatum tunc effectus, stirpem quoque suam, quam peccando, in se, tanquam in radice vitia verat, pena mortis, & damnationis obstrinxit.*

Loquitur tantum de Adamo, consequenter Eva, peccando, stirpem suā non vitiauit. Nec obstat, quod Salomon subjungit: *Et per illam, id est, Evā omnes morimur.* Quia aliud est mori in Eva, aliud mori per Evam, illud falsum est, quia in solo Adamo omnes moriuntur, quia ipse solus in seipso debebat posteris conservare justitiam originalem; hoc verò est verum, quia per Evā, & non in Eva peccavit Adam, cui illa fuit causa peccandi, ut indicat illud verbum *Per illam,* præpositio siquidem *Per* notat causam efficientem, non materialem, & subjektivam conservandi justitiam originalem. Peccaverunt igitur ambo, Adam sibi, & posteris, Eva verò solum sibi; & propter hoc dicit S. Th. 1. 2. q. 8. 1. art. 5. quòd si Adam non peccasset, Eva peccante, posterius non contraxissent peccatum originale.

Ex his colligitur contrā Adversarium diversimodè peccasse utrumque in ordine ad damna ex peccato consequentia, ac proinde in hoc inæqualitèr posse duos homines illos, indè tamen non sequi, duos

Christos fuisse necessarios, unum pro masculis, & alterum pro fœminis ad patiendum, quia unicus patientis sufficit pro omnibus, quia unus tantum pro omnibus peccavit, & non ambo, ideo pro fœmina non erat necessaria alia persona patientis. Dato etiam, & non concessio, quòd Eva peccasset etiam pro posteris sicut Adam, & eadem teneretur obligatione, nunquid apicus Christus potuisset pati pro omnibus, & totum redimere genus humanum, sicut redemit? Si enim factus est pro infinitis masculis, & fœminis secundum veritatem, poterat etiam pati, sicut passus est, pro unica Eva, imò & ceteris fœminis; unicum enim fuit peccatum originale, licet infiniti peccatores illud contrahentes.

Decimoquinto, Adversarius fingit, Advocatos pro fœminis intelligere illud Apostoli, *Per unū hominē,* Evā, quia primò peccaverat. Ergò si peccavit Eva, non peccavit Adam; & si ambo peccarunt, mentitur Apostolus, dicendo, *Per unum hominē peccatū intravit in mundū.* Alii ajunt, Apostolum adscribere peccatum Adamo, quia ipse erat superior, & dignior Eva; ergò ea nō erat similis Adamo. Dixit Deus ad Adam: *Tu dominaberis omnibus bestiis.* Et in hoc forsitan consistit ejus majoritas, & superioritas? Sed homo dominatur etiam mulieri, quis ita stultus erit, qui non credat mulierem potius bestiam, quàm hominem.

Contrā est, quia iste more suo, uti lingua dolosa, vana loquitur, dū stultum dicit eum qui mulierem vocat hominem, & non potius bestiam; sed ipse solus stultus remanebit, quia nullus sanæ mentis mulierem vocat bestiam.

Verba D. Pauli ad Rom. 5. 12.

Per

Per unū hominē mors intravit in mundū, intelligi possunt tantū de Adamo, & de utroq; simul, sed diversimodē, prout intrā patebit. De Adamo tantū sensum habent apertū, nam illud adjectivū, *unū*, restringit hominem ad masculinū tantū, & sic per unū hominē nomine Adam tantū mors intravit in mundū, & in eo omnes peccaverunt, sed quoniam in peccato Adami Eva quoq; partē habuit, quia fuit causa, per quam Adam peccavit, ut dicitur in Genesi c. 3. 6. *Deditq; idē, Eva viro suo, & comedit*, non tamen fuit causa, ut Adā peccatum esset ruina, & causa mortis in posteris, sed tantū occasio, idē Apostolus dixit, *Per unum hominem peccatum intravit in mundum*, quia solus Adam fuit causa peccati originalis, Eva verō solū peccati actualis Adā, at verō originalis, quod est communis ruina posteris, non fuit causa, sed tantū occasio, seu causa remota, quia non Eva, sed solus Adam habuit debitum conservandi sibi, & posteris iustitiam originalem, & eam non perdidit per suum peccatum, factum nostrum peccatum, ex quo vocatur originale, quia est origo communis ruinæ totius generis humani. Et juxta hunc sensū, quod per solum Adam peccatum intravit in mundū, loquitur S. Thomas, prout diximus præcedenti responsione.

100 Eadem verba intelligi etiam possunt de utroq; parente, & tunc illa accipiuntur specificē, & pro uno homine, in quantū sūt duo in carne una, prout alia occasione *hominem* in singulari interpretatus fuit S. Aug. to. 3. lib. 1. 2. de Trin. c. 3. S. Thomas, ad illa verba inquit: *Cōsuetudo scripturæ est, ut genealogia non per mulieres, sed per viros ducantur, & idē Apostolus hic volens quasi genealogiam quandam peccati ostendere, non fecit mentionē de muliere, sed solū de viro. Alio modo, quia etiā mulier de viro sū-*

pta est, & idē, quod est mulier, attribuitur viro. Ex quo patet, mulierem contineri in illis verbis: *Per unum hominem* in singulari, quia sunt duo in carne una. Idem fere dixit Ugo Victorinus, his verbis: *Quia vir, & mulier una caro sunt, idēq; quisquid factū ab illo est, vel illa, ad primum hominem dicitur pertinere.* Sive ergo accipiamus illa verba, *per unum hominem*, pro masculino, & femina simul, sive pro masculino tantū, quod magis litera aptatur, non mentitur Apostolus.

101 Ex dictis autem occurritur auctoritati Eccl. 2. 3. 3. *A muliere factum est initium peccati, & per illam omnes morimur.* Neque enim pugnat cum verbis Apostoli, cum dixerimus in illis comprehendī etiam mulierem. Potest etiā dici, diversos esse sensus utriusq; auctoritatis, si femina ex vi verborū excludamus à sententia D. Pauli, nā is loquitur præcisē de peccato originali, quod intravit in mundum, non verō de initio peccati, quod fuit propriū, & actuale Adami, ut loquitur Salom. *& per illā omnes morimur*, quatenus scilicet fuit causa, ut Adā peccaret, & per ejus peccatum moreremur; mors enim est stipendī peccati, ad Rom. 6. 2. 3. intelligo originalis. Per Adam ergo peccatum originale intravit in mundū, secundū Apostolum, per Evam verō secundū Salom. initium habet peccati actualis in Adamo, quod postea fuit causa ex parte Adami, occasio ex parte Evæ, ut omnes cum illis moreremur.

102 Restat responsio ad illa verba: *Tu dominaberis omnibus bestiis*, in quibus includit etiā feminam, quā idē vocat bestiam. Illa verba non habentur in codice, sed benē de utroq; c. 1. 28. *Dominaberis piscibus &c. & c. 3. 1. 6.* de subiectione Evæ Adamo: *Sub viri potestate eris, & ipse dominabitur tui.* Deus ergo facit ambos terræ, & bestiarum dominos; ergo Adam non subicitur Evæ simul cū bestiis, quasi ea sit una ex illis. Insolentissima infamia hominis perdit. De.

103 Decimosexto, sibi opponit duas Sacrae Scripturae auctoritates, scilicet à nobis superius examinatas, quæ sunt. *Fecit Deus hominem, masculum, & feminam fecit eos.*

Altera: *Duo erunt in carne una,* similibus conjecturis, inquit, adherent illi, qui expressè uti non possunt verbo Dei. Concedit primum, fecisse Deum masculum, & feminam, sed non quòd ambo sint ejusdem speciei, quia necesse est sistere in numero singulari. Et id confirmatur, respondendo alteri, quia duo erunt una, & eadem caro, idest, masculus, & femina, idèò erunt unus homo. Nec Anabaptistæ aliter id interpretantur, qui sibi ad invicem adversantur, dum credunt in matrimonio, duas personas esse unum hominem, & in Trinitate negant esse possibile, tres personas esse unum Deum.

104 Contrà est, quia Adversarius semper in pejus ruit, sciens certò dictas auctoritates ejus commento adversari, nititur illas evitare sub prætextu conjecturarum. Quomodo enim Catholicus utitur illis auctoritatibus contrà ipsum, cum de se contineant veritatem certam, & non conjecturas? Concedit ergò, quòd Deus fecit hominem, & illum fecit masculum, & feminam, negat verò mendaciter, ambos esse ejusdem speciei, quod omninò negare non potest, non solum ratione sui, cum sit propositio certa etiam naturaliter cognita, quòd masculus, & femina ex anima rationali constantes, sunt homo in specie, & duo homines ejusdem speciei, sed etiam ratione consequentiæ, quia ex illa auctoritate tanquam antecedente,

necessitate sequellæ, inferitur, quòd femina est ejusdem speciei cum masculo. Et hic immorandum non est, quia superius id multis ostensum est. Quid est illud *formæsi* vel *numera singulari*? Jam aliàs respondi, verbum illud referri ad naturam humanam; sistimus ergò in numero singulari quoad vocem, sed quoad rem à natura universali transimus ad singularia, quibus universale, & natura communicatur; participatione enim unius naturæ plures homines sunt unus homo.

105 Ad illud, *Erunt duo in carne una*, respondetur, esse pro nobis, & significare, quòd Adam, & Eva sunt una caro, idest, unus homo in specie, nam in Sacra

106 Scriptura nomen *caro* sumitur pro *homine*, ut constat ex sequentibus exemplis, Joan. 1. 14. *Et verbum caro factum est*, idest, homo factum est Verbum, *J. Aug. tom. 3. in Enchir. cap. 34. ibi: Carnem porro hic hominem debemus accipere.* In Psal. 55. 5. *Non timebo, quid faciat mihi caro*, idest, homo, idem *Aug. eodem tom. 3. lib. 2. locutionis de Exodo num. 78.* quod manifestius apparet in eodem Psal. num. 12. *Non timebo, quid faciat mihi homo.* Vide ejus *serm. 4. de Verbis Apostoli num. 58. lit. G.* & alibi sæpius, quòd caro significat hominem. Et ex his probatum est, Evam esse ejusdem speciei humanæ cum Adamo, si cum eo est una caro, idest, idem homo in specie; non autem unus homo unitate singularitatis, ut perperam asserit noster Adversarius, tamquam Leo rugiens devorare, & perdere animas fœminarum, quæ & ipsæ creatæ sunt ad imaginem Dei, ut salvæ fiant ex meritis

meritis Passionis Christi.

- 107 Cum Anabaptistis quæstionem non habemus, puto tamen eos nobiscum tenere, quod scilicet duæ personæ sunt unus homo unitate speciei, non unitate singularitatis, & ideo malè loquuntur, negantes Trinitatem Personarum in una singulari divinitate, quia Divinæ Personæ, secundum veram fidem, sunt unus Deus singularis, unus scilicet in essentia, & Trinus in Personis. Ecce differentia unitatis in personis creatis, & in Divinis, quod noluit Adversarius intelligere, ut bonè loqueretur.

- 108 Decimoseptimò, descendit Adversarius se humiliando, & petit argumentum à Grammaticis, nominando unicum Cornelium Valerium, cum multis aliis, quos tamen nominatim non exprimit. Dicit ergò, quod *Homo* est tantum generis masculini, ac proinde solos masculos esse homines, & non fœminas. Subdit, paucos Grammaticos, sed inexpertos, docuerunt, Hominem esse generis communis; sed decipiuntur, cum nullus bonus auctor inveniatur, qui declinet *Hominem* articulo fœminino. Referunt dictum Ciceronis: *Tullia erat nata homo*. Id est quasi nata homini, & non quod homo referatur ad Tulliam. Si dicerem, inquit, Tullia erat nata animal, esset per hoc *Animal* generis fœminini? Nequaquam. Quare homines doctissimi, qui Calepino addiderunt auctoritatem Ciceronis, & eam rejecerunt.

Contrà hoc argumentum satis dictum fuit supra *sub num. 14*. dum ex probatissimis Grammaticis probavimus, nomen *Homo*

habere communem articulum, & genus masculinum, & fœmininum, & utroque declinari. Quare ejus Valerius, qui cum à nobis citatis comparandus non est, nullius puto esse auctoritatis contrà torrentem Classicorum.

- 109 Allatum exemplum de Tulliola, non continet verba Ciceronis, sed Sulpitii de Epistola ad Ciceronem de morte ejus filiae desumpta sunt, ut diximus *sub num. 13*. Ubi explicavimus sententiam etiam conformiter ad mentem Addentium Calepino, qui non excludunt genus fœmininum à nomine *Homo*, sed tantum dicunt, non esse in usu adjectivum fœmininum illi adjungere. Interpretatio, quam dat eisdem verbis, vana est, & inutilis, non cohærens verbis *Sulpitii lib. 4. Epist. 5. in lib. Epistol. Famil. Cicer. dicentis: Si hoc tempore diem suum non obijisset, paucis post annis tamen erat ei moriendum, quoniam homo nata erat*. Reddit rationem ejus mortis, quam evitare non poterat, *quoniam homo nata erat*. Notat conditionem hominis, ut homo est, sive masculus, sive fœmina, quoniam mortalis est, homo liquidem, *testè D. August. tom. 3. de spiritu, & anima cap. 31. à veteribus sapientibus definitur animal rationale mortale*, respectu rationis creatus fuit ad imaginem Dei, ratione verò mortalitatis, habet communem miseriam conditionem cum cæteris animalibus, à quibus differt ratione discursus. Quare quælibet fœmina, sicut masculus, nata est homo, ut moriatur; non ergò Tulliola dicitur homo præcisè, quia nata homini, sed ex eo, quod mortalis est, si velimus benè per-

nè percipere sensum Sulpitii consolantis Ciceronem super morte ejus filiar.

Qui dicit, *Tullia erat nata animal*, per hoc non excludit genus fœmininum ab *Animal*, sed facit illud esse fœmininum, contrà Adversarium, sicut si quis vocaret Tullium animal, nonne esset animal generis masculini? *Animal* ergò secundùm res adjectum masculino significat marem, sicut conjunctum fœminæ indicat fœminā, ut docet Alvar. in tit. de Generib: nominū. Quare nomen *animal* est generis neutri in ratione vocis, ut clariùs loquar, indicat verò utrumque sexum in ratione significationis, & rei, quia voces se rebus accommodant, quas idèò mutare non possunt, non verò res vocibus, quia hæ illis famulantur, non è contrà. Ad quæ si hæreticus respexisset, non dixisset: *se diceffi Tullia era nata animale, sarebbe per questo l' animale di genere femmino? Non per certo.* Respondit; non tamen sequitur, quòd neutrum animalis auferat sexum illis personis, quibus adjungitur; ergò ejus animadversio vana fuit.

110 Decimo octavò, probat ex etymologia verbi *homo*, qui ab humo dicitur, idest à terra, de qua compositus est; quomodò mulier potest esse homo, cum non sit creata de terra? Ipse tamen concludit affirmativè, & pro nobis. Mirum hoc est, quia intellectus ejus opus perfecit, contrà voluntatem ejus sentientis oppositum.

111 Contrà est, quia præterquàm quod intellectu, & calamo scripsit contrà ejus voluntatem, verum est, quòd mulier dicitur ho-

mo ab humo, quia & ipsa de terra orta est; ut de Maria Virgine dicitur in Plal. 84. *Benedixisti, Domine terram tuam.* Et paulò infra; *Veritas de terra orta est*; idest, Christus de Maria, omnes expositores super dictum Psalmum. Terra ergò est Adam, & Eva, quia ambo de humo terræ formati sunt; ergò & ambo, secundùm hanc etymologiam, homo sunt. Quòd autem Eva de costa formata dicatur, non tollit, quin & ipsa de terra compacta sit, quia costa ex terra facta fuit; ergò & Eva.

112 Decimo nonò, sic discurret. Dicit Christus ad Thimoth. 2. quòd multi falsi Prophetæ erunt, adeò quòd si possibile foret, ipsos electos cadere facerent. Dicendo igitur, si esset possibile, appareret manifestè, electos non posse seduci. Jam apertè scitur, hominem à Deo creatum fuisse vas electum ad vitam æternam; Eva verò non fuit vas electum, & consequenter nec homo ad imaginem Dei, quia seducta fuit. Hoc argumentum est firmissimum, nec ullam patitur oppositionem. Et ut claudam os alicui, qui diceret; hac ratione neque Adam esse hominem, dum peccavit. Ausculta Apostolum dicentem, non Adamum, sed Evam fuisse seductam.

113 Contra est, nam citatio in Thimoth. respectu seductionis electorum, est in Matthæo cap. 24. 24. *Surgent Pseudoprophetae, & dabunt signa magna, & prodigia, itaut in errorem inducantur, si fieri potest, etiam electi.* Sunt vera hæc, propter verbum Dei. Sed nihil faciunt ad præsens negotium.

Supponit Adversarius, hominem
Z z nem

nem esse vas electum ad vitam æternam, quia non fuit seductus, non verò feminam, quia Eva fuit seducta, ut dicitur 1. ad Thimoth. 2. 13. & 14. Verum quidem est, quod hæc, non ille, ibidem dicitur seducta, non ideo dicitur, neq. inde colligitur, unum esse vas electionis, non verò alteram; imò inde colligitur etiam feminam esse vas electionis, quia de ea dicitur: *Salvabitur autem per filiorum generationis, si permanserit in fide, & dilectione, & sanctificatione cum sobrietate.* Antecedenter enim Apostolus dixerat, Christum fuisse redemptionem pro omnibus, mediatorem Dei, & hominum. Si pro omnibus, etiam pro feminis, utrique enim sexui præscripsit esse orandum, sed mulieri cum silentio; mulier ergo, & non tantum homo, fuit vas electionis. Supposuit ergo feminam non esse inter vasa electionis, quod probare debebat, ex quo non video, hoc ejus argumentum aliquam vim habere, neque in gradu positivo, cum sit omnino falsum. Objectioni occurrit, sed non resolvit, affirmando seductionem Evæ, & negando eam in Adamo. Seductio hæc non facit ad rem præsentem, quia seductio non tollit naturam humanam à femina seducta, sed tantum eam subicit peccato, quo etiam peccavit Adam cum sua conjugē:

- 114 Vigesimo, ponit exemplum Cananæ supplicantis pro filia à dæmone vexata, cui Christus ne verbum quidem respondit. Quid sibi vult id? Fortè Christum superbum? est ipsa bonitas, vocat ad se omnes afflictos, & illis promittit requiem. Ergo per illud silentium aliud non vult significare,

nisi quod ad eum non pertinent feminæ, neque ipse ad feminas. Melius consideremus. Discipuli pro Cananea intercedebant, & reportaverit hoc responsum: *Non sum missus per illam, sed pro ovibus, quæ perierunt domus Israel.* Intendite mulieres, Christus pro vobis missus non est. Intendite, o vos homines, vestræ uxores non possunt aspirare ad regnum Cælorum. Respondent aliqui, Christum rigore locutum fuisse cum Cananea, quia Gentilis erat. Responso risu digna. Deus fortassis totum mundum non amavit? Ecce nō misit unigenitum filium suum tam pro Gentilibus, quam pro Israelitis? Erubescant de his ineptiis, & tandem mihi respondeant. Christus id non dixit alicui homini Gentili, ut huic debili feminulæ, & tamen innumerabiles homines Gentiles ad illum recurrerunt, petendo auxilium in suis necessitatibus, & non fuerunt reprehensi, sed benigne tractati.

- 115 Contra est, quia, esto, Christus primò non responderit Cananæ, neque ad primam ejus instantiam, filiam à dæmone vexatam liberaverit, non inde tamen colligitur, nisi perperam, ut facit noster adversarius, Christum etiam pro feminis non fuisse missum, & illas non esse de specie humana, quia Christus missus est pro omnibus tum Judæis, tum Gentilibus.

- 116 Nec obstant ea verba Matt. 23. 24. à Christo dicta occasione Cananæ: *Non sum missus, nisi ad oves, quæ perierunt domus Israel,* de cujus domo non erat Cananea, cum Gentilis esset. Quia esto Christus non esset missus pro Gentibus, pro quibus tamen venit, & pro omnibus

omnibus, numquid sequitur, nulum masculum esse hominem inter Gentes, sicut non sunt semina homines, quia dicit, se non missum esse pro Gentibus! Ridiculum id est asserere, quia non ex missione Christi, creatura aliqua accipit naturam de specie hominis, sed supponitur homo, ut redimi possit.

117 Illa autem verba, *Non sum missus*, non excludunt Gentes, sed tantum insinuant, Christum visibiliter missum fuisse Judæis, quia inter eos natus est, ex eorum genere, educatus, passus, & crucifixus à Judæis, hoc modo missus fuit domui Israel, non Gentibus, quæ eum non crucifixerunt, ut planè docet *D. August. tom. 10. serm. 74. de Cananea*, his verbis: *Non sum missus nisi ad oves, quas perierunt domus Israel, ut illis presentiam sui corporis exhiberet, non ut oves, quas habebat in Gentibus contemneret; & præteriret; ad Gentes enim ipse non venit, sed discipulos misit. Et paulò intra. Hebrae alias oves, quas non sunt de hoc ovili, oportet me & has adducere, ut sit unus grex, & unus pastor. Inde mulier ista erat, idèd non contemnebatur, sed differebatur. Et ibidem mulier hæc in terminis vocatur homo illis verbis sub nu. 164. F. Illa si recederet post hæc verba canis abscesserat, sed pulsando homo factus est ex cane.* A Christo tractatur ut canis, sed quia intet, pulsavit, perleverando in petitione cum humilitate, meruit, & obtinuit gratiam, quia Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam; ex cane igitur latrante commutata est in hominem, quia à Christo exaudita fuit.

Intende, o tu Hæretice, pro te Christus missus non est, quia per

te ipsum ovile Christi deseruisti; ergo tu canis es, & non homo; hoc tibi obiiicio ad hominem argumentum; ideo semina non sunt homo, non sunt ad imaginem Dei creatæ, quia pro illis, ut inquis; Christus missus non est; sed neq; pro te missus fuit, cum non sis de domo Israel, & si aliquandò fuisti ex ovili Christi, modò per hæresim expunxisti te ipsum ex catalogo ovilis, non es ergo homo, sed belua in æternum perditæ.

Nec responsio, quòd Christus rigorosè cum Cananea fuerit locutus, reprehensibilis est, cum nullum ex dictis hæretici indè sequatur; increpatio enim Dei, & rigida reprehensio, arguit amorem paternum erga reprehensum, à fortiori erga castigatum, *Tobiz 11. 17. Quia tu castigasti me, salvasti me. H. br. 12. 6. Quem diligit Dominus, castigat. Apocal. 3. 19. Quos amo, arguo, & castigo.* Ineptum ergò non est dicere, Christum Cananeam rigorosè increpasse, ut taceret.

Sed aliquis pro Adversario dicere poterit. *D. August. à se citatus non dicit, quòd Cananea est homo, sed quòd est homo masculus, ut insinuat illud adjectivum, homo factus est, id autem dicere, quòd Cananea ex cane factus sit masculus, est ridiculosum, numquid ex tunc erupit in virum, sicut illa monialis pondere oppressa evasit in virum? ergò allata ex Augustino nihil probant pro fœminis, sed potius contrà fœminas, cum certum sit, Cananeam à Christo dimissam fuisse ut canem, & si fuit aliqua creatura, fuit, & remansit postea ut ante fœmina; non ergò probatur ex Augustino, illam esse de specie hominis.* **Z x 2** Ref.

Respondetur, D. Augustinum id probare, quod diximus, nimirum Cananeam, quæ reverà erat fœmina, talem remansisse sub specie hominis, ex illis verbis, *Homo factus est ex cane*; hæc enim verba, licet prolata in genere masculino, non tamen mutant sexum personæ, sed talem eam relinquunt in genere entis, & naturæ, qualis à Deo creata fuerat in natura sua, quia verba non mutant substantiam, & naturam rei, sed eam tantum nobis significant, prout à parte rei res ipsa est; Cananea autem in re erat fœmina, & talis semper fuit. Divus autem Augustinus, qui mysterium grande specularus fuerat in fœmina, ob ejus constantiam, & perseverantiam in petitione sua, hominem dixit secundum naturam fœminei sexus, per nomen substantivum *bomo*, per adjectivum verò *factus*, ostendit virilem animum, quo adaucler, animosè, & viriliter petiit à Christo, quamvis non semel repulsa, sanitatem filiz, quam tandem obtinuit precibus quasi importunis. Canis autem erat, quia more canum multum, & diù latravit persistendo, & pulsando, ut illi à Christo aperiretur in liberatione filiz à vexatione dæmonis. Canis præterea dicitur, quia Gentilis erat, ut dicit idem S. August. *Canis es, una es ex Gentibus, idola adoras*. Igitur ut canis latravit perseverando in petitione, & oratione, ex quo meruit obtinere gratiam, & de cane fieri hominem, non tantum sexu proprio, quàm masculi, quia viriliter se gessit in eo, quod obtinuit, ut dicam infra nu. 20.

Quærit præterea, cur hanc solam mulierculam reprehendit

Christus, & non tot Gentiles, qui fuerunt innumerabiles, recurrentes, ad petendum auxilium in suis necessitatibus?

R. S. August. tom. 10. præcitato serm. 74. *Clamabat*, inquit, *avida impetrandi beneficii, fortiterque pulsabat, & dissimulabatur ab eo, non ut misericordia negaretur, sed ut desiderium accenderetur, nec solum ut desiderium accenderetur, sed ut humilitas commendaretur*. Causa igitur hujus fuit, ut ejus humilitatem, patientiam, & fidem probaret, & commendaret. Et si reprehendit, in causa fuit ejus grande desiderium, ut filia liberaretur à vexatione dæmonis, quæ causa in aliis non apparet.

119 Vigesimo primò, prosequitur historiam Cananeæ. Apostoli vix dixerant: *Dimitte eam, Domine*. Respondit Christus, non est honestum accipere panem hominum, & dare illum canibus. O' admirabilis diligentia Jesu Christi filii Dei in rebus explicandis! Intellexistis, o mulieres infelices, quomodo Salvator noster vos vocat? Non homines, sed bestias, non filias, sed canes? Intellexistis, non esse honestum accipere panem hominum, id est, Christum panem vitæ, qui de cælo descendit solum pro hominibus, & non pro vobis, quæ similes estis immundis bestiis? Quare tantum laboratis pro vestra salute? Quare prælumis excedere Dei voluntatem? Sistite, quæso, in statu, in quo vos natura posuit, si capitis magis fauctorem in hoc mundo, Deum, & fortunam. Argumentum ergo ejus in forma, sed peccante, est hoc: Christus Cananeam vocavit

vit canem; ergò nulla mulier est homo, sed tantùm bestia.

- 120 Contra est, quia nunquam vidi, nec ratio docet sapientis, ex una singulari deduci conclusionem universalem, neque ex metaphora deduci conclusionem in genere entis, & naturæ. Cananeam appellavit Canem non ex proprietate verbi, quod significat animal latrabile, sed sic vocavit similitudinariè, & metaphoricè; sicut enim canis tandiù latrat, quousque cessat causa, qua motus fuit ad latrandum, & dicitur à canendo, ut sua voce audiat, & exaudiat, ita Cananea officio canis functa fuit pro filia, & non cessavit canere, & latrare, donec obtinuit gratiam à Domino. Canis ergo est officio, non natura, idèò Adversarius repellendus est, cum inutitè producat verba Sacræ Scripturæ, & mirum nun est, si eas non intelligit, quia excus est mente, dum prorumpit negando ea, quæ naturaliter nota sunt etiam ignorantibus.

- 121 Verba Evangelii, quæ suo modo refert lingua materna, sunt hæc: *Non est bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus.* Ipse verò ait: *Non è bonesto, che prendiate il pane delli homini, cioè Christo pane di vita.* Dicit *Filiorum*, non *hominum*, licèt enim pro eodem accipi possint, cum filii sint homines, quibus panis Evangelii dandus est, tamen congruentiùs vocatur panis filiorum, qui per Evangelii prædicationem filii regenerantur. Nomine panis hic non venit Christus, licèt sit verus panis cælestis, quo animæ fidelium nutriuntur, sed verbum Evangelii, ejus prædicatione, ejus beneficia, & miracula, ut inlinuant Expositores super illa verba.

- 122 Vigesimo secundò, idem argumentum prosequitur sic. Si mulier esset de specie hominum, certè Christus misè dixisset dicendo, non conveniens esse illam adjuvare, nec honestum sumere panem hominum, & vocare eas canes. Sed Deus non poterat loqui melius. Humiles ergò esto cum Cananea, & cum illa exclamate: Verum, est Domine, canes sumus, sed canibus etiam permissum est colligere micas, quæ cadunt de mensa Domini. Petite micas, quæ cadunt de mensa, & nolite arrogare vobis panem hominibus reservatum. Imirramini Mariam Magdalenam à Dæmone vexatam, quæ se canem cognoscendo, more eorum lambebat pedes Christi, & auxilium petiit consecuta fuit. Tota vis, si quam habet hoc argumentum, certè nullam pendet ab intelligentia canis, qua voce appellata fuit mulier Cananea.

- 123 Contrà est, quia, ut dictum fuit in præcedentibus nomen *Canis* à Christo sumptum fuit improprie, & similitudinariè, ostendendo humilitatem, & patientiam hujus mulieris, quæ se confessa fuit canis, ut hac sua abjectione faciliùs obtineret à Christo sanivitatem filiz Canem vocat, quia canes latrant contrà eos, cum quibus conversationem non habent, ut experientia constat; nolunt enim cognoscere nisi proprium Dominum cum ejus familia, ut etiam observat *J. August. tom. 2. Epist. 120. ad Honoratum cap. 16. ibi: Qui plerumque contrà innocentes latrant, cum quibus non habent consuetudinem.* Melius in *Psal. 57. Canes laudabiles, fidem servantes Domino suo, & pro ejus domo*

domo contrà inimicos latrantes, loquendo de Cananea, quæ consuetudinem cum Christo non habebat, quia de ovibus Israel non erat, sed Gentilis. Inter alias canis proprietates numeratur fidelitas. Cananea non carebat fi-

- 125 de licet Gentilis esset, constantè enim, & intrepidè sperabat à Christo obtinere gratiam, undè de hac fide, & credulitate commendata fuit à Christo, cum dixit: *O mulier magna est fides tua, fiat tibi sicut vis.* Constantia virilis fœminæ, magna fides, & perseverantia in oratione in causa fuerunt, ut Christus faceret illi gratiam, quam petebat. Canis etiam vocata dici potest analogicè, secundum derivationem Cananæ à Cane, vel à Cain, à quo descendunt Gentiles. Cananea igitur non est canis latrabilis, ut insipienter supponit Adversarius, sed sic dicitur ex officio; & honorificè, quia magnam fidem habuit in Christo.

- 127 Non solum micis, sed etiam pane Cananea digna erat propter magnam fidem erga Christum, à quo meruit obtinere gratiam, & beneficium filiar suæ; nomine enim *panis*, ut dixi suprà venit prædicatio Evangelii, gratia, beneficia, & miracula. Adversarius Cananeam facit dignam micis, dum ait, illam sumere posse eas; ergo & possunt sumere panem reservatum hominibus, ac proinde etiam libi ipsis, nam micæ sunt minuta panis, in quas ille conteritur, & ejusdem sunt speciei cum pane integro; non enim per divisionem perditunt suam substantiam, quam habebant in pane integro; si ergo mulier potest edere de pane contrito, poterit

etiam comedere de pane integro ex identitate speciei; sed per se Adversari, homini reservatur panis comedendus; ergo & mulier illum comedens homo est; id enim suum probat argumentum. Et id insinuat ipsa Cananea illis verbis, nam postquam Christus dixerat: *Non est bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus.* Respondit: *Etiam Domine, nam & Catelli edunt de micis, quæ cadunt de mensa dominorum suorum.* Observa illa verba: *Etiam Domine*, idest, bonum est, mittere panem canibus, quia catelli, qui sunt ejusdem speciei cum canibus suis parentibus edunt de micis, quæ cadunt de mensa Dominorum suorum. Tu Jesu fili David es Dominus meus, ego sum canis, & filia mea catella, quia sumus Gentiles, desideramus esse oves gregis tui, ideò fac nos participes de micis de tua mensa cadentes, confert beneficium sanitaris filiar meæ, de micis, idest, de sanitate corporali, ut subsequenter instructa in fide tua possim post micæ comedere integrum panem gratiar suar. Cananea igitur ex sua humilitate, quia se catellam dixit, & posse comedere de micis, per hoc probavit, se esse de specie hominum, qui de micis, & panibus comedere valent.

- 130 Exemplum Magdalenz facit pro nobis, nam in Evangelio Lucæ 7. 27. dicitur, *capit rigare pedes ejus lacrimis*, quæ indicant cor ejus contritum, & humiliatum, undè eam Christus non despexit, juxta illud Psalm. 50. 19. *Cor contritum, & humiliatum Deus non despicias.* Contritum per lacrimas, & humiliatum, quia stabat

ret. d

retro secus pedes ejus, quos lacrimis rigabat. Ex sua contritione, & humilitate meruit à Christo remissionem suorum peccatorum, quoniam dilexit mulum, ibi 49. *Remittuntur tibi peccata.* Ergo Magdalena erat homo, & de specie hominis, quia non nisi hominibus remittuntur peccata. Cum ergo Adversarius noster hortatur foeminas, ut imitentur Mariam Magdalenam, fatetur licet finxerit, se id non advertere, Cananeam, & cæteras mulieres esse homines, sicut Magdalenam, quam alio modo non habent imitari, nisi humiliter plangendo propria peccata, ut eis dimittantur à Christo. Subjungit, & concludit de Magdalena: *e chiedendo ajuto lo consegua.* Apud Evangelistam, non invenitur aliud auxilium, nisi remissio peccatorum, quàm per illud verbum *ajuto* æquivocè voluit significare, ut veritatem Evangelii claret, quòd proprium est hæreticorum.

- 131 Vigesimo tertio, objicit sibi argumentum, quòd confingit factum per Catholicos, illis verbis: *Fides tua te salvam fecit.* Oblerva, o Lector, quomodò homines necessitantur ad mendacium, quando illis deest ratio. Christus Cananeæ nunquam dixit: *Fides tua te salvam fecit*, sed: *Fiat tibi sicut vis.* Aut ut alter Evangelista dixit: *Propter istum sermonem vade.* Dicite quæso quid significat hoc responsum? Nil aliud certè, nisi quòd conformitèr ad dictum Cananeæ, quòd ipsa est similis cani, & quòd canes edunt de micis. Siigitur nostræ mulieres volunt liberari à dæmoniis, idest, à miseriis, & calamitatibus seculi, non sint superbæ, ut sunt hodiernis diebus, sed se ca-

nes fatentes audient & ipse: *Fiat tibi sicut vis*, idest, habebitis in mundo omnem consolationem; quid ultra optatis.

- 132 Contrà est, magna est astutia hæreticorum, qui auctoritates, nec somnias Catholicis impingunt. Quis eam auctoritatem pro Cananea protulit in illis terminis? *Fides tua te salvam fecit*, quæ dixit Christus Luca 7. 50. de Magdalena, quam imitari foeminam cohortabatur in præcedenti suo argumento, ex quo finxit objectionem suum argumentum ab Advocatis mulierum fieri. Alia auctoritas est Marci 7. 29. de Cananea propriè, cui Christus dixit: *Propter istum sermonem vade, exiit demonium à filia tua.* Cananeæ sermo fuit humilitatis, dum se confessa fuit canis, propter istum sermonem liberavit Christus ejus filiam à Dæmone. Non dixit: quia canis es vade, sed propter istum sermonem, quia tantum te humilias, faciendo similem cani, mereri gratiam, quia & Christus ipse de se dixit: *Ego sum vermis, & non homo, approbatus, & obprobrio plebis.* Nunquid Christus, qui se tam humilem fecit, non erat homo, non erat Deus? Utrique, sed quia inter alias virtutes, multum sibi placebat humilitas, his nominibus se humilem dicebat.

- 133 Oblerva aliam hæresim hujus hominis, ipsum negare vexationem dæmonum in corporibus humanis, dum dicit, eas mulieres liberari à dæmoniis, idest, à miseriis, & calamitatibus seculi, si non fuerint superbæ. Dæmones autem vexari corpora mortaliū, fides Catholica docet; plures enim Christus ejecit, ut clare legitur

legitur in Evangelio, & experientia probatur à pluribus in dies vexatis. Interpretatur quoque ea verba: *Fiat tibi, sicut vis*, per. peram, quasi Christus dixerit Cananeæ, & cæteris mulieribus, si non fuerint superbæ, omne genus consolationis, ac proinde etiam illicitæ, habituras, quasi Christus sit auctor rerum etiam inhonestarum, quod impium, & hæreticum esse omnibus constat. Illa verba pro Cananeæ dicta fuerunt: *Fiat tibi, sicut vis*. Ipsa autem volebat liberationem filiz suæ à vexatione dæmonis; ergo id tantum significant prædicta verba.

- 134 Vigesimo quartò, quia hæc uerba per ipsum dicta de Cananeæ sibi videntur levia, adducit alia non recedendo ab ea. Concedatur Cananeæ, quod dictum fuit mulieri patienti fluxum sanguinis: *Fides tua te reddis saluam*. Quid inde? Fortè, quòd mulieres sunt de specie hominum? Forsan, quòd consequantur salutem animæ? Domine non. Quia hæc verba nihil aliud significant, nisi salutem corporis, quod clarè apparet, quia mulieres, quibus illa Christus verba dixit, quærunto solum salutem corporis, non animæ. Maria Magdalene ut liberaretur à dæmone, altera ut consequeretur salutem fluxus sanguinis. Nec conveniens fuisset Christo dare mulieribus, quod non petebant, & eò magis, quia nunquam recurrissent ad Christum pro salute animæ, nisi necessitas sanandi corpus eas constrinxisset. S. Lucas non scripsit *Salvavit, sed tua fides tibi donavit salutem*. Adjungit S. Mattheus: *Es fuit salva facta ex illo*

tempore. Certè ab illo tempore non habuit salutem animæ, cum Deus illam pro nobis prædestinaverit à principio, ut eam daret in alia vita. Igitur dicere vult, quòd postea gaudet optima salute.

- 135 Contrà est, quia licet ex Historia sacra apertè habeatur, Christum contulisse sanitatem corporis duabus illis mulieribus, filiz Cananeæ, liberando eam à dæmone, & alteri à fluxu sanguinis, quæ sunt bona potius corporis, quàm animæ, nihilominus Christus nunquam sanavit aliquam personam in corpore, nisi eam sanasset in anima, ut notat ex S. S. Patribus D. Thomas in Catena aurea hic, illis verbis Jo: 7. 23. *Ego feci totum hominem sanum in Sabbato*, quia & curatus est, ut sanus esset in corpore, & credidit, ut sanus esset in anima. *Idem dicit part. 3. q. 88. art. 3. ad 3.* ubi replicat ea verba, quæ dicit esse D. Augustini, cum aliis Patribus. D. Carthosianus hic *Totum hominem*, hoc est paraliticum illum in corpore, & anima sanavit. Eodem modo Cananeam, & aliam mulierem fluxum sanguinis patientem liberavit, nam ambæ Christo Domino crediderant, propter quod sanitatem non tantum corporis, sed etiam animæ receperunt, quia totum hominem sanum fecit; Dei enim opera sunt integra, & perfecta.

- 136 Cum miraculis, quæ Christus faciebat, semper conjuncta erat fides credentium, quibus conferebat beneficium sanitatis corporalis; sunt enim miracula via, & introitus ad fidem, secundum Sanctos Patres cum D. Augustini. lib. 13. Confess. cap. 21. ibi: *Totum*

est enim

est enim introitus ad fidem filiis Adam &c. Cartusian. in Evang. Joan. artic. 19. post initium inquit: *Miracula enim ordinantur ad declarationem divinæ potentie, atque ad conversionem videntium, ideo in manifesto agenda sunt.* S. Petrus Chrytologus serm. 83. num. 14. dicit, miracula facere esse summum credulitatis indicium. Et hæc probantur ex capit. 2. 23. Joann. *Multi crediderunt in nomine ejus, videntes signa ejus, quæ faciebat.* Ex his ad rem nostram deducitur, per miracula, & beneficia, quæ Deus contulit fœminis, sanasse illas duas fœminas, non solum in corpore, sed etiam in anima, quia crediderunt Christo Domino.

- 137 Maria Magdalena liberata fuit, non solum à vexatione dæmonum, Marci 16. 9. *De qua egerat septem dæmonia*, sed etiam à peccatis suis, ut probatum fuit suprâ sub num. 130. quod tacuit hæreticus, quia sua tergiversatione non potuisset corrumpere sensum illorum verborum nimis clarum. Cucurrerunt ergo illæ mulieres ad Christum pro obtinenda salute mentis, & corporis; neque enim Deus exaudit peccatores, nec legitur, quod Christus aliquem sanaverit in corpore tantum, sine utilitate animæ.

Adversarius adulterat verba Sacre Scripturæ Luca 7. 50. pro Magdalena, & pro patiente fluxum sanguinis, *cod. capit. 9. 48.* sunt eadem; *Fides tua te salvam fecit*, Explicat: *La tua fede ti dona la salute*, aliud significare volens à verbo *salvavit*, quo Evangelista non fuit usus; sed non video

differentiam, cum idem sit dicere: *Fides tua te salvam fecit.* ac dicere. *Fides tua te salvavit.* Mysterium habet occultum in verbo *donare*, quasi fides detur iofidelibus absque aliqua eorum dispositione, contra illud: *Convertar ad me, & ego convertar ad te.* Aut habet hunc sensum hæreticum, *Ti dona la salute*, cujus es incapax, quia bestia es, & non homo.

Error major apparet in interpretatione verborum Matthæi: *E fù fatta salva da quel tempo.* Certo da quel tempo non haveva la salute dell'anima, havendola per questo Dio predestinata à noi dal principio per darle nell'altra vita. Oportet referre verba Matthæi, & quæ- rere locum, quem nobis non monstravit hæreticus more suo. Matthæus ergo cap. 13. 28. loquendo de sanitate filiz Cananæ inquit: *Et sanata est filia ejus ex illa hora.* Sensus Catholicus est clarus, quod scilicet ea filia liberata est à Dæmone in illa hora, & ex illa hora, & non antè, qua dixit ejus matri. *Fiat tibi, sicut vis.* Ab eo puncto igitur cæpit sanitas corporis, & animæ, quam hæreticus simulavit sub prætextu prædestinationis, quam Deus in mente sua habuit ab æterno, non solum electis masculis, sed etiam fœminis. Et pro intelligentia termini *Prædestinationis*, in quo equivocavit Adversarius.

- 138 sunt eadem; *Fides tua te salvam fecit*, Explicat: *La tua fede ti dona la salute*, aliud significare volens à verbo *salvavit*, quo Evangelista non fuit usus; sed non video

- 138 Notandum est, quantum facit ad intelligentiam dictorum ab isto insido, quod Prædestinatio dicit tria. Primò, actum divinæ voluntatis prædesti-

destinantis, qui in voluntate, & mente divina fuit ab æterno. *Secundo*, gloriam æternæ beatitudinis post hanc vitam; dum enim Deus prædestinat hominem ad aliquid, illum destinat, nimirum ad gloriam, & beatitudinem æternam. *Tertiò*, ad consequendam hanc gloriam necessarium est aliquod medium, quod est gratia Dei, per quam homo bene operans meretur ex iusticia vitam æternam, juxta illud Pauli 2. ad Thimoth. 4. 8. *In reliquo reposita est mihi corona iustitia*. Hæc tria docet Apostolus ad Rom. 8. 30. *Quos prædestinavit, hos & vocavit, & quos vocavit, hos & iustificavit, & quos iustificavit, hos & glorificavit*. Prædestinatio est vocatio creaturæ intellectualis ad gloriam, quam Deus præparavit diligentibus se, ad quam ut possent pervenire, dedit eis remedia non solum sufficientia, sed etiam efficacia, ut bene operari possent, & iustificari per gratiam, cum qua in Domino decedentes possent consequi vitam æternam.

- 141 Applicemus hæc ad dicta huius hæretici, si possunt accommodari, aliter errat, ut solet facere. *Da quel tempo non haveva la salute dell'anima. Et sumata est filia ejus ex illa hora*. Ab illo puncto, quo Iesus dixit Cananæ: *Fiat tibi sicut vis*, ejus filia recepit saninitatem corporis, & animæ, quia Christus cum sanat hominem, totum hominem sanat, ut ipse dicit loco præcitato; ergo ab illa hora habuit etiam salutem animæ, contra hunc mulierum inimicum. *Havendola per questo à noi Dio predestinata dal principio*. Errat iste, quia Evangelista loquitur de secundo actu prædesti-

- nationis, qui est gratia, quæ confertur in tempore, & ideo dixit: *Ex illa hora*, non verò de primo actu, quo Deus ab æterno prædestinavit, quos voluit salvos fieri in tempore, de quo loquitur iste, qui illud verbum, *dal principio*, debet sumere, & accipere ab æternitate, aliter decipitur, quia in divinis nullum est principium de non esse ad esse, cum divinæ personæ cum Deo sint ab æterno, & non transierint de non esse ad esse; Pater enim semper fuit cum Filio, & Spiritu Sancto; Filius autem est à Patre principio productivo ejus, unde Joannes Evangelista incipit: *In principio erat Verbum*. Hoc est, ut inquit August. tom. 6. lib. 3. contra Maximinum cap. 17. propè finem. *Quid est autem: In principio erat Verbum*. Nisi: *In Patre erat Filius*, quia ille huius est principium productivum, Filius verò cum Patre est principium Spiritus Sancti. In principio ergo æternitatis, non temporis Deus prædestinavit in mente sua electos suos ad gloriam.

- Ait. *Havendola predestinata à noi*, excludendo mulieres, quod dicere hæreticum est, cum etiam mulieres sint capaces prædestinationis, & salutis æternæ, ut pluribus probavi supra sub num. 22. Paulus enim Apostolus, dum de prædestinatione loquitur capit. 8. ad Romanos, & capit. 1. ad Ephesios, sermonem suum dirigit non tantum ad masculos, verum etiam ad feminas, quas ad gloriam vocavit, cum habeant animam rationalem ad imaginem Dei. Vi.

145 Vigesimo quinto utitur argumento fidei, quam falso ait catholicos prædicare pro hominibus tantum masculis, inquit enim. Clamant Adversarii, quod fides est propria hominum, & volunt incaute insanire utentes vanis argumentis, potius quam credere veritati. Dæmones credunt, & contremiscunt. Quomodo igitur dici potest fidem esse solum in masculis hominibus. Ignorant distinctionem inter veram fidem, quæ animam justificat, de qua Apostolus dixit: *Una est fides*, & fidem historicam, quæ non solum in hominibus reperitur, verum etiam in mulieribus, & in ipsis dæmonibus. Quis mente, & intellectu sanus unquam docuit, in fœminis reperiri veram fidem? Imò contrà clamat Apostolus, & ab eis aufert omnem fidem. *Mulier salvatur non per fidem, sed per generationem*. Etiam multi homines improbi fidem habent, sed est mortua; ergo vocari possunt potius cadavera, quam homines. Sistite vos parumper Anabaptistæ. Si fides est propria hominum tantum. Infantes non sunt homines, quia fidem non habent, & si habent, vana est doctrina vestra.

Contrà est, quia Adversarius more meretricis, & mulieris inhonestæ vituperat Catholicos; sicut enim meretrix mulierem honestam, cum qua altercatur, inhonorat, & vulnerat lingua eodem vitio, quo ipsa laborat; ita Adversarius fornicator in adinventionibus suis prævenit Catholicum, & eidem impingit errorem, & hæresim, cujus ipse est inventor, ut appareat

verbo talis, qualis in re non est. 146 Nullus Catholicus asserit fidem esse tantum pro hominibus, sed omnes asserunt fidem esse communem personis utriusque sexus, quia ea necessaria est ad salutem omnibus, sine qua impossibile est placere Deo. De necessitate unius fidei omnibus testator Marcus capit. fin. 16.

147 *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit, qui vero non crediderit, condemnabitur*. Loquitur universalitèr, *Qui crediderit*, relativum enim masculinum, ut ajunt Jurisperiti, concipit fœmininum, per l. 1. § 195. ff. de verbor. significat. si hoc firmiter credunt illi, & quare idem credendum non est ab omnibus in lege Dei, cum agatur hic de utilitate, & salute omnium, sine damno, & præjudicio alicujus; ergo ita credendum est in illo relativo *Qui* comprehendit omnes homines utriusque sexus.

148 Illud quod dicit de fide dæmonum acceptum ex D. Jacobo 2. 19. *Tu credis, quia unus est Deus, bene facis, & dæmones credunt, & contremiscunt*, intelligendum est, quod dæmones credunt, non per fidem supernaturalem, quæ est donum Dei, quo indigni sunt, sed eorum credere in eo consistit, quod illorum intellectus ratione naturali convincitur ad credendum, unum esse Deum, quod etiam Philosophi cognoverunt, in eis autem, & damnatis propriè fides catholica non est, quia ea est Dei donum ex pio affectu voluntatis, ordinatum ad consequendam æternam beatitudinem; damnati autem nullum pium affectum habent ad eam, sed credunt, quia ratione.

convincuntur in quibusdam notis lumine naturali. Vide *D. Aug. lib. 9. de Civit. Dei cap. 21. cum D. Thoma 2. 2. q. 5. art. 2. ad 2.* quos pro se citat *Becanus c. 11. de fide q. 2.* Diversa ergo est fides damnatorum à fide salvandorum, ideo adducta ab hoc hæretico nullius sunt momenti.

Dicit ipse, quod una est fides pro salute, & tamen eam dividit in fidem salutis, & historię, quomodo una, si multiplex? Male dividit fidem justificationis à fide historica, si una est fides, propter revera est. Dictum Apostoli, 149 quod *una est fides*, ita intelligendum est, quod ipsa non patitur divisionem in seipsam, licet in suis inferioribus eam admitrat, quibus communicat suam quidditatem. Est autem fides virtus supernaturalis, inclinans hominem tam masculum, quam feminam ad credendum revelata à Deo, sive per Scripturam Sacram, sive per Traditionem, juxta definitionem ab Ecclesia Romana universali datam. 150 Cerrum autem est, ea, quæ à Deo sunt, revelata esse in triplici differentia; alia enim spectant ad historiam, ut quod fecerit Deus cælum, & terram; quod Christus natus est ex Maria Virgine, passus, mortuus, quod resurrexit, &c. Ex quibus fidem vocant historicam. Alia continent miracula præsertim à Christo Domino facta, ut de Cananea, Magdalena, &c. horum fidem appellant miraculorum, qua omnipotentia Dei in Christo probatur, & creditur. Alia complectuntur præcepta moralia, institutories Sacramentorum cum remissione peccatorum, & vocatur fides pro-

missionis; per ea enim à Deo promittitur fidelibus suis gratia, & gloria, consequenda in alia vita, si bene egerint. Hæ tres fidei species, licet ex objectorum diversitate divisionem patiantur, & differentiam inter se, ut patet ex earum explicatione, nihilominus conveniunt in unitate fidei justificationis, in eo, quod, qui non crediderit revelata à Deo juxta definitionem Ecclesiæ, damnatus est de hæresi, & nullatenus salvari potest. Unde qui non credit historiam, aut miracula, non salvatur, quia hæc spectant ad fidem justificantem; pariter qui non credit in Sacramentis, & promissionibus Dei, infidelis est, quia hæc credere spectat ad fidem justificationis. Qui pariter credit unum horum, & non alterum, qui credit historiis, & non miraculis, vel uni eorum, & non aliis, non salvabitur, quia verus fidelis debet credere omnia à Deo revelata; dixit enim Christus sine ulla exceptione *Qui crediderit, salvus erit*, non distinguit ea, quæ credere debemus, sed absolute obligavit nos ad credendum ea, quæ revelavit Ecclesiæ suæ, scilicet omnibus hominibus utriusque sexus, sive Judæis, sive Gentibus, juxta illud Pauli ad Galat. 3. 28. *Quicumque enim in Christo baptizati estis, Christum induistis; non est Judæus, neque Græcus; non est servus, neque liber; non est masculus, neque femina; omnes enim vos unum estis in Christo Jesu.* Quare unum, nisi quia unus est Christus, quem omnes per Baptismum, in quo fides proficitur una, induunt, quia credunt quicquid ipse credendum proposuit.

Cum autem hæreticus dicit, quod

quod fides vera, & una est, quæ salvat animam, benè dicit, sed dum hanc rejicit à mulieribus, infidelis est, & hæreticus, quia initio hujus opusculi, & hic de fide probatur, fidem justificationis esse necessariam etiam formis. Præterea hæreticè etiam loquitur, dum fidem historicam insinuat non pertinere ad salutem animæ, dum dicit eam reperiri etiam in dæmonibus; nam quod historica pertineat ad fidem salutaris, clarum est, quia qui non credit creationem mundi à Deo factam, aut non credit, Christum natum esse de Maria Virgine &c. certè salvari non potest, ut patet ex Symbolo Apostolorum, Ecclesiæ, & D. Athanalii. Qualis autem sit fides Dæmonum, jam superius dictum fuit; ea enim est fides naturalis, inutilis ad salutem, & mortua, quia dæmones benè operari non possunt; est autem indubitatum, quod fides sine operibus mortua est, teste Jacobo cap. 2. 17.

151 Ad illud Apostoli 1. ad Thimoth. 2. 15. *Salvabitur mulier non per fidem per filiorum generationem.* Respondetur, Adversarium, more aliorum hæreticorum, sententiam Apostoli adulterasse, & mutilasse, dum totam non protulit, homo imperfectus, ut est quilibet hæreticus, perfectè loqui non potest, nec operari. Apostolus autem prosequitur, & terminat illud caput his verbis: *Salvabitur mulier per filiorum generationem*, usque hùc hæreticus; *si permanserit*, inquit Apostolus, *in fide, & dilectione, & sanctificatione cum sobrietate.* Ecce quod sola generatio non salvat mulierem, ut perperam dixit hæreti-

cus, sed fides catholica, si in eam cum bonis operibus permanserit. *Estius* illa verba: *Per filiorum generationem* explicat, idest, *per liberorum ex se genitorum educationem.* Hæc enim dicuntur eo schemate sermonis, quo ex priore posterius intelligatur. Vide Novarium bñ sub num. 1328. referentem expositionem hanc. Nota adulterationem sententiæ Apostoli; cui inseruit illa verba: *Non per fidem*; quæ non habentur; nisi posit alia verba, & in favorem mulieris, quæ salvabitur, *si permanserit in fide*, ut ibi dicit Apostolus. Mulier ergo per fidem Christi, & generationem, idest, educationem filiorum salvabitur; fides enim sine operatione mortua est.

Subjungit, quod multi homines improbi fidem habent, sed mortuam, quod non negamus, juxta dictum Apostoli, sed in præ concludit; ergo porius cadavera sunt dicenda, quàm homines, quia peccatum non destruit naturalia hominis, & adhuc vivit vita hominis. Si loquatur mysticè non rejicio, quia homo per peccatum moritur morte spiritali, non naturali.

Facit argumentum contrà Anabaptistas, non ut obloquatur illos, sed ut excitet hæreses de fide, & Baptismo infantium. Inquit igitur. Si fides propria est tantum hominum; ergo infantes non sunt homines, quia fidem non habent, & si habent, vana est doctrina vestra.

153 Nulli dubium est, vanam esse doctrinam non solum Anabaptistarum, sed hujus quoque amici eorum, contrà quos conquestus fuit, ut visum fuit suprâ. Certum autem est de fide in Baptismo infantium

infantium infundi gratiam cum fide habituali, secundum quam postmodum adulti facti, bene operari possunt, & actu credere mysteria fidei, ut sapienter de fide definitum fuit, & postremo in sess. 7. can. 12. *U seq. de sacr. Baptismi.* Illis igitur sufficit pro eo tempore, quo carent usu rationis, fides habitualis à Deo illis infusa in baptismo fluminis, vel sanguinis per martyrium, quam consecuti fuerunt infantes innocentes pro Christo occisi: Ecclesia, quamvis fide actuali non indigeant pro eorum tunc inhabilitate, nihilominus eam supplet, & credit actu pro ipsis, ut inquit *D. August. cum aliis Patrib. relatis à Gratian. de consecr. dist. 4. à cap. 74. U seq.*

- 154 Vigésimo sexto ita profectur suum errorem aliis erroribus refertum. Mulieres sciebant, Christum esse verum Messiam, & habere potestatem sanandi omnes infirmitates, sciebant quoque in mundum non venisse pro illis. Unde quando Christus interdum cum mulieribus loquebatur, scribit Evangelista, quod Apostoli remanebant stupefacti, id autem mysterio non caret. Operata est in his mulieribus necessitas, quæ legem non habet, & dum deerant illis omnia humana remedia, recurrerunt ad misericordiam Christi, à quo forte apud illas transeunte indigentes petebant non panem, qui hominum est, sed micæ; & præsumperunt tangere non corpus, sed solum simbiam vestimentorum. Christus quamvis eas parum exprobiebat, ut visum fuit in Cananea, & in patiente fluxum san-

guinis, à quibus tangi volebat, tamen considerando earum magnam fidem, idest, quod credebant, ipsum esse filium Dei promisso Adamo, & ejus posteris, magis quam plures homines, quorum contemplatione solum venerat in mundum, sibi complacuit extraordinarie succurrere eis de sua gratia, forsitan in opprobrium incredulitatis hominum. Insuper occasionem habuit dicendi: Non inveni tantam fidem in Israel, idest, inter homines, quantam in una muliere, quæ ad me non pertinet. Nec quisquam admirari potest, qui vidit similiter Christum propter ingratitudinem Judæorum transulisse suum regnum ad extraneos. Legimus apud Medicos, experientiam, & fidem, quam habet infirmus erga Medicum, & medicinam, multò plus operari, quam ipse Medicus, & medicina ipsa. Ità rationabiliter dici potest, quod tam magna esset fides in mulieribus, nec Christum, idest, Medicum, nec medicinam illas juvasse, sed ut scriptum est: *Fides tua, te salvam fecit*, & non Christus.

Contrà est, quia mulieres benè sciebant, & credebant pro eis venisse in mundum, ut eorum credulitatem probat, auxilium petutum, & beneficia per illas obtemperata à Christo Domino pro sanitate non solum corporum, sed etiam animarum, ut superius *sub num. 135.* probatum est, quia Christus dum sanat hominem, illum, & illam totam sanat, & quo ad corpus, & quo ad animam, ne ejus opera

opera arguantur imperfecta; missus ergo fuit à Deo etiam pro fœminarum salute spiritali animæ.

- 155 Mirabantur Discipuli ejus, dum invenerunt eum loquentem cum Samaritana, Joan. 4. 27. *Et continuò venerunt Discipuli ejus, & mirabantur, quia cum muliere loquebatur.* Hæc admiratio Apostolorum non arguit, Christum ad illas non esse missum pro salute etiam animæ, sed eorum admiratio provenit ex eo, quod cum tanta humilitate, & patientia loquebatur cum muliere infirmæ plebis, ut ait D. Chrysostomus, & D. August. *Bonum enim mirabantur, & non malum suspicabantur.* Reliquit hydriam, inquit, idem S. Chrysost. *Anima enim cum ignita fuerit igne divino, ad nihil eorum, quæ sunt in terra, de reliquo aspiciit, sed ad unam solam, quæ detinet eam flammam.* Contemnit ergo mulier inflammata gratia Dei quæcunque sunt hujus seculi. Hæc ex Catena Aurea D. Thomæ. Admiratio igitur discipulorum fuit honesta, qui mirabantur patientiam, & humilitatem Christi in conversione hujus fœminæ, quæ reliquit hydriam ad prædicationem Christi, qui promisit illi aquam vivam, de qua si biberet, non sitiret in æternum; missus ergo fuit Christus etiam pro salute mulierum, dum Samaritanam instruit de aqua spiritali, & gratia cœlesti; undè D. August. tom. 9. in exposit. hujus Evangelii tract. 15. inquit: *Jam mulier ordinatur in fide, & regitur bene victura.* Et paulò infrà, dum Apostoli rogabant, ut manducaret, subjungit idem Sanctus Augustinus. *Meus, inquit, cibus est,*

ut faciam voluntatem ejus, qui misit me. Ergo & potus ipse erat in illa muliere, ut faceret voluntatem ejus, qui miserat illum, idè discabat: Sitio, da mihi bibere, sciscitèt, ut fidem in ea operaretur, & fidem ejus biberet, & eam in corpus suum trajiceret; corpus enim ejus est Ecclesia. Patet ergo ex Evangelio, & ex S. August. expositione, Deum misisse Filium non solum pro salute masculorum, sed etiam fœminarum, in quibus salutem animæ operatur, ut fecit huic Samaritanæ, cui contulit aquam fidei, & gratiæ cœlestis. Christus igitur fœminis porrexit non solum micas, sed etiam panem cœlestis pabulum, cum & micæ sint ejusdem speciei, cujus est panis, ex dictis sub num. 129.

- 156 Subdit hæreticus. *Prefero di toccare non il corpo, mà solamente il lembo delle vestimenta.* Antecedentè dixerat: *Chiedono non il pane, che è degli uomini, mà le miche.* Volendo probare hoc posterius per illud prius, quasi summat fimbriam pro micis, & corpus pro pane, quem non debent tangere, quia ad eas non pertinent. Qualitercunque autem hæc accipiar, certum est, Magdalenam non solum tetigisse micas, & fimbriam vestimentorum Christi, sed Christum ipsum immediatè tetigit, ut testatur Lucas cap. 7. 38. *Stans retrò secus pedes ejus, lacrimis capit rigare pedes ejus, & capillis capitis sui tergebat, & osculabatur pedes ejus, & unguento ungebat.* Tetigit ergo corpus Christi, qui eam pavit pane cœlesti, dum ei remisit peccata, non tantum ergo micas, sed panem petiit mulier. De Cananea, & Samaritana non legitur, quod Christum

Christum tetigerint corporaliter, sed tantum spiritualiter, dum illas instruxit in fide, & crediderunt, reliquis hujus seculi hydriis peccatorum.

- 157 Sed cur fœmina sanguinis fluxum patiens, solam fimbriam vestimenti tetigit, & non corpus, ut fecit Maria Magdalena? R. Non poterat præ turba accedere, & loqui cum Christo; ideo intra se dicebat: *Si vestimentum ejus tetigero, salva ero.* Marci 5. 28. Matth. 9. 21. Cum autem Christus interrogaret discipulos, quis eum tetigisset, responderunt, Marci 5. 31. *Vides turbam comprimantem te, & dicis, quis me tetigit?* Lucæ 8. 45. idem dicitur. Causa igitur rei est, quia ex nimia turba, qua comprimebatur, non poterat Christum alloqui, ideo firmiter credidit solo tactu fimbriæ, sine locutione posse sanari, tanta erat fides ejus, undè illi dixit: *Filia, fides tua salvam te fecit.* Sanavit ergo illam à fluxu sanguinis, & peccatis, dum dimisit eam in pace. Chrysost. *Vel dicit: Vade in pace, mittens eam in finem bonorum; in pace enim Deus habitat, ut cognoscat, quòd non solum corpore curata est, sed etiam à causis corporalis passionis, id est, peccatis mutata.* Ex Catena Aurea D. Thomæ hic. Cur autem non ausa fuerit clamare ad Christum, & petere sanitatem, ut fecerant aliæ mulieres? Respondum fuit suprà, quia non poterat præ turba. Respondet S. Chrysost. in dicta Catena: *Ad Salvatorem in manifesto accedere non audebat, negantem eam venire, quia secundum legem immunda erat, propter hoc retrò tetigit, & non ante.* Christus sciebat se tactum fuisse ab ea fœmi-

na, quam sanaverat à fluxu sanguinis, & eam cognoverat, cur quærit quis eum tetigerit? R. Bèda apud eundem D. Thomam extremis verbis: *Circumspiciebat autem Dominus videre eam, quæ hoc fecerat, quia omnes, qui salvari merentur, suo dignos intuitu, ac miseratione judicat.* Venit ergo Christus salvare non solum homines, sed etiam fœminas, ut probat exemplum hujus fœminæ, quæ sanata fuit non solum à fluxu sanguinis, sed etiam liberata à peccatis suis, dum ab eo dimissa fuit in pace, cum qua requiescere non potuisset, si adhuc in peccatis fuisset.

- 158 Falsum quoque est, quod ait: *Christo dunque faceva loro poca accoglienza, come si vidde nella Cananea, & in quella, che pativa il flusso del sangue, che da loro non voleva esser toccato.* Nam magna æstimanda est exceptio, & susceptio illarum apud Christum, dum illis restituit sanitatem, & commendavit earum fidem. Non egebant istæ mulieres verborum urbanitatis, sed beneficiorum salutis animæ, & corporis. Non reperitur, quòd Christus negaverit mulieribus tactum honestum sui corporis, admittebat omnes ad tactum salutiferum, ut exemplum habemus in Maria Magdalena, quam non rejecit à pedibus suis.

- 159 Subdit: *Si compiace d'estrordinariamente soccorrerle della sua gratia, forse in obbrobrio dell' incredulità degli uomini.* Christus non in opprobrium hominum contulit gratiam illis mulieribus, sed eò quòd ex fide petierunt in nullo hæsitantes; magna est enim fidei vis, ut per eam montes etiam transfe-

transferantur de loco ad locum, Matth. 17. 19. *Si habueritis fidem, sicut granum sinapis dicetis monti huic, transi hinc illuc, & transibit, & nihil impossibile erit vobis.* Hanc fidem habuit Gregorius Thaumaturgus, Episcopus Neocesariensis, qui montem transtulit aliò, ut ibidem Ecclesiam Deo ædificaret, ut refert Venerabilis Beda lib. 3. comment. in Matth. cap. 11. relatus in Homil. ejus festi 21. Novembris. Respexit igitur Deus ad magnam fidem mulierum, ut testatur Evangelium, & non ut exprobraret incredulitatem hominum, quos invitabat ad conversionem, & pœnitentiam per hujusmodi beneficia mulieribus collata. Videtur ex ejus dicto deduci argumentum ad hominem; supposito enim, quod fecerit gratiam mulieribus in opprobrium incredulitatis hominum, aut modicæ eorum fidei, quod non admittimus, sequitur, gratiam, & beneficium collatum mulieribus esse ejusdem speciei cum gratia, & beneficio concessis hominibus; aliter si essent diversarum specierum, non erat locus opprobrio ob diversitatem, quia diversitas beneficiorum non arguit relationem, neque æmulationem inter personas, quandocunque habitudinem ad eandem non habent perfectionem. Nec fides mulierum comparanda erat cum fide hominum, si horum fides est justificationis, illarum verò historica, juxta quod dixerat hæreticus paulò antè.

161 Illa verba: *Non inveni tantam fidem in Israel.* explicat de hominibus tantum, & non etiam de fœminis, & ait, ea dicta fuisse à Christo occasione unius fœminæ.

Errat in utroque hæreticus, nam ea verba dixit occasione Centurionis, qui erat Gentilis, & de omnibus Israelitis, tam masculis, quàm fœminis, ut patet Matth. 9. à num. 6. ad 10. ubi ea verba habentur, & Luca 7. 5. ad 9. Gentilis erat, ut testatur D. August. tom. 10. Serm. 6. de verbis Domini. Petrus Cbrysol. serm. 15. num. 14. clarius serm. 102. ubi vocatur Romanus, & Gentilis. *Non inveni tantam fidem in Israel.* Dictum fuit etiam de fœminis Judæis; nam & ipsæ sunt de domo, & stirpe Israel, nam cum Moyses de mandato Dei liberavit populum Israel de manu Pharaonis, eduxit non solum masculos, sed etiam fœminas, Exodi 12. 38. *Profecti sunt filii Israel sexcenta fere milia peditum virorum absque parvulis, sed & vulgus promiscuum innumerabile ascendit cum eis.* Filii autem Israel sunt omnes Catholici, & fideles, ut docet S. Aug. tom. 2. Epist. 120. de fide Centurionis, tom. 8. in Psal. 113. & alibi sapius.

163 Christus Dominus medicus noster est, qui dicit Matth. 9. 12. *Non est opus valentibus medicus, sed malè habentibus.* Sanatur ab eo, quicumque vult liberari ab infirmitate, non solum corporis, sed etiam animæ, non sola fide, sed Christi fide; non enim potest obtineri sanitas per solam fidem sine Christo, quia *sine me nihil potestis facere*, Joann. 15. 5. necesse est ergò, quòd medicus cœlestis applicet medicinam fidei, & ægrotus respondeat cum bonis operibus, si vult sanari; in tantum enim fides virtutem habet justificandi, in quantum à Christo procedit in nobis, juxta illud Marci 9. 23.

B b b

Adjuna

Adjuva incredulitatem meam. Non possum incipere credere, nisi tu Christe promoveas me ad credendum; *Omnia enim opera nostra operatus es nobis*, Isaja 26. 12. Initium ergo nostrarum operationum à Deo est, & earum prosecutio; ideò fides per seipsam sine Christo, & nobis cooperantibus quemquam sanare potest. Ex quibus paret, hæreticum male sentire de Christo, dum soli fidei tribuit sanationem illarum mulierum; sicut ergò fides ad medicinam sine medicina nihil prodest ad sanitatem corporis, nisi à medico applicetur ægroto, ita fides nisi à Christo applicetur incredulo, non potest eum liberare ab incredulitate, ideò benè dixit ille: *Domine adjuva incredulitatem meam.*

- 165 Vigesimo sexrò sibi objicit nomine Adversariorum. Attulisti duas probationes contrà te ipsum. In prima dicis Christum promissum fuisse posteris Adami; ergò etiam foeminis, quæ intelliguntur de posteritate ejusdem. In secunda, quòd mulieres salvantur propter generationem; si ergò per generationem salvarur mulier, est de specie hominum. Ne triumphes, Amice, ante victoriam, ait hæreticus; tunc triumphabis, quando mihi ostendes, mulieres esse de posteritate Adami, id autem in æternum demonstrari non potest. Quia posteritas Adami narratur in testamento veteri, & novo. Notum autem est, quinam fuerint filii, & nepotes Adam, & postea Abraham, Isaac, Jacob &c. Quis autem genuerit mulieres ignotum est, cum earum nativitas sit incerta. Igitur posteritas Adami restringitur solum ad homines.

Quod apparet, quia nulla filia vocatur primogenita, licet nata ante masculos, sicut de masculis dicitur scpius, quod sunt multi primogeniti, quamvis ante ipsos nati fuissent plures earum sorores. De secunda probatione dicitur infra suo loco singularitèr.

- 166 Contrà est, quia responsionis Adversarii tota vis in eo consistit, quòd mulieres non descendunt ab Adam, quod esse falsum, & impium, luce clariùs constat. Non legit iste insipiens *capit. 5. Genes.* in quo recensentur decem
167 generationes ab Adam ad Noe, nempe Adam, Seth, Enos, Cainan, Malaleel, Jared, Henoch, Mathusala, Lamech, qui descendunt ab invicem per lineam rectam ab Adam, & singuli genuerunt filios, & filias, licet non nominentur proprio nomine, nisi unus masculus, à quo aliter descendit, undè de Adam numerantur tres filii Cain, Abel, & Seth, paritèr de Noe tres Sem, Cham, & Japheth, de filiabus Adam nulla fit mentio, nec de filiabus Noe. A Noe autem, usque ad Abram *cap. 11. Genes.* numerantur aliæ decem generationes, quæ sunt Sem, Arphaxat, Sale, Heber, Phaleg, Reu, Sarug, Nachor, Thare, & Abram, qui omnes dicuntur genuisse filios & filias, excepto Thare, qui genuit Abram, Nachor, & Aran; Abram autem habebat uxorem Sarai sterilem *cap. 16.* undè ex illa Deus dedit filium nomine Isaac, & utrique
168 nomen mutavit, Abram in Abraham, quia *patrem multarum gentium constitui te*; Sarai mutavit nomen, *uxorem tuam Sarai vocabis Saram. cap. 17.* quia futura erat mater muliarum gentium.

tium. Quis negabit sub nomine gentium, non venire etiam mulieres, quia & ipsæ sunt de genere, & descendencia Abraham?

169 Et quamvis in genealogia descendentium ab Adam, non recensentur mulieres nominatim, sicut numerantur masculi, propter descendenciam ex eodem stipite, qui semper masculus est; nam masculus facit gentem, & familiam, non fœmina,

170 quæ adhærendo alteri concipit partus suos de familia, & genere viri sui, idè Scriptura non curavit nominare mulieres, sicut masculos. Undè *Sancti Hieronymi lib. 1. Comment. in Matthæum* dixit: *Non esse consuetudinis Scripturarum, ut mulierum in generationibus ordo te-*

171 *zatur.* Quandoque descendencia ex mulieribus recensetur, ut patet in Evangelio Matth. 1. dum generatio Christi texitur etiam mulieribus, nam Phares, & Zaram geniti fuerunt ex Iuda, & Thamar; Booz ex Salmon, & Rahab; David ex Bersabee genuit Salomonem. Idè hæ mulieres exprimuntur in Evangelio, ut detur intelligi, Christum venisse in hunc mundum ad redimendum non solum masculos, sed etiam fœminas, ut luculentè colligitur hic ex S. Hieronymo his verbis: *Notandum est, in genealogia Salvatoris nullam Sanctarum assumi mulierum, sed eas, quas Scriptura reprehendit, ut qui propter peccatores venerat, de peccatoribus nascens. omnium peccata deleat.* Ergo etiam earum fœminarum, quæ peccaverant. Probata er-

gò ex his manet posteritas fœminarum ab Adam contrà mendacem hæreticum. Ecce Catholicorum triumphus, qui reportarunt gloriolam victoriam contrà nefarium Dei hostem.

172 Parùm autem refert, si nomine primogeniti in sacris Scripturis referantur solum masculi, & non fœminæ, quia hoc non tollit eorum posteritatem, & descendenciam ab Adamo, sive primogeniti sint masculi, sive non. Fœminæ rarò veniunt hoc nomine primogenitarum, invenio hoc apud *lib.*

1. *Regum cap. 14. 49.* ubi dicitur: *Fuerunt autem filii Saul, Jonathas, & Jessai, & Melchisua, & nomina duarum filiarum ejus, nomen primogenitæ Merob, & nomen minoris Michol.* Ecce quòd etiam mulieres inscribuntur primogenitæ, sive tales dicantur in ordine ad alias fœminas, ut videtur hic accipi, sive respectu masculorum; hoc enim parùm refert ad præsens negotium, quia ex hoc non tollitur posteritas fœminarum ab Adam, cum omnes fœminæ ab eodem descendant sicut masculi, sive priùs, sive posterius sint geniti, aut genitæ, quia hujusmodi successio generationis non tollit posteritatem. Primogenitus autem dicitur ille, qui primò natus est, non quem fratres sequuntur, S. Hieronymus super Matthæum relatus *cap. Joseph 5. de verbor. signif.* primogenitus enim est ille, qui est principium liberorum, *Deuter. 21. 17.* & qui primò aperit vulvam, *Exodi 13. 2.*

Sivè sequantur alii, sivè non, qui aperit vulvam, ille primogenitus dicitur. Et id constat etiam ex primitiis dandis sacerdotibus, quibus non essent tradendæ, nisi nato secundo filio, quod dicere ridiculum est.

- 174 Demùm sacra Scriptura accuratè observat in masculis primogenituram, non in fœminis, quia tota ordinatur ad genealogiam Salvatoris, qui est verè primogenitus, tam vivorum, quam mortuorum, & quidem unicus Dei Patris in cœlo, & Matris Dei genitricis Mariæ Virginis in terris Filius, quem nulli præcesserunt, nec secuti fuerunt, quia unigenitus fuit, idè S. Evangelistæ Christi generationem ab Abraham primogenito Thare deducunt continuò per primogenitos tantùm usque ad Mariam Virginem, quæ & ipsa fuit unica primogenita Joachim, & Annæ, ex qua primogenitus Dei est Christus Dominus. Nulla ergo fuit necessitas uri tanta diligentia recensendi fœminas primogenitas, sicut necessarium fuit tenere generationem primogenitorum in ordine ad genealogiam Salvatoris.

- 175 Vigesimo septimò, impugnat secundum argumentum sic. Conficitur, se dixisse cum Apostolo, mulieres salvari per generationem, sed ex hoc deduci non potest esse de specie hominum, & consequi salutem animæ, vanum est. Omnes Sæcæ etiam temporibus nostris, Lutheri quoq; docent, hominem justificari cum sola fide. Si id est verum, quomodo potest mulier esse de specie hominum, cum non per fidem, sed per generationem salvatur. Interpretor hoc verbum, *Salvatur, per stir*

bene in questo mondo. Firma argumenta non referunt, sed dubias conjecturas. Quia sicut mulier infœcunda, & sterilis ob non generationem contemnitur, & quasi infamis habetur, ut apparet in antiqua lege, in qua mulier sterilis credebatur odiosa oculis Dei, unde reperitur scriptum: Maledicta mulier sterilis, quæ non habet semen in Israël. Ita è contrà illa, quæ est fœcunda, & parit filios, salvatur in mundo, hoc est, ab improperiis hominum, & à maledictionibus Dei. Et eo magis, cum in eodem loco dicatur: Benedicta mulier, cujus semen est fœcundum, quia hæc adimplet officium adjutorii, ut illa prima, quæ est Eva.

Contrà est, quia superiùs sub num. 151. clarè probatum est, mulieres salvari non præcisè per generationem, id est, educationem filiorum, sed per fidem, & bona opera, ut ibi Apostolus apertè docet; ergo ex Apostolo deducitur, mulierem salvari quo ad animam, ac proindè esse de specie hominum; soli enim homines capaces sunt in hoc mundo salutis. Falsa ergo est interpretatio data ab hæretico super eo verbo *Salvatur.* Per *stir bene in questo mondo.* excludendo fœlicitatem æternam ab eis in alio.

- 176 De muliere odiosa viro, aliud non inveni in lege veteri, nisi in Deuter. cap. 21. 15. *Si habueris uxores duas, unam dilectam, & alteram odiosam, genuerintq; ex eo liberos, & fueris filius odiosæ primogenitus &c.* in divisione substantiæ pater debet præferre primogenitum odiosæ, quia est principium liberorum. Non erant steriles, sed fœcundæ, & tamen, una erat odiosa. *Rachel*, ut dicitur cap. 30. *Gen.*

erat

177 erat infœcunda, ibi tamen non dicitur, quòd esset odiosa viro suo Jacob, qui licet dicatur iratus ei, non ideo dicitur fuisse odiosa eidem, sed iratus erat, quia ab eo petierat: *Da mihi liberos, cui Jacob respondit iratus: Num pro Deo ego sum, qui privavi te fructu ventris tui?* Ità ergo non ex sterilitate Rachelis concepit, sed ex indiscreta petitione. *Sarai* quoque sterilis erat, & tamen non legitur, fuisse odiosam viro suo Abraham, qui Deo dicebat querulus: *Mihi non dedisti semen, & ecce vernaculus meus erit meus haeres* Gen. 15. 3. legitur verò cap. 17. 16. Deum Abraham dedisse filium ex Sara licet sterili, cui benedixit. Uxor quoque Manue sterilis ex speciali gratia Dei, genuit Manue marito suo Sampsonem, *Judic.* 13. nec legitur Manue odiosam fuisse uxorem sterili. Elisabeth quoque uxor Zachariæ sterilis erat, & ex Dei gratia genuit marito suo Joannem, *Lucæ* 1. Lege totam Scripturam, & non invenies, uxorem sterilem fuisse odiosam marito, licet fortassis onerosam, quia viri uxores habentes infœcundas, erant timentes Deum, & sciebant, sterilitatem non procedere ex aliquo vicio, & culpa uxorum, sed ex defectu naturæ, ideo non poterant servi Dei odio habere uxores suas. Falsa ergo loquitur Adversarius, cum in lege mulier sterili non legatur odiosa, nec infamis, sed Deo gratiosa, & benedicta, dum illis dedit semen pro generatione. Nec inveniri, quòd Deus maledixerit mulieri sterili in Israel, id enim impium est, cum in potestate mulieris non sit filios procreare, cum sit opus naturæ. Dum autem loca Sacræ Scripturæ non assignavit,

id arguit, mendacem fuisse, & Catholicos decipere voluisse.

178 Restat eludere illam hæresim notam omnibus, quòd scilicet salvetur homo per solam fidem sine operibus, manifestum est enim, solam fidem sine operibus non iustificare, nec salvare hominem, cum mortua sit, ut claris verbis docet *Jacob.* 2. 17: *Sic fides si nū habeas opera, mortua est in semetipsa.* Si mortua non potest hominem iustificare, nec vivificare, quia mortuum nullam vim, nullam operationem habet. Id definitur *capit.* 7. & 8. ex Canon. 9. sess. 6.

179 Vigesimo octavo ait, stultitiam esse dicere *salvari* importare in hoc loco salutem animæ. Quia si salvantur mulieres propter generationem, frustrà Christus pro illis mortuus est, & frustrà credunt. Deindè Virgines, Viduæ, Castæ, quæ nunquam parturierunt, essent damnatæ, & meretrices, quæ habuissent filios, salvarentur. Et tamen isti dixit Christus: *Vae vobis pregnantibus, aut lactantibus in illis diebus.* Si minis terrentur, quare salvantur per generationem. Reciperent scēminæ egregiam mercedem de suis sceleribus, quia peccatum operaretur earum salutem.

180 Contrà est, quia summa sapientia est Catholicis asserentibus verbum *salvari* referri ad salutem animæ, & non tantum corporis; imò principalius dicitur de anima, quàm corpore, ut colligitur ex Evangelio *Matth.* 18. 11. *Venit enim filius hominis salvare quod perierat;* *Lucæ* 9. 56. *Filius hominis non venit animas perdere, sed salvare.* *Joannis* 3. 17. *Non enim misit Deus filium suum, ut judicet mundum*

mundum, sed ut salvetur mundus per ipsum. Christus venit salvare animas, mundum, & quod periorat; foeminae autem perierunt & ipse, quia peccaverunt in Adam, animas habent sicut viri, ipse non minus sunt de mundo, quam mascululi; omnes ergo salvantur per fidem Christi, qui salvantur, anima non eget salute corporali, sed spirituali, qua moritur per peccatum. Populus Israel, totus mundus perierat non infirmare corporali, cum in mundo semper sint plures sani, quam infirmi, sed perierant omnes propter peccatum originale, unde ab hac infirmitate communi salvandi erant, & à propriis peccatis per sanguinem Jesu Christi. Ex quò illis foeminis collata fuerit sanitas non solum corporis, sed etiam animæ, sufficienter probatum est supra sub num. 135. Ex quibus pater, Christum non frustrà, sed necessariò passum esse pro illis, sine quo nullus salvari potest, unde non frustrà, sed necessariò credere debent, & uti lier credunt, dum ab utraque infirmitate liberantur non per generationem, sed per fidem, cum aliis bonis operibus conjunctis cum fide.

Infert irrationabiliter, & nescio quo motivo honesto, Virgines, & quæ nunquam genuerunt, damnarentur, ex Adversariis ejus, & parturientes etiam meretrices salvarentur. Non enim id colligi potest ex dictis Catholicorum, qui dicunt, omnes mulieres, si v parturientes, si v non parturientes posse salvari in fide Christi cum observatione mandatorum Dei, si volunt salvari, etiam meretrices, ut exemplum habemus in Maria Magdalena, de qua su-

perius dictum fuit sub num. 137.

181. Illa verba: *Va vobis pręgnantibus, & nutriendibus in illis diebus*, Matth. 24. 19. Marci 13. 17. Lucæ 21. 23. in nullo profunt Adversario, nec Christus illis minatur, aut intendit punire, sed solum per ea verba declarat, timorem, & terrorem, quem illo die judicii patientur pręgnantes pro se, & filiis suis, ut teillantur ibidem Evangelistæ, præsertim Lucas his verbis: *Erit enim pressura magna super terram, & ira populo buic.* Sed cum præstura in illis diebus futura sit communis hominibus, & mulieribus non pręgnantibus, cur dicit: *Va pręgnantibus?* Respondet hic D Chrysostom. *His quidem, quia pigriores sunt, & quia facild fugere non possunt, onere conceptionis gravata; his autem quia detinentur vinculo compassionis filiorum, & non possunt simul salvare eos, quos lactant.* Non minatur ergo terrorem pręgnantibus, & nutriendibus, sed ostendit eis mala, quæ passuræ sunt illis diebus, non quia genuerunt, sed quia condicio illorum dierum patitur tot terrores.

Demum cum mulieres non salventur propter generationem, sed per fidem, & bona opera, ut dicit S. Paulus, prout dictum fuit supra sub num. 151. perperam, & falsò dicit, meretrices recipere mercedem egregiam de suis peccatis; id enim nullus sanæ mentis concedit.

182. Vigesimo nonò ait, sibi superesse responsionem ad argumentum, quod ejus Adversari dicunt insolubile, & est tale. Mulieribus remittuntur peccata, ergò sunt de specie hominum. Illud probant exemplo Mariæ Magdalæ

tenz vexata à septem dæmonibus, cui Christus dixit : *Tibi delata sunt tua peccata*. Possem, inquit, facillè refellere hanc rationem, quia ab uno exemplo non inferitur. Possem etiam dicere, remitti peccata non solum hominibus, sed etiam mulieribus, quamvis sint alterius speciei, dum remittuntur errata canibus, & equis, & simiis præsertim, quando transgrediantur iussiones dominorum. Crederem hoc modo sufficienter respondisse.

183 Contrà est, quia illud argumentum desumptum à Maria Magdalena, cui Deus remisit peccata, facit pro omnibus mulieribus, maxime cum sit exemplum peccatricis; Christus enim non venit vocare iustos, sed peccatores, *Matth. 9. 13*. In lege veteri *Levit. 12. 6*. pro peccato filiorum, aut filiarum mater offerebat agni anniculum in holocaustum, quod signum est, etiam in fæminis reperiri peccatum, quod expiandum est eodem modo, quo deletur peccatum in masculis, necessariò igitur contrà Adversarium est inferendum, fæminas esse de specie hominum, quia peccant sicut masculi, & eodem modo illis remittuntur peccata.

184 Ridiculum est, quod affert pro responsione ad argumentum catholicum, mulieribus scilicet remitti peccata eo modo, quo canibus, equis, & simiis condonantur errata contrà suos patronos. Ignorat iste, vel ut veriùs loquar, dissimulat, quid sit peccatum, ut suum peccatum occultet in fæminis. Domini puniunt peccata, & errata suorum animalium, peccata mulierum, à quo castigabuntur, & quo genere supplicii? si

pœna temporali in hoc mundo à suis parentibus, vel maritis, & non in Inferno, aut in Purgatorio, in quibus locis reverà puniendæ sunt, sicut masculi, erunt melioris conditionis, quàm sint homines ipsi, qui in Inferno, vel Purgatorio dant pœnas suorum delictorum, si sequuntur masculos in luendis pœnis, sequitur illas esse de specie hominum, ut reverà dicendum est.

185 Trigésimo, credit finè dubio, præceptum Dei non edendi de arbore, factum fuisse non mulieri, sed solum homini, quia prohibitio processit creationem mulieris, cui post non fuit repetita, & idèò post peccatum ipsa à Deo vocata non fuit, sed solum Adam, cui dixit : *Adam ubi es?* Et illi soli dixit; quia comedisti de Arbore, quam tibi prohibueram, quod mulieri non dixit. Omnes nos peccavimus in peccato Adam, non in peccato Evæ, & peccatum originale contraximus à patre, non à matre. Propter quod antiqua lex præcepit Circumcisionem omnium masculorum, & non fæminarum, judicando esse puniendum originale peccatum in eo sexu tantum, qui peccaverat. Siergò mulier non peccavit in principio mundi, nec modò peccare potest, quia nec homines peccarent, nisi ab Adamo contraxissent peccatum originale.

186 Contrà est, quia prohibitio de non comedendo de ligno vetito, utrique facta fuit, ut ipsamet Eva testatur *cap. 3. 3*. his verbis : *De fructu verò ligui, quod est in medio Paradisi præcepit nobis Deus, ne comederemus*, licet enim *cap. 2. 17*. ex illis verbis : *De ligno autem scientia boni, & mali ne comedas*, videat.

videatur colligi, præceptum factum fuisse soli Adamo, tamen commune fuit utrique, ut docent omnes S. S. Patres, cum Ruperto *lib. 2. in Genes. cap. 32.* cum quibus *Suar. lib. 3. cap. 21.* discrepant in modo promulgationis, aliqui dicunt esse factum utrique simul, & semel, alii verò volunt factum fuisse primò Adamo soli, & deindè per ipsum Evæ uxori suæ. Itaque omnes conveniant in hoc, quòd uterque erat obligatus illud observare, quovis deindè modo eis fuit promulgatum, & hoc est de fide tenendum, quia pro ea transgressione uterque fuit punitus, ut patet legenti dictum caput tertium.

Quod ait, factum fuisse præceptum Adamo ante creationem Evæ, cui non fuit repetitum, malè loquitur; nam S. Aug. tom. 3. lib. 8. de Genesi cap. 17. *Ità præcepit ordinatissimè, ut per virum præceptum Domini ad feminam perveniret.* De quo præcepto sibi facto ipsamet Eva testatur, ut vidimus. Esto mulier facta esset post editionem præcepti, adhuc ea præcepto renebar, tùm quia dum mandatum fuit factum Adamo, impositum simul fuit etiam Evæ, quæ cum eo fuit una caro, idest, unus homo, nam nomen Adam in lingua Hebræa idem est, quod homo, complectens simul masculum, & foeminam, ut docet idem S. August. tom. 5. lib. 15. de Civit. cap. 17. his verbis:

187 *Et ipsum enim nomen, scilicet Adam, interpretatur homo, sed commune perhibetur esse in illa lingua, idest, hebræa, masculo, & foemine. Ergò dum Deus dixit Adamo: De ligno autem scientie boni, & mali ne comedas, locutus fuit*

utrique præcipiendo, ne comederent de pomo venio. Tùm quia facit illud I. Ariani 3. C. de hæret. *Lex semper loquitur*, dum lex conditur, promulgatur presentibus, & futuris, quia semper loquitur, sive existentibus, sive nondùm natis; parùm ergò refert dicere, præceptum factum fuisse ante creationem Evæ.

189 Dicit Adversarius, quòd Eva post peccatum non fuit vocata à Deo. Mentitur, nam cap. 2. 8. *Et cum audissent vocem Domini Dei deambulantis in Paradiso ad auram post meridiem, abscondit se Adam, & uxor ejus.* Si audierunt vocem ejus; ergò ambo vocati fuerunt à Deo; ambo autem alia ratione non se absconderunt, nisi quia timebant pœnam à Deo suæ transgressionis. Interrogavit autem Deus non solùm Adam, sed etiam Evam: *Et dixit Deus ad mulierem: Quare hoc fecisti?* Interrogatio autem supponit vocationem, & citationem rei; fuerunt igitur ambo rei præcepti eisdem à Domino facti, unumquemque illorum debitis subjecit pœnis, de quibus in eodem cap. 3. Peccaverunt ergò ambo contrà præceptum, ut dicit S. Aug. tom. 5. lib. 14. de Civit. cap. 11. extremis verbis: *Et si credendo non sunt ambo decepti, peccando tamen ambo capti sunt, & diaboli laqueis implicati.* Explicat autem illud Apostoli Roman. 5. quòd Eva seducta fuit, quia credidit serpenti, non verò Adam, quia ut sciens, & prudens non poterat dici seductus ab uxore. De hac re iterùm tom. 3. lib. 11. de Genesi cap. 35. de vocatione utriusque, & 42. de seductione Evæ, & non Adami.

191 Et licet dum eos Dominus increpavit,

crepavit, videatur direxisse illa verba: *Comedisti de ligno, ex quo praeceperam tibi ne comederes*, ad solum Adam, res tamen ita se non habet, quia in illis quoque verbis comprehenditur Eva, ut patet ex antecedentibus: *Quia audisti vocem uxoris tuae, comedisti de ligno* &c. nominavit verò solum Adam, quia proprias ei dedit poenas, sicut quando punivit Evam, eam solum nominavit sine Adamo, quia utrisque diversas intulit poenas, juxta eorum sexum; ambo igitur transgressi sunt praeceptum sibi, pariter vocati fuerunt, ut sententiam condemnationis subirent.

- 192 Verum quidem est, quòd omnes nos peccavimus in peccato Adami, non verò in peccato Evæ, non indè tamen sequitur, Evam non fuisse subjectam huic praecepto, & non peccasse. Peccavimus in Adam, non in Eva, quia solus Adam habebat à Deo jus, & debitum conservandi sibi, & posteris justitiam originalem, gratiam, & sanctitatem ab eo sibi donatam, & posteris ejus, idèò posterius non dicuntur peccasse in Eva, quia hæc non habebat obligationem conservandi nobis justitiam originalem; undè in Concilio Arausicano 2. & Tridentino sess. 5. definitur Adamum, non Evam, nocuisse non solum sibi, sed omnibus posteris suis. Hinc tamen non inferitur, Evam non peccasse contra praeceptum de ligno non comedendo, sed solum, quòd per suum peccatum generi humano non nocuit, ut Adam;

fatis autem constat suprà Evam, peccasse, idèò immorandum non est in id probando.

- 193 Verum quoque est, Circumcisionem locum habere in masculis, non in foeminis, non hinc tamen inferitur, mulierem non peccasse, nec ceteras ab Adam, & ab ea descendentes indigere remedio pro suis peccatis, ut salventur. Supponit hinc Adversarius, Circumcisionem institutam fuisse ad tollendum peccatum originale, ex quo, cum non conveniat foeminis, quæ carent præputio, & membro virili, idèò videntur non peccasse in Adamo, ac proinde non esse de ejus specie. D. Aug. tom. 5. lib. 16. cap. 27. tom. 2. de peccato orig. cap. 30. tom. 7. lib. 2. de Nupt. & concup. cap. 11. docet, Circumcisionem fuisse institutam ad tollendum peccatum originale, quem sequitur Scotus in 4. dist. 1. q. 6. quem pro se citat novissimè acutissimus Franciscani Ordinis Conventualium Scotista, Laurentius Brancatus disp. 5. de Sacram. art. 1. num. 5. ex D. Gregorio lib. 4. Moral. cap. 2. ubi alios refert. Contrariam opinionem docent alii Sancti Patres, Circumcisionem à Deo institutam, non ad delendum peccatum originale, sed ad distinguendum populum Dei ab aliis nationibus. Vide præcitatos, & Becanum de Sacrament. capit. 3. quæst. 11. ubi sequitur hanc posteriorem. Sed quicquid sit de his oppositis sententiis, illis nequaquam obstantibus, præsertim priore; dato enim, quòd Circuncisio deleteret in lege veteri peccatum

tum originale remedium pro
solis masculis, adhuc noster Ad-
versarius nihil probat contra
veritatem, quod scilicet mulie-
res non peccarint in peccato
Adami, & Evam pariter non
peccasse, quia Deus loco circun-
cisionis mulieribus providit de
alio rimedio.

- 195 Mulieribus ergò, quæ sunt in-
capaces circuncisionis, providit
de alio remedio post lapsum
Adami, nam Deus semper pro-
vidit hominibus utriusque sexus
de remediis necessariis ad salu-
tem; nunquam enim dereliquit
homines, quos salvare vult om-
nes, qui volunt salvari, ut di-
cunt omnes Sancti Patres, quo-
rum auctoritate Scorus in 4. dist.
2. q. 7. inquit: *Sequitur, quòd tem-
pore illius legis naturæ erat à Deo
institutum aliquod remedium, vel si-
gnum certum, & efficax deletionis
originalis peccati.* S. Gregorius 4.
Moral. cap. 2. ait, Sacramentum
pro parvulis in lege naturæ fuisse
sensibile, nimirum externam fidei
protestationem illis à parentibus
applicaram, tam masculis, quam
fœminis, ut docent omnes Theo-
logi cum Magistro in 4. dist. 1.
in tit. *De viris &c. & de fœminis*,
ibi: *Mulieres verò per fidem, &
operationem bonam, vel suam, si
adultæ erant, vel parentum, si par-
vulæ.* Justinus apud Brancatum
disp. 5. num. 25. sic ait: *Ex eo
liquet intelligere, cum fœmineum
genus carnalem circuncisionem assu-
mere non queat, satis ex eo appa-
ret, eam datam esse in signum, non
ad iustitiam, quicquid enim ad ius-
titiam, & virtutem pertinet, etiam
fœminis Deus dedit.* Hoc postre-
mum facit pro me, & quo ad
hoc sequitur ibidem Brancatus,

cum cæteris catholicis, pro fœ-
minis adhibitum fuisse antiquum
remedium, quod etiam in usu
erat pro masculis, quando non
poterant circuncidi. Faber in
4. disp. 3. num. 6. dicit, reme-
dium pro masculis, ad delen-
dum originale peccatum, fuisse
circuncisionem, pro fœminis
fuisse aliud, quod erat utrif-
que commune, ac proinde
masculis ante octavum diem
in periculo mortis existentibus.
*Aversa de Sacrament. quest. 70.
section. 2. S. Deinde respectu
Tatar. in 4. distinction. 1. quest.
7. S. Respondetur, quòd, ibi:
Presentatio enim fuit pro mulie-
ribus ad delendum peccatum ori-
ginale loco circuncisionis.* Azor.
tom. 1. lib. 4. cap. 34. S. *Quinta
sententia, in fine. Pasqual. dis-
put. 66. numer. 19. Suarez de
Sacrament. disp. 5. S. Rursus.*
Patet ergò ex his mulieribus
provisum esse de remedio pro
deletionis peccati originalis,
quod & ipsæ, ut filię Adam,
& de specie hominis contraxe-
runt.

- 196 Dicit ex Circuncisione data
solis masculis, qui in Adam
peccarunt, Deum judicasse pu-
niendum esse masculum in suo
sexu tantum, in quo pecca-
vit; Supponit ergò Adversarius,
Circuncisionem præcep-
tam fuisse in pœnam, & non
in remedium, contra verita-
tem Sacræ Scripturæ, de qua
dicitur in ejus institutione,
Genesis 17. 10. *Hoc est pactum
meum, quod observabitis inter
me, & vos, & semen tuum post
te, circuncidetur ex vobis omne
masculinum, & circuncideitis car-
tem præputii vestri, ut sit in
signum*

signum fuderis inter me, & vos. Pactum ergo est inter Deum, & homines descendentes ab Abraham; ergo pœna non est, sed signum distinguens Hebræos à Gentibus, tamquam populum Dei electum, & specialitèr dilectum; non ergo pœnam respicit, quæ odiosa est. Præterea est ad delendam culpam, ac proinde in favorem animarum, ac proinde retorquendum non est in pœnam, & odium. Puer Jesus circumciditur, & tamen nullam merebatur pœnam, quia nullam contraxerat culpam, se subjecit legi, quia filius Abraham erat. Paulus ad Roman. 4. 11. *Et signum accepit Circumcisionis signaculum justitiæ fidei, quæ est in præputio.* Non fuit ergo signum pœnæ, sed fidei, quam habuit Abraham erga Deum, & Christum in carne venturum.

Demùm innixus suo falso fundamento, quòd Eva non peccavit, infert, quòd nec mulieres peccare possunt, quia descendentes ab Adam non peccarent, si ipse non peccasset. Verum igitur est, quòd uterque peccavit, & posteri eorum sunt rei peccato originali, non ex Eva, sed ex Adamo, qui tantùm habebat debitum conservandi nobis justitiam originalem, ut probatum fuit suprà sub num. 192. Undè Eva non peccante, nullum contraxissent originale, ut omnes docent loco citato. Adamo verò non peccante, licet non contraxissent originale ejus posterì, quia ab eo tantùm derivat, undè nati essent in justitia originali, secun-

dùm omnes cum *D. Thoma par. 1. q. 100. art. 1.* quia fuit donum naturæ, non personæ, tamen potuissent ipsi peccare, cum non fuissent confirmati in gratia, ex eodem *D. Thoma par. 1. q. 100. art. 2.* cum suis Commentatoribus.

197 Trigesimo primò, deducit ex suis erroribus alios, prosequendo igitur ait, ex præmissis intelligi, omnia peccata foeminarum esse similia peccatis bestiarum. Nec quis mihi dicat, inquit, Magdalenam non habuisse similia peccata, quia non fuisset vexata à dæmone, cum sciatur, dæmones affligere porcos, qui non erant capaces gravium peccatorum. Et ad hunc finem dixit Apostolus; per unum hominem introductum fuit peccatum, intelligendo solùm Adam. Eva è contrà non peccavit, & idèd non indiguit mediatore, sed potiùs à semine suo non infecto à peccato, debuit homo nasci Mediator, qui esset sine peccato, ut illa. Et reverà apud nullum Scriptorem legitur, qui loquatur de damnatione alicujus foeminae, quod est signum manifestum non esse causam aliquam in ea damnationis, hoc est, nullum esse peccatum.

199 Contrà est, jam ex supradictis probatum est, peccata mulierum esse ejusdem speciei, quæ committuntur à masculis, nam hominis utriusque sexus peccatum in eo consistit, ut sit voluntaria legis transgressio; certù autem est mulierem non secùs ac virum, dici peccare propriè, eum transgreditur Dei legem voluntariè, hoc est, violat Dei præ-

ceptum ratione advertente, à qua transgressione poterat se abstinere si voluisset; habet enim mulier voluntatē indifferentem ad agendum, & non agendum, sicuti homo masculus. Ejus ergo peccatum est hominis peccatum, non bestiarum, neque porcorum, qui sunt incapaces peccati propriè accepti, quod procedit à voluntate avertente se à summo bono, & convertente se ad malum, derelinquendo creatorem, & accedendo ad creaturam. Bestiæ non ita faciunt, quia carent voluntate, & ratione, nec præceptis subjiciuntur, quia horum omnium sunt incapaces. Veritas autem, & experientia docent in mulieribus esse potentias rationis, & voluntatis, propter quas possunt peccare, & non peccare, idè earum peccatum simile est peccato maliciorum, & ejusdem speciei cum peccato illorum.

- 201 Magdalena vexabatur à dæmone, quia habebat peccata similia peccatis hominum, nam ex permissione Dei dæmones torquent homines propter eorum peccata; obsident enim eorum corpora in pœnam suorum peccatorum, undè Beda contrà Julianum asserentem, omnes nasci absque contagione peccati, loquens de puero, quem Dominus à dæmone liberavit Marci 9. 16. subdit: *Quid enim habuit iste puer, ut ab infantia dæmonio vexaretur acerbissimo, si nullo originalis peccati vinculo tenebatur? quia constat, illum adhuc proprium non habere potuisse peccatum? Deus enim in pœnam peccatorum, permittit vexationem dæmonum contrà homines utriusque sexus, ut patet de hoc puero, & multis aliis apud*

Evangelistas. Magdalena ergo vexata fuit à septem dæmonibus propter sua peccata, quæ erant ejusdem speciei cum peccatis hominum, qui vexabantur à spiritibus immundis.

- 202 Misit autem Christus spiritus immundos in porcos, quia ita potuerunt à Christo, discedentes à corporibus duorum hominum, Matth. 8. *Si ejicis nos hinc, mitte nos in porcos.* S. Chrysost. hic ait idè illos misos fuisse in porcos, ut discant omnes, quoniam neque adversus porcos audent, nisi ipse concesso. Liberavit Christus illos duos homines, non curavit de suffocatione porcorum, quorum interitus erat in ejus temporalis potestate, & vitam tam corporalem, quàm spirituales anime conservavit illis hominibus, quos ad imaginem suam creaverat; indè hæreticus quicquam pro se colligere non potest, quia dæmones non misit in corpora porcorum propter aliquod eorum peccatum, quod nullum habebant, sed ut demonstraret providentiam magnam, quam habet de hominibus, ut dicit ibidem Chrysostomus.

Verba Apostoli; *Per unum hominem peccatum intravit in mundum.* Jam suprà sub num. 91. explicata sunt, cur per Adam, & non per Evam peccatum non intravit in mundum, cum ipsa peccaverit, ex probatis sub num. 93. 94. contrà Adversarium.

- 203 Falsum quoque est, quòd mulier non egeat Mediatore, quo indiget uterque homo maliculus, & femina, ut clare colligitur ex *Epist. ad Galat. c. 3. 20. Mediator autem unus non est, cum sit tertius inter duo, scilicet Christus inter Deum, & hominem;*

omnes

omnes enim sumus filii Dei per fidem, quæ est in Christo Jesu, quicumque enim in Christo baptizantur, Christum induunt, ut ibidem dicit Apostolus, & subdit: *Non est Judæus, neque Græcus, non est servus, neque liber, non est masculus, neque femina; omnes enim vos estis unum in Christo Jesu*, qui est mediator non solum hominum, verum etiam feminarum, ut hic dicitur, & in *Epist. 1. ad Timoth. cap. 2. 5. Unus enim Deus, unus est mediator Dei, & hominum, homo Christus Jesus, qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus*; ergo etiam pro mulieribus, undè alloquendo ibi viros, ac mulieres exhortatur utrumque sexum ad orationem, & alia bona opera, ut consequantur redemptionem Mediatoris.

204 Demùm persistendo in suo errore, quod feminæ non peccant, concludit, se apud aliquem Scriptorem non invenisse, aliquam mulierem condemnatam esse, Inimicus veritatis non legit librum Levitici, ubi mulieres peccatrices condemnantur, præsertim cap. 20. 10. *Si machatus quis fueris cum uxore alterius, morte moriantur & machus, & adultera.* num. 16. *Mulier, quæ succubuerit cuilibet jumento, simul interficietur cum eo.* Lege totum caput, & sequens, ubi invenies condemnationem mortis contrà feminas peccatrices. Susanna uxor Joachim, uti adultera, condemnata fuit ad mortem, licet postmodùm inventa fuerit innocens, & à morte erepta, ut legitur *Daniel. cap. 13.* Hæc sufficiant contrà hæreticum mendacem.

205 Trigésimo secundo, probat suum errorem. Eva reverà dixit: Deus

prohibuit, ne tangeremus. Sed id dicendo, falsum proferebat, quia Deus non prohibuit mulieri, sed homini, nec prohibuit tangere, sed manducare; undè stultè adjunxit: Ne fortè moriamur. Et qualem habebat occasionem Eva dubitandi, ponendo eam particulam *Fortè*, si certò ipsa sciebat esse ei prohibitum manducare pomum. Quare & serpens respondit, non morieris certò, quasi diceret: Quomodò potes tu mori, dum non obligaris præcepto, quod tibi datum non fuit. Factum id demonstrat; nam Eva postquàm manducavit pomum, non est mortua, nec oculi ejus sunt aperti, nisi postquàm Adam comedit pomum. Quare dicunt isti; Eva punita fuit à Deo, ne miremini, quia castigavit etiam serpentem, qui tamen nullum roceperat præceptum, nec homo erat. Imò nego, Evam fuisse punitam, quia quomodò potest esse supplicium, & pœna parere filios cum dolore, si Evam constrinxit ad parientium, antequàm videret arborem in Paradiso. Nec pœna est parere cum dolore, cum omnia animalia irrationabilia parturiant cum dolore, & tamen non peccant.

206 Contrà est, quia sub num. 185. probatum fuit, utrique prohibitionem de non comedendo de ligno, factam fuisse. Nec aliqua vis faciendæ est inter tangere, & comedere, quia per tactum pervenitur ad manducationem interdiktam, undè legisperiti dicunt, quòd quando prohibetur aliquid, intelligitur prohibitum omne illud, per quod perveniri potest ad illud prohibitum, l. *Oratio ff. de sponsal.*

de sponsal. l. Pupillus S. sed si per
ff. de auctor. tat. certum autem est,
quod sine tactu non contingit
manducatio, undè in verbis non
est facienda vis, dum convenimus
in facto rei.

- 207 Eva sub dubio ponens, quod
certum erat, nempe, in quacun-
que die comederis ex eo, morte morie-
ris, se mendacem ostendit, res-
pondendo serpenti: *Ne forte mo-
riamur*, dubium ei serpens sustu-
lit: *Nequaquam morte moriemini*.
Hæreticus ex his sumit rationem
suam, ut alter Eva sequendo con-
siliū serpentis decipitur, inter-
pretando *Nequaquam morieris*,
quia non obligaris præcepto, cum
tibi datum non fuerit? Patet au-
tem id falsum esse, quia Evæ præ-
ceptum datum fuit, sicut Ada-
mo, ut ex numero citato. Quod
autem Eva fuerit decepta, & se-
ducta à Diabolo, testatur Apo-
stolus Epist. 1. ad Timoth. 2. 14.
*Mulier seducta in pravaricatione
fuit*. Eva ergò decepta fuit à ser-
pente, quia induxit eam ad co-
medendum de pomo à Deo sibi
vetito, certificando eam, quod
non moreretur. S. August. lib. 14.
de civit. Dei cap. 11. inquit: *Mu-
lier seducta est, nisi quia illa, quod
ei serpens locutus est, tamquam ve-
rum esset, accepit, ille autem ab
unico noluit consortio dirimi, nec in
communione peccati, nec idem minus
reus, sed sciens, prudensque pecca-
vit*. Commune fuit utrique pec-
catum ex communi præcepto de
non comedendo de pomo; ideo
exempta à delicto non fuit Eva
contrà Adversarium. In textu
error est ibi: *Mentre non sei pun-
to obligata al peccato, cioè al pre-
cepto, che non è stato dato à te*.

Dicit inimicus veritatis, quod

- Eva post comestionem non est
mortua, nec apervit oculos, nisi
postquam Adam manducavit.
Ignorat, vel dissimulat, quod scit,
duplex scilicet mortis genus dari,
208 animæ scilicet, quæ tunc moritur
morte spiritali, cum peccat,
amittendo gratiam Dei, & cor-
poris, cum nimirum anima ipsa
sine sui corruptione, cum sit im-
mortalis, separatur à corpore, à
quo tamquam à carcere liberatur.
Eva, & Adamus post comestio-
nem, peccato perpetrato, unusquis-
que per propriam comestionem,
statim mortui sunt morte spiri-
tuali animæ, quia ambo iustitiam
originalem, gratiam, & sanctita-
tem perdiderunt per eorum pro-
pria peccata; tunc verò non mor-
tui sunt morte corporali, ut in-
telligendus est Adversarius, quia
vixerunt ambo, & pervenerunt
usque ad annum 930. vitæ suæ
Adam, ut dicitur *Genes. cap. 5. 5.*
209 Deus autem utranque mortem
animæ, & corporis Adamo, &
Evæ in seipsis, & posteris com-
minatus fuerat, comedentibus de
ligno, ut plerique Sancti Patres
cum D. Gregorio lib. 5. Epist. 14.
loquentes de utraque morte eis
à Deo comminata contrà Pela-
gianos, qui locum S. Scripturæ
intelligebant de sola morte ani-
mæ, contrà quos est D. August.
210 ton. 3. lib. 6. de Genesi ad liter. cap.
22. Et lib. 1. de peccatorum meritis
cap. 2. Immortalitas autem in pri-
mis parentibus fuit supernaturalis,
non naturalis, ità Scholastici
cum D. August. cit. lib. 6. cap. 25.
Mortalis erat conditione corporis ani-
malis, immortalis autem beneficio
conditoris. Quoniam autem co-
medit de ligno, mortalis factus
est in pœnam peccati, morte non
solum

solum corporis, sed etiam animæ. Christus hominem restituit ad immortalitatem animæ, non vero corporis, juxta illud Apostoli Rom. 8. *Si Christus in vobis est, corpus quidem mortuum est propter peccatum, spiritus vero vivit propter justificationem.* Ambo igitur tunc sunt mortui morte animæ contra Adversarium. Pari autem tempore eorum oculi sunt aperti, quia pari præcepto tenebantur, erant una caro, par debebat esse oculorum aperitio, ne Eva, quæ minùs peccavit, videretur esse major in peccato, quæ non sustinebat pondus totius generis humani, sicut Adam, qui omnibus posteris, & Evæ ipsi, per originale peccatum, omnibus apervit oculos.

- 211 Serpentem Dominus castigavit, non quia peccaverat, cum in eo non cadat peccatum, sed in detestationem peccati, quia fuerat instrumentum Evæ ad peccandum, et ait Didamus apud Lipomanum in cap. 3. *Genes. Moyse Barsepba lib. de Paradiso par. 1. cap. 27.* & Ephrem refert, ea verba Genesis dicta fuisse ad verum serpentem. *Perer. lib. 6. in Genes. de Serpente q. 4.* idem dicit quo ad sensum literalem, quoad mysticum verò, maledictum fuisse diabolum. Alii cum S. August. tom. 1. lib. 2. in *Genesi* contra Manich. cap. 17. & 18. Beda in *Examer. Rupertus lib. 3. in Gen cap 18.* Hugo de S. Viatore in *Annotat. in Gen. cap. 3.* dicit: *Non serpens, sed qui in serpente latebat, diabolus maledicatur, vocatur tamen nomine ejus, quia cum quasi tunicam induerat.* D. Thom. 2. 2. q. 165. art. 2. ad 4. idem docet, quos pro se citat Carolus de Baucio in suo

Tract. de *Judicio universali*, de operib. sex dieb. *Petr. 51.* Sive serpentem, sive diabolum in serpente castigaverit Deus, nihil inde colligitur favore Adversarii, quia pœna cujuslibet proportionata fuit eorum excessui, scilicet astutiz serpentis, peccato diaboli, & peccato Evæ, quæ si non peccasset, filios sine dolore peperisset, ut docet D. August. tom. 5. lib. 14. de civit. Dei cap. 21. & seq. D. Thom. 2. 2. q. 164. art. 2. ad 1.

- Quod ait, cætera animalia parere cum dolore, sicut Eva, illa autem non peccarunt, ideò nec in pœnam hoc habent, consequenter nec Eva id habuit in pœnam, ideò non peccavit. Est hoc ejus argumentum nullius momenti, quia animalia quoque, propter peccatum hominis, punita fuerunt, nam propter illum sunt in mundo; unde S. Ambros. de Noe, & Arca cap. 4. relatus pro secundis Lect. Dominicæ Sexagesimæ Lect. V. ait: *Ab homine, inquit, usque ad pecus, & à reptilibus usque ad volatilia delebo: Qui d. lase. rant irrationabilia? sed quia propter hominem illa facta erant, eo utique deleta, propter quem facta sunt, consequens erat, ut etiam illa deleberentur, quia non erat, qui bis uteretur.* Dominus punivit primos parentes, quia peccaverant, castigavit quoque serpentem, cum cæteris animantibus, cum quibus quodam modo fuit instrumentum ad peccandum primis parentibus. Patet ergo ex his: Evam parere cum dolore, esse eundem instigum in pœnam sui peccati, quæ pœna deinde communicata fuit cæteris animantibus in detestationem peccati originalis.

215 Trigesimo tertio, prosequitur dicendo : Si volumus observare Scripturas, mulieres ferè semper fuerunt benedictæ, quæ malè operatæ essent, & propter hoc meruerunt laudem, & æstimationem. Laudatur Rachel, quia patrem, qui quærebat idola, decepit pulcherrima inventionem. Laudatur Rebecca, quia fraudulentè fecit, ut Jacob eriperet benedictionem à patre. Raab meretrix decepit eos, qui quærebant exploratores Josue, & titulum justæ quæsit. Exivit Jael, & occurrit Sisaræ, ei dicendo : Venis ad me Domine, & perendo aquam, ei lac dedit, & in lecto abscondit, cui dormienti Jael infixit clavum in caput, & illum occidit, qui ejus fidei se crediderat. Et propterea gravi prodicatione dicit Scriptura : Benedicta Jael inter mulieres, & erat benedicta in suo tabernaculo. Quid dicam de Judith, traxit Holofernem mille blanditiis, & caput ejus abstulit, & tamen benedicitur, laudatur, & extolliunt à Scriptura, adeo quod magis æstimatur malitia mulierum, quàm bonitas hominum.

216 Contrà est, quia si mulieres, de quibus Adversarius loquitur, fuerunt à Domino benedictæ, & laudatæ, signum est, quod erant de specie hominum; laus enim, & benedictio datur solis creaturis intellectualibus; facit ergo pro nobis argumentum contrà hæreticum. Hæreticum autem est dicere, Deum benedicere, & laudare fœminas propter eorum mala opera, quia id est, approbare earum peccata, Deus autem non est auctor, nec approbator peccati, Eccli 15. 12. *Non dicis:*

Deus me implanavit : Non enim necessarii sunt ei homines impii. Jacob 1. 13. Deus intentator malorum est, ipse autem neminem tentat. Deus igitur non est malorum culpæ author.

217 Rachel uxor Jacob nullum fecit malum, neque legitur in Scriptura, quod benedicta fuerit à Domino; legitur tantum Gen. 31. 19. quod furata fuit idola patris sui, neque ea restituit, sed Jacob antè mortem ejus illa abiecit de domo sua cap. 35. 2. de quibus S. August. tom. 10. serm. 89. inquit : *Lia ergò significat illam plebem, quæ de Judæis jactata est Christo; Rachel verò Ecclesia, id est, omnium gentium typum gessit; Et ideo Lia non est furata idola patris sui, sed Rachel, quia post adventum Christi non usquequaque Sinagoga idolis servisse cognoscitur, sicut de Ecclesia Gentium manifestissimè comprobatur.* Nullum ergò Rachel commisit peccatum, dum ex dispensatione Domini, per Ablationem idolorum significavit populum Gentilium, qui idolis serviebant, conversionem ad fidem, undè & Jacob domum suam ex illis idolis expurgavit. S. Joan. Chrysostom. hanc Historiam explicat Homil. 57. in cap. 32. Genes. & Jacobum cum Rachele uxore sua vocat justos; non fuit ergò furtum formale, & peccaminosum.

218 Rebecca nullum fecit peccatū consulendo Jacob, ut patri provideret de prandio, ut ab eo benediceretur sub nomine Esau, quia id fuit mysterium ex dispensatione divina, sicut non peccavit Jacob fingendo se Esau, cui pater putabat benedicere, qui reverà benedixit Jacob, ut legitur Genes. 27. Neuter ergò illorum,
nec

nec mater, nec filius mendaces fuerunt, ut dicit de Jacob, ac consequenter de Rebecca matre ejus, D. August. tom. 4. lib. de Mendacio cap. 10. *Jacob autem, quod matre fecit autore, ut patrem fallere videretur, si diligenter, & fideliter attendatur, non est mendacium, sed mysterium.* Ea autem explicantur per metaphoram, quæ omne excludunt mendacium. Læge ibi D. Augustinum rem fusè explicantem. Meritò igitur Rebecca laudatur, quia ex divina inspiratione filium Jacob consulvit ad serviendum patri de cibariis, ut benedictionem sibi eriperet contra Esau, cujus se fingebat.

- 219 Rahab Josue 6. 17. salvatur, & commendatur, non quia erat meretrix, sed quia hospitio recepit, & occultavit exploratores, quos Josue miserat contra Jericho urbem captam, & anatematizatam, excepta hac meretrice, illis verbis: *Sitque civitas hæc anathema, & omnia, quæ in ea sunt, sola Rahab meretrix vivat cum universis, qui cum ea in domo sunt.* Reddit textus causam ejus salutis, *Abcondit enim nuntios, quos direximus.* Rex enim Jericho quærebat exploratores, quos volebat perdere; Unde D. Aug. tom. 4. lib. contra Mendaciū cap. 15. loquens de obstetricibus, & Rahab meretrice, inquit: *Sed quod scriptum est, benè Deum fecisse cum Hebræis obstetricibus, & cum Rahab Jerichontina meretrice, non idè factum est, quia mentite sunt, sed quia in homines Dei misericordes fuerant. Non est itaq; in eis remunerata fallacia, sed benevolentia, benignitas mentis, non iniquitas mentientis.* Quia igitur excepit exploratores nomine Josue servi Dei, &

in eis usa fuit humanitatis beneficium, salvata fuit, omnibus perditis Jerichontinis; justa ergo fuit in occultatione exploratorum, non verò in meretricio. Paulus ad Hebr. 11. 31. commendat eam à fide: *Fide Rahab meretrix non perit cum incredulis,* Jacobi 2. 25. *Similiter & Rahab meretrix, nonne ex operibus justificata est, suscipiens nuntios, & alia via ejiciens.* Non ergo ex malis operibus, sed ex bonis Rahab commendatur, & ab incredulis, quia credebatur, salvatur.

- 220 Jahel uxor Haber Cinzi occultavit quidem Sisaram inimicum Dei, à quo fuerat perterritus, fugientem bellatores populi Israel, & eum occidit, in defensionem populi Dei, ut legitur Judicum 4. à num. 5. unde Debbora, & Barac cecinerunt hymnum in honorem Jahel, benedicentes Dominum, de qua sub num. 24. dicitur: *Benedicta inter mulieres Jahel uxor Haber Cinai, & benedicatur in tabernaculo suo.* Et concludit Canticum: *Sic pereant omnes inimici tui, Domine.* Jahel ergò nullum malum fecit, sed, Deo volente, liberavit suos ab inimicis Domini.

- 221 Judith præcidit caput Holofernis, ut liberaret populum Israel, ne incideret in subjectionem Nabuchodonosor Regis, qui se fecerat Deum, & cogebat omnes ad adorandum se, quam impietatem Judith, Deo autore, vindicavit truncatione capitis Holofernis, ne Jerusalem ejus imperio subiceretur, & cogeretur adorare idola, ut legitur in libro ejus. Meritò igitur Judith laudatur, & extollitur in ejus libro, non quòd fecerit malum in con-

D d d spectu

specu Domini, sed quia libera-
vit se à concupiscentia Holopher-
nis, & populum à subjectione,
& idolatria Regis Nabuchodo-
nosor. Laudatur à *S. August. tom.*
10. duobus ferm. 228. & 229. Su-
pradictæ ergò mulieres à Domi-
no remuneratæ fuerunt, & bene-
dictæ, quia bene se gesserunt pro
populo Dei, & non propter ma-
la opera, ut falsò docet hæreti-
cus iste.

222. Trigesimo quartò, variis exem-
plis prosequitur fœminas, dicen-
do, filias Loth excusatas fuisse ab
incestu paterno, non verò patrem
ab ebrietate cum sua successione
expulsa ab Ecclesia Dei. Ince-
stuosa Thamar excusatur, & præ-
dicatur iustior Patriarcha Juda,
& cum incestu deceptorio sit di-
gna propagare lineam Salvatoris.
Paritèr Christus absolvit mulie-
rem deprehensam in adulterio,
non permittendo ejus punitio-
nem. Leges imperiales jubent,
mulieres deprehensæ in adulte-
rio ne morte puniantur, nec pro-
pter alia delicta carcerentur. Quid
igitur significat id, nisi quòd pec-
cata mulierum non sunt peccata?
Undè convivæ, ut dicit *S. Lucas*,
admirati sunt, audientes Christum
remittere peccata mulieri, quæ
nullum habebat. Nec Magdale-
na supplicabat pro remissione pec-
catorum, sed pro liberatione à
dæmonibus, undè ei fuerunt re-
missa peccata non ad eum finem,
ut consequeretur vitam æternam,
sed ut dæmones ab ea recederent.
Quis non videt diversum finem
in remissione peccatorum homi-
num, ac fœminarum? Adde,
quòd Christus docuit, solum Apo-
stolos orationem Dominicam,
qui erant homines; ergò homi-

nes tantum tenentur dicere: *Di-
mitte nobis debita nostra*, non illa
mulierum.

Contrà est, quia pro tuo libi-
to extorques sensum Scriptura-
rum, contrà earum veritatem in-
tentam à Spiritu Sancto, & con-
trà communem Sanctorum Pa-
trum interpretationem, ut con-
stat in sequentibus.

223. De incestu, & inebriatione
Loth, *Gen. 19. 31.* habetur: *Di-
xitque major ad minorem: Pater
noster senex est, & nullus virorum
remanfit in terra, qui possit ingredi
ad nos, juxta morem universæ ter-
ræ, veni inebriemus eum vino, dor-
miamusque cum eo, ut servare possi-
mus ex patre nostro semen.* Finis
est bonus, conservatio seminis,
& propagatio generis, sed me-
dium est malum, quia natura ab-
horret commixtionem carnalem in-
ter patrem, & filias. Quare filiæ
Loth non excusantur à peccato
incestus, quia non sunt facienda
mala, ut inde eveniant bona, de
peccato inebriationis Loth, qui
excusatur ab incestu, non verò
ejus filiarum, *D. Aug. tom. 6. lib. 22.
contrà Faustum cap. 42. D. Thomas*
*2. 2. q. 150. art. 4. Glos. in cap. Ine-
briaverunt 9. 15. q. 1. ait, Loth
non peccasse, quia credebatur se
cum uxore coire. Peccaverunt
ergò filiarum Loth, sicuti peccant
homines, ac proinde sunt de spe-
cie hominis. Generatio hæc filia-
rum Loth significat mala opera*
224. Moabitarum, quæ fuit gens ori-
ginem trahens à filia majore
Loth, propter ejus peccatum.
Vide D. August. tom. 8. in Psal.
69.

225. De incestu Thamar, quæ con-
cubuit cum Juda, cui erat nu-
rus, *Gen. 38. à num. 15.* ea non
fuit

fuit excusata ab incestu, licet minus culpabilis quam Judas, ut ipse dixit: *Iustior me est, quia non tradidi eam Sela filio meo.* D. August. tom. 6. lib. 22. contrà Faustum cap. 61. inquit: *Denique cum jussu ejus duceretur ad mortem, & virgam, monile, atque annulum protulisset, dicens ab eo se gravidatam, cujus pigra illa essent, ubi ea, qua dederat, ille cognovit, istam magis, quam se justificatam esse respondit, quod ei filium suum maritum conjungere nolisset. In qua sententia, non eam justificatam, sed eam magis, quam se justificatam dicens, nec ipsam laudavit, sed in sui comparatione praposuit, desiderium scilicet, habende prolis, quo ducta illa, se socio supposuerat, minus culpans, quam libidinosi concubitus ardorem, quo ipse voluit ad meretricem victus intraverat. Constat ergo ex his, cur Judas vocat eam justiore se. In genealogia verò Salvatoris recensetur, non ex suo merito, sed ut detur intelligi, Christum esse incarnatum, ut redimeret etiam peccatores, & meretrices, non tantum homines.*

- 226 Adulteram, de qua Joannes cap. 8. *Christus nec absolvit, nec condemnavit: Mulier ubi sunt, qui te accusabant? Nemo te condemnavit? que dixit: Nemo Domine. Dixit ei Jesus: Nec ego te condemnabo. Vade, & jam amplius noli peccare.* Eam igitur non absolvit, nec condemnavit, sed praecepit ei, ne amplius peccaret, quod arguit eam esse de specie hominum, & posse peccare, & esse dignam

pœna, sicut ceteri homines: Cur eam non condemnavit? Respondet Augustin. tom. 10. sermone 47. de verbis Domini: *Non dixit: Non lapidetur, ne contrà legem dicere videretur; absit autem ut diceret, lapidetur; venit enim non perdere, quod invenerat, sed querere, quod perierat.* Et paulò infra: *Nec ego te condemnabo. Quid est Domine? Favores ergo peccatis? Non planè ita. Attende, quod sequitur: Vade, deinceps jam noli peccare; ergo & Dominus damnavit, sed peccatum, non hominem. Habes causam, cur non mandavit eam lapidari, ne scilicet periret; sed ejus peccatum condemnavit, non hominem, ecce quomodo D. August. vocat hanc adulteram hominem.*

- 227 Legibus Imperialibus olim adultera, sicut adulter, gladio feriebatur ad mortem l. *Quantumvis* 30. C. *Ad legem Jul. de Adulter.* Subsequens Authent. jubet detrudi adulteram in Monasterium ad agendam poenitentiam, *Glos. V. Legitimum capit. Tue fraternitatis* 5. de *Procurat. Vide Clarum §. Adulterium, Farinae. de delictis carnis quest. 140. à numer. 13.* Puniebat ergo, & punit modò jus Cæsareum adulteras contrà hæreticum mendacem. Practica verò docet, mulieres mancipari carceribus.

- 228 Convivæ in domo Pharisei Lucæ 7. à numer. 36. ad 50. non admirabantur, sed ceperunt dicere intrà se: *Quis est hic, qui etiam peccata dimittit?* Non admirabantur super ejus potestate, quod esset magna,

D d d 2

& di-

& divina, sed murmurabant, & Christo negabant potestatem dimittendi peccata, dum vocabant illum blasphemum, Matth. 9. 3. illos docuit, quia *filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata*. Remisit ergo Christus peccata Magdalenz, quæ verè peccaverat peccatis, quæ sunt ejusdem generis peccatorum, quæ à masculis committuntur. Pharisei ergo admirabantur, sed potius negabant Christo potestatem remittendi peccata, quæ etiam committuntur à fœminis. Magdalena igitur, quia reverà peccatrix erat, supplicabat pro eorum remissione, non verò pro ejectione demonum, quæ jam exierant ab ejus corpore; non enim illi ausi fuissent accedere cum Magdalena ad pedes Domini, quia nimium illum timebant. Cum autem Christus non secùs fœminis, ac masculis remisit eorum peccata, in ordine ad vitam æternam, consequens est dicere, eundem esse finem Christi respectu remissionis peccatorum, nimium vitam æternam, quam dat omnibus decedentibus sine peccatis.

- 229 Christus docuit Matth. 6. 9. Apostolos suos modum orandi, dicendo: *Pater noster, qui es in cœlis*, & per eosdem omnibus hominibus utriusque sexus. Licet Lucæ 11. 2. dicatur ab Apostolis: *Doce nos orare*, quasi oratio à Christo inventa sit tantum recitanda per ipsos, & non per alios, id enim omnino falsum est, quia Christus Orationem Dominicam omnibus utriusque sexus fidelibus præscripsit recitandam,

ut docent omnes Sancti Patres; nam omnes ea indigent, cum Deus sit Pater omnium hominum, etiam mulierum, quæ indigent pane sive cœlesti, sive terrestri, & debent illæ dimittere debita, sicut rogant Deum, ut illis propria dimittat: *S. August. tom. 2. epist. 89.* eam orationem dicit omnibus necessariam esse. *Omnibus enim necessaria est oratio Dominica*, quam etiam ipsi Arianis gregis, id est, Apostolis suis Dominus dedit. Dixit omnibus; ergo etiam fœminis, quæ non excluduntur ab universali dictione, quæ illas includit. D. August. eam exponit in pluribus locis, præsertim *tom. 10. homil. 42. per totam, Serm. 28. de Verbis Domini. Serm. 126. de Tempore, & Serm. 182. eod. Item tom. 2. Epist. 121. cap. 11. tom. 3. in Enchirid. cap. 115.* Quare concluditur non solum homines masculos, sed etiam mulieres teneri dicere: *Dimitte nobis debita nostra &c.*

- 230 Trigesimo quintò, aliis argumentis probat suam opinionem. Legitur apud Sanctum Lucam, quòd nonnulli infantes delati fuerunt ad Christum. Cum illi adhuc essent in fasciis generis communis, quia amplectuntur tam masculos, quam fœminas, credibile est, non solum masculos, sed etiam fœminas. Nilominus Christus dixit: *Venite parvulos venire ad me, quia isti sunt patрони regni cœlorum*, hoc est, masculi, & non fœminæ. Unde Apostoli prohibuerunt matribus, ne infantes in fasciis deferrent coram Christo, quia inter eos aderant fœminæ, quæ nulla.

nullatenus ad Christum pertinent.

232 **C**ontrà est, quia non infantes in fasciis ligati, sed parvuli, & pueri, qui per se incedere poterant, à matribus, & parentibus offerebantur Christo, ut legitur Matth. 19. 13. *Tunc oblatis sunt ei parvuli, ut manus eis imponeret, & oraret. Discipuli autem increpabant eos. Jesus vero ait eis: Sinite parvulos, & nolite eos prohibere venire ad me, saluum enim est regnum celorum.* Idem dicunt Marcus cap. 10. 13. Lucas 18. 15. *Afferrebant autem ad illum & infantes, ut eos tangeret &c. Sinite pueros venire ad me;* Ex illis verbis: *Sinite parvulos venire ad me*, manifestè constat, illos non fuisse infantes lactentes, & in fasciis ligatos, ut dixit perperam hæreticus iste; neque enim in fasciis constituti, suis pedibus, cum sint ligati, per seipsum incedere possunt, sicuti Christus dixit: *Sinite parvulos venire ad me.* Erant ergo parvuli extrà fascias, quos Christus benedixit.

233 **C**ur autem discipuli increpabant eos, ne accederent ad Christum? Respondet S. Hieronymus. Non quia nollent, eis Salvatoris & manu, & voce benedici, sed quòd nondum habentes plenissimam fidem, putarent eum in similitudinem aliorum hominum offerentium importunitate lassari. Chrysost. in Homil. *Vel discipuli expellebant pueros causa dignitatis Christi*, apud Sanctum Thomam in Catena aurea super dictum Evangelium Matthæi, Sanctus Ambrosius ab eodem relatus super

Lucam hinc, ait: *Neque enim hoc invidia, aut in pueros mentis asperitate faciebant, sed sedula virtutis obsequia Domino deferrebant, ne comprimeretur a turbis.* Patet ex his causa prohibitionis per Apostolos factæ, ne pueri accederent ad Christum, quæ est, quia putabant, pueros non habere eam fidem, qua accedebatur ad Christum, aut ne ab illis molestaretur, non autem prohibitio provenit ab eo, quòd matres Christo offerebant infantes in fasciis ligatos, quia inter eos aderant fœminæ; id enim dicere est expressè contrà Sacram Scripturam, ut visum fuit, quæ nominat parvulos, & pueros, qui per seipsum possunt incedere, & habent aliqualem usum rationis, ut benedictionem recipere valeant, ex eorum præcedente aliquali dispositione. Imò concedamus, matres obtulisse Christo infantes in fasciis, tam matres, quàm fœminas, nonne Christus sciebat eorum sexum, & quidem utrumque esse capacem benedictionis? Increpacio, & prohibitio ab Apostolis facta fuit, ne Christus molestaretur, aut quia Apostoli iudicabant, illos non indigere manuum impositione, sed tantum adultos, qui præter peccatum originale actualibus erant irretiti, quasi dicentes Apostoli, Domine curam habe potius adultorum, qui peccatis opprimuntur, & non puerorum, qui sunt innocentes.

234 **T**rigesimo sexto ait, Sadducei à Christo requirebant, cuiusnam mariti in Resurrectio-

ne

ne fuisset illa mulier, quæ habuerat septem maritos. Christus eis respondit: Erratis, quia ignorantes estis Scripturarum. Quare errant? Quia stultè credebant resurrectionem mulierum, nescientes Scripturas, dum in eis ne verbum quidem de salute earum. Insuper dicit Christus. In resurrectione non contrahent matrimonium. Quare hoc? Quia nulla mulier erit in cælo, sed erunt sicut Angeli Dei. Sed quales nunc sunt Angeli? Certè omnes masculi, non fœminæ. Homines igitur solum pertinent ad Cælum, non fœminæ.

- 235 Contrà est, & profero textum Sacræ Scripturæ, quem nunquàm hæreticus ad verbum refert, imò neque locum citat, ut fallat lectorem suis mendaciis. Sanctus igitur Matthæus capit. 22. à numer. 22. *Accesserunt ad eum Sadducæi, qui dicunt, non esse resurrectionem, & interrogaverunt eum dicentes: Magister, Moyses dixit: Si quis mortuus fuerit non habens filium, ut ducat frater ejus uxorem illius, & suscitet semen fratri suo. Erant autem apud vos septem fratres, & primus, uxore ducta, defunctus est, & non habens semen, reliquit uxorem suam fratri suo; similiter secundus, & tertius, usque ad septimum. Novissimè autem omnium, & mulier defuncta est. In resurrectione ergo cujus erit de septem uxor? omnes enim habuerunt eam. Respondit Jesus. Erratis nescientes Scripturas, neque virtutem Dei. In Resurrectione*

*enim neque nubent, neque nubentur, sed erunt sicut Angeli Dei in Cælo. Idem repetunt Marcus cap. 12. à numer. 18. Lucæ 5. 20. à num. 27. Duo dicit Christus, dari mortuorum resurrectionem contra ipsos Sadducæos, qui eam negabant, contrà quos illam probat, quia Deus dicitur esse Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Jacob, non est autem Deus mortuorum, sed viventium; ergò cum sit Deus solum viventium, illi Patres resurgere debent, ut Dominus sit illorum Deus, & Deus viventium. Et ex hoc capite vocat eos ignorantes Scripturarum, quæ docent resurrectionem mortuorum. Altera est responsio ad quæsitum, cujusnam mariti debeat esse ea uxor? Cum in Paradiso, nec alibi sit necessarius matrimonii usus, post diem judicii, vocat Christus Sadducæos errantes, & ignorantes Scripturas, docentes, post diem judicii, & in cælo non habere locum matrimonium, idèò frustrà quæritur, cujusnam mariti debeat esse illa mulier. Quare S. Chrysostom. super Matthæum ità dicit: *Sapienter primum arguit stultitiam eorum, quia non legabant, secundò ignorantiam, quia non cognoscebant Deum, ex diligentia enim lectionis nascitur scientia Dei, ignorantia autem negligentia filia est. Sancti Hieronym. inquit: Propter eà ergo errant, quia Scripturas nesciunt, & quia Scripturas nesciunt consequenter ignorant virtutem Dei. Sadducæi ergò errabant, dum non crede-**

236

credebant resurrectionem tam mulierum, quam virorum, unde falsum est, quod Christus arguerit illos de ignorantia in eo, quod stultè credebant illi resurrectionem mulierum; clarum enim est, Sadducæos negare simpliciter resurrectionem, ut Christus dicit in Evangelio, dum eis probat luculenter dari resurrectionem ex virtute Dei, quæ est infinita, & ex eo, quod dicitur Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Jacob non mortuorum, sed viventium nunc secundum animam, & etiam secundum corpus post resurrectionem; negabant autem Sadducæi immortalitatem animæ, ut resurrectionem de medio tollerent; contrà quos S. Hieron. ait: *Qui resurrectionem corporum non credebant, & animam putabant interire cum corporibus.* Noster Adversarius ne diceretur de secta Sadducæorum, cum reverà de illis sit, ex parte marium concedit resurrectionem, quam negat fœminis, sed impiè, & falsò, nam & hæ resurgere habent, ut dicit locis citatis Christus per illa verba: *In resurre-*

237 *ctione enim neque nubent, neque nubentur;* primum verbum *Nubent* refertur ad masculos; secundum *Nubentur*, refertur ad fœminas, ut explicat S. Hieronymus his verbis: *In hoc autem quod dicit: Neque nubent, neque nubentur, latina consuetudo græco idioma- ti non respondet. Nubere enim apud latinos propriè dicuntur mulieres; sed nos dictum simpliciter intelligamus, quod nubere de viris, & nubi de mulieribus dictum sit.* Constat ergò ex verbis Domini, mulieres etiam resurgere, quæ dicuntur non nubi maribus, quia

post resurrectionem cessat matrimonium.

238 Ignorabant Sadducæi, quod per mortem alterius conjugum matrimonium solvitur, ut docet *Paulus ad Rom. 7. 2. & 1. Corinthe. 7. 39.* Undè alter conjugum superstes, cui vulr, nubere potest: & si uxor defuncta resurgat, non tenetur redire ad primum virum, sed alium recipere potest, ex allegatis à Sebastiano Medices lib. *Mors omnia solvit* part. 2. num. 207. Frustrà ergò quærebant Sadducæi cujusnam mariti esset uxor revicta, cum non amplius uxor sit, ac proinde nulli debeatur. Merito igitur Christus eos vocavit ignorantes.

Ratio igitur, cur in resurrectione non contrahetur matrimonium, non est, quia nulla mulier erit in cælo, ut dicit iste Sadducæus, sed, ut dictum est, quia amplius non est opus matrimonio in alia vita; undè benè dicit ad rem nostram Sanct. Chrysostomus hîc: *In hoc quidem saculo, quia morimur, idèò nascimur, quia nascimur, idèò uxores ducimus, ut quod moriendo minuitur, nascendo suppleat. Ibi autem moriendi necessitas tollitur, unde & nascendi causa soluta est.* In resurrectione completus est numerus hominum utriusque sexus, idèò deinceps neque nubent, neque nubentur, sed erunt sicut Angeli Dei, in quibus scilicèt nulla datur generatio.

Ex eo autem, quod homines in cælo erunt sicut Angeli Dei, delirat Adversarius, dicendo, in cælo non esse mulieres, quia ibi sunt solum masculi

masculi, sicut Angeli, qui sunt solum masculi, & non foeminae. Ridiculum enim est dicere, Angelos esse masculos, cum in illis nullus detur sexus, nec aetereogenitas, per quam cognoscantur masculi, & non foeminae. Angeli igitur genere grammaticali masculino inflectuntur, sed natura sexu carent, quod est proprium animalium, & non coelestium Spirituum.

- 239 Homines in caelo comparantur Angelis in eo, quod sicut inter illos non datur matrimonium, quia sexus in illis non datur, nec egent propagatione, ita neque inter homines, id est, marem, & foeminam, ibidem dabitur matrimonium, licet in caelo remaneant cum utroque sexu, ut docet veritas Christiana cum S. Aug. tom. 5 lib. 22. de Civit. Dei cap. 17.

- 240 Sed mihi melius videntur sapere, qui utrumque sexum resurrexerunt esse non dubitant. Resurgent ergo viri, & mulieres in propriis sexibus, qui Angelis Dei assimilabuntur in eo, quod ibi non erit usus matrimonii, nec propagatio filiorum, quibus carent Angeli Dei.

- 241 Trigesimo septimo ait, Christum propriae matri dixisse: Mulier quid habeo tecum? Si igitur non pertinet Christus ad matrem, quae eum generavit, multo minus spectat ad alias mulieres. Sed mihi opponunt, inquit, Christum vocari filium hominis, & cum sic certe filius Mariae, sequitur Mariam fuisse hominem. Sed concedamus argumentum, & dicamus, Mariam fuisse hominem, non natura, sed gratia, sicut Christus ab Anabaptistis vocatur Deus non natura, sed gratia. Et idcirco

caelo Angelus dixit: Ave Maria plena gratiae, benedicta inter mulieres. Quare benedicta? quia fuit homo, & aliae non. Deinde Maria iuste appellari potest homo, & ipsa adimplevit fere functiones hominis. Quod etiam nunc pariant mulieres sine hominibus, quas libenter vocabimus homines, & credemus de eorum specie. Sed non potest inveniri majus argumentum primo. Quia si mihi conceditis filium esse Deum per gratiam solum, quare mater quoque non erit homo per gratiam?

- 242 Contra est, Maria revera Christi mater fuit, & eam pro tali semper recognovit, servivit, & obedivit, Luc. 2. 51. *Et erat subditus illis.* Unde S. Basilii in libro Relig. inquit: *Ab ipsa autem primava aetate parentibus obediens, quemlibet laborem corporum, humiliter, & reverenter sustinuit.*

- 243 Verba Matthaei 12. 48. *Quae est mater mea? & qui sunt fratres mei?* Et extendens manum in discipulos suos, dixit: *Ecce mater mea, & fratres mei.* Quicumque enim fecerit voluntatem Patris mei, qui in caelis est, ipse meus frater, & soror, & mater est. Christus non reiecit matrem suam, nec dixit matrem suam ad eum non pertinere, sed suae matri comparavit omnes illos, tam foeminas, quam masculos, qui obediunt Deo; nulli autem dubium est, etiam mulieres facere voluntatem Patris coelestis, ergo etiam istae sunt mater, & soror Christi Domini, ad eum ergo pertinent mulieres. S. Hieron. inquit: *Non ergo juxta Manichaeum, & Manichaeum matrem negavit, ut natus de plura semine putaretur, sed Apostolus cognationi praetulit*

tulit, ut & nos in comparatione dilectionis carni spiritum preferamus. S. Chrysost. Neque autem dixit: Vade, dic ei, quoniam non est mater mea, sed ad eum, qui nuntiaverat, extendit sermonem. Omnes ergo mulieres cum Sancta Matre Maria Virgine pertinent ad Christum, contra istum Manichæum.

244 Convictus argumento inexpugnabili, quod Christus est filius hominis, idest, Mariæ, quæ reverà est homo, quærit subterfugium distinctionis ridiculose, dicendo, Mariam esse hominem per gratiam, non per naturam.

245 Probatur autem, quod Maria fuit homo per naturam, non per gratiam; nam S. August. dicit: quod Deus erat simul condens naturam hominis, & largiens gratiam; prius enim intelligitur homo esse secundum naturam, quàm secundum gratiam, quæ sequitur naturam constitutam in suo esse naturali; ergo Maria à Deo con-

246 dita fuit in esse naturæ, cui Deus largitus fuit suam gratiam; fuit ergo prius secundum esse naturæ, quàm secundum esse gratiæ; non potuit ergo illius esse substantiale esse per gratiam, sed per naturam fuit homo.

247 Deindè illud dicitur esse tale per naturam, quod ei naturalitèr competit, & sine quo illud esse non potest, si est illi essenziale, atque dicitur esse in eodem ordine cum eo, quod constituit, & causæ illud producentes spectantur in eodem genere naturalitatis. Illud verò dicitur esse tale per gratiam, quod ei non competit naturalitèr, undè nec ei dicitur esse debitum, ac proindè sine illo potest esse, & præterea dicitur esse in illo genere, & ordine cum producente

diverso ab illo, cui per gratiam communicatur. Certum autem est, quod esse animal rationale, in quo consistit esse substantiale, & naturale hominis, non est quid per gratiam homini datum, sed est ei debitum ex natura rei, alitèr esse posset aliquis homo sine esse animal rationale, quod est impossibile; si ergo Maria est animal rationale, quod est quid naturale, est homo per naturam, non per gratiam, sine qua potest esse persona rationalis. Insuper Deus respectu naturæ dicitur creator, respectu gratiæ dicitur redemptor; sed Deus non solum est Redemptor Mariæ redemptione præservativa à peccato originali, sed etiam creator; ergo Maria per naturam est homo à Deo creata, non per gratiam, quæ sequitur ad ejus esse naturale. Demùm cæteri homines secundum naturam, & non secundum gratiam à Deo creantur; ergo & Maria.

249 Confirmat suum deliramentum cum errore Anabaptistarum, qui asserunt Christum esse Deum non naturalitèr, sed per gratiam, undè ex uno absurdo non potest sequi nisi aliud. Dicendum ergo est, & de fide tenendum, quod Christus non per gratiam, sed per naturam est Deus, pro cuius intelligentia, & probatione.

250 Sciendum est, quod Christus triplicitèr spectari potest. Primò, ut est Verbum, & secunda persona in divinis. Secundò, ut est hic homo. Tertiò, in quantum homo. Quovis ex his modis Christus spectatus est Deus, & Dei Patris filius naturalis, per naturam genitus, non per gratiam productus. Primo quidem

E e e

modo

modo talis est per generationem æternam; secundo verò modo filius Dei naturalis est per communicationem idiomatum; diximus enim, hic homo est Deus; est naturalis Dei filius, & est secunda persona Trinitatis. Tertiò modo etiam ut homo est naturalitèr Deus, & Dei filius; dicitur enim Lucæ 1. 35. *Quod nasceretur ex te Sanctum, vocabitur filius Dei.* Ad Roman. 8. 32. *Qui proprio filio non pepercit, sed pro omnibus nobis tradidit illum.* Si proprio non pepercit filio, signum est certum, quòd Christus est secundum naturam Deus, & filius Dei, non autem per gratiam. Irà omnes Theologi cum D. Thoma par. 3. q. 23. art. 4.

Adversarius pro sua probatione, quòd Maria sit homo per gratiam, adducit verba Angeli Gabrielis: *Ave Maria gratia plena, benedicta inter mulieres.* Cur benedicta? Respondet, quia fuit homo, & non aliz mulieres. Consequentia irregularis, quomodo ex benedictione cognoscitur rem benedictam esse hominem? cum

- 251 nomen benedictionis ex ore Dei procedat in omnes creaturas, ut legi potest in creatione mundi apud Genesis librum cap. 1. & 2. in specie de Adam, & Eva cap. 1. 28. *Benedixitque illis.* Ruth. 3. 10. *Benedicta es à Domino filia.* Judith. 13. 13. *Benedicta es tu filia à Domino.* Genes. 31. 55. *Laban, verò de nocte consurgens osculatus est filios, & filias suas, & benedixit illis.* Primò Reg. 2. 20. *Et benedixit Heli Elcanæ, & uxori ejus.* Ibidem cap. 25. 33. Abigail benedicatur. *Benedicta tu, quæ protulisti me bodie, ne irem ad Sanguinem.* Hæc satis ad convincen-

dum hunc veritatis exterminatorem. *Benedicta tu in mulieribus,* dixit Angelus Lucæ 1. 29. *Benedicta tu inter mulieres,* S. Elisabeth ibidem 42. Cur inter mulieres, & in mulieribus Maria mater Dei prædicatur benedicta, & non inter homines, non inter alia animantia, non inter arbores? Ea est ratio, quia etiam aliz mulieres capaces sunt benedictionis, sed non tantæ, quantæ est Maria. Dionysius Carthus. hic. *Benedicta tu in mulieribus,* idest, præ omnibus amplius benedicta, quia magis electa, majoribus gratiæ donis referta. Ex his habes, argumentum Adversarii retorqueri contra ipsum, quia dum Maria dicitur benedicta inter mulieres, non negatur aliis mulieribus benedictio, sed magis probatur, eas esse capaces benedictionis, dum Maria aliis comparatur in excessu benedictionis. Tu dicis: *Quare benedicta? quia homo est, & non alia.* Sed jam probavimus, alias quoque mulieres benedici in Sacra Scriptura, ergò per te velis, nolis, hoc eodem tuo argumento, omnes mulieres probantur esse homines.

- 253 Maria, inquis, dicitur homo, quia adimplevit omnes functiones hominis. Ego dico, quòd Maria est homo, quia est animal rationale; participat enim cum hominibus masculis eandem humanitatem. Quid est hoc adimplevit functiones hominis? Nulas siquidem, neque enim eas tu enumeras. Foran per functiones hominis tu intelligis, quòd concepit Christum Dei filium? Id agere non est hominis functio, sed Dei operatio; nemo enim in Virgine operatus est, de qua na-

tus est Christus', ut dicit S. August. tom. 1. de Genesi contra Manich. quia ut dicit S. Gregorius in lib. Regum, *quem Virgo peperit, non concepit materiali opere, sed sancti Spiritus obumbratione*, ut ei dixit Angelus, Lucæ 1. 35. *Spiritus Sanctus superveniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi*. Maria ergo nullum hominis munus sustinuit in conceptione Filii Dei, quem ex purissimis ejus sanguinibus, virtute Altissimi obumbrante, concepit ut mulier Virgo, sicut illum peperit, & educavit more aliarum foeminarum, quæ pariunt, & filios proprios lactant, & educant.

Vocat ergo iste hæreticus matres sine homine concipientes, & parientes, homines per gratiam, & functiones hominis, & quia non potest negare, unicam esse matrem, quæ concepit sine homine, & nullam aliam dari posse mulierem sic concipientem, ideò omnes alias excludit à ratione hominis. Ille pervertit ordinem naturæ; nam ex propagatione per conjunctionem maris, & foeminæ, in qualibet specie animalium, cognoscitur naturaliter progenitores concipere, & generare foetum sibi similem in specie; Leo enim cum Leæna generat sibi simile in specie, & non alterius speciei, Canis, equus, ovis, bos &c. sibi simile in specie produciunt; ergo & homo quidquid generat, homo est, sive sit masculus, sive foemina, ex generatione ergo naturali cognoscitur, cuiusnam speciei sit effectus genitus. Malè ergo Adversarius noster argumentum sumit à supernaturali generatione, singularissima, & miraculosa, ad inferendum Ma-

riam esse de specie hominis. Adde, quòd Mariæ natura, & humanitas nequaquam cognoscitur, nec dicitur homo, nec homo est, per aliquid posterius à se, multum etiam distans à sua conceptione passiva, & ab aliquo supernaturali, quod non pertinet ad conditionem naturæ, sed à generatione naturali parentum ejus, qui fuerunt Joachim, & Anna, qui non potuerunt generare nisi hanc Virginem sibi similem in natura humana. Maria igitur est homosecundum naturam, prout procedit à suis parentibus, non verò prout genuit Filium Dei sine viri complexu.

Cognovit inefficaciam, & falsitatem hujus argumenti, & ideò dicit, sistendum esse cum primo, quia si illi concedit, quòd Christus sit Deus per gratiam, concedendum est etiam, quòd Maria paritèr per gratiam sit homo. Catholici autem neutrum concedunt, ut probatum est. Sed quam consequentiam deducit iste imperitus. Christus est Deus per gratiam; ergo Maria est homo per gratiam: Non video connexionem, nam prior propositio est tota supernaturalis, & credibilis, ad cujus generationem singularissimam, & supernaturalem solus Deus cum Virgine concurrat. Posterior verò tota naturalis est, & ex generatione parentum, quæ opus merè naturale perfecerunt, quomodo igitur ex prima inferitur secunda? Vulgatum enim illud juris est, quòd ex diversis non fit illatio. Et hæc satis, properemus ad alia.

255 Trigesimo octavò, argumentatur sic. Dum quædam mulier clamabat de Christo. *Beatus*

Ecc 2

ven.

venter, qui te portavit, & ubera, qua suxisti. Christus eam reprehendit dicendo: *Quinimò beati, qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud.* Apparet igitur, quòd Christus non vult tribuere beatitudinem mulieribus. Et si mater Christi non est beata, quem genuit, quomodò aliz poterunt salvari?

- 256 Contrà est, quia verba Christi Domini, Lucæ 11. 27. *Beatus venter, qui te portavit, & ubera, qua suxisti.* Quæ respondit: *Quinimò beati, qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud.* Perperam & malè intellexit, ut solet, in aliis, Sacram Scripturam adulterando in suis sensibus. Verus autem sensus Scripturæ hujus est hic. Non solum beatus est venter, qui me portavit, sed etiam beati sunt, & à fortiori, illi, qui audiunt verbum Dei, & faciunt illud. Nam illa dictio *quinimò*, augeat, & ampliat, idem significat, quod *quin etiam*, ex allegatis à *Barbosa* di. 321. ubi dicit, quòd ponitur aliquandò negativè, sed hic eum sensum habere non potest, quia verba posteriora non adversantur prioribus, cum sint circa eandem beatitudinem. Lege Calepinum, qui eam dictionem explicat sic *quin potius, imò verò, imò etiam.* Ampliat ergo, non restringit, nec negat beatitudinem, sed communem facit utrifque.

- 258 Proferamus in medium auctoritates Sanctorum Patrum ex Catena aurea hic S. Bedæ: *Non autem tantummodò eam, qua verbum Dei corporaliter generare meruerat, sed & omnes, qui idem verbum spiritualiter auditu fidei concipere asserit esse beatos.* Item. *Eudem au-*

tem Dei genitrix, & inde quidem beata, quia verbi incarnandi ministra est facta temporalis, sed inde multò beatior, quia ejusdem semper amandi custos manebat æterna. S. Bonaventura hic. *Hoc non dixit adversando, sed potius superaddendo, quasi diceret. Non solum beatus venter, qui portavit me Verbum caro factum, verum etiam beatior, qui suscipit verbum à me prolatum.* Unde & Maria non tantum beata fuit, quia Christum gestavit in carne, verum etiam beatior, quia ipsum perfectissimè gestavit in mente, secundum quod dicit Augustinus: *Beata fuit Maria concipiendo fidem Christi, quam carnem Christi.* Malè ergo hæreticus Scripturam intellexit, dum negativam, & adversativam posuit loco affirmativæ.

Contradicit sibi, nam paulò ante, ut diximus, Mariam vocat hominem per gratiam; ergo eidem competit beatitudo ut homini, quam tamen hic negat ex auctoritate allata *Quinimò beati, qui audiunt verbum Dei*, si ceteri homines ex ore Christi sunt beati, cur & non Maria, quæ secundum te est homo?

- 259 Trigesimo nonò, arguit sic: Sordidum tegitur; cum ergò mulieres debeant velare caput suum ex præceptis divinis, necessarium est credere, illas esse sordidas coram Deo, & non salvari. Quia nihil immundum, & sordidum intrabit in regnum cælorum, & ex eo, quia fœminæ etiam vivæ vocantur mortuæ, quando nimis sunt in deliciis.

- 260 Contrà est, quia cum iste homo sit hæreticus, benè nunquam loqui potest, in suo argumento supponit non causam pro causa mulieri-

mulieribus enim non præcipitur velatio capitis, quia sint sordidæ, sed velamentum capitis illis præscribitur, ne sordidæ evadant; inquit enim Paulus 1. ad Corinth. 11. 5. *Omnis autem mulier orans, aut prophetans non velato capite, deturpat caput suum.* Non supponitur in fœminis deturpatio, sed ex violatione præcepti de capite velando, sequitur illa turpitudine. Malè ergo iste veritatis inimicus interpretatur verba S. Pauli: Eodem modo etiam vir dicitur sordidus, si tegit caput, quia illud deturpat; ergò in opinione ejus neque masculus salvabitur. De velatione capitis mulierum dixi suprâ sub num. 87. & 88.

261 Vocat fœminas mortuas, quando in deliciis inforDESCUNT, & id accepit ex eodem Apostolo 1. ad Timoth. 5. 6. *Nam quæ in deliciis est, vivens mortua est.* Loquitur de viduis, quæ reverà in peccatis existentes, dicuntur mortuæ, quia gratiam Dei amiserunt per peccata, quæ est principium vitæ spiritualis; vivit ergò vita corporali, sed est mortua vita spirituali, dum gratia caret. Ad rem nostram S. Hieron. Epist. 10. ad Furiam inquit: *Vidua, quæ in deliciis est, (non est meum, sed Apostoli) vivens mortua est.* Quid sibi vult hoc, quod ait: *Vivens mortua est?* vivere quidem videtur ignorantibus, & non esse mortua peccato, sed Christo, quem secreta non salunt, mortua est. Mulier in peccato vivens, non magis mortua est, quàm vir in peccatis devolutus, vivens dicitur mortuus. Audi Chrysof. conc. 3. de Lazaro: *Ut intelligas viventes in deliciis non fieri salvos, audi quid dicit Paulus: quæ verò in deliciis vivit, vivens*

mortua est. Loquitur de vidua muliere: Quodd si de muliere hoc dictum est, multò magis de viro dicendum, propterea non posse fieri, ut homo, qui talem vivit vitam, adipiscatur celos. Qui ergò sive masculus, sive fœmina à deliciis peccati non convertitur ad Deum, sed in illis moritur, vitam æternam in celis consequi non potest, sed reprobatus incidit in laqueum diaboli.

Ex eo igitur, quod mulier turpis est, & sordida, non minùs quàm homo, dum in peccatis inforDESCUNT, potiùs debuisse Adversarius inferre, hominem utriusque sexus non salvari, non quia fœmina est, sed quia in peccatis moritur, & ex hac vita sic decedit.

262 Quadagesimo, sibi objicit illa verba: Non est Judæus, non est Græcus, non est servus, nec liber, non est masculus, nec fœmina, quia estis idem in Christo. Ex his intendunt stultè probare mulieres esse homines. Si igitur hoc dicto, probatur mulier esse hominem, probatur etiam, Judæi, & Græcum esse homines, quia de omnibus sermo est. Sed quæ major stultitia, risu digna, esset Apostoli, velle probare hinc Judæum, & Græcum esse homines, quod id sit per se manifestum, & probatione non indiget. Igitur si Apostolus hoc non docet, multò minùs probabit, mulieres esse homines.

Contrà est, stultos vocat alios, & eorum dicta risu digna reputat, circà explicationem verborum S. Pauli, sed ipse, & ejus dicta risu, & improprio digna sunt, quæ dicit hic plena mendaciis, & erroribus; nam nullus catholicus objicit fallam interpretationem, sed

sed illam sibi confixit, ut sic eluderet veritatem.

- 263 Verba S. Pauli, quæ sunt hæc: *Quicumque enim in Christo baptizati estis, Christum induistis. Non est Judeus, neque Græcus, non est servus, neque liber; non est masculus, neque femina. Omnes enim vos unum estis in Christo Jesu. Si autem vos Christi; ergo semen Abraham estis, secundum promissiones heredes.* Ad Galat. 3. ad finem, satis clara sunt, & includunt scæminas, sicut masculos in sortem Domini, qui utrunque sexum venit curare. Apostolus increpat Galatas, qui contendebant, non fidem, sed legem justificare homines, eis persuader, nullum salvari posse nisi per fidem Jesu Christi, in quem tunc venturum credidit Abraham, ideò reputata ei fides fuit ad justitiam, id est, per fidem justificatus fuit, & non per legem, per quam nemo justificatur apud Deum, sed per fidem, per quam non est lex; concludit ergò omnem hominem cujuscunque nationis, conditionis, aut sexus sit, qui in Christo sunt baptizati, esse unum in Christo, sine ulla differentia nationis, conditionis, & sexus, cum sint Christi omnes, & cum eo semen Abraham, & hæredes secundum promissionem.

- 264 Ex his deducitur, Apostolum non probare Judæos, Græcos, liberos, & servos esse homines, sed Galatas docebat, quemcunque hominem cujuscunque nationis, & conditionis, & sexus, baptizatum, salvari in fide Christi, non per legem, quæ uti mortua, neminem vivificare potest. Errat ergò ille hæreticus, dicendo Catholicos putare hinc probari

ab Apostolo Judæos, & Græcos esse homines; nemo enim Catholicus, & sanæ mentis id dixit.

Lege D. Chrysost. tom. 4. hic, qui explicat ea verba sic: *Qui prius erat Ethnicus, aut Judeus, aut servus, nunc obambulat formam gestans non Angeli, neque Archangeli, sed universorum Domini, atque in se se Christum representat.* Est ergò baptizatus, sive baptizata representans formam Christi per fidem, & gratiam, quibus sunt facti membra Christi. Optatus Millevit. lib. 5. contrà Parmenianum inquit: *Quotquot in nomine Christi baptizati estis, Christum induistis. Otunica semper una, & innumerabilis, qua decenter vestiat, & omnes ætates, & formas, nec in infantibus rugatur, nec in juvenibus tenditur, nec in feminis mutatur.* Hæc igitur tunica, quam nos Christus per baptismum induit, est unica in omnibus, quia una fides, unum baptisma, per quæ induimus Christum, qui nos regit, ac protegit, & ducit in vitam æternam.

- 265 Catholica ergò veritas est, quòd non solum masculi, sed etiam scæminæ, quæ baptizantur, induunt Christum, dum ejus fidem, & gratiam recipiunt, per quæ salvari possunt, si volunt.

Quadragesimo primo, profequitur persuadere sua mendacia. Reverà, inquit, non video, quo modo mulieres possunt esse idem cum Christo, dum Christus iple, & Apostoli præceperunt illis, qui volunt esse perfecti, & ingredi vitam æternam, relinquere uxorem, & ideò laudant eunuchos, qui se castraverunt propter regnum cælorum, & qui nunquam tetigerunt scæminas. Christus uxo-

rem

rem non duxit, & Apostoli eas dereliquerunt, & persuaserunt id ipsum facere, addendo denique illos Christo placere, qui matrimonio non se obligarunt. Insuper ut removerent homines, testati sunt, bonum esse non tangere fœminas.

266 Contra est, quia imò mulieres, quæ Virgines sunt, cum dicantur Sponsæ Christi, non solum sunt unum cum Christo, verum etiam una caro ratione matrimonii spiritualis cum eo, ut dicitur 2. ad Corinth. 11. 2. *Despondi enim vos uni viro Virginem castam exhibere Christo.* S. Thomas hic bene exponit hanc unitatem his verbis: *Quod à plurali (U ex bibere Virginem) in singulari volens ostendere, quod ex omnibus fidelibus sit unum corpus, U una Ecclesia, quæ debet esse virgo in omnibus membris suis.* Unitas ergo demonstrat identitatem virginittatis in Christo.

Deus autem, & Apostoli consulerunt, non præceperunt, ut perperam Adversarius vult, statum virginittatis, Matth. 19. 12. *Sunt eunuchi, qui se castraverunt propter regnum cælorum* D. Aug. tom 6 de Virgin. cap. 23. *dicat, eos, qui pio proposito ab uxore ducenda se continuerint, castrare seipsos propter regnum cælorum.* Apostolus quoque commendat statum virginittatis, non præcipit, ne Christo advesetur, qui eam non iussit, sed laudavit apud Matthæum præcitatum, 1. ad Corinth. 7. 25. *De virginibus autem preceptum Domini non habeo, consilium autem do.* In hac re audi S. Hieron. Epist. 22. ad Eustac. de custodia virgin. *Quare ergo non habet Domini de virginittate preceptum? quia majoris est*

mercedis, quod non cogitur, U offertur, quia si fuisset virginittas imperata, nuptia videbantur ablata, U durissimum erat contra naturam cogere, Angelorumque vitam ab hominibus extorquere, U id quodammodo damnare, quod conditum est. Virginittas igitur à Christo, nec ab Apostolis jubetur, sed tantum laudatur, & ex hoc contra hæreticum istum bene inferitur, quod virginittatem servantes fœminæ propriè unum, & idem sunt cum Christo, propter unitatem hujus virtutis in utroque existente virginittate.

267 Neque Christus, neque Apostoli simpliciter, & absolute præceperunt viris, ut uxores suas dederent, cum & imò præcipiat, ut vir adhæreat uxori suæ, relinquendo patrem, & matrem, Genes. 2. 24. Errat ergo hæreticus. nec mirum, quia nunquam dicit verum loqui. Quod si Christus dicat Lucæ 14. 26. *Si quis venit ad me, U non odit patrem suum, U matrem, U uxorem, U filios Uc.* id intelligendum est, quod maritus debet odio habere uxorem suam, non quo ad personam, quæ facta est ad imaginem Dei, & cum qua est una caro; nemo enim odio habet carnem suam, sed ejus peccatum odisse debet, quam præcipit diligere Apostolus illis verbis: *Viri diligite uxores vestras, sicut U Christus Ecclesiam;* ad hæc S. Gregorius homil. 37. inquit: *Si vim præcepti perpendimus, utrumque agere per discretionem valeamus, ut uxorem, U eos, qui nobis carnis cognatione conjuncti sunt, U quos proximos novimus, diligamus, U quos adversarios in via Dei patimur, odiendo, U fugiendo nesciamus.* Vide D.

268 August.

August. tom. 4. de ferm. Domini
in monte cap. 25.

Maritus ergo uxorem suam de-
serere debet; hoc est, in odium
habere ejus peccata, & vitia, eam
corrigendo, in cæteris autem, quæ
sunt bona, & in honorem Dei,
diligere eam debet, quia caro ejus
est, quam nemo odio habet, ad
269 Ephes. 3. 29. *Nemo enim unquam
carnem suam odio habuit, sed nu-
trit, & fovet eam.* Sic facere de-
bet vir erga uxorem suam, cum
bona est, obediens præceptis Do-
mini; ex quibus inferitur, eam esse
ex eadem massa humani ge-
neris, quæ salvari potest, si be-
ne agat.

270 Verum est, quod Christus
non duxit uxorem, & Apostoli
eas deseruerunt non simpliciter,
sed quo ad thorum, quia post
Apostolatam nunquam cognove-
runt eas, non deseruerunt vero
quo ad dilectionem, & earum sus-
tentationem, ut testatur Apo-
stolus 1. ad Corinth. 9. 5. *Num-
quid non habemus potestatem mulie-
rem sororem circumducendi, sicut &
ceteri Apostoli, & fratres Domi-
ni, & Caphas.* Vocat uxorem
suam sororem, insinuando, quod
eam alebat, ac si esset soror, sed
illa non utebatur ut uxore, quia
nemo conjungitur sorori suæ,
vide cap. omnino 11. dist. 31. ubi
Leo IX. sic explicat illud D.
Pauli, quod Apostoli uxores non
reliquerunt, nisi quo ad copu-
lam.

Sed ponamus, quod verum sit di-
ctum ab hoc hæretico. Numquid
indè sequitur, quod mulieres non
sint de specie hominum, aut non
salventur? Nequaquam. Quid
erant femine ante adventum
Christi, nonnè eadem in essentia,

& substantia, in qua etiam nunc
sunt, sed tunc erant homines;
ergo etiam nunc; neque enim
divinum præceptum immutat es-
sentias rerum, sed tantum obli-
gat homines utriusque sexus ad
sui observationem. Numquid de-
sertio uxoris facit, ut ea non sit
homo, si antea erat homo? & si
non erat ante homo, cur deser-
tio probat eam non hominem?
Verba Sancti Evangelii superius
expressa aperte dicunt: *Si quis
non odit patrem suum, matrem, fra-
tres &c.* odium referri non solum
ad uxorem, verum etiam ad pa-
trem, & fratres, quos constat
etiam apud Adversarium esse ho-
mines, numquid eorum dereli-
ctio probat non esse homines, aut
salvari non posse? certe non; ergo
nec desertio uxoris, cum unus,
& idem sit sensus hujus Scriptu-
ræ respectu tæminarum, & mas-
culorum.

271 Quamvis Deo placeant, qui
matrimonio non utuntur, tamen
non displicent, qui matrimonio
junguntur, cum sit à Deo insti-
tutum, uti bonum commune, &
privatum non solum prolis, sed
etiam ipsorum conjugum, qui se
mutuo auxilio foveant. Quid in-
dè ad probandum suum errorem?
Nil omnino.

272 Dicit Apostolus 1. ad Corinth.
7. 1. *Bonum est homini mulierem
non tangere.* Malum est tangere
mulierem, non verò uxorem,
undè subjungit: *Propter fornicationem unusquisque suam uxorem
babeat.* Apostolus ergo non re-
movet maritos ab uxoribus suis,
sed prohibet fornicationem, imò
& tactum, qui ad eam disponit,
273 undè inquit S. Hieronymus lib. 1.
adversus Jovin. *Non dixit, bonum
est uxo.*

est uxorem non habere, sed bonum est mulierem non tangere, quasi in tactu periculum sit, quasi qui illam tetigerit, non evadat. S. August. tom. 10. serm. 249. *Beatus Apostolus admonet nos, bonum est, inquiens, mulierem non tangere, quasi statim in tactu periculum esset.* Falsum igitur est, quod Apostolus retrahat homines à matrimonio, & uxoribus suis, sed tantum prohibet tangere mulierem, quæ non est propria uxor.

274 Quadragesimo secundò, adducunt, inquit, Defensores mulierum, Scripturam: Mulier quando parit, dolorem habet, post partum gaudet, quia natus est homo in mundum, sed quia etiam puerulæ nascuntur, hinc colligunt, mulieres posse homines esse. Sed dicite mihi, quænam mater unquam gavisa est de nata filia? Nulla certè. Ille magnus Ochinus Coriphæus Anabaptistarum in suis dialogis reliquit scriptum, parturientes non lætari de natis filiabus; & ipsæ id affirmant. Et id mirum non est, quia si mulieres, teste Aristotele, monstrum naturæ sunt, aut secundum Platonem animal brutum magis, quàm rationale, quænam mater gaudium sumere poterit de partu unius fœminulæ? Et eò magis cum Scriptura doceat, salvari mulierem per generationem masculorum, non fœminarum. Locus iste intelligi debet hoc modo: Mulier pariens filium gaudet, natum esse hominem, quia natus est masculus, nec huc intrant fœminæ. Denique observate omnia Sacræ Scripturæ loca, ubi reperitur vocabulum *bonus*, quæ sunt quasi innumerabilia, & semper invenietis, intelligi de masculis

tantum. Et si iste locus declarari potest alio modo, mihi improcor maledictionem mulierum.

275 Contrà est, quia locus, quem fingit produci à Defensoribus mulierum, facit pro nobis, & est Joann. 16. 21. *Mulier cum parit, tristitiam habet, quia venit hora ejus, cum autem peperit puerum, jam non meminit præssuræ propter gaudium, quia natus est homo in mundum.* Pariens tristitiam habet ex dolore partus non solum pro masculis, sed etiam pro fœminis, ut experientia docet, quia suspirant, & dolent, dum pariunt, sive masculos, sive fœminas; ergò pariter gaudent, quia natus, & nata est homo in mundum. Et si enim textus habeat: *Quia natus est homo* in genere masculino, tamen quia masculinum concipit fœmininum, sub his verbis comprehenditur etiam fœmina, ut dicunt omnes interpretes. Ità S. August. relatus hic à Catena Aurea: *Parturitio quippè tristitiæ, partus autem gaudio comparatur, quod tunc magis esse consuevit, quando non puella, sed puer nascitur.* Dionysius Carthus. hic: *Magis enim solet pariens exultare nato filio, quàm filia.* Communis ergò est læticia tam fœminis, quàm masculis natis in mundo. Gaudent ergò matres de puellis natis contrà mendacem, cui nec prodest Ochinus, qui & ipse mendax probatur, hoc ipso quòd est hæreticus.

276 Aristoteles, & Plato non sunt pro Adversario, dum vocant mulierem animal magis brutum, quàm rationale, & occasionatum, quia non negant humanitatem in illis, sed referunt earum defectus, & imperfectiones. Num.

quid Paulus in Epistola ad Titum 1. 12. confirmans dictum illorum ut verum, asserentium, quod Cretenses sunt semper mendaces, malæ bellicæ, & ventres pigri, voluit inferre, Cretenses non esse homines? Nequaquam. Sed illud dictum confirmavit, insinuando eorum defectus, & imperfectiones, non verò negando eorum essentiam in esse naturæ hominis. Sic Aristoteles, & Plato per eas mulierum imperfectiones, ab eis non exclusit rationem speciei humanæ.

- 277 Nec verum intellectum habet illud Apostoli 1. ad Thimot. 2. 15. *Salvabitur per filiorum generationem*, secundum interpretationem Adversarii, ut visum fuit sub num. 151. Nam ibi subjungit, salvari per fidem, & bona opera, inter quæ computatur educatio filiorum, significata per generationem filiorum, sub quo vocabulo venit etiam filia! *Iusta 201. ff. de verb. signif. l. Si quis ita 16 ff. de testam. tutel. l. Si ita scriptum ff. de legat. 1. & id quidem ex propria significatione, & interpretatione comprehensiva, Glos in l. 1. ff. de verb. signif. Riminald. Junior lib. 7. cons. 737. num. 4. Cephal. consil. 484. num. 32.* Si hæc probantur in profanis negotiis, cur in divinis rejicienda sunt, cum nulli noceant, & mulieribus multum profint?

Inimicus mulierum earum sibi imprecatur maledictionem, si in Sacra Scriptura invenitur, quod bonæ vocentur, exauditus est in suo mendacio, parum est maledici à mulieribus; multum verò, & tremendum ab ipso Deo anathematizari, ut excommunicantur cum ipso omnes hæretici. Pro-

- duco in medium loca Scripturæ, in quibus mulieres expressè dicuntur bonæ. In primis Judith 12. 12. *Non vereatur bona puella.* Item Proverb. 18. 22. *Qui invenit mulierem bonam.* Eccl. 7. 21. *A muliere sensata, & bona.* Ibidem 26. 1. *Mulieris bonæ beatus vir.* Ibidem 26. 3. *Pars bona, mulier bona.* Ibidem 26. 21. *Sic mulieris bonæ spes.* Ibidem 36. 26. *Quis possidet mulierem bonam.* In A. & Apost. 9. 36. dicitur, quod mulier Tabitha erat plena bonis operibus. De S. Maria Magdalena dicit Christus Matth. 26. 10. *Quod bonum opus operata est in illo.* Si bona operantur istæ mulieres, bonæ appellandæ sunt à suis operibus bonis. Ecce, o hæretice, Scripturas rotundis verbis appellantes mulieres bonas, supponis tu, legisse Sacram Scripturam, & noluisse intelligere, ut malè ageres, non credendo, quod hæcenus nullus negavit.

- 280 Quadragesimo tertio, adducit aliud argumentum contrà se Adversariorum, qui dicunt, Christum apud S. Lucam resuscitasse puellam; ergo mulieres resurgunt. Isti ingenio acuti non considerant, quod Christus ibi dixit: Non est mortua puella, sed dormit. Nihil aliud significant hæc verba, nisi quod si mortua fuisset puella, ipse eam non resuscitasset. Dormiebat ergo, teste Christo, nec erat mortua, ut credebatur Vulgus; undè mirum non est, si resurrexit. Undè Christus tunc præcepit, ut omnes factum tacerent, ne mulieres casu viderentur hoc exemplo partem habere in resurrectione. E contrà, puero resuscitato, non prohibuit, sed Apostolus scribit, famam volasse

lasse per universam Judæam, & circumvicinas regiones. Insuper, cum venisset servus monere Jairum de morte puellæ, Evangelista adjungit, Ne vexes Magistrum. Quod dixit, quia sciebat, frustrâ implorari auxilium à Christo pro mortuis mulieribus, dum carent anima, nec sunt resurrecturæ in die judicii. Legitur de B. Germano Episcopo, quòd insigni miraculò restituit vitam Asino defuncto. Sed quis poterit, nisi sit Asinus, ab hoc arguere, quòd Asini sint resurrecturi, ita valebit argumentum hujus puellæ.

281 Contrà est, nam in primis non intellexit benè historiam puellæ mortuæ, de qua pono verba Lucæ 8.44. *Venit quidam ad Principem Synagoga dicens ei, quia mortua est filia tua, noli vexare illum. Jesus autem, audito hoc verbo, respondit patri puellæ: Noli timere, crede tantum, & salva eris. Flebant autem omnes, & plangebant illam. At ille dixit: Noli flere, non est mortua puella, sed dormit. Et deridebant eum, scientes, quòd mortua esset. Ipse autem tenens manum ejus clamavit, dicens: Puella surge: Et reversus est Spiritus ejus, & surrexit continuò.* Idem referunt Marcus cap. 5.38. ubi dicitur filia Archisynagoga nomine Talitha. Matth. 9.23. Videamus autem, an verè fuerit mortua per separationem animæ à corpore, an verò dormierit, ut dicebat Christus: *Non est mortua puella, sed dormit?* Reverà erat mortua, ut dicebant ejus parentes, qui flebant, ut clarè colligitur etiam ex illis verbis: *Et reversus est spiritus ejus, & surrexit continuò.* Mors enim tunc accidit, cum Spiritus

recedit à corpore, quod vivificabat; est enim spiritus idem, quod anima, juxtà illud Genes. 20.7. *Et inspiravit in faciem ejus spiraculum vitæ, & factus est homo in animam viventem.* Verbum illud *in faciem ejus*, idest in corpus jam organizatum *inspiravit*, infudit creando *Spiraculum* idest animam in corpore ultimo disposto ad infusionem animæ, & factus est homo, illud corpus organizatum fit homo, dum ei anima rationalis unitur, per quam incipit vivere. Homo igitur moritur per separationem animæ ab ejus corpore; resurrectio autem est reditio animæ in suum corpus, ut illud iterum vivificet; sed ex Evangelio planè constat, animam, quæ ibi vocatur Spiritus, separatam fuisse ab eo corpore, ac proinde mortuam fuisse puellam, dum Spiritus ejus reversus est, & surrexit continuò; non enim Spiritus revertitur in corpus, à quo non recesserat, sed in illud, à quo discesserat. Constat ergo ex his, puellam reverà fuisse mortuam. Et hæc est veritas historię commendata unanimi consensu sanctorum Patrum. Audi Chrysost. *Non quidem aliam superinducens animam, eam suscitavit, sed eam, quæ exierat reinducens, & velut ex somno erigens Hieronymus Archisynagoga dicitur, filia tua mortua est. Jesus autem dixit: non est mortua, sed dormit. Utrunque verum est, quòd mortua est vobis, mihi dormit. Beda. Hominibus enim mortua erat, qui suscitare nequiverant, Deo dormiebat, in cujus dispositione, & anima vivebat, & caro resuscitanda quiescebat, undè mos apud Christianos obtinuit, ut mortui, qui resurrexerant non dubitantur, dormientes vocentur.*

tentur. Rabanus. *Vobis mortua est, Deo autem, qui suscitare potest, dormit, tam in anima, quam in corpore.*

- 185 Nora autem, quod duplex est dormitio, alia mortis, alia somni, de priori sequitur Christus hic, & Joann. 11. 13. ubi exprimitur hoc duplex genus dormitionis. Non dormiebat ergo puella, sed reverà mortua erat.

- 186 Quod verò Christus præcepit illis vehementer, ut nemo id sciret, Marci 5. 43. Lucæ 8. 56. Matth. 9. 25. dicit, quod nihilominus *Exiit fama hac in universam terram illam*, hoc non insinuat, quod dicit Adversarius: *Accio che per aventura le donne con quest' esempio non credesse- ro d'aver parte anch'esse nella resurrezione.* In ea enim partem habent, & pro pro ipsis est resurrectio, nam Petrus Act. 9. 24. 36. ad 41. suscitavit Thabitam defunctam. Prohibuit autem Dominus, ne quis diceret factum, ostendens per hoc, inquit Carena Aurea Lucæ 8. *quod largitor bonorum est, non autem cupidus gloriæ, datque totum, nihil respiciens.* Dionysius Cartus. super cap. 8. Lucæ art. 22. inquit: *Hoc Christus præcepit, non quia putavit tantum miraculum debere celari, sed ut nos humilitatem amare, vanitatem, & ostentationem vitare doceret.*

- 187 Suum mendacium conatur occultare, dum suscitatio pueri omnibus manifesta fuit, quam non prohibuit, sicut puellæ hujus. Non erat fanciullo, sed adolescens Lucæ 7. 15. *Adolescens tibi dico, surge*, de quo miraculo num. 17. legitur: *Et exiit hic homo in universam Judeam de eo, & in omnem circum regionem.* Puellæ suscitationem prohibuit, ne publicaretur in pœnam irridendum Christum, & propter

illorum incredulitatem, nihilominus *exiit fama hac*, idest, puellæ suscitatz, in universam terram illam, ut dicitur Matth. 9. 25. sicut idem accidit de adolescente suscitato. Non fuit Apostolus scriptor, ut de more mentitur Adversarius, sed Lucas Evangelista; nec obstat, quod S. Hieronymus relatus in lect. ejusdem festi, ibi: *Quidam suspicantur, quotiescunque in Epistolis suis Paulus dicit: Juxta Evangelium meum, de Luca significare volumine, Lucam autem non solum ab Apostolo Paulo didicisse Evangelium, qui cum Domino in carne non fuerat, sed à ceteris Apostolis.* quia ipse Lucas scripsit, non Apostolus, à quo audierat.

- 188 Dixit quidam Archifinagogo puellæ mortuæ, noli vexare illum. Hæc verba Adversarius interpretatur: *Il che disse, perche sapeva, indarno implorarsi alle fanciulle, & alle femine morte l'ajuto di Christo, perche non hanno l'anima, ne sono per resuscitare nel giorno del giudicio.* Causam, cur dixit, noli vexare illum, attulit falsam. Nam ea verba dixit, vel urbanitatis causa, vel quia non credebat Christum habere virtutem resuscitandi mortuos. Hoc posterius firmat Ambrosius his verbis: *Adhuc autem & servi Principis increduli erant ad resurrectionem, quam Jesus in lege prædixit, in Evangelio complevit, undè dicunt, noli vexare illum, quasi sis sibi impossibile suscitare mortuam.* Et id confirmatur ex verbis ipsius Evangelii, ubi dicitur patri puellæ: *Noli timere, crede tantum, & salva eris.* Dubitabat ergo; undè Christus confortavit eum, dicens *Crede tantum*, sufficit tibi credere

credere, & mihi suscitare filiam tuam.

Duo dixit hæreticus, ut mox relatum est, unum, quod fœminæ non habent animam, secundum, quod non resurgent in novissimo die. Utrunque est manifestæ hæresis.

289 Primum enim, quod fœminæ animam habeant, & quidem rationalem, patet tum ratione, quia discunt sicut homines, certum argumentum, eas habere animam rationalem, à qua tamquam à principio omnis provenit discursus. Tum auctoritate Sacre Scripturæ, nam dictum suprâ hic ex Sancto Luca: *Et reversus est Spiritus ejus*, idest, anima puellæ resuscitatæ à Christo. In Genes. pluribus in locis vocat animas filiarum sicut filiorum 46. 15. *Omnes anima filiorum ejus, & filiarum triginta tres.* In Arca Noe, salvæ factæ sunt tantum octo animæ, ut dicit Petrus Epist. 1. cap. 3. 20. *Octo anime salvæ factæ sunt per aquam.* Scit autem iste hæreticus, quod quatuor masculi, Noe, Sem, Cham, & Japhet ejus filii, & quatuor fœminæ eorum uxores ingressæ erant in Arcam, & non aliæ personæ; ergo tales sunt animæ fœminarum, quales masculorum.

291 Secundum verò, quod fœminæ resurgere habeant cum masculis in novissimo die, patet ex multis locis Sacre Scripturæ, *Matth. 22. 28. Marci 12. 25.* Christus à Sadducæis interrogatus, cujusnam ex septem viris futura erat uxor singulis successivè nupta in die resurrectionis, respondit eis: *Cum enim à mortuis resurrexerint, neque nubent, neque nubentur*, idest, mulieres resurgentes non nubentur,

igitur mulieres resurgent in novissimo die cum masculis, sed inter eos non amplius in cœlis erit usus matrimonii, ut dixi suprâ sub num. 236. Paulus Apostolus 1. Corinth. 15. postquam multis probavit resurrectionem mortuorum futuram in novissimo die, concludit sub num. 51. *Omnes quidem resurgemus.* Dicit *omnes*; ergo includit etiam fœminas, non solum ex vi generis masculini, & fœminini, sed etiam ex proprietate significationis, quia dictio hæc universalis neminem excludit. Idem docet Christus Joan. 6. 39. *Ut omne, quod dedit mihi Pater, non perdam ex eo, sed resuscitem illud in novissimo die.* Pater autem dedit Christo omne genus humanum, inquit hic Carthus. ac proinde omnes homines cujuslibet sexus resurgere habent in novissimo die. Lege cap. 37. Ezechiel. de resurrectione mortuorum, ubi Dominus ait sub num. 11. *Ossa hac universa domus Israel est.* In domo autem Israel erant non solum homines masculi, sed etiam fœminæ, & utriusque super ossa arida Deus in die novissimo dabit nervos, & succrescere faciet carnes, & cutim superextendet, & eis dabit spiritum, ut iterum vivant.

293 Non potuit invenire in jis codicibus, quos legi, S. Germanum suscitasse Asinum, quod tamen accidere potuit, quia nihil impossibile est coram Deo. Reddit autem Adversarius se suspectum, cum non citet auctorem id narrantem, unde Petrus Canisius lib. 1. de Deipara cap. 30. inquit: *Nec major illis (scilicet hæreticis) fides habenda est, cum in Germanum veluti fabulato-*
rem,

rem, ipsi nimirum sæpe fabulantes, imò & calumniantes invehuntur. Hæc P. Maraccius in Mariali S. Germani, ubi quamplures de ejus vita scribentes refert, & nihil de hoc miraculo. Sive ergò falsum sit, quod credimus, sive verum, cum esse possit, quid ad rem præsentem? Imò pro nobis facit; si enim Asinus ad vitam revocari potest mortuus, à fortiori mulier, quæ animam habet immortalem, Asinus verò sensitivam tantum, & mortalem, in Asino ubique datur vita, in muliere spiritus reducit ad corpus, quod vivificat. Miraculum igitur hoc probat resurrectionem, sed ex diverso fine, nam Asinus fuit resuscitatus per te, d. hæretice, tantum in beneficium ejus, cujus erat; mulieres verò in die judicii resurgent, juxta illud Arhanasii in symbolo: *Ad cujus adventum omnes homines resurgere habent cum corporibus suis, & reddituri sunt de factis propriam rationem, & qui bona egerunt, ibunt in vitam æternam, qui verò mala, in ignem æternum.* Hæc resurrectio erit propria hominum utriusque sexus, cætera animalia non resurgent, quia cum careant ratione, non possunt reddere rationem de factis, ac proinde incapacia sunt vitæ æternæ, & ignis æterni.

- 294 Quadagesimo quarto, procedit ulterius, & arguit: Scriptura manifestè dicit, Deum esse caput Christi, sicut homo mulieris. Sed Anabaptistæ negant Christum esse Deum, quamvis ejus caput sit Deus, igitur hac ratione mulier non erit homo. Et si volunt esse hominem, nec credant e. um, Christum esse hominem, & sic facili concordabimus.

295 Contrà est, quia fides catholica docet, & Christum esse Deum, atque Deum esse caput Christi, & virum esse caput mulieris. Paulus 1. ad Corinth. 11. 3. *Omnis viri caput Christus est; caput autem mulieris vir; caput verò Christi Deus.* Ex his autem deducitur, Deum esse caput non solum Christi, sed etiam mulieris, & viri, sub quorum protectione uterque est; de ratione enim capitis est regere, & protegere membra contenta sub capite: non solum ergò vir, sed etiam mulier à Deo, & Christo Domino protegitur, cum sit caput totius Ecclesiæ, ad Ephes. 5. 23.

296 Christum esse Deum, manifestè patet ex Sacris Scripturis, in quibus dicitur filius Dei, ex quo de necessitate sequitur, quod sit Deus; sicut enim filius hominis dicitur homo, ita & filius Dei dicitur Deus, ex generatione univoca. Isaia 9. 6. *Parvulus natus est nobis, vocabitur nomen ejus Deus.* Paulus ad Rom. 9. 5. *Christus secundum carnem, qui est super omnia Deus benedictus.* 2. ad Corinth. 5. 19. *Quoniam quidem Deus erat in Christo.* Quomodo in Christo Deus Pater, nisi per communicationem divinæ substantiæ, per quam Pater, & Filius sunt unus Deus? Ad Philip. 2. 5. *Qui cum in forma Dei esset.* Forma Dei est ipsamet Dei essentia, & substantia; Christus ergò ex forma Dei Deus est, sicut Petrus ex forma rationalitatis est homo. Vide Theologos in 1. dist. 23. D. Thom. part. 1. q. 29. Veritas ergò catholica est, Christum esse Dei filium, & Deum ipsum. Vide Synodum V. Constantinopolitanam, ubi hæc definitio habetur, & in prima Nicæna.

Exa.

Examinemus vim argumenti ex Anabaptistis; Christus non est Deus, quamvis iste illius sit caput; ergo hac ratione mulier non erit homo, quamvis vir sit illius caput. Non video connexionem consequentis cum antecedenti, cum illud sit in ordine diverso ab hoc, ac proinde non valet consequentia, quia ex diversis non fit illatio. Et contrà Anabaptistas, ex eo, quòd Deus est caput Christi, sequitur, quòd Christus est Deus, quia in Sacris Scripturis nomen Capitis in Deo importat divinitatem, quæ in divinis omnia præcedit; Deum ergò esse caput Christi, indicat divinam essentiam per Patrem esse communicatam Christo ejus Filio. Pari ratione ex eo, quòd vir est caput mulieris, sequitur, mulierem participare de natura viri, ac proinde cum eo esse hominem. Credimus ergò secundum fidem catholicam, & mulierem esse hominem, quia Deus est caput Christi, & vir caput mulieris.

- 297 Quadragesimo quintò air, Anabaptistas volunt baptizare infantes, quia nullum habent peccatum, nec exemplum, Christum, aut Apostolos eos baptizasse. Quare ergò Sacramentum Eucharistiæ porrigunt mulieribus, cum nullum habeant præceptum, nec exemplum, Christum, aut Apostolos communicasse, aut jussisse, ut communionem scæminæ reciperent? Sunt Anabaptistæ falsarii, & inconstantes. Nulla alia ratione non fuit permissum corpus Christi scæminis, nisi quia illud corpus non est passum pro illis, nec ad illas pertinet. Sed respondent: Baptismus pertinet ad mulieres; ergò etiam communio,

habentes exempla mulierum baptizatarum. Intelligo, sed concedam eis hoc argumentum, quandò mihi concedent, ab uno ad aliud Sacramentum argumentari.

- 298 Contrà est, qui baptizant infantes, & qui Sacram Communionem porrigunt mulieribus, bonè faciunt, quia Domini præceptum exequentur. Infantes, verum est, quòd nullum habent peccatum actuale eis proprium, habent solum originale, quod baptismo expiandum est, ut definitum est *sess. 5. can. 4. & sess. 7.*

- 299 *can. 12. 13. & 14.* Sacra autem Communio omnibus præscribitur tam masculis, quam scæminis, Joan. 6. 54. *Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Loquitur universalitèr, ac proinde præceptum est commune omnibus utriusque sexus personis fidelibus, ut definitur sub anathemate *sess. 13. can. 9.* Igitur secundum veritatem baptizantur infantes utriusque sexus, & mulieres usum rationis habentes communicantur à Sacerdotibus.

- 300 Nec verum est, quòd nullum habeamus exemplum de baptismo infantium, nam cum Christus tulerit præceptum de baptismo, Joan. 3. 5. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei.* Matth. ult. 19. *Docete omnes gentes, baptizantes eos.* Marci ult. 18. *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit,* præmissa prædicatione. *Predicate Evangelium omni Creature.* Constat ergò de præcepto Domini, quod est commune omnibus hominibus, tam infantibus

fantibus, quàm adultis, ut patet ex prima auctoritate, *Nisi quis*, dictio universalis omnes comprehendens, de adultis in sequentibus, tam masculis, quàm foeminis, adultis, quibus prædicatur, qui docentur, & credere possunt, cum habent usum rationis. Infantes enim, & mulieres sunt gentes, sunt creaturæ, sunt homines, quos omnes Deus salvare vult per susceptionem baptismatis.

301 Christus autem baptizabat, & cum eo Discipuli ejus, *Joan. cap. 3. 22. & cap. 4. 1.* Baptizaverunt ergò Christus, & Discipuli ejus, nulla facta mentione de ætate, & sexu personarum, magis valere debet nostra affirmativa, quòd baptizantur etiam infantes, quàm negativa Adversariorum, cum constet de factò baptismi, & nullatenus de negativa facti; fortior enim est probatio per affirmativam, quàm per negativam, quæ non probat nisi coarctata.

302 Apostoli indifferenter baptizabant, ut legitur *Act. 8. 12. In nomine Jesu Christi baptizabantur viri, ac mulieres.* Petrus ibidem *10. 48. jussit eos baptizari.* Lydia colens Deum, baptizata fuit, & domus ejus, *ibidem cap. 16. 15.* Crispus cum omni domo sua credidit, & baptizatus est, *Ibidem 18. 8.* Paulus *1. Corinth. 1. 16. Baptizavi autem & Stephane domum.* Ex his aperte colligitur, Apostolos omnes indifferenter baptizasse, non solum adultos, & foeminas, verum etiam pueros, & infantes; est enim credibile, quòd in domibus illis essent etiam pueri, & infantes, cum dicitur domus aliqua fuit baptizata. Confirmatur ratione, quia infantes in

octavo die circumcidebantur; ergò & isti baptizantur sub lege gratiæ, nam baptismus successit Circuncisioni. *Vide D. Aug. tom. 7. de Baptismo contra Donatistas, & Petilianum.*

303 Similiter Sacra Communio porrecta fuit foeminis, quia, ut superius dictum fuit, præceptum Sacramenti Eucharistiæ datum fuit omnibus Christifidelibus utriusque sexus. Jerosolimis erant cum Apostolis multæ mulieres, *Act. 1. 14.* de quibus, & aliis dicitur *cap. 2. 42.* Erant autem perseverantes in doctrina Apostolorum,

304 & communicatione fractionis panis, & orationibus. Sermo autem est hic de Sacra communione ex illis verbis: *Et communicatione fractionis panis*, ut id melius interpretatur in *Epist. 1. ad Corinth. 10. 16. Calix benedictionis, cui benedicimus, nonne communicatio sanguinis Christi? & panis, quem frangimus, nonne participatio corporis Domini est?* Fractio igitur panis refertur ad Sacram Communionem, quam non solum masculis, sed etiam foeminis dabant. In sequenti capite 11. cum Paulus docuisset viros, & mulieres modum orandi in Ecclesia, mulieres velato capite, viros verò aperto, subsequenter instruit illos, & illas, quomodo debeant sacram recipere Eucharistiam, his verbis: *Probet autem seipsum homo*, hoc est, vir, & mulier examinent suam conscientiam, & expurgent à peccatis, ut corpus Christi digne recipere valeant. Neque enim rationabile est excludere foeminas à manducatione corporis Christi, cum Paulus utroque docuerit modum orandi in ordine ad sumptionem sacri corporis Christi Domini.

Domini. Confirmatur id ex cap. *Omnis utriusque sexus fidelis in Pascha Eucharistia Sacramentum suscipiat* 12. de Pœnitent.

Patet ergo ex his, Sacramentum corporis Christi pertinere etiam ad fœminas, sicut ad masculos; nam Christus pro omnibus passus est, ut probavimus.

- 303 An valeat argumentum ab uno Sacramento ad aliud? Nam si hoc probamus, Adversarius concedet nobis, fœminis conferri Sacramentum Eucharistiae, sicut datur masculis. Ego autem probo valere argumentum ab usu baptismatis ad usum Eucharistiae, hoc modo. Nam omnis homo utriusque sexus est capax Sacramenti baptismatis, quod omnibus necessarium est ad salutem necessitate medii, quod hæreticus iste non negat; ergo omnis homo etiam fœmina est capax Sacramenti Eucharistiae. Consequentia firmatur, quia baptismus dicitur via, & janua, per quam fit ingressus ad recipienda alia Sacramenta; est enim aliorum fundamentum, sine quo inutiliter, & invalidè reliqua recipiuntur, cap. *Veniens* 3. de *Præsbyt. non bapt. cap. Per Cathecismum, de cognat. Spirit.* undè & vocatur à Sanctis Patribus principium vitæ spiritualis *S. Damasce. lib. 4. fidei ortod. cap. 10.* Sicut autem à via, & janua ingreditur, & à principio pervenitur ad terminum, ità per baptismum, & à baptismo pervenitur ad alia Sacramenta, quæ dicuntur quasi illius terminus, undè *S. Dionysius cap. 3. de Eccl. Hierar.* dicit, quòd Eucharistia est consumatio, & perfectio aliorum Sacramentorum; ex quibus

sequitur, ex baptismo inferri quodlibet aliud Sacramentum; ergo & Sacramentum Eucharistiae. Deindè sicut ex diversis non inferitur, ità è contrà ex similibus fit illatio, sed Sacramentum Eucharistiae in multis assimilatur baptismi; nam sicut per baptismum homo incorporatur Christo, ad *Galatas* 3. ad finem, ità & per receptionem Sacrae Communionis eidem incorporatur Christo, *Joan. 6. 57. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in eo.* Baptismus est medicina peccatorum, cum per eum tollantur peccata, & sanetur homo infirmus in peccato Adami, undè *S. Chrysost. tom. 1. Homil. 40. in Genes.* propè finem, dicit, quòd baptismus continet medicinam gratiae ad refecanda peccata sine dolore; sed etiam Eucharistia anodorum, & medicina est præservativa à peccatis, *Trident. sess. 13. cap. 2.* Insuper per baptismum omnes efficiuntur unum in Christo Domino, ad *Galat. 3. 28. Omnes enim vos unum estis in Christo Jesu.* Idem efficit Sacramentum Eucharistiae 1. ad *Corinth. 10. 16. Panis, quem frangimus, nonnè communicatio Christi est? unus panis, unum corpus, multi sumus omnes, qui de uno pane participamus.* Paret ergo ex his à baptismo inferri ad alia Sacramenta.

Omnia igitur Sacramenta pertineant ad Christi fideles utriusque sexus, ita ut quoad eorum usum, & sumptionem, valeat argumentum à baptismo ad reliqua, nisi persona prohibeatur, ut signatè prohibetur fœminis tantùm receptio ordinis, ut aliis allegatis docet *Diana par. 8. traçt. 1. resol. 39.*

Ggg

Reli.

Reliquorum verò Sacramento-
rum sunt capaces, sicuti mas-
culi.

- 309 Quadagesimo sexto ait, in-
veniri exempla mulierum bapti-
zatarum, sed cum Papistæ bapti-
zent Ecclesias, & Campanas, &
naves, fortè hæc sunt homines?
Dicam esse contrarium præcepto
divino, mulieres baptizari, quia
Christus dixit: *Qui crediderit, &
baptizatus fuerit, salvus erit*; non
dixit: *Quæ crediderit*. Neque enim
articulus *Qui* est genus commu-
ne, quod possit amplecti genus
fœmininum.

- 310 Contrà est, quia Ecclesiæ, &
prædicta non dicuntur reverà ba-
ptizari, est locutio impropria Vul-
gi, à quo argumentum sumi non
debet, sed tantum consecrari Ec-
clesiæ, Altaria, Campanæ, scilicet
beneduci, ut colligitur ex *tit. de
consecrat. Eccles. & ex Rituali Ro-
mano*, in quibus locis nulla fit
mentio de baptizatione prædicto-
rum. Baptizantur ergò mulie-
res Sacramento Baptismi, sicut
viri, & ex hoc cognoscitur, eas
esse homines, sicuti sunt mas-
culi.

- 311 Præceptum de baptismo afficit
non solum viros, & infantes, sed
etiam mulieres, ut suprà proba-
tum est. Nec relativum *Qui* ex-
cludit fœminas, sed omnino eas
concepit, & complectitur, non
minus, ac comprehendat mascu-
los. Si enim leges humanæ ex-
pressæ per relativum hoc com-
prehendunt fœminas, ut dicitur

- 312 *l. i. ff. de verbor. signific.* quia mas-
culinum, ut dignius, concepit fœ-
mininum, & hoc de mente Le-
gislatoris, inquit Glosa ibidem.
Quare & leges divinx eodem
modo interpretari non debent,

maximè in re tam necessaria, &
utili? Et si enim articulus in ver-
bo *Qui* sit præcisè masculinus, ac
proinde ex vi generis non dicat
fœmininum, illum tamen com-
prehendit ex intentione Legisla-
toris, ut notat ibidem Glosa, &
ex sensu vero, & reali.

- 313 Quadagesimo septimo, adjun-
git rem manifestam; Circunci-
sioni nimirum successisse baptis-
mum. Quomodo igitur mulieres
baptizari possunt, cum non fue-
rint circumcisæ. Eò magis, quia
Christus ordinavit baptizari in
nomine Patris, Filii, & Spiritus
Sancti; sub qua forma nulla legi-
tur baptizata mulier. Quare non
est legitimum baptisma mulieri-
bus. Præterea subjungit, sicut
Christianis Paulus indulget Cir-
cuncisionem, quam Christus non
præcepit, ita in principio vitiosè
concessus fuit baptismus mulie-
ribus.

- 314 Contrà est, quia superius sub
num. 193. hoc idem argumentum
rejectum fuit, nam elto Circun-
cisio sit tantum pro masculis, non
pro fœminis, quæ eo membro,
quod circumcidebatur, carent, ta-
men Deus illis providit de alio
remedio, quo tunc eis delobatur
peccatum originale. Ideo non est
immorandum, sed certò, & fir-
miter tenendum, baptismum suc-
cessisse Circuncisioni, & reme-
dio illi, consequenter illum præ-
ceptum fuisse hominibus utrius-
que sexus; tam enim fœmina,
quàm masculus ablui possunt spi-
ritualiter ab hoc peccato origina-
li, imò & ab actualibus.

- 315 Quandò Christus præscripsit
formam baptismatis, *Matth. ult.*
19. his verbis: *Euntes ergò docete
omnes gentes, baptizantes eos in no-
mine*

mine

mine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Sub nomine Omnes gentes comprehendit tam fœminas, quàm masculos, nam uterque terminus est generis communis masculini scilicet, & fœminini, & gens per se fœmininum; ergo in terminis nostris comprehenduntur etiam fœminæ, quando Deus dedit formam hujus Sacramenti contrà Adversarium.

316 Circuncisio in lege veteri præcepta fuit, ut claris verbis habetur Gen. 17. 16. *Hoc est pactum meum, quod observabitis inter me, & vos, & semen tuum post te. Circuncidetur ex vobis omne masculinum.* Quamvis autem Christus non præceperit Circuncisionem, & Paulus ad Galat. 5. 2. expressè dicat, quod Circuncisio in lege gratiæ nihil prodest; & *Ad.* 15. rejecta fuit à Gentilibus, qui convertebantur, per illud Concilium factum ab Apostolis, quod ibi legitur. Nihilominus Paulus, ut legitur *Ad.* 16. 3. circuncidit Timotheum ex patre Gentili, & matre Judæa, propter Judæos, qui erant in illis locis: scilicet Listris, & Iconii. Id fecit Paulus non quia crederet, eam esse necessariam ad salutem, sed ne conturbaret Judæos, & animo protestandi, legem Mosaicam fuisse bonam, & à Deo datam, non verò, ut indicaret, per eam circuncisos salvari, cum in loco præcitato dixerit, eam nil prodesse hominibus; omnia enim legalia in morte Christi abrogata fuerunt, ut docent omnes Theologi cum D. Hieronymo, & Augustino. Lege Epistolam, quæ est 12. illius ad hunc, registratam tom. 2. operum D. Augusti. Hieronymus autem dicit

tria. Primò, Cæremonias legales cessasse in morte Christi, ac proindè capisse esse mortuas, & mortíferas. Secundò, nihilominus Apostolos illas usurpasse non ferriò, sed fictè simulando. eas, ut se accommodarent Judæis, & ut hac ratione eos converterent ad legem Evangelii, quo fine Paulus circuncidit Timotheum. Tertiò, Paulum, nec Petrum peccasse simulando ritus Judæorum. Hanc simulationem vult fuisse peccaminosam, D. Augustinus contrà S. Hieronymum. Vide *Becanum de lege Mosaica quest. 9. & 10.*

320 Nota errorem Adversarii, *Permessè S. Paolo a' Christiani la Circuncisione.* Id enim omninò falsum est, quia qui convertebantur ad fidem Christianam, vel erant Hebræi, & sic circuncisi, vel erant Gentiles, ut Timotheus; is autem quando circuncisus fuit à Paulo, non erat Christianus, quia Circuncisio neminem facit Christianum, sed solus baptisma de non Christiano, facit Christianum; nullus ergo jam baptisma te Christianus effectus, postmodum circuncisus fuit, sed circuncisio precedebat baptismum.

Deducitur ex dictis baptismum non vitiosè, sed necessariò mulieribus collatum fuisse ab Apostolis, & aliis, quia præceptum fuit commune omnibus hominibus utriusque sexus.

321 Quadagesimo octavò, prosequitur argumentum suum de baptismo contrà mulieres, concludendo ex dictis; ideò Apostolum gratias Deo egisse, quia multos non baptizaverat, & dicit missum fuisse ad prædicandum Evangelium, non ad donandum

Ggg 2 baptif

baptismum. Et cum debeamus judicare exemplis, sed legibus, exempla mulierum baptizatarum nullius sunt valoris.

- 322 *Contrà est, quia inimici veritatis, ut ille, nunquam citant loca integra Sacre Scripturæ, sed ea mutila referunt, ut aliquaratione evitent responsa, & possint occultare suos errores, ne primò intuiru tales appareant, quales sunt à parte rei. Si Adversarius Pauli totam sententiam verbatim protulisset, suum errorem palam fecisset omnibus. Inquit ergò S. Paulus 1. ad Corinth. 1. à num. 11. Significatum est enim mihi de vobis fratres mei ab iis, qui sunt Cloes, quia contentiones sunt inter vos. Hoc autem dico, quòd unusquisque vestrum dicit: Ego quidem sum Paulus; ego autem Apollo; ego verò Cephæ; ego autem Christi. Divisus est Christus? Numquid Paulus crucifixus est pro vobis, aut in nomine Pauli baptizati estis? Gratias ago Deo, quòd neminem vestrum baptizavi, nisi Crispum, & Cajum. Ne quis dicat, quòd in nomine meo baptizati estis; baptizavi autem & Stephanò domum, ceterum nescio, si quem alium baptizaverim. Non enim misit me Christus baptizare, sed evangelizare.*

Contendebant Corinthii inter se, & divisi erant non servantes unitatem pacis, & concordiam inter se, nam aliqui dicebant se discipulos Pauli, alii verò Cephæ, quia ab hoc, & non ab illo baptismum receperant, dividentes Christum in baptismo, quòd tamen omnibus dabatur in nomine, hoc est, in virtute, & auctoritate Jesu Christi, undè eos hortatur, ut sint concordēs, & unanimes in eodem sensu, & senten-

- 323 *tia, quia solius Christi est baptisma, sive detur à Petro, sive ab ipso; ideo gratias agit Deo, quia paucos illorum baptizavit, eis significans, quòd Christus misit eum magis ad prædicandum. Evangelium, quàm ad baptizandum, cum alii sint ministri deputati ad baptizandum. Apostolus ergò Domini se libenter retraherebat à baptizando, ut Corinthii per hanc mortificationem remove-rentur à Contentionibus, & Schismatibus, ut unius Christi Domini nostri se filios per baptismum recognoscerent, & non Apolli, aut Cephæ, nec Pauli.*

- Hæc probantur à S.S. Patribus, S. Ambros. *Gratias agit Deo, quia non multos ex illis baptizavit, ne, quia error ab hac receperat, ex nomine ejus error esset in plurimis, per hoc arguens & baptizantes, & baptizatos, qui ad injuriam Salvatoris, baptismatis ejus gratiam hominibus deputabant, illis dissimulantibus gloriæ causa. S. August. contrà Petilian. inquit: Perfectè baptizare etiam minus docti possunt, perfectè autem evangelizare multò difficilius, & rarior est operis. S. Thomas planè rem declarat hic: Dicendum est, quòd Christus Apostolos misit ad utrumque, ità tamen, quòd ipsi per seipsos predicarent (secundum quòd ipsi dicebant Act. 6. Non est æquum relinquere nos verbum Dei, & ministrare mensis) baptizarent autem per inferiores ministros, & hoc ideo, quia in baptismo nihil operatur industria, vel virtus baptizantis; nam indifferens est, utrum per majorem, vel minorem detur baptis-mus: sed in predicatione Evangelii multum operatur sapientia, & virtus predicantis, & ideo predicationis officium*

per

per seipſos Apoſtoli tamquàm majores miniſtri exercebant. Hinc ergò cauſam habes, cur Apoſtoli magis prædicabant, quàm baptizarent, alijs miniſtris reliquentes id munus.

Deducitur ex his, Paulum non ceſſaſſe baptizando præſertim mulieres, quia ab initio vicioſè fuerint baptizatz, ſed quia munus Apoſtolorum fuit magis evangelizate, quàm baptizare, & ad removendum ab eis ſchiſma inter baptizatos ortum, dum honorem Chriſto tribuendum jaſtabant ſe, dirigendo illum in gloriam baptizantium.

Adverſarius in 45. argumento, quòd ſuprà num. 299. rejecimus, quærit à Catholicis præceptum, & exemplum de Chriſto, aut Apoſtolis, quòd Sacram Communionem porrexerint mulieribus, & ait, nullum inveniri, licèt mentiatur, ac proindè negat eam mulieribus; conſequentèr judicavit à negativa exempli; modò in præſenti argumento rejicit exempla de mulieribus baptizatis, dicendo eſſe legibus judicandum, non exemplis; mendacem oportet eſſe memorem, ſed hæreticis, qui pleni ſunt mendacijs, non expedit memoria, quia ex contradictionibus magis convincerentur, idèd poſt poſita memoria, & conſonantia in ſuis dictis mendacia, & errores palliare conantur.

325 Exemplis non eſt judicandum, *l. Sed licèt, ff. de off. præſid. l. Nemo, C. de ſent. & interloc. cap. 1. de Poſtulat. Prælat. explicat Thomafet. Reg. 110. procedere in malis exemplis, & in practica erronea judiciorum. Cepolla conſil. 18. Statutum col. 3. procedere, quan-*

dò res in contrarium eſt certa, non verò in caſu dubio. *Alex. lib. 6. conſil. 150. In cauſa num. 7. intelligit, quandò legibus conſtat, veritatem eſſe in contrarium, cum alijs citatis Barboſa Axiom. 86. num. 3. Maniſeſtum autem eſt, baptiſmum eſſe præceptum non ſolùm masculis, ſed etiam ſceminis, idèd contrà negantes id, adduci poſſunt exempla ſceminarum baptizatarum, cum de hac veritate conſtet, & exempla noſtra uti deducta ex Sacra Scriptura præciſè exempla non ſunt, ſed auctoritates in lege expreſſæ, & idèd factum, dicitur probari potiùs lege, quàm exemplo.*

326 Quadreſimo nonò ſibi objicit hoc argumentum. Chriſtus poſt reſurrectionem primùm mulieribus ſe oſtendit; ergò ad illas pertinet. Reſpondet, Chriſtus in ſua nativitate fecit ſe videri Bovi, & Aſino; ergò hæc bruta pertinent ad Chriſtum. Non conſiderant iſti pauperes ignorantes, Chriſtum primò apparuiſſe mulieribus ea ſolùm ratione, ut ejus reſurrectio celeritèr ubique publicaretur, quia mulieres cum ſint loquaces, quicquid ſciunt, ſtatim divulgant per totam civitatem. Additur, quòd mulier jaro divino, & humano repellitur à teſtimonio; noluit ergò Chriſtus mulieres in reſtes ſuæ reſurrectionis. Et idèd Thomas Apoſtolus alijs diſcipulis noluit credere reſurrectionem Chriſti, eo præciſè, quod ſciebant eam ab ore ſceminarum, & nonnulli alii diſcipuli credebant, eas delirare. Imò ità Chriſtus primò apparuit ſceminis, ut non permiſerit ab eis cognosci, eſſi propè eas eſſet, quia nec proptia mater potuit eum cognoscere,

scere, sed eum hortulanum iudicavit, & postquam eum cognovit, ei non fuit permillum illum tangere. Hinc nascitur, Christum voluisse mulieres honorare post suam resurrectionem.

Contrà est, quia tam bruta, quàm mulieres pertinent ad Christum, quia omnium est Dominus, undè de brutis dicitur Isaiæ

1. 3. *Cognovit bos possessorem suum,*

& Asinus præsepe Domini sui. Apparuit Christus post suam resur-

318 rectionem mulieribus, quia ad eas pervenit, apparuit brutis, quia in medio eorum natus est, & idè ad bruta non venit, sicut ad mulieres, quia venit querere, quod perierat; solus autem homo perierat propter peccatum, idè ad hunc pervenit, quia Christus vult omnes homines salvos fieri; apparitio ergò Christi ad mulieres ordinabatur ad earum salutem, & ad masculorum redemptionem; & idè dicitur Matth. 28. 10. *Ite, nuntiate fratribus meis, ut eant in Galileam, ibi me videbunt.* Et notandum est; quòd, nato Domino, nulla fit mentio de brutis in Evangelio Lucæ 2. nec aliorum, ubi præsepe tantum nominatur, & Angelus non brutis, sed pastoribus annuntiavit nativitatem Christi: *Ecce enim evangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo, quia natus est vobis hodie Salvator, qui est Christus Domi-*

329 *mus.* Nota ea verba *omni populo*, est autem populus multitudo iuris consensu, & concordie communionem sociata, composita ex omni genere personarum utriusque sexus; ergò gaudium natalis Domini refusum fuit in omnes homines, tam fœminas, quàm masculos. *Omni populo*, nonnè

sufficiebat dicere *populo* sinè additione signi universalis? Sufficiebat quidem, sed Spiritus Sanctus prævidens cavillationes hæreticorum, voluit occurrere eorum insaniz, declarando, Christum esse natum pro omnibus hominibus utriusque sexus, quia Deus vult salvos fieri omnes homines, idè dixit, *Omni populo* futurum esse gaudium magnum nativitatem Domini. Solis hominibus masculis, & fœminis nuntiatum fuit hoc magnum gaudium, & non animalibus brutis, inter quæ natus erat, quia illi tantum sunt capaces redemptionis, & salutis æternæ.

Ex his patet, quomodò Christus pertineat ad mulieres, & quomodò ad bruta: nam utrumque est Dei creatura, quam per Christum produxit in rerum natura, idè bruta cognoverunt suum Dominum, & possessorem, cognoverunt & homines, masculi, & fœminæ, pro quarum redemptione, & salute venerat in mundum, non pro brutis, & idcirco hac ratione mulieres pertinent ad Christum, non bruta, quæ idè non fuerunt nominata in Evangelio.

330 Verum quidem est, quòd mulieres sunt garulæ, & propalatrices secretorum, & occultorum, quæ ad earum aures pervenerunt; mulieres autem, quæ erant Christi discipulæ, humiles erant, & prudentes, quibus Christus primò apparens, commisit suæ resurrectionis manifestationem, quia eam crediderunt nihil hæsitando, hunc honorem à Christo receperunt; undè ait D. Hieron. *Prima mulieres merentur audire. Ave, ut maledictum Eve mulieris in mulieribus solveretur.* S. Hilarius: *In contra.*

contrarium autem ordo causæ principalis est redditus, ut quia à sexu muliebri capta mors esset, ipsi primum resurrectionis gloria, & visus, & nuntius redderetur. S. Petrus Chrysost. serm. 80. 10. *Mulieres intrant sepulchrum, ut fierent sepultura participes, sociæ passionis; exeunt de sepulchro, ut ante fide resurgerent, quâ resurgerent carne.* Demus quoque Christum præcepisse mulieribus, ut Apostolis nuntiarent ejus resurrectionem, ut citò sciretur ubique. Quid inde? Per hoc ne infertur, eas non fuisse de specie hominum, aut eas non fuisse, nec esse capaces ejus resurrectionis? Nequaquam, imò id sequitur, quia suam resurrectionem per eas primo publicavit, ut perverſi, & ignorantes hæretici scient, Christum passum fuisse etiam pro mulieribus, quibus primò suam resurrectionem revelare dignatus est.

331 Dicit inimicus veritatis, quòd mulieres jure divino, humanoque repelluntur à testimonio ferendo, ignorat iste, vel fingit leges ignorare, ut sua deliramenta liberius foveat. Certum enim est, quòd jure divino nulla est prohibitio

332 contrà mulieres, ne ferant testimonium, ac proinde testificari possunt, ex eo, quòd edictum de testibus est prohibitorium, idest, nulla persona repellitur à testimonio, nisi lege aliqua prohibeatur, jure autem divino nulla mulier interdicatur à testimonio. Neque jure humano Cæsareo mulieres interdicuntur à ferendo testimonio, imò admittuntur expresse per l. Ex eo 18 ff. de testibus, excepta causa testamenti, l. Qui testamento, §. Mulier ff. de testam. Prior lex refertur cap. 2. 15. q. 3.

ubi Glos. V. Testimonium, ubi ait, mulierem secundum leges in omni causa posse testificari, sive sit civilis, sive criminalis. Secundum Canones verò in nullo crimine potest testificari, nisi in exceptis, sed in civilibus potest testificari. Vide Gomez tom. 5. Variar. cap. 12. Julium Clarum q. 29. Salcedo in pract. crimin. cap. 128. Infertur ergò ex his in causis civilibus nullum sanæ mentis repellere mulierem à testificatione, ex quo nec Christus repulit sanctas mulieres, sed eis mandavit, ut nuntiarent, & essent testes suæ resurrectionis discipulis, & cæteris fidelibus. Mendax ergò est sacrilegus hæreticus iste, dum dicit, Christum noluisse mulieres in testem suæ resurrectionis, cum textus Evangelii sit contrà ipsum.

333 Thomas noluit quidem credere resurrectionem sui Magistri, non ex eo, quòd relata fuerat à mulieribus, ut falsò dicit Adversarius, sed quia erat pertinax, & obstinatus in errore suo, dum nec etiam discipulis credidit; dicit enim Textus Joan. 20. 25. *Nisi videro &c. non credam;* undè Christus, postquàm se illi ostendit 27. dixit: *Noli esse incredulus, sed fidelis.* Infidelitas ergò Thomæ provenit ex ejus pertinacia, non ex nuntio mulierum; non enim dixit Thomas: *Non credam,* quia mulieres narraverunt, sed *nisi videro &c.* Ex per hanc eandem causam suæ incredulitatis noluit credere aliis discipulis, non quia eorum testimonium non esset verum, & legitimum, sed quia erat pertinax, & obstinatus in suo errore, volebat fidem in testem, sed videre voluit, an ita esset, sicut sibi narrabatur. Testimonium ergò

ergo resurrectionis tam mulierum, quam discipulorum fuit legitimum, & verum, quia viderunt; Thomas verò, quia non viderat, pertinax erat, ejus obstinationem sustulit visus, & tactus, quod non fecerunt alii Apostoli contenti de visu. Undè S. Gregorius Homil. 26. in Euang inquit: *Plus nobis Thomas infidelitas ad fidem, quam fides credentium discipulorum profuit, quia dum ille ad fidem palpando reducitur, nostra mens, omni dubitatione postposita, in fide solidatur.* Thomas igitur noluit credere nec discipulis, nec mulieribus; sicut autem ex hoc non arguitur aliquid contrà discipulos, nec contrà mulieres, cum defectus non credendi non proveniat ex infirmitate testium, sed ex imperfectione non credentium.

- 3.35 Christus post suam resurrectionem apparuit primò Maria Magdalena, de qua egerat septem demonia, Marci 16. 9. & dum flet ad monumentum, interrogata ab Angelis de causa fletus, respondit eis: *Quia tulerunt Dominum meum, & nescio ubi posuerunt eum: Hac cum dixisset, conversa est retrorsum, & vidit Jesum stantem, & non sciebat, quia Jesus est.* Joan. 20. 14. Non cognovit Jesum, quia propria cognitione independentèr à Deo cognoscere Christum resurrectum non poterat, quia sine me nihil potestis facere, idèò necesse fuit, ut à Christo priùs vocaretur, infundendo sui cognitionem in ejus corde, & mente, undè in vocatione eum novit; ut dicitur ibidem num. 16. *Dicit ei Jesus: Maria. Conversa illa dicit ei Rabboni.* Non poterat Maria cognoscere

Christum post resurrectionem, nisi mutua conversione primò Christi illuminantis Magdalenam, secundò Mariæ ad Christum, ut perficeretur cognitio novi mysterii resurrectionis. Eodem modo Apostoli cognoverunt Christum, nam primo aspectu existimabant se Spiritum videre. Lucæ 24. 37. postmodum à Christo edocti, & illuminati cognoverunt, suum Magistrum resurrectisse. Patet ex his, Discipulos, & Mariam parem habuisse ignorantiam sui Magistri in causa resurrectionis, dum sibi præsentem à facie ad faciem non cognoverunt. Si quid contrà mulieres inferat Adversarius, cur & idem non dicit contrà discipulos, cum par sit causa loquendi? Non tantum ergo permisit Mariam se cognoscere, sed illam cum aliis illuminavit, ut eum agnoscerent, quem virtute propria cognoscere non poterant; oculi enim eorum erant gravati propter dubitationem, secundum S. Gregorium: *Maria, quæ adhuc de Domini resurrectione dubitabat, conversa retrorsum est, ut videret Jesum.*

- Subjungit: *Perche ne anche la propria Madre potè conoscerlo, mà lo giudicò un' Hortolano, & doppo conosciuto non le fà permesso il toccarlo.* Maria mater ejus in actis resurrectionis non legitur, tamen indubitatum est, primò matri apparuisse. Maria autem, de qua fit mentio in Evangelio, est Magdalena cum aliis duabus, Maria Jacobi, & Maria Salome, 336 Marci 16. 1. & 9. *Apparuit primò Maria Magdalena, de qua egerat septem demonia.* De illis, & aliis mulieribus Lucæ 24. 10. De Maria autem, quæ existimabat, se Hor.

fe Hortulanum videre, loquitur *Joan. 20. à nam. 11. ad 19.* ubi dicitur, quòd erat Maria Magdalena, non Maria mater, quæ dixisset Angelis : *Tulerunt filium meum &c.* Non verò : *Tulerunt Dominum meum.* Nec vocasset eum Rabboni, hoc est Magistrum, sed *Filiam meum.* Et ita omnes Sancti Patres sentiunt. Non poterat aliter dicere Adversarius, quia proprium est hæreticorum errare, & unum pro alio putare.

338 Sed cur dixit: *Noli me tangere.* *Joan. 20. 17.* cum dicatur *Matth. 28. 9.* *Ille autem accesserunt, & tenuerunt pedes ejus, & adoraverunt.* Dixit simpliciter, ne tangerent illum, sed postea permisit tactum humilitatis suorum pedum. Prohibuit tactum, quia fides non tactu perficitur, sed cordis affectu, & auditu Magistri. Unde S. August. tom. 3. lib. 1. de Trinit. cap. 9. inquit : *Noli me tangere, nondum enim ascendi ad Patrem meum; tactus enim tamquam finem facit notionis, ideoque nolebat in eo esse finem intenti cordis in se, ut hoc, quod videbatur, tantummodò putaretur.* Idem tom. 9. serm. 121. hic : *Noli me tangere, id est, noli in me sic credere, quemadmodum adhuc sapis.* Quali diceret: *Noli me tangere, quia perdes meritum fidei de mea resurrectione, quam debes credere sine tactu experientiz, juxta illud S. Gregorii Homil. 26. in Evang.*

339 *Nec fides habet meritum, cui humana ratio prebet experimentum.* Experientia ergò tactus non fuit necessaria Magdalenz, sed satis fuit, quòd Christus se illi demonstravit vivum.

Ex his apparet, ex sacra Hi-

storia fideliter intellecta, probari Mulieres esse de specie hominum, & cum hominibus eisdem manifestatam fuisse resurrectionem Christi ab ipso Domino resurgente, ut certificaret nos, passum fuisse, & resurrexisse non solum pro masculis, sed etiam pro fœminis, cum pro utrisque sanguinem suum tuderit.

340 Quinquagesimò, assert argumentum pro fœminis, quæ ita loquuntur : loquimur, discurremus, & animam rationalem habemus; ergò sumus de specie hominum. Negat hæc omnia, quia plures aves inveniuntur loquentes. Alina Balaam locuta fuit, & non fuit de specie hominum. Loqui sine ratione, & sine proposito aliud non est, quàm non loqui. Quòd autem mulieres loquantur sine ratione, & extrà propositum, clarè cognoscitur. Præcipit eis Apostolus, ne loquantur in Ecclesia, quia si loquerentur rationabiliter, & non ut bellæ, non esset rationabile, ut tacerent, nec id esset illis prohibitum. Leges prohibent illis publica officia, non admittuntur ad consilia, ad jurisdictionem, adoptionem, intercessionem, procurationem, tutelam, ad testamenta, ad criminales causas, alia ratione, nisi quia carent discursu, & anima rationali. Et non recipere hoc impedimentum à sexu, quandò haberent rationem. Nec alicubi legitur, Deum inspirasse animam mulieri, imò Anabaptistæ publicis scripturis docent, mulieres non habere animam.

341 Contrà est, quia quamvis contrà negantes principia non sit disputandum, cum ea supponantur, H h h & luce

& luce meridiana clariora sint, nihilominus ad detegenda eorum sophismata, & errores contrā illos agendum est, maximè hæreticos, qui omninò exterminandi sunt cum eorum hæresibus.

Initio hujus opusculi multis ostendi mulieres habere animam rationalem, sicut habent cæteri homines, hoc ipso, quòd probavi illas esse de specie hominum, magis autem singularitèr ostenditur modò auctoritate Sacræ Scripturæ. Vide *suprà* 289.

- 342 Primò, mulier habet eandem specie animam, scilicet rationalem, qua constat masculus homo. Gen. 2. 7. *Formavit igitur Dominus Deus hominem de limo terræ, & inspiravit in faciem ejus spiraculum vitæ, & factus est homo in animam viventem.* Nomine hominis hîc venit ille, de quo in præcedenti cap. 1. 27. dixerat: *Creavit Deus hominem ad imaginem suam, ad imaginem suam creavit illum, masculum, & feminam creavit illos.* Igitur uterque factus est homo in animam viventem, fœtus ante animationem homo non est, sed tunc fit homo, cum anima unitur corpori per sui creationem, ut dicit S. Augult. tom. 10. serm. 145. *Tu homo es propter animam, & carnem.* Idem tom. 3. lib. de Spiritu, & Anima cap. 42. inquit: *Ex his filii generantur, quorum corpora serviente creatore formantur, & Deo inspirante spiraculum vitæ animantur; spiraculum autem vitæ humanam animam intellige.* Quare non tantùm masculus, sed etiam fœmina à Deo animam rationalem habent; si enim anima masculi est rationalis, etiam anima fœminæ, cum sint ejusdem speciei, ut dictum est;

ergò mulier habet animam rationis participem.

Secundò, idem docet Ecclesiasticus 17. 5. *Creavit ex ipso adjutorium simile sibi, consilium, & linguam, & oculos, & aures, & cor dedit illis excogitandi, & disciplina intellectus replevit illos.* Clarum est ex his, tam mulierem, quàm masculum esse præditum à Deo anima rationali, & intellectuâli, discursiva, & consultiva, ut hîc dicitur. Et quòd anima, de qua hîc, & in Genesi, sit rationalis in utroque, lege D. Augustinum tom. 3. lib. 7. de Genesi cap. 7. & 8.

Tertiò, ex actibus humanis, qui à sola anima rationali pendent, ut est orare, discere, esse prudens &c. colligitur has præstantes mulieres esse de specie hominum, & habere animam rationalem, à qua sola illi actus procedunt. Judith orabat ad Dominum, ut legitur in ejus libro cap. 10. 10. cap. 12. 8. cap. 13. 6. per quam orationem obtinuit victoriam pro populo Dei, præciso capite Holophernis. Paulus 1. ad Corinb. 11. mandat mulieribus, ut orent in Ecclesia velato capite, num. 5. 13. Anna 1. Regum 1. 10. *Amaro animo oravit ad Dominum, fletu largiter, & votum vovit.* cap. 2. registratur oratio, quam fecit ad Dominum. Mulier Abigail uxor Nabal dicitur 1. Reg. 25. 3. *Eratque mulier illa prudentissima.* Proverb. 19. 14. *A Domino autem propriè uxor prudens.* Eccl. 22. 4. *Filia prudens benedicta viro suo.* Christus Math. 25. assimilât regnum cœlorum decem virginibus, quarum quinque sunt prudentes, quæ cum sponso intraverunt ad nuptias, exclusis fatuis. Paulus 1. ad Timoth. 2. 11. inquit:

1 r. inquit: *Mulier in silentio discat cum omni subjectione docere, aut mulieri non permitto.* cap. 5. 4. dicitur: *Discat primum domum suam regere. Vidua speret in Deum, & instet obsecrationibus, & orationibus nocte, ac die.* Quis erit tam impius, ignorans, & inimicus veritatis, qui velit negare animam rationalem mulieribus, per quam constituuntur in esse hominis? Orant ad Dominum, sunt prudentes, discunt, domum regunt; ergo habent animam rationalem, à qua procedunt illi effectus, qui aliam sui esse causam habere non possunt.

344 Quædam aves propriè non loquuntur, sed gariunt, ut quisque peritus de quidditate locutionis judicabit; est enim loquela vox articulata prolata ab homine,

345 tam fœmina, quàm masculo, cum prævia imaginatione significandi aliquid; prius enim homo mente aliquid concipit, deinde exterius illud voce profert; ut enim inquit *Arist. lib. 1. de Interpret. cap. 1.* Voces sunt notæ earum passionum, quæ sunt in anima, sicut quæ scribuntur, earum, quæ sunt in voce. Undè idem *Arist. 4. de Histor. animal. cap. 9. & lib. 5. de Generat. anim. cap. 7.* docet, esse proprium hominis loqui, quia imple solum suas voces articulat perfectò modo, cætera animalia modo imperfecto, & quasi imperceptibili, nec ferè componibilibus eorum articulatio, sicut hominis, quæ componitur ex literis, syllabis, & dictionibus. Potissima autem differentia est, quia homo loquitur ex præconcepta re in mente, de qua vult loqui, & scit se loqui, quod est ratione uti, quod non possunt facere alia

animalia, quæ sonum edunt per vocem, à natura insitam sine labore, ignorantia se loqui, & scire. Pluraci ergò, & Picæ, quæ nonnulla verba articulant, ex longo usu acquisierunt talem sonum, & garitum, quia eorum lingua uti subtilis magis accommodatur articulationi, quàm aliorum brutorum, nunquàm tamen à viris doctis dicuntur propriè loqui, hoc est, cum ratione, & peritè loqui. Homo verbosus dicitur garulus, quia inordinatè loquitur, & inconsideratè; undè Corvi, Picæ, & hujus generis bruta, quæ voces imitantur humanas, non loqui, sed loquaces nuncupatur, *Ovid. lib. 3. de Tristibus elegia 12.* inquit: *Indociliq; loquax gusture vernat avis.* Nonnullæ ergò aves, ut Corvus, Pica, & Pluracus profertur vocem humanam ex jis, quæ audierunt, hominem igitur imitantur in locutione, quia linguam habent satis accommodatam sono humanæ vocis, non idè tamen eorum locutio formalis est, hoc est, ex præconcepta mentis imaginatione, sed materialis, ex quo sonum edunt sine ratione.

Mulier igitur propriè loquitur, non ut avis, sed ut homo, quia anima rationali constat, ut de fide notum est, & ratione probatum fuit, undè efficacitèr inferatur easse homines, non obstante, quòd aliqua bruta loquantur, seu verius imitentur vocem humanam, non loquuntur humano modo per motum rationis.

348 Asina Balaam locuta fuit, Deo jubente, *Numer. 22. à num. 22. & seq. Apervitque Dominus os Asina, & locuta est: Quid feci tibi? cur percutis me?* Fuit ergò miraculum, quòd asina ederet vocem

Hhh 2 huma-

humanam distinctè articulatam ; de qua *D. Aug. tom. 10. serm. 103.* Mulieres autem loquuntur non miraculosè, sed naturaliter, quæ didicerunt ex usu, & labore, & ideo argumentum hujus Asini non facit ad rem.

- 349 Apostolus, 1. ad Corinth. 14. 34. *Mulieres in Ecclesiis taceant, non enim permittitur eis loqui*; quod repetitur 1. ad Timoth. 2. 12. non tamen negatur eis oratio in Ecclesia, *ibidem ad Corinth. 11. 5.* ¶ 13. Non prohibet mulieribus docere, quia dicat, eas esse extrà speciem hominum, aut quia sit insipiens, & anima rationali carens; nam præcipit, ut mulier velato capite oret in Ecclesia, quod non permetteret, si esset si-
nè anima, & incapax salutis. Prohibuit verò eis docere, quia ut dicit D. Dionysius. *Communiter ratio debilis est in feminis, suntque nimis loquaces, & ad vanitatem proclives*; sermo quoque earum luxuriam potius incitat sapè, quàm devotionem, juxtà illud: *Colloquium mulieris quasi ignis exardescit.* S. Petrus Damianus serm. 4. *Benedic per Paulum dicitur: Docere autem mulierem non permitto, quia nimis aliquando à Sapientia tramite deviauit, deque rectitudinis, solidaeque Sapientia suggestu cecidit, quam velut è suggestu viro, quæ non debebat, Eva suggestit.* Non convenit ergo mulieribus docere in Ecclesiis, ne loco disciplinæ, & pietatis succedat incentivum luxuriæ, nevé pro doctrina errores spargant in plebem. Hinc sumo argumentum contrà Adversarium, quòd ex hac prohibitione sequitur, mulieres esse de specie hominum, & habere animam;
- 350 non enim prohibitio docendi, le-

gendi, & interpretandi sit animalibus brutis, sed ratione utentibus, quare ex hoc Apostoli interdicto infertur, mulieres habere animam rationalem, ac proinde esse de specie hominum.

- 351 Verùm est, quòd mulieres arcentur à publicis officiis, non ea ratione, quam adducit mendax hæreticus, quia scilicet carent discursu, & anima rationali, probatum est hic, mulieres habere animam rationalem, & discurrere, quantum fert earum conditio. Prohibentur autem à publicis officiis, ut habetur l. 2. ff. de regul. jur. cap. *Mulierem* 17 33 q. 5. Tùm quia publica officia dicuntur virilia. Tùm quia habere officium est signum superioritatis; mulieres autem nascuntur subjæctæ viris. Tùm quia inconstantes in suis operationibus; constantia autem multum necessaria in officialibus.

Ex eo igitur, quòd mulieribus prohibentur officia publica, non bene infertur carere discursu, & anima rationali. Tùm quia etiam infames arcentur homines ab officiis, & dignitatibus, & tamen sunt, & remanent homines ex anima rationali, & discursu.

- 352 Tùm quia si arcentur signum est, quòd capacitatem habent, ad regendum, & gubernandum; non enim lapis, aut asinus dicitur prohiberi à regimine, ab exercendo officium publicum, quia ineptus est ad hæc, quæ ad eum pertinere non possunt ex incapacitate.
- 353 Tùm quia Reginæ, quæ sunt dominæ suorum regnorum, possunt ferre leges, & alia præstare, quæ pertinent ad officium publicum, ut probat *Suarez lib. 3.*

lib. 3. de legib. cap. 9. numer. 8.

Dicit Adversarius, nullibi legi Deum inspirasse animam mulieribus. Oppositum uti verum, & de fide probavi initio hujus operis multis auctoritatibus Sacre Scripturæ, & suprâ sub num. 289. & hic sub num. 342. Proferat falsarius documenta, & scripturas Anabaptistarum, & eas uti mendaces, & falsas rejiciemus, quia reverâ nullæ inveniuntur pro ipsis.

354 Quinquagesimo primò probat, quia dato, quòd mulieres haberent rationalitatem, adhuc non probantur esse de specie hominum, quia Angeli, & Dæmones habent animam rationalem, & tamen non sunt de specie hominum. Christus omni divinitate corporaliter est repletus secundum Apostolum, nihilominus Ebionitæ negant, illam posse Christum reddere Deum; ergò nec anima rationalis poterit facere de specie hominum mulieres, quando eam haberent. Advertit hoc doctissimus Cardinalis Hosius, qui negavit, animam rationalem constituere hominem. Quia etiam bestię habent animam rationalem, dum Deus ad illas nos remittit, ut discamus rationem, & prudentiam: *Estote prudentes sicut sunt serpentes, & simplices sicut Columba: similiter. Vade piger ad fornicam.* Summa sola Dei cognitio constituit hominem in suo esse, de qua carent alia animalia. Et si quis præsumeret, mulieres tenere cognitionem Dei, necessarium quoque est, eis ab hominibus communicari, quia reperitur scriptum: Si mulier vult scire aliquid, discat ab homine. Sicut er-

gò divinitas à Patre communicata Christo, non facit Christum Deum, ità nec cognitio Dei communicata mulieri, illam reddit hominem.

355 Contrà est, quia mendacium est dicere Angelos habere animam; nam D. August. tom. 1. lib. 1. *Retract. §. Deinde, in fine, ait: Quandoquidem nonnisi Angelos Sanctos intelligi volui, quos habere animas nusquam me legisse in divinis eloquiis canonici recolo.* Idem repetit infrâ §. Eodem tempore, Et de Angelis malis ibidem lib. 2. §. Est etiam. Ratio est, quia anima rationalis est forma essentialiter constitutiva hominis, qui specie differt ab Angelis; ergò ea Angelis competere non potest, aliter ambo essent unum specie. Et D. Thomas p. 1. q. 75. art. 7. docet, animas, & Angelos differre specie; ergò unum specie constituere non possunt. Prætereà secundum eundem ibidem 357 q. 58. art. 3. Angeli non habent intellectum discursivum, nec unum ex alio intelligunt, licet unum per aliud intelligere possint, non ergò habent animam rationalem, cujus primarius actus est discurre.

358 Apostolus ad Colossens. 2. 9. *In ipso inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter.* Probat per hoc, Christum esse Deum, quod D. Aug. tom. 2. ad finem Epist. 57. ad Dardanum comprobat per eandem sententiam. *Omnis plenitudo divinitatis*, quia est tota in toto Christo, & tota in qualibet parte corporis Christi, quia est perfectè Deus, ità quòd ei nihil deest divinitatis. *Corporaliter idcirco ei inhabitat*, quia toti ejus corpori inexistit. *Aut certe corporaliter*

realiter, dicit S. Aug. *dictum est, quia Christus in Christi corpore, quod assumpsit ex Virgine, tamquam in templo habitat Deus.* D. Thomas par. 3. qu. 2. art. 10. ad 2. *Et per hunc modum dicitur plenitudo divinitatis in Christo corporaliter inhabitare, quia unita est divina natura non solum animae, sed etiam corpori.* Corporaliter, inquit alii, idest, non figuratè, & per umbram, sed verè, & realiter. Vel tribus modis divinitas in Christo habitat, per essentiam, praesentiam, & potentiam, *corporaliter* quasi per triham dimensionem. Inhabitat corporaliter, quia incarnatio Verbi facta est cum unione divinitatis in carne, quæ est corpus, secundum subsistentiam, & personam Verbi, ut ibi docent omnes cum eodem S. Thoma. Quòd Christus sit Deus, probatum etiam fuit suprà sub nu. 295.

Ex eo igitur, quòd Christus est repletus divinitate, sequitur necessariò, quòd sit Deus, nam Christus sibi univit duas naturas totales, & perfectas, divinam scilicet, & humanam, & sicut Christus per humanitatem assumptam dicitur homo, ita per divinitatem sibi unitam vocatur, & est Deus. Et reverà ita dicendum est, quod exemplo naturali firmatur; nam accidens inherendo subjecto, illud formaliter denominat; ex eo enim, quòd paries v.g. accepit albedinem, dicitur albus. Quare Christus, qui suscepit divinitatem, non est dicendus Deus?

360 Ebionitæ negant, non solum Christum esse Deum, sed etiam divinitatem habere in se; qui enim negat unum, de necessitate consequentiæ debet & aliud

excludere, qui enim negat Petro humanitatem, vel albedinem, negat quoque illum esse hominem, illum esse album, quia ex negatione abstracti destruitur concretum, sicut ex positione unius ponitur alterum, quia non datur effectus formalis sine forma sua, nec forma sine suo effectu. Si ergò Ebionitæ concedunt divinitatem in Christo, necessariò, si congruentè loqui volunt, debent concedere quòd sit Deus. Ipsi autem utrunque negant, quia putant Christum esse purum hominem, natum ex Ioseph, & Maria, quod tamen fides catholica damnat, quia natus est ex sola Virgine filius Dei, & Deus de Deo vero.

Adversarius ergò nihil colligere potest boni ex Ebionitis, nisi errorem, quem ipsi sparserunt. Restat ergò, quòd mulier ex eò, quòd habet animam rationalem, est homo, non minùs ac masculus quilibet, habens animam rationalem; impossibile enim est, quòd forma in subiecto posita, non producat suum effectum à se inseparabilem; quandiu enim calor v.g. est in ligno, non potest lignum non esse calidum, sic anima rationalis quandiu est in Maria, non potest ea non producere eundem effectum in ea, quam constituit hominem.

361 Inimicus veritatis Stanislaum Hosium Episcopum Vormiensem, postmodum Cardinalem, & Præsidentem in Concilio Tridentino irrationabiliter calumniatus fuit, dum ei impinxit, quòd dixerit, animam rationalem non constituere hominem. Lege ejus opera, nihil invenies hæreticum contrà ipsum, qui vir doctissimus, & de Eccle-

lia

ha benemeritis acriter infectatus fuit hæreticos Lutheranos, & Calvinistas.

- 362 Ausus est Adversarius insipiens tribuere belluis animam rationalem, ea occasione, qua Christus dixit Matth. 10. 16. *Estote ergo prudentes, sicut serpentes, & simplices, sicut columbae.* De Formica Proverb. 6. 6. *Vade ad formicam, & piger, & considera vias ejus, & discite sapientiam, quæ cum non habeat ducem, nec præceptorem, nec Principem, parat in aestate cibum sibi, & congregat in messe, quod comedat.* Ex his sententis putat se probasse in brutis esse animam rationalem, stultus quidem, & in omnibus insipiens; aliud est discere aliquid à brutis, observando eorum vivendi modum à natura illis inditum, aliud est ex his inferre, illa esse anima rationali prædita, per quam operentur ad exemplum, & utilitatem hominum.
- 363 Potest homo ab homine doceri, & discere, à cæteris verò animantibus, anima rationali carentibus, discere quidem potest, sed non doceri; nusquam enim legitur, quemquam doceri à brutis, utique verò discere ab eisdem, ut patet in exemplo allato de formica, & Matth. 24. 32. *Ab arbore ficæ discite parabolam.* Nunquid ex his vir ne dicam sapiens, sed nec rudis colliget, formicam, aut arborem habere animam rationalem? Nequaquam, docetur ergo homo ab homine verbo cum audit, & instruitur, vel factò, seu gestis ejus, cum imitatur ejus bonum exemplum; discitur verò etiam à cæteris animantibus non verbo, quia carent instrumento locutionis instructivæ, sed factò, imitando prudentiam serpentis,

simplicitatem columbæ, & solertiam formicæ, quæ virtutes non sunt, sicut in nobis, sed naturales earum affectiones, per quas homines excitantur ad virtutes.

- 364 Christus ergo mittendo discipulos suos ad prædicandum, voluit, ut essent prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ, non quia hæc animalia habeant animam rationalem; id enim falsum est, ut in confesso est apud omnes contra hunc inimicum Dei, sed ut imitarentur eorum affectiones naturales; unde S. Hieron. inquit; *Ut per prudentiam devitent insidias, per simplicitatem non faciant malum. Et serpentis astutia ponitur in exemplum, quia toto corpore occultat caput, ut illud, in quo vita est, protegat. Ita nos toto periculo corporis, caput nostrum, qui Christus est, custodiamus, id est, fidem integram, & incorruptam servare studeamus.* S. Remigius. *Idèd autem Dominus hæc duo sociavit, quia simplicitas absque prudentia facile decipi potest, & prudentia periculosa est, nisi simplicitate temperetur, alicui nocendo.* Christus igitur discipulis suis in prædicando commendat prudentiam, & simplicitatem, illa ne decipiantur, hac verò ne cuiquam noceant; una ergo virtus alteram coadjuvat. Exemplo igitur serpentis, & columbæ discipulos fecit dociles, non verò rem commisit animalibus brutis expertibus anima rationali.

- 365 Concludit autem, sed sine ulla consequentia, *In somma la sola cognizione di Dio costituisce l'uomo nel suo essere, della quale mancano gli altri animali.* Cognitio hæc aut est Dei ad hominem, aut hominis ad Deum, priori modo Dei

Dei cognitio est causa efficiens productiva hominis, & rerum omnium, ut omnes docent Theologi, & Sancti Patres, quod de fide colligunt ex Psalm. 103. 24. *Omnia in Sapientia fecisti.* Iterum Psalm. 135. 5. *Qui fecit celos in intellectu*, idest, per sapientiam, ut explicant interpretes. Sapient. 7. 21. *Omniū artifex docuit me Sapientia.* Disputant Theologi de modo, quo per sapientiam creat omnia, quoduplex scientia Dei, naturalis, simplicis intelligentiæ, media, speculativa, & practica, de quibus vide *S. Thomam par. 1. q. 15. art. 8. D. Bonavent. 1. sent. dist. 18. ibidem alior.* Per hanc cognitionem ex parte Dei producitur homo extrâ suas causas, in quo sensu non solum homo, sed etiam cætera animalia, & quæcunque creata à Deo dicuntur produci, & creari. Sed reverà homo hoc modo non dicitur propriè constitui, sed tantum creari, & transire de non esse ad esse. Constitutivum autem hominis est id, quod illum componit in suo esse formali, hoc est corpus, & anima, secundum compositionem physicam ex materia, & forma; vel metaphysicam ex genere, & differentia, hoc est, ex animalitate, & rationalitate, quæ partes constituentes intrinsecæ; & essentielles dicuntur manentes in composito; ac proinde cognitio Dei non potest huic modo constituere hominem, quia ejus non est materia, nec forma, corpus scilicet, nec anima, non genus, nec differentia, hoc est, animal, nec rationalitas, cum Dei cognitio non sit materia, nec forma, genus, aut differentia, quæ uti partes dicunt imperfe-

ctionem, & rationem imperfectam, & potentiam.

367 Posteriori modo cognitio Dei accepta se tenet ex parte hominis, quatenus scilicet ipse cognoscit Deum suum conditorem, & creatorem, & per hanc cognitionem non constituitur in esse hominis, quia sequitur ad ipsum, & multo tempore post illius existentiam extrâ suas causas, incipit esse in eo, dum paulatim incipit habere usum rationis. Igitur cum posterius non constituat suum prius, hujusmodi cognitio humana hominem non constituit in suo esse. Errat igitur toto cælo Adversarius.

Addit, quod si quis velit mulieres tenere cognitionem Dei, necesse est, quod ab hominibus eis communicetur, secundum Scripturam: *Si quod autem volunt discere, domi viros suos interrogent.* 1. Corinth. 14. 35. Habes hinc, Adversarium velle, hominem constitui in esse hominis per cognitionem hominis ad Deum, & non per cognitionem Dei ad hominem, utrunque tamen uti falsum rejectum fuit.

368 Mulier non solum à viro, sed etiam ab alia muliere discere potest, & doceri, quando ab aliquo edocta fuit, sicut vir docere non potest, nisi prius ab alio didicerit. Mulieres ergo docent, & docentur ab aliis mulieribus, ut dicitur ad Titum 2. 4. de vetulis, *ut prudentiam doceant adolescentulas.* Sed quid inde? Mulier sive doceatur à viro, sive ab alia muliere, sive non, nonne semper homo est ab instanti suæ conceptionis, quo tempore sine dubio est incapax disciplinæ, quousque incipiat habere usum rationis.

Con-

Concluditur ergò ex his, cognitionem Dei nec hominem, nec mulierem constituere in esse hominis, cum non constet physice ex Dei cognitione, sed ex anima rationali, & corpore, ut in confesso est apud omnes. Ideò Adversarius frustra laboravit in persuadendo oppositum.

369 Quinquagesimo secundo, ait, se nihili ducere ultimum refugium fœminarum, dum dicunt: omne simile gignere sibi simile; ergò necessarium est, quòd mulier sit homo, dum homines parurit. Quia si hoc esset verum, mentirentur Anabaptistæ, dicentes Christum non esse verum Deum; siquidem si Pater genuit Filium, genuit eum Deum similem sibi. Quando nascitur filius pater parit eum similem sibi ipsi, nec mater consideratur, quæ non est causa efficiens, sed solum instrumentum, quod, ut dicunt Physici, non addit aliquam formam divisam proli, quæ nascitur, sed facit fœminam pater cum personis sibi non similibus, quia hæc monstrum est, cum natura semper tendat ad perfectionem, vult potius creare masculos, quàm fœminas, ut affirmant Philosophi. Nec mirari debemus, quia sicut ex equo, & à mulo nascitur asinus; à stercore Scarabei, à pinguedine pediculi, ità quandoque simile à simili non oritur.

370 Contrà est, quia argumentum, quod simile generat sibi simile, validum est, ex quo planè deducitur, mulierem dici hominem, quia generat hominem.

Quod ait de Anabaptistis verum est, scilicet, eos mentiri, quia Christus est verus Deus, ut probatum fuit suprà sub num. 358.

Pater enim genuit filium sibi similem, quia ei communicavit propriam substantiam, per quam dicitur Deus; genuit ergò simile sibi. Mentiuntur ergò Anabaptistæ cum suis sequacibus.

371 Pater in humanis generat filium sibi similem, quia cum eo eandem in specie habet animam rationalem, pariter fœmina dicitur gignere filium, vel filiam sibi similem ob eandem rationem, quia persona genita habet eandem naturam tam animalem, tam rationalem, qua prædita est persona generans. Consideranda ergò est etiam mater in generatione, siue concurrat efficientèr, ut probatum fuit sub num. 10. siue subjectivè, siue instrumentalitèr; quovis enim ex his modis concurrat, partem habet in generatione; ergò & ipsa consideranda est, dum sine ea generatio contingere non potest. Pater ergò dum generat fœminam, operatur cum consorte sibi simili. Nec mulier monstrum est, sed ejusdem naturæ cum masculo, ut non semel probatum, cur dicatur monstrum, responsum fuit.

372 Natura non abhorret productionem sexus fœminei, sed utrumque sexum ex æquo intendit, quia ejus finis est, ut propagetur genus humanum, & conserventur individua sub sua specie, quod fieri non potest, nisi ex generatione personarum utriusque sexus; uterque ergò ex æquo intenditur à natura. Quod si parentes desiderant potius masculos, quàm fœminas, id aliundè procedit, quia masculi sunt majoris utilitatis, & non subjacent periculis honoris, & famæ, ut juvenculæ, & potissimum ea ratione, quia intendunt

propagationem suæ familiæ, quæ in masculis conservatur, non in fœminis, quarum natura est ad extraneorum prolem destinata.

Quod demùm ait, *da un cavallo, e da un mulo nasce un asino*, falsum est, quia est mulus, qui ex asino, & equa nascitur, secundùm *M. Varrum lib. 2. de re rust. cap. 8. Plin. lib. 8. cap. 44.* quomodo duo masculi conjungi possunt ad generationem? delirat ergò quia insipiens est. Quamvis in his generatio non sit univoca, tamen in generatione humana nulli legitur editum esse animal, quod careat anima rationali. De monstris autem curandum non est, quia natura ea non intendit.

Concludit tandem Adversarius, se quinquaginta argumentis, & testimoniis irrefragabilibus Sacræ Scripturæ, probasse, mulieres non esse de specie hominum, ac proinde illas esse incapaces Pa-

radisi. Subjungit, si ejus probationes sunt fallaces, se satis demonstrasse universo mundo methodum, per quam hæretici nostri temporis, præsertim Anabaptistæ, usum habent explicandi Scripturam, & qualiter ea utuntur ad stabilienda eorum execranda dogmata.

Jam ex hæcenus dictis sufficienter constat, tria esse probata. Primò, Mulieres esse de specie hominum. Secundò, pro illis quoque, & non tantùm pro masculis Christum esse passum, & eorum omnium esse Redemptorem. Tertiò demùm, easdem, sicut masculos, esse capaces salutis æternæ, quam nobis omnibus masculis, & fœminis Dominus omnipotens, & misericors Christus Dei filius, & Deus de vero Deo Patre concedere dignetur. Amen.

INDEX

RERUM MEMORABILIUM

Primus numerus indicat Meditationes, secundus verò numerum marginalem.

A

A Biron, & Datban terra deglutivit 5. 15.

Admiratio in miraculis diversa ab aliis effectibus supernaturalibus invisibilibus 19. 19.

Aeris qualitates, & miracula in eo 5. 41. ad 50. *Aer divisus seipso continuatur* 17. 4. & 5.

Agens nullum à Deo assumitur sine praevia forma congenita 2. 37.

Amentia quid sit, & de miraculis in ea 7. 59.

Angelus facit miracula 2. 5. *quomodo malus* 2. 6. 7. & 8.

Angeli apparent hominibus, & loquuntur in corporibus assumptis 13. 6. *per illos Deus loquitur hominibus* 13. 13. & 14.

Angela Fulginas communicata ab Angelo 21. 7.

Angelina facellum lacrimatum sanguinem 28. 5.

Anna uxor Helcanae sterilis concepit Samuelem 15. 15.

Anna uxor Joachim sterilis peperit M. V. 15. 17.

Antichristus faciet miracula 2. 10. ad 12.

Antonii Paduani miracula 7. 59. item 39. 13. item 29.

Apostolorum miracula 2. 15. *virtute Christi illis communicata* 3. 8. *secuti Christi ante miracula* 3. 10. *quomodo loquebantur variis linguis* 18. 15. ad 19. *à carceribus liberati miraculose* 22. 3.

Apparere est ab alio videri 13. *Apparitiones miraculose* 13. 2.

Aqua miracula 5. 18. 40. *Aqua divisa naturaliter reunitur* 12. 27. *cur seipsa reunitur* 17. 5. *convertitur in vinum* 19. 9. & 12.

Arbores miraculose germinantes 26. *Arbusta sylvestria domesticantur inserto continuo naturaliter* 17. 4.

Argumentum à negativa non valet 34. 44. *à preparatoriis ad canonizationem non valet* 34. 51.

Ascensio Christi in caelum miraculosa 5. 48.

Asina Balaam locuta 18. 8. *cur illa vidit Angelum, & non Balaam* 18. 9.

Assumptio Mariae in caelum miraculosa 5. 48.

Auditus quomodo formetur in auribus, & aurium structura 10.

Aures, & nasus naturaliter reperiuntur 12. 29. *Christus restituit auriculam Malcho* 12. 31.

B

B *Aculus S. Francisci in arborem crevit* 26. 11.

Beatificationis materia tractatur 34. *per totam, differt à Canonizatione* ibid. & 4. 12. *qua miracula ad eam requirantur* 4. 13. *requirit testes, non praesumptiones* 32. 3.

Beatus praecedit Sanctum 34. 22.

Benedicti Sancti anima visa volare in caelum 12. 22. *Venerunt ei non nocuit* 24. 2.

Bona

Bona stabilia legitime possidentur in communi à religiosis 34. 36.

Brigida virginitas probatur ligno altaris virente 26. 10.

Bruno Sanctus liberat Rogerium à proditione 30. 5.

Bulla, & Decreta pro Beatificatione 31.

C

C*Adaver cur supernatas* 5. 20.

Cadere in ignem, vel ex alio sine lesione 30. 8. & 9.

Caiphas quomodo fecit miraculum 2. 60.

Calvinus nullam fecit miraculum 1. 45.

Cancer morbus incurabilis 7. 44.

Canonici non sunt dignificati 31. 72.

Canonizationis materia 34. per totam, ejus causa est civilis 32. 10. Plenas requirit probationes per testes, non ex presumptionibus 32. 1. 2. & 3. differt à Beatificatione 4. 12. quæ miracula ad eam requirantur 4. 13.

Cantus miraculosus 18. 20.

Canipana, nullo trahente, sonarunt in morte servorum Dei 18. 7.

Caput suum in manibus portat S. Dionysius 17. 1.

Caput à membris discrepare licet, non membra à capite 34. 69.

Carcer quid 22. 1. liberatio miraculosa 22. 3.

Cardinales non possunt formare processum servorum Dei 31. 76. nec canonizare 34. 53. multa illis prohibentur, sede vacante 34. 54.

Charitas non est necessaria ad miracula 1. 41.

Caro coarversa in pisces 19. 13.

Cathalogus Sanctorum 34. 10. & 21.

Catharina à Vino oleum multiplicavit 20. 7. Catharina à Senis à Cinerum die ad Ascensionem sine cibo 16. 9.

Causæ majores ad Papam 34. 41. & 58. Physica, & moralis 2. 25. ad 30. secundæ excludantur à miraculis 7. 28.

Causa miraculorum favorabilis, & civilis 31. 97.

Cæcus cur paulatim à Christo illuminatus 1. 29. septem cæcos Christus illuminavit 3. 14. Unus erat cæcus natus 3. 18. & 7. 6.

Cæcorum illuminatio miraculosa 8. per totam.

Celebratio missæ probatur per actus successivos 32. 20.

Centenaria, qua servi Dei gaudent, quomodo numeretur 31. 105. & 107.

Centurionis puer sanatus 7. 6.

Cbirurgo credendum 7. 22.

Cbiragra quid sit 7. 56.

Christi miracula 2. 14. etiam in passum distant 2. 38. & 61. Christi, & Jesus differunt in modo significandi 3. 1. habet potestatem faciendi miracula 3. 2. finivit 3. 5. eam communicavit Apostolis 3. 6 per miracula probabatur Deus 3. 7. & 36. item 4. 9. primum ejus miraculum in Cana Galilee 3. 13. illuminavit septem cæcos 3. 14. quatuor Mutis restituit loquelam 3. 21. lacrimavit bis 3. 22. demones ejecit 3. 23. ut homo Dominus universorum 3. 24. tres mortuos revocavit ad vitam 3. 28. ambulavit bis super aquas 3. 33. de aliis miraculis 3. 34. transfiguratio ejus miraculosa 12. 21.

Christus ambulavit super mare 5. 31. cur ambulavit immediatè super aquas, nullo supposito pallio 5. 35. in eo dum operationes naturalis, & supernaturalis 4. 7. apparet hominibus non deserens cælum 13. 17. convertit aquam in vinum 19. 9. panes multiplicavit 20. 5. ejus transfiguratio miraculosa 20. 10. Corpus Christi illo triduo incorruptum non naturaliter, sed per gratiam 25. 6. ficulnea à Christo arefacta 26. 7. Christus habebat scientiam infusam, & acquisitam 27. 3. doctrina mea non est mea, explicatur 27. 4.

Christus causa omnium Sanctorum 34. 83. habet plenitudinem gratiæ 34. 84.

apervit

aperuit iuuenis caeli 34. 85.
 Cicatrix remanens non tollit miraculum
 7. 24.
 Cyprianus Sanctus inciderat in barem
34. 76.
 Clara B. de Agolantibus degustat celestem liquorem 21. 6. de Montefalco communicata ab Angelo 21. 8.
 Claudus sanatur locutione mulieris muta 2. 36. alter claudus sanatur à S. Petro 7. 19.
 Coleta B. miraculum de pane aucto 20. 8.
 Collegium Cardinalium non potest canonizare 34. 53. multa eis prohibentur, sede vacante 34. 54.
 Cometa quid sit 5. 49.
 Conceptionis immaculate miraculum 5. 73.
 Bulla Gregorii X. de illa habet quandam speciem canonizationis 34. 45. et 46.
 Concilium Generale non potest canonizare 34. 49. nec formare processum servorum Dei 31. 75.
 Condemnatus quomodo miraculose liberatur 30. 12.
 Conversio quid sit, et de miraculosa 19.
 1. ad 6. quid transubstantiatio 19. 16.
 Conradi Sancti miracula 19. 13. item 21. 4.
 Consulendi actus est facultativus 34. 64.
 Corpora assumpta à spiritibus non sunt vera, sed aerea 13. 16. Sanctorum corpora incorrupta 25. 13.
 Corruptio quid, et quod duplex 25. 1. et 5. materia cum contrariis causa corruptionis 25. 2. homo naturaliter corruptibilis, per gratiam ante peccatum erat incorruptibilis 25. 4. in: corruptio corporis signum sanctitatis 25. 11.
 Creatio mundi non est miraculum 1. 47.
 Credere miraculis 1. 39. credens per miracula fidei meritum non habet 1. 54. credere testibus est iudici arbitrium 22. 15.
 Cultus publicus ille dicitur, qui ab Ecclesia indicitur 21. 129. communis est Beatis, et Sanctis 34. 33.

Daniel Eremita pascitur bestia ab Angelo 21. 11.
 Dasban, et Abiron terra deglutivit 5. 15.
 Debilitas remanens non tollit miraculum 7. 24.
 Decreta de servis Dei 31. per totam.
 Delegatio quando spirat 21. 74.
 Delegatur causa canonizationis 34. 43.
 Dementia quid sit. S. Antonius dementem sanavit 7. 59.
 Dæmon non facit miracula, sed mirabilia 2. 6. quomodo ejus miracula differunt à miraculis Sanctorum 2. 7. quomodo ad ea concurrat Deus 2. 8. cur Deus ea permittat 2. 9. non illuminatur in suis prophetiis 14. 16. Dæmones ejecit Christus 3. 23. ejecti à Sacerdotibus miracula sunt 3. 26. et 27. dæmones linguam hominis ligant, et solvant 9. 17. Dæmon tentare potest, sed non cogere 30. 16.
 Devorare est citò destruere 5. 62.
 Deus solus facit miracula 2. 1. non est testis falsorum miraculorum 2. 57. quomodo utatur bonis, et malis ad miracula 2. 59. facit illa ministerio hominum, et Angelorum 2. 63. Homo Dei, et Vir Dei differunt 12. 18. plus operatur liberè, quàm necessariò 12. 52. vocat ea, quæ non sunt, sicut quæ sunt 12. 54. quomodo appareat hominibus, et illis loquatur 13. 4. Quid sit Deum videre, et non videre 13. 4. ad 15.
 Dignitate constitutus quis dicatur 31. 71.
 Dionysius Areopagita suum caput manibus portavit 17. 1.
 Dispositiones quædam præveniunt miracula 2. 23. 34. et 64.
 Diuturnum dicitur à diu, etiam eodem die 7. 9.
 Dolor in sanatione infirmi non tollit miraculum 7. 29. Dolor capitis, et dentium sanatur naturaliter 7. 52. Dolorem non sentiens tortus, vel vulneratus

INT 30. 11.

Domestici quinam dicantur 32. 25.

Donum est res à Deo gratis data 21. 1.

E

Ecclesia tantum habet miracula 1. 44.
Eclipsis Solis, & Luna quomodo
fiant 6. 3.

Ecstasis quid sit 3. 44. ad 48.

Effectus alii communes causis primis, &
secundis, alii solius Dei 1. 26. à diver-
sis actionibus provenire possunt 12. 47.
eorum unitas non necessariò pendet ab
unitate actionis 12. 55.

Elementorum miracula 5.

Elias resuscitatus mortuum 12. 16. jejuna-
vit 40. dies, & noctes 16. 8. pascitur
à corvis 21. 2. adhuc vivit 25. 15.

Elisabeth uxor Zachariae sterilis conce-
pit Joannem 15. 16.

Elisabeth Regina Portugalliae convertit
aquam in vinum, & rosas in pecu-
niam 19. 14.

Eliseus resuscitat puerum mortuum 7. 30.
duos mortuos 12. 10. ad 21.

Emergumeni miraculosè liberantur 11.

Epilepsia quid sit 7. 34. ad 37.

Episcopi formant processus servorum Dei
31. 68. delegare eorum factionem 31.
69. possunt judicare de miraculis 31.
79. non tamen ea publicare facta à
nonnùm beatis 31. 80. non possunt ca-
nonizare 34. 39. Papa eis potest dele-
gare canonizationem 34. 43.

Eucharistia species corrumpuntur, na-
triunt, & ex illis aliquid genera-
tur 16. 12. ad 17. Angeli communi-
carunt Beatas Angelam, & Clarom
21. 7. & 8. consecrata semper à Sa-
cerdote 21. 10.

Exercitus armatorum visus in aere 5. 43.

Excitere flammam ignis est suspendere
ejus combustionem 5. 70.

Egecbie, vita prolongata 6. 14. & sana-
tus ab ulcere cum ficis 6. 19.

F

Fama publica facit semiplenam pro-
bationem 32. 7. Exprimendum est
in ejus probatione Fuit, & Est.
32. 9.

Febriticantes sanati 3. 34.

Febris quid sit 7. 59. Tertianæ, & quar-
tana naturalitè sanantur 7. 50.

Felix 111. Tharsillum neptem vocavit ad
cælum 12. 23.

Ferrum supernatat 5. 36.

Ficulnea à Christo arefacta 26. 7.

Fidelibus non dantur miracula sed infi-
delibus 1. 51. item 4. 10.

Fides necessaria in miraculizando 1. 36.
item 3. 25. cur comparetur gratia fina-
lis 1. 37. ad definiendum aliquid de
fide miracula non sunt necessaria 1. 42.
item 4. 11. diminuitur ex miraculis 1.
54.

Finis miraculorum bonus 1. 9.

Fistula quid sit 7. 44.

Fluxus sanguinis 7. 11. & 48.

Fornax Babylonis pueros non contristavit
5. 69. nec Sanctum Franciscum de
Paula combussit 5. 71.

Franciscus Sanctus 30. mortuos resusci-
tavit 12. 5. ejus anima visa volare in
cælum 12. 22. convertit aquam in vi-
num, & acetum restituit vinum 19.
10. plures liberavit à carceribus 22. 7.
plantavit baculum erectum in arborem
26. 11. & Morum, qui adhuc vegetat
26. 12.

Franciscus Sanctus de Paula ignem com-
pressit 5. 71.

Francisca Sancta Romana degustat uvas
byeme pendentes ab arbore 21. 4.

Francorum Rex non miraculizat sanan-
do à strumis 2. 67.

G

Gallus, & Gallina assati, renati 12.
58. Alter gallus revocatus ad vi-
tam per B. Franciscum Pisauriensem
12. 59. Gedeo.

Gedeonis vellus madefactum 5. 16.
 Gradus miraculorum duo 1. 46.
 Gratia differt à miraculis 1. 32. comprehenditur sub Decretis, sicut miraculum 31. 126.
 Gratia gratis data pro miraculis 2. 19.
 Gratia plenitudo solius Christi est 34. 84.
 Gravitas, & pondus diversa 5. 23.
 Gregorius Sanctus patrauit miracula 2. 45.

H

HEnoc, & Elias sunt nunc vivi in corpore 25. 15.
 Herculanus præfixum caput sibi continuavit 17. 2.
 Hereticum est negare miracula 1. 35. item 14. 4. Hæretici non faciunt miracula 2. 68. conversi sunt capaces canonizationis 34. 74.
 Hernia quid 7. 46.
 Hydropicus sanatus 3. 34. quid sit hydro-pisia 7. 40.
 Homo naturalis corruptibilis, per gratiam incorruptibilis antequàm peccares 25. 4. Deus ministerio hominis facit miracula 1. 18.

I

Iacobus Beatus de Castro Plebis miraculose sepultus 26. 6. item 26. 8.
 Jannæ carcerum aperta ab Angelis sine clavis 22. 6.
 Jejunium naturale, & ecclesiasticum, illud potest esse miraculosum 16. Moses, & Elias jejunarunt 40. dies, & noctes 16. 8. de jejunio S. Iovis, & S. Catharinae 16. 9. Jejunus non potest vivere ultra hebdomadam 16. 10. & 11.
 Ignis summè calidus, & infrà succus 5. 51. quomodo cruciet in inferno damnatos 5. 65. quomodo differat à nostro 5. 68. Sanctis non nocet 5. 69. diversus seipso continuatur 17. 5.

Illatio quando ex diversis fiat 31. 127.
 Imagines servorum Dei non exponuntur 31. 3. & 5. miraculose cooperiuntur 33. 20.
 Imaginatio in Christo non fuit causa miraculorum 3. 39.
 Immemorabilis quomodo probetur 31. 108.
 Imperium non excludit causam moralem 2. 42.
 Imperare nemò sibi potest 34. 65.
 Impresores librorum quando sint transgressores 31. 112. & 114.
 Infantes non martyres non canonizantur 34. 79.
 Infidelibus dantur miracula ad conversionem 1. 51. conversi sunt capaces canonizationis 34. 71.
 Infirmitas quid sit 7. 2. paulò post reversa censetur eadem 7. 32.
 Inimicorum testimonia sunt fide digniora 3. 3.
 Insolitum quid 1. 10.
 Instanti sunt quædam miracula, & quænam 1. 26. & 27. item 7.
 Instrumentum quid, & quotuplex 2. 30. ad 33.
 Joanni Damasceno manus restituta 7. 54.
 Joannes Papa vidit Theodosium Imperatorem demergi in ignem Liparitannum 12. 25.
 Joannes Baptista nullum fecit miraculum 2. 66.
 Jonas puer resuscitatus ab Elia 12. 17.
 Jordanis divisio aquarum 5. 27.
 Josephus Eremita pascitur bestia per Angelum 21. 11.
 Josue firmavit Solem, & Lunam 2. 43.
 Iris arcus discolor non est opus miraculosum 6. 30. & 31.
 Iudex supplet defectus processus 31. 96. ad 101.
 Iudex miraculorum 31. 68. ad 80.
 Ivo per hebdomadam jejunus manebat in oratione 16. 9.
 Juramentum purgat suspicionem affectionis in teste 32. 31.
 Jurisdictio ordinaria non semper delegabilis

gabitis 31. 70.
Justificatio impij non est miraculum 1.
 2. 41.

L

L *Amberti Sancti caput præcisum ab eo latum* 17. 7.
Lapis suspensus in aqua minùs gravitat, quàm in aere 5. 37. *Lapis incisus non probat pro canonizatione* 32. 3. *in alio creditur* 33. 33.
Latro bonus an martyr 34. 90.
Lazarus resuscitatus ligatus 3. 20.
Leonis Papæ miraculum 13. 24. *item* 30. 4.
Legatus non canonizat 34. 55.
Legere quidam dicitur miraculosè 27. 6.
Leprosos undecim Christus sanavit 3. 34. *cur dicuntur mundari* 7. 26. *quid sit lepra* 7. 42.
Lex per A. glos data Moyfi 13. 14.
Libri non potest agere, qui alterius consilium requirere debet 34. 62.
Librorum de gestis servorum Dei impressio, quomodo faciendâ 31. 114.
Licentia defectus non inficit testimonium à religioso prolatum 32. 29. *presumitur in dubio* 32. 30.
Lignum miraculosè vivens 20. 9.
Lingua quid sit, & quibus componatur 9. 2.
Liquor ex ossibus Sanctorum manans 28.
Locutio quomodo fiat 9. *discitur per auditum* 10. 10.
Loquela propria hominis 18. 6.
Lothuxor conversâ in statuam salis 19. 7.
Lucebasi Sancti caput igne non combustum 25. 14.
Lana stetit jussu Josue 2. 43. *item* 6. 4. *ad 13. ejus eclipsis* 6. 3.
Luterus nullum fecit miraculum 1. 45.
Luto Jesus illuminavit cæcum 2. 35.

M *Agri Pharaonis miraculæbant, sed non à Deo* 4. 19.
Mali faciunt miracula 2. 55. *diverso tamen modo, quo illa faciunt boni* 2. 58. *quia boni, illuminantur, non mali* 14. 16.
Manas arida vivificata 7. 53. *præcisâ restituta* 5. Damasceno 7. 54.
Maris Rubri divisio aquarum miraculosa 5. 26.
Maria Virginis miracula ex imaginibus exprimendis 7. 17. *Maria peperit sine dolore, & cur* 15. 21.
Martyres canonizantur sine miraculis 4. 15. *item* 34. 91. *faciliùs canonizantur* 34. 92.
Martyrium delet culpam, & totam peccatam 4. 16. *item* 34. 87. *paci debet ex bono, non malo fine* 4. 17. *vocatur baptismus* 34. 88.
Matthæi B. de Gulionisio miraculosa sepelitis 23. 5.
Matrimonium morte solvitur 12. 15.
Medico credendum 2. 21. *item* 7. 32.
Membra, & capilli præcisâ miraculosè restituta 7. 54. *arida vivificata* 7. 33. *tenentur sequi caput* 34. 69.
Mennæ Sancti miraculum 2. 36.
Meritum fidei minuunt miracula 1. 54.
Miraculum quid sit 1. *aliquandò secundum naturam, contrâ naturam, & præter naturam* 1. 23. *& 24. miraculorum duo sunt gradus* 1. 46. *spectantur vel secundum materiam, super quam sunt, vel secundum operationem, per quam sunt* 1. 48. *& 49. sunt pro infidelibus* 1. 51. *non sunt multiplicanda sine necessitate* 1. 12. *duos spectantur, operatio, & effectus ex ea sequens* 2. 44. *assiduitate viluerunt* 3. 27. *dispositiones ad miracula requiruntur* 3. 15. *præsertim fides* 3. 16. *& dispositio in subiecto* 3. 19. *& 20. quando est necessarium, ut fiant in instanti* 1. 26. *Miraculum non dicitur esse contrâ naturam,*

ram, sed contrà ejus vires per excessum
 15. 12. spectatur materialitèr, & for-
 malitèr 33. 1. excedit vires natura, &
 idèd à solo Deo dicitur fieri 33. 3.
Miracula videntur, non creduntur 19. 18.
Sunt signum sensibile 19. 17. *ejus for-*
male sensu non percipitur 32. 37. *sal-*
sum non obest Sancto 34. 30. *miracu-*
la post mortem tantùm necessaria, quan-
dò constât de sanctitate 34. 78. *non*
sunt necessaria quando constât de san-
ctitate 34. 81. *contingunt quandoque*
contrà voluntatem sanati 7. 20.
Miraculum, & Gratia diversa sunt 1.
 32. *sub decretis utrunque ex æquo com-*
prehenditur 31. 127.
Missæ solemniss quæ dicatur 34. 6.
Mixtorum conversio unius in aliud 19. 11.
Moyis miracula 5. 26. *ad* 64. *Deum vi-*
dis oculis mentis, non corporis 13. 10.
 11. & 18. *jejunavit 40. dies, & noctes*
 16. 8. *miraculose conversiones virgæ in*
serpentes 19. 8.
Monstrum differt à miraculo 1. 30.
Moniales testes in miraculis 32. 32. *dete-*
gunt faciem coram Judice 32. 34.
Morbus caducus 7. 34.
Morti condemnatus liberatur miraculose
 30. 12.
Mortuos tres Christus resuscitavit 3. 28.
in resuscitato requiritur aliqua vitalis
operatio 3. 31. & 32. *mortui surrexe-*
runt cum Christo 5. 11. *defuncti tan-*
tùm beatificentur 34. 7. & 70.
Morus plantata à S. Francisco adhuc
virescit 26. 12.
Motus celestium orbium uniformitèr nun-
quàm redeunt 12. 12.
Mulier curva, & fluens sanguine sana-
tur 3. 34. *Musa incidentèr loquitur*
 2. 36.
Multiplicatio triplex in miraculis 20.
Mundus suo motu ad certum tempus redit
ad eundem situm secundum Platonicos
 12. 9. *ad* 13.
Musca an de se reviviscat 12. 35.
Mutos quatuor fecit Christum loqui 3. 21.

de miraculosa musorum locutione 9.

N

N *Aman lepra mundatur* 7. 25. &
 30.
Natura totius vires miracula excedunt
 1. 13. *ad* 16. & 22. *Naturale, & su-*
pernaturale differunt in ordine ad agens
 1. 21.
Nasus præcisus natura, & arte reuni-
tur 12. 29.
Navigatio periculosa 30. 6. & 7.
Necessaria sunt miracula 1. 50. *item* 4.
Necessarium dicitur multis modis 4.
 1. & 2.
Nicolai Sancti de Bario oleum miracu-
losum 28. 2.
Notarius assumendus in rogandis miracu-
lis, ubi plura de Notario 31. *à num.*
 82. *ad* 91.
Nuntii non possunt formare processum mi-
raculorum 31. 76.

O

O *Bedientia activa, & passiva* 2. 48.
Obedire voci Dei quid 6. 13.
Oculorum structura refertur 8.
Oleum miraculose multiplicatum 20. 6.
 & 7. *manans ex ossibus Sanctorum*
 28.
Omnipotentia necessaria ad miracula 2.
 3. *est incommunicabilis creatura* 2. 22.
probat in Deo per miracula 4. 5. *non*
probat per effectus naturales 4. 6.
Operationes prævia necessaria ad mira-
cula 2. 23. & 34.
Opinio potest esse objectum canonizationis,
non definitionis fidei 34. 46. & 48.
Oratio miraculis præmittitur 2. 64.
Oratoris etiam in privatis non possunt
retineri servorum Dei imagines cum
radiis 31. 116.
Ossa arida Sanctorum fluunt liquorem 28.

P

- P** *Anie multiplicatus* 3. 34. item 20. 3.
Pannus brevis audus 20. 8.
Papa errare non potest in Beatificatione,
& Canonizatione servorum Dei 34.
 25. ad 35. non tenetur petere consilium
Cardinalium in arduis 34. 56. habet
plenitudinem potestatis 34. 59. & omni-
 no liberam 34. 61. independenter à quo-
 cunque 34. 63.
Paralysia quid 7. 38. *paralytici sanati* 3.
 34.
Pariens sentit dolorem 15. 20. *partus pe-*
riculosi felices 15. 20. ad 22.
Pauli Sancti raptus 5. 45. ad 47. *morsi-*
catus à vipera non laditur 24. 6. *gra-*
tia S. Pauli an vera 24. 7.
Paulus Beatus de Ambrosius lignum au-
xit 20. 9.
Paulus Sanctus Eremita pascitur à Cor-
vo 21. 3.
Peccatores capaces Beatificationis, &
Canonizationis 34. 72. post peniten-
 tiam nullus peccator 34. 73.
Pena in Bulla de Canonizatione San-
ctorum sunt comminatoria 31. 109.
Perdita miraculose inventa 20.
Periculorum preservatio 30.
Petro soli dictum Palce oves meas 34.
 57. *capit ambulare super aquas* 5. 32.
liberatur à carcere 22. 4.
Petri Beati de Castro Podii miraculosa
sepelitis 23. 7.
Petri Beati Gondisalvi ossa manant li-
quorem 28. 3.
Petra scissa in morte Christi 5. 10.
Petere miracula an peccatum 1. 34.
Philippi Beniti Beatificatio 34. 24.
Phoenice Samaritana venenum non novit
 24. 4.
Pbrenetici sanantur 7. 59.
Piscina aqua miraculosa 5. 40.
Pice gariunt, non loquuntur 18. 6.
Pius quis dicatur 33. 24.
Platoniorum error circa regressum orbium
caelestium 12. 9. ad 13.

- Plenum, cui non potest fieri adjectio* 34.
 60.
Podagra quid sit 7. 56. & 57.
Pomponatii error circa causam miraculo-
rum 2. 1.
Pondus in aqua minus gravitat, quàm in
aere 5. 37. & 42.
Pondus cadens sine laesione 30. 10.
Portentum, & prodigium 1. 30. & 33.
Possessio bonorum apud religiosos in com-
muni est iusta 34. 36.
Postea, idest, altero die 7. 31.
Potentia obedientialis quid sit 2. 48. ad
 54. ubi quod non detur in miraculis non
 est ad prateritum 12. 40.
Predicantes miracula falsu puniuntur 31.
 128. ad 131.
Probatio alia testificativa, alia judicati-
va 33. 4. *alia directa, alia indirecta*
 33. 8. *miraculum materiale probatur*
per directam testificativam, formale
per indirectam judicativam 33. 10. &
 11. *probationes oculares, & auricula-*
res, non presumptivae necessariae sunt ad
Canonizationem 32. 3.
Probationes duae semiplena unam faciunt
plenam 32. 8.
Probatur solùm id, quod existit 33. 7.
Processus in Canonizatione quomodo for-
mandi 31. per totum, in specie à num.
 68. ad 81. *duplex informativus, & ju-*
dicativus 31. 78. *ille respicit materia-*
le miraculorum, hic formale eorum
 33. 2.
Prodigium aliud à miraculo 1. 30. est ta-
 men miraculum 1. 33.
Prophetia quid sit, & an involvat ra-
tionem miraculi 14.

Q

- Q** *Uasi significat non diminutionem,*
sed veritatem 2. 2.

L. R.

Ratum appetibile, & pretiosum 1. 11.

Radius pingi non possunt servi Dei 31. 3.

Regulares non possunt formare processus suorum Dei servorum 31. 72. recipiunt tamen relationes miraculorum 31. 102. non possunt approbare miracula, nec reliquias 33. 21. testes esse possunt miraculorum 32. 28. eorum testimonium sine licentia datum valet 32. 29.

Reliquiae Sanctorum quomodo recognoscuntur 33. 25. ad 36.

Remedia sanitatis an tollant miracula 7. 10. 12. & 30.

Responsis Sacrae Congregationis non authenticis discredetur 31. 66. & 132.

Resurrectio mortuorum miraculosa 12.

Rex Francorum non miraculizat sanando à Scrofulis 2. 67.

Rocbus Sanctus interpretativè canonizatus 34. 52.

Rosa in pecunias conversæ à S. Elisabeth Peribugallie Regina 19. 14. florent in hyeme 26. 9.

Ruptura miraculosè sanatur 7. 46.

S.

Sacerdos Veteris Legis iudicabat cum Levitis 34. 67. ejiciens demonia facit miraculum 3. 26. & 27.

Sacramenta non fiunt insolubè, & ideo non sunt miracula 1. 12.

Samarita vocatur Photina 24. 4.

Samuel resuscitatus à Deo 13. 18. & 19. filius Anna sterilis 15. 15.

Sancti faciunt miracula 2. 18. exaudiuntur à Deo 2. 47. præsciunt illa antequàm faciant 2. 65. agunt illa in subiectum à se distans 2. 38. & 61. quomodo possunt facere majora miracula, quæ non fecit Christus 3. 9. Sancti non fiunt, sed declarantur 34. 9. quomodo corpora Sanctorum venerantur, & anima eorum cruciantur 34. 31. Veteris Legis Sancti possunt canonizari 34. 80.

Sanguinis à fluxu liberatur mulier 3. 34. item 7. 11. & 48. cur Christus voluit hoc miraculum manifestari 3. 35.

Sanitas quid sit 7. 1. sanatio miraculosa requirit sex conditiones 7. 5. debet esse tota simul, & in instanti 7. 13. sanatus debet facere aliquod opus 7. 15. supponitur invocatio Sanctorum 7. 16. & sine invocatione 7. 18. inò contrà voluntatem sanati 7. 20. & 21. in dubio censetur gratia 7. 33.

Sara sterilis parit Isaac 15. 13.

Saxa, lapides, & petra scissæ in morte Domini 5. 10.

Scientia infusa 27.

Scribere sine labore miraculosè 27. 6.

Scriptura in lapide creditur 33. 33. non tamen in ordine ad Canonizationem 32. 3.

Sepultura servis Dei miraculosè data 27. mos sepeliendi natus cum ipsa morte 23. 1. est de jure naturæ sepellire 23. 2.

Servorum Dei decreta de Beatificatione 31. quid possunt, vel non possunt fideles circa eorum cultum 31. 116. ad 123.

Signum est de ratione miraculi 1. 4. triplex 1. 6. aliud signum miraculorum, aliud Sacramentorum 1. 7. signa sunt infidelium 1. 43.

Sinapis grano comparatur fides 1. 37.

Socrus Simonis sanatur 2. 51.

Sol, & Luna steterunt verbo Josue 2. 43. latius 6. 4. obscurati in morte Christi 5. 12. ad 14. item 6. 25. Sol, & Luna à Deo creati, quatuor de illis sunt credenda 6. 2. quomodo eclipsantur 6. 3. retrocessit tempore Execubiæ 6. 14. & in alio casu 6. 26. tres Soles ter visi 6. 27.

Solemnitas Canonizationis 34. 5. in missa quid sit 34. 6.

Sonus quid, & quotuplex 18. 1. quomodo formetur 18. 4.

Spiritus Domini ferebatur super aquas 5. 30.

Spes

Spes an necessaria ad miraculizandum 1. 40.

Stanislai Sancti miraculum 12. 57. *eius sacrum corpus concisum reunitur* 17. 6.

Stella Magorum miraculosa 5. 50.

Steriles fœmina miraculosè concipientes, quid sit sterilitas 15.

Supernaturale, & naturale differunt 1. 21.

Surdorum miraculosa liberatio 10. 6. *natus surdus est etiam mutus* 10. 9. *Surdaster liberatur naturalitèr* 10. 8.

Suoiuberti Episcopi Coloniensis canonizatio 34. 17.

T

T*Emplum Salomonis reedificandum in fine mundi* 2. 13.

Temperamentum ad pondus non datur 3. 38.

Tempus non semper mensuratur motu cœli 6. 12.

Tentationes possunt superari 30. 14.

Terra immobilis 5. 5. *ad 8. mota miraculosè, & obteñebrata in morte Christi* 5. 8. & 9.

Testes in causa miraculorum 32. *obscuri repetuntur* 31. 99.

Testimonium hominis potest esse fallax 34. 28.

Theodoricus impius Imperator in ignem Liparitanum præcipitatus 12. 25.

Theocletus aliàs Lampadius Magus conversus ad fidem 24. 5.

Theologi consulunt Episcopo in recognitione miraculorum, & reliquiarum 33. 22. *ad 24.*

Timotheus cur non fuit sanatus 1. 53.

Titulo cuique respondet proprius textus 38.

17. & *ab eo sumitur decisio questionis* 33. 18.

Torelli Beati de Castro Papii miraculosa sepelitis 23. 8.

Torturatus sine dolore 30. 11.

Transfiguratio Christi miraculosa 20. 10.

Tridentinum de recognitione miraculorum 33. 15. *ad 30.*

V

V*Ellus Gedeonis madefactum* 5. 16. *Veneri non nocentis miracula* 24.

Verberatus sine dolore 30. 11.

Ugonis Episcopi Gratianopolitani Canonizatio 34. 20.

Vinum convertit in se aquam 19. 12.

Virginem parere est contra naturam 1. 25.

Vires in gestante pondus mensurantur ab eo 1. 15.

Virtus infinita ad miraculizandum 1. 18. *item* 2. 3. & 22. *hec virtus quid sit* 2. 20. *ad 40. fundatur in pãto* 2. 46.

Virtus exiens à Christo erant ipsa miracula 2. 41. *item* 3. 37.

Virtutes Theologica augentur sine miraculo 20. 11.

Vita hominis non potest durare ultra 120. annos 25. 17.

Ulcerrum miraculosa sanatio 6. 19. *item* 7. 44.

Uldarici Episcopi Augustani Canonizatio 34. 18.

Unio hypostatica non est causa miraculorum 3. 4. *ipsa non est miraculum* 1. 18.

Vox quid, & quoduplex 18. *à num. 1. ad 14. Vitalis quanam sit* 18. 11.

Vox audita in nube 18. 12. *in baptismo, & Transfiguratione Domini* 18. 13.

M U L I E R

Probatur, quòd sit homo particeps Passionis Christi, & salutis æternæ.

1	A Uxor libelli hæretici.	23	Resurgent fœmina in suo sexu.
2	Mulier non est homo, nova hæresis.	24	Peccatrices numerantur in genealogia Christi.
3	Alia dua hæreses inde colliguntur, quòd non sit capax Passionis Christi, & vite æternæ.	25	Salutis æternæ sunt capaces.
4	Creavit Deus hominem, idest, Adam, & Evam.	26	Illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.
5	Animæ hominum sexus fœminei.	27	Propositio universalis majoris efficacie indefinita.
6	Filius hominis, idest, Christus Filius Virginis.	28	Deus vult omnes homines salvos fieri.
7	Paciamus ei adjutorium simile sibi.	29	Voluntas antecedens quid?
8	Masculus, & fœmina creati ad imaginem Dei.	30	Mulieres Sanctæ scriptæ sunt in libro vite. Ministre Evangelii.
9	Adjutorium datum ad generationem tantum.	31	Cohæredes sunt gratiæ vite.
10	Mulier ad hoc concurrat cum viro ad generationem.	32	Memento in Missa etiam pro fœminis.
11	Homo aliquando pro utroque, aliquando pro masculi tantum.	33	Commune officium Virginum, & Mulierum.
12	Augustinus hominem vocat etiam fœminam.	34	Argumentum 1. Adversarii.
13	Plautus, & Cicero, & Sulpitius fœminam vocant hominem.	35	Hæresis ubique talis est.
14	Homo generis masculini, & fœmini apud Grammaticos.	36	Nullibi doceri potest.
15	Jus Canonicum, & Civile mulierem vocant hominem.	37	Prohibita jure naturali, & divino.
16	Masculinum concipit fœmininum.	38	Ex una sequitur alia, & caudas habent colligatas.
17	Masculus, & fœmina constant anima rationali, & idè sunt homo.	39	Argumentum 2.
18	Ea est forma essentialis corporis humani, de fide.	40	Hæresim gravissimum delictum.
19	Anima rationalis in fœminis probatur ex Scriptura.	41	Interpretatio vera reperitur solùm in Ecclesia Catholica.
20	Ordo anime in Arca salvata.	42	Argumentum 3.
21	Memento homo, quia pulvis es, & in pulverem reverteris.	43	Qui se dicit dignum minori pœna, fatetur se dignum majori.
22	Passus est Christus etiam pro mulieribus.	44	Credenda sunt etiam non expressa in Scripturis.
		45	Obscura continet Scriptura.
		46	De fide aliquid est, licèt non expressum libris Canonicis.
		47	Genus hominum, idest, species hominum.
		48	Exempla Scripturæ.

M m m

Gene.

- 49 *Generis nomine venit species.*
 50 *Argumentum 4.*
 51 *Nihil addendum Sacra Scripturae.*
 52 *Scriptura est norma intelligendi verbum Dei.*
 53 *Nil addendum, quod corrumpat verum sensum.*
 54 *Declaratio nihil de novo ponit.*
 55 *Argumentum 5.*
 56 *Anabaptistarum haeresis.*
 57 *Argumentum 6.*
 58 *Magdalenam Christus cognovit hominem.*
 59 *Argumentum 7.*
 60 *Faciamus adjutorium simile sibi.*
 61 *Inter diversas species non datur similitudo.*
 62 *Argumentum 8.*
 63 *Adjutorium fuit sola Eva, ad generandum.*
 64 *Possedi hominem per Deum.*
 65 *Per, significat causam efficientem.*
 66 *Cain, & Abel non sunt gemelli.*
 67 *Rursum, importat successionem temporis.*
 68 *Argumentum 9.*
 69 *Effectus artis alter ab effectu naturae.*
 70 *Generatio viventis quid?*
 71 *Causa principalis, & instrumentalis quid sit.*
 72 *Argumentum 10.*
 73 *Simile sibi, importat substantiam.*
 74 *Generatio univoca quid?*
 75 *Simile sibi refertur ad substantiam eandem.*
 76 *Factus ad imaginem, & similitudinem Dei, exponitur.*
 77 *Imago assimilatur ei, cujus est imago.*
 78 *Mulier est imago Dei, sicut vir.*
 79 *Adjutorium non dicit famulum.*
 80 *Uxor non dicitur serva, sed socia mariti.*
 81 *Nube pari.*
 82 *Argumentum 11.*
 83 *Deitatem in Christo negant haeretici.*
 84 *Argumentum 12.*
 85 *Faciamus hominem exponitur.*
 86 *Argumentum 13.*
 87 *Mulier deturpat caput suum orando non velato capite.*
 88 *Cur debeat velare caput?*
 89 *Imago Dei est mulier.*
 90 *Peccatum facit deturpare imaginem Dei in homine.*
 91 *Argumentum 14.*
 92 *Adam, & Eva ambo peccarunt, sed diversimodè.*
 93 *Adam solus debebat nobis conservare justitiam.*
 94 *Mori in Eva, & per Evam quid?*
 95 *Per, notat causam efficientem.*
 96 *Eva peccante sola, posterì non haberent peccatum originale.*
 97 *Utroque peccante, non fuissent necessarii duo Redemptores.*
 98 *Argumentum 15.*
 99 *Per unum hominem mors intravit: exponitur.*
 100 *Iterum explicatur, in viro est mulier.*
 101 *Eva causa peccati Adam, non originalis.*
 102 *Adam dominatur Evae, & bestiis cum ea.*
 103 *Argumentum 16.*
 104 *Eva homo est ex Sacris Scripturis.*
 105 *Erunt duo in carne una, idest, unus homo.*
 106 *Caro, idest, homo.*
 107 *Plures homines singulares homo sentie. Trinitas una singularis essentia.*
 108 *Argumentum 17.*
 109 *Tulliola homo nata, exponitur.*
 110 *Argumentum 18.*
 111 *Femina etiam dicitur facta de limbo, & terra.*
 112 *Argumentum 19.*
 113 *Eva seducta, non Adam.*
 114 *Argumentum 20.*
 115 *Cananæ historia.*
 116 *Non sum missus nisi ad oves Israel.*

Missus

- 117 *Missus etiam pro Gentilibus.*
 118 *Quia tu castigasti me, salvasti me.*
 119 *Argumentum 21.*
 120 *Cananea canis ex officio, non natura.*
 121 *Non est bonum lumere panem filiorum.*
 122 *Argumentum 22.*
 123 *Cananea canis similitudinariè dicta.*
 124 *Canes latrant contra eos, qui sunt incogniti illis.*
 125 *Canes sunt fideles patrono.*
 126 *Cananea dicitur canis à Cain principio Gentilium.*
 127 *Cananea digna non solum micis, sed etiam pane.*
 128 *Panis nomine venit prædicatio Evangelii.*
 129 *Micæ sunt panis contritus cum eo ejusdem substantia.*
 130 *Magdalena contritio, & humilitas.*
 131 *Argumentum 23.*
 132 *Cananea filia liberata propter magnam fidem.*
 133 *Dæmones verò corpora humana vexant.*
 134 *Argumentum 24.*
 135 *Christus dando sanitatem corporis, conferebat etiam animæ.*
 136 *Miracula supponunt fidem in liberata.*
 137 *Magdalena sanata in corpore, & anima.*
 138 *Fides tua te salvam fecit, te salvavit, idem.*
 139 *Cananea filia sanata ex illa hora.*
 140 *Prædestinationis tres actus.*
 141 *Cananea filia sanata ex illa hora.*
 142 *In principio, idest, ab æternitate.*
 143 *In principio erat Verbum.*
 144 *Mulier capax gratiæ.*
 145 *Argumentum 25.*
 146 *Fides communis masculis, & feminis.*
 147 *Qui crediderit &c. salvus erit.*
 148 *Fides dæmonum est naturalis.*
 149 *Fides justificationis una est.*
 150 *Fides ex objecto alia Historia,*
alia miraculorum, alia promissionis.
 151 *Salvabitur mulier per generationem filiorum.*
 152 *Peccatum non destruit naturam, sed deturpat.*
 153 *Baptisma confertur infantibus.*
 154 *Argumentum 26.*
 155 *Mirabantur Discipuli de Christo loquente cum Samaritana.*
 156 *Magdalena non fimbriam, sed pedes Domini tetigit.*
 157 *Fluxum sanguinis patiens tetigit solum fimbriam, & cur?*
 158 *Mulieribus non negavit tactum honestum sui corporis.*
 159 *Sanavit mulieres non in opprobrium hominum, sed quia credebant.*
 160 *Fides transfert montes.*
 161 *Non inveni tantam fidem in Israël.*
 162 *Centurio erat Gentilis.*
 163 *Medicus noster Christus est.*
 164 *Fides Christi necessaria, incipit à Deo in nobis.*
 165 *Argumentum 26.*
 166 *Mulieres ex Adam ortæ.*
 167 *Generationum descendentiæ ad Adam narratur.*
 168 *Abram, & Sarai mutatur nomen.*
 169 *In genealogia cur femina non nominantur?*
 170 *Feminae pariunt filios de familia mariti, non sui patris.*
 171 *Feminae cur nominentur in genealogia Christi.*
 172 *Primogenitæ nomen etiam feminis tribuit Scriptura.*
 173 *Primogenitus, qui aperit vulvam.*
 174 *Genealogia Christi recensetur per masculos, & cur?*
 175 *Argumentum 27.*
 176 *Mulier odiosa viro nulla sterilis.*
 177 *Mulieres steriles ex gratia Dei fecundæ numerantur.*
 178 *Fides sine operibus mortua est.*
 179 *Argumentum 28.*
 180 *Salvari refertur magis ad salutem animæ.*

- 181 Vx vobis pręnantibus &c.
- 182 Argumentum 29.
- 183 Mulieribus remittuntur peccata, & non tantum masculis.
- 184 Peccata eodem modo remittuntur feminis, quo masculis.
- 185 Pręceptum de non edendo ligno factum Adamo, & Evę.
- 186 Diversimodę tamen.
- 187 Adam, idest, homo.
- 188 Lex semper loquitur.
- 189 Eva post peccatum vocata fuit à Deo.
- 190 Adam non fuit seductus, sed Eva à serpente.
- 191 Deus utrumque vocavit, & punivit.
- 192 Adam sibi, & nobis peccavit, Eva sibi tantum.
- 193 Circuncisio est pro solis masculis.
- 194 Circuncisio delet peccatum originale.
- 195 Mulieribus datum erat aliud remedium.
- 196 Circuncisio fuit data non in penam, sed in remedium.
- 197 Adam non peccante, potuissent homines peccare.
- 198 Argumentum 31.
- 199 Peccatum est voluntaria legis transgressio etiam in feminis.
- 200 Bestię non sunt capaces peccati.
- 201 Demones cur vexent homines?
- 202 Demones cur missi in porcos?
- 203 Mediator Dei, & hominum Christus etiam pro mulieribus.
- 204 Mulieres condemnatae pro suis peccatis.
- 205 Argumentum 32.
- 206 Facta pervenitur ad confessionem.
- 207 Pręceptum de non comedendo panem fuit utrique commune.
- 208 Mors duplex animę, & corporis.
- 209 Utrunque Deus comminatus fuit edentibus.
- 210 Adam immortalis supernaturalitęr.
- 211 Serpens maledictus fuit à Deo.
- 212 Diabolus in serpente latebat.
- 213 Mulier pareret sine dolore, si non peccasset.
- 214 Animalia punita propter hominem
- 215 Argumentum 33.
- 216 Benedicuntur mulieres propter eorum bona opera.
- 217 Rachel uxor Jacobi.
- 218 Rebecca uxor Isaac.
- 219 Rabab meretrix.
- 220 Jabel uxor Heber.
- 221 Judith pręcidit caput Holopernis.
- 222 Argumentum 34.
- 223 Incestus filiarum Loth.
- 224 Moabita originem trahunt ab eo incestu.
- 225 Thamar cum Juda ejus nuru incestus.
- 226 Adultera cur non punita à Christo?
- 227 Meretrices adultera puniuntur legibus.
- 228 Admirabantur Pharisei quia Christus remittebat peccata.
- 229 Orationem Dominicam Christus docuit pro omnibus.
- 230 Oratio Dominica explicatur à S. Augustino.
- 231 Argumentum 35.
- 232 Pueros ducebant ad Christum, non loquentes.
- 233 Cur Apostoli non sinebant eos duci ad Christum.
- 234 Argumentum 36.
- 235 Sadducęorum error, negantium resurrectionem.
- 236 Matrimonii usus in celo non erit.
- 237 Nubere, & nubi, differentia.
- 238 Matrimonium morte solvitur.
- 239 Beati comparantur Angelis.
- 240 Mulieres in suo sexu resurgent.
- 241 Argumentum 37.
- 242 Maria vera mater Christi.
- 243 Quę est mater mea? exponitur.
- 244 Maria homo per gratiam, non natura, inquit hereticus.
- 245 Maria per naturam est homo.
- 246 Prius est aliquid esse per naturam, quàm per gratiam.
- 247 Naturalitęr tale quid dicatur?
- 248 Deus creator nature, & redemptor gratię. Christi.

- 249 *Christus Deus est naturaliter, non per gratiam.*
 250 *Christus spectatur tribus modis.*
 251 *Benedicuntur à Deo omnes creature.*
 252 *Benedicta tu in mulieribus, exponitur.*
 253 *Maria dicitur homo, quo ad functiones, rejicitur.*
 254 *Animal generat sibi simile in specie.*
 255 *Argumentum 38.*
 256 *Beatus venter, qui te portavit.*
 257 *Quinimò ampliat.*
 258 *Beati, qui audiunt verbum Dei.*
 259 *Argumentum 39.*
 260 *Velatio capitis mulierum non indicat earum turpitudinem.*
 261 *Vidua in deliciis vivens, mortua est.*
 262 *Argumentum 40.*
 263 *Baptizati Christum induunt.*
 264 *Baptismus in fide Christi salvat, non lex.*
 265 *Argumentum 41.*
 266 *Sponsa Christi una caro cum ipso.*
 267 *Desertio uxorum non precipitur.*
 268 *Si quis venit ad me, & non odit uxorem.*
 269 *Carnem suam nemo odio habet.*
 270 *Apostoli uxores suas non cognoverunt.*
 271 *Virginitas Deo placet, matrimonium non displicet.*
 272 *Bonum est bovini non tangere mulierem.*
 273 *Taurus ordinatur ad copulam.*
 274 *Argumentum 42.*
 275 *Mulier cum parit, tristitiam habet &c.*
 276 *Aristoteles, & Plato vocant mulierem brutum quoad imperfectiones.*
 277 *Salvabitur per filiorum generationem.*
 278 *Filiorum nomine veniunt filia.*
 279 *Bonæ vocantur mulieres in Sacra Scriptura.*
 280 *Argumentum 43.*
 281 *Filia Archisynagogi mortua resuscitatur.*
 282 *Spiritus, seu spiraculum idem est, quod anima.*
 283 *Mors separatio anime à corpore, cui restituitur per resurrectionem.*
 284 *Puella illa reverà erat mortua.*
 285 *Dormitio duplex, somni, & mortis.*
 286 *Prohibuit, ne manifestaretur resurrectio puella, & cur?*
 287 *Adolescentis resurrectio non probibetur, sicut puella manifestatio.*
 288 *Noli vexare illum, cur dixit hoc Archisynagogus?*
 289 *Animam habent feminae.*
 290 *Anima esse salvata in Arca Noe.*
 291 *Resurrectio seminarum probatur.*
 292 *Omnis dictio neminem excludit.*
 293 *Sanctus Germanus Asinum non suscitavit.*
 294 *Argumentum 44.*
 295 *Christus Deus est.*
 296 *Colligitur ex Scripturis.*
 297 *Argumentum 45.*
 298 *Infantes baptizantur.*
 299 *Communio sacra etiam mulieribus datur.*
 300 *Scriptura de baptismo omnium.*
 301 *Christus baptizabat.*
 302 *Discipuli baptizabant.*
 303 *Communio sacra datur feminis.*
 304 *Fractio panis refertur ad Sacram Communionem.*
 305 *Argumentum ab uno ad aliud Sacramentum valet.*
 306 *Baptismus, & Sacra Communio in multis conveniunt.*
 307 *Baptismus fundamentum, & janua aliorum Sacramentorum.*
 308 *Baptismus, & Communio, medicina peccatorum.*
 309 *Argumentum 46.*
 310 *Campana, & cetera insensata non dicuntur baptizari, sed conse.*

- consecrari, aut benedici.
- 311 Baptismi præceptum etiam feminas afficit.
- 312 Si quis comprehendit feminas.
- 313 Argumentum 47.
- 314 Circuncisio est pro masculis, pro feminis aliud remedium.
- 315 Docete omnes gentes &c.
- 316 Circuncisio præcepta fuit in lege veteri.
- 317 Christus eam non præcepit.
- 318 Paulus cur circuncidit Timotheum.
- 319 Legalia cessaverunt in morte Christi.
- 320 Timotheus ex Gentili circuncisus, & postea baptizatus.
- 321 Argumentum 48.
- 322 Paulus cur dixit, se paucos baptizasse?
- 323 Paulus dicit se missum ad prædicandum, non ad baptizandum.
- 324 Cur hoc? quia major scientia, & prudentia in illo, quam in hoc.
- 325 Exemplis, sed legibus iudicandum, exponitur.
- 326 Argumentum 49.
- 327 Bruta cognoverunt suum Creatorem.
- 328 Brutis non dicitur apparuisse Christus, sicut mulieribus.
- 329 Populus quid sit?
- 330 Mulieribus cur primo Christus resurgens apparuit.
- 331 Mulieres jure divino non prohibentur esse testes.
- 332 Neque jure Casareo, aut Pontificio maxime in civilibus.
- 333 Thomas credidit resurrectionem Christi, postquam vidit.
- 334 Incredulitas ejus nobis profuit.
- 335 Resurrectionem mulieres, & discipuli non poterant credere, antequam instruerentur, & de illa illuminarentur.
- 336 Maria *matrì* Christus post resurrectionem primo apparuit.
- 337 Maria alia, quibus apparuit, erant tres.
- 338 Noli me tangere, cur id dixit Magdalena.
- 339 Fides meritum non habet, cui humana ratio præbet experimentum.
- 340 Argumentum 50.
- 341 Contra negantes principia arguitur in opprobrium adversariorum.
- 342 Animam eandem habet mulier, quàm masculus, multis probatur.
- 343 Homo dicitur per unionem anima corpori.
- 344 Aves propriè non loquuntur, sed garrunt.
- 345 Loqui propriè quid sit?
- 346 Loquax quis dicatur.
- 347 Psittaci, Corvi, & Pica imitantur vocem humanam.
- 348 Asina Balaam locuta fuit, Deo jubente.
- 349 Mulieres cur prohibentur docere in Ecclesia?
- 350 Prohibitiones non sunt brutis, sed ratione utentibus.
- 351 Officia publica prohibentur mulieribus, & cur?
- 352 Prohibitio non fit brutis, & insensatis.
- 353 Regina domina habet etiam jurisdictionem.
- 354 Argumentum 51.
- 355 Angeli non habent animam.
- 356 Angeli differunt specie ab homine.
- 357 Angeli non discurrunt.
- 358 In Christo quomodo inhabitat plenitudo divinitatis.
- 359 Tribus modis eidem inhabitat.
- 360 Ebionitæ negant Christo divinitatem.
- 361 Hæro Cardinali impingit, quod bruta habeant animam rationalem.
- 362 Brutis tribuit animam rationalem.
- 363 A Brutis homo discere potest, non doceri.
- 364 Quare Apostoli debuerant esse prudentes, sicut serpentes, & simplices, sicut columbæ?
- 365 Cognitio Dei erga hominem hunc producit

I N D E X:

451

<i>producit in esse, non constituit.</i> 366 <i>Homo constituitur per materiam, & formam, genus, & differentiam.</i> 367 <i>Cognitio hominis ad Deum non creat hominem.</i> 368 <i>Mulier discit non solum à viro, sed etiam ab alia muliere.</i>	369 <i>Argumentum 52.</i> 370 <i>Simile generat sibi simile.</i> 371 <i>Pater generat sibi simile.</i> 372 <i>Patri magis placet generatio masculi, quàm feminae, natura tamen utrunque aequè intendit.</i> 373 <i>Mulus ex asino, & equa nascitur.</i>

F I N I S.

